

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің жобасы туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 1022 қаулысы.

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің жобасы Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісінің қарауына енгізілсін.

*Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі*

А. Мамин

ЖОБА

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КОДЕКСІ

МАЗМҰНЫ

ЖАЛПЫ БӨЛІМ

1-бөлім. Негізгі ережелер

1-тарау. Жалпы ережелер

1-бап. Осы Кодексте реттелетін қатынастар

2-бап. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы

3-бап. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының мақсаты мен міндеттері

4-бап. Қазақстан Республикасының тұрақты дамуының мемлекеттік экологиялық саясаты және экологиялық негіздері

5-бап. Мемлекеттік экологиялық саясаттың қағидаттары

6-бап. Болғызбау қағидаты

7-бап. Түзету қағидаты

8-бап. Алдын ала сақтық қағидаты

9-бап. Бара-барлық қағидаты

10-бап. "Ластағыш төлейді" қағидаты

11-бап. Тұрақты даму қағидаты

12-бап. Интеграция қағидаты

13-бап. Экологиялық ақпараттың қолжетімділігі қағидаты

14-бап. Жұртшылықтың қатысу қағидаты

15-бап. Экожүйелік ұстаным қағидаты

2-тарау. Қоршаған орта және оны қорғау туралы жалпы ережелер

16-бап. Қоршаған орта

17-бап. Қоршаған орта сапасы

18-бап. Қоршаған ортаны қорғау

- 19-бап. Қоршаған ортаны қорғау объектілері
- 20-бап. Қоршаған ортаға антропогендік әсер ету туралы жалпы ережелер
- 21-бап. Қоршаған ортаның ластануы
- 22-бап. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілердің санаттары
- 3-тарау. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтар мен міндеттер
- 23-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы негізге алынатын құқықтар мен міндеттер
- 24-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдардың құқықтары мен міндеттері
- 25-бап. Жұртшылықтың шешім қабылдауға қатысуы
- 26-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтарды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік шаралар жүйесі
- 4-тарау. Экологиялық ақпарат
- 27-бап. Экологиялық ақпарат
- 28-бап. Экологиялық ақпаратқа қол жеткізу
- 29-бап. Экологиялық ақпаратты беру нысаны
- 30-бап. Экологиялық ақпаратты беру мерзімдері мен тәртібі
- 31-бап. Экологиялық ақпаратты жинау және тарату
- 32-бап. Қазақстан Республикасы ластағыштарының шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімі
- 33-бап. Қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндама
- 34-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаның жай-күйі туралы және табиғи ресурстарды пайдалану туралы интерактивтік баяндамасы
- 35-бап. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры
- 2-бөлім. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік басқару
- 36-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті
- 37-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыреті
- 38-бап. Бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру
- 38-бап. Бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар
- 40-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы ведомствоаралық өзара іс-қимыл
- 3-бөлім. Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеу
- 41-бап. Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеудің нысандары мен құралдары
- 42-бап. Экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер
- 43-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдарының түрлері
- 44-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау

5-тарау. Экологиялық нормалау

45-бап. Жалпы ережелер

46-бап. Экологиялық сапа нормативтері

47-бап. Экологиялық сапа нормативтерін әзірлеу және белгілеу тәртібі

48-бап. Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері

49-бап. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер етудің нормативтері

50-бап. Эмиссия нормативтері

51-бап. Технологиялық нормативтер

52-бап. Қалдықтарды жинау лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері

53-бап. Табиғи ортаға физикалық әсер етудің жол берілетін нормативі

54-бап. Күкірт карталарында ашық түрде күкіртті орналастыру лимиттері

55-бап. Қоршаған ортаға жиынтық антропогендік жүктеменің жол берілетін нормативтері

6-тарау. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы техникалық реттеу және стандарттау

56-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы сәйкестікті растау объектілері мен рәсімі

57-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық стандарттарды енгізу және қолдану

58-бап. Экологиялық таңбалау

7-тарау. Экологиялық бағалау

1-параграф. Экологиялық бағалау туралы жалпы ережелер

59-бап. Экологиялық бағалау ұғымы

60-бап. Экологиялық бағалау түрлері

61-бап. Экологиялық бағалау қағидаттары

2-параграф. Стратегиялық экологиялық бағалау

62-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау туралы жалпы ережелер

63-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау мәні

64-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау сатылары

65-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге жауапты субъектілер

66-бап. Құжаттардың әсер ету скринингі

67-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтау

68-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп

69-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігі мәніне Құжатты қарау

70-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау шеңберінде мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар

71-бап. Мүдделі жұртшылықтың стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге қатысуы

72-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау барысында жүргізілетін трансшекаралық әсерлерді бағалау

73-бап. Стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжаттарды бекіту ерекшеліктері

74-бап. Құжаттардың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингі

3-параграф. Қоршаған ортаға әсерді бағалау

75-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау

76-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың міндеттілігі

77-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау кезінде есепке алуға жататын әсерлердің түрлері мен объектілері

78-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау сатылары

79-бап. Көзделген қызмет туралы өтініш

80-бап. Көзделген қызметтің әсер ету скринингі

81-бап. Қоршаған ортаға елеулі әсер етудің өлшемшарттары

82-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау

83-бап. Ықтимал әсерлер туралы есеп

84-бап. Ықтимал әсерлер туралы есеп жобасына қатысты қоғамдық тыңдаулар

85-бап. Сараптама комиссиясы

86-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында жүргізілетін трансшекаралық әсерлерді бағалау

87-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды

88-бап. Ықтимал әсерлер туралы есептің мазмұны үшін жауаптылық

89-бап. Көзделген қызметті іске асырудың іс жүзіндегі әсерлерін жобадан кейінгі талдау

90-бап. Қоршаған ортаға әсер етуге бағалауды жүргізуді әдістемелік қамтамасыз ету

4-параграф. Трансшекаралық әсер етуді бағалау

91-бап. Трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу негіздері

92-бап. Шығу тарапы Қазақстан Республикасы болып табылатын жағдайларда трансшекаралық әсер етуді бағалауға бастамашылық жасау

93-бап. Трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу тәртібі

94-бап. Бастамашының, әзірлеуші мемлекеттік органның және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу кезіндегі құқықтары мен міндеттері

95-бап. Қазақстан Республикасының трансшекаралық әсер етуді бағалауға қарастырылатын тарап ретінде қатысуы

8-тарау. Экологиялық сараптама

96-бап. Қазақстан Республикасындағы экологиялық сараптама туралы жалпы ережелер

97-бап. Экологиялық сараптаманың қағидаттары

- 1-параграф. Мемлекеттік экологиялық сараптама
- 98-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама
- 99-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын органдар
- 100-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу тәртібі
- 101-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысы
- 102-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелер басшыларының құқықтары
- 103-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы
- 104-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесіне сыртқы сарапшыларды тарту
- 105-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшылық кеңестері
- 106-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың жариялылығы
- 107-бап. Қоғамдық тыңдауларды өткізу
- 108-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыру кезіндегі келіспеушіліктерді қарау тәртібі
- 2-параграф. Қоғамдық экологиялық сараптама
- 109-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама
- 110-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың ұйымдастырушысы
- 111-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшылары
- 112-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама объектісі тапсырыс берушісінің құқықтары мен міндеттері
- 113-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы қаржыландыру
- 114-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы өткізу туралы хабарлама
- 115-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы
- 116-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама нәтижелерін пайдалану
- 9-тарау. Экологиялық рұқсаттар
- 117-бап. Жалпы ережелер
- 118-бап. Экологиялық рұқсаттың және объектінің операторы ауысқан кезде қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияның қолданылуы
- 119-бап. Экологиялық рұқсатты қайта ресімдеу тәртібі
- 120-бап. Экологиялық рұқсатты тоқтата тұру, одан айыру (кері қайтарып алу) және оны жою
- 121-бап. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация
- 3-параграф. Кешенді экологиялық рұқсат
- 122-бап. Кешенді экологиялық рұқсат туралы жалпы ережелер
- 123-бап. Кешенді экологиялық рұқсаттың мазмұны
- 124-бап. Ең жақсы қолжетімді техникалар
- 125-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініш
- 126-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтінішті қарау рәсімі

- 127-бап. Қарастырылатын шет мемлекетпен консультациялар
- 128-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты беру
- 129-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау
- 130-бап. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы
- 4-параграф. Әсер етуге экологиялық рұқсат
- 131-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсат беру туралы жалпы ережелер
- 132-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсаттың мазмұны
- 133-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсат алуға өтініш
- 134-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсатты қарау және беру мерзімдері
- 135-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсат беруден бас тарту
- 136-бап. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары
- 4-бөлім. Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу
- 137-бап. Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу тетіктерінің түрлері
- 138-бап. Қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлем
- 139-бап. Қоршаған ортаға эмиссияларды басқарудың нарықтық тетіктері
- 140-бап. Экологиялық сақтандыру
- 141-бап. Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру
- 5-бөлім. Экологиялық залал
- 142-бап. Экологиялық залал
- 143-бап. Адам өмірі мен денсаулығына экологиялық зиян
- 144-бап. Жануарлар мен өсімдіктер дүниесіне экологиялық залал
- 145-бап. Суға келтірілетін экологиялық залал
- 146-бап. Жерге келтірілетін экологиялық залал
- 147-бап. Экологиялық залал үшін жауапкершілік
- 148-бап. Экологиялық залал фактісін және экологиялық залал келтірген адамды анықтау
- 149-бап. Ремедиация
- 150-бап. Ремедиация бағдарламасы
- 151-бап. Ремедиация бағдарламасын іске асыру
- 152-бап. Экологиялық залал келтірумен байланысты талаптар бойынша талап қою мерзімі
- 6-бөлім. Тарихи ластану объектілері
- 153-бап. Тарихи ластану
- 154-бап. Тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау және есепке алу
- 155-бап. Тарихи ластануларды жою
- 7-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілердегі қызмет салдарын жою
- 156-бап. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілердегі қызмет салдарын жою туралы жалпы ережелер

157-бап. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жоюды қаржыландыру

158-бап. Қызметті жүзеге асыру салдарын жоюмен байланысты міндеттемелер жөніндегі талаптарды қаржылық қамтамасыз ету

159-бап. Кепілдікті қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

160-бап. Банк салымы кепілін қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

161-бап. Мүлік кепілін қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

162-бап. Сақтандыру шартын қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

8-бөлім. Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың мемлекеттік мониторингі

163-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі

164-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар

165-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымы

166-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі

167-бап. Қазақстан Республикасының Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкіне қол жеткізу шарттары

168-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің деңгейлері

169-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін қаржыландыру

170-бап. Экологиялық мониторинг

171-бап. Табиғи ресурстар мониторингі

172-бап. Арнайы мониторинг түрлері

9-бөлім. Метеорологиялық, гидрологиялық мониторингтер және қоршаған ортаның жай-күйінің мониторингі саласындағы қызмет

173-бап. Метеорологиялық мониторинг

174-бап. Гидрологиялық мониторинг

175-бап. Қоршаған ортаның жай-күйінің мониторингі

176-бап. Гидрометеорологиялық ақпаратты және қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты әзірлеушілер

177-бап. Мемлекеттік монополияға жатқызылатын Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің жұмысы

178-бап. Мемлекеттік байқау желісін ұйымдастыру және оның қызметі, мемлекеттік байқау желісін қорғау

179-бап. Ұлттық гидрометеорологиялық қызметті қаржыландыру

180-бап. Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің ақпарат беру талаптары

- 10-бөлім. Қазақстан Республикасы табиғи ресурстарының мемлекеттік кадастрлары
- 181-бап. Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарының мемлекеттік кадастрларының бірыңғай жүйесі туралы жалпы ережелер
- 182-бап. Кадастрлардың бірыңғай жүйесінің құрылымы мен мазмұны
- 183-бап. Ақпаратты ұсыну
- 11-бөлім. Экологиялық бақылау
- 10-тарау. Мемлекеттік экологиялық бақылау
- 184-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау
- 185-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау нысандары
- 186-бап. Бармай профилактикалық бақылау
- 187-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау жүргізу кезінде нұсқамалардың орындалуын қамтамасыз ету
- 188-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзудан болатын экономикалық пайданы анықтау
- 189-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар
- 190-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құқықтары мен міндеттері
- 191-бап. Апелляциялық комиссияның шағымды қарау тәртібі
- 192-бап. Апелляциялық комиссияның шағымды қарауы және мемлекеттік экологиялық бақылауды жүргізу кезінде ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету
- 193-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылаудың жариялылығы
- 11-тарау. Өндірістік экологиялық бақылау
- 194-бап. Өндірістік экологиялық бақылаудың міндеті мен мақсаттары
- 195-бап. Өндірістік экологиялық бақылау жүргізу тәртібі
- 196-бап. Объект операторының өндірістік экологиялық бақылау жүргізу кезіндегі құқықтары мен міндеттері
- 197-бап. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының мазмұнына қойылатын талаптар
- 198-бап. Өндірістік мониторингтің түрлері және оны жүргізуді ұйымдастыру
- 199-бап. Өндірістік экологиялық бақылау бойынша есеп және есептілік
- 200-бап. Өндірістік экологиялық бақылау қызметі және өндірістік экологиялық бақылауға жауапты адамдар
- 201-бап. Ішкі тексерулерді ұйымдастыру
- 12-тарау. Қоғамдық экологиялық бақылау
- 202-бап. Қоғамдық экологиялық бақылау
- 12-бөлім. Экологиялық мәдениет, білім беру және ағарту
- 203-бап. Экологиялық мәдениет

204-бап. Экологиялық білім беру мақсаты, негізгі бағыттары, субъектілері мен объектілері

205-бап. Білім беру ұйымдарында экологиялық білім беру

206-бап. Экологиялық білім беру мен ағартуды мемлекеттік қолдау

13-бөлім. Экологиялық ғылыми зерттеулер

207-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулердің мақсаттары мен міндеттері

208-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттары

209-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулер жүргізуге қойылатын талаптар

ЕРЕКШЕ БӨЛІК

14-бөлім. Атмосфералық ауаны қорғау

210-бап. Атмосфералық ауа және оны қорғау

211-бап. Атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындысы

212-бап. Атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтері

213-бап. Атмосфералық ауаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері

214-бап. Жол берілетін шығарындылар нормативтері және шығарындылардың технологиялық нормативтері

215-бап. Жол берілетін шығарындылар нормативтерін сақтау мониторингі

216-бап. Шығарындылардың стационарлық көздерін түгендеу

217-бап. Атмосфералық ауа ластануының жиынтық есеп-қисаптары және елді мекендердің шекті жол берілетін шығарындыларының жиынтық томдары

218-бап. Атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

219-бап. Газды тазарту қондырғыларын пайдалану кезіндегі атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

220-бап. Көлік және өзге де жылжымалы құралдарды өндіру және пайдалану кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

221-бап. Қалдықтарды сақтау, залалсыздандыру, көму және жағу кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

222-бап. Қолайсыз метеорологиялық жағдайлар туындаған кезде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

223-бап. Авариялар кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

15-бөлім. Су объектілерін қорғау

224-бап. Су объектілері және оларды қорғау

225-бап. Ластағыш заттардың төгінділері

226-бап. Су сапасының экологиялық нормативтері

227-бап. Суға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері

228-бап. Жол берілетін төгінділердің нормативтері

229-бап. Төгінділердің технологиялық нормативтері

230-бап. Жол берілетін төгінділер нормативтерін сақтау мониторингі

231-бап. Су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

232-бап. Су пайдалануға қойылатын жалпы экологиялық талаптар

233-бап. Суды алу және (немесе) пайдалану жөніндегі экологиялық талаптар

234-бап. Сарқынды суды ағызып жіберу кезіндегі экологиялық талаптар

235-бап. Су қорғау аймақтарында қызметті жүзеге асыру жөніндегі экологиялық талаптар

236-бап. Жерасты суларын қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

237-бап. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жерасты су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

238-бап. Сақтық аймағында қызметті жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар

239-бап. Авариялар кезінде су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

16-бөлім. Жерді қорғау

240-бап. Жерді қорғау туралы жалпы ережелер

241-бап. Топырақ сапасының экологиялық нормативтері

242-бап. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

243-бап. Елді мекендердің жерін аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

244-бап. Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатына арналмаған жерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

245-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерін және сауықтыру мақсатындағы жерді пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

246-бап. Орман қорының жерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

247-бап. Су қорының жерін аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

248-бап. Босалқы жерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

249-бап. Оңтайлы жер пайдалану жөніндегі экологиялық талаптар

250-бап. Жерді пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

17-бөлім. Табиғатты қорғау

13-тарау. Жалпы ережелер

251-бап. Жалпы ережелер

14-тарау. Жануарлар дүниесін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

252-бап. Жануарлар дүниесін жалпы пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

253-бап. Қала құрылысы және құрылыс қызметін жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар

254-бап. Қамыстарды шабу мен құрғақ өсімдіктерді өртеу кезіндегі экологиялық талаптар

255-бап. Өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштар мен қызметте пайдаланылатын басқа да препараттарды тасымалдау, сақтау мен қолдану, жаңа препараттар жасау кезіндегі экологиялық талаптар

256-бап. Жануарлар түрлерін интродукциялау, реинтродукциялау және будандастыру кезіндегі экологиялық талаптар

257-бап. Жануарларды Қазақстан Республикасына әкелу және Қазақстан Республикасынан әкету кезіндегі экологиялық талаптар

258-бап. Балық аулау кезіндегі экологиялық талаптар

259-бап. Жануарлар тіршілігінің пайдалы қасиеттері мен өнімдерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

260-бап. Зоологиялық коллекцияларға қойылатын экологиялық талаптар

261-бап. Жануарлардың санын реттеу кезіндегі экологиялық талаптар

262-бап. Аңшылық және балық шаруашылығын жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар

263-бап. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің тізбесі

264-бап. Табиғи еркін жағдайда тіршілік ететін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін қорғау және өсімін молайту

265-бап. Табиғи еркін жағдайда мекендейтін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін пайдалану

266-бап. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру

15-тарау. Ормандарды қорғау

267-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ормандарды молықтырған және орман өсірген кезде мемлекеттік орман қорының учаскелерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

268-бап. Қалалық ормандар мен орман парктерінде орман пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

269-бап. Жер учаскелерінің меншік иелеріне немесе жер пайдаланушыларға пайдалануға берілген мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш және бұта өсімдіктерін күзету, қорғау, молықтыру және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

270-бап. Басқа меншік иелерінің немесе жер пайдаланушылардың жер учаскелері арасында орналасқан мемлекеттік орман қоры учаскелерін күзету, қорғау, пайдалану, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру кезіндегі экологиялық талаптар

271-бап. Темір жолдарға, автомобиль жолдарына, каналдарға, магистральдық құбырларға және басқа да желілік құрылыстарға бөліп берілген белдеулердегі қорғаныштық екпелерді күзету, қорғау және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

272-бап. Қалалық және ауылдық қоныстардың жасыл қорын қорғау

273-бап. Жасыл белдеулерде орналасқан табиғи объектілерді ерекше қорғау режимі
16-тарау. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағы

274-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағының шекаралары

275-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыру режимін шектеу

276-бап. Каспий теңізінің су қорғау аймағы

277-бап. Халықтың су пайдалану орындарындағы Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі жағалау бойы суларын қорғау аудандары

278-бап. Каспий теңізі деңгейінің көтеріліп-қайтып ауытқуының әсер ету аймағы шегінде қызметті жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар

279-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында шаруашылық және өзге де қызметті жүзеге асыру кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

280-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы теңізде көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүзеге асыру барысындағы экологиялық талаптар

281-бап. Геофизикалық жұмыстар жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар

282-бап. Мұнай-газ құбырларын жобалау мен салу кезіндегі экологиялық талаптар

283-бап. Жағалаудағы жарақтандыру базалары мен жағалау инфрақұрылымы объектілеріне арналған экологиялық талаптар

284-бап. Кеме жүзуіне қойылатын экологиялық талаптар

285-бап. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операциялар объектілерін консервациялауға және жоюға қойылатын экологиялық талаптар

286-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы қоршаған ортаның мониторингі

17-тарау. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағы

287-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының шекаралары

288-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағында пайдалану режимін шектеу

289-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының су қорғау аймағындағы шаруашылық және өзге де қызмет түрі

290-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының сақтық аймағындағы шаруашылық және өзге де қызмет

291-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыру кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

292-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының қоршаған ортасы мониторингі

18-бөлім. Климат және атмосфераның озон қабаты

18-тарау. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу

293-бап. Парниктік газдар

294-бап. Шығарындылар мен парниктік газдарды сіңіру

295-бап. Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруіне жаһандықпен қоюға ұлттық салымдары

296-бап. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу

297-бап. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары

298-бап. Көміртекті бюджет

299-бап. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу объектілері

300-бап. Көміртек бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы

301-бап. Көміртекті квоталау

302-бап. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары

303-бап. Көміртегі квотасы бірліктерін бөлу

304-бап. Көміртегі бірліктерін өтеу

305-бап. Квоталанатын қондырғылардың парниктік газдар шығарындылары мониторингі

306-бап. Квоталанатын қондырғылардың парниктік газдар шығарындыларын түгендеу

307-бап. Көміртегі квотасының өзгеруі

308-бап. Квоталанатын қондырғы операторын ауыстыру

309-бап. Квоталанатын қондырғы операторының атауын және (немесе) ұйымдық-құқықтық нысанын өзгерту

310-бап. Көміртегі офсеті

311-бап. Көміртегі бірліктері және көміртегі нарығы

312-бап. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімі

313-бап. Қондырғыларды әкімшілеу

314-бап. Парниктік газдар шығарындыларын және сіңірулерді мемлекеттік түгендеу жүйесі

315-бап. Мемлекеттік көміртегі кадастры

316-бап. Валидация және верификация

- 19-тарау. Атмосфераның озон қабатын қорғау
- 317-бап. Озон қабаты және оны қорғау
- 318-бап. Озонды бұзатын заттар және олармен жұмыс істеу
- 319-бап. Озон қабатын қорғау саласындағы қызметті мемлекеттік реттеу
- 320-бап. Озонды бұзатын заттарды тұтынуды реттеу
- 332-бап. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеуді реттеу
- 322-бап. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастры және оны түгендеу
- 323-бап. Озонды бұзатын заттардың айналымы мен тұтынуы бойынша қызметке қойылатын жалпы талаптар
- 20-тарау. Климаттың өзгеруіне бейімделу саласындағы мемлекеттік басқару
- 324-бап. Климаттың өзгеруі және оған бейімделу
- 325-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделудің мақсаттары, мемлекеттік басқарудың басым салалары және негізгі қағидаттары
- 326-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделу процесі бойынша жалпы талаптар
- 327-бап. Ақпарат жинау және климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау бойынша талаптар
- 328-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделуді жоспарлау
- 19-бөлім. Қалдықтар
- 21-тарау. Қалдықтар туралы жалпы ережелер
- 329-бап. Қалдықтар ұғымы
- 330-бап. Қалдықтардың иелері
- 331-бап. Қалдықтарды басқару
- 332-бап. Қалдықтарды жинақтау
- 333-бап. Қалдықтарды жинау
- 334-бап. Қалдықтарды тасымалдау
- 335-бап. Қалдықтарды қалпына келтіру
- 336-бап. Қалдықтарды жою
- 337-бап. Қалдықтарды басқару кезіндегі қосалқы операциялар
- 338-бап. Қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларға қойылатын негізгі экологиялық талаптар
- 339-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік экологиялық саясат қағидаттары
- 340-бап. Иерархия қағидаты
- 341-бап. Дереккөзге жақындық қағидаты
- 342-бап. Қалдықтарды түзушінің жауапкершілік қағидаты
- 343-бап. Өндірушілер мен импорттаушылардың кеңейтілген міндеттемелерінің қағидаты
- 344-бап. Қалдықтар мәртебесінің тоқтатылуы
- 345-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы нормалау

346-бап. Қалдықтарды басқару бағдарламасы

347-бап. Қауіпті қалдықтарды қалпына келтіру және жою саласындағы қызметті лицензиялау

348-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің хабарлама режимі

349-бап. Қалдықтардың түрлері және олардың сыныпталуы

350-бап. Қалдықтарға арналған меншік құқығы және оларды басқару үшін жауапкершілік

351-бап. Иесіз қалдықтарды басқару

352-бап. Қалдықтардың түзілу көлемін азайтуды және түзілетін қалдықтарды қалпына келтіру үлесін ұлғайтуды ынталандыру

22-тарау. Қауіпті қалдықтар

353-бап. Қауіпті қалдықтар туралы жалпы ережелер

354-бап. Қауіпті қалдықтардың паспорты

355-бап. Қауіпті қалдықтарды басқару кезіндегі экологиялық талаптар

356-бап. Қауіпті қалдықтарды тасымалдау кезіндегі экологиялық талаптар

357-бап. Қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдау

358-бап. Қауіпті қалдықтарды есепке алу

23-тарау. Қалдықтарды көму полигондары

359-бап. Қалдықтарды көму полигондары туралы жалпы ережелер

360-бап. Полигондар кластары

361-бап. Полигондарға қойылатын экологиялық талаптар

362-бап. Полигондар үшін қолайлы емес қалдықтар

363-бап. Қатты тұрмыстық қалдықтарды орналастыруға арналған полигондарда орналастыруға тыйым салынатын қатты және шлам тектес өнеркәсіптік қалдықтар

364-бап. Қауіпті қалдықтар полигондарына арналған жалпы талаптар

365-бап. Қалдықтарды қабылдау рәсімдері

366-бап. Полигонды пайдалану сатысындағы бақылау және мониторинг

367-бап. Полигонды (полигонның бөлігін) жабу, рекультивациялау және мониторинг рәсімдері

24-тарау. Тау-кен өндіру өнеркәсібі қалдықтарын басқару ерекшеліктері

368-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтары ұғымы

369-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару

370-бап. Қалдықтарды жинап қою объектілерін жобалауға, салуға және пайдалануға қойылатын талаптар

371-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасы

372-бап. Су жағдайының нашарлауын, ауа мен топырақтың ластануын болдырмау

373-бап. Ірі экологиялық оқиғаларды болдырмау

374-бап. Қалдықтарды жинап қою объектісін жабу және жабылғаннан кейінгі кезеңдегі мониторинг

375-бап. Қалдықтарды қоймалаудың объектілерін түгендеу

25-тарау. Коммуналдық қалдықтарды басқару ерекшеліктері

376-бап. Коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

377-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесі

378-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдауға қойылатын талаптар

26-тарау. Радиоактивті қалдықтарды басқару ерекшеліктері

379-бап. Радиоактивті қалдықтар және оларды сыныптау

380-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттерін сыныптау

381-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және көму кезіндегі экологиялық талаптар

382-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттеріне қойылатын экологиялық талаптар

383-бап. Радиоактивті қалдықтарды трансшекаралық ауыстыру

384-бап. Радиоактивті қалдықтарды тасымалдау кезіндегі экологиялық талаптар

27-тарау. Қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару ерекшеліктері

385-бап. Құрылыс қалдықтарын басқару саласындағы экологиялық талаптар

386-бап. Медициналық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

387-бап. Биологиялық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

388-бап. Жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

389-бап. Радиоактивті қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

390-бап. Қалдықтардың жекелеген түрлерімен және олардың тіршілік циклінің процестерін басқару саласындағы экологиялық талаптар

391-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды, құрылысжайлар және өзге де объектілерді жобалау кезінде қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

28-тарау. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры

392-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры

393-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының мақсаттары мен міндеттері

394. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу

395-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу нәтижелері туралы ақпарат

29-тарау. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері

396-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындауға қойылатын талаптар

397-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының құқықтық жағдайы

- 398-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы қызметінің бағыттары
- 399-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының өкілеттіктері
- 400-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне қатысушылардың жауапкершілігі
- 401-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы қызметінің айқындылығын қамтамасыз ету
- 402-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау
- 20-тарау. Жекелеген қызмет түрлері бойынша ерекше экологиялық талаптар
- 403-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін жобалау кезіндегі жалпы экологиялық талаптар
- 404-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін пайдалануға беру мен пайдалану кезіндегі жалпы экологиялық талаптар
- 405-бап. Авариялар кезіндегі жалпы экологиялық талаптар
- 406-бап. Әскери және қорғаныс объектілеріне, әскери қызметке қойылатын экологиялық талаптар
- 407-бап. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар
- 408-бап. Теңізде барлау мен өндіру кезіндегі экологиялық талаптар
- 409-бап. Сақтық аймағы шегінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар
- 410-бап. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде пайда болатын күкіртті қолданудағы экологиялық талаптар
- 411-бап. Су асты құбырлар мен кабельдерді жобалау, төсеу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар
- 412-бап. Орнықты органикалық ластағыштарды және құрамында хлор бар қалдықтарды өндіру, әкелу, әкету, пайдалану және жою жөніндегі қызметке қойылатын экологиялық талаптар
- 413-бап. Гендік-инженерлік қызметті жүзеге асыруға, заманауи биотехнология өнімдерін өндіруге, қолдануға және таратуға қойылатын экологиялық талаптар
- 21-бөлім. Төтенше экологиялық жағдай аймақтары және экологиялық апат аймақтары
- 414-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала
- 415-бап. Жекелеген аумақтарды (акваторияларды) төтенше экологиялық жағдай аймағы немесе экологиялық зілзала аймағы деп жариялау тәртібі
- 416-бап. Аумақтардың экологиялық ахуалын бағалау

417-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарындағы құқықтық режим

418-бап. Төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала салдарынан зардап шеккен адамдарға келтірілген зиянды өтеу

419-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарындағы экологиялық ахуалды мониторингілеу

420-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтары құқықтық режимінің қолданысын тоқтату

421-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарында құқықтық режимді бұзғаны үшін жауапкершілік

АРНАЙЫ БӨЛК

22-бөлім. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығы

422-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығының мақсаттары

423-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың басымдықтары мен деңгейлері

424-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастық қағидаттары

425-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық шарттар

426-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың экономикалық негізі

427-бап. Экологиялық құқық бұзушылықтар үшін халықаралық жауапкершілік

428-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың халықаралық және трансшекаралық рәсімдері

23-бөлім. Экологиялық құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілік және экологиялық дауларды шешу

429-бап. Экологиялық құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілік

430-бап. Экологиялық дауларды шешу

24-бөлім. Қорытынды және өтпелі ережелер

431-бап. Осы Кодексті қолданысқа енгізу тәртібі

432-бап. Осы Кодексті қолдану тәртібі

433-бап. Өтпелі ережелер

25-бөлім. Қосымшалар

№ 1 қосымша

1-бөлім. Қоршаған ортаға әсер етуге бағалау жүргізу міндетті болып табылатын қызмет түрлерінің тізбесі

2-бөлім. Скрининг рәсімін жүргізу міндетті болып табылатын көзделген қызмет түрлерінің тізбесі

№ 2 қосымша

Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді I, II, немесе III санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

1-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді I санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

2-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді II санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

(осы Қосымшаның 1-бөліміне енгізілген қызмет түрлерін қоспағанда)

3-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді III санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

№ 3 қосымша

№ 4 қосымша

ЖАЛПЫ БӨЛІМ

1-бөлім. Негізгі ережелер

1-тарау. Жалпы ережелер

1-бап. Осы Кодексте реттелетін қатынастар

1. Осы Кодекс жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаға әсер ететін немесе әсер ете алатын қызметті жүзеге асыруына байланысты туындайтын мемлекеттік экологиялық саясаттың құқықтық негіздері мен принциптерін айқындайды және адам мен табиғаттың өзара іс-қимылы саласындағы (экологиялық қатынастар) қоғамдық қатынастарды реттейді.

Осы Кодексте реттелетін қатынастарға мемлекеттің, жеке және заңды тұлғалардың экологиялық және гидрометеорологиялық ақпаратқа қажеттіліктерін қамтамасыз етуге бағытталған қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг, метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг жүргізу саласындағы қоғамдық қатынастар да жатады.

2. Табиғи ресурстарды пайдалану саласында, сондай-ақ қолданылатын шамада, оларды сақтау, қалпына келтіру және молықтыру саласында туындайтын қоғамдық қатынастар табиғи ресурстың түріне байланысты тиісінше Қазақстан Республикасының жер, су, орман заңнамасымен, Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы, жануарлар дүниесін қорғау, молықтыру және пайдалану саласындағы заңнамасымен және осы Кодекске қайшы келмейтін бөлігінде Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарды қорғау және пайдалану саласындағы өзге де заңнамасымен реттеледі.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласында туындайтын қоғамдық қатынастар халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету үшін қажетті және

осы Кодекске қайшы келмейтін шамада Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасымен реттеледі.

4. Өнімге, көрсетілетін қызметке, өнімнің өмірлік циклінің процестеріне (бұдан әрі - процестер) қойылатын міндетті және ерікті талаптарды айқындау, белгілеу, қолдану және орындау, сәйкестікті бағалау және растау, техникалық реттеу саласындағы және стандарттау аясындағы аккредиттеу кезінде туындайтын қоршаған ортаны қорғау саласындағы қоғамдық қатынастар осы Кодекске қайшы келмейтін шамада тиісінше Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы және стандарттау туралы заңнамасымен реттеледі.

5. Атом энергиясын пайдалану және халықтың радиациялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар, осы Кодекске қайшы келмейтін бөлігінде, Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану және радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы арнайы заңнамасымен реттеледі.

6. Биологиялық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы қоғамдық қатынастар, осы Кодекске қайшы келмейтін бөлігінде, Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы арнайы заңнамасымен реттеледі.

7. Жеке және заңды тұлғалар, мемлекет, мемлекеттік органдар және лауазымды тұлғалар осы Кодексте реттелетін қатынастардың субъектілері болып табылады.

2-бап. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы

1. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Кодекстен, сондай-ақ осы Кодекске сәйкес қабылданатын Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

2. Осы Кодекс Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында, оның ішінде Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңында және айрықша экономикалық аймағында халықаралық құқық нормаларына сәйкес қолданылады.

3. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Кодекстегіден өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың қағидалары қолданылады. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар, халықаралық шарттан оны қолдану үшін заңнамалық акт шығару талап етілетін жағдайларды қоспағанда, экологиялық қатынастарға тікелей қолданылады.

4. Осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының басқа заңдарына экологиялық қатынастарды реттейтін нормаларды енгізуге тыйым салынады. Осы Кодекс пен Қазақстан Республикасының экологиялық қатынастарды реттейтін нормаларды қамтитын өзге де заңдары арасында қайшылық болған жағдайда осы Кодекстің ережелері қолданылады.

5. Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасы экологиялық қатынастарға олар осы Кодекстің нормаларымен реттелмеген жағдайларда қолданылады.

3-бап. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының мақсаты мен міндеттері

1. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының мақсаты Қазақстан Республикасында бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты іске асырудың құқықтық негіздерін, міндеттері мен қағидаттарын, сондай-ақ тетіктерін айқындау болып табылады.

2. Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының міндеттері:

1) қоршаған ортаның ластануын болғызбауға, кез келген нысандағы экологиялық залал келтіруге жол бермеуге және келтірілген экологиялық залалдың салдарларын жоюды қамтамасыз етуге, сондай-ақ қоршаған ортаға зиянды антропогендік әсерді біртіндеп азайтуға бағытталған мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру арқылы қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз ету;

2) адамның өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз ету;

3) Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздерін қамтамасыз ету;

4) орнықты даму тұрғысынан климаттың өзгеру қатеріне жаһандық деңгейде және кедейшілікті жою жөніндегі күш-жігерді нығайтуға Қазақстан Республикасының үлесін, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау, климаттың өзгеруі және "жасыл" экономика жөніндегі халықаралық, өңірлік және трансшекаралық бағдарламаларды қамтамасыз ету;

5) табиғатты, оның ішінде ерекше экологиялық, ғылыми, тарихи-мәдени және рекреациялық құндылық болып табылатын аумақтар мен объектілерді қорғау, сақтау және қалпына келтіру;

6) барлық мемлекеттік органдардың өзара іс-қимылы мен қызметін үйлестіруді көздейтін қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік басқарудың тиімді жүйесін қалыптастыру;

7) мемлекеттің "жасыл" инвестицияларды тартуын және ең жақсы қолжетімді техникаларды, ресурс үнемдейтін технологиялар мен практикаларды кеңінен қолдануды, қалдықтар қызметін жүзеге асыру және оларды тиімді басқару, жаңартылатын энергия көздерін пайдалану, су үнемдеу кезінде пайда болатын қауіптілік көлемі мен деңгейін қысқартуды көтермелеу және ынталандыру, сондай-ақ энергия тиімділігін арттыру, табиғи ресурстарды тұрақты пайдалану, қалпына келтіру және молықтыру жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

8) жұртшылық үшін, оның ішінде заманауи цифрлық технологияларды пайдалана отырып, экологиялық ақпаратты тұрақты және жүйелі жинауды, жинақтауды, сақтауды, талдауды және таратуды қамтамасыз ету, сондай-ақ әрбір адамның экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығына кепілдік беру, осы құқықты іске асырудың негізгі шарттарын, тәртібі мен ерекшеліктерін айқындау;

9) Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау және орнықты даму мәселелерін шешуге жариялылықты және жұртшылықтың жан-жақты қатысуын қамтамасыз ету;

10) тиімді экологиялық мониторинг пен экологиялық бақылауды қамтамасыз ету;

11) қоршаған ортаны қорғау, қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз ететін қолда бар инфрақұрылымды жаңғырту және жаңаларын салу жөніндегі іс-шараларды жүргізуде инвестициялар тарту үшін жағдай жасау;

12) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз ету және қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамыту;

13) қоғамда экологиялық мәдениетті қалыптастыру, экологиялық білімді насихаттау, тұрақты даму үшін экологиялық білім беру мен ағарту жүйесін барлық деңгейлерде дамыту;

14) қоршаған ортаны қорғау және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы заңдылық пен құқық тәртібін нығайту.

4-бап. Қазақстан Республикасының тұрақты дамуының мемлекеттік экологиялық саясаты және экологиялық негіздері

1. Мемлекеттік экологиялық саясат мемлекеттің табиғи ортаны сақтау және қалпына келтіру үшін қажетті құқықтық, әлеуметтік, экономикалық және ұйымдастырушылық жағдайлар, тетіктер мен кепілдіктер жасауға, адамның өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы деңгейде қоршаған ортаның сапасына қол жеткізуге және оны қолдауға, Қазақстан Республикасының экологиялық қауіпсіздігі мен орнықты дамуының экологиялық негіздерін қамтамасыз етуге бағытталған қызметі болып табылады.

2. Мемлекеттік экологиялық саясат Қазақстан Республикасының Конституциясына, халықаралық құқық қағидалары мен нормаларына, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына және осы Кодекске негізделеді.

3. Ұлттық қауіпсіздіктің құрамдас бөлігі ретіндегі экологиялық қауіпсіздігі\ деп жеке адамның, қоғам мен мемлекеттің құқықтары мен өмірлік маңызды мүдделерінің қоршаған ортаға антропогендік және табиғи әсер етудің нәтижесінде туындайтын қатерлерден қорғалу жағдайы түсініледі.

4. Қазіргі және болашақ ұрпақтың қажеттіктерін әділ қанағаттандыру мақсатында экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және табиғи ресурстарды экологиялық теңгерімді пайдалану кезінде экологиялық тұрақтылықты бұзбай қол жеткізілетін Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуы орнықты даму деп танылады.

5. Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздері:

1) қоршаған ортаға антропогендік әсерді барынша бәсеңдету, жанартылмайтын табиғи ресурстарды тұтынуды азайту, қалдықтардың пайда болуы мен көмілу деңгейін

төмендету, сондай-ақ оларды қайталама ресурстар ретінде пайдалануды ынталандыру кезінде халықтың әл-ауқаты мен өмір сүру сапасының артуымен сипатталатын өндіріс пен тұтынудың орнықты модельдерін қалыптастыру және қолдау;

2) табиғи экологиялық жүйелерді сақтау және олардың тұрақты жұмыс істеуі, биологиялық әртүрлілікті сақтау, табиғи ортаның жұтаңдауына жол бермеу және оны жақсарту жөніндегі шараларды іске асыру, шөлейттенуге қарсы күрес;

3) Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруін болғызбау және климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларды жүзеге асыру арқылы климаттың өзгеру қатеріне жаһандық ден қоюға, сондай-ақ Жер атмосферасының озон қабатын қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыруға қатысуы;

4) Жер экожүйесінің саламатты жай-күйі мен тұтастығын сақтау, қорғау және қалпына келтіру мақсатында Қазақстан Республикасының халықаралық ынтымақтастығы;

5) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын халықаралық құқық қағидаттары мен нормаларымен үйлестіру және халықаралық экологиялық құқықты дамытуға жәрдемдесу;

6) басқа мемлекеттерден және Қазақстан Республикасынан басқа мемлекеттерге экологиялық залал немесе адам денсаулығына зиян келтіретін кез келген қызмет пен заттардың түрлерін Қазақстан Республикасына көшіруді және ауыстыруды тежеу, болғызбау, сондай-ақ сақтық қағидаттарына сәйкес алдын алу шараларын қабылдау болып табылады.

5-бап. Мемлекеттік экологиялық саясаттың қағидаттары

Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық саясаты мынадай қағидаттар

:

- 1) болғызбау қағидаты;
- 2) түзету қағидаты;
- 3) алдын ала сақтық қағидаты;
- 4) бара-барлық қағидаты;
- 5) "ластағыш төлейді" қағидаты;
- 6) тұрақты даму қағидаты;
- 7) интеграция қағидаты;
- 8) экологиялық ақпараттардың қолжетімділік қағидаты;
- 9) қоғамдық қатысу қағидаты;
- 10) экожүйелік ұстаным қағидаты.

6-бап. Болғызбау қағидаты

Қоршаған ортаның ластануын, табиғи ортаның жұтаңдауын, адамдардың өміріне немесе денсаулығына кез келген нысанда экологиялық залал және (немесе) зиян келтіруге әкеп соғатын не осындай салдардың туындауының тікелей және ғылыми негізделген қаупімен ұштасқан кез келген қызметке заңда белгіленген шеңберде,

бірінші кезекте қоршаған ортаға әсер ету көзінің өзінде табиғи ортаның ластануының, жұтандауының, экологиялық залалдың және адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтірудің туындауын болғызбау жөніндегі барлық қажетті шараларды қамтамасыз ету шартымен, осы Кодексте айқындалған, ең жақсы қолжетімді техникаларды қолдана отырып, заңда белгіленген шеңберде ғана жол беріледі.

7-бап. Түзету қағидаты

1. Экологиялық залал толық көлемде жойылуға жатады.

2. Келтірілген экологиялық залалды толық жою мүмкін болмаған кезде оның салдары ғылыми-техникалық дамудың заманауи деңгейінде қаншалықты мүмкін болғанынша азайтылуға тиіс.

3. Келтірілген экологиялық залалдың салдары жойылмаған немесе азайтылмаған шамада осы Кодекске сәйкес балама ремедиация жүргізу арқылы оларды ауыстыру қамтамасыз етіледі.

8-бап. Алдын ала сақтық қағидаты

Қандай да бір қызметтің салдарынан табиғи орта немесе оның жекелеген құрамбөліктері үшін елеулі және орны толмайтын салдарлары бар экологиялық залал келтіру немесе адамдардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіру қаупі болған кезде, ғылыми және техникалық білімнің заманауи деңгейінде көрсетілген теріс салдарлардың туындау ықтималдығын негіздеу және жеткілікті дәл бағалау мүмкіндігінің болмауына қарамастан, экономикалық орынды шығындар кезінде осындай салдардың туындауын болғызбау жөнінде тиімді және барабар шаралар қабылдануы тиіс.

9-бап. Бара-барлық қағидаты

1. Бара-барлық қағидатына сәйкес қоршаған ортаны қорғау жөніндегі талап етілетін шаралар Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының мақсаттары мен міндеттерін іске асыру үшін ең аз қажетті іс-қимылдар шеңберінен шықпауға тиіс.

2. Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының мақсаттары мен міндеттерін іске асыруды қамтамасыз ететін іс-қимылдардың әртүрлі нұсқалары болған кезде артықшылық ауыртпалығы ең төменгі деңгейде болып табылатын нұсқаға беріледі.

10-бап. "Ластағыш төлейді" қағидаты

Қызметі қоршаған ортаның ластануын, табиғи ортаның жұтандауын, адамдардың өміріне немесе денсаулығына кез келген нысанда экологиялық залал және (немесе) зиян келтіруі мүмкін тұлға өз қызметінің көрсетілген салдарларын болғызбау және бақылау жөніндегі, оның ішінде келтірілген экологиялық залалды түзету қағидатына сәйкес жою жөніндегі Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген міндеттерді орындау жөніндегі барлық шығыстарды көтереді.

11-бап. Тұрақты даму қағидаты

1. Табиғат пен оның ресурстары Қазақстан Республикасының байлығын құрайды және оларды пайдалану тұрақты болуға тиіс. Мемлекет Қазақстан Республикасының

тұрақты дамуының экологиялық негіздерін, оның ішінде қазіргі және болашақ ұрпақ мүддесіне орай мемлекетке тиесілі табиғи ресурстарды теңгерімді және ұтымды басқару арқылы қамтамасыз етеді.

2. Кәсіпкерлік және өзге де қызметті жүзеге асыру кезінде табиғи экологиялық жүйелерді сақтау және олардың тұрақты жұмыс істеуі, табиғи ресурстарды, жаңартылмайтын шикізат және энергетикалық ресурстарды тиімді пайдалану, сондай-ақ қалдықтардың түзілуін барынша азайту қамтамасыз етілуге тиіс. Шаруашылық, басқарушылық және өзге де шешімдерді қабылдау кезінде табиғи экологиялық жүйелерді сақтауға, суды үнемдеуге, ресурстарды қайта пайдалануға, жаңартылатын табиғи ресурстар мен энергия көздерін пайдалануға, сондай-ақ қалдықтарды қайталама ресурстар ретінде шаруашылық айналымға тартуға басымдық беріледі.

12-бап. Интеграция қағидаты

Қазақстан Республикасының мемлекеттік саясаты экономикалық және әлеуметтік қызметтің барлық салаларында Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму міндеттері мен орнықты дамуының экологиялық негіздерін қамтамасыз ету қажеттігі, оның ішінде қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейі мен оның сапасын жақсарту арасындағы теңгерім сақталған жағдайда қалыптастырылады және іске асырылады.

13-бап. Экологиялық ақпараттың қолжетімділігі қағидаты

Мемлекет Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын негізге ала отырып, заңда белгіленген негіздерде, шарттар мен шектерде экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығының сақталуын қамтамасыз етеді.

14-бап. Жұртшылықтың қатысу қағидаты

1. Жұртшылықтың осы Кодексте белгіленген шарттарда және тәртіппен Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау және тұрақты даму мүдделерін қозғайтын мәселелер бойынша шешімдер қабылдауға қатысуға құқығы бар.

2. Жұртшылықтың Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау және тұрақты даму мүдделерін қозғайтын мәселелер бойынша шешім қабылдауға қатысуы әртүрлі нұсқаларды қарау үшін барлық мүмкіндіктер ашылған кезде және жұртшылықтың тиімді қатысуы қамтамасыз етілген кезде мүмкін болатын ерте кезеңде қамтамасыз етіледі.

3. Осы баптың 1-тармағында белгіленген құқықты сақтау мақсатында мемлекет мемлекеттік органдар қабылдауға жоспарлаған, қоршаған ортаның жай-күйіне әсер ететін немесе әсер етуге қабілетті шешімдердің жұртшылыққа өз пікірін білдіруге мүмкіндік беретін шарттарда жариялылығын қамтамасыз етеді және мұндай пікір тиісті шешім қабылдау кезінде ескерілуге тиіс.

15-бап. Экожүйелік ұстаным қағидаты

1. Мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар іске асырылуы нәтижесінде қоршаған ортаның жай-күйі үшін теріс салдарлар болатын немесе туындауы мүмкін шешімдерді жоспарлаған және қабылдаған кезде табиғи экологиялық жүйелердің, тірі организмдердің, табиғи ландшафтардың, өзге де табиғи, табиғи-антропогендік және антропогендік объектілердің тұтастығы мен табиғи өзара байланыстары және табиғи ортаның табиғи теңгерімін сақтау қажеттігі ескерілуге тиіс. Табиғи ландшафттарды, табиғи кешендерді және биологиялық әртүрлілікті сақтауға, табиғи экологиялық жүйелерді сақтауға және тұрақты жұмыс істеуіне және осындай экологиялық жүйелердің қызметтер көрсетуіне теріс ықпал етуге жол бермеуге басымдық беріледі.

2-тарау. Қоршаған орта және оны қорғау туралы жалпы ережелер

16-бап. Қоршаған орта

1. Қоршаған орта деп, табиғи ортаны (табиғат) және антропогендік ортаны қамтитын, адамды қоршаған жағдайлардың, заттар мен материалдық дүниелер объектілерінің жиынтығы танылады.

2. Табиғи орта табиғи жағдайлардың, тірі организмдердің, және оларды қоршаған жансыз объектілер мен олардың табиғи жай-күйіндегі заттардың және табиғи-антропогендік объектілердің жиынтығы болып табылады.

Табиғи ортаның құрамбөліктері атмосфералық ауа, жерүсті және жерасты сулары, жер беті және топырақ қабаты, жер қойнауы, өсімдік, жануарлар дүниесі және өзге де организмдер, озон қабатын қоса алғанда, Жер атмосферасының барлық қабаттары, сондай-ақ олардың өзара іс-қимылында Жердегі өмір тіршілігі үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз ететін климат болып табылады.

Табиғи ортаның құрамбөліктеріне антропогендік объектілер, сондай-ақ адам жасанды түрде қайта өсіретін және табиғи еркіндік жағдайында тұрмайтын тірі организмдер жатпайды.

3. Белгілі бір шекаралары, өмір сүру жағдайлары мен режимі бар табиғи ортаның өзара байланысты жекелеген құрамбөліктерінің жиынтығы табиғи және табиғи-антропогендік объектілерге бөлінеді.

4. Табиғи объектілер деп табиғи экологиялық жүйелер мен табиғи ландшафттар, сондай-ақ өздерінің табиғи қасиеттерін сақтаған олардың құрамдас элементтері танылады.

Географиялық және өзге де тиісті белгілермен біріктірілген функционалдық және табиғи өзара байланысты табиғи объектілер жекелеген табиғи кешендерді құрайды.

5. Табиғи-антропогендік объектілерге:

1) адам қызметінің нәтижесінде арнайы өзгертілген, бірақ табиғи объектінің қасиеттерін сақтаған табиғи объектілер;

2) табиғи объект қасиеттеріне ие, рекреациялық маңызы бар және (немесе) табиғи орта үшін қорғау-сақтау функциясын орындайтын жасанды құрылған объектілер.

6. Антропогендік орта деп, адамның күн сайынғы мекендеу ортасы болып табылатын жасанды түрде жасалған жағдайлар мен антропогендік объектілердің жиынтығы танылады. Антропогендік деп адам өзінің әлеуметтік қажеттіктерін қамтамасыз ету үшін жасаған немесе өзгертілген және табиғи объектілердің қасиеттеріне ие емес материалдық дүние объектілері танылады.

17-бап. Қоршаған орта сапасы

1. Қоршаған ортаның сапасы деп қоршаған ортаның қасиеттері мен сипаттамаларының жиынтығы түсініледі, олар осы жиынтықтың өзара іс-қимылында оның құрамбөліктерінің жай-күйін көрсететін физикалық, химиялық, биологиялық және өзге де көрсеткіштері негізінде айқындалады.

2. Қоршаған орта, егер оның сапасы экологиялық қауіпсіздікті және табиғи ортаның табиғи теңгерімін, оның ішінде экологиялық жүйелердің, табиғи және табиғи-антропогендік объектілер мен табиғи кешендердің тұрақты жұмыс істеуін, сондай-ақ биоәртүрлілікті сақтауды қамтамасыз ететін болса, адамның өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы (қолайлы қоршаған орта) деп есептеледі.

18-бап. Қоршаған ортаны қорғау

Қоршаған ортаны қорғау мемлекет, жеке және заңды тұлғалар жүзеге асыратын табиғи ортаны сақтауға және қалпына келтіруге, қоршаған ортаның ластануын және оған кез келген нысанда залал келтірілуін болғызбауға, қоршаған ортаға зиянды антропогендік әсерді неғұрлым азайтуға және оның салдарын жоюға, Қазақстан Республикасының орнықты дамуының өзге де экологиялық негіздерін қамтамасыз етуге бағытталған шаралар жүйесі болып табылады.

19-бап. Қоршаған ортаны қорғау объектілері

1. Атмосфералық ауа, жерүсті және жерасты сулары, жер беті мен топырақ қабаты, жер қойнауы, орман және өзге де өсімдіктер, жануарлар дүниесі және өзге де организмдер, биологиялық әртүрлілік, табиғи және табиғи-антропогендік объектілер, атмосфераның климаты мен озон қабаты жойылудан, жұтандаудан, сарқылудан, бүлінуден, ластанудан немесе өзге де зиянды әсерден қорғалуға жатады.

2. Жекелеген объектілер Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнамасына сәйкес ерекше қорғалуға жатады.

20-бап. Қоршаған ортаға антропогендік әсер ету туралы жалпы ережелер

1. Қоршаған ортаға антропогендік әсер деп қоршаған ортаға адам қызметінің:

1) антропогендік объектілерден атмосфералық ауаға, суға, жерге немесе оның бетіне шығатын ластағыш заттардың түсуі түсінілетін эмиссиялар;

2) қоршаған орта құрамбөліктерінің табиғи температуралық, энергетикалық, толқындық, радиациялық және басқа да физикалық қасиеттерінің өзгеруін туғызатын шудың, дірілдің, элетромагнитті өрістердің, иондаушы сәулеленудің, температуралық және басқа да физикалық факторлардың әсері түсінілетін антропогендік объектілердің қоршаған ортаға физикалық әсері;

3) қалдықтарды көму, оларды жер бетінде заңсыз орналастыру немесе олардың су объектілеріне түсуі;

4) антропогендік объектілерден босатылатын парниктік газдардың атмосфералық ауаға түсуі;

5) антропогендік объектілерді (ғимараттарды, құрылысжайларды, құрылғыларды, коммуникацияларды) салу және пайдалану, сондай-ақ өз ресурсын игерген объектілерді кейіннен кәдеге жарату (бұзу);

6) табиғи ортаның табиғи ресурстары мен пайдалы қасиеттерін, оның ішінде оларды уақытша немесе қайтарымсыз алып қою арқылы пайдалану;

7) жануарлар мен өсімдіктер дүниесі объектілерінің табиғи ортаға жерсінуі, оның ішінде қоршаған ортаға әдейі жіберілуі және генетикалық түрлендірілген организмдер нарығында өткізу (орналастыру);

8) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды өткізу түріндегі тікелей немесе жанама әсері түсініледі.

2. Нәтижесінде халықтың денсаулығына, мүлікке зиян келтіруі мүмкін және (немесе) қоршаған ортаның ластануына, экологиялық залал келтірілуіне және (немесе) табиғи орта сапасының өзге де теріс өзгерістеріне әкеп соқтыратын немесе әкеп соқтыруы мүмкін, оның ішінде:

1) табиғи орта құрамбөліктерінің сарқылуы немесе жұтандауы;

2) табиғи және табиғи-антропогендік объектілер мен олардың кешендерін жою немесе тұрақты жұмыс істеуін бұзу;

3) биологиялық әртүрліліктің жоғалуы немесе азаюы;

4) табиғи ортаны, оның ресурстары мен қасиеттерін рекреациялық және заңмен жол берілетін өзге де мақсаттарда пайдалану үшін кедергілер туындауы;

5) табиғи ортаның эстетикалық құндылығының төмендеуі нысанындағы қоршаған ортаға антропогендік әсер етудің кез келген нысандары зиянды деп танылады.

21-бап. Қоршаған ортаның ластануы

1. Қоршаған ортаның ластануы деп атмосфералық ауада, жерүсті және жерасты суларында, топырақта немесе жер бетінде ластағыш заттардың, жылудың, шудың, дірілдің, электромагниттік өрістердің, радиацияның қоршаған орта сапасының мемлекет белгілеген экологиялық нормативтерінен асатын мөлшерде (концентрацияларда, деңгейлерде) болуы түсініледі.

2. Ластағыш заттар деп қатты, сұйық, газ тәрізді немесе бу тәрізді күйдегі кез келген заттар түсініледі, олар қоршаған ортаға түскен кезде өздерінің сапалық немесе сандық сипаттамасына байланысты табиғи ортаның табиғи тепе-теңдігін бұзатын, табиғи орта құрамбөліктерінің сапасын нашарлататын және (немесе) халықтың денсаулығына экологиялық залал және (немесе) зиян келтіруге қабілетті кез келген зат түсініледі.

Осы Кодексте заттар деп табиғи ортада олардың табиғи күйіндегі немесе адам қызметінің нәтижесінде пайда болатын химиялық элементтер, олардың қосылыстары, қоспалары, ерітінділер мен агрегаттар түсініледі.

Эмиссиясы экологиялық нормалауға жататын ластағыш заттардың тізбесін (бұдан әрі – Ластағыш заттардың тізбесі) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган он жыл мерзімге бекітеді және қоршаған орта және оның сапасына әсер ететін антропогендік факторлар туралы жанартылған ғылыми білімдер негізінде, сондай-ақ ластағыш заттардың мониторингі мен бақылау әдістерінің, техникалары мен технологияларының дамуын ескере отырып, қайта қарауға жатады. Ластағыш заттардың тізбесі сол кезде қолданылып жүрген тізбеде жоқ ластағыш заттарға қатысты мемлекеттік реттеу шараларын қабылдауды талап ететін Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық міндеттемелері күшіне енгеннен кейін бірінші жылдан кешіктірілмей қайта қарауға жатады.

3. Ластағыш заттардың тізбесі:

1) заттардың уыттылық деңгейі, канцерогендік және (немесе) мутагендік қасиеттері, оның ішінде қоршаған ортада жинақталу үрдісі бар, сондай-ақ олардың қоршаған ортада үлкен уыттылығы бар қосылыстарға өгерту қабілеті ескерілетін;

2) адамның араласуынсыз табиғи ортаның табиғи қасиеттері және оның белгілі бір аумақта ластануды сіңіру, тазарту және өзге де жою арқылы өз сапасын қолдау және қалпына келтіру жөніндегі қабілеті ескерілетін;

3) мемлекеттік экологиялық мониторинг пен санитариялық-гигиеналық мониторинг деректері ескерілетін;

4) ластағыш заттардың сандық және сапалық сипаттамаларын өлшеудің ғылыми негізделген әдістемелері (әдістері), техникалары және технологиялары болған кездегі өлшемшарттар негізінде айқындалады.

22-бап. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілердің санаттары

1. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілер осындай әсер ету деңгейі мен тәуекеліне байланысты төрт санатқа:

1) қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерге (I санаттағы объектілер);

2) қоршаған ортаға бәсең зиянды әсер ететін объектілерге (II санаттағы объектілер);

3) қоршаған ортаға елеусіз зиянды әсер ететін объектілерге (III санаттағы объектілер);

4) қоршаған ортаға өте аз зиянды әсер ететін объектілерге (IV санаттағы объектілер) бөлінеді.

2. Осы Кодекске 2-қосымшада қызметтің түрлері және олардың негізінде қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді I, II немесе III санаттағы объектілерге жатқызу жүзеге асырылатын өзге де өлшемшарттар белгіленеді.

Осы Кодекске 2-қосымшада көрсетілмеген немесе онда баяндалған өлшемшарттарға сәйкес келмейтін қызмет түрлері IV санаттағы объектілерге жатқызылады.

3. I және II санаттағы объектілерге қатысты "объект" термині стационарлық технологиялық объектіні (кәсіпорын, өндіріс) білдіреді, оның шегінде осы Кодекске 2-қосымшаның 1-бөлімінде (I санаттағы объектілер үшін) немесе 2-бөлімінде (II санаттағы объектілер үшін) көрсетілген қызмет түрлерінің біреуі немесе бірнешеуі, сондай-ақ олармен технологиялық тікелей байланысты, объект орналасқан сол өнеркәсіптік алаң шегінде қызметтің өзге де кез келген түрлері жүзеге асырылады және эмиссиялардың көлеміне, санына және (немесе) қарқындылығына және осындай объектінің қоршаған ортаға зиянды әсерінің өзге де нысандарына елеулі әсер ете алады.

III санаттағы объектілерге қатысты "объект" термині құрылыс объектісін (ғимаратты, құрылысжайды немесе олардың кешенін) немесе алаңды білдіреді, олардың шегінде осы Кодекске 2-қосымшаның 3-бөлімінде көрсетілген қызмет түрлері жүзеге асырылады.

4. Объектіні санаттарға жатқызу осы баптың 2-тармағының талаптарына сәйкес:

1) осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауға жататын, көзделген қызметке қатысты – қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауды жүргізу кезінде;

2) осы Кодекске сәйкес көзделген қызмет әсер етуінің міндетті скринингіне жататын көзделген қызметке қатысты – көзделген қызмет әсер етуінің скринингін жүргізу кезінде;

3) осы тармақтың 1) немесе 2) тармақшаларында көрсетілмеген өзге көзделген қызметке қатысты – осы Кодекстің талаптарын ескере отырып, оператор дербес жүзеге асырады.

Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектінің санатын айқындау жөніндегі нұсқаулықты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

5. Объектілерді тиісті санатқа жатқызу кезінде:

1) қызмет түрлері (сала, саланың бөлігі, өндіріс, объект) бойынша қоршаған ортаға зиянды әсер ету деңгейлері;

2) ластағыш заттар қалдықтарындағы, шөгінділеріндегі ластағыш заттардың уыттылық деңгейі, канцерогендік және мутагендік қасиеттері, сондай-ақ қалдықтардың сыныпталуы ескеріледі.

6. Осы Кодексте объектінің операторы деп меншігінде немесе өзге де заңды пайдалануында қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объект бар жеке немесе заңды тұлға түсініледі.

Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектіні салу, реконструкциялау, пайдалану және (немесе) жою (кейіннен кәдеге жарату) кезінде жекелеген жұмыстарды орындау

және (немесе) жекелеген қызметтер көрсету үшін объектінің операторы тартқан жеке және заңды тұлғалар объект операторлары болып танылмайды.

3-тарау. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтар мен міндеттер

23-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы негізге алынатын құқықтар мен міндеттер

1. Әркімнің қолайлы қоршаған ортаға құқығы бар.

2. Әрбір адамның, қазіргі және болашақ ұрпақтың денсаулығы мен әл-ауқаты үшін қолайлы қоршаған ортада өмір сүру құқығын қамтамасыз ету мақсатында мемлекет жұртшылықтың мынадай құқықтарын:

1) осы Кодекске сәйкес уақтылы, толық және дәйекті экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын;

2) осы Кодексте белгіленген тәртіппен мемлекеттік органдардың қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысу құқығын;

3) "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша нормативтік құқықтық актілердің жобаларын талқылауға қатысу және әзірлеушілерге өз ескертулерін ұсыну құқығын;

4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға экологиялық залал келтірудің, Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын бұзудың кез келген болжамды фактілері немесе осындай зардаптардың туындау қатерін туғызатын өзге де мән-жайлар туралы өтінішпен жүгінуге, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның көрсетілген мән-жайларды қарау нәтижелері және Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексте белгіленген тәртіппен қабылданған шешімдер туралы жауаптарын алу құқығын;

5) мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдардың және мемлекеттік қызметшілердің қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша, оның ішінде келтірілген экологиялық залалды жоюға және Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзушылықтың жолын кесуге байланысты әрекеттері (әрекетсіздігі) мен шешімдерінің заңдылығына дауласу туралы өтінішпен сотқа жүгіну құқығын;

6) үшінші тұлғалардың Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын бұзуы нәтижесінде зиян келтірілген мүліктік немесе мүліктік емес игіліктер мен құқықтарды қорғау үшін Қазақстан Республикасының азаматтық және азаматтық процестік заңнамасына сәйкес сотқа жүгіну құқығын таниды және оған кепілдік береді.

3. Осы Кодексте жұртшылық деп бір немесе біреуден көп жеке немесе заңды тұлға, оның ішінде коммерциялық емес ұйымдар, сондай-ақ олардың қауымдастықтары, одақтары немесе өзге де бірлестіктері түсініледі.

4. Табиғатты сақтау және оның ресурстарына ұқыпты қарау барлық жеке және заңды тұлғалардың борышы мен міндеті болып табылады.

Жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шараларға жәрдемдесуге тиіс.

5. Заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер өздерінің қызметін жүзеге асыру нәтижесінде туындауы мүмкін қоршаған ортаның ластануын және табиғи ортаның жұтаңдауын, кез келген нысанда экологиялық залал келтіруді және осыған байланысты адамдардың өмірі мен денсаулығына қатерді болғызбау жөніндегі қажетті шараларды өз есебінен қамтамасыз етуге міндетті, сондай-ақ осы Кодексте белгіленген қоршаған ортаны қорғау саласындағы өзге де арнаулы міндеттерді мойнына алады.

6. Жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген өзге де құқықтары бар және өзге де міндеттерді мойнына алады.

24-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдардың құқықтары мен міндеттері

1. Коммерциялық емес ұйымдардың қоршаған ортаны қорғау саласындағы өз қызметін жүзеге асыру кезінде осы Кодекстің 24-бабында көзделген құқықтардан басқа , сондай-ақ:

1) өз қаражаты немесе тартылған қаражат есебінен қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік емес бағдарламаларды әзірлеуге, насихаттауға және іске асыруға, жеке тұлғаларды ерікті негізде, өтеусіз немесе өтеулі негізде қоршаған ортаны қорғау саласындағы белсенді қызметке тартуға;

2) қоршаған ортаны қорғау және оның сапасын жақсарту жөніндегі жұмыстарды орындауға;

3) жеке және заңды тұлғалардың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін сотқа жүгінуге, оның ішінде адамдардың айқындалмаған тобының мүддесіне орай мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдар мен мемлекеттік қызметшілердің қоршаған ортаны қорғау мәселелері жөніндегі әрекеттері (әрекетсіздіктері) мен шешімдеріне дауласуға;

4) қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды қорғау, молықтыру және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен бірлесіп, табиғи ресурстарды қорғауды , молықтыруды және орнықты пайдалануды қамтамасыз етуге, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін қорғауға қатысуға;

5) осы Кодекске сәйкес қоғамдық тыңдау өткізуге бастамашылық жасауға және ұйымдастыруға;

6) осы Кодекске сәйкес қоғамдық экологиялық бақылауды жүзеге асыруға құқығы бар.

2. Коммерциялық емес ұйымдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы өз қызметін жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті.

3. Коммерциялық емес ұйымдардың Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген өзге де құқықтары бар және өзге де міндеттерді мойнына алады.

25-бап. Жұртшылықтың шешім қабылдауға қатысуы

1. Мүдделі жұртшылық экологиялық бағалау жүргізу және мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша өзге де шешімдер қабылдауы процесіне осы Кодексте белгіленген жағдайларда және тәртіппен қатысуға құқылы.

2. Осы Кодексте мүдделі жұртшылық деп қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесінде қозғалатын немесе қозғалуы мүмкін немесе осы процеске мүдделі жұртшылық түсініледі.

Жарғылық мақсаттары қоршаған ортаны тұтастай немесе оның жекелеген элементтерін қорғауға жәрдемдесуді көздейтін коммерциялық емес ұйымдар мүдделі ұйымдар болып есептеледі.

3. Осы Кодексте айқындалған рәсімдер шеңберінде мүдделі жұртшылық өкілдері көзделген қызметке немесе қабылданатын шешімге қатысы бар деп санайтын кез келген ескертулерді, ақпаратты, талдауды немесе пікірлерді жазбаша немесе электрондық нысанда, оның ішінде жария тыңдауларды өткізу барысында, оларды өткізу осы Кодексте көзделген кезде ауызша ұсынуға құқылы.

4. Мемлекеттік орган немесе лауазымды тұлға қоршаған ортаға қатысты қабылдайтын мәселелер бойынша тиісті шешімдерде жұртшылықтың қатысу нәтижелері көрсетілуге тиіс.

5. Қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешім қабылдаған мемлекеттік органдар немесе лауазымды адамдар бұл туралы мүдделі жұртшылықты осы Кодексте айқындалған тәртіппен осы шешімнің негізіне алынған себептер мен пайымдауларды көрсете отырып, шешімнің мәтінін беру арқылы дереу хабардар етуге міндетті.

26-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтарды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік шаралар жүйесі

1. Мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары және лауазымды адамдар жұртшылықтың қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтарын іске асыруда оған жәрдемдесуге міндетті.

2. Өз құзыреті шегінде жұртшылықтың осы Кодексте көзделген құқықтарын іске асыруды қамтамасыз етпеген немесе оларды іске асыруға кедергі келтірген лауазымды адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

4-тарау. Экологиялық ақпарат

27-бап. Экологиялық ақпарат

1. Экологиялық ақпарат:

1) атмосфералық ауа, озон қабатын қоса алғанда, Жер атмосферасының барлық қабаттары, жерүсті және жерасты сулары, топырақ, жер, ландшафттар мен экологиялық жүйелер, табиғи-антропогендік объектілер, табиғи кешендер, мемлекеттік

табиғи-қорық қорының объектілері, генетикалық түрлендірілген организмдерді қоса алғанда, биологиялық әртүрлілік және оның құрамбөліктері сияқты элементтердің қоршаған ортаны құрайтын жай-күйі және осы элементтер арасындағы өзара іс-қимыл туралы;

2) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген қоршаған орта элементтеріне әсер ететін және (немесе) әсер етуге қабілетті радиациялық активті қалдықтарды, шығарындыларды қоса алғанда, заттар, энергия, шу, сәулелену, қалдықтар сияқты факторлар;

3) мемлекеттік органдар қолданатын әкімшілік, заңнамалық, бағдарламалық және өзге де шаралар, оның ішінде осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген элементтер мен факторларға әсер ететін және (немесе) әсер ете алатын қоршаған орта саласындағы әзірленетін нормативтік құқықтық актілер, саясаттар, жоспарлар, бағдарламалар мен келісімдер, оның ішінде осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген элементтерді қорғауға бағытталған жоспарланған, іске асырылатын немесе орындалған шаралар мен іс-қимылдар;

4) осы тармақтың 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген элементтер мен факторларға әсер ететін және (немесе) әсер ете алатын мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың қызметі, сондай-ақ осындай элементтерді қорғауға бағытталған жоспарланған, іске асырылатын немесе орындалған шаралар мен әрекеттер;

5) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы және оны қолдану туралы есептер;

6) шығындар мен пайда, экономикалық талдаудың басқа да түрлері мен шаралар қабылдау және осы тармақтың 3) және 4) тармақшаларында көрсетілген қызметті жүзеге асыру шеңберінде шешімдер қабылдау кезінде пайдаланылған жол берулерді талдау;

7) егер қолдануға болатын болса, тамақ тізбегінде ластағыш заттардың шоғырлануын, адамдардың өмір сүруінің экологиялық жағдайларын, мәдениет объектілерінің, ғимараттар мен құрылысжайлардың жай-күйін осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген қоршаған орта элементтерінің жай-күйі оларға әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін дәрежеде немесе осы элементтер арқылы осы тармақтың 2) – 4) тармақшаларында көрсетілген факторларды, қызметті немесе шараларды қоса алғанда, адамдар денсаулығының, экологиялық қауіпсіздіктің жай-күйі;

8) климаттың өзгеруіне, климаттың өзгеруінің әсер етуіне, климаттың өзгеруінің болжамды әсер етуіне, сондай-ақ климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларға осалдықтар туралы жазбаша, көрнекі, дыбыстық, электрондық немесе кез келген өзге де материалдық нысандағы кез келген ақпаратты білдіреді.

2. Экологиялық ақпарат жалпыға қолжетімді болып табылады және шектелуге және құпияландыруға жатпайды.

28-бап. Экологиялық ақпаратқа қол жеткізу

1. Жұртшылықтың мемлекеттік органдарда бар, оның ішінде олар шығарған немесе алған не мемлекеттік органның тапсырмасы бойынша әрекет ететін кез келген жеке немесе заңды тұлғаның иелігіндегі экологиялық ақпаратқа толық, дәйекті және уақтылы қол жеткізуге құқығы бар.

2. Экологиялық ақпарат иелері осы Кодекстің 31-бабында, көзделген жағдайларды қоспағанда сұрау салу бойынша экологиялық ақпаратты беруге міндетті. Экологиялық ақпарат беру туралы сұрау салған тұлғадан оның осындай ақпаратты алуға мүдделілігін көрсетуді, сол сияқты осындай мүдделіліктің қандай да бір негіздемесін беруді талап етуге ешкім де құқылы емес.

3. Экологиялық ақпараттың иелері деп:

1) мемлекеттік биліктің заң шығарушы, атқарушы және сот тармақтарының, жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдары мен мекемелері;

2) қызметінің немесе көрсететін қызметтерінің қоршаған ортаға қатысы бар мемлекеттік органдар болып табылмайтын мемлекеттік мекемелер;

3) қызметінің немесе көрсететін қызметтерінің қоршаған ортаға қатысы бар квазимемлекеттік сектор субъектілері,

4) өздері иеленетін экологиялық ақпарат бөлігінде – жеке және заңды тұлғалар танылады.

4. Жеке және заңды тұлғалардың экологиялық ақпараты бар жалпыға бірдей қолжетімді мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарға еркін және тегін қол жеткізуге құқығы бар.

29-бап. Экологиялық ақпаратты беру нысаны

1. Экологиялық ақпарат:

1) оны басқа нысанда беруге объективті және ақылға қонымды негіздер болғаннан, мұндай жағдайда осы нысанда ақпарат беруді ақтайтын себептер көрсетілуге тиіс болғаннан; немесе

2) ақпарат басқа нысанда жұртшылыққа берілгеннен басқа жағдайларда өтініш берушіге экологиялық ақпарат беру туралы тиісті сұрау салуда көрсетілген нысанда берілуі тиіс.

2. Экологиялық ақпарат беру туралы сұрау салуда мұндай нұсқау болған кезде өтініш берушіге тиісті экологиялық ақпараты бар немесе оны қамтитын нақты құжаттаманың көшірмелері берілуге тиіс.

30-бап. Экологиялық ақпаратты беру мерзімдері мен тәртібі

1. Экологиялық ақпаратты беру және беруден бас тарту мерзімдері, тәртібі осы Кодекстің талаптары ескеріле отырып, Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексте және "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленеді.

2. Қоршаған ортаға әсерді бағалау рәсіміне және көзделген қызмет бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысты экологиялық ақпаратқа қол жеткізу осы Кодекске сәйкес қамтамасыз етіледі.

3. Экологиялық ақпаратқа қол жеткізуге рұқсат беруден:

1) егер сұрау салудың мазмұны сұрау салынған экологиялық ақпаратты анықтауға мүмкіндік бермесе;

2) егер сұрау салу "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңының талаптарына сәйкес келмесе;

3) егер Қазақстан Республикасының дербес деректер туралы заңнамасын және олардың қорғалуын бұзуға әкеп соқса;

4) егер сұрау салуда экологиялық ақпарат иесі қабылдаған актілерді құқықтық бағалау, экологиялық ақпарат иегерінің не оларға ведомстволық бағынысты органдар мен ұйымдардың қызметіне талдау жүргізу немесе ол аяқталғанға дейін өзге де талдау жұмыстарын жүргізу туралы мәселе қойылса;

5) мемлекеттік бақылау және қадағалау шеңберінде жүргізілетін тексерулердің нәтижелері бойынша шешім қабылданғанға дейін;

6) ведомствоаралық және ведомствоішілік хат алмасу негізінде немесе мемлекеттік органдардағы кеңестер негізінде әзірленетін түпкілікті шешім қабылданғанға дейін;

7) шет мемлекеттерден немесе халықаралық ұйымдардан түскен құжаттарды ашу талаптары туралы өзара келісім қабылданғанға дейін;

8) егер зияткерлік меншік құқықтарын бұзуға әкеп соқса;

9) егер бастапқы статистикалық деректердің құпиялылығын бұзуға әкеп соқса бас тартылады.

Қоршаған ортаға эмиссиялардың сандық және сапалық көрсеткіштері туралы ақпаратты коммерциялық немесе өзге де қорғалатын құпия деп тануға болмайды.

4. Осы баптың 3-тармағына сәйкес ашылуға жатпайтын ақпарат оның өзге ақпараттан құпиялығына нұқсан келтірмей бөлінуі мүмкін болған жағдайларда, соңғысы өтініш берушіге берілуге тиіс.

5. Мемлекеттік органда сұрау салынған экологиялық ақпарат болмаған жағдайда, алынған сұрау салу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде тиісті мемлекеттік органға қайта жіберіледі, бұл туралы өтініш берушіге хабарланады.

31-бап. Экологиялық ақпаратты жинау және тарату

1. Мемлекет экологиялық ақпаратты жинау және тарату жөніндегі шараларды қамтамасыз етеді, оның ішінде:

1) Қазақстан Республикасы ластағыштарының шығарындылары мен тасымалдауларының тіркелімін жүргізу қолжетімді ашық түрде орналастыру;

2) қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы Ұлттық баяндаманы әзірлеу және жариялау;

3) Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорына еркін қол жеткізуді жүргізу және беру;

4) бұқаралық ақпарат құралдарында, мерзімді және арнайы баспа басылымдарында және өзге де ақпараттық өнімдерде, интернет-ресурстарда, өзге де жалпыға бірдей қолжетімді ақпараттық-коммуникациялық құралдарды қолдана отырып, сондай-ақ мемлекеттік органдар жүргізетін экологиялық ағарту жөніндегі іс-шаралар шеңберінде экологиялық ақпаратты жүйелі түрде тарату арқылы қамтамасыз етіледі.

2. Мемлекеттік органдар ақпаратқа қол жеткізу мәселелерінде, оның ішінде тиісті мемлекеттік органдардың иелігіндегі экологиялық ақпараттың түрі мен қамтылуы туралы және осындай ақпаратты беру және оған қол жеткізу талаптары мен тәртібі туралы жеткілікті ақпарат беру арқылы жұртшылыққа қолдау көрсетуге міндетті.

3. Облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органы жыл сайын жылдың 1 мамырына дейін ресми интернет-ресурста өткен жыл үшін:

1) қоршаған орта сапасының бекітілген нысаналы көрсеткіштері және барлық тиісті индикаторлардың нақты жай-күйі туралы;

2) жергілікті деңгейде мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру барысы;

3) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға жергілікті бюджеттің шығыстары туралы ақпаратты орналастырады.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жыл сайын жылдың 1 мамырына дейін мыналар туралы ресми интернет-ресурсында өткен жыл үшін:

1) мемлекеттік экологиялық саясаттың іске асырылу барысы;

2) экологиялық залалды ремедиациялау жөніндегі іске асырылған іс-шаралар;

3) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға арналған республикалық бюджеттің шығыстары туралы ақпаратты орналастырады.

32-бап. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімі

1. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен тасымалдарының тіркелімі – әрбір адамның экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету, қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне жұртшылықтың қатысуы, сондай-ақ қоршаған ортаның ластануын болғызбау мен азайтуға жәрдемдесу мақсатында жүргізетін интернет-ресурста ашық түрде орналастырылған, қоршаған ортаға ластағыш заттар эмиссияларының жай-күйі және қоршаған ортаның ластану деңгейлері туралы құрылымдық электрондық деректер базасы.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімін жүргізуді ұйымдастырады.

Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімін жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

3. Осы баптың мақсаттары үшін Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркеліміне қатысты:

1) "ластағыш" термині олардың қасиеттеріне байланысты және оларды қоршаған ортаға енгізу нәтижесінде қоршаған ортаға немесе адам денсаулығына зиянды болуы мүмкін, Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленген өнеркәсіп салалары бойынша есептілік үшін ластағыштардың тізбесіне енгізілген затты немесе заттар тобын білдіреді;

2) "шығарынды" термині ластағыштардың кез келген антропогендік қызметтің нәтижесінде, оның әдейі немесе авариялық, жоспарлы немесе жоспардан тыс болып табылатындығына қарамастан, атмосфералық ауаға шығару, эмиссияны, су объектілеріне ағызу, жер қойнауына айдауды, жер бетінде немесе кәріз жүйесі арқылы сарқынды суларды түпкілікті тазартусыз жерге көмуді немесе үйінділерде орналастыруды қоса алғанда, қоршаған ортаға кез келген енгізуді білдіреді;

3) "көшіру" термині жоюға немесе қалпына келтіруге арналған ластағыштардың немесе қалдықтардың, сондай-ақ тазартуға арналған сарқынды сулардағы ластағыштардың объектісі шегінен тысқары жерге орнын ауыстыруды білдіреді;

4) "объект" термині белгілі бір тұлғаның меншігіндегі немесе сол бір тұлға пайдаланатын бір учаскедегі немесе іргелес учаскелердегі бір немесе бірнеше өнеркәсіптік қондырғыларды білдіреді.

4. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен тасымалдарының тіркелімі ақпараты ластағыш заттарды жергілікті жерде көрнекі көрсету мақсатында тиісті картографиялық материалдарға байланыстырыла отырып жүргізіледі.

5. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен тасымалдарының тіркелімі:

1) стационарлық ұйымдастырылған көздер бойынша есептілікке қатысты нақты объектілерге байланыстырыла отырып;

2) Қазақстан Республикасындағы ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленген өнеркәсіп салалары бойынша есептілік үшін ластағыштардың тізбесіне сәйкес ластағыштың әрбір түрі бойынша және қалдықтардың әрбір түрі бойынша жеке;

3) қолданыстағы нұсқаулық-әдістемелік құжаттарға сәйкес эмиссияларды айқындау негізінде жүргізіледі.

Эмиссияларды анықтаудың нұсқаулық-әдістемелік құжаттарды, оның ішінде ауыр металдар мен төзімді органикалық ластағыш заттар эмиссияларын есептеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

6. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімі Қазақстан Республикасындағы қолданыстағы қоршаған орта сапасының нормативтері, ластағыш заттардың халық денсаулығы мен қоршаған ортаға

әсері туралы ақпаратты, ластағыш заттардың шығарындылары мен көшірілуі жөніндегі басқа да ғылыми негізделген ақпаратты, сондай-ақ Қазақстан Республикасында ластағыш заттардың эмиссиясын жүзеге асыратын объектілер туралы ақпаратты қамтиды.

7. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркеліміне берілетін ақпаратта әрбір объект туралы:

1) есептілік берілетін объектінің атауы, бизнес-идентификаттау нөмірі, пошталық мекенжайы, географиялық орналасқан жері (объектінің координаттары) және қызмет түрі немесе түрлері, сондай-ақ бірінші басшының аты және тегі;

2) есептілікті табыс етілу талап етілетін әрбір ластағыштың атауы және идентификаттау нөмірі;

3) есептілік табыс ету талап етілетін әрбір ластағыш заттың және қоршаған ортаға объектіде жүзеге асырылған эмиссиялардың есепті жыл үшін жер қойнауына айдауды қоса алғанда, ауаға, суға немесе жерге шығарындылардың жиынтығының да, бөлшектелгеннің де саны;

4) қауіпті қалдықтар мен қауіпті емес қалдықтар арасындағы аражікті белгілеп, тиісінше "В" немесе "У" белгілерін көрсете отырып, қалпына келтіру немесе жою жөніндегі кез келген операциялар үшін, сондай-ақ қауіпті қалдықтар мен қауіпті қалдықтарды трансшекаралық көшіру кезінде есепті жылы объектіден тыс көшірілген қалдықтардың саны (қауіпті қалдықтар үшін объектіден тыс жылына екі тоннадан немесе қауіпсіз қалдықтар үшін жылына екі мың тоннадан асып кеткен жағдайда) – қалдықтарды қалпына келтіруді немесе жоюды жүзеге асыратын кәсіпорынның және қалпына келтірудің немесе жоюдың көшірілім түсетін нақты учаскесінің атауы мен мекенжайы;

5) есепті жыл ішінде есеп беру талап етілетін сарқынды суларды объект шегінен тысқары төккен әрбір ластағыштың саны;

6) ақпараттың өлшемдерге, есептерге немесе бағалауға негізделгенін көрсете отырып, ластағыштар мен қалдықтардың саны туралы ақпарат алу үшін пайдаланылған әдістеменің үлгісі қамтылуға тиіс.

8. Осы баптың 9-тармағында көрсетілген объектілердің операторлары жыл сайын 1 сәуірге дейін осы баптың 7-тармағына сәйкес ақпаратты қамтитын, өткен күнтізбелік жыл үшін Қазақстан Республикасының шығарындылар мен ластағыштардың тасымалдарының тіркеліміне есептілікті беруге міндетті.

Осындай ақпарат тиісті болатын күнтізбелік жыл есепті жыл болып табылады.

9. Осы баптың 8-тармағында белгіленген есептілікті беру жөніндегі міндет Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленген өндірістің қуаттылығы

үшін қолданылатын шекті мәндердің бір немесе одан көп қызмет түрлерін жүзеге асыратын объектілер операторларына қолданылады және төменде санамаланған өлшемшарттардың кез келгеніне сәйкес келеді:

1) қолданылатын шекті мәндерден асатын мөлшердегі кез келген ластағыштардың шығарындыларын жүзеге асырады; немесе

2) қолданылатын шекті мәннен асатын мөлшерде тазартуға арналған сарқынды сулардағы кез келген ластағышты өнеркәсіптік алаңның шегінен тысқары жерге көшіруді жүзеге асырады.

Осы тармақтың бірінші бөлігіне сәйкес ластағыш шығарындылары мен көшірілуі үшін қолданылатын шекті мәндер Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімін жүргізу қағидаларында белгіленеді.

10. Ластағыштар шығарындылары мен олардың көшірілуінің тіркеліміне ақпаратты операторлар ақпараттық жүйеде нысанды толтыру және осы нысанға тиісті оператор атынан ақпаратты Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркеліміне беруге уәкілеттік берілген тұлғаның электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қою арқылы беріледі.

11. Ластағыштар шығарындылары мен көшірілуін айқындау Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімін жүргізу қағидаларына сәйкес анықталатын ең үздік ақпаратты пайдалана отырып жүзеге асырады. Олардың көмегімен есепті ақпарат алынған деректерді, сондай-ақ деректерді жинаудың пайдаланылған әдіснамасының сипаттамасын оператор тиісті есепті жылдың соңынан бастап бес жыл бойы сақтауға тиіс.

12. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган операторлары Қазақстан Республикасының ластағыштары шығарындылары және олардың тасымалдарының тіркеліміне беретін ақпаратты ашық түрде орналастырады.

Табыс етілген ақпараттың толықтығы мен сапасына оператор жауапты болады.

13. Ақпарат Қазақстан Республикасы ластағыштарының шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркеліміне енгізілуі және әрбір есепті жыл аяқталған кезден бастап он бес айдан кешіктірмей жұртшылық үшін қолжетімді болуға тиіс.

14. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен тасымалдары тіркелімінің деректері Қазақстан Республикасы ластағыштарының шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімі енгізілген сәттен бастап кемінде алдыңғы он жыл кезеңде жұртшылыққа қолжетімді болуға тиіс.

15. Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен олардың тасымалдарының тіркелімінде ластағыштардың шығарындылары мен тасымалдарын:

- 1) объект және оның географиялық орналасқан жері;
- 2) қызмет түрі;
- 3) оператор;

- 4) тиісті жағдайда ластағыштар немесе қалдықтар;
- 5) қоршаған ортаның ластағыш шығарылатын әрбір құрамбөліктері;
- 6) ластағыштарды көшірудің соңғы пункті және тиісті жағдайларда қалдықтарды жою және қалпына келтіру бойынша іздестіру мүмкіндігі және оларды идентификаттау көзделуге тиіс.

33-бап. Қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндама

1. Қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндама (бұдан әрі – Ұлттық баяндама) қоршаған ортаның жай-күйі және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы талдамалық есеп болып табылады, ол жыл сайынғы негізде халықты Қазақстан Республикасының аумағындағы нақты экологиялық жағдай және оны жақсарту жөнінде қабылданатын шаралар туралы хабардар ету мақсатында жасалады.

2. Қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндаманы және қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы интерактивтік баяндаманы әзірлеу қағидаларын (бұдан әрі – Ұлттық және интерактивтік баяндамаларды әзірлеу қағидаларын) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті орган бекітеді.

3. Ұлттық баяндамада:

1) қоршаған орта мен табиғи ресурстардың сапалық және сандық сипаттамалары туралы;

2) негізгі қоғамдық маңызы бар экологиялық проблемаларды қоса алғанда, қоршаған ортаға антропогендік әсер ету туралы;

3) өңірлердегі экологиялық жағдай туралы;

4) есепті кезеңде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына енгізілген өзгерістер туралы;

5) Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық саясатын және табиғи ресурстарын пайдалану саласындағы мемлекеттік экологиялық, оның ішінде Қазақстан Республикасының "жасыл" экономикаға көшуі және орнықты дамуы бөлігіндегі саясатын іске асыру туралы;

6) климат өзгеруінің әсері, климат өзгеруінің болжанатын әсері, климаттың өзгеруіне осалдық және климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шаралар туралы;

7) Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық міндеттемелерін орындау туралы мәліметтер көрсетіледі.

4. Орталық мемлекеттік органдар және жергілікті атқарушы органдар жыл сайын, есепті жылдан кейінгі жылдың 1 наурызына дейін Ұлттық және интерактивтік баяндаманы әзірлеу қағидаларына сәйкес Ұлттық баяндаманы жасау үшін ақпарат береді.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өзінде бар деректер, сондай-ақ орталық мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдар берген ақпарат негізінде Ұлттық баяндаманы әзірлеуді және оны ресми интернет-ресурсында жариялауды ұйымдастырады.

34-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаның жай-күйі туралы және табиғи ресурстарды пайдалану туралы интерактивтік баяндамасы

1. Қоршаған ортаның жай-күйі туралы және табиғи ресурстарды пайдалану туралы ақпаратты адамдардың кең ауқымы түсінуі үшін қолжетімді нысанда тарату мақсатында және жеке және заңды тұлғалардың осындай ақпаратқа қол жеткізуін ұлғайту үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жыл сайын қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы интерактивтік баяндаманы (бұдан әрі – Интерактивтік баяндама) әзірлеуді ұйымдастырады.

2. Интерактивтік баяндама өткен жыл үшін осы Кодекстің 34-бабына сәйкес бекітілген Ұлттық баяндаманың негізінде әзірленеді және баяндаманы әзірлеуге жауапты адамның және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ресми интернет-ресурстарында орналастырылады.

3. Интерактивтік баяндаманы әзірлеу және жүргізу Ұлттық және Интерактивтік баяндамаларды әзірлеу қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

35-бап. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры

1. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры экологиялық ақпаратты, қоршаған орта, табиғи ресурстар, экологияның тұрақты дамуы мәселелеріне қатысты өзге де нормативтік, статистикалық, есепке алу, есеп беру, ғылыми және талдамалық ақпаратты жазбаша, көрнекі, дыбыстық, электрондық немесе кез келген өзге де материалдық нысанда орталықтандырылған жинау, сақтау, өңдеу (есепке алу және жүйелеу) және тарату жүйесін білдіреді.

2. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қоры әркімнің экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету, экологиялық ағарту және халықтың экологиялық мәдениетін арттыру, сондай-ақ мемлекеттік органдарды, жұртшылықты ақпараттық қамтамасыз ету мақсатында жүргізіледі.

3. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

4. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органы ұйымдастырады және ол экологиялық ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу (есепке алу және жүйелеу), талдау, беру және тарату жөніндегі іс-шараларды қамтиды.

5. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорының ақпараты электрондық нысанда Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу қағидаларына сәйкес интернет-ресурста ашық қолжетімді етіп орналастырылады.

6. Мемлекеттік органдар Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу қағидаларына сәйкес Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорына ақпарат береді.

7. Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорының ақпарат көздері:

1) табиғи ресурстардың мемлекеттік кадастрлары;

2) қалдықтардың мемлекеттік кадастры;

3) озонды бұзатын заттарды тұтынудың мемлекеттік кадастры;

4) мемлекеттік көміртегі кадастры;

5) көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімі;

6) көміртегі квоталарының ұлттық жоспары;

7) ұлттық деңгейде айқындалатын Қазақстан Республикасының парниктік газдар шығарындыларын азайту жөніндегі үлестері;

8) парниктік газдар шығарындыларын тиісті кезеңге азайту және парниктік газдар шығарындыларын азайту бойынша Қазақстан Республикасының Ұлттық деңгейінде айқындалатын үлестерін орындау жөніндегі іс-шаралар жоспары;

9) Қазақстан Республикасының ластағыштар шығарындылары мен тасымалдарының тіркелімі;

10) озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасымен реттелмейтін көздерден антропогендік шығарындылардың және парниктік газдарды сіңірушілердің абсорбциясы туралы Қазақстан Республикасының ұлттық баяндамасы;

11) тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі;

12) қоршаған ортаға әсерді бағалау және мемлекеттік экологиялық сараптама материалдары, оның ішінде қоғамдық тыңдаулардың хаттамалары;

13) осы Кодекстің 71-бабының 6-тармағына сәйкес стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі материалдар;

14) Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша халықаралық шарттар;

15) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану мәселелерін қозғайтын мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары, табиғат қорғау келісімдері;

16) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік-техникалық құжаттар;

17) осы Кодекстің талаптарына сәйкес әзірленген Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтар;

18) климаттың өзгеруінің әсер етуіне, климаттың өзгеруінің болжамды әсер етуіне, климаттың өзгеруіне осалдыққа және климаттың өзгеруіне бейімделу шараларына байланысты ақпарат;

19) қоршаған ортаны қорғауға және табиғи ресурстарды пайдалануға байланысты ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың орындалуы туралы есептер;

20) қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы ұлттық баяндамалар;

21) Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жоюға арналған экологиялық сезімталдық карталары;

22) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы бақылау және құқық қолдану қызметінің нәтижелері жөніндегі есептер;

23) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламалары және өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері жөніндегі есептер;

24) мемлекеттік экологиялық мониторингтің деректері;

25) генетикалық түрлендірілген организмдер мен өнімдердің тізілімі (тізбесі);

26) экология саласындағы ғылыми-техникалық және талдамалық әдебиет;

27) экологиялық ақпаратты қамтитын өзге де материалдар мен құжаттар болып табылады.

2-бөлім. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік басқару

36-бап. Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыреті

Қазақстан Республикасының Үкіметі қоршаған ортаны қорғау саласында:

1) мемлекеттік экологиялық саясатты іске асырудың негізгі бағыттарын әзірлейді және оларды жүзеге асыруды ұйымдастырады;

2) осы Кодексте көзделген жағдайларда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілерді бекітеді;

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады;

4) өзіне Қазақстан Республикасының Конституциясында, осы Кодексте, өзге де заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде жүктелген өзге де функцияларды орындайды.

37-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыреті

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасында бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты жүргізуге және оны іске асыруға жауапты, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді, метеорологиялық және гидрологиялық мониторингті жүзеге асыратын орталық атқарушы орган болып табылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты:

1) осы Кодексте көзделген жағдайларда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқықтық актілерді әзірлеу және бекіту;

2) өз құзыреті шегінде орталық және жергілікті атқарушы органдардың қоршаған ортаны қорғау жөніндегі қызметті жүзеге асыруы бөлігінде қызметін үйлестіруді жүзеге асыру;

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау;

- 4) осы Кодексте белгіленген өз құзыреті шегінде экологиялық рұқсаттар беру;
- 5) осы Кодексте көзделген жағдайларда, кәсіпкерлік қызметтің басталғаны немесе тоқтатылғаны туралы хабарламалар қабылдау;
- 6) осы Кодексте белгіленген өз құзыреті шегінде мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу;
- 7) мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру;
- 8) республикалық деңгейде маңызы бар қоршаған ортаны қорғау шараларын әзірлеу және жүзеге асыруды ұйымдастыру;
- 9) парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуі саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру;
- 10) жердің озон қабатын қорғау саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру;
- 11) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарларын келісу;
- 12) өзіне осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде жүктелген өзге де функцияларды орындау арқылы жүргізеді және іске асырады.

Осы баптың 2-тармағының 4)-7) тармақтарында көзделген функциялар мен өкілеттіктерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, оның ведомстволары мен аумақтық бөлімшелері арасында бөлуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

38-бап. Бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру

1. Қазақстан Республикасының бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясаты Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған негізгі бағыттар бойынша іске асырылады.

2. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары қоршаған орта сапасының бекітілген нысаналы көрсеткіштерін ескере отырып, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жергілікті деңгейде мемлекеттік экологиялық саясаттың іске асырылуы үшін жауапты болады.

3. Мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру кезінде орталық және жергілікті деңгейлерде мүдделі жұртшылықтың осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаны қорғауға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдау процесіне қатысу құқығының сақталуы қамтамасыз етілуге тиіс.

4. Мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар өз құзыреті шегінде жеке және заңды тұлғаларды экологиялық ағарту және олардың экологиялық мәдениетін арттыру жөніндегі шараларды қамтамасыз етеді, сондай-ақ оларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік бағдарламаларды іске асыруға ерікті түрде тарту үшін қажетті жағдайлар жасайды.

39-бап. Бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар

1. Бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында белгіленген бағыттарға, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Үкіметінің және жергілікті атқарушы органдардың шешімдеріне сәйкес айқындалады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мақсаттар мен міндеттерді орындау үшін қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды өткізу:

1) жергілікті деңгейде – облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары;

2) республикалық деңгейде – қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

3. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар қоршаған ортаны қорғауға және оның сапасын жақсартуға бағытталған технологиялық, техникалық, ұйымдастырушылық, әлеуметтік және экономикалық шаралар кешені болып табылады.

4. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға:

1) экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған;

2) қоршаған ортаның сапалық сипаттамаларын арттыру арқылы қоршаған орта құрамбөліктерінің жай-күйін жақсартатын;

3) экологиялық жүйелердің жай-күйін тұрақтандыру мен жақсартуға, биологиялық әртүрлілікті сақтауға, табиғи ресурстарды молықтыруға септігін тигізетін;

4) қоршаған ортаның ластануының, табиғи ортаның жұтаңдауының, кез келген нысанда экологиялық залал келтірудің және осыған байланысты адамдардың өмірі мен денсаулығына қатердің алдын алатын және оларды болдырмайтын;

5) төзімді органикалық ластағыштарды қоса алғанда, қауіпті химиялық заттарды қауіпсіз басқаруды қамтамасыз етуге, қоршаған ортаға антропогендікте, табиғи да әсер етуінің химиялық, биологиялық және физикалық әсер ету деңгейін төмендетуге бағытталған;

6) қоршаған ортаны қорғауға, табиғи ресурстарды тұрақты пайдалануға және қоршаған ортаны қорғауды басқарудың халықаралық стандарттарын енгізуге бағытталған әдістер мен технологияларды жетілдіретін;

7) өндірістік экологиялық бақылауды дамытатын;

8) қоршаған ортаны қорғау саласындағы ақпараттық жүйелерді қалыптастыратын және экологиялық ақпарат беруге ықпал ететін;

9) орнықты даму үшін экологиялық білімді насихаттауға, экологиялық білім беруге және ағартуға септігін тигізетін;

10) парниктік газдар шығарындылары көлемін азайтуға және (немесе) парниктік газдардың сіңірілуін ұлғайтуға бағытталған іс-шаралар жатады.

5. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралары қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының негізінде және соған сәйкес жүргізіледі.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органы осы Кодекске 4-қосымшада көзделген қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың үлгі тізбесін негізге ала отырып, үш жылдық перспективаға әзірлейді және осы жоспарды іске асыру басталатын жылдың алдындағы жылдың 15 сәуіріне дейін қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті органмен келісіледі.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілгеннен кейін қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тиісті жергілікті атқарушы органы бекітеді.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

6. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары жыл сайын қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының орындалуы туралы есепті облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тиісті жергілікті өкілді органына және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға есепті кезең аяқталғаннан кейін 1 ақпаннан кешіктірмей табыс етеді.

7. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі бекітілген іс-шаралар жоспары осы іс-шаралар жоспарын әзірлеу және бекіту жылының алдындағы үш жыл ішінде жергілікті бюджетке түскен қоршаған ортаға теріс әсер үшін төлем сомасынан кем емес көлемде бюджет қаражаты есебінен іске асырылады.

Қоршаған ортаға теріс әсері үшін келіп түскен төлем сомасынан қалыптастырылатын және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға жіберілетін қаражат жеткіліксіз болған жағдайда қоршаған ортаны қорғау жөніндегі бекітілген іс-шаралар жоспары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша ғана өзгертілуі мүмкін.

8. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралары Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен қосымша жүзеге асырылуы мүмкін.

40-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы ведомствоаралық өзара іс-қимыл

1. Мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру мақсатында мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар өз құзыреті шегінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға оның функцияларын жүзеге асыру кезінде жәрдемдесуге міндетті.

2. Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған барлық мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың қызметін үйлестіруді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

3-бөлім. Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеу

41-бап. Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеудің нысандары мен құралдары

Экологиялық қатынастарды мемлекеттік реттеу осы Кодексте реттелетін субъектілердің орындауы үшін міндетті экологиялық талаптарды мемлекеттің белгілеуі және осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдарын қолдану арқылы жүзеге асырылады.

42-бап. Экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

1. Экологиялық талаптар деп қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз етуге бағытталған Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген қағидалар, талаптар, шектеулер мен тыйымдар түсініледі.

2. Осы Кодексте жалпы сипаттағы экологиялық талаптар (жалпы экологиялық талаптар) белгіленеді.

43-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдарының түрлері

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары деп экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған шаралар, іс-қимылдар мен рәсімдер жиынтығы түсініледі.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары:

- 1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау;
- 2) экологиялық нормалау;
- 3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы техникалық реттеу;
- 4) экологиялық бағалау;
- 5) мемлекеттік экологиялық сараптама;
- 6) экологиялық рұқсаттар және қоршаған ортаға әсер ету туралы декларациялар;
- 7) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингі;
- 8) мемлекеттік экологиялық бақылау;
- 9) қалдықтарды жинау, сұрыптау және (немесе) тасымалдау жөніндегі қызметтің хабарлама тәртібі;
- 10) парниктік газдардың шығарындылары мен сіңірілуі саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары болып табылады.

44-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметті лицензиялау

1. Жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаны қорғау саласындағы лицензиялануға жататын жұмыстары мен көрсететін қызметтерінің түрлері "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес айқындалады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындау және қызметтер көрсету жөніндегі қызметті лицензиялауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы лицензияланатын қызмет түріне қойылатын олардың кіші түрлері бойынша біліктілік талаптарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

5-тарау. Экологиялық нормалау

45-бап. Жалпы ережелер

1. Экологиялық нормалау экологиялық сапаның нормативтерін, қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін және қоршаған ортаға берілетін антропогендік әсер ету нормативтерін белгілеу болып табылады.

2. Экологиялық нормалау қолайлы қоршаған ортаны сақтауға және қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына зиянды әсерді болғызбау және (немесе) төмендету үшін адам қызметін мемлекеттік реттеудің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге кепілдік беру мақсатында жүзеге асырылады.

3. Мемлекеттік орган іске асырылуы нәтижесінде қоршаған ортаға әсер ететін және (немесе) әсер етуі мүмкін нормативтік құқықтық актіні әзірлеу және бекіту немесе нормативтік емес құқықтық актіні қабылдау кезінде интеграция қағидатын негізге ала отырып, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер үшін белгіленген қоршаған орта сапасының экологиялық нормативтері мен сапасының нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізу қажеттігін ескеруге міндетті.

Қала құрылысын жоспарлауды жүзеге асыру кезінде аумақтарды дамыту мен құрылыс салуда адам денсаулығын сақтауға бағытталған экологиялық сапа нормативтерінің сақталуы қамтамасыз етілмейтін аймақтар шегінде жаңа қоныстану аумақтарын орналастыруға жол берілмейді.

4. Осы баптың 3-тармағының талаптарын бұзатын мемлекеттік орган немесе лауазымды адам шешімдерінің, әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) заңдылығына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен дау айтылуы мүмкін.

46-бап. Экологиялық сапа нормативтері

1. Экологиялық сапа нормативтері деп қол жеткізу және қолдау қолайлы қоршаған ортаны қамтамасыз ету үшін қажет болатын, қоршаған ортаның жекелеген құрамбөліктерінің жай-күйінің сандық және сапалық сипаттамаларының мемлекет белгілеген жиынтығы түсініледі.

2. Экологиялық сапа нормативтері негізінде қоршаған ортаның қазіргі жай-күйіне баға беріледі және оған жол берілетін антропогендік әсер ету стандарттары белгіленеді.

3. Экологиялық сапа нормативтері осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаның:

1) атмосфералық ауа;

2) жерүсті және жерасты сулары;

3) топырақ және жер құрамбөліктерінің әрқайсысы үшін жеке әзірленеді және белгіленеді.

4. Экологиялық сапа нормативтеріне:

1) қоршаған орта құрамбөліктері жай-күйінің химиялық көрсеткіштері үшін белгіленген нормативтер;

2) Қоршаған орта құрамбөліктері жай-күйінің физикалық көрсеткіштері үшін белгіленген нормативтер;

3) қоршаған орта құрамбөліктері жай-күйінің биологиялық көрсеткіштері үшін белгіленген нормативтер жатады.

5. Қоршаған орта құрамбөліктері жай-күйінің химиялық көрсеткіштеріне арналған экологиялық сапаның нормативтері ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы түрінде белгіленеді.

Ластағыш заттың шекті жол берілетін шоғырлануы деп Ластағыш заттар тізбесіне енгізілген ластағыш заттардың, атмосфералық ауаның, жерүсті немесе жерасты суларының, топырақтың бірлігіндегі немесе массасының бірлігіндегі немесе жер беті алаңының бірлігіне, ол адамға тұрақты немесе уақытша әсер ету кезінде оның денсаулығына әсер етпейтін және ұрпақта тұқым қуалаушылық қолайсыз өзгерістер туғызбайтын, сондай-ақ табиғи орта объектілерінің жұтаңдауын туғызбайтын, экологиялық жүйелердің орнықтылығын және биоәртүрлілікті бұзбайтын ең көп мөлшері (массасы) түсініледі.

Қоршаған орта құрамбөліктері жағдайының химиялық көрсеткіштеріне арналған экологиялық сапа нормативтері адам денсаулығына әсер ету тқрғысынан және табиғи ортаға (экологиялық жүйе, жануарлар және өсімдіктер жүниесі) әсер ету тұрғысынан жеке белгіленеді.

6. Қоршаған орта құрамбөліктері жай-күйінің физикалық көрсеткіштеріне арналған экологиялық сапа нормативтері қоршаған ортаға зиянды физикалық әсер етудің шекті жол берілетін деңгейлері түрінде белгіленеді.

Зиянды физикалық әсер етудің шекті жол берілетін деңгейі деп жануарлардың, өсімдіктердің жай-күйіне, экологиялық жүйелердің тұрақты жұмыс істеуіне және биоәртүрлілікке зиянды әсері жоқ физикалық әсер етудің жекелеген түрлерінің (шу, діріл, электр, электромагниттік, магниттік өрістер, радиация, жылу) ең жоғары деңгейі түсініледі.

7. Қоршаған орта құрамбөліктері жай-күйінің биологиялық көрсеткіштері үшін экологиялық сапаның нормативтері өсімдіктердің, жануарлардың және табиғи орта сапасының индикаторлары ретінде пайдаланылатын басқа да организмдердің жекелеген түрлері мен топтарына қатысты олардың табиғи көрсеткіштері деңгейінде не табиғи ортаның қасиеттері мен оның өз сапасын ұстап тұру және қалпына келтіру жөніндегі қабілетін ескере отырып, осындай табиғи көрсеткіштерден жол берілетін ауытқу аралығы түрінде белгіленеді.

8. Экологиялық сапа нормативтері табиғи ортаға әсер ету тұрғысынан нақты аумаққа немесе акваторияға тән табиғи факторлардың әсерінен қалыптасқан табиғи жағдайларды, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес белгіленген аумақтарды немесе акваторияны пайдалану мақсатын ескере отырып белгіленеді.

9. Траншекаралық су айдындары мен ағын сулардың сапасына экологиялық нормативтер белгілеу кезінде Қазақстан Республикасы ратификациялаған тиісті халықаралық шарттардың талаптары ескерілуі тиіс.

10. Табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы Қазақстан Республикасының табиғи ресурстардың тиісті түрін пайдалану туралы заңнамасына сәйкес белгіленген нормалар мен стандарттар экологиялық нормативтерге жатпайды.

11. Осы аумақтар үшін ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды сақтау және жақсарту мақсатында олардың осы Кодекске сәйкес ерекше табиғат қорғау мәртебесі ескеріле отырып, Қазақстан Республикасының бүкіл аумағы үшін белгіленгеннен неғұрлым қатаң экологиялық сапа нормативтері әзірленуі және бекітілуі мүмкін.

47-бап. Экологиялық сапа нормативтерін әзірлеу және белгілеу тәртібі

1. Экологиялық сапаның нормативтерін әзірлеу, белгілеу және қайта қарау қағидаларын осы Кодекстің ережелерін ескере отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

2. Экологиялық сапаның нормативтерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган көп жылдық (кемінде бес жыл) зертханалық сынақтардың, ғылыми зерттеулердің нәтижелері негізінде, сондай-ақ нақты аумақтар мен акваториялар үшін – осындай аумақтар мен акваториялардағы қоршаған ортаның жай-күйін көп жылдық (кемінде бес жыл) бақылаудың деректері негізінде әзірлейді.

3. Экологиялық сапа нормативтері сақталуын бақылау Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бекітілген бақылау-өлшеу жабдығының және өлшемшарттар тиісті әдістемелерінің (әдістерінің), индикациялау, тестілеу және (немесе) бақылау тәсілдерінің болуымен қамтамасыз етілетін көрсеткіштер бойынша белгіленеді.

4. Экологиялық сапа нормативтері табиғи ортаның тиісті құрамбөлігінің табиғи фонының мәндерін ескере отырып әзірленеді және белгіленеді. Табиғи орта құрамбөлігінің табиғи фоны қоршаған ортаның жай-күйін көпжылдық (кемінде бес жыл) бақылау және эталондық учаскелердегі табиғи орта құрамбөлігінің химиялық, биологиялық және физикалық көрсеткіштері бойынша сынамаларды және (немесе) өлшемдерді іріктеу нәтижелері негізінде айқындалады.

5. Эталондық учаске ретінде репрезентативтік ерекше қорғалатын табиғи аумақ (акватория) шегінде, ал мұндай ерекше қорғалатын табиғи аумақ (акватория) болмаған кезде ұқсас табиғи ерекшеліктері бар және жай-күйі табиғи экологиялық жүйенің тірі элементтерінің (өсімдіктер, жануарлар және басқа да организмдер) тежелу белгілерінің болмауымен сипатталатын аумақта немесе акваторияда орналасқан аумақ, акватория немесе оның бөлігі қабылданады.

Эталондық учаске ретінде аумақты, акваторияны немесе оның бір бөлігін таңдау өлшемшарттары мен қағидалары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін атмосфералық ауа, жерүсті және жерасты су объектілерінің сулары, топырақ және жер сапасының экологиялық нормативтерін әзірлеу әдістемесінде айқындалады.

6. Экологиялық сапа нормативтерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган он жыл мерзімге бекітеді және қоршаған орта, оның сапасына әсер ететін табиғи және антропогендік факторлар туралы жаңартылған ғылыми білімдер негізінде, сондай-ақ мониторинг пен бақылау әдістерінің, техникалары мен технологияларының дамуын ескере отырып, көрсетілген мерзім өткеннен кейін қайта қарауға жатады. Экологиялық сапаның нормативтері, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы неғұрлым қатаң экологиялық сапаның нормативтерін енгізу жөнінде шаралар қабылдауды талап ететін халықаралық міндеттемелері күшіне енгеннен кейін де бірінші жылдан кешіктірілмей қайта қаралуға жатады.

48-бап. Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері

1. Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштері (бұдан әрі – сапаның нысаналы көрсеткіштері) деп қоршаған ортаның жекелеген құрамбөліктері жай-күйінің сандық және сапалық сипаттамаларының және қоршаған ортаны қорғау, белгілі бір уақыт кезеңінде қол жеткізілуі тиіс қалдықтарды тиімді басқару жөніндегі шараларды қамтамасыз ету деңгейін сипаттайтын өзге де көрсеткіштердің жиынтығы түсініледі.

2. Сапаның нысаналы көрсеткіштері әрбір облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың деңгейінде белгіленеді.

3. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары әрбір бес жылдық кезеңге арналған сапаның нысаналы көрсеткіштерін әзірлеуге міндетті.

4. Әзірленген нысаналы сапа көрсеткіштері қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілуге жатады және оны тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті өкілді органдары бекітеді.

5. Әрбір облыс үшін әзірленетін және бекітілетін сапаның нысаналы көрсеткіштері жалпы облыс үшін де, облыс шегіндегі мына объектілер:

- 1) аудандар;
- 2) халық саны жүз мың адамнан асатын елді мекендер;
- 3) шегінде қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг жүргізу нәтижелері бойынша экологиялық сапа нормативтерінің бұзылуы анықталған өзге де елді мекендер;
- 4) ерекше қорғалатын табиғи аумақтар;

5) қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг жүргізу нәтижелері бойынша экологиялық сапа нормативтерінің бұзылуы анықталған өзге де аумақтар (акваториялар) үшін де тиісті көрсеткіштерді қамтуы тиіс.

6. Сапаның нысаналы көрсеткіштерін әзірлеу қағидаларын, оның ішінде сапаның нысаналы көрсеткіштері белгіленетін индикаторлардың ең аз тізбесін осы Кодекстің

ережелерін ескере отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

7. Сапаның нысаналы көрсеткіштері белгіленетін ең төменгі индикаторлар тізбесіне міндетті түрде:

- 1) атмосфералық ауаның сапасы;
- 2) жерүсті және жерасты суларының сапасы;
- 3) жердің және топырақтың сапасы;
- 4) әрбір жекелеген аймақтың климаты мен топырақ жағдайлары ескеріле отырып, ормандардың және көгалдандырудың жиынтық алқаптары;
- 5) жердің жұтаңдауын және шөлейттенуін азайту;
- 6) ластағыш заттардың түрлері бойынша шығарындылардың жиынтық көлемі;
- 7) ластағыш заттардың түрлері бойынша және әрбір жеке су объектісі мен бассейні бойынша төгінділердің жиынтық көлемі;
- 8) коммуналдық қалдықтардың түрлері бойынша – оларды бөлек жинау, қайта пайдалануға дайындау, қайта өңдеу, кәдеге жарату және жою (жою және (немесе) көму) үлесі;

9) парниктік газдар шығарындыларын азайтудың жиынтық көлемі енгізіледі.

8. Экологиялық сапаның нормативтері сақталмайтын әкімшілік-аумақтық бірліктер, аумақтар (акваториялар) үшін нысаналы сапа көрсеткіштері он жылдан аспайтын мерзімде экологиялық сапаның нормативтеріне кезең-кезеңмен қол жеткізуді қамтамасыз ететіндей етіп белгіленуге тиіс.

9. Экологиялық сапа нормативтері сақталатын тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер аумағында экологиялық сапаның нормативтерімен салыстырғанда қоршаған орта сапасының неғұрлым жоғары деңгейін қамтамасыз ететін сапалы нысаналы көрсеткіштерін, оның ішінде сапаның нысаналы көрсеткіштері белгіленетін ең төменгі индикаторлар тізбесіне кірмейтін индикаторлар үшін белгіленуі мүмкін.

49-бап. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер етудің нормативтері

1. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері – антропогендік қызметтің қоршаған ортаға әсер ету көрсеткіштері үшін белгіленген экологиялық нормативтер.

2. Қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер етудің нормативтеріне:

- 1) эмиссиялар нормативтері;
- 2) технологиялық нормативтер;
- 3) қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері;
- 4) табиғи ортаға жол берілетін физикалық әсер етудің нормативтері;
- 5) күкірт карталарында ашық түрде күкіртті орналастыру лимиттері;
- 6) қоршаған ортаға жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеме нормативтері жатады.

3. Технологиялық нормативтерді қоспағанда, қоршаған ортаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтерін сақтау қоршаған орта сапасы нормативтерінің сақталуын қамтамасыз етуге тиіс.

4. Көлік құралдарының және іштен жанатын қозғалтқыштарының әртүрлі экологиялық сыныптары үшін арналған шығарындыларға және отын түрлеріндегі ластағыш заттардың құрамына қойылатын талаптар Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттерінде белгіленеді.

50-бап. Эмиссия нормативтері

1. Эмиссиялар нормативтері деп эмиссиялардың шекті сандық және сапалық көрсеткіштерінің жиынтығы түсініледі, оларды сақтаған кезде қоршаған ортаға осындай эмиссиялардың әсері тиісті әсер ету салалары шегінде қоршаған орта сапасының экологиялық нормативтерінің бұзылуына әкеп соқпайды.

2. Эмиссия нормативтеріне:

1) жол берілетін шығарындылар нормативтері;

2) жол берілетін төгінділер нормативтері жатады.

3. Эмиссия нормативтері осы Кодекстің 21-бабына сәйкес Ластағыш заттар тізбесіне енгізілген ластағыш заттар түрлері бойынша белгіленеді.

4. Эмиссиялар нормативтері I және II санаттағы объектілерге жататын жекелеген стационарлық көздер бойынша, осы санаттардан аспайтын:

1) осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау жүргізілген жағдайда – осы Кодекстің 87-бабы 2-тармағының 3) тармақшасына сәйкес қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда көрсетілген тиісті шекті мәндер;

2) осы Кодекске сәйкес нәтижесі бойынша қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау қажеттігі жоқ екендігі туралы қорытынды шығарылып, көзделген қызмет скринингін жасау жағдайында – осы Кодекстің 79-бабы 2-тармағының 9) тармақшасына сәйкес көзделген қызметтер туралы өтініште көрсетілген тиісті мәндер деңгейінде белгіленеді.

Оларға қатысты кешенді экологиялық рұқсат берілетін объектілер үшін эмиссиялар нормативтері осы Кодекстің 124-бабына сәйкес бекітілетін Ең үздік қолжетімді технологиялар бойынша қорытындыларда келтірілген ең үздік қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты маркерлік ластағыш заттар эмиссияларының тиісті шекті мәндерінен аспайтын деңгейлерде I және II санаттағы объектілерге жататын жекелеген стационарлық көздер бойынша белгіленеді.

5. Көзделген қызмет үшін, оның ішінде қызметке елеулі өзгерістер енгізу кезінде эмиссиялар нормативтері көзделген қызметтің тиісті жобалау құжаттамасына байланыстырыла отырып әзірленетін және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға осы Кодекске сәйкес экологиялық рұқсат алуға өтінішпен бірге

ұсынылатын жеке құжат - эмиссиялар нормативтерінің жобасы (жол берілетін шығарындылар нормативтерінің жобасы, жол берілетін төгінділер нормативтерінің жобасы) түрінде есептеледі және негізделеді.

6. Эмиссиялар нормативтерін анықтау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістеме бойынша осы Кодекстің талаптарына сәйкес есептеу арқылы жүзеге асырылады

7. Эмиссиялар нормативтерінің жобаларын әзірлеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензиясы бар тұлға I және (немесе) II санаттағы объектілер үшін жүзеге асырады.

8. Эмиссиялар нормативтері экологиялық рұқсаттың қолданыс мерзіміне белгіленеді.

9. Көрсеткіштері осы Кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген экологиялық рұқсатта белгіленген эмиссиялар нормативтерінен асатын қоршаған ортаға эмиссиялардың көлемдері нормативтен тыс деп танылады.

10. Табиғи немесе техногендік сипаттағы төтенше жағдайларды және олардың салдарларын жою жөніндегі іс-шараларды жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес, сондай-ақ осы Кодекстің талаптарына сәйкес мұнайдың авариялық төгілуін жою әдістерін қолдану салдарынан жүзеге асырылатын эмиссиялар нормалауға жатпайды және нормативтен тыс деп есептелмейді.

11. Эмиссия нормативтері III және IV санаттағы объектілер үшін белгіленбейді.

51-бап. Технологиялық нормативтер

1. Осы Кодексте технологиялық нормативтер деп кешенді экологиялық рұқсатта белгіленген:

1) эмиссиялар көлемінің бірлігіне маркерлік ластағыш заттардың шекті саны (массасы);

2) уақыт бірлігіне немесе өндірілетін өнімнің (тауардың), орындалатын жұмыстың, көрсетілетін қызметтердің бірлігіне есептелетін ластағыш заттар эмиссияларының үлестік көрсеткіштері;

3) орындалатын жұмыстың, көрсетілетін қызметтердің уақыт бірлігіне немесе өндірілетін өнім (тауар) бірлігіне есептелетін электр және (немесе) жылу энергиясының, өзге ресурстарды тұтыну мөлшері түріндегі экологиялық нормативтер түсініледі.

Маркерлік ластағыш заттар деп өндірістің немесе технологиялық процестің нақты түрінің эмиссиялары үшін неғұрлым маңызды ластағыш заттар түсініледі, олар осындай өндіріске немесе ластағыш заттардың технологиялық процесіне тән топтан тандап алынады және олардың көмегімен топқа кіретін барлық ластағыш заттар эмиссияларының мәнін бағалауға болады.

Маркерлік ластағыш заттар, маркерлік ластағыш заттар эмиссияларының деңгейлері және ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты

энергияны және (немесе) өзге де ресурстарды тұтыну деңгейлері осы Кодекстің 124-бабына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін Озық қолжетімді техникалар бойынша қорытындыларда айқындалады.

2. Технологиялық нормативтерге:

- 1) шығарулардың технологиялық нормативтері;
- 2) төгінділердің технологиялық нормативтері;
- 3) эмиссиялардың технологиялық үлестік нормативтері;
- 4) суды тұтынудың технологиялық үлестік нормативтері

5) жылу және (немесе) электр энергиясын тұтынудың технологиялық үлестік нормативтері жатады.

3. Технологиялық нормативтер кешенді экологиялық рұқсатта белгіленеді және осы Кодекстің 125-бабына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін озық қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларда белгіленген оларды қолданудың нақты салалары бойынша озық қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты тиісті технологиялық көрсеткіштерден (олар бар болса) аспауға тиіс.

4. Технологиялық стандарттардың негіздемесі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініммен бірге берілетін технологиялық стандарттардың жобаларында қамтамасыз етіледі.

52-бап. Қалдықтарды жинау лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері

1. Қоршаған ортаны және адам денсаулығын қорғауды, жерге көмілетін қалдықтардың көлемін азайтуды және оларды қайта пайдалануға, қайта өңдеуге және кәдеге жаратуға дайындауды ынталандыруды қамтамасыз ету мақсатында:

- 1) қалдықтарды жинау лимиттері;
- 2) қалдықтарды көму лимиттері белгіленеді.

2. Қалдықтарды жинау лимиттері осы Кодекске сәйкес белгіленген мерзім шегінде тиісті жинау орнында қоймаға орналстыру үшін жол берілетін олардың түрлері бойынша шекті мөлшері (массасы) түрінде I және II санаттағы объектілер құрамына кіретін қалдықтарды әрбір нақты жинау орны үшін белгіленеді.

3. Қалдықтарды көму лимиттері тиісті полигонда көму үшін жол берілетін олардың түрлері бойынша қалдықтардың шекті мөлшері (массасы) түрінде I және II санаттағы объектілер құрамына кіретін қалдықтардың әрбір нақты полигоны үшін белгіленеді.

4. Қалдықтардың жинау лимиттері және қалдықтарды көму лимиттері экологиялық рұқсатта белгіленеді. Қалдықтарды көму лимиті полигонның тиісті өндірістік қуатына сәйкес әрбір күнтізбелік жылға белгіленеді.

5. Қалдықтарды жинау лимиттерін және қалдықтарды көму лимиттерін осы Кодекске сәйкес экологиялық рұқсат алған кезде I және II санаттағы объектілердің операторлары қалдықтарды басқару бағдарламасында негіздейді.

6. I және II санаттағы объектілер үшін қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензиясы бар тұлға жүзеге асырады.

7. Қалдықтарды жинау лимиттерін және қалдықтарды көму лимиттерін есептеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

8. Қалдықтарды жинау лимиттері және қалдықтарды көму лимиттері III және IV санаттағы объектілер үшін белгіленбейді.

III санаттағы объектілердің операторлары осы Кодекске сәйкес берілетін қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияның құрамында қалдықтар туралы ақпарат беруге міндетті.

53-бап. Табиғи ортаға физикалық әсер етудің жол берілетін нормативі

Табиғи ортаға физикалық әсер етудің жол берілетін нормативі деп табиғи ортаның құрамбөліктеріне жылудың, шудың, дірілдің, иондалған сәулеленудің, электр магниттік өріс кернеуінің және өзге де физикалық әсер етудің жол берілетін деңгейлері түрінде әр көз үшін анықталатын, аталған және барлық басқа да көздердің зиянды физикалық әсер етуі табиғи ортаға физикалық әсер етудің анықталған жол берілетін деңгейлерінің артуына алып келмейтін экологиялық норматив түсініледі.

54-бап. Күкірт карталарында ашық түрде күкіртті орналастыру лимиттері

1. Қоршаған ортаны және адам денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету, көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде пайда болатын күкіртті жинау көлемін азайту және оны шаруашылық айналымға тартуды ынталандыру мақсатында күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру лимиттері (бұдан әрі – күкіртті ашық түрде жинау лимиттері) белгіленеді.

2. Осы баптың күші көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру кезінде түзілетін кез келген агрегаттық күйдегі техникалық газ күкіртіне қолданылады.

3. Күкіртті ашық түрде орналастыру лимиттері күкіртті ашық жерде сақтау үшін жабдықталған әрбір арнайы алаң (күкірт картасы) үшін, құю үшін жол берілетін күкірттің шекті мөлшері (массасы) және осындай күкірт картасына өзге де ашық орналастыру түрінде белгіленеді.

Күкіртті жабық тәсілмен цистерналарда, сүрлемдерде, қоршаған ортаға әсерін болдырмайтын өзге де резервуарлар мен құрылысжайларда (қоймаларда) сақтау экологиялық нормалауға жатпайды.

4. Күкіртті ашық түрде орналастыру лимиттері әрбір күнтізбелік жылға арналған экологиялық рұқсатта белгіленеді.

5. Күкіртті ашық түрде орналастыру лимиттері күкіртті ашық түрде орналастыру нормативтерінің жобасында негізделеді, ол бекітілген әдістемеге сәйкес өндіріс көлемі туралы деректер негізінде әзірленеді және экологиялық рұқсат алуға өтінішпен бірге табыс етіледі.

Күкіртті ашық түрде орналастыру нормативтерінің жобасын әзірлеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

55-бап. Қоршаған ортаға жиынтық антропогендік жүктеменің жол берілетін нормативтері

1. Қоршаған ортаға жиынтық антропогендік жүктеменің жол берілетін нормативтері деп қоршаған ортаға антропогендік әсер етудің барлық көздерінің жол берілетін жиынтық әсерінің шамасына сәйкес белгіленген экологиялық нормативтер және (немесе) нақты аумақтар және (немесе) акваториялар (немесе олардың бөліктері) шегінде және олар сақталған кезде табиғи экологиялық жүйенің тұрақты жұмыс істеуі қамтамасыз етілетін және биологиялық әртүрлілік сақталатын табиғи ортаның жекеленген құрамбөліктері түсініледі.

2. Егер тиісті міндеттемелер Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес қабылданған болса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының барлық аумағының шегінде жекелеген ластағыш заттардың эмиссиясы нәтижесінде қоршаған ортаға жиынтық антропогендік жүктеменің жол берілген нормативтерін бекітеді.

3. Атмосфералық ауаға жиынтық антропогендік жүктеменің жол берілетін нормативтерін әзірлеу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

4. Су объектілеріне зиянды әсер етудің шекті жол берілетін нормативтері Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес бекітіледі.

6-тарау. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы техникалық реттеу және стандарттау

56-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы сәйкестікті растау объектілері мен рәсімі

Қоршаған ортаны қорғау саласында сәйкестікті растау объектілері мен рәсімі Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасымен анықталады.

57-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық стандарттарды енгізу және қолдану

1. Қоршаған ортаны қорғау саласында халықаралық стандарттарды енгізу және қолдану осы Кодекстің талаптарын есепке ала отырып, Қазақстан Республикасының стандарттау саласындағы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган құзыреті шегінде стандарттау жөніндегі құжаттардың жобаларын қарауды, сондай-ақ стандарттау саласындағы уәкілетті органға енгізу үшін ұлттық, мемлекетаралық стандарттарды, техникалық-экономикалық ақпараттың ұлттық сыныптауыштарын және стандарттау жөніндегі ұсынымдарды әзірлеу, өзгерістер енгізу, қайта қарау және жою жөнінде ұсыныстар дайындауды жүзеге асырады.

3. Жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттарын енгізуі:

1) Қазақстан Республикасында қолданылатын қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттары туралы ақпараттар тарату;

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттарын енгізген және осындай енгізуді растау құжаты бар тұлғалар үшін мемлекеттік экологиялық бақылау жиілігін қысқарту;

3) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесінің халықаралық стандарттарын енгізуді экономикалық ынталандыру шараларын қолдануы арқылы ынталандырылады.

58-бап. Экологиялық таңбалау

1. Экологиялық таңбалау деп мәтін түрінде келтірілетін өнімдердің, жұмыстардың немесе көрсетілетін қызметтердің экологиялық аспектілері, ілеспе құжаттамада, техникалық сипаттамада, жарнама түріндегі анықтамалық басылымда, жұртышылыққа арналған ақпараттандыру парағында келтірілген немесе басқа тәсілмен орындалған өнім затбелгілеріндегі немесе қаптамадағы белгілер немесе графикалық суреттер туралы ақпараттандыратын өтініш түсініледі.

Осы бапта экологиялық аспектілер деп ұйымдастыру қызметінің элементтері, оның өнімдері немесе қоршаған ортаға әсер етуі мүмкін көрсетілетін қызметтер түсініледі.

2. Осы баптың 3-тармағында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, экологиялық таңбалауды Қазақстан Республикасының сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелген тұлғалар сәйкестікті растағаннан кейін өнім өндіруші (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді орындаушы) ерікті негізде жүзеге асырады.

3. Ауылшаруашылық өнімдерін, аквадақыл және балық аулау өнімдерін, тамақ өнімдерін, жабайы өсімдіктерден жасалған өнімдер мен олардың қайта өңделген өнімдерін өндірушілер "Органикалық өнім өндіру туралы" Заңға сәйкес экологиялық таңбалауды ерікті негізде жүзеге асырады.

4. Экологиялық таңбалау міндеттері:

1) тұтынушыларды олар сатып алатын өнімнің, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің экологиялық аспектілері туралы хабардар ету;

2) қоршаған ортаға негативті антропогендік әсер етуін төмендету мақсатында экологиялық таза өнімдерді, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алу мен тұтынуды (пайдалануды) көбейтуді ынталандыру;

3) өнімнің тіршілік циклі бойында қоршаған ортаға негативті антропогендік әсер етудің алдын алу немесе барынша азайту;

4) отандық өнімдерді экспорттауға жәрдемдесу және олардың бәсекелестікке қабілеттілігін арттыру болып табылады.

1. Экологиялық таңбалау барысында өнімдердің, жұмыстардың немесе көрсетілетін қызметтердің тіршілік циклінің барлық аспектілері ескеріледі.

7-тарау. Экологиялық бағалау

1-параграф. Экологиялық бағалау туралы жалпы ереже

59-бап. Экологиялық бағалау ұғымы

1. Экологиялық бағалау деп көзделген қызметті іске асырудың немесе әзірленетін құжаттың қоршаған ортаға тікелей ықтимал және жанама елеулі әсерлерін анықтау, зерделеу, сипаттау және бағалау процесі түсініледі.

2. Экологиялық бағалаудың мақсаты Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының мақсаттары мен міндеттеріне сай келетін көзделген қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асыру туралы шешімдерді қабылдау үшін қажетті материалдарды дайындау болып табылады.

3. Оның түрлері бойынша экологиялық бағалау осы Кодекске және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нұсқаулықтарға (бұдан әрі – Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық) сәйкес ұйымдастырылады және жүргізіледі.

60-бап. Экологиялық бағалау түрлері

1. Экологиялық бағалау бағалау мәніне қарай:

1) стратегиялық экологиялық бағалау;

2) қоршаған ортаға әсерді бағалау;

3) трансшекаралық әсерлерді бағалау;

4) оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау түрінде жүргізіледі.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау және (немесе) қоршаған ортаға әсерді бағалау осы Кодексте көзделген жағдайларда қоршаған ортаға трансшекаралық әсерді бағалауды жүргізуді қамтиды.

3. Оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауға жатпайтын көзделген және жүзеге асырылатын қызмет үшін:

1) I және II санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілер үшін эмиссиялар нормативтерінің жобаларын әзірлеу;

2) көзделген қызметтің жобалау құжаттамасының құрамында "Қоршаған ортаны қорғау" бөлімін әзірлеу барысында және қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны дайындау кезінде жүргізіледі.

Оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалауды жүргізудің талаптары мен тәртібі Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықпен айқындалады.

61-бап. Экологиялық бағалау қағидаттары

Осы Кодекстің 5-бабында баяндалған жалпы қағидаттарға қосымша Экологиялық бағалау мынадай арнайы қағидаттар сақтала отырып жүзеге асырылады.

1) ықтимал экологиялық қауіптілік қағидаты – экологиялық бағалау көзделген қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асыру қоршаған ортаға теріс әсер етуі мүмкін деген болжамға және осындай ықтимал әсерлерді зерделеу қажеттілігіне, маңыздылығына және оларды болдырмау, барынша азайту немесе жеңілдету жөніндегі қажетті шараларды айқындау үшін басталу ықтималдығын ескере отырып жүргізіледі;

2) ескерту функциясының қағидаты – көзделген қызметті жоспарлаудың немесе құжатты әзірлеудің ең алдыңғы кезеңдерінде экологиялық негізделген шешімдерді қалыптастыру үшін экологиялық бағалауды қолдану;

3) баламалық қағидаты – әсер етуді бағалау көзделген қызметті немесе оларды іске асырудан бас тарту нұсқасын ("нөлдік" нұсқаны) қоса алғанда, әзірленетін құжатты іске асырудың бірнеше баламалы нұсқаларын міндетті қарастыруға негізделуі тиіс;

4) ұзақ мерзімді болжау қағидаты – бағалау объективті болжанатын әлеуметтік-экономикалық дамуды және ұзақ мерзімді перспективадағы қоршаған орта сапасын ескере отырып, көзделген қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асырудың әсерін ескеруі тиіс;

5) кешенділік қағидаты – көзделген қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асырудың барлық экологиялық, технологиялық, техникалық, ұйымдастырушылық-өндірістік, әлеуметтік және экономикалық аспектілерінің өзара байланысын экологиялық бағалау аясында қарау;

6) үйлесімділік қағидаты – көзделген қызметті немесе әзірленетін құжатты іске асыру жергілікті тұрғындардың өмір сапасын және басқа да қызмет түрлерін, оның ішінде ауыл, су және орман шаруашылығы саласында қызметтерді жүзеге асыру сапасын нашарлатуға әкелмеуі тиіс;

7) икемділік қағидаты – экологиялық бағалау шеңберінде қаралуға жататын қоршаған ортаға әсер етудің түрлері, сондай-ақ қажетті зерттеулердің ауқымы, тереңдігі мен бағыттары әрбір жағдайда көзделген қызметтің немесе әзірленетін құжаттың нақты сипатына қарай, оның ішінде осы Кодекске сәйкес қамту саласын айқындау әр жағдайда дербес айқындалады.

2-параграф. Стратегиялық экологиялық бағалау

62-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау туралы жалпы ережелер

1. Стратегиялық экологиялық бағалау деп осы Кодекстің (бұдан әрі Кодекстің осы тарауының мақсаттары үшін – Құжаттар) 64-бабының 3-тармағында санамаланған салаларда мемлекеттік бағдарламаларды іске асырудың қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсерлерінің тиісті зерттеулері негізінде өзіне осы Кодекстің 65-бабында көзделген кезеңдерді қамтитын анықтау, зерделеу, сипаттау және бағалау процесі түсініледі.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау Құжатты әзірлеудің бүкіл процесі ішінде жүргізіледі және, мұндай Құжатты іске асырудан туындауы мүмкін қоршаған ортаға барлық елеулі теріс әсерлерді уақтылы анықтауға әрі зерделеуге және Құжатты одан әрі

әзірлеу және бекіту кезінде мұндай әсерлерді болғызбау немесе, егер толық болдырмау мүмкін болмаса, барынша азайту жөніндегі барлық қажетті шараларды есепке алуға мүмкіндік беретін оны әзірлеудің бастапқы сатысында бастамашылық жасалуға тиіс

3. Құжатты бекітуге, іске асыруға және стратегиялық экологиялық бағалау жүргізілмей, егер оны жүргізу міндеттілігі осы Кодексте көзделсе немесе Құжаттардың әсер ету скринингі нәтижесінде айқындалса, онда көзделген іс-шараларды қаржыландыруға тыйым салынады.

4. Жоғары тұрған деңгейдегі Құжаттарды стратегиялық экологиялық бағалау нәтижелері төмен тұрған деңгейдегі Құжаттарға стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу кезінде ескерілуге тиіс.

5. Төмен тұрған деңгейлерде әзірленетін Құжаттарды стратегиялық экологиялық бағалау нәтижелері жоғары тұрған деңгейлерде әзірленетін Құжаттарға стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу кезінде ескерілуге тиіс.

6. Стратегиялық экологиялық бағалау, сондай-ақ Құжаттардың әсер етуінің скринингі осы Кодекске және Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес жүргізіледі.

63-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау мәні

1. Стратегиялық экологиялық бағалаудың мәні іске асырылуы қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мүмкін Құжаттардың жобалары, сондай-ақ іске асырылуы қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мүмкін қолданыстағы Құжаттарға енгізілетін өзгерістер мен толықтырулар болып табылады.

2. Іске асырылуы қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мүмкін қолданыстағы Құжатқа өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген жағдайда мұндай қолданыстағы Құжат оған өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізуді көздейтін жобамен бірге стратегиялық экологиялық бағалауға жатады.

3. Осы баптың 5 және 6-тармақтарында көрсетілген, ауыл шаруашылығын, орман шаруашылығын, балық аулау, энергетика, өнеркәсіп (пайдалы қазбаларды барлау мен өндіруді қоса алғанда), көлік, қалдықтарды басқару салаларын, су шаруашылығы, телекоммуникацияларды, туризмді дамытуға, қалалық және ауылдық аумақтарды дамытуды жоспарлауға, жерді пайдалану мен қорғауға бағытталған құжаттарды қоспағанда, егер мұндай құжаттарды іске асыру қызмет түрлерін жүзеге асыру үшін жағдай жасайтын болса, Құжаттар осы Кодекстің 77-бабының 1-тармағына сәйкес міндетті стратегиялық экологиялық бағалауға жатады.

4. Осы баптың 3-тармағының қолданысына жатпайтын Құжаттардың жобалары, егер олар қоршаған ортаға әсер ететін қызметке қатысты "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген тәртіппен рұқсаттар беру немесе хабарламалар қабылдау шарттары болып табылатын немесе болуы мүмкін ережелерді көздесе және егер стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттілігі

осы Кодекстің 67-бабына сәйкес өткізілетін Құжаттардың әсер ету скринингінің нәтижелері бойынша белгіленсе, міндетті стратегиялық экологиялық бағалауға жатады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің ережелері осы баптың 6-тармағында көрсетілген Құжаттарға қолданылмайды.

5. Осы баптың 3-тармағында санамаланған Құжаттарға өзгерістер енгізілген кезде, егер мұндай өзгерістерді стратегиялық экологиялық бағалауды жүргізу қажеттілігінің болмауы Құжаттардың әсер ету скринингінің нәтижелері бойынша белгіленсе, стратегиялық экологиялық бақылау жүргізілмейді.

6. Мыналар:

1) қаржы және бюджет саласындағы құжаттар;

2) жалғыз мақсаты қорғанысты, ұлттық қауіпсіздікті, азаматтық қорғау, төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі іс-шараларды қамтамасыз ету болып табылатын құжаттар міндетті стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуді талап етпейді.

64-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау сатылары

Стратегиялық экологиялық бағалау мынадай сатылардан тұрады:

1) осы Кодексте белгіленген өлшемшарттар негізінде, оның ішінде осы Кодексте белгіленген жағдайларда - Құжаттың әсер ету скринингінің нәтижелері бойынша стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттілігін айқындау;

2) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау;

3) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті дайындау;

4) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасын бағалау;

5) Құжаттың жобасы бекітілгенге дейін оны стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігі тұрғысынан қарау;

6) Құжаттың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингі.

65-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге жауапты субъектілер

1. Стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуді қамтамасыз етуге Құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган жауапты болады.

2. Құжаттарды әзірлеуші мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын және мүдделі жұртшылықтың Құжатты әзірлеу мен бекітудің барлық кезеңдерінде қоршаған ортаға қатысты мәселелер бойынша шешімдер қабылдауға қатысу құқығын қамтамасыз етуге қатысады.

3. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті дайындау, стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу процесінде өзге жұмыстарды орындау және өзге қызметтерді көрсетуді әзірлеуші мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен жеке және (немесе) сыртқы сарапшыларды тарту арқылы қамтамасыз етеді.

66-бап. Құжаттардың әсер ету скринингі

1. Құжаттардың әсер етуінің скринингі осы баптың 3-тармағында белгіленген өлшемшарттар негізінде стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттілігін немесе қажеттілігінің болмауын айқындау мақсатында жүзеге асырылатын қоршаған ортаға Құжаттарды іске асырудың ықтимал елеулі әсерін анықтау процесін білдіреді.

2. Құжаттардың әсер ету скринингін жүргізу осы Кодекстің 64-бабы 4 немесе 5-тармақтарының қолданысына жатқызылатын барлық Құжаттар үшін міндетті.

3. Құжаттардың әсер ету скринингі негізінде мынадай өлшемшарттар жүргізіледі:

1) қоршаған ортаға әсер етуге және тұрақты дамуына жәрдемдесу мақсаттарына Құжаттың сәйкестігін қамтамасыз етуге байланысты оның тәуекелдерін есепке алу қажеттілігі тұрғысынан Құжаттың өзектілігі;

2) қызмет орнын, түрін, масштабын, жағдайларын есепке ала отырып, табиғи ресурстар мен оларды пайдалану шартының бар болуын есепке ала отырып Құжат белгілеген қызмет түрлерін іске асыру мүмкіндіктері;

3) өзге де Құжаттарды іске асыруға осы құжаттың әсер ету дәрежесі;

4) Құжаттарды іске асырумен негізделген, соның ішінде тұрғындардың денсаулығына әсер етуі тұрғысынан экологиялық тәуекелдер;

5) қоршаған ортаны қорғау саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын және оның халықаралық міндеттемелерін орындау тұрғысынан Құжаттың өзектілігі;

6) ықтималдылық, ұзақтық, жиілік және салдарлар қайтымдылығы, шоғырланымдық сипат салдары, шамасы және әсер етудің кеңістіктік бойлығы (географиялық ауданы және қарастырылатын тұрғындар саны) сияқты Құжатты іске асырудың экологиялық нәтижелерінің ерекшеліктері;

7) Құжатты іске асыру нәтижесінің трансшекаралық сипаты;

8) сирек кездесетін жануарлар мен өсімдіктердің жойылу қаупі төнген ерекше қорғалатын табиғи аумақтармен және табиғи таралу аймақтарымен, тарихи-мәдени мұра, сауықтыру, рекреациялық және тарихи-мәдени маңызды нысандарымен байланысты ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, мемлекеттік табиғи-қорықтың қор нысандары, экологиялық желі элементтері үшін Құжатты іске асырудың мүмкін болатын нәтижелерінің деңгейлері мен сипаттары;

9) бұрын стратегиялық экологиялық бағалау жүргізілмеген не жүргізілген, бірақ Құжатты іске асырудың барлық ықтимал экологиялық нәтижелерінің жеткілікті зерделеу қамтамасыз етілмеуіне қатысты Құжаттың ықтимал экологиялық салдарын бағалау қажеттілігі;

10) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге қатысты Құжатқа ұсынылатын өзгерістер сипаты негізінде жүргізіледі.

4. Құжаттардың әсер ету скринингін жүргізуді құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган құжатты әзірлеудің бастапқы сатысында ұйымдастырады.

5. Құжаттардың әсер етуіне скрининг қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) осы Кодекстің 71 және 72-баптарымен белгіленген тәртіпте және экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі Нұсқаулыққа сәйкес мүдделі жұртшылықтан және мүдделі мемлекеттік органдардан алынған ескертулер мен ұсыныстарды;

2) осы Кодекстің 92-бабы 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген негіздің бар болуы кезінде трансшекаралық әсер етуіне бағалау жүргізу қажеттілігін ескере отырып жүргізеді.

6. Құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган Құжаттың әсер ету скринингіне бастамашылық ету үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға мына құжаттарды:

1) Құжаттың негізгі бағыттары мен іске асыру мерзімдері туралы ақпаратты;

2) Құжатты іске асыру жоспарланатын аумақ сипаттамасын;

3) Құжатты іске асырудың қоршаған орта мен халықтың денсаулығына ықтимал әсерінің жалпы сипаттамасын жолдайды.

7. Осы баптың 6-тармағында көрсетілген құжаттарды алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оларды ресми интернет-ресурсында орналастырады және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 70-бабына сәйкес мүдделі ретінде анықтаған барлық мемлекеттік органдарға бұл туралы хабарлайды, ал әзірлеуші мемлекеттік орган сол мерзімде осы Кодекстің 71-бабында көзделген тәсілдермен мүдделі жұртшылыққа бұл туралы хабарлайды.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжаттың әсер етуіне скрининг жүргізу өтінішті және осы баптың 2-тармағында анықталған өлшемшарттар негізінде оған қоса берілетін Құжаттарды қарайды және мүдделі мемлекеттік органдардан және жұртшылықтан келіп түсетін ескертулер мен ұсыныстарды ескере отырып, стратегиялық экологиялық бағалауды жүргізу қажеттілігінің жоқтығы немесе қажеттілігі туралы қорытынды (бұдан әрі – Құжаттың әсер етуіне скрининг нәтижелері туралы қорытынды) дайындайды.

Егер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжатты іске асырудың мүмкін болатын экологиялық нәтижелерінің маңызды еместігі туралы қорытындыға келсе, Құжаттың әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындыға осы Құжатқа стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттілігінің жоқтығы туралы қорытынды келтіріледі.

Егер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжатты іске асырудың мүмкін болатын маңызды экологиялық нәтижелері туралы қорытындыға келсе, Құжаттың әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындыға осы Құжатқа стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажеттілігі туралы қорытынды келтіріледі.

9. Осы баптың 10-тармағында көрсетілген мерзімнен кешіктірмей қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлеуші мемлекеттік органға құжаттың әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындыны жібереді және мұндай қорытындының көшірмесін ресми интернет-ресурста орналастырады.

10. Құжаттың әсер етуіне скрининг жүргізу мерзімі осы баптың 6-тармағында көрсетілген құжаттарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган алған күнінен бастап 15 жұмыс күнін құрайды.

67-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтау

1. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау барысында Құжаттың сипаты мен мазмұнын негізге ала отырып, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке енгізілуге жататын ақпараттың көлемі мен нақтылау дәрежесі белгіленеді.

Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау:

1) қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына Құжатты іске асырудың ықтимал әсер етуінің масштабтарын анықтау;

2) құжаттарға, қосылуы мүмкін негізделген және іс-жүзінде қолданылатын баламалы шешімдерді, соның ішінде қоршаған ортаны қорғау тұрғысынан ең жақсы шешімдерді анықтау;

3) жұртшылыққа жоспарланатын Құжат, оған енгізілуі мүмкін болатын баламалы шешімдер және оны іске асырудың күтілетін нәтижелері туралы хабарлау;

4) нақты Құжатқа қатысты мүдделі жұртшылықты анықтау;

5) стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есепті дайындау шығындары негіздемесі үшін әзірлеуші мемлекеттік органды қажетті ақпаратпен қамтамасыз ету;

6) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу барысында қажетті бастапқы деректер мен басқа да ақпараттың шеңберін анықтау;

7) Қазақстан Республикасының заңнамасына және (немесе) халықаралық шарттарына сәйкес қорғауға жататын және жергілікті, ұлттық немесе халықаралық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға, өзге де аумақтарға және объектілерге жоспарланатын Құжаттың маңызды әсер етуін анықтау;

8) қоршаған ортаға жоспарланатын Құжаттың іске асырылуының трансшекаралық әсер ету ықтималдығын анықтау;

9) қоршаған ортаны қорғау саласында, соның ішінде халықаралық, ұлттық және жергілікті деңгейлерде Құжатқа қатынасы бар халықтың денсаулығына байланысты мақсаттарды анықтау мақсатында жүргізіледі.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтау осы Кодекстің 71 және 72-баптарына сәйкес мүдделі мемлекеттік органнан және жұртшылықтан алынған ескертпелер мен ұсыныстарды ескере отырып, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүргізеді.

3. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтау Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулық белгілейді.

4. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтау нәтижелерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қорытынды (бұдан әрі – стратегияны экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтау туралы қорытынды) түрінде рәсімдейді.

68-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп

1. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепте қоршаған ортаға Құжатты іске асырудың ықтимал маңызды әсер етуі, сондай-ақ Құжат мақсаттарын және географиялық қамтылуын ескере отырып, онда ұсынылған ақылға қонымды баламалы шешімдер анықталады, сипатталады және бағаланады.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің мазмұны стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтау туралы қорытындыға сәйкес келуі тиіс.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп заманауи білім деңгейіне сәйкес келетін, осы баптың 4-тармағында көрсетілген ақпарат және бағалау әдістерін, Құжаттың мазмұнын және нақтылау дәрежесін қамтуы тиіс.

3. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп:

1) Құжат мазмұнының, Құжаттың негізгі мақсаттарының және оның басқа Құжаттармен байланысының қысқаша баяндалуын;

2) Құжатты қабылдаудан бас тартқан жағдайда қоршаған ортаның ағымдағы сапасын бағалау және оны ықтимал өзгерту;

3) Құжаттың іске асырылуымен байланысты маңызды дәрежеде қозғалатын аумақтардағы қоршаған орта сапасын бағалау;

4) Құжатты іске асыру, соның ішінде халықтың денсаулығына қоршаған орта сапасының әсер етуі және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға әсер етуі нәтижесінде қолданыстағы экологиялық мәселелер, олардың ұлғаю қаупі немесе жаңа экологиялық мәселелердің пайда болуы;

5) қоршаған ортаны қорғау аумағының, соның ішінде халықаралық, ұлттық және (немесе) жергілікті деңгейлерде белгіленген, Құжатқа қатынасы бар қоршаған орта халқының денсаулығы мен өмірі үшін қолайлылықты қамтамасыз етуге байланысты мақсаттар, сондай-ақ Құжатты әзірлеу процесінде қоршаған ортаны қорғауға байланысты осы мақсаттарды және басқа мәселелерді есепке алу тәртібі;

6) жанама, шоғырланымдық, қысқа мерзімді, орташа мерзімді және ұзақ мерзімді, тұрақты және уақытша, оң және теріс нәтижелерін қоса алғанда, Құжатты іске асырудың ықтимал маңызды экологиялық нәтижелерінің сипаты;

7) қоршаған ортаға Құжатты іске асырудың кез-келген елеулі негативті әсер етуінің болдырмау, азайту, өтеу жөніндегі шаралар;

8) стратегиялық экологиялық бағалау барысында қаралған баламалы нұсқалардың арасынан Құжатта қабылданған таңдау негіздемесі және бағалауды жүргізу процесінің, соның ішінде қажетті әдістеменің жоқтығымен немесе білім олқылықтардың орын алуымен, бағалау процесінде ақпараттың немесе техникалық құралдардың жеткіліксіздігімен байланысты кез-келген қиындықтардың сипаты;

9) жүргізілуі бойынша нақты шаралар сипатын қамтитын, қоршаған ортаға Құжатты іске асырудың елеулі әсер ету мониторингінің бағдарламасы;

10) қоршаған ортаға Құжатты іске асырудың ықтимал трансшекаралық әсер етуінің сипаты (олар болған кезде), мүдделі мемлекеттік органдардың және жұртшылықтың, соның ішінде трансшекаралық әсер етуін бағалау барысында алынған ескертпелер мен ұсыныстары;

11) осы тармақтың 1)-10) тармақшалары бойынша қысқаша және жалпылай түйінделген және жұртшылықтың түсінуі үшін қолжетімді нысанда ұсынылған қорытындыларды қамтитын стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есеп түйіндемесі.

4. Құжатты әзірлеу аясында әзірлеуші мемлекеттік орган стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есеп дайындауды, соның ішінде қажеттілігіне қарай мемлекеттік сатып алулар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіпте сыртқы сарапшыларды тарта отырып қамтамасыз етеді.

5. Әзірлеуші мемлекеттік орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға спасын бағалау үшін стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есепті тапсыруға міндетті. Стратегиялық экологиялық бағалау бойынша есепті әзірлеу мерзімін әзірлеуші мемлекеттік орган жеке, осындай мерзімнің Құжатты бекіткенге және онда стратегиялық экологиялық бағалау нәтижелерін есепке алғанға дейін стратегиялық экологиялық бағалауды аяқтау мүмкіндігі қамтамасыз етілетіндей жағдайда анықтайды.

6. Әзірлеуші мемлекеттік органнан стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есепті алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оларды ресми интернет-ресурсында орналастырады және қоршаған ортаны қорғау саласында уәкілетті орган 71-бапқа сәйкес мүдделі ретінде анықтаған барлық мемлекеттік органдарға осы туралы хабарлайды, ал әзірлеуші мемлекеттік орган сол мерзімде осы Кодекстің 72-бабында көзделген тәсілдермен мүдделі жұртшылыққа осы туралы хабарлайды.

7. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастырған күннен бастап күнтізбелік 30 күн ішінде мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын қабылдауды жүзеге асырады.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлеуші мемлекеттік органнан алынған стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті мемлекеттік органдардан және жұртшылықтан келіп түскен ескертулер мен ұсыныстарды есепке ала отырып, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі экологиялық есепті оның сапасына орай және мүдделі қамту саласын анықтау туралы қорытындыға сәйкестігін қарайды.

9. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасын бағалау нәтижелері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 8-тармағында көрсетілген мерзім өткеннен кейін бес жұмыс күні ішінде стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қанағаттанарлық немесе қанағаттанарлықсыз сапасы туралы қорытынды шығарады.

Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қанағаттанарлықсыз деп санаған жағдайда қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қорытындысында есепті қанағаттанарлықсыз деп таныған аспектілерге нұсқаулар, соның ішінде мүдделі мемлекеттік органдардан және жұртшылықтан алынған ескертулер мен ұсыныстар сілтемесі, сондай-ақ қатар оның сапасын қанағаттанарлық деп тану үшін стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есепті пысықтау кезінде қабылдануы қажет шараларға қатысты ұсыныстар қамтылуы тиіс.

Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қанағаттанарлықсыз деп танылған жағдайда әзірлеуші мемлекеттік орган оны және қажеттілігіне қарай Құжат жобасын пысықтайды және осы бапта көзделген тәртіпте сапасына қайта бағалау жүргізу үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға оларды табыс етеді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қорытындысы негізінде сапасы қанағаттанарлық деп танылған стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп бар болған кезде ғана, осы Кодекске сәйкес стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжатты бекітуге рұқсат етіледі.

10. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп сапасы туралы қорытынды алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде әзірлеуші мемлекеттік орган осындай қорытындының көшірмесін ресми интернет-ресурсында орналастырады және осы Кодекстің 72-бабында көзделген тәсілдермен бұл туралы жұртшылыққа хабарлайды.

69-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігі мәніне Құжатты қарау

1. Әзірлеуші мемлекеттік орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті осы Кодекстің 69-бабы 9-тармағына сәйкес қанағаттанарлық деп танығаннан кейін қажеттілігіне қарай стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп қорытындысын есепке ала отырып, Құжатты пысықтауды жүзеге асырады.

2. Осы баптың 1-тармағына сәйкес Құжатты пысықтағаннан кейін Құжат жобасын әзірлеуші мемлекеттік орган қоғамдық тыңдауларға шығарады.

Қоғамдық тыңдаулар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қоғамдық тыңдаулар жүргізу қағидаларына сәйкес жүргізіледі.

70-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау шеңберінде мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар

1. Мүдделі мемлекеттік органдарға функциялары Құжатты іске асыруды қарастырылатын мемлекеттік органдар, жергілікті атқарушы органдар жатады.

2. Әрбір нақты жағдайда мүдделі мемлекеттік органдардың тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган анықтайды. Бұл ретте барлық жағдайларда мүдделі мемлекеттік органдардың қатарына міндетті түрде денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган, сондай-ақ Құжатты іске асырылуы болжанатын әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органдары қосылады.

3. Құжаттардың жекелеген түрлері үшін міндетті түрде мүдделі мемлекеттік органдар қатарына жатқызуға жататын мемлекеттік органдар, жергілікті атқарушы органдар тізбесі осындай Құжаттарды әзірлеу және бекіту тәртібін ретке келтіретін нормативтік құқықтық актілермен белгіленуі мүмкін.

4. Мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар мүдделі мемлекеттік органдардың ескертулері мен ұсыныстарын алу, қарау және есепке алу процесі мыналарды:

- 1) құжаттың әсер етуіне скрининг жүргізуді;
- 2) стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есепті қамту саласын анықтауды;
- 3) стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есеп сапасын қарастыруды;

4) осы Кодекстің 69-бабы 9-тармағына сәйкес қанағаттанарлық деп танылған стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепке сәйкестігіне оны бекіткенге дейін Құжат жобасын қарауды білдіреді.

5. Мүдделі органдармен консультациялар осы бапқа және Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес жүргізіледі.

6. Егер бұл ескертулер мен ұсыныстар Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта белгіленген тиісті мерзімдер ішінде ұсынылса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжаттың әсер етуіне скрининг барысында алынған мүдделі мемлекеттік органдардың барлық ескертулері мен ұсыныстарын қарауға, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту саласын анықтауға және стратегиялық экологиялық бағалау жөнінде есеп сапасын қарауға міндетті.

Осы бапқа сәйкес мүдделі мемлекеттік органдар қатарына жатқызылған мемлекеттік органдар, жергілікті атқарушы органдар осы Кодекстің талаптарына және

Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес өз ескертулері мен ұсыныстарын немесе олардың жоқтығы туралы хат тапсыруға міндетті.

7. Осы бапқа сәйкес мүдделі мемлекеттік органдар жүргізілген консультациялар нәтижесі бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдардан алынған барлық ескертулер мен ұсыныстар көрсетілетін мүдделі органдармен консультациялардың хаттамасы жасалады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдарға олардың ескертулері мен ұсыныстары стратегиялық экологиялық бағалаудың тиісті баптарында қалайша ескерілгені, сондай-ақ жекелеген ескертулер мен ұсыныстардың ескерілмеген себептері туралы ақпаратты тапсыруға міндетті.

8. Мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар хаттамасы осы Кодекстің 72-бабы 5-тармағында көзделген тәсілдермен жұртшылыққа жеткізіледі.

71-бап. Мүдделі жұртшылықтың стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге қатысуы

1. Мүдделі жұртшылық:

1) Құжаттың жобасына – стратегиялық экологиялық бағалаудың кез келген сатысында;

2) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізу қажет болған немесе қажеттілік болмаған жағдайға – осы Кодекстің 67-бабында көзделген сатыда;

3) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті қамту салаларына – осы Кодекстің 68-бабында көзделген сатыда;

4) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің сапасына – осы Кодекстің 69-бабында көзделген сатыда;

5) Құжаттың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингі бағдарламасына – осы Кодекстің 75-бабында көзделген сатыда өздеріне қатысты ескертулер немесе ұсыныстар білдіруге құқылы.

2. Әзірлеуші мемлекеттік орган мүдделі жұртшылықтың осы Кодекстің талаптарына және стратегиялық Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес, қолдағы баламалар қатарынан шешімдердің нұсқаларын таңдау мүмкін болатын Құжаттарды әзірлеудің бастапқы кезеңдерінен бастап, стратегиялық экологиялық бағалауды ұйымдастыру мен өткізу бойынша стратегиялық экологиялық бағалаудың барлық сатыларына қатысу мүмкіндігін қамтамасыз етуге міндетті.

3. Әзірлеуші мемлекеттік орган мүдделі жұртшылықтың стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге қатысуын:

1) мүдделі жұртшылықты айқындау;

2) мүдделі жұртшылыққа стратегиялық экологиялық бағалаудың барлық сатыларында уақтылы және лайықты тиімді ескертулер мен ұсыныстар беру мүмкіндігін жасайтын ақылға қонымды мерзімдерді белгілеу;

3) осы Кодексте көзделген жағдайларда жұртшылыққа осы баптың 5-тармағында көзделген тәсілдермен хабарлау;

4) жұртшылыққа оның сұрау салулары негізінде ақпарат беру;

5) мүдделі жұртшылықты трансшекаралық әсерлерге бағалау жүргізілген жағдайларда оның консультациялар жүргізуге қатысу мүмкіндігі туралы хабарлау;

6) стратегиялық экологиялық бағалау процесінде жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарын есепке алу жолымен қамтамасыз етеді.

4. Мүдделі жұртшылықты айқындау өлшемшарттары экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта айқындалады.

5. Стратегиялық экологиялық бағалау процесінде жұртшылыққа хабарлаудың міндетті тәсілдеріне:

1) әзірлеуші мемлекеттік органның ресми интернет-ресурсында;

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында;

3) осы баптың 6-тармағының 1) – 3), 11) тармақтарында көрсетілген ақпаратқа қатысты – Құжатты іске асыруға қатысты барлық аумақта таратылатын кемінде бір бұқаралық ақпарат құралында (мерзімді баспасөз басылымында, телеарна немесе радиоарна арқылы);

4) Осы баптың 6-тармағының 1)-3), 11) тармақтарында көрсетілген ақпаратқа қатысты – қағаз жеткізгіштерде жергілікті жердегі халық үшін жалпыға бірдей қолжетімді орындарда (қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және оның аумақтық бөлімшелерінің, жергілікті атқарушы органның хабарландыру тақталарында, қағаз жеткізгіштерде, арнайы хабарландыруларды орналастыруға арналған орындарда);

5) қарамағында ерекше қорғалатын табиғи аумақтар бар заңды тұлғаларға, егер олар қоршаған ортаға Құжаттың әсер етуімен оларға қозғалыс салу мүмкін болса, жеке жазбаша хабарламаларды тарату арқылы ақпаратты орналастыру жатады.

6. Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта белгіленген тәртіппен стратегиялық экологиялық бағалау процесінде жұртшылыққа міндетті түрде берілуі тиісті ақпарат мыналардан:

1) Құжатты әзірлеудің басталуы, оның атауы, негізгі бағыттары мен іске асыру мерзімдері туралы ақпаратты;

2) мүдделі жұртшылықтан ескертулер мен ұсыныстарды қабылдауға және есепке алуға жауапты мемлекеттік органның (лауазымды тұлғаның) атауы және орналасқан жерін;

3) стратегиялық экологиялық бағалаудың әр түрлі сатыларында мүдделі жұртшылықтан ескертулер мен ұсыныстарды қабылдау мерзімдері, орнын және тәсілін;

4) бекітілгенге дейін Құжаттардың жобаларын;

5) Құжаттың әсер ету скринингін жүргізуге өтінішті және Құжаттың әсер ету нәтижелері туралы қорытындыны;

6) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептердің қамту саласын айқындау туралы өтініштер мен қорытындыларды;

7) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептерді;

8) Құжаттың әсер етуінің скринингін жүргізу, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау кезінде, сондай-ақ Құжат жобасының стратегиялық экологиялық бағалауының сапасын бағалау кезінде мүдделі мемлекеттік органдармен жүргізілген консультациялардың хаттамаларын;

9) қоршаған ортаға Құжаттарды іске асырудың елеулі әсерлерінің мониторингі бойынша есептерді;

10) қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруды;

11) Құжаттардың жобалары және стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептер бойынша қоғамдық тыңдаулар өткізу хаттамаларын;

12) қоғамдық тыңдау барысында алынған ескертулер мен ұсыныстарды қорытуды қамтитын анықтамаларды;

13) стратегиялық экологиялық бағалау шеңберінде жүргізілген трансшекаралық әсерлерді бағалау туралы ақпаратты;

14) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептердің сапасы туралы қорытындыларын;

15) бекітілген Құжаттарды;

16) стратегиялық экологиялық бағалау жүргізуге байланысты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынылған өзге де құжаттар мен ақпаратты қамтиды.

7. Осы баптың 6-тармағының 8-16-тармақтарда көрсетілген стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі ақпаратты әзірлеуші мемлекеттік орган міндетті түрде Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорына береді.

72-бап. Стратегиялық экологиялық бағалау барысында жүргізілетін трансшекаралық әсерлерді бағалау

1. Осы Кодекстің 92-бабы 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген негіздер болған кезде стратегиялық экологиялық бағалау барысында трансшекаралық әсерлерге бағалау жүргізіледі.

2. Трансшекаралық әсерлерді бағалау осы тараудың 4-параграфына және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес жүргізіледі.

73-бап. Стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжаттарды бекіту ерекшеліктері

1. Стратегиялық экологиялық бағалауға жататын Құжат стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің деректерін, мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарын, оның ішінде қоғамдық тыңдаулардың нәтижелерін, ал трансшекаралық әсерлерге бағалау жүргізілген жағдайда осындай бағалау нәтижелерін ескеруге тиіс.

74-бап. Құжаттардың қоршаған ортаға елеулі әсер етуінің мониторингі

1. Әзірлеуші мемлекеттік орган стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің бөлігі болып табылатын мониторинг бағдарламасына сәйкес Құжаттың қоршаған ортаға елеулі әсерлерінің мониторингін жүргізуді қамтамасыз етуге жауапты болады.

2. Құжаттардың қоршаған ортаға елеулі әсер етуі мониторингінің мақсаттары:

1) Құжаттың бұрын ескерілмеген қоршаған ортаға елеулі қолайсыз әсерін уақтылы анықтау және оларды болдырмау және жою жөнінде тиісті шаралар қабылдау мүмкіндігін қамтамасыз ету;

2) Құжаттың қоршаған ортаны қорғау мақсаттарына, оның ішінде қоршаған орта сапасының халықаралық, ұлттық және жергілікті деңгейде белгіленген және осы Құжатқа қатысы бар халықтың өмірі мен денсаулығына әсеріне байланысты сәйкестігін қамтамасыз ету болып табылады.

3. Құжаттарды іске асыру нәтижесінде қоршаған ортаға елеулі әсерлерге мониторинг жүргізу тәртібі Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулықта белгіленеді.

4. Құжатты әзірлеуші мемлекеттік орган мониторинг бағдарламасында белгіленген мерзім ішінде жыл сайынғы негізде қоршаған ортаға Құжаттарды іске асырудың елеулі әсерлерінің мониторингі жөніндегі есепті дайындауды қамтамасыз етеді және оны қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынады, сондай-ақ осы Кодекстің 72-бабының 5-тармағына және Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес мониторинг нәтижелері туралы жұртшылыққа хабарлайды.

Параграф 3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау

75-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау деп осы Кодекстің 79-бабында көзделген кезеңдерді қамтитын көзделген қызметті іске асырудың қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсерлерін тиісті зерттеулер негізінде анықтау, зерделеу, сипаттау және бағалау процесі түсініледі.

2. Осы Кодексте көзделген қызмет деп жеке және заңды тұлғалардың өндірістік және өзге де объектілерді салуға және одан әрі пайдалануға, қоршаған ортаға өзгедей түрде араласуға, оның ішінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу жолымен, сондай-ақ осындай қызметке елеулі өзгерістер енгізуге байланысты көзделген қызметі түсініледі.

76-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың міндеттілігі

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау:

1) көрсетілген сандық шекті мәндерді (бар болған кезде) ескере отырып, осы Кодекске 1-қосымшаның 1-бөліміне сәйкес көзделген қызмет түрлері;

2) осы Кодекске 1-қосымшаның 1-бөлімінде көрсетілген, нәтижесінде тиісті сандық шекті мәндерге қол жеткізілетін көзделген немесе жүзеге асырылатын қызмет түрлеріне енгізілетін өзгерістер;

3) қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу міндеттілігі көзделген қызметтің әсерлері скринингінің нәтижелері туралы қорытындыда белгіленген болса, онда көрсетілген сандық шекті мәндерді (олар болған кезде) ескере отырып, осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөліміне сәйкес көзделген қызметтің түрлері;

4) қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу міндеттілігі көзделген қызметтің әсерлері скринингінің нәтижелері туралы қорытындыда белгіленген болса, оған қатысты бұрын қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау жүргізілген, көзделген немесе жүзеге асырылатын қызметке енгізілетін елеулі өзгерістердің болуы үшін міндетті болып табылады.

2. Осы баптың 1-тармағының 4) тармақшасындағы және осы Кодекстің 81-бабы 2-тармағының 3) тармақшасындағы елеулі өзгерістер деп нәтижесінде:

1) өндіріс көлемі немесе қуаты артатын;

2) қызметінде пайдаланылатын табиғи ресурстардың мөлшері ұлғаятын және (немесе) түрі өзгертін;

3) пайдаланылатын отынның және (немесе) шикізаттың мөлшері ұлғаятын және (немесе) түрі өзгертін;

4) қоршаған ортаға әсер етуге бағалау жүргізу кезінде бұрын ескерілмеген бұзылған жерлердің көлемі ұлғаятын немесе жердің бұзылуына әкелетін;

5) нәтижесінде эмиссиялардың сандық және сапалық көрсеткіштері нашарлауы, осындай эмиссиялардың аймағы өзгеруі және (немесе) түзілген қалдықтардың көлемі артуы мүмкін технология, өндірістік процесті не пайдалану тәсілін басқару өзгедей түрде елеулі өзгертін қызметтің көрсетілген түрлеріне енгізілетін кез келген өзгерістер түсініледі.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау осы баптың 1-тармағында көрсетілмеген белгіленіп отырған қызмет үшін міндетті болып табылмайды және осындай қызмет бастамашыларының қалауы бойынша ерікті түрде жүргізілуі мүмкін.

4. Көзделген қызмет немесе оның бөлігі қоршаған ортаға әсері, сондай-ақ оған, егер оны жүзеге асыру немесе оған өзгерістер енгізу, оның ішінде елеулі өзгерістер енгізу, авариялық немесе төтенше жағдайдың алдын алуға, жоюға немесе салдарларын жоюға, соғыс жағдайын енгізуге байланысты немесе Қазақстан Республикасының қорғанысын немесе ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шұғыл шараларға байланысты қажет болса, міндетті бағалауға жатпайды.

5. Егер оны жүргізу осы Кодекстің талаптарына сәйкес осындай көзделген қызмет үшін міндетті болып табылса, қоршаған ортаға әсерді алдын ала бағалауды жүргізбей, көзделген қызметті іске асыруға, оның ішінде көзделген қызметті жүзеге асыру үшін экологиялық рұқсат беруге және жер учаскесін беруге тыйым салынады.

Осы Кодекстің 83-бабына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган дайындаған қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындының негізінде көзделген қызметтің бастамашысы Қазақстан Республикасының жер заңнамасында белгіленген тәртіппен көзделген қызметті жүзеге асыру үшін қажетті жер учаскесін (жер учаскелерін) қоршаған ортаға әсерге міндетті бағалау жүргізу кезеңіне резервте қалдыру үшін өтініш жасауға құқылы.

Көзделген қызмет үшінші тұлғалардың жеке меншігіндегі немесе жер пайдалануындағы жер учаскелерін пайдалануды көздеген жағдайларда бастамашының мұндай тұлғалармен қатынастары Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасымен реттеледі.

77-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау кезінде есепке алуға жататын әсерлердің түрлері мен объектілері

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде әсер етудің мынадай түрлері:

1) тікелей әсер етулер – көзделген қызметтің негізгі және ілеспе түрлерімен тікелей көрсетілуі мүмкін әсер етулер;

2) жанама әсер ету – көзделген қызметті жүзеге асыру салдарынан туындауы мүмкін жанама (қайталама) факторлардан туындайтын қоршаған орта мен халықтың денсаулығына әсер ету;

3) кумулятивтік әсер ету – бұрынғы және қолданыстағы антропогендік немесе табиғи сипаттағы әсерлердің жиынтығында туындайтын, қоршаған ортадағы тұрақты өсіп келе жатқан теріс өзгерістердің нәтижесінде, сондай-ақ, көзделген қызметті жүзеге асыруға ілесіп жүретін, негізді болжамды болашақ әсерлердің салдарынан туындайтын әсер ету есепке алынуы тиіс.

2. Қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде мынадай әсер ету объектілеріне, оның ішінде олардың өзара байланысы мен өзара іс-қимылында:

1) атмосфералық ауаға;

2) жерүсті және жерасты суларына;

3) су айдындары түбінің бетіне;

4) ландшафтарға;

5) жер және топырақ жамылғысына;

6) өсімдік дүниесіне;

7) жануарлар дүниесіне;

8) экологиялық жүйелердің жай-күйіне;

9) халық денсаулығының жай-күйі мен өмір сүру жағдайына;

10) ерекше экологиялық, ғылыми, тарихи-мәдени және рекреациялық құндылықты білдіретін объектілерге;

11) экологиялық және әлеуметтік-экономикалық жүйелер ахуалының өзгеруіне қарсылыққа әсерді бағалау жүргізіледі.

3. Көзделген қызмет ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға әсер ете аталатын жағдайларда, қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде тиісті табиғи кешендерге, оның ішінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлеріне, сондай-ақ, осы жерлерде және басқа санаттағы жерлерде орналасқан мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілеріне әсерді бағалау жүргізіледі.

4. Қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу кезінде антропогендік және табиғи сипаттағы төтенше жағдайлардың, қоршаған ортаның авариялық ластануының туындауынан пайда болуы мүмкін қоршаған ортаға әсерді бағалауға жатады, көзделген қызметтің қоршаған ортаға зиянды әсерінің алдын алу және қысқарту жөніндегі ықтимал шаралар мен әдістер, сондай-ақ, өндірістік экологиялық мониторингтің қажетті көлемі айқындалады.

5. Қоршаған ортаға әсерге бағалау жүргізу процесінде қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына әсер етудің теріс және оң әсері есепке алынуға жатады.

6. Қоршаған ортаға әсерді бағалау процесінде парниктік газдар шығарындыларының нәтижесінде пайда болған әсер есепке алуға жатпайды.

78-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау сатылары

Қоршаған ортаға әсерді бағалау мынадай сатыларды:

1) көзделген қызмет туралы өтінішті оның осы Кодекстің талаптарына сәйкестігін айқындау, сондай-ақ, осы Кодексте көзделген жағдайларда көзделген қызметтің әсерлеріне скрининг жүргізу мақсатында қарауды;

2) қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындауды;

3) ықтимал әсерлер туралы есепті дайындауды;

4) ықтимал әсерлер туралы есептің сапасын бағалауды;

5) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығаруды және оны есепке алуды;

6) осы Кодекске сәйкес анықталған жағдайда, көзделген қызметті іске асырудың іс жүзіндегі әсерлерін жобадан кейінгі талдауды жүргізуді қамтуы тиіс.

79-бап. Көзделген қызмет туралы өтініш

1. Осы Кодексте қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау немесе көзделген қызметтің әсерлеріне міндетті скрининг көзделген қызметті жүзеге асыруға ниет білдірген тұлға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға көзделген қызмет туралы өтініш беруге міндетті, содан кейін аталған тұлға қоршаған ортаға әсерді тиісінше бағалаудың немесе көзделген қызметтің әсерлеріне скринингтің бастамашысы (бұдан әрі – бастамашы) болып танылады.

2. Көзделген қызмет туралы өтініш электрондық нысанда беріледі, ол мынадай мәліметтерді:

1) жеке тұлға үшін: тегі, аты, әкесінің аты (бар болған кезде), тұрғылықты мекенжайын, жеке сәйкестендіру нөмірін, телефонын, электрондық пошта мекенжайын ;

2) заңды тұлға үшін: атауы, орналасқан жерінің мекенжайы, бизнес-сәйкестендіру нөмірін, бірінші басшы туралы деректерді, телефоны, электрондық пошта мекенжайын;

3) көзделген қызмет түрлерінің жалпы сипаттамасы және оларды 1-қосымшаға сәйкес жіктеу немесе осы кодекстің 77-бабы 1-тармағы 4) тармақшасына сәйкес осындай қызмет түрлеріне енгізілетін елеулі өзгерістердің сипаттамасын;

4) көзделген қызметті жүзеге асырудың болжамды орны туралы мәліметтер, орынды таңдау негіздемесі және басқа да орындарды таңдау мүмкіндіктерін;

5) объектінің қуатын (өнімділігін), оның ұзындығын, ауданын, өнімнің сипаттамасын қоса алғанда, көзделген қызметтің жалпы болжамды техникалық сипаттамаларын;

6) көзделген қызмет үшін болжанатын техникалық және технологиялық шешімдердің қысқаша сипаттамасын;

7) көзделген қызметті іске асыруды бастаудың және оны аяқтаудың болжамды мерзімін;

8) қызметті жүзеге асыру үшін қажетті ресурстар түрлерінің, оның ішінде су ресурстарының, жер ресурстарының, топырақтың, пайдалы қазбалардың, өсімдіктердің , шикізаттың, энергияның болжамды мөлшерлік және сапалық сипаттамалары көрсетіле отырып жасалған сипаттамасын;

9) көзделген қызметті жүзеге асыру нәтижесінде пайда болуы мүмкін қоршаған ортаға эмиссиялар мен қалдықтардың болжамды түрлерінің, көлемдерінің және сапалық сипаттамаларының сипаттамасын;

10) көзделген қызметті жүзеге асыру үшін, болуы болжамды талап етілетін рұқсаттардың және осындай рұқсаттарды беру құзыретіне кіретін мемлекеттік органдардың тізбесі;

11) көрсетілген көзделген қызметтің мақсаттарына қол жеткізудің ықтимал баламаларын (баламалы техникалық және технологиялық шешімдерді қолдануды және объектінің орналасқан жерін қоса алғанда) және оны жүзеге асыру нұсқаларын сипаттауды;

12) көзделген қызметті жүзеге асыру нәтижесінде қоршаған ортаға теріс және оң әсер етудің ықтимал нысандарының сипаттамасы, олардың ықтималдығын, ұзақтығын, жиілігін және қайтымдылығын ескере отырып, олардың сипаты мен күтілетін ауқымдарын;

13) қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етудің ықтимал нысандарының сипаттамасы, олардың ықтималдығын, ұзақтығын, жиілігін және қайтымдылығын ескере отырып, олардың сипаты мен күтілетін ауқымдарын;

14) көзделген қызметті жүзеге асыру болжанатын аумақтағы және (немесе) акваториядағы қоршаған орта құрамбөліктерінің ағымдағы жай-күйінің қысқаша сипаттамасы, сондай-ақ егер бастамашыда ондайлар бар болса, фондық зерттеулердің нәтижелерін;

15) қолайсыз әсер етудің ықтимал нысандарының алдын алу, болдырмау және оларды азайту жөніндегі, сондай-ақ олардың зардаптарын жою жөніндегі ұсынылатын шараларды қамтуы тиіс.

3. Көзделген қызмет туралы өтініш беру, көзделген қызметтің әсерлеріне скрининг жүргізу немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау мақсаттары үшін бастамашыда көзделген қызметті жүзеге асыру үшін қажетті жер учаскесіне қатысты құқықтардың болуы талап етілмейді.

4. Егер көзделген қызметті жүзеге асыру үшін экологиялық рұқсат алу талап етілетін болса, бастамашы тиісті экологиялық рұқсат беру рәсімі шеңберінде көзделген қызмет туралы өтініш беруге құқылы. Мұндай жағдайларда тиісті рұқсат беруге арналған өтінішті қарау мерзімі қоршаған ортаға әсерге бағалау жүргізу кезеңіне тоқтатыла тұрады.

5. Көзделген қызмет туралы өтінішті алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оны осы баптың 2-тармағында көрсетілген мәліметтердің болуы тұрғысынан тексереді және:

1) көзделген қызмет туралы өтініште осы баптың 2-тармағына сәйкес міндетті бір немесе бірнеше деректемелер болмаған жағдайда, бастамашыға кемшіліктерді жою және көзделген қызмет туралы қайтадан өтініш беру қажеттігі туралы хабарлайды;

2) бастамашы осы баптың 2-тармағына сәйкес барлық қажетті мәліметтерді қамтитын көзделген қызмет туралы өтініш берген жағдайда көзделген қызмет туралы өтінішті ресми интернет-ресурсында орналастырады және оның көшірмесін тиісті мүдделі мемлекеттік органдарға жібереді.

Осы параграфта мүдделі мемлекеттік органдар деп қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ведомстволары, денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган, құзыреті саласына көзделген қызметтің құрамына кіретін қызметтің бір немесе бірнеше түрлерін реттеу, қызметтің мұндай түрлері үшін рұқсаттар беру немесе хабарламалар қабылдау жататын мемлекеттік органдар, сондай-ақ қарастырылып отырған аумақтың шегінде толық немесе ішінара орналасқан әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдары түсініледі.

Осы параграфта қарастырылатын аумақ деп шегінде қоршаған орта мен халық көзделген қызметтің елеулі әсеріне ұшырауы мүмкін аумақ түсініледі

6. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан көзделген қызмет туралы өтініштің көшірмесін алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оны өзінің интернет-ресурстарында орналастырады.

7. Көзделген қызмет туралы өтініш қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдарының интернет-ресурсында орналастырылған күнінен бастап, қатарынан күнтізбелік отыз күн ішінде орналастырылуға тиіс.

Интернет-ресурста орналастырылған көзделген қызмет туралы өтініш көзделген қызмет түрі, пошта мекенжайы және ескертулер мен ұсыныстарды қабылдау жүзеге асырылатын электрондық мекенжайлары, сондай-ақ ескертулер мен ұсыныстарды қабылдаудың аяқталу күні көрсетіле отырып, көзделген қызмет туралы өтінішке қатысты ескертулер мен ұсыныстарды қабылдау туралы жұртшылық үшін ресми хабарламамен сүйемелденуі тиіс.

8. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдары көзделген қызмет туралы өтініш ресми интернет-ресурстарда орналастырылған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарының бірінде, сондай-ақ өзге де тәсілдермен осы баптың 7-тармағында көрсетілген ресми хабарламаны таратуды қосымша ұйымдастырады.

9. Көзделген қызмет туралы өтінішке қатысты мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарын қабылдауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылық көзделген қызмет туралы өтінішке қатысты өзінің ескертулері мен ұсыныстарын бастамашы көзделген қызмет туралы өтінішті қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға берген күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде беруге құқылы.

Осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген ескертулер мен ұсыныстарды қабылдау мерзімі аяқталғаннан кейін алынған мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қарауға қабылдамайды.

10. Ескертулер мен ұсыныстарды қабылдау мерзімі өткен күннен бастап екі жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтан қарауға қабылданған көзделген қызмет туралы өтінішке ескертулер мен ұсыныстардың жиынтық кестесі түрінде ресімделетін хаттамаға барлық ескертулер мен ұсыныстарды енгізеді, сондай-ақ сол мерзім ішінде мұндай хаттаманы ресми интернет-ресурсында орналастырады және оның көшірмесін тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдарына жібереді.

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген хаттаманың көшірмесін алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оны ресми интернет-ресурстарда орналастырады.

11. Трансшекаралық әсерлерді бағалауға бастамашылық жасау үшін негіз болған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 92-бабына сәйкес трансшекаралық әсерлерді бағалауға бастамашылық жасайды.

80-бап. Көзделген қызметтің әсер ету скринингі

1. Көзделген қызметтің әсер ету скринингі осы Кодекстің 82-бабында белгіленген шарттар өлшемшарттар негізінде қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу қажеттілігін немесе қажеттілігінің болмауын айқындау мақсатында жүзеге асырылатын көзделген қызметті іске асырудың қоршаған ортаға ықтимал елеулі әсер етуін анықтау процесін білдіреді.

2. Скрининг жүргізу мақсатында көзделген қызмет туралы өтініш беру:

1) осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөліміне сәйкес онда көрсетілген сандық шекті мәндер (олар болған жағдайда) ескеріле отырып, көзделген қызметтің түрлері үшін;

2) осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөлімінде көрсетілген, нәтижесінде тиісті сандық шекті мәндерге қол жеткізілетін көзделген немесе жүзеге асырылатын қызмет түрлеріне енгізілетін өзгерістер үшін;

3) осы Кодекске 1-қосымшаның 2-бөлімінде көрсетілген, оған қатысты бұрын көзделген қызметтің әсеріне скрининг жүргізілген, оның нәтижелері бойынша қоршаған ортаға әсерге міндетті бағалау жүргізу қажеттілігінің болмауы белгіленген көзделген немесе жүзеге асырылатын қызметке енгізілетін елеулі өзгерістер үшін;

4) осы Кодекстің 77-бабы 1-тармағының 4) тармақшасында көрсетілген жағдайда міндетті болып табылады.

Мұндай қызметті белгіленген қызметтің скринингінен өтпей жүзеге асыруға тыйым салынады.

3. Белгіленген қызмет скринингін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 80-бабының 5-10-тармақтарына, 81-бабына және Экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес ұйымдастырады.

4. Көзделген қызмет әсерлерінің скринингін жүргізу мерзімі осы Кодекстің 80-бабы 5-тармағының 2) тармақшасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында көзделген қызмет туралы өтініштің көшірмесі орналастырылған күннен бастап отыз жұмыс күнін құрайды.

5. Көзделген қызметтің әсер ету скринингін жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 80-бабының 10-тармағына сәйкес хаттамаға енгізілген барлық ескертулер мен ұсыныстарды назарға алады.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 4-тармағында көрсетілген мерзімнен кешіктірмей қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауды жүргізу

қажеттілігі немесе қажеттілігінің болмауы туралы қорытынды қамтитын көзделген қызмет әсерлері скринингінің нәтижелері жөнінде қорытынды шығарады, оны бастамашыға және мүдделі мемлекеттік органдарға жібереді, сондай-ақ осыдан кейін екі жұмыс күні ішінде оның көшірмесін ресми интернет-ресурсында орналастырады.

7. Көзделген қызметтің әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындыда қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауды жүргізу қажеттілігінің немесе қажеттіліктің болмауының дәлелді негіздемесі қамтылуға тиіс⁷

8. Егер көзделген қызметтің әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындыда қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауды жүргізу қажеттігі туралы тұжырым жасалса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган скрининг нәтижелері туралы қорытындымен бірге бастамашыға осы Кодекстің 83-бабына сәйкес дайындалған қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындыны жібереді.

9. Көзделген қызмет туралы өтініште көзделген қызметті іске асырудың бірнеше балама нұсқалары болған кезде скрининг нәтижелері туралы қорытындыда әрбір нұсқа бойынша жеке тұжырым жасалады.

10. Жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен скрининг нәтижелері туралы қорытындыға дау айтуға құқылы.

81-бап. Қоршаған ортаға елеулі әсер етудің өлшемшарттары

1. Көзделген қызмет әсерлерінің скринингін жүргізу кезінде көзделген қызметті және оның қоршаған ортаға ықтимал әсерінің маңыздылығын сипаттайтын мынадай өлшемшарттар:

1) Мыналарды:

көзделген қызметтің түрі мен ауқымын (өндіріс көлеміне, қуатына және осы Кодекске 1-қосымшаның I бөлімінде сандық шекті мәндерге қатысты көзделген өзге де көрсеткіштерге);

болжанатын объектіні орналастыру ауданында басқа да белгілі қызметтің (іске асырылған, жобаланатын, көзделген) әсері мен оның әсерін кумуляциялауды;

пайдаланылатын табиғи ресурстардың түрлері мен санын,

түзілетін қалдықтардың түрлері мен санын,

қоршаған ортаны ластау және халықтың денсаулығына зиян келтіру қатерінің деңгейін,

Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасының ережелерін ескере отырып, төтенше жағдайдың және (немесе) аварияның туындау қатері деңгейін есепке ала отырып, көзделген қызмет параметрлерін;

2) Мыналары:

тиісті жерлердің ағымдағы нысаналы мақсатын және тұрақты жер пайдалануды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік саясаттың басымдықтарын;

қарастырылатын аумақтағы табиғи ресурстарды табиғи регенерациялаудың салыстырмалы өкілдігіне, санына, сапасына және қабілетін;

ландшафтың экологиялық орнықтылығының аумақтық жүйесіне, ерекше қорғалатын аумақтарға, ландшафттың маңызды элементтеріне, тарихи-мәдени мұра объектілеріне, тығыз қоныстанған аумақтар мен рұқсат етілген шектен тыс жүктеме (ескі жүктемені қоса алғанда) салмағын көтеретін ерекше назар аударып отырып, жүктеме тасымалдау қабілетін ескере отырып қарастырылатын аумақ параметрлерін;

3) әсер ету көлемін (аумақты және халық санын), оның трансшекаралық сипатын (оны мемлекет шекарасынан тыс жерге тарату тұрғысынан), мөлшерін, күрделілігін, ықтималдығын, ұзақтығы мен жиілігін, сондай-ақ салдардың қайтымдылығын (қоршаған ортаны немесе оның жеке құрамбөлігін бастапқы жағдайға жақын күйге қайтару мүмкіндігі) ескере отырып, көзделген қызметтің халыққа, адамның өмірі мен денсаулығына және қоршаған ортаға әсерінің әлеуетті маңыздылығын қарастырады.

2. Осы баптың 1-тармағында көзделген өлшемшарттарды қарау экологиялық бағалауды ұйымдастыру және жүргізу жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес жүзеге асырылады.

82-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындаудың мақсаты қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында жинақталуы және зерттелуі тиіс егжей-тегжейлі дәрежесін және ақпарат түрлерін, зерттеу әдістерін және ықтимал әсерлер туралы есепте осындай ақпаратты ұсыну тәртібін айқындау болып табылады.

2. Осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауға жататын қызметке қатысты көзделген қызмет туралы өтініш ресми интернет-ресурсында орналастырылған күннен бастап отыз жұмыс күні өткен соң қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 80-бабының 10-тармағына сәйкес хаттамаға енгізілген мүдделі органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын ескере отырып, көзделген қызмет туралы өтініште қамтылған мәліметтер негізінде қоршаған ортаға әсерді бағалауды қамту саласын айқындау туралы қорытынды шығарады, осындай қорытындыны бастамашыға жібереді және оның көшірмесін ресми интернет-ресурсында орналастырады.

3. Қамту саласын айқындау кезінде заманауи білім деңгейі, зерттеулердің озық әдістері, экономиканың тиісті саласындағы қазіргі техникалық мүмкіндіктер және қоршаған ортаның жай-күйі туралы деректердің болуы ескерілуі тиіс.

4. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау барысында қоршаған ортаға ықтимал әсерлердің оқшаулануын, сипаты мен ауқымын, сондай-ақ осы Кодекстің 80-бабының 10-тармағына сәйкес хаттамаға енгізілген мүдделі органдар мен жұртшылықтың ескертпелері мен ұсыныстарын ескере отырып:

1) ықтимал әсерлер туралы есептің мазмұнына нақты талаптар қоюдан бас тарту;

2) нұсқау:

қоршаған ортаға әсерді бағалауды орындау кезінде зерделенуі тиіс көзделген қызметтің мақсаттарына қол жеткізудің және оны жүзеге асырудың балама нұсқаларын әзірлеу;

егжей-тегжейлі зерделеуді талап ететін әсер ету түрлерін және әсер ету объектілері; бағалау саласы және оның әдістері туралы шешім қабылдануы мүмкін.

83-бап. Ықтимал әсерлер туралы есеп

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындыға сәйкес бастамашы көзделген қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау үшін қажетті іс-шараларды өткізуді және олардың нәтижелері бойынша ықтимал әсерлер туралы есепті дайындауды қамтамасыз етеді.

2. Ықтимал әсерлер туралы есепті дайындауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензиясы бар жеке және (немесе) заңды тұлғалар (бұдан әрі – ықтимал әсерлер туралы есепті құрастырушылар) жүзеге асырады.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау және ықтимал әсерлер туралы есеп жобасын дайындау жөніндегі жұмыстарды ұйымдастыру мен қаржыландыруды бастамашы өз есебінен қамтамасыз етеді.

4. Қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындының мазмұнын ескере отырып, ықтимал әсерлер туралы есептің жобасы:

1) өзіне қатысты есеп жасалған көзделген қызметтің сипаттамасы, оның ішінде:

көзделген қызметті жүзеге асырудың болжамды орнының сипаттамасы, геоақпараттық жүйеге сәйкес анықталған, векторлық файлдары бар оның координаттары, сондай-ақ есепті жасау сәтінде көзделген қызметті жүзеге асырудың болжамды орнындағы қоршаған ортаның жай-күйінің сипаттамасы;

белгіленіп отырған қызметті жүзеге асыру үшін қажетті объектілерді салу және пайдалану барысында жер санаты және жер учаскесін пайдалану мақсаты туралы ақпарат;

қуатын, габариттерін (алып отырған жерлердің ауданы, биіктігі) қоса алғанда, көзделген қызметті жүзеге асыру үшін қажетті объектілердің көрсеткіштері туралы ақпарат, өндірістік процесс туралы, оның ішінде кәсіпорынның күтілетін өнімділігі, оның энергияға, табиғи ресурстарға, шикізат пен материалдарға деген қажеттілігі туралы мәліметтер;

жұмыс істеп тұрған ғимараттарды, құрылысжайларды, құрылысжайларды, ғимараттарды, жабдықтарды кейіннен кәдеге жарату жөніндегі жұмыстардың сипаттамасы және егер бұл жұмыстар көзделген қызметті іске асыру мақсаттары үшін қажет болса, орындау тәсілдері;

қоршаған ортаға күтілетін эмиссиялар және қаралатын қызметті жүзеге асыру үшін объектілерді салуға және пайдалануға байланысты өзге зиянды антропогендік әсер зиянды әсерлер мен эмиссиялар, оның ішінде суға, атмосфералық ауаға, топыраққа, жер қойнауына әсер етуі, сондай-ақ шу, электромагниттік, жылу және радиациялық әсер етулер туралы ақпарат;

көзделетін қызмет аясында объектілерді салу және пайдалану барысында пайда болған қалдықтардың, оның ішінде жұмыс істеп тұрған ғимараттарды, құрылысжайларды, құрылымжайларды, жабдықтарды кейіннен кәдеге жаратуды жүзеге асыру нәтижесінде пайда болған қалдықтардың күтілетін түрлері, сипаттамалары және көлемі туралы ақпарат;

2) көзделген қызметті оның ерекшеліктері мен оның қоршаған ортаға ықтимал әсерін ескере отырып, жүзеге асырудың ықтимал нұсқаларының сипаттамасы, оның ішінде:

бастамашы қолдану үшін таңдаған нұсқа, оны таңдауды негіздеу, басқа да ықтимал ұтымды нұсқаларды, оның ішінде қоршаған ортаны және адамдардың денсаулығын қорғау тұрғысынан неғұрлым қолайлы ұтымды нұсқаны сипаттау;

қолда бар ақпарат пен ғылыми білімге негізделген бастамашы көзделген қызметті жүзеге асырудан бас тартқан жағдайда қоршаған орта жай-күйінің ықтимал болашақ өзгерістерінің сипаттамасы;

3) қоршаған ортаның компоненттері және көзделген іс-әрекеттің елеулі әсерлеріне ұшырауы мүмкін өзге құрамбөліктер, оның ішінде адамдардың денсаулығын, олардың өмір сүру және қызмет жағдайларын, биоәртүрлілікті (өсімдіктер мен жануарлар дүниесін, өсімдіктер мен жабайы жануарлардың табиғи ареалдарын, экожүйелерді қоса алғанда), жерді (жерді алып қоюды қоса алғанда), топырақты (органикалық құрамды, эрозияны, нығыздалуды, тозудың өзге де нысандарын қоса алғанда), суды (судың гидроморфологиялық өзгерістерін, мөлшері мен сапасын қоса алғанда), атмосфералық ауаны қоса алғанда, экологиялық және әлеуметтік-экономикалық жүйелер ахуалының өзгеруіне қарсы тұру, материалдық активтер, тарихи-мәдени мұра объектілері (оның ішінде сәулет және археологиялық), ландшафттар, сондай-ақ аталған объектілердің өзара әрекеті туралы ақпарат;

4) осы тармақтың 3) тармақшасында санамаланған объектілерге көзделген қызметтің ықтимал елеулі әсерлерінің (тікелей және жанама, кумулятивтік, трансшекаралық, қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді, оң және теріс) сипаттамасы:

көзделген қызметті жүзеге асыруға арналған объектілерді салу және пайдалану, оның ішінде жұмыс істеп тұрған объектілерді кейіннен кәдеге жарату жөніндегі жұмыстарды жүргізу қажет болған жағдайларда оларды салу және пайдалану;

табиғи ресурстарды пайдалану (оның ішінде осы ресурстарының болуына және олардың орналасқан жеріне байланысты жерді, жер қойнауын, топырақты, суды, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі объектілері);

қоршаған ортаға эмиссиялар, қалдықтардың жинақталуы және оларды көму;
жұмыс істеп тұрған және жоспарланатын өндірістік және өзге де объектілерден кумулятивтік әсер ету;

көзделген қызметті жүзеге асыру процесінде ғылыми-технологиялық, ұйымдастырушылық, басқарушылық және өзге де жобалық шешімдерді, оның ішінде осы Кодексте көзделген жағдайларда - оларды қолданудың тиісті салалары бойынша ең озық қолжетімді техникаларды қолдану;

5) эмиссиялардың шекті сандық және сапалық көрсеткіштерінің, табиғи ортаға физикалық әсерлердің негіздемесі;

6) қалдықтардың түрлері бойынша жинақталуының шекті көлемдерінің негіздемесі;

7) егер қалдықтарды көму көзделген қызмет шеңберінде көзделсе, олардың түрлері бойынша көмудің шекті көлемдерінің негіздемесі;

8) көзделген қызметті жүзеге асыру шеңберінде тиісінше көзделген қызметке және оны жүзеге асырудың болжамды орнына тән авариялар мен қауіпті табиғи құбылыстардың туындау ықтималдығын айқындау туралы ақпарат, оларды болдырмау және жою жөніндегі іс-шараларды жүргізу мүмкіндігін ескере отырып жасалған авариялар мен қауіпті табиғи құбылыстардың туындау тәуекелдеріне байланысты қоршаған ортаға ықтимал елеулі зиянды әсерлердің сипаттамасы;

9) объектіні салу және пайдалану кезеңдері үшін көзделетін қоршаған ортаға көзделген қызметтің анықталған елеулі әсерлерін болдырмау, қысқарту, жеңілдету жөніндегі шаралардың, оның ішінде қалдықтарды басқару жөніндегі ұсынылатын іс-шаралардың, сондай-ақ ықтимал елеулі әсерлерді бағалау белгісіз болған кезде, әсерлердің мониторингі жөніндегі ұсынылатын шаралардың (көзделген қызметті іске асырғаннан кейін ықтимал әсерлері туралы есепте келтірілген ақпаратпен салыстырғанда жобадан кейінгі талдаулар жүргізу қажеттілігін қоса алғанда) сипаттамасы;

10) қоршаған ортаға ықтимал қайтымсыз әсерлерді бағалау және осындай әсерлерге әкеп соғатын операцияларды орындау қажеттілігінің негіздемесі, оның ішінде қайтымсыз әсерлерден болатын ысыраптарды және экологиялық, мәдени, экономикалық және әлеуметтік контекстерде осы ысыраптарды келтіретін операциялардан түсетін пайданы салыстырмалы талдау;

11) көзделген қызмет тоқтатылатын жағдайда оны жүзеге асырудың бастапқы сатысында айқындалған қоршаған ортаны қалпына келтіру тәсілдері мен шаралары;

12) қамту саласын айқындау туралы қорытындыда көрсетілген өзге де талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған шаралардың сипаттамасы;

13) зерттеу әдіснамасының сипаттамасы және ықтимал әсерлер туралы есепті жасау кезінде пайдаланылған экологиялық ақпарат көздері туралы мәліметтер;

14) зерттеулер жүргізу кезінде туындаған және техникалық мүмкіндіктердің болмауына және заманауи ғылыми білімнің жеткіліксіз деңгейіне байланысты туындаған қиындықтар сипаттамасы;

15) қоршаған ортаға әсерді бағалауға оның қатысуына байланысты жұртшылыққа хабарлау мақсатында осы тармақтың 1)-12) тармақшаларында көрсетілген ақпаратты қорыта отырып, қысқаша техникалық емес түйіндеме;

16) ықтимал әсерлер туралы есепті дайындау кезінде пайдаланылған бастапқы ақпарат көздерінің тізбесі.

5. Ықтимал әсерлер туралы есептегі мәліметтер ақпараттың сапасы жөніндегі талаптарға сәйкес болуы, оның ішінде анық, дәл, толық және өзекті болуы тиіс. Ықтимал әсерлер туралы есептердегі ақпарат, осы баптың 8-тармағында көрсетілген ақпаратты қоспағанда, жалпыға бірдей қолжетімді болып табылады.

6. Ықтимал әсерлер туралы есептің жобасы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытынды шығарған күннен бастап үш жылдан кешіктірілмей қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынылуға тиіс. Бастамашы көрсетілген мерзімді өткізіп алған жағдайда қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға әсерді бағалау процесін тоқтатады, бастамашыға ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын қайтарады және оған көзделген қызмет туралы жаңа өтініш беру қажеттігі туралы хабарлайды.

7. Ықтимал әсерлер туралы есеп жобасын әзірлеу аяқталғаннан кейін бастамашы шарт бойынша әрекет ететін ықтимал әсерлер туралы есеп жобасының бастамашысы немесе құрастырушысы:

1) мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарын , қоғамдық тыңдаулардың нәтижелерін ескере отырып, оның сапасына бағалау жүргізу және пысықтау қажеттілігін айқындау мақсатында ықтимал әсерлер туралы есептің және осы Кодекстің 88-бабында көзделген жағдайларда сараптама комиссиясының хаттамасының жобасын;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдарымен келісілген қоғамдық тыңдауларды өткізудің ұсынылатын орындары, күні мен уақыты көрсетілген ілеспе хатты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді.

8. Есепте коммерциялық, қызметтік немесе заңмен қорғалатын өзге де құпия болған кезде бастамашымен шарт бойынша әрекет ететін бастамашысы немесе орындаушысы ықтимал әсерлер туралы есептің жобасымен бірге оны қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға:

1) жария етуге жатпайтын ықтимал әсерлер туралы есеп жобасында нақты ақпаратқа нұсқау берілуге тиіс өтініш және көрсетілген ақпараттың қандай заңмен қорғалатын құпияға жататынын түсіндіруді;

2) тиісті ақпарат жойылуға және "Құпия ақпарат" мәтініне ауыстырылуы тиіс ықтимал әсерлер туралы есеп жобасының екінші көшірмесін береді.

Бұл ретте жұртшылықтың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 8-тармағының 2) тармақшасында көрсетілген ықтимал әсерлер туралы есептің көшірмесіне жұртшылықтың қол жеткізуін қамтамасыз етуге тиіс.

Қоршаған ортаға эмиссиялардың, физикалық әсерлердің сандық және сапалық көрсеткіштері туралы, сондай-ақ түзілетін, жинақталатын және көмілетін қалдықтар туралы есепте көрсетілген ақпарат коммерциялық немесе өзге де қорғалатын құпия деп танылмайды.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бастамашы көрсеткен ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз етуге Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауапты болады.

84-бап. Ықтимал әсерлер туралы есеп жобасына қатысты қоғамдық тыңдаулар

1. Ықтимал әсерлер туралы есептің жобасы осы бапқа және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына (бұдан әрі –Қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидалары) сәйкес өткізілетін мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылық өкілдерінің қатысуымен қоғамдық тыңдауларға шығарылуға жатады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 84-бабының 7-тармағында көрсетілген құжаттарды алғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде:

1) ықтимал әсер ету туралы есептің жобасын қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландырумен бірге ресми интернет-ресурсында орналастырады;

2) ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын мүдделі мемлекеттік органдарға жібереді.

3. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын алғаннан кейін бір жұмыс күні ішінде оларды ресми интернет-ресурстарында орналастырады.

4. Бастамашы қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруды мемлекеттік және орыс тілдерінде кемінде бір газетте және әкімшілік - аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) аумағында таратылатын, қарастырылатын аумақ шегінде толық немесе ішінара орналасқан кемінде бір теле-немесе радиоарна арқылы таратуды ұйымдастыруға міндетті.

Қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыру осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген тәсілдермен қоғамдық тыңдауларды өткізу басталған күнге дейін он бес жұмыс күнінен кешіктірмей таратылуға тиіс.

Қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыру мынадай ақпаратты қамтуы тиіс:

- 1) қоғамдық тыңдаудың мәні;
- 2) қоғамдық тыңдауларды өткізу орны, күні және уақыты;
- 3) қоғамдық тыңдауларды өткізу тәртібі;
- 4) ықтимал әсерлер туралы есептің жобасымен танысуға болатын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсының бетіне сілтеме;
- 5) көзделген қызмет бастамашысының деректемелері мен байланыс деректері;
- 6) көзделген қызмет, қоғамдық тыңдаулар өткізу туралы қосымша ақпарат алуға, сондай-ақ көзделген қызметке қатысты құжаттардың көшірмелерін сұратуға болатын электрондық мекенжай мен телефон нөмірі.

5. Бастамашы жұртшылыққа оның сұратуы бойынша көзделген қызмет туралы өтініштің, көзделген қызметтің әсер ету скринингінің нәтижелері туралы қорытындының (ол жүргізілген жағдайда), қоршаған ортаға әсерді бағалаудың қамту саласын айқындау туралы қорытындының және болуы мүмкін әсерлер туралы есеп жобасының көшірмелерін электрондық нысанда ұсынуға міндетті.

6. Қоғамдық тыңдауларды өткізуді ұйымдастыру, оның ішінде бұқаралық ақпарат құралдарында қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруларды тарату, тыңдауларды өткізу орнын, қажетті аппаратура мен материалдарды қамтамасыз ету жөніндегі шығыстарды бастамашы көтереді.

7. Мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылық қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ықтимал әсерлер туралы өзінің ескертулері мен ұсыныстарын есептің жобасына қоғамдық тыңдауларды өткізу басталған күнге дейін үш жұмыс күнінен кешіктірмей жазбаша нысанда (қағаз немесе электрондық жеткізгіштерде) жіберуге не қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында өз ескертпелері мен ұсыныстарын ауызша айтуға құқылы.

Мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтан алынған ескертулер мен ұсыныстарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жиынтық кестеге енгізеді, ол ықтимал әсерлер туралы есептің жобасымен бірге қоғамдық тыңдауларға шығарылады.

8. Қоғамдық тыңдауларды өткізу кезінде ескертулер немесе ұсыныстардың мәнін анықтауға мүмкіндік бермейтін тым жалпылай түрде тұжырымдалған немесе қоршаған ортаға әсерді бағалау шеңберінде зерделеуге жататын мәселелерге анық қатысы жоқ мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстары ескерілмейді.

9. Қоғамдық тыңдаулар тұратын жеріне қарамастан, оларға қатысуға ниет білдірген кез келген адамдар үшін ашық болып табылады. Қоғамдық тыңдауларды өткізу процесінде оған қатысушы кез келген тұлға қоғамдық тыңдауларды өткізудің белгіленген регламентіне сәйкес ықтимал әсерлер туралы есептің жобасы бойынша өз ескертулері мен ұсыныстарын білдіруге құқылы.

10. Қоғамдық тыңдауларды өткізу, оның ішінде регламентті бекіту, хаттаманы ресімдеу, хаттаманы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға беру және хаттаманы жұртшылықтың назарына жеткізу тәртібі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларында (бұдан әрі - қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидалары) белгіленеді.

11. Қоғамдық тыңдаулар тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің (қаланың, ауданның) жергілікті атқарушы органы өкілінің төрағалық етуімен өткізіледі.

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің (қаланың, ауданның) жергілікті атқарушы органы қоғамдық тыңдаулар отырысы барысының барлық бейне және аудиожазбасын қамтамасыз етеді. Қоғамдық тыңдаулар отырыстарының бейне және аудиожазбасы бар электрондық жеткізгіш қоғамдық тыңдаулар хаттамасына қоса тіркелуге тиіс.

12. Қоғамдық тыңдауларды өткізу мерзімі қатарынан бес жұмыс күнінен аспауға тиіс.

13. Қоғамдық тыңдаулар аяқталғаннан кейін қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларында белгіленген нысан бойынша хаттама ресімделеді, оған міндетті түрде мыналар енгізіледі:

1) қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында олардың авторлары алып тастаған ескертулер мен ұсыныстарды қоспағанда, мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың осы баптың 7-тармағына сәйкес жазбаша нысанда берілген немесе қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында айтылған барлық ескертулері мен ұсыныстары;

2) 1) тармақшасына сәйкес жоғарыда хаттамаға енгізілген әрбір ескерту мен ұсыныс бойынша тапсырыс берушінің жауаптары мен түсініктемелері;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен хаттамаға шағым жасау құқығы туралы ақпарат.

14. Қоғамдық тыңдаулардың хатшысы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасын ресімдейді және онда көрсетілген мәліметтердің толықтығы мен анықтығына жауап береді. Хаттамаға қоғамдық тыңдаулардың төрағасы мен хатшысы қоғамдық тыңдаулар аяқталған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде қол қояды.

15. Тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің (қаланың, ауданның) жергілікті атқарушы органы қол қойылған хаттаманы оған қол қойылғаннан кейін екі жұмыс күнінен кешіктірмей ресми интернет-ресурсында орналастырады.

16. Қоғамдық тыңдау хаттамасына қол қойылғаннан кейін:

1) хаттамада мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында олардың авторлары алып тастамаған ескертулері мен ұсыныстары болмаған кезде - қоғамдық тыңдаулардың төрағасы екі жұмыс күні ішінде осы Кодекстің 88-бабына сәйкес қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды дайындау үшін қол қойылған хаттаманы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді;

2) хаттамада мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың қоғамдық тыңдауларды өткізу барысында олардың авторлары алып тастамаған ескертулері мен ұсыныстары болған кезде - бастамашы осындай ескертулер мен ұсыныстарға сәйкес ықтимал әсерлер туралы есеп жобасын пысықтауды қамтамасыз етеді және ықтимал әсерлер туралы есептің пысықталған жобасын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді.

17. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ықтимал әсерлер туралы пысықталған есеп жобасын алғаннан кейін қайтадан қоғамдық тыңдаулар ұйымдастырылады, олар осы баптың 1-14, 18-тармақтарына сәйкес жүргізіледі.

18. Қоғамдық тыңдауларды қайта өткізу процесінде ықтимал әсерлер туралы есептің жобасы бастапқы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына енгізілген ескертулер мен ұсыныстарға сәйкес пысықталған бөлігінде қаралады. Егер ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын пысықтау кезінде бастапқы қоғамдық тыңдаулардың хаттамасына енгізілген қандай да бір ескертулер мен ұсыныстар ескерілмесе, қоғамдық тыңдауларды қайта өткізу процесінде осы бөліктегі ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын пысықтаудан инциатордың бас тарту себептері де қаралады.

Қоғамдық тыңдауларды қайта өткізу процесінде оларға қатысушы кез келген тұлға осы тармақтың бірінші бөлігіне сәйкес қоғамдық тыңдауларды қайта өткізу кезінде қарауға жататын мәселелер шегінде өзінің ескертулері мен ұсыныстарын білдіруге құқылы. Көрсетілген мәселелерге қатысы жоқ ескертулер мен ұсыныстар қоғамдық тыңдауларды қайта өткізу кезінде есепке алынбайды.

19. Бастамашы қоғамдық тыңдауларды қайта өткізу барысында олардың авторлары алып тастамаған мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарымен келіспеген жағдайда бастамашының тиісті пікірі қоғамдық қайта тыңдаулардың хаттамасына енгізіледі, содан кейін даулы мәселелер бойынша келіспеушіліктер осы кодекстің 86-бабына сәйкес шешіледі.

85-бап. Сараптама комиссиясы

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 85-бабының 19-тармағында көрсетілген жағдайда қоғамдық қайта тыңдаулар хаттамасына қол қойылғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосы өкілінің төрағалық етуімен сараптама комиссиясын құрады;

2) сараптама комиссиясының мүшелеріне пысықталған бастапқы және қоғамдық қайта тыңдаулардың ықтимал әсерлер туралы есеп жобасының көшірмесін және хаттамаларын жібереді;

3) сараптама комиссиясының отырысын өткізу күнін тағайындайды.

2. Сараптама комиссиялары ықтимал әсерлер туралы есептің әрбір жеке жобасын есепті қарау үшін шақырылатын алқалы, консультативтік-кеңесші органдар болып табылады.

3. Сараптама комиссиялары осы Кодекске және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен сараптама комиссиялары туралы ережеге сәйкес жұмыс істейді.

4. Мыналар:

1) сараптама комиссиясы төрағасының функцияларын жүзеге асыратын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының өкілі;

2) әрбір мүдделі мемлекеттік органының бір өкілі;

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық Кәсіпкерлер палатасының бір өкілі;

4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы аккредиттелген коммерциялық емес ұйымдардың бірінің өкілі сараптама комиссиясының мүшелері болып табылады.

5. Бастамашы, сараптама комиссиясының мүшелері сараптама комиссиясының отырысына сараптама қоғамдастығының өкілдері (ғылыми қызметкерлер, танылған тәжірибелі мамандар) қатарынан Сараптама комиссиясының қарауына жататын мәселелер бойынша тиісті кәсіби білімі мен практикалық тәжірибесі бар тәуелсіз сарапшыларды шақыруға құқылы. Сараптама комиссиясының отырысына шақырылған тәуелсіз сарапшылар сараптама комиссиясының отырыстарында қаралатын мәселелер бойынша кәсіби білімі мен практикалық тәжірибесі саласындағы өзінің тәуелсіз пікірін ұсынады және сараптама комиссиясының дауыс беруіне қатысуға құқығы жоқ.

6. Сараптама комиссиясының отырысы сараптама комиссиясының мүшелеріне ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының және қоғамдық тыңдаулар хаттамаларының көшірмелері жіберілгеннен кейін жиырма жұмыс күнінен кешіктірілмей басталуға тиіс.

7. Сараптама комиссиясының мүшелері ықтимал әсерлер туралы есеп жобасының және қоғамдық тыңдаулар хаттамаларының көшірмелерін алғаннан кейін он жұмыс күнінен аспайтын мерзімде сараптама комиссиясының барлық мүшелері төрағаға сараптама комиссиясының қарауына шығарылған даулы мәселелер бойынша өз ескертулері мен ұсыныстарын жібереді.

8. Сараптама комиссиясының төрағасы бастамашыны сараптама комиссиясы отырысының өткізілетін орны мен уақыты туралы хабардар етеді және оған комиссия мүшелерінің ескертулері мен ұсыныстарын отырыс басталған күнге дейін жеті жұмыс күнінен кешіктірмей ұсынады.

9. Сараптама комиссиясының отырысы қоршаған ортаға ықтимал әсер ету туралы есеп жобасының бастамашысы мен құрастырушыларының қатысуымен өткізіледі.

10. Сараптама комиссиясының отырысы барысында:

1) ықтимал әсерлер туралы есептің бастамашысы және құрастырушылары мыналарға қатысты баяндама жасайды:

көзделген қызмет туралы;

қоршаған ортаға оның күтілетін елеулі әсерлері мен осындай әсерлерді болдырмау, қысқарту және (немесе) жеңілдету жөніндегі қажетті шаралар туралы;

қоғамдық тыңдау шеңберінде алынған ескертулер мен ұсыныстарға сәйкес ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын пысықтау үшін қабылданған шаралар туралы;

ықтимал әсерлер туралы есеп жобасын пысықтау кезінде ескерілген қоғамдық тыңдау барысында ұсынылған ықтимал әсерлер туралы есеп жобасына ұсыныстар мен ескертулер туралы;

қоғамдық тыңдаулар барысында ұсынылған және ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын пысықтау кезінде ескерілмеген даулы ескертулер мен ұсыныстар және осындай ескертулер мен ұсыныстар ескерілмеген себептер туралы;

2) сараптама комиссиясының мүшелері, ықтимал әсерлер туралы есептің бастамашысы және құрастырушысы сараптама комиссиясының қарауына шығарылған даулы мәселелер бойынша талқылау жүргізеді, шақырылған тәуелсіз сарапшылардың пікірін тыңдайды.;

3) сараптама комиссиясы көзделген қызметке және оның қоршаған ортаға ықтимал әсеріне байланысты даулы мәселелер бойынша және осыған байланысты ықтимал әсерлер туралы есеп жобасын пысықтау қажеттігі немесе қажеттілігінің жоқтығы туралы шешім қабылдайды.

11. Сараптама комиссиясының шешімдері сараптама комиссиясының барлық мүшелерінің кемінде үштен екісімен қабылданады және сараптама комиссиясы отырысының хаттамасында тіркеледі.

Сараптама комиссиясының шешімін қабылдауға қарсы дауыс берген сараптама комиссиясының мүшелері даулы мәселе бойынша ерекше пікір жасауға құқылы, ол сараптама комиссиясы отырысының хаттамасына қоса беріледі.

12. Сараптама комиссиясының отырысы ол басталған күннен бастап күнтізбелік бес күннен кешіктірілмейтін мерзімде аяқталуы тиіс.

Сараптама комиссиясы отырысының нәтижелері бойынша сараптама комиссиясы отырысының хаттамасы жасалады, онда сараптама комиссиясы мүшелерінің, есептің бастамашысы мен құрастырушыларының отырыс кезінде айтылған барлық ескертулері мен ұсыныстары, шақырылған тәуелсіз сарапшылардың пікірлері, сондай-ақ қабылданған шешімдер көрсетіледі. Хаттамаға осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген мерзімнен кешіктірмей отырысқа қатысқан сараптама комиссиясының төрағасы мен барлық мүшелері қол қояды.

13. Сараптама комиссиясы отырысының хаттамасын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ықтимал әсерлер туралы есептің жобасы бойынша қорытынды дайындау процесінде қарайды.

14. Сараптама комиссиясы ықтимал әсерлер туралы есептің жобасын пысықтау қажеттігі туралы шешім қабылдаған жағдайда қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бастамашыға есептің жобасын пысықтауға жібереді, содан кейін осы Кодекстің 85-бабының ережелері қайтадан қолданылады.

15. Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, сараптама комиссиясы мүшелерінің мемлекеттік құпияларды, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді, сондай-ақ жариялылығына осы Кодексте кепілдік берілетін экологиялық ақпаратты жария етуге құқығы жоқ.

86-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында жүргізілетін трансшекаралық әсерлерді бағалау

1. Осы Кодекстің 92-бабы 1-тармағының 1) тармақшасында көзделген негіздер болған кезде қоршаған ортаға әсерді бағалау барысында трансшекаралық әсерлерге бағалау жүргізіледі.

2. Трансшекаралық әсерлерді бағалау осы тараудың 4-параграфына және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес жүргізіледі.

87-бап. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарының болмауы белгіленген қоғамдық тыңдаулар хаттамасын алған күннен кейінгі он жұмыс күні ішінде немесе осы кодекстің 86-бабына сәйкес сараптама комиссиясы отырысының хаттамасына қол қойылған күннен кейінгі он жұмыс күні ішінде қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығарады.

Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығарған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекске сәйкес оның ықтимал пысықталуын ескере отырып, ықтимал әсерлер туралы есептің жобасы, мүдделі мемлекеттік органдар мен жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарының болмауы белгіленген қоғамдық тыңдаулар хаттамасы, сараптама комиссиясы отырысының хаттамасы (ол болған кезде), ал трансшекаралық әсерлерге бағалау жүргізу қажет болған жағдайларда-қоршаған ортаға әсерді осындай бағалау нәтижелері негізге алынады.

2. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды мынадай ақпаратты:

1) көзделген қызмет шеңберінде көзделген операциялар түрлерінің сипаттамасы және оларды жүзеге асыру орнын;

2) төмендегілер туралы дәлелді қорытындыны:

төмендегілерді есепке ала отырып, қоршаған ортаға көзделген қызметтің ықтимал елеулі әсер етуін;

3) көзделген қызметті іске асыруға жол берілетін деп танылатын шарттар, оның ішінде:

объектілерді жобалау, салу, реконструкциялау, пайдалану, кейіннен кәдеге жарату және көзделген қызметтің салдарын жою кезеңдерін қоса алғанда, көзделген қызметті іске асыру кезінде сақталуы бастамашы үшін міндетті болып табылатын қоршаған ортаны және адамдардың денсаулығын қорғау шарттары, сондай-ақ көзделген

қызметке байланысты шешімдер қабылдау кезінде мемлекеттік органдар ескеруі тиіс қоршаған ортаны және адамдардың денсаулығын қорғаудың осындай шарттарының сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған қажетті шаралар туралы;

эмиссиялардың, табиғи ортаға физикалық әсерлердің шекті мөлшерлік және сапалық көрсеткіштері;

қалдықтардың түрлері бойынша жинақталуының шекті мөлшерін;

егер мұндай көму көзделген қызмет шеңберінде көзделген болса, қалдықтарды олардың түрлері бойынша көмудің шекті мөлшерін;

есепте жобадан кейінгі талдау жүргізу қажеттігі ықтимал әсерлер туралы анықталған жағдайда: жобадан кейінгі талдау туралы есептерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және қажет болған жағдайда, басқа да мемлекеттік органдарға ұсыну мерзімдері белгіленген оны жүргізудің мақсаттарын, ауқымдары мен мерзімдерін, оның мазмұнына қойылатын талаптарды;

авариялардың алдын алуға, олардың зардаптарын шектеуге және жоюға бағытталған шарттар мен қажетті шараларды;

бастамашының көзделген қызметтің қоршаған ортаға теріс әсерлерін болдырмау, қысқарту және (немесе) жеңілдету жөніндегі, сондай-ақ, егер көзделген қызмет оны келтіруге әкеп соғуы мүмкін болса, ықтимал экологиялық залалды жою жөніндегі міндеттерін;

4) трансшекаралық әсерлерді бағалау нәтижелері туралы ақпаратты (ол жүргізілген жағдайда) қамтуы тиіс.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыға:

1) қорытынды шығаруға негіз болған негізді дәлелдер мен қорытындылар;

2) Қоғамдық тыңдауларды өткізу (қоғамдық тыңдауларды өткізу туралы хабарландыруларды тарату, жұртшылыққа ақпарат пен құжаттарды ұсыну, қоғамдық тыңдауларды өткізу процесі), жұртшылықтың ескертулері мен ұсыныстарын қарау туралы және қарау нәтижесінде алынған қорытындылар туралы ақпарат;

3) мүдделі мемлекеттік органдармен консультациялар, қоғамдық тыңдаулар өткізу және трансшекаралық әсерлерді бағалау (ол жүргізілген жағдайда), сарапшылық комиссиясының ықтимал әсерлері туралы есептің жобасын қарау нәтижесінде алынған ақпаратты қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығару кезінде көрсетілген ақпараттың қалай есепке алынғаны туралы түсіндіре отырып қорыту негіздемесі қоса беріледі.

4. қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды шығарылған күннен кейінгі екі жұмыс күні ішінде:

1) Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыны ресми интернет-ресурсында орналастырады;

2) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыны электрондық нысанда бастамашыға жібереді;

3) қорытындыны алған күннен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірмей өзінің интернет-ресурстарында жариялайды, қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыны қарастырылатын аумақ шегінде толық немесе ішінара орналасқан тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің (қалалардың, аудандардың) жергілікті атқарушы органдарына жібереді.

5. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда қамтылған қорытындылар мен шарттарды барлық мемлекеттік органдар рұқсат беру, хабарламаларды қабылдау және тиісті көзделген қызметті іске асыруға байланысты өзге де әкімшілік рәсімдер кезінде міндетті түрде есепке алады.

6. Көзделген қызметті іске асыру үшін әзірленетін жобалық құжаттарда осы Кодексте айқындалған жағдайларда Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының сақталуын және қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда қамтылған қорытындылар мен шарттарға сәйкестігін қамтамасыз ететін ең озық қолжетімді техникаларды қолдануды қоса алғанда, техникалық-технологиялық, ұйымдастырушылық, басқарушылық және өзге де жобалық шешімдер көзделуі тиіс.

7. Қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындының қолданылу мерзімі үш жылды құрайды.

88-бап. Ықтимал әсерлер туралы есептің мазмұны үшін жауаптылық

1. Ықтимал әсерлер туралы есепті құрастырушылар бастамашының алдында олардың арасында жасалған шартқа сәйкес қоршаған ортаға ықтимал әсерлер туралы есептің және құрастырушылар алған өзге де қоршаған ортаға ықтимал әсер етуін бағалау нәтижелерінің сапасы үшін азаматтық-құқықтық жауаптылықта болады.

2. Ықтимал әсерлер туралы есепті құрастырушылар, бастамашы қоршаған ортаға әсер ету туралы алынған мәліметтерді жасырғаны үшін және қоршаған ортаға әсер етуге бағалау жүргізу кезінде дұрыс емес мәліметтер бергені үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген әкімшілік және қылмыстық жауаптылықта болады.

3. Қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы талаптарының сақталуын бақылауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

89-бап. Көзделген қызметті іске асырудың іс жүзіндегі әсерлерін жобадан кейінгі талдау

1. Көзделген қызметті іске асырудың іс жүзіндегі әсерлеріне жобадан кейінгі талдау (бұдан әрі – жобадан кейінгі талдау) іске асырылған көзделген қызметтің қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша ықтимал әсерлер туралы есепке сәйкестігін растау мақсатында ықтимал әсерлер туралы есепті құрастырушы жүргізеді.

Жобадан кейінгі талдау кемінде 12 айдан кейін басталуы және қоршаған ортаға зиянды әсер ететін тиісті объектіні пайдалану басталғаннан кейін кемінде 18 айдан кешіктірілмей аяқталуы тиіс.

Жобадан кейінгі талдау жүргізуді тиісті объектінің операторы өз есебінен қамтамасыз етеді.

2. Осы баптың 1-тармағының екінші бөлігінде көрсетілген мерзімнен кешіктірмей ықтимал әсерлер туралы есепті құрастырушы жобадан кейінгі талдаудың нәтижелері бойынша қорытынды дайындайды және қол қояды, онда іске асырылған көзделген қызметтің ықтимал әсерлері туралы есепке сәйкестігі немесе сәйкес еместігі туралы қорытынды және қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытынды жасалады. Жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытындыда сәйкессіздіктер анықталған жағдайда осындай сәйкессіздіктердің егжей-тегжейлі сипаттамасы да келтіріледі.

Құрастырушы жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қол қойылған қорытындыны тиісті объектінің операторына және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытындыға қол қойылған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде жібереді.

3. Жобадан кейінгі талдау жүргізу тәртібін және жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытындының нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

4. Құрастырушы жобадан кейінгі талдау жүргізу кезінде алынған мәліметтерді жасырғаны үшін және жобадан кейінгі талдау нәтижелері бойынша қорытындыда дұрыс емес мәліметтер бергені үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген әкімшілік және қылмыстық жауаптылықта болады.

90-бап. Қоршаған ортаға әсер етуге бағалау жүргізуді әдістемелік қамтамасыз ету

1. Қоршаған ортаға әсерді бағалау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу жөніндегі нұсқаулық-әдістемелік құжаттарға сәйкес жүргізіледі.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өз құзыреті шегінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензиясы бар тұлғалардың қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу жөніндегі нұсқаулық-әдістемелік құжаттар талаптарының сақталуын бақылауды жүзеге асырады.

Параграф 4. Трансшекаралық әсер етуді бағалау

91-бап. Трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу негіздері

1. Қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етуді бағалау, егер:

1) жүзеге асырылуы Қазақстан Республикасының аумағында көзделген ұйғарылып отырған қызмет басқа мемлекеттің аумағында елеулі зиянды трансшекаралық әсер ететін болса;

2) Қазақстан Республикасының аумағында құжатты іске асыру басқа мемлекеттің аумағында қоршаған ортаға елеулі зиянды трансшекаралық әсер ететін болса, жүргізіледі.

3) көзделген қызметті жүзеге асыру немесе Құжатты Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде іске асыру Қазақстан Республикасының аумағында қоршаған ортаға елеулі зиянды трансшекаралық әсер ететін болса, жүргізіледі.

2. Трансшекаралық әсер етуді бағалау Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген жағдайда, ол осындай шарттардың талаптарына және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізіледі.

3. Осы баптың 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында көрсетілген негіздерді:

1) көзделген қызмет туралы өтінішті дайындау кезінде немесе одан әрі осындай қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау барысында жүзеге асырылуы Қазақстан Республикасының аумағында көзделген ұйғарылып отырған қызметтің бастамашысы;

2) стратегиялық экологиялық бағалауды жүргізу барысында Қазақстан Республикасының Құжатын әзірлеуші мемлекеттік орган;

3) қоршаған ортаға әсерді бағалауды және стратегиялық экологиялық бағалауды жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өз функцияларын орындау барысында Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган анықтайды;

4. Әзірлеуші мемлекеттік орган Құжаттың қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсер етуінің ықтималдығын, сипатын және ауқымын бағалау үшін қажетті ақпаратты жинауды Құжаттың әсер етуіне скрининг жүргізу туралы өтініш бергенге дейін немесе, егер Құжат скринингке жатпаса, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау кезеңінде бастайды.

Бастамашы бағалау нәтижелері бойынша шешім беру туралы өтініш бергенге дейін көзделген қызметтің қоршаған ортаға ықтимал елеулі зиянды трансшекаралық әсер етуі туралы ақпаратты жинауды бастайды.

Қосымша ақпараттың пайда болуына қарай осы баптың 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында санамаланған негіздер стратегиялық экологиялық бағалауды немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауды одан әрі жүргізу барысында анықталуы мүмкін.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжаттың немесе көзделген қызметтің әсер ету скринингі барысында, сондай-ақ қоршаған ортаға әсерді стратегиялық экологиялық бағалау немесе бағалау процесінде осы баптың 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында санамаланған негіздердің болуын тексереді.

5. Трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізуге қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жауапты болады.

92-бап. Шығу тарапы Қазақстан Республикасы болып табылатын жағдайларда трансшекаралық әсер етуді бағалауға бастамашылық жасау

1. Осы Кодекстің 92-бабы 1-тармағының 1) және 2) тармақшаларында санамаланған негіздер анықталған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган трансшекаралық әсер етуді бағалауды бастау туралы бұйрық шығарады.

2. Трансшекаралық әсер етуді бағалауды бастау туралы бұйрықта (бұдан әрі – бұйрық):

1) трансшекаралық әсер етуді бағалауды бастау және стратегиялық экологиялық бағалауға немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауға байланысты бұрын басталған барлық әкімшілік рәсімдерді тоқтата тұру туралы шешім;

2) стратегиялық экологиялық бағалау үшін – мыналарды:

Құжаттың әсер ету скринингін жүргізу туралы өтінішті;

стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің қамту саласын айқындау туралы өтінішті;

Құжат әсер етуінің скрининг нәтижелері туралы қорытындыны;

стратегиялық экологиялық бағалау бойынша есептің қамту саласын айқындау туралы қорытындыны;

егер, Құжат тұжырымдамасының жобасы, оны әзірлеу Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделсе, осы жобаны;

тұжырымдаманы алдын ала әзірлеу Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделмеген Құжатты іске асырудың негізгі бағыттары мен мерзімдері туралы ақпаратты;

оны іске асырудың қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсері туралы ақпаратты қамтитын Құжат жобасының фрагментін;

қоршаған ортаға Құжатты іске асырудың ықтимал трансшекаралық әсер етуі туралы ақпаратты қамтитын стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің фрагментін қамтитын әзірлеуші мемлекеттік органнан сұратылып отырған құжаттарды және (немесе) ақпаратты қамтитын тізім;

3) қоршаған ортаға әсер етуді бағалау үшін – мыналарды:

бастамашының трансшекаралық әсер етуді бағалау нәтижелері бойынша шешім шығару туралы мәлімдемесін;

белгіленген қызмет туралы өтінішті;

белгіленген қызмет әсер етуі скринингінің нәтижелері туралы қорытындыны;

қамту саласын айқындау туралы қорытындыны;

көзделген қызметтің қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсері туралы ақпаратты қамтитын ықтимал әсер ету туралы есептен үзіндіні қамтитын көзделген қызметтің бастамашысынан сұратылып отырған құжаттардың және (немесе) ақпараттың тізбесі;

4) осы баптың 3-тармағында көрсетілген, осы тармақтың 2) және 3) тармақшаларында санамаланған құжаттарға және (немесе) ақпаратқа қойылатын талаптар қамтылады.

3. Осы баптың 2-тармағының 2) және 3) тармақшаларында санамаланған құжаттар және (немесе) ақпарат электрондық нысанда мемлекеттік тілде немесе мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарында мемлекеттік тілмен бірдей ресми түрде қолданылатын тілде берілуге тиіс.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бұйрық қабылданған күннен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірмей оның көшірмесін әзірлеуші мемлекеттік органға немесе бастамашыға жібереді немесе тапсырады.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бұйрықта көрсетілген талаптарға сәйкес келетін құжаттарды әзірлеуші мемлекеттік органнан немесе бастамашыдан алған күннен кейінгі үш жұмыс күні ішінде қарастырылатын тараптарға одан әрі беру үшін мынадай құжаттарды:

1) мыналарды:

Құжат немесе көзделген қызмет туралы ақпаратты, оның ішінде әзірленетін құжаттың немесе көзделген қызметтің қоршаған ортаға ықтимал трансшекаралық әсері туралы барлық қолда бар мәліметтерді;

Құжатты бекітудің немесе бағалау нәтижелері бойынша шешім қабылдаудың тәртібі мен құқықтық салдары туралы ақпаратты;

жұртшылықтың және мүдделі органдардың ескертпелері мен ұсыныстарын ұсыну мерзімдерін қоса алғанда, қоршаған ортаға әсерді стратегиялық экологиялық бағалауды немесе бағалауды жүргізу тәртібі туралы ақпаратты;

қарастырылатын тараптардың трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысу ниеті туралы жауап беруге арналған күнтізбелік 15 күннен аспауы тиіс мерзімді қамтитын хатты;

2) бұйрықтың талаптарына сәйкес әзірлеуші мемлекеттік орган немесе бастамашы ұсынған құжаттарды және (немесе) ақпаратты;

3) егер қосымша материалдар бар болса және қарастырылатын тараптың трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысу туралы шешіміне олардың әсер етуі мүмкін болса, қосымша материалдарды Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігіне жібереді.

6. Қарастырылатын тараптар трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысудан бас тартқан не олар хабарламада көрсетілген мерзімде жауап бермеген жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бұл туралы көзделген қызметті әзірлеуші немесе бастамашысы тиісті мемлекеттік органды хабардар ете отырып, осы жұмыс күнінен кейінгі жұмыс күні ішінде қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етуді бағалауды тоқтату және стратегиялық экологиялық бағалауға немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауға байланысты бұрын басталған әкімшілік рәсімдерді қайта бастау туралы бұйрық қабылдайды.

7. Егер осы баптың 5-тармағына сәйкес оған жіберілген құжаттарды алған қарастырылатын тараптардың ең болмағанда біреуі өзінің трансшекаралық әсер етуді

бағалауға қатысу ниеті туралы хабарламада көрсетілген мерзімде хабарлаған болса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бес жұмыс күні ішінде мұндай тараппен ақпарат алмасу және одан әрі консультациялар өткізу тәртібін, мерзімдерін, орнын белгілеу, қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етуді бағалау жүргізудің өзге де шарттары қозғалатын тарапқа беруге жататын құжаттардың тілін белгілеу мақсатында бастапқы консультацияларды ұйымдастырады.

Трансшекаралық әсер етуді бағалау бойынша қарастырылатын тараптармен консультациялар өткізудің жалпы мерзімі күнтізбелік 180 күннен аспауға тиіс.

93-бап. Трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу тәртібі

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бастапқы консультациялар барысында келісілген тәртіп пен шарттарға сәйкес қарастырылатын тараптармен консультациялар өткізуді ұйымдастырады.

Консультациялар жүргізу кезінде тараптар Қазақстан Республикасының жұртшылығымен қатар стратегиялық экологиялық бағалауға немесе қоршаған ортаға әсерді бағалауға қарастырылатын тараптар жұртшылығының қатысу тәртібі мен шарттарын келісуі мүмкін.

2. Стратегиялық экологиялық бағалау және оның сапасын бағалау жөніндегі есепті дайындау аяқталғаннан не ықтимал әсер ету туралы есепті дайындау аяқталғаннан кейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Құжаттың, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептің, ықтимал әсер ету туралы есептің фрагменттерін, стратегиялық экологиялық бағалауға не қоршаған ортаға әсер етуді бағалауға байланысты өзге де құжаттаманы және (немесе) ақпаратты айқындайды, олар Қазақстан Республикасының қарастырылатын тараптармен консультациялар кезінде айқындалған тілге аударылуға тиіс және бұл туралы әзірлеуші мемлекеттік органды немесе бастамашыны хабардар етеді.

3. Көзделген қызметтің бастамашысы немесе әзірлеуші мемлекеттік орган осы баптың 2-тармағында көрсетілген хабарламаны алған күннен кейінгі он бес жұмыс күні ішінде Құжаттан, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есептен немесе стратегиялық экологиялық бағалауға не қоршаған ортаға әсерді бағалауға байланысты өзге де құжаттамамен немесе (ақпаратпен) ықтимал әсер ету туралы есептен үзінділерді хабарламада көрсетілген тілге нотариат куәландырған аудармасымен бірге қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға береді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы тармақтың бірінші бөлігінің талаптарына сәйкес келетін ақпаратты алған күннен кейінгі бес жұмыс күні ішінде оны трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысқан қозғалатын тараптарға беру үшін Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігіне жібереді.

4. Құжат, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп, ықтимал әсер ету туралы есеп, сондай-ақ Құжаттың немесе қоршаған ортаға көзделген қызметтің ықтимал трансшекаралық әсер етуіне байланысты өзге де ақпарат пен құжаттар

негізінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қарастырылатын тараптармен мыналарды:

Құжаттың ықтимал балама ережелерін немесе көзделген қызметті жүзеге асыру нұсқаларын;

шығу тарабының қаражаты есебінен трансшекаралық әсер етуді азайту және осындай шараларды қолдану салдарларының мониторингі жөніндегі ықтимал шараларды;

Құжатты іске асырудың немесе көзделген қызметтің қоршаған ортаға кез келген трансшекаралық әсерін азайтуда тараптардың өзара көмегінің басқа да нысандарын талқылауды қамтитын консультациялар өткізуді ұйымдастырады.

5. Қарастырылатын тараптармен консультациялар барысында консультацияларды өткізу кезінде келісілген тәртіппен және мерзімдерде қозғалатын тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының ескертулері мен ұсыныстарын жинау, сондай-ақ қозғалатын тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының Құжат жобасы, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есеп пен осы Кодекске және Қоғамдық тыңдауларды өткізу қағидаларына сәйкес ықтимал әсер етуі туралы есеп бойынша өткізілетін қоғамдық тыңдауларға қатысуы ұйымдастырылуы мүмкін.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қарастырылатын тараптармен консультациялар барысында алынған, сондай-ақ стратегиялық экологиялық бағалау немесе қоршаған ортаға әсер етуді бағалау процесінде өз функцияларын орындау кезінде қарастырылатын тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығы берген ескертулер мен ұсыныстарды қарауды және есепке алуды қамтамасыз етеді.

Әзірлеуші мемлекеттік орган және бастамашы Құжаттың жобасын және стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті не ықтимал әсер ету туралы есепті дайындау кезінде қарастырылатын тараптармен консультациялардың нәтижелерін, қарастырылатын тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының ескертулері мен ұсыныстарын қарауға және ескеруге міндетті.

Құжатты бекітуге уәкілетті мемлекеттік орган қарастырылатын тараптармен консультациялардың нәтижелерін, Құжатты бекіту кезінде қозғалатын тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының ескертулері мен ұсыныстарын ескеруге міндетті.

7. Бастамашы және әзірлеуші мемлекеттік орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қарастырылатын тараптармен консультациялар барысында айқындалған тілге нотариат куәландырған аудармасы бар мынадай құжаттарды және (немесе) ақпаратты:

түпкілікті редакцияланған экологиялық есептің және бекітілген Құжаттың фрагменттерін;

бағалау нәтижелері бойынша шешімнің фрагменттерін;

стратегиялық экологиялық бағалау бойынша есепті дайындау, Құжатты бекіту немесе бағалау нәтижелері бойынша шешім шығару кезінде қарастырылатын тараптармен консультациялардың нәтижелері, қарастырылатын тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығының ескертулері мен ұсыныстары, сондай-ақ бекітілген Құжаттың ережелері немесе бағалау нәтижелері бойынша шешімдер бар балама нұсқалардың арасынан таңдап алынған себептер туралы түсіндірмесі бар анықтаманы;

бағалау нәтижелері туралы шешімнің негізінде мемлекеттік орган берген немесе қабылдаған рұқсаттың немесе хабарламаны қабылдау туралы талонның көшірмесін (қоршаған ортаға әсерді бағалауға жататын көзделген қызметті жүзеге асыру үшін рұқсаттар алу немесе Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен тізбеде көрсетілген хабарламаларды мемлекеттік органдарға жіберу қажет болған жағдайда) беруге міндетті.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің екінші және үшінші абзацтарында көрсетілген құжаттардың фрагменттерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

8. Бастамашы және әзірлеуші мемлекеттік орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жобадан кейінгі талдау туралы есептерді (егер оны жүргізу қажеттігі бағалау нәтижелері жөніндегі шешімде немесе қарастырылатын тараппен келісімде белгіленсе) немесе қарастырылатын тараптармен консультациялар барысында айқындалған тілге нотариат куәландырған аудармасы бар қоршаған ортаға Құжатты іске асырудың елеулі әсер етуінің мониторингі туралы есептерді беруге міндетті.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 7 және 8-тармақтарында көрсетілген құжаттар ұсынылған күннен кейінгі бес жұмыс күні ішінде оларды қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысқан қарастырылатын тараптарға одан әрі беру үшін Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігіне жібереді.

10. Әзірлеуші мемлекеттік органда, бастамашыда немесе Қазақстан Республикасының мүдделі органдарында қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етуді бағалау нәтижелеріне әсер ететін қосымша ақпарат пайда болған не қарастырылатын тараптан онда осындай ақпараттың пайда болуы туралы хабарлама алған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қарастырылатын тараппен консультациялар жүргізеді, олардың барысында тараптар Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен Құжатқа тиісті өзгерістер енгізу туралы мәселені қарайды, бағалау нәтижелері бойынша не қоршаған ортаға елеулі зиянды трансшекаралық әсер етуді жою немесе азайту жөнінде шаралар қабылдау туралы шешім қабылдайды.

94-бап. Бастамашының, әзірлеуші мемлекеттік органның және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу кезіндегі құқықтары мен міндеттері

1. Бастамашы мен әзірлеуші мемлекеттік органның қарастырылатын тараптармен консультацияларды қоса алғанда, қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысуға құқығы бар

2. Бастамашы және әзірлеуші мемлекеттік орган:

1) көзделген қызметтің немесе қоршаған ортаға арналған Құжаттың ықтимал елеулі зиянды трансшекаралық әсер етуін анықтау;

2) Құжаттың әсер ету скринингін жүргізу, стратегиялық экологиялық бағалау бойынша есептің қамту саласын айқындау, көзделген қызметтің әсер ету скринингі, қоршаған ортаға әсер етуді бағалаудың қамту саласын айқындау үшін ұсынылатын құжаттарда қоршаған ортаға ықтимал елеулі зиянды трансшекаралық әсер ету туралы толық және негізделген ақпаратты көрсету;

3) стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепте немесе ықтимал әсер ету туралы есепте ықтимал елеулі зиянды трансшекаралық әсер етуді тиісінше бағалау;

4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қарастырылатын тараптарға беруге арналған, осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін құжаттарды ұсыну;

5) қарастырылатын тараптардың жұртшылық өкілдерінің қатысуымен қоғамдық тыңдаулар өткізілген жағдайда тиісті сападағы аударма қызметтерін қамтамасыз ету;

6) трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жәрдемдесу;

7) қарастырылатын тараптармен консультациялар нәтижелерін, сондай-ақ қарастырылатын тараптардың мүдделі органдары мен жұртшылығы ұсынған барлық ескертулер мен ұсыныстарды, оның ішінде қоғамдық тыңдаулар барысында, стратегиялық экологиялық бағалау жөніндегі есепті, Құжатты және ықтимал әсер ету туралы есепті дайындау кезінде есепке алу;

8) қозғалатын тараптарға кейіннен беру үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға Қазақстан Республикасының қозғалатын тараптармен консультациялары барысында айқындалған тілге нотариат куәландырған аудармасын қоса бере отырып, бағалау нәтижелері туралы шешім негізінде мемлекеттік орган берген немесе қабылдаған рұқсаттың немесе хабарламаны қабылдау туралы талонның көшірмесін беру (егер қоршаған ортаға әсер етуді бағалауға жататын көзделген қызметті жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен тізбеде көрсетілген хабарламаларды мемлекеттік органдарға жіберу немесе рұқсаттар алу қажет болса), үшін жауаптылықта болады.

3. Бастамашы, егер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізумен байланысты шығындар ауыртпалығын көтереді, мемлекеттік бюджет есебінен өтелмесе не егер шығу тарабымен консультациялар нәтижесінде мұндай шығындарды тарабы өтейтіні анықталмаса, мұндай шығындардың ауыртпалығын көтереді.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) трансшекаралық әсер етуді бағалаумен байланысты барлық материалдарды ресми интернет-ресурсында орналастыруға және олардың жалпыға бірдей қолжетімділігін қамтамасыз етуге;

2) егер осы Кодексте өзгеше мерзім көзделмесе және трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысатын қарастырылып отырған тараппен консультациялар барысында келісілмесе, қарастырылатын тараптарға одан әрі беруге арналған құжаттарды бастамашыдан немесе әзірлеуші мемлекеттік органнан алған күннен кейінгі үш жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігіне беруге міндетті.

95-бап. Қазақстан Республикасының трансшекаралық әсер етуді бағалауға қарастырылатын тарап ретінде қатысуы

1. Қазақстан Республикасы іске асырылуы Қазақстан Республикасында қоршаған ортаға елеулі зиянды трансшекаралық әсер етуі мүмкін қызметті жоспарлау немесе Құжатты әзірлеу туралы шет мемлекеттің хабарламасын алған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының әсер ететін тарап ретінде трансшекаралық әсер етуді бағалауға қатысуын ұйымдастырады.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген хабарламаны алған күннен кейінгі екі жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ресми интернет-ресурсында хабарламаны, сондай-ақ Қазақстан Республикасы жұртшылығының трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу қажеттігі туралы өз пікірін білдіруге және көзделген қызметке және әзірленетін Құжатқа байланысты мәселелер бойынша ескертулер мен ұсыныстар беруге шақыруын орналастырады.

3. Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде көзделген Құжаттың қызметін жүзеге асыру немесе іске асыру Қазақстан Республикасының аумағында елеулі зиянды трансшекаралық әсер етуі мүмкін деп пайымдауға негіздер болған кезде Қазақстан Республикасының Үкіметі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ұсынуы бойынша шығу мемлекетіне трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу туралы өтініш жіберуге құқылы.

4. Трансшекаралық әсерлерді бағалау басталғаннан кейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) қарастырылатын аумақтардың жұртшылығын және жергілікті атқарушы органдарын трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу туралы хабардар етуді қамтамасыз етеді;

2) трансшекаралық әсер етуді бағалау шеңберінде шығу мемлекетімен консультациялар жүргізеді.

5. Жұртшылықты және жергілікті атқарушы органдарды трансшекаралық әсер етуге бағалау жүргізу туралы хабардар етуге арналған шығындар, егер шығу тарабымен консультациялар нәтижесінде мұндай шығындарды шығу тарабының өтейтіні анықталмаса, бюджеттен өтеледі.

8-тарау. Экологиялық сараптама

96-бап. Қазақстан Республикасындағы экологиялық сараптама туралы жалпы ережелер

1. Экологиялық сараптама деп экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманың Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы талаптарына сәйкестігін белгілеуге бағытталған және осындай құжаттаманы іске асырудың халықтың денсаулығы мен қоршаған ортаға ықтимал елеулі қолайсыз әсер етуінің алдын алу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздерін қамтамасыз ету мақсатында жүзеге асырылатын сараптама қызметі түсініледі.

2. Осы Кодексте экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру деп тиісті құжаттаманы бекіту, осындай құжаттамада көзделген шешімдерге сәйкес қызметті жүзеге асырудың басталуы мен барысы, ал нормативтік құқықтық актінің жобасына қатысты – осындай нормативтік құқықтық актіні қабылдау және қолданысқа енгізу түсініледі.

3. Осы Кодексте экологиялық сараптаманың мынадай түрлерін:

- 1) мемлекеттік экологиялық сараптаманы;
- 2) қоғамдық экологиялық сараптаманы жүргізуге қойылатын талаптар белгіленеді.

97-бап. Экологиялық сараптаманың қағидаттары

Осы Кодекстің 5-бабында баяндалған жалпы қағидаттарға қосымша экологиялық сараптама жүргізу мынадай арнайы қағидаттарға негізделеді:

1) тәуелсіздік – экологиялық сараптаманы жүзеге асыру кезінде сарапшылар өз бағалаулары мен тұжырымдарында еркін және тәуелсіз, оларды негіздеудің фактілерін, ғылыми қағидаттарын және қолданылып жүрген Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын ғана басшылыққа алады және олардың заңды жұмысына ешкімнің де араласуға құқығы жоқ;

2) ғылыми негізділік пен объективтілік қағидаты – экологиялық сараптаманың қорытындылары дәлелді болуға, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, ғылыми білімнің және ғылыми-техникалық жетістіктердің заманауи даму деңгейіне сәйкес келуге және сарапшылардың әділ әрі объективті пікіріне негізделуге тиіс.

1-параграф. Мемлекеттік экологиялық сараптама

98-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы осы Кодексте белгіленген өз құзыреті шегінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген тәртіппен ұйымдастырады және жүргізеді.

2. Міндетті мемлекеттік экологиялық сараптамаға мынадай құжаттар түрлері (мемлекеттік экологиялық сараптама объектілері):

1) іске асырылуы қоршаған ортаға теріс әсер етуге әкелуі мүмкін орталық мемлекеттік органдар және жергілікті мемлекеттік басқару органдары әзірлейтін Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің жобалары;

2) Қазақстан Республикасының "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" заңына сәйкес әзірленетін ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды құру және кеңейту, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерін босалқы жерге ауыстыру, республикалық маңызы бар мемлекеттік табиғи қаумалдар мен мемлекеттік қорық аймақтарын тарату және олардың аумақтарын азайту жөніндегі жаратылыстану-ғылыми және техникалық-экономикалық негіздемелердің жобалары;

3) осы аумақтарды экологиялық зілзала немесе төтенше экологиялық жағдай аймақтарына жатқызуды негіздейтін аумақтарды зерттеу материалдары;

4) бұрын ядролық қару сынақтары жүргізілген жерлерді кешенді экологиялық зерттеу материалдары;

5) мемлекеттік орман иеліктерінің орман орналастыру жобалары және орман орналастырудың басқа да құжаттары; мемлекеттік орман қорын санаттарға жатқызу, бір санаттан екіншісіне ауыстыру, сондай-ақ орман пайдалануға тыйым салынатын немесе шектелетін ерекше қорғау учаскелерін бөлу үшін орман орналастыру және (немесе) арнайы зерттеулер материалдары;

6) мемлекеттік орман қоры учаскелерінде есепті кеспеағаштарға өзгерістер енгізу жөніндегі материалдар;

7) мемлекеттік орман қоры учаскелерінде селекциялық-тұқым шаруашылығы мақсатындағы объектілерді қалыптастыру, оларды пайдалану режимін белгілеу жөніндегі жобалар;

8) Қазақстан Республикасының заңдарында мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысының міндетті болуы көзделген, экологиялық рұқсатты талап етпейтін қызмет түрлеріне арналған жобалау құжаттары жатады.

99-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын органдар

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүргізеді.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу жөніндегі функциялар мен өкілеттіктерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, оның құрылымдық және аумақтық бөлімшелері арасында бөлуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

100-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу тәртібі

1. Мемлекеттік экологиялық сараптама осы Кодекске және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға (бұдан әрі – мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидалары) сәйкес жүргізіледі.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға арналған құжаттама Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларына сәйкес электрондық нысанда ұсынылады.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу мерзімі Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларында айқындалған құжаттардың толық топтамасы ұсынылған кезден бастап қырық бес жұмыс күнін құрайды.

4. Құжаттаманы алғаннан кейін мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын мемлекеттік орган оны бес жұмыс күнінен аспайтын мерзімде толықтығы (жинақтылығы) тұрғысынан қарайды.

Құжаттардың толық емес топтамасы ұсынылған жағдайда құжаттар электрондық нысанда оларды ұсынған тұлғаға қайтарылуға жатады.

5. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылатын құжаттар бойынша ескертулер болған жағдайда, мемлекеттік экологиялық сараптама сарапшылары мұндай ескертулерді құжаттар ұсынған тұлғаға құжаттардың толық топтамасы ұсынылған кезден бастап жиырма бес жұмыс күні ішінде электрондық нысанда жібереді.

6. Осы баптың 5-тармағына сәйкес жіберілген ескертулерді алған жағдайда, мемлекеттік экологиялық сараптамаға құжаттарды ұсынған тұлға мұндай ескертулерді жоюға және мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысына түзетілген құжаттарды ескертулер жіберілген күннен бастап он жұмыс күні ішінде электрондық нысанда жіберуге міндетті.

7. Ескертулер жойылмаған немесе түзетілген құжаттар осы баптың 6-тармағында көрсетілген тиісті мерзімдерде ұсынылмаған жағдайда, осы баптың 3-тармағында айқындалған тиісті мерзімдерде мемлекеттік экологиялық сараптаманың теріс қорытындысы беріледі.

8. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттарға ескертулер болмаған немесе осы баптың 6-тармағының талаптарына сәйкес ескертулер жойылған жағдайда мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы беріледі.

101-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысы

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысында:

1) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманың Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкестігі;

2) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру туралы шешім қабылдауға жол беру қамтылады.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттама Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес келмеген жағдайда мемлекеттік экологиялық сараптаманың теріс қорытындысы шығарылады.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы міндетті мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысын алғанға дейін іске асыруға тыйым салынады.

4. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысына осы Кодекстің 100-бабының 2-тармағына сәйкес айқындалған өз құзыреті шегінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары қол қояды.

5. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысының күшін жоюды оны берген орган осындай қорытынды берілген адамның жазбаша өтініші немесе келісімі негізінде жүзеге асырады.

6. Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының талаптарын бұзу анықталған кезде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысынан айыру (кері қайтарып алу) сот тәртібімен жүзеге асырылады.

102-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелер басшыларының құқықтары

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелер басшыларының:

1) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу әдістерін айқындауға;

2) мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған, Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына жауап сәйкес келмейтін құжаттардың толықтығы (жинақтылығы) бөлігінде қабылдамауға;

3) осы Кодекске сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттарға дәлелді ескертулер жіберуге, оның ішінде түзетілуі қосымша зерттеулер, іздестіру жұмыстарын немесе өзге де іс-шараларды жүргізуді талап ететін есептерде қателер мен басқа да сәйкессіздіктер бар құжаттарды пысықтауға қайтаруға;

4) ұсынылуы Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларында регламенттелген мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу үшін қажетті қосымша материалдарды сұратуға;

5) осы Кодекске сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшылық кеңестерін құруға, оларды басқаруға және олардың қызметін ұйымдастыруға;

6) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде арнайы зерттеулер жүргізу үшін сыртқы сарапшыларды тартуға;

7) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшелердің және құрылатын сарапшылық кеңестердің қызметін бақылауды жүзеге асыруға;

8) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу бөлігінде Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін адамдарды жауапқа тарту туралы мәселелерді шешу үшін құқық қорғау және өзге де органдарға тиісті материалдар дайындауға және беруге құқығы бар.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу кезінде бөлімшелердің басшылары тәуелсіз болады және Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасына сәйкес әрекет етеді.

3. Бөлімшелер басшыларының тәуелсіздігі оларды тағайындау және босату тәртібін және Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де шарттарды қамтитын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін олар туралы ережелермен қамтамасыз етіледі.

103-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бөлімшесінің мемлекеттік қызметшісі мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы болып табылады.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың объектісіне тапсырыс берушінің немесе оны әзірлеушінің басшыларымен жақын туыстық немесе жекжаттық қатынаста тұратын адам мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізуге тартыла алмайды.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы өзі орындаған сараптама үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

4. Мемлекеттік экологиялық сараптама сарапшысының мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізумен байланысты қызметіне мемлекеттік органдардың, жеке, заңды және лауазымды тұлғалардың араласуына тыйым салынады.

5. Мемлекеттік экологиялық сараптама сарапшысының бұзылған құқықтары сот және әкімшілік тәртіппен қорғалуға жатады, ал бұл бұзушылыққа кінәлі адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

6. Мемлекеттік экологиялық сараптама сарапшысының:

1) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу мерзімі шегінде мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу үшін қажетті, мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы жан-жақты және объективті түрде бағалау үшін маңызы бар және ұсынылуы мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларында регламенттелген қосымша материалдарды сұратуға;

2) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде арнайы зерттеулер жүргізу үшін сыртқы сарапшыларды тартуға бастамашылық жасау;

3) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын бөлімшенің басшысына мемлекеттік экологиялық сараптама жұмысын ұйымдастыруды, әдіснаманы, оны жүзеге асырудың тәртібі мен қағидаттарын жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізуге;

4) мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысына қоса берілуге тиіс мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттама бойынша ерекше пікір қалыптастыруға құқығы бар.

Осы тармақтың 4) тармақшасына сәйкес сарапшы қалыптастырған ерекше пікір тек қана ақпараттық сипатта болады және мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру кезінде сақтау үшін міндетті болып табылмайды.

7. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшысы:

1) мемлекеттік экологиялық сараптаманы кешенді, объективті және сапалы жүргізуді қамтамасыз етуге;

2) Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының талаптарын сақтай отырып, мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізуге;

3) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асырудың белгіленген мерзімдері мен тәртібін сақтауға;

4) мемлекеттік экологиялық сараптаманың дәлелді қорытындыларын дайындауға және оларды мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттаманы іске асыру туралы шешім қабылдайтын органдарға және тапсырыс берушілерге уақтылы беруге;

5) егер осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау жүргізу талап етілетін болса, Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының нақты нормаларына сілтеме жасай отырып және (немесе) қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындының тұжырымдарымен мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған құжаттамаға өзі жіберген ескертулерді тиісті түрде негіздеуге;

6) материалдардың сақталуын қамтамасыз етуге және құпия құжаттарға қатысты өз әрекеттерін олардың иесімен келісуге, өзіне сеніп тапсырылған мәліметтердің жария етілуіне жол бермеуге міндетті.

104-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесіне сыртқы сарапшыларды тарту

1. Егер мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде сараптамалық бөлімшелердің мамандарында жоқ тар бейіндегі арнайы білім талап етілсе, мемлекеттік экологиялық сараптама органдары сараптамалық қорытындылар үшін басқа да мемлекеттік органдарға, өзге де ұйымдарға, сондай-ақ тиісті білімі мен тәжірибесі бар жекелеген отандық және шетелдік мамандарға (ғылыми-зерттеу мекемелерінің, жоғары оқу орындарының ғалымдарына, практик мамандарға) жүгінуге құқығы бар.

2. Сыртқы сарапшыларды тартуды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырады.

105-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшылық кеңестері

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның жанынан олар туралы ережелерге сәйкес жұмыс істейтін тұрақты консультативтік-кеңесші органдар болып табылатын мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшылық кеңестері құрылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мемлекеттік экологиялық сараптамасының сарапшылық кеңестері туралы ережелерді, олардың дербес құрамдарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының басшысы және оның аумақтық органдарының басшылары бекітеді.

3. Мемлекеттік органдардың функциялары қоршаған ортаны қорғаумен байланысты мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары, ғылыми-зерттеу мекемелерінің,

жоғары оқу орынжарының ғалымдары, практик-мамандары және жұртшылық өкілдері мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшылық кеңестерінің мүшелері бола алады.

4. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың сарапшылық кеңестерінің қарауына:

1) экологиялық сараптама жүргізу кезінде экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің, қоршаған ортаны қорғаудың, табиғи ресурстарды пайдалану мен молықтырудың күрделі проблемаларын талқылау;

2) экологиялық қауіптілігі жоғары объектілерге қатысты мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындыларын қарау жатады.

106-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың жариялылығы

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың жариялылығы және жұртшылықтың қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану мәселелері бойынша шешімдер қабылдауға қатысуы қоғамдық тыңдаулар өткізу арқылы қамтамасыз етіледі.

2. Барлық мүдделі жеке және заңды тұлғаларға мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезеңінде өз пікірін білдіруге мүмкіндік беріледі.

3. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында ол берілгеннен кейін бес жұмыс күні ішінде орналастырылуға және ол орналастырылған күннен бастап кемінде отыз жұмыс күні ішінде жария түрдегі қолжетімділікпен орналастырылуға тиіс.

4. Жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысына дау айтуға құқылы.

107-бап. Қоғамдық тыңдауларды өткізу

1. Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу процесінде қоғамдық тыңдауларды өткізу міндетті болып табылады.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қоғамдық тыңдаулары Қоғамдық тыңдауларды өткізу тәртібі қағидаларына сәйкес өткізіледі.

108-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыру кезіндегі келіспеушіліктерді қарау тәртібі

1. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыру кезіндегі келіспеушіліктер келіссөздер арқылы не сот тәртібімен қаралады.

2. Мемлекеттік экологиялық сараптама мәселелері бойынша келіспеушіліктерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүдделі тараптардың кез келгенінің өтініші бойынша келіссөздер арқылы қарайды.

2-параграф. Қоғамдық экологиялық сараптама

109-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама

1. Қоғамдық экологиялық сараптаманы коммерциялық емес ұйымдар құратын сарапшылық комиссиялары ерікті негізде жүргізеді.

2. Қоғамдық экологиялық сараптама кез келген қызметті халықтың өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаны сақтау жөніндегі қоғамдық мүдделердің сақталуы тұрғысынан қарайды.

3. Осы Кодекске сәйкес ластағыш заттар ретінде айқындалған заттардың шығарындыларын қоспағанда, парниктік газдар шығарындылары қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі болып табылмайды.

4. Қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі іске асырылған жағдайда мүдделері қозғалатын жеке тұлғалар немесе коммерциялық емес ұйымдар қоғамдық экологиялық сараптаманың бастамашысы бола алады.

110-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың ұйымдастырушы

1. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы ретінде тұлғадан қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу туралы хабарлама берілетін және сарапшылық комиссиясының қызметін ұйымдастыру жөніндегі шаралар қолданылатын коммерциялық емес ұйым танылады.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының:

1) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі не тапсырыс берушіден қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу үшін қажетті құжаттар мен материалдарды сұратуға;

2) қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу үшін сарапшылық комиссиясын құруға ;

3) жергілікті атқарушы органдар мен қаржы ұйымдарына қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысын ұсынуға құқығы бар.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы:

1) осы Кодексте баяндалған талаптарға сәйкес қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастыруға;

2) қоғамдық экологиялық сараптаманың барысы мен нәтижелері туралы жұртшылықты хабардар етуді және қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысын дайындау кезінде қоғамдық пікірді есепке алуды қамтамасыз етуге;

3) жұртшылық үшін қоғамдық экологиялық сараптама қорытындысының ашықтығын қамтамасыз етуге міндетті.

111-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшылары

1. Қаралатын мәселе бойынша ғылыми және (немесе) практикалық білімі бар және қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы қоғамдық сараптама жүргізуге тартқан жеке тұлға қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы болып табылады.

2. Мыналар:

1) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі не тапсырыс берушінің өкілі;

2) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісін әзірлеушінің өкілі;

3) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісіне тапсырыс берушімен немесе әзірлеушімен еңбек немесе өзге де шарттық қатынастарда тұратын жеке тұлға;

4) Тапсырыс берушімен немесе қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісін әзірлеушімен шарттық қатынастарда тұрған заңды тұлғаның өкілі қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы бола алмайды.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы оны жүргізуге Қазақстан Республикасының заңнамасына және қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы берген тапсырмаға сәйкес қатысады.

4. Қоғамдық экологиялық сараптама сарапшысының қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу кезінде қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі бойынша ерекше пікір білдіруге құқығы бар, ол қоғамдық экологиялық сараптама қорытындысына қоса беріледі.

5. Қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшысы:

1) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын сақтауға;

2) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі бойынша өз қорытындысының объективтілігі мен негізділігін, сондай-ақ мүдделі жеке тұлғалардан және коммерциялық емес ұйымдардан қоғамдық экологиялық сараптаманың атына келіп түсетін ескертулер мен ұсыныстарды есепке алуды қамтамасыз етуге;

3) қоғамдық экологиялық сараптамаға ұсынылған материалдардың сақталуын және мәліметтердің құпиялылығын, сондай-ақ зияткерлік меншікті қорғауды қамтамасыз етуге міндетті.

112-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама объектісі тапсырыс берушісінің құқықтары мен міндеттері

1. Қоғамдық экологиялық сараптама объектісінің тапсырыс берушісі шаруашылық, инвестициялық және өзге де қызметті жүзеге асыруды жоспарлайтын жеке немесе заңды тұлға болып табылады.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі тапсырыс берушісінің:

1) көзделген қызмет бойынша құжаттамада қамтылған заңмен қорғалатын құпия мәліметтерді қорғауға;

2) қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу барысы мен нәтижелері туралы ақпарат алуға және ақпаратқа қол жеткізуге;

3) қоғамдық экологиялық сараптама шеңберінде өткізілетін қоғамдық тыңдауларға және өзге де іс-шараларға қатысуға;

4) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын органға, жергілікті атқарушы органдарға қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысына өз түсіндірмелері мен түсініктемелерін ұсынуға құқығы бар.

3. Қоғамдық экологиялық сараптама объектісінің тапсырыс берушісі:

1) қоғамдық экологиялық сараптамаға қажетті құжаттар мен материалдарды ұсынуға;

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысында жазылған ұсынымдарға жазбаша жауап беруге міндетті.

113-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы қаржыландыру

Қоғамдық экологиялық сараптаманы қаржыландыру:

- 1) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастыратын және жүргізетін коммерциялық емес ұйымдардың өз қаражаты;
- 2) өтеусіз негізде берілетін ерікті қайырмалдықтар, гранттар;
- 3) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерімен тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен жүргізіледі.

114-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманы өткізу туралы хабарлама

1. Қоғамдық экологиялық сараптама сараптаманы ұйымдастырушының оны өткізу туралы хабарламаны жіберген жағдайда жүзеге асырылады.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманы өткізу туралы хабарламаны оны ұйымдастырушы аумағында сараптама объектісінің қызметі белгіленіп отырған жергілікті атқарушы органдарға береді.

3. Қоғамдық экологиялық сараптама өткізу хабарламасында:

- 1) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының атауы, заңды мекенжайы;
- 2) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының жарғысында көзделген қызметтің сипаты;
- 3) қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшылық комиссиясының құрамы туралы мәліметтер;
- 4) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі туралы мәліметтер;
- 5) қоғамдық экологиялық сараптаманы жүргізудің 25 жұмыс күнінен асыруға болмайтын мерзімі көрсетілуге тиіс.

4. Қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастыру өткізу, егер:

- 1) қоғамдық экологиялық сараптама бұрын осы объектіге қатысты екі рет жүргізілген болса;
- 2) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісі мемлекеттік, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді қамтыса;
- 3) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының жарғысы осы коммерциялық емес ұйымның қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу жөніндегі қызметін көздемейтін болса;
- 4) экологиялық сараптаманың болжамды объектісінің мемлекеттік экологиялық сараптамасы аяқталса немесе оған қатысты экологиялық рұқсат берілсе, рұқсат етіледі.

115-бап. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы

1. Қоғамдық экологиялық сараптаманың нәтижелері ұсынымдық сипатта болатын қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы түрінде ресімделеді.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысында:

- 1) экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының атауы мен заңды мекенжайы;
- 2) тапсырыс берушінің тегі, аты, әкесінің аты немесе толық атауы, қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісінің атауы және орналасқан жері;
- 3) жергілікті атқарушы органда қоғамдық экологиялық сараптаманы өткізу туралы хабарламаны жіберу туралы мәліметтер;
- 4) қоғамдық экологиялық сараптаманы жүргізу мерзімдері;
- 5) қоғамдық экологиялық сараптамадан өткен құжаттаманың құрамы, қоғамдық экологиялық сараптама процесінде пайдаланылған басқа да құжаттарды тізбеленіп көрсетілуі;
- 6) қоғамдық экологиялық сараптаманың сарапшылық комиссиясы мүшелерінің құрамы;
- 7) сараптама нәтижелерін баяндау;
- 8) қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушы айқындаған қоғамдық экологиялық сараптама жүргізу жөніндегі тапсырманы сипаттау;
- 9) қоғамдық экологиялық сараптама процесін, оның ішінде жұртшылықпен, тапсырыс берушімен және басқа да мүдделі тараптармен өзара іс-қимылды сипаттау;
- 10) қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындылары қамтылуға тиіс.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындылары:

- 1) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісінің Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкестігі туралы қорытындыны;
- 2) тапсырыс беруші жүргізген қоршаған ортаға әсерді бағалаудың толықтығына, сапасына және дәйектілігіне сипаттаманы;
- 3) қоғамның әртүрлі топтарының көзделген қызметке қатысты көзқарастарының сипаттамасын, жұртшылықтың ұсыныстары мен ескертулеріне шолу жасауды;
- 4) сарапшылардың қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісін іске асыруға экологиялық және әлеуметтік тұрғыдан жол беру жөніндегі пікірді;
- 5) мемлекеттік экологиялық сараптаманы жүзеге асыратын органға, тапсырыс берушіге, сараптаманың объектісіне іске асыруға байланысты шешімдер қабылдайтын мемлекеттік органдарға және заңды тұлғаларға ұсыныстар мен ұсынымдарды қамтуға тиіс.

4. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысына қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушының уәкілетті өкілі, сарапшылық комиссиясының төрағасы мен мүшелері қол қояды.

5. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы:

- 1) Алдында қоғамдық экологиялық сараптама өткізу туралы тиісті хабарлама жіберілген жергілікті атқарушы органға;
- 2) осы объектінің мемлекеттік экологиялық сараптамасын жүзеге асыратын немесе оған қатысты экологиялық рұқсат берген органға;

3) көзделген қызметтің тапсырыс берушісіне;

4) қоғамдық экологиялық сараптаманың объектісін іске асыруға байланысты шешімдер қабылдайтын органдарға;

5) бұқаралық ақпарат құралдарына жіберіледі.

116-бап. Қоғамдық экологиялық сараптама нәтижелерін пайдалану

1. Көзделген қызметтің тапсырыс берушісі қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысын алған күннен бастап бір ай мерзімде онда қамтылған қорытындылар мен ұсынымдарды қарауға және өз түсініктемелерін мемлекеттік экологиялық сараптама органына және қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушыға жіберуге міндетті.

2. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезінде қаралуға тиіс. Қарау нәтижелері қоғамдық экологиялық сараптаманы ұйымдастырушыға және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жіберілуге тиіс.

3. Қоғамдық экологиялық сараптаманың қорытындысы жергілікті атқарушы органдардың, қаржы ұйымдарының және көзделген қызметтің тапсырыс берушісінің шешімдер қабылдауы кезінде де ескерілуі мүмкін.

4. Қоғамдық экологиялық сараптаманың нәтижелері сондай-ақ жаңа ғимараттар мен құрылысжайларды, олардың кешендерін, инженерлік және көлік коммуникацияларын салуға немесе жұмыс істеп тұрғандарын реконструкциялауға (кеңейтуге, техникалық қайта жарақтандыруға, жаңғыртуға), күрделі жөндеуге, аяқталмаған объектілерді консервациялауға және өз ресурстарын игерген объектілерді кейіннен кәдеге жаратуға (бұзуға) арналған жобаларға (жобалау-сметалық құжаттамаға) ведомстводан тыс кешенді сараптама жүргізу кезінде ескерілуі мүмкін.

9-тарау. Экологиялық рұқсаттар

117-бап. Жалпы ережелер

1. Экологиялық рұқсат – заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлерге I және II санаттағы объектілерді пайдалануға беретін және осындай қызметті жүзеге асырудың экологиялық шарттарын айқындайтын рұқсат.

Экологиялық жағдайлар деп Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген осындай қызметке қолданылатын экологиялық талаптардың, сондай-ақ қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыларда қамтылған тұжырымдардың сақталуын қамтамасыз ету мақсатында I және II санаттағы объектілерді салуға және пайдалануға қойылатын жеке талаптар түсініледі.

Қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз етуге бағытталмаған экологиялық рұқсаттарға шарттарды енгізуге тыйым салынады.

2. Экологиялық рұқсат алған оператор, сондай-ақ I немесе II санаттағы тиісті объектінің аумағында жекелеген жұмыстарды орындау және (немесе) жекелеген қызметтер көрсету үшін объектінің операторы тартқан жеке және заңды тұлғалар

осындай экологиялық рұқсаттың шарттарын сақтауға міндетті және оларды сақтамағаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады. Мұндай жеке және заңды тұлғалардың I немесе II санаттағы тиісті объектінің аумағында жұмыстарды орындау және (немесе) қызметтерді көрсету үшін жеке экологиялық рұқсат алуы талап етілмейді.

3. Экологиялық рұқсат I және II санаттағы әрбір жеке объектіге беріледі.

4. Қазақстан Республикасында экологиялық рұқсаттардың мынадай түрлері беріледі

:

1) кешенді экологиялық рұқсаттар;

2) әсер етуге экологиялық рұқсат.

5. I және II санаттағы объектілерді тиісті экологиялық рұқсатсыз салуға және пайдалануға тыйым салынады.

6. Осы Кодекске сәйкес ластағыш ретінде айқындалған заттардың шығарындыларын қоспағанда, парниктік газдар шығарындылары экологиялық рұқсаттардың нысанасы болып табылмайды.

7. Экологиялық рұқсат III және IV санаттағы объектілерді, оның ішінде I немесе II санаттағы объектінің өнеркәсіптік алаңы шегінде орналастырылатын, бірақ олармен технологиялық тікелей байланысы жоқ немесе I немесе II санаттағы объектіні жойылған немесе кейіннен кәдеге жарату процесінде тұрған өнеркәсіптік алаң шегінде орналастырылатын объектілерді салу және пайдалану жөніндегі қызметті жүзеге асыру үшін талап етілмейді.

III санаттағы объектілерді пайдалану жөніндегі қызмет осы Кодекстің 122-бабына сәйкес қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация берілген жағдайда жүзеге асырылуы мүмкін.

Экологиялық рұқсаттар беру, қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны табыс ету, экологиялық рұқсаттар тізілімін және қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияларды жүргізу қағидаларын (бұдан әрі - Экологиялық рұқсаттар беру қағидалары) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

118-бап. Экологиялық рұқсаттың және объектінің операторы ауысқан кезде қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияның қолданылуы

1. Объектіні иеліктен шығару немесе оны өзгедей заңды түрде пайдалануға басқа тұлғаға беру нәтижесінде объект операторы ауысқан, объект операторын бөлу, бөлу немесе біріктіру арқылы қайта ұйымдастыру немесе басқа да әмбебап құқықтық мирасқорлық жағдайларында бұрын берілген экологиялық рұқсат немесе қоршаған ортаға әсер ету туралы ұсынылған декларация өз күшін сақтайды және объектінің жаңа операторы үшін міндетті болады.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген мән-жайлар басталған күннен бастап он жұмыс күн ішінде жаңа оператор қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті

органға осы Кодекстің 120-бабына сәйкес экологиялық рұқсатты қайта ресімдеуге өтініш беруге міндетті.

119-бап. Экологиялық рұқсатты қайта ресімдеу тәртібі

1. Экологиялық рұқсатты қайта ресімдеу:

1) экологиялық рұқсат берілген объект операторының атауы өзгерген, ұйымдық-құқықтық нысаны өзгерген жағдайларда;

2) осы Кодекстің 119-бабында көрсетілген жағдайларда, бес жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады.

2. Рұқсатты қайта ресімдеу рұқсатты қайта ресімдеуге арналған өтініш негізінде жүзеге асырылады.

Осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасында көзделген негіз бойынша рұқсатты қайта ресімдеген жағдайда, өтінішке объект операторының ауысуын растайтын құқық белгілейтін құжаттың көшірмесі қоса берілуге тиіс.

120-бап. Экологиялық рұқсатты тоқтата тұру, одан айыру (кері қайтарып алу) және оны жою

1. Экологиялық рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру және одан айыру (оны кері қайтарып алу) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген негіздер бойынша және тәртіппен жүзеге асырылады.

2. Экологиялық рұқсатты берген орган оның иесінің тиісті жазбаша өтінішін алған кезде немесе жаңа экологиялық рұқсат берілген күннен бастап экологиялық рұқсатты жояды.

121-бап. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация

1. III санаттағы объектілерде қызметін жүзеге асыратын тұлғалар (бұдан әрі – декларант) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органына қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны табыс етеді.

2. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация жазбаша нысанда немесе электрондық цифрлық қолтаңбамен қол қойылған электрондық құжат нысанында ұсынылады.

3. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация мынадай мәліметтерді:

1) заңды тұлғаның атауын, ұйымдық-құқықтық нысанын, бизнес-сәйкестендіру нөмірін және мекенжайын (орналасқан жерін) немесе дара кәсіпкердің тегін, атын, әкесінің атын (бар болса), жеке сәйкестендіру нөмірін, тұрғылықты жерін; объектінің атауын және қысқаша сипаттамасын;

2) объектінің атауын және қысқаша сипаттамасын;

3) негізгі қызмет түрін, өндірілетін өнімнің, орындалатын жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің түрлері мен көлемін;

4) жұмыс істеп тұрған объектілер үшін – тиісті объектілерде осының алдындағы өткен жеті жылда болған және қоршаған ортаға теріс әсер етуге әкеп соққан авариялар мен тосын оқиғалар туралы деректерді;

5) ластағыш заттар шығарындыларының, төгінділерінің декларацияланатын санын, қалдықтардың (түзілетін, жинақталатын және қалдықтарды басқару жөніндегі мамандандырылған ұйымдарға берілетін) саны мен түрлерін қамтуға тиіс.

4. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларация:

1) белгіленген қызмет басталар алдында;

2) қызметті жүзеге асыру басталғаннан кейін - негізгі өндірістердің технологиялық процестері, ластағыш заттар шығарындыларының, төгінділерінің сапалық және сандық сипаттамалары және стационарлық көздер, қалдықтар (түзілетін, жинақталатын және қалдықтарды басқару жөніндегі мамандандырылған ұйымдарға берілетін) елеулі түрде өзгерген жағдайда ұсынылады;

5. Ластағыш заттар шығарындыларының, төгінділерінің және стационарлық көздердің, қалдықтардың (түзілетін, жинақталатын және қалдықтарды басқару жөніндегі мамандандырылған ұйымдарға берілетін) технологиялық процестері, сапалық және сандық сипаттамалары елеулі түрде өзгерген жағдайда, декларант тиісті елеулі өзгерістер енгізілген күннен бастап үш ай ішінде қоршаған ортаға әсер ету туралы жаңа декларацияны табыс етуге міндетті.

6. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияның нысаны және оны толтыру тәртібі экологиялық рұқсаттар беру қағидаларында белгіленеді.

7. Қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны ұсынбағаны немесе осы декларацияда қамтылған дәйексіз ақпаратты ұсынбағаны үшін тұлғалар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жауаптылықта болады.

8. Жергілікті атқарушы органдар тоқсан сайын, есепті кезеңнен кейінгі 5-күнге дейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша қоршаған ортаға әсер ету туралы қабылданған декларациялар бойынша жиынтық деректерді жібереді.

3-параграф. Кешенді экологиялық рұқсат

122-бап. Кешенді экологиялық рұқсат туралы жалпы ережелер

1. Кешенді экологиялық рұқсаттың болуы I санаттағы объектілер үшін міндетті.

2. Осы баптың 1-тармағының бірінші бөлігінде көрсетілмеген өзге де объектілердің операторлары тиісті технологиялық процесс немесе өндіріс саласы үшін ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қорытындылар болған кезде ерікті түрде кешенді экологиялық рұқсат алуға құқылы.

3. Кешенді экологиялық рұқсаттарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган береді.

Осы Кодекстің 127-бабының 4-тармағында көзделген жағдайларда кешенді экологиялық рұқсатты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тиісті мемлекеттік органдармен келісім бойынша береді.

4. Кешенді экологиялық рұқсат осы тармақтың екінші бөлігінің ережелері ескеріліп, мерзімсіз қолданылады.

Кешенді экологиялық рұқсаттар берілген объектілердің операторлары мұндай объект сәйкес келмейтін талаптарды белгілейтін ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша жаңа қорытынды бекітілген жағдайда осы Кодекске сәйкес жаңа кешенді экологиялық рұқсат алуға міндетті.

Осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген жағдайда бұрын берілген кешенді экологиялық рұқсаттың қолданылуы ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша осындай қорытынды бекітілген күннен кейін бір жыл өткен соң тоқтатылады.

5. Кешенді экологиялық рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру немесе кері қайтарып алу осы Кодекске және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес жүзеге асырылады.

123-бап. Кешенді экологиялық рұқсаттың мазмұны

1. Кешенді экологиялық рұқсат белгіленген үлгідегі рұқсат болып табылады, онда:

1) оның иесі (операторы), объектісі және онда жүзеге асырылатын қызмет түрлері туралы мәліметтер;

2) кешенді экологиялық рұқсаттың қолданылу мерзімі;

3) қызметті жүзеге асырудың экологиялық шарттары, оның ішінде:

технологиялық нормативтер;

осы Кодексте көзделген жағдайларда – қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтері;

қоршаған ортаға жол берілетін физикалық әсер етудің нормативтері;

қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері (жеке полигон болған кезде);

егер қызмет арнайы су пайдалануды қамтитын болса, Қазақстан Республикасының Су кодексіне сәйкес арнайы су пайдалануға арналған лимиттер;

энергия тиімділігін арттыру және энергия үнемдеу жөніндегі іс-шаралар;

қалдықтарды басқару бағдарламасы;

қоршаған ортаға қауіп төндіретін жағдайларда объектіні пайдалану бойынша әрекеттер мен шаралар;

өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы, оның ішінде топырақ пен жерасты сулары жай-күйінің мониторингін және эмиссиялардың автоматтандырылған мониторингін қоса алғанда, өндірістік мониторинг жүргізу жөніндегі талаптар;

топырақтағы және жерасты суларындағы эмиссияларды болғызбау үшін қажетті шарттар мен шаралар, сондай-ақ жабдықты пайдалану процесінде немесе қалдықтар мен өзге де қауіпті заттарды сақтау кезінде ағуды, төгілуді, аварияларды және өзге де штаттан тыс жағдайларды болғызбау мақсатында осындай шарттар мен шаралардың сақталуын ұдайы бақылау және бақылау жөніндегі талаптар;

ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты технологиялық көрсеткіштерді сақтау мүмкін болмаған кезде І санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілер үшін – экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының жобасы;

қоршаған ортаға әсерді бағалау туралы қорытындыда көрсетілген қоршаған ортаны қорғау жөніндегі өзге де талаптар;

4) кешенді экологиялық рұқсат беру, оның ішінде мүдделі жұртшылықтың осы Кодекстің 127-бабының 10-тармағына сәйкес ұсынылған ұсыныстарын есепке алу немесе қабылдамау туралы шешім қабылдау себептерінің негіздемесі қамтылады.

2. Кешенді экологиялық рұқсат бланкілерінің нысандары және оларды толтыру тәртібі Экологиялық рұқсаттар беру қағидаларында белгіленеді.

124-бап. Ең жақсы қолжетімді техникалар

1. Ең жақсы қолжетімді техникалар деп қызмет түрлері мен оларды жүзеге асыру әдістерінің дамуының неғұрлым тиімді және озық сатысы түсініледі, ол технологиялық нормативтер мен қоршаған ортаға теріс антропогендік әсерді болғызбауға немесе, егер бұл іс жүзінде жүзеге асырылмаса, азайтуға бағытталған өзге де экологиялық жағдайларды белгілеуге негіз болу үшін олардың практикалық жарамдылығын куәландырады. Бұл ретте:

1) техникалар деп объектіні жобалауға, салуға, қызмет көрсетуге, пайдалануға, басқаруға және пайдаланудан шығаруға қолданылатын пайдаланудағы технологиялар, сол сияқты тәсілдер, әдістер, процестер, практикалар, ұстанымдар мен шешімдер түсініледі;

2) егер олардың даму деңгейі мұндай техниканы өндірістің тиісті секторында экономикалық және техникалық тұрғыдан ықтимал жағдайларда енгізуге мүмкіндік берсе, шығындар мен пайданы назарға ала отырып, мұндай техниканың Қазақстан Республикасында қолданылуына немесе өндірілуіне қарамастан және объектінің операторы үшін олар негізді түрде қаншалықты қолжетімді болса, сондай шамада ғана қолжетімді болып есептеледі;

3) ең жақсы деп қоршаған ортаны қорғаудың жалпы жоғары деңгейіне жетуде неғұрлым пәрменді қолжетімді техника түсініледі.

2. Ең жақсы қолжетімді техникаларды қолдану қоршаған орта ластануының кешенді түрде алдын алуға, қоршаған ортаға теріс антропогендік әсерді барынша азайтуға және бақылауға бағытталған.

Ең жақсы қолжетімді техникаларды қолдану салалары деп экономиканың жекелеген салалары, қызмет түрлері, технологиялық процестер, осы Кодекске сәйкес ең жақсы қолжетімді техникалар айқындалатын қызметті жүргізудің техникалық, ұйымдастырушылық немесе басқарушылық аспектілері түсініледі. Ең жақсы қолжетімді техникаларды қолдану салалары осы Кодекстің 3-қосымшасында айқындалады.

3. Ең жақсы қолжетімді техникалар мынадай өлшемшарттар үйлесімі:

- 1) аз қалдықты технологияны пайдалану;
- 2) қауіптілігі неғұрлым аз заттарды пайдалану;
- 3) технологиялық процесте пайда болатын және пайдаланылатын заттардың, сондай-ақ қалдықтардың қалпына келтірілуі мен рециклингiне, қаншалықты қолданылуына ықпал ету;
- 4) өнеркәсіптік деңгейде табысты сыналған процестердің, құрылғылардың және операциялық әдістердің салыстырмалылығы;
- 5) ғылыми білім мен түсініктегі технологиялық серпілістер мен өзгерістер;
- 6) қоршаған ортаға тиісті эмиссиялардың табиғаты, әсері және көлемі;
- 7) жаңа және жұмыс істеп тұрған объектілер үшін пайдалануға берілген күндер;
- 8) ең жақсы қолжетімді техниканы енгізу үшін қажетті мерзімдердің ұзақтығы;
- 9) процестерде пайдаланылатын шикізат пен ресурстардың (суды қоса алғанда) тұтыну деңгейі мен қасиеттері және энергия тиімділігі;
- 10) қоршаған ортаға эмиссиялардың теріс әсері мен қоршаған ортаға қауіп-қатердің жалпы деңгейіне дейін алдын алу немесе азайту қажеттігі;
- 11) авариялардың алдын-алу қажеттігі және қоршаған орта үшін теріс салдарды барынша азайту;
- 12) халықаралық ұйымдар жариялаған ақпарат;
- 13) Қазақстан Республикасында немесе одан тыс жерлерде екі және одан да көп объектілерде өнеркәсіптік енгізу негізінде айқындалады.

4. Қолданылуы кезінде табиғи ортаның бір немесе бірнеше құрамбөліктеріне зиянды әсерді болғызбау немесе қысқарту табиғи ортаның басқа құрамбөліктеріне зиянды әсерді ұлғайту есебінен қол жеткізілетін технологиялық процестер, техникалық, басқарушылық және ұйымдастырушылық тәсілдер, әдістер, ұстанымдар мен практикалар ең жақсы қолжетімді техника ретінде айқындалмайды.

5. Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша қорытындылар – қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мына ережелерді:

- 1) ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша тұжырымдарды;
- 2) ең жақсы қолжетімді техникалардың сипаттамасын;
- 3) ең жақсы қолжетімді техникалардың қолданылуын бағалау үшін қажетті ақпаратты;
- 4) ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты эмиссиялардың деңгейлерін;
- 5) ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты өзге де технологиялық көрсеткіштер, оның ішінде энергетикалық, су және өзге де ресурстарды тұтыну деңгейлерін;
- 6) ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты мониторинг бойынша талаптарды;

7) ремедиация бойынша талаптарды қамтитын Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтардың негізінде бекітілген нормативтік құқықтық актілері.

Ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты эмиссиялар деңгейлері белгілі бір уақыт кезеңі ішінде және белгілі бір жағдайларда орташалауды ескере отырып, Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша қорытындыда сипатталған бір немесе бірнеше ең жақсы қолжетімді техникаларды қолдану арқылы объектіні пайдаланудың қалыпты жағдайы кезінде қол жеткізілуі мүмкін эмиссиялар деңгейінің (ластағыш заттардың шоғырлануының) ауқымы ретінде айқындалады. Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша қорытындыларда сондай-ақ диапазонның төменгі шекарасында эмиссия деңгейіне қол жеткізуге болатын шарттардың сипаттамасы келтіріледі

6. Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтар Қазақстан Республикасының Стандарттау жөніндегі заңнамасында белгіленген тәртіпте ұлттық стандарт түрінде әзірленеді.

7. Қазақстан Республикасының Үкіметі міндетіне:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мен Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу және өзектендіру мәселелері бойынша өзге мемлекеттік органдардың өзара әрекетін жүзеге асыру;

2) Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу процесін қамтамасыз етуді және ең жақсы қолжетімді техникаларды ендіруді ақпараттық-аналитикалық қамтамасыз етуді жүзеге асыру;

3) Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу мәселелері бойынша мүдделі мемлекеттік органдарды, ұйымдарды және жұртшылықты ақпараттандыруды жүзеге асыру және оларға ең жақсы қолжетімді техникалар саласында консультациялық қолдауды ұсыну;

4) Ең жақсы қолжетімді техникалар саласында нормативтік құқықтық актілерді жетілдіру бойынша ұсыныстарды дайындауға қатысу;

5) Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу, Қазақстан Республикасында заманауи технологиялар трансфері мен бейімдеу мәселелері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және техникалық жұмыс топтарының қызметін ұйымдастырушылық, әдістемелік және сараптамалық-аналитикалық қолдауды қамтамасыз ету;

6) Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу бойынша техникалық жұмыс топтарына қатысу кіретін Ең жақсы қолжетімді техникалар жөніндегі бюро функциясын жүзеге асыратын ұйымды анықтайды.

8. Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтар мына мәліметтерді қамтиды:

1) саланы, саланың бір бөлігін, қызмет түрін, технологиялық процестерді және техникаларды сипаттауды қоса алғанда, нақты қолдану саласы туралы жалпы ақпарат;

2) эмиссиялардың ағымдағы деңгейін, сондай-ақ энергетикалық және су ресурстарын тұтынуды қоса алғанда, қолдану саласына тән негізгі экологиялық проблемаларды сипаттамасы;

3) ең жақсы қолжетімді техниканы айқындау әдістемесі;

4) ең жақсы қолжетімді техникаларды айқындау мақсатында қарастыру үшін ұсынылатын қолданудың нақты саласы үшін жұмыс істеп тұрған техникалардың сипаттамасы;

5) қоршаған ортаға технологиялық процестердің теріс әсерін төмендету үшін оларды жүзеге асыру кезінде қолданылатын және техникалық қайта жарақтандыруды, қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектіні реконструкцияларды талап етпейтін әдістер ;

6) қоршаған орта үшін ең жақсы қолжетімді техниканы енгізудің артықшылықтарын бағалау;

7) ең жақсы қолжетімді техниканы қолданудағы шектеулер туралы деректер;

8) ең жақсы қолжетімді техниканы сипаттайтын экономикалық көрсеткіштер;

9) ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар жүргізілетін немесе оларды тәжірибелік-өнеркәсіптік енгізу жүзеге асырылатын жаңа техникалар туралы мәліметтер;

10) ең жақсы қолжетімді техниканы іс жүзінде қолдану үшін маңызы бар өзге де мәліметтер;

11) осындай ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты технологиялық көрсеткіштерді қоса алғанда, ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша тұжырымдарды қамтитын қорытынды;

12) анықтамалықпен одан әрі жұмыс істеу үшін техникалық жұмыс тобының қосымша түсініктемелері мен ұсыныстары қамтылады.

9. Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеу кезінде осы саладағы ең үздік әлемдік тәжірибе ескеріледі, оның ішінде Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтардың негізі ретінде оларды қолданудың нақты салаларында ең жақсы қолжетімді техникалардың техникалық және экономикалық қолжетімділігін негіздейтін Қазақстан Республикасының климаттық, экологиялық, экономикалық және әлеуметтік жағдайларына негізделген бейімдеу қажеттігін ескере отырып, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымына мүше болып табылатын мемлекеттерде ресми қолданылатын ұқсас және салыстырмалы анықтамалықтар пайдаланылуға тиіс.

10. Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды қайта қарау ғылыми-техникалық дамуды ескере отырып, бірақ тиісті анықтамалықтың алдыңғы нұсқасы жарияланғаннан кейін әрбір сегіз жылдан кем емес уақытта жүзеге асырылады

11. Ең жақсы қолжетімді техниканы енгізу деп мыналар:

1) жаңа объектілерді жобалау, салу немесе жұмыс істеп тұрған объектілерді реконструкциялау, техникалық қайта жарактандыру (жаңғырту), оның ішінде жаңа жабдықты орнату арқылы іске асыру;

2) жиынтығында қоршаған ортаны қорғау деңгейіне қол жеткізуді Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша жарияланған анықтамаларда сипатталған ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты көрсеткіштерден төмен болмайтындай ететін мұндай объектілерге қызмет көрсету, оларды пайдалану, басқару және пайдаланудан шығару тәсілдерін, әдістерін, процестерін, практикаларын, ұстанымдары мен шешімдерін қолдану жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырудың уақыт жағынан шектелген процесі танылады.

125-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініш

1. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініш қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға электрондық түрде беріледі және онда мынадай ақпарат:

1) заңды тұлғаның атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны немесе дара кәсіпкердің тегі, аты, әкесінің аты (бар болса); бизнес-идентификаттау нөмірі;

2) объектінің атауы, орналасқан жері;

3) негізгі қызмет түрі, өндірілетін өнімнің (тауардың) түрлері мен көлемі;

4) объектіні салу, реконструкциялау және (немесе) пайдалану жоспарланып отырған аумақтың ағымдағы жай-күйінің сипаттамасы;

5) қоршаған ортаға оның зиянды антропогендік әсер етуін болғызбау немесе деңгейін төмендету мақсатында объектіде қолданылатын немесе қолдануға ұсынылатын техникаларды сипаттау, оның ішінде кешенді экологиялық рұқсатта белгілеу үшін оператор ұсынатын технологиялық нормативтердің есептері мен негіздемелері;

6) тиісті қолданылу салалары бойынша ең жақсы қолжетімді техникалар туралы қорытындыларда келтірілген ең жақсы қолжетімділігі бар пайдаланылатын немесе пайдалануға көзделетін техниканың салыстырмалы сипаттамасы;

7) кешенді экологиялық рұқсатқа енгізу үшін ұсынылатын Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына және қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындының тұжырымдарына сәйкес келуі тиіс объектіні салу, кәдеге жаратудан пайдаланылуы тиіс кезеңдеріне қатысты міндетті экологиялық шарттар;

8) шикізатты, суды, электр және жылу энергиясын пайдалану (тұтыну) туралы ақпарат;

9) объектіні салу және пайдалану бойынша егжей-тегжейлі нақтылауды жүзеге асыру үшін оператор алуы немесе беруі қажет болжамды рұқсаттар мен хабарламалар туралы ақпарат;

10) жұмыс істеп тұрған объектілер үшін:

өткен жеті жылда объектіде болған қоршаған ортаны ластауға немесе экологиялық залал келтіруге әкеп соққан авариялар мен тосын оқиғалар туралы мәліметтер;

экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын (бар болса) іске асыру туралы ақпарат қамтылуға тиіс.

2. Кешенді экологиялық рұқсатты алуға арналған өтініштің нысаны және оны толтыру тәртібі Экологиялық рұқсаттар беру қағидаларында белгіленеді.

3. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтінішке:

1) көзделген қызметке қатысты – егер осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу талап етілмейтін болса, қоршаған ортаға әсерді бағалау немесе әсер ету скринингі материалдарымен бірге тиісті жобалау құжаттары;

2) жүзеге асырылатын қызметке қатысты – технологиялық нормативтердің негіздемесі және оңайлатылған тәртіп бойынша экологиялық бағалау материалдарымен бірге эмиссиялар нормативтерінің жобасы;

3) қалдықтарды басқару бағдарламасының жобасы;

4) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының жобасы;

5) ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты технологиялық көрсеткіштерді сақтауы мүмкін болмаған кезде I санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілер үшін – осы Кодекстің 131-бабына сәйкес әзірленген экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының жобасы қоса беріледі.

4. Объект операторының өтініші бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, басқа да мемлекеттік органдар мен ведомстволық бағыныстағы ұйымдар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен объектінің құрылысы және (немесе) пайдаланылуы қарастырылатын аумаққа қатысты өздерінде бар барлық экологиялық ақпаратқа оның қолжеткізуіне рұқсат беруге міндетті.

126-бап. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтінішті қарау рәсімі

1. Кешенді экологиялық рұқсатты алуға өтініш ұсынылған материалдардың нысаны мен мазмұны осы Кодекстің талаптарына сәйкес келген жағдайда қаралуға жатады.

2. Кешенді экологиялық рұқсат алуға өтінішті алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оны толықтығы (жинақтылығы) тұрғысынан қарайды және кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініште барлық талап етілетін мәліметтер мен қоса берілетін құжаттар болған кезде өтінішті және оған қоса берілетін құжаттарды өзінің құрылымдық бөлімшелеріне, сондай-ақ мынадай мүдделі мемлекеттік органдарға олардан міндетті экологиялық жағдайларға қатысты ескертулер мен ұсыныстар алу үшін жібереді, олардың құзыреті шеңберінде кешенді экологиялық рұқсатқа енгізілуге жататын:

1) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органға;

2) объект жататын тиісті салада реттеуді жүзеге асыратын уәкілетті органға;

3) объектіні салу және пайдалану жөніндегі қызметті жүзеге асыру үшін қажетті рұқсаттарды беру құзыретіне кіретін өзге де уәкілетті органдарға;

4) аумағында объект орналасқан немесе орналасатын облыстың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органына;

5) Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі жәрдемдескен жағдайда, егер мұндай қызметті шешу туралы шешімдерді қабылдау жөніндегі трансшекаралық рәсімдерді жүргізу қажеттігі Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделсе немесе қоршаған ортаға әсер етуді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыда белгіленсе, объектіні салу және (немесе) пайдалану қоршаған ортаның жай-күйіне елеулі қолайсыз әсер етуі ықтимал мемлекетке жібереді.

Егер объект екі немесе одан да көп облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың аумақтары шегінде орналасса немесе орналасатын болса, қоса берілетін материалдары бар өтініш әрбір тиісті жергілікті атқарушы органға жіберуге жатады.

3. Құжаттардың толық топтамасы ұсынылмаған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 3-тармағында көрсетілген мерзімде өтінішті қоса берілген құжаттарымен бірге өтініш берушіге осындай қайтарудың себептерін негіздей отырып қайтарады.

4. Егер "бір терезе" қағидаты бойынша тиісті мемлекеттік көрсетілетін қызметтерді біріктіру тәртібі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және тиісті уәкілетті органдардың бірлескен бұйрықтарымен айқындалған болса, кешенді экологиялық рұқсаттың құрамына өзге де мемлекеттік органдар беретін рұқсаттар енгізілуі мүмкін.

5. Осы баптың 2-тармағында көрсетілген мүдделі мемлекеттік органдар өтінішті алған күннен бастап күнтізбелік 30 күн ішінде кешенді экологиялық рұқсатқа енгізілуге жататын міндетті экологиялық шарттарға қатысты өз қорытындыларын беруге тиіс.

6. Мүдделі мемлекеттік органдардан қорытындыларды алғаннан кейін 1 жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оларды қарау және ұстанымды ұсыну үшін өтініш берушіге жіберуге міндетті және өтініш беруші бес жұмыс күні ішінде осындай қорытындылар мен ұсыныстарды қарайды және олар бойынша өз ұстанымын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді.

7. Осы баптың 5-тармағында көрсетілген мерзім өткеннен кейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган алған мүдделі мемлекеттік органдардың қорытындылары өтініш берушіге жіберілмейді және өтініш бойынша шешім қабылдау кезінде есепке алынбайды.

8. Осы баптың 7-тармағына сәйкес өтініш берушінің ұстанымын алғаннан кейін 10 жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган алынған ескертулер мен ұсыныстарды, сондай-ақ өтініш берушінің ұстанымын ескере отырып,

ішкі және (немесе) сыртқы сарапшыларды тарту арқылы кешенді экологиялық рұқсаттың жобасын дайындайды және мұндай жобаны өтініш берушіге жібереді. Өтініш беруші ұсынылған экологиялық рұқсат жобасы бойынша өз ұстанымын 10 жұмыс күні ішінде ұсынады.

Кешенді экологиялық рұқсаттың жобасына енгізілген шарттар бойынша туындайтын келіспеушіліктерді осы Кодекстің 85-бабында көзделген тәртіппен сараптама комиссиясы шешеді.

127-бап. Қарастырылатын шет мемлекетпен консультациялар

1. Осы Кодекстің 127-бабының 3-тармағында көрсетілген жағдайда, егер қарастырылатын шет мемлекет өтініш бойынша кешенді экологиялық рұқсат беруге қатысты өз ұстанымын ұсынса, уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі жәрдемдескен жағдайда Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың ережелерін ескеру арқылы консультациялар жүргізуге тиіс.

2. Кешенді экологиялық рұқсат алуға арналған өтінішті қарау мерзімі қарастырылатын мемлекетпен консультациялар аяқталғанға дейін тоқтатыла тұрады.

128-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты беру

1. Өтініш берушінің жауабын немесе осы Кодекстің 127-бабының 8-тармағына сәйкес келіспеушіліктерді қарау нәтижелерін алғаннан кейін 5 жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган кешенді экологиялық рұқсат беру немесе оны беруден бас тарту туралы шешім қабылдайды.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) өтініш беруші кешенді экологиялық рұқсат алу үшін ұсынған құжаттардың және (немесе) олардағы мәліметтердің дәйексіздігі анықталған;

2) кешенді экологиялық рұқсатты алу үшін өтініш беруші ұсынған құжаттар және (немесе) оларда қамтылған мәліметтер Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына және (немесе), егер осы Кодексте қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау көзделсе - қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша қорытындыға сәйкес келмеген;

3) өтініш беруші осы Кодекстің 127-бабында көзделген тәртіппен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындаған кешенді экологиялық рұқсаттың шарттарымен келіспеген жағдайларда кешенді экологиялық рұқсат беруден бас тартады.

3. Егер бас тарту үшін негіздер жоқ болса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өтініш берушіге кешенді экологиялық рұқсатты тиісті шешім қабылданғаннан кейін 1 жұмыс күні ішінде береді.

4. Берілген кешенді экологиялық қорытындының көшірмесі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылады.

5. Объектілердің операторлары кешенді экологиялық рұқсатта көзделген экологиялық шарттарды орындауға міндетті және оларды сақтамағаны немесе қызметін

кешенді экологиялық рұқсатсыз жүзеге асырғаны үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауаптылықта болады.

129-бап. Кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау

1. Кешенді экологиялық рұқсат мынадай жағдайдарда:

1) оператор осы Кодекстің 77-бабының 2-тармағына сәйкес қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізуді талап ететін көзделген немесе жүзеге асырылатын қызметке елеулі өзгерістер енгізгенде;

2) кешенді экологиялық рұқсатта қамтылған технологиялық нормативтермен салыстырғанда Ең жақсы қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты неғұрлым қатаң технологиялық көрсеткіштерді қамтитын оларды қолданудың тиісті салалары бойынша ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша жаңа анықтамалықтың қабылдануына байланысты Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша жаңа қорытынды бекітілгенде ішінара немесе толықтай қайта қаралуға жатады.

2. Оператор осы баптың 1-тармағында көрсетілген негіздер бойынша кешенді экологиялық рұқсатты:

1) жүзеге асырылатын қызметке елеулі өзгерістерді оператор іске асыра бастайтын болжамды күнге дейін 6 ай бұрын;

2) осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес оларды қолданудың тиісті салалары бойынша Ең жақсы қолжетімді техникалар бойынша жаңа қорытынды бекітілген күннен бастап 3 ай ішінде қайта қарауға өтініш беруге міндетті.

3. Кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау кешенді экологиялық рұқсат беру үшін осы Кодексте белгіленген тәртіппен толық көлемде жүзеге асырылады.

Кешенді экологиялық рұқсатты ішінара қайта қарау кешенді экологиялық рұқсат беру үшін осы Кодексте белгіленген тәртіппен қаралып отырған жекелеген экологиялық жағдайлар мен нормативтер бөлігінде кешенді экологиялық рұқсаттың өзге де қозғалмайтын шарттарын қайта қарамай жүзеге асырылады.

4. Кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарау және оған өзгерістер енгізу оператордың бастамасы бойынша да жүзеге асырылуы мүмкін.

5. Кешенді экологиялық рұқсатқа енгізілетін және ондағы экологиялық шарттарды қозғамайтын өзгерістер кешенді экологиялық рұқсатты қайта қарауды талап етпейді және оны қайта ресімдеу арқылы жүзеге асырылады.

130-бап. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы

1. Шекті жол берілетін шығарындылар нормативтерін, шекті жол берілетін төгінділер нормативтерін, технологиялық нормативтерді жұмыс істеп тұрған I санаттағы объектілерде қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғалардың немесе дара кәсіпкерлердің сақтауы мүмкін болмаған жағдайда шекті жол берілетін шығарындылар нормативтеріне, шекті жол берілетін төгінділер нормативтеріне, технологиялық нормативтерге кезең-кезеңмен қол жеткізу кезеңінде міндетті түрде экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы әзірленеді және бекітіледі.

2. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді реконструкциялау жөніндегі іс-шаралар тізбесін, оларды орындау мерзімдерін қамтиды.

3. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасында объектінің операторы экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының қолданылу кезеңінде қол жеткізуге тиіс қоршаған ортаға теріс әсерді төмендету көрсеткіштері және осындай көрсеткіштерге кезең-кезеңімен қол жеткізу кестесі қамтылады.

4. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасына табиғат қорғауда маңызы бар ғимараттарды, құрылысжайларды, жабдықтарды, құрылғыларды пайдалануды қамтамасыз етуге бағытталған іс-шаралар енгізілуге жатпайды.

5. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын іске асыру мерзімі 4 жылдан аспайды және ұзартуға жатпайды.

6. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын әзірлеу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

7. Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын орындау шартымен кешенді экологиялық рұқсатты алған объектілердің операторлары жыл сайын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасының орындалуы туралы есеп береді.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру кезінде экологиялық тиімділікті арттырудың бекітілген бағдарламаларының іске асырылуын бақылауды жүзеге асырады.

4-параграф. Әсер етуге экологиялық рұқсат

131-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсат беру туралы жалпы ережелер

1. II санаттағы объектілерде қоршаған ортаға эмиссияларды жүзеге асыратын заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер қоршаған ортаға эмиссияларға экологиялық рұқсат алуға міндетті.

2. Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес бірыңғай жер салығын төлеушілер болып табылатын тұлғалар шаруа немесе фермер қожалықтары үшін арнаулы салық режимі қолданылатын қызметте пайдаланылатын объектілер бойынша әсер етуге экологиялық рұқсат алмайды.

3. Әсер етуге экологиялық рұқсаттарды облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары береді.

4. Жекелеген стационарлық көздері әртүрлі облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) аумағында орналасқан объектіге қатысты ықпал етуге экологиялық рұқсат алуға өтініш тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің кез келген жергілікті атқарушы органына берілуі мүмкін, бұл ретте өзге де облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органдары мүдделі мемлекеттік органдар ретінде экологиялық рұқсат беру рәсіміне тартылуға тиіс

5. Әсер етуге экологиялық рұқсаттар қолданыстағы рұқсатта көрсетілген экологиялық шарттарды өзгертуді талап ететін қолданылатын технологиялар өзгергенге дейінгі, бірақ он жылдан аспайтын мерзімге беріледі.

132-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсаттың мазмұны

1. Әсер етуге экологиялық рұқсат – белгіленген үлгідегі рұқсатты білдіреді, онда:

1) оның иесі (оператор), объектісі және сонда жүзеге асырылатын қызмет түрлері туралы мәліметтер;

2) экологиялық рұқсаттың қолданылу мерзімі;

3) қызметті жүзеге асырудың экологиялық шарттары, оның ішінде:

қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтері;

қалдықтардың жинақталу лимиттері, қалдықтарды көму лимиттері (жеке полигон болған жағдайда);

қалдықтарды басқару бағдарламасы;

өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы, оның ішінде топырақ және жерасты сулары жай-күйінің мониторингін қоса алғанда, өндірістік мониторинг жүргізу бойынша талаптар;

экологиялық рұқсаттың қолданылу кезеңіне арналған қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары;

қоршаған ортаға әсерді бағалау туралы қорытындыда көрсетілген қоршаған ортаны қорғау жөніндегі өзге де талаптар (болған жағдайда) қамтылады.

2. Әсер етуге экологиялық рұқсат бланкілерінің нысандарын және оларды толтыру тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

133-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсат алуға өтініш

3. Әсер етуге экологиялық рұқсат алуға арналған өтініш жергілікті атқарушы органға белгіленген нысан бойынша электрондық нысанда беріледі.

4. Әсер етуге экологиялық рұқсат алуға арналған өтінішке:

1) мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы (ол болған жағдайда);

2) қалдықтарды басқару бағдарламасының жобасы қоса беріледі.

3) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының жобасы;

4) экологиялық рұқсаттың қолданылу кезеңіне қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының жобасы.

Мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы болмаған кезде әсер етуге экологиялық рұқсат алуға арналған өтінішке осы Кодекстің 99-бабына сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптамаға жататын объектіні салу және пайдалану жөніндегі жобалау құжаттамасы қоса беріледі. Бұл жағдайда мұндай құжаттама осы Кодекске сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптамадан өтеді

5. Әсер етуге экологиялық рұқсат алуға арналған өтініштің нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

134-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсатты қарау және беру мерзімдері

1. Жергілікті атқарушы орган әсер етуге экологиялық рұқсат беруге арналған өтініш тіркелген күннен бастап екі жұмыс күнінен аспайтын мерзімде ұсынылған материалдарды олардың толықтығы (жинақтылығы) тұрғысынан зерделейді. Көрсетілген мерзім ішінде өтініш қарауға қабылданады не ұсынылған құжаттардың жиынтықталмауы салдарынан қабылданбайды.

Ұсынылған құжаттардың жиынтықталмау себебі бойынша өтініш қабылданбаған жағдайда өтініш берушіге бас тарту себептерін дәлелді негіздей отырып, бас тарту жіберіледі.

2. Қарауға қабылданған өтініштер осы Кодекстің талаптарына сәйкестігі тұрғысынан қаралады және қарау қорытындылары бойынша өтініш тіркелген күннен бастап он жұмыс күнінен аспайтын мерзімде әсер етуге экологиялық рұқсат немесе дәлелді бас тарту беріледі.

3. Әсер етуге экологиялық рұқсат берумен бір мезгілде өтініш берушіге мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысы беріледі

135-бап. Әсер етуге экологиялық рұқсат беруден бас тарту

1. Әсер етуге экологиялық рұқсат беретін жергілікті атқарушы органдар мынадай жағдайларда:

1) рұқсат алу үшін ұсынылған материалдар дәйексіз болып табылса;

2) қызметті жүзеге асырудың мәлімделген шарттары мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы берілген бастапқы деректерге сәйкес келмесе (ол болған жағдайда);

3) қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары, қалдықтарды басқару бағдарламасының жобасы немесе өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының жобасы Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген экологиялық талаптарға сәйкес келмесе;

4) мемлекеттік экологиялық сараптаманың теріс қорытындысы алынса, рұқсат беруден бас тартады.

2. Әсер етуге экологиялық рұқсат беруден бас тартуға байланысты даулар мен келіспеушіліктер Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қаралады.

136-бап. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары

1. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары әсер етуге экологиялық рұқсатқа қосымша болып табылады және эмиссиялардың белгіленген нормативтерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін қажетті іс-шаралар тізбесін қамтуға тиіс.

3. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын әзірлеу ережелерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органдар белгілейді.

4. Оператор экологиялық рұқсат берген тиісті органға қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының орындалуы туралы жыл сайын есеп береді

4-бөлім. Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу

137-бап. Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу тетіктерінің түрлері

Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық реттеу тетіктерінің түрлері:

- 1) қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлемақы;
- 2) қоршаған ортаға эмиссияларды басқарудың нарықтық тетіктері;
- 3) экологиялық сақтандыру;
- 4) қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру;
- 5) парниктік газдар шығарындыларын азайту мен сіңірудің нарықтық тетіктер;
- 6) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері болып

табылады.

138-бап. Қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлем

1. Қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлем оның мынадай түрлері:

- 1) атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындылары;
- 2) ластағыш заттардың төгінділері;
- 3) қалдықтарды көмгені;
- 4) күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастырғаны үшін алынады.

2. Қоршаған ортаға теріс әсер үшін төлемақы енгізуді қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектінің операторы жүзеге асырады.

3. Қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлемақы мөлшерлемелері Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленеді.

4. Қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін экологиялық рұқсатта немесе қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияда айқындалған нормативтер шегінде төлемақы Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен алынады.

5. Коммуналдық қатты қалдықтарды көму үшін ақы төлеуге арналған шығыстар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тарифтер белгіленген кезде ескеріледі.

139-бап. Қоршаған ортаға эмиссияларды басқарудың нарықтық тетіктері

1. Қоршаған ортаға эмиссияларды қысқарту мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қоршаған ортаға эмиссиялардың лимиттерін белгілеу, қоршаған ортаға эмиссияларға квоталарды бөлу және қоршаған ортаға эмиссияларды қысқартуға квоталар мен міндеттемелерді сату тәртібін бекіту арқылы нарықтық тетіктерді енгізуі мүмкін.

2. Қоршаған ортаға эмиссиялардың лимиттері – белгілі бір аумақ (акватория) шегінде күнтізбелік жылға белгіленетін қоршаған ортаға эмиссиялардың жиынтық нормативтік көлемі, оны сақтаған кезде экологиялық сапаның нормативтері бұзылмайды.

3. Қоршаған ортаға эмиссияларға арналған квота – нақты тұлғаға күнтізбелік бір жылға ақылы немесе тегін негізде бөлінетін қоршаған ортаға эмиссияларға арналған лимиттің бөлігі.

140-бап. Экологиялық сақтандыру

1. Экологиялық сақтандырудың мақсаты авариямен келтірілген экологиялық залалды өтеу бойынша тұлғаның азаматтық-құқықтық жауапкершілігін қамтамасыз ету болып табылады.

2. Оператор жасаған міндетті экологиялық сақтандыру шартынсыз I санаттағы объектілерді пайдалануға жол берілмейді.

Міндетті экологиялық сақтандыру "Міндетті экологиялық сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылады.

3. Ерікті экологиялық сақтандыруды жеке және заңды тұлғалар өздерінің ерік білдіруіне байланысты жүзеге асырады. Ерікті экологиялық сақтандырудың түрлері, шарттары мен тәртібі сақтандырушылар мен сақтанушылар арасындағы шарттарда айқындалады.

141-бап. Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру

1. Қоршаған ортаны қорғауға бағытталған қызметті экономикалық ынталандыру мыналар:

1) Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес кешенді экологиялық рұқсат алған күннен бастап қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлемақы мөлшерлемелеріне 0 коэффициентін қолдану;

2) қалдықтарды термиялық кәдеге жарату арқылы өндірілген электр және жылу энергиясына "жасыл" тарифті қолдану;

3) "жасыл" технологиялардың трансферті мен бейімделуін, сондай-ақ "жасыл" инвестицияларды тартуға жәрдемдесуді ұйымдастыру;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында және (немесе) "Астана" халықаралық қаржы орталығының актілерінде белгіленген шарттарда және тәртіппен "жасыл" қаржыландыру шеңберінде мемлекеттік қолдау шараларын ұсыну;

5) Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалған өзге де мемлекеттік қолдау шараларын ұсыну арқылы жүзеге асырылады.

2. "Жасыл" тариф деп энергетика саласындағы уәкілетті орган бекіткен жаңартылатын энергия көздерін қолдауға арналған тарифті айқындау қағидаларына сәйкес қалдықтарды термиялық кәдеге жарату объектілері өндірген электр немесе жылу энергиясын жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі қаржы-есеп айырысу орталығының сатуына арналған тариф түсініледі.

3. "Жасыл" технологиялар деп ғылымның заманауи жетістіктерінің негізінде жасалған, тұрақты дамудың экологиялық, экономикалық, әлеуметтік аспектілерін ескеретін, өндірістің экологиялық қауіпсіз технологиялары түсініледі, олар мынадай салаларды қамтиды және:

1) "өндіріс – кәдеге жарату – жаңа өндіріс" тұйық циклі бойынша улы емес өнімдер өндірісіне;

2) технологиялардағы және тұтыну құрылымындағы инновациялар есебінен қалдықтарды барынша қысқартуға;

3) жаңартылмайтын табиғи ресурстарды баламалы жаңартылатын шикізат пен энергия көздеріне ауыстыруға;

4) егіншілікте, мал шаруашылығында және ауыл шаруашылығы өнімдерін қайта өңдеуде биотехнологияларды енгізуге, ауыл шаруашылығы үшін биологиялық препараттар өндіруге;

5) жаңартылатын энергия көздерінен энергия өндіруге (күн энергиясы, жел энергиясы, гидро, геотермалдық энергия, биомасса, сутегі), атмосфераға зиянды шығарындыларды азайтуға, отынды пайдалану тиімділігін, сондай-ақ ғимараттар мен тұрмыстық аспаптардың энергия тиімділігін арттыруға;

6) климаттың өзгеру салдарларын бәсеңдетуге бағытталған қоршаған ортадан парниктік газдардың жоғары сіңіргіш әсері бар орнықты жасыл желектерді шығаруға;

7) құрамында уытты және канцерогендік заттары жоқ құрылыс материалдары өндірістік және тұтыну қалдықтарын пайдалана отырып өндіруге бағытталады.

"Жасыл" технологиялардың сервистік операторы – Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған, "жасыл" технологиялардың трансферті мен бейімделуін ұйымдастыру, экологиялық және "жасыл" инвестицияларды тартуға жәрдемдесу, оның ішінде ұлттық даму институттарының, жергілікті бюджеттердің гранттары және (немесе) инвестициялары және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған басқа да ұйымдардың есебінен кешенді қызметтер көрсететін заңды тұлға.

"Жасыл" технологиялар жобаларын енгізу және іске асыру үшін "жасыл" инвестициялар, оның ішінде ұлттық даму институттарының гранттары және (немесе) инвестициялары, жергілікті бюджеттер және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған басқа да ұйымдардың көздері есебінен тартылады.

Технологияларды "жасыл" технологиялар ретінде тану қағидаларын Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

4. "Жасыл" қаржыландыру деп "жасыл" жобаларды іске асыруға бағытталған және мемлекеттің ақша-кредит саясаты саласындағы уәкілетті органы айқындаған актілерімен айқындалған "жасыл" облигациялар, "жасыл" кредиттер және басқа да қаржы құралдары сияқты құралдардың көмегімен тартылатын инвестициялар түсініледі.

"Жасыл" жобаларға бекітілген сыныптама (таксономия) негізінде айқындалған, қолданыстағы табиғи ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруға, қоршаған ортаға теріс әсер ету деңгейін азайтуға, энергия тиімділігін, энергия үнемдеуді арттыруға, климаттың өзгеру салдарын бәсеңдетуге және климаттың өзгеруіне бейімдеуге бағытталған жобалар жатады.

"Жасыл" облигациялар және "жасыл" кредиттер арқылы қаржыландыруға жататын "жасыл" жобаларды (таксономияны) сыныптауды қоршаған ортаны қорғаудың уәкілетті органы әзірлейді және Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

"Жасыл" жобалардың іске асырылуын қаржыландыру мақсатында ақша тарту үшін бекітілген кірісі бар борыш құралы "Жасыл" облигациялар деп танылады.

"Жасыл" жобалардың іске асырылуын қаржыландыруға бағытталған нысаналы қарыздар "Жасыл" несиелер деп танылады.

5-бөлім. Экологиялық залал

142-бап. Экологиялық залал

1. Осы Кодекстің 144-146-баптарында көрсетілген табиғи орта құрамбөліктеріне келтірілген залал, егер ақылға қонымды уақыт кезеңі ішінде ремедиация жөніндегі шаралар қолданбай, табиғи қалпына келтіру мүмкіндігі болмаса, экологиялық залал деп танылады.

Осы бөлімнің мақсаттары үшін табиғи ортаның құрамбөліктеріне келтірілген залал деп табиғи ортаның құрамбөліктерінің жай-күйіндегі тікелей немесе жанама түрде өлшенетін теріс өзгеріс немесе олардың тұтыну қасиеттерінің немесе пайдалы сапасының өлшенетін нашарлауы түсініледі.

Базалық жағдай деп, егер оған экологиялық залал келтірілмесе, ол болатын табиғи орта құрамбөлігінің жай-күйі түсініледі.

2. Осы Кодекстің 144-146-баптарында көрсетілген табиғи ортаның құрамбөліктеріне келтірілген залал атмосфералық ауаның ластануы немесе ластағыш заттардың бір ортадан екіншісіне ауысуы салдарынан болған жағдайларда да экологиялық залал деп танылады.

3. Осы Кодекстің 144-146-баптарында көрсетілген, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің шегінде болатын табиғи ортаның құрамбөліктеріне залал келтіру оларға келтірілген залалдың сипаты мен ауқымына қарамастан, экологиялық залал деп танылады.

4. Мемлекеттің меншігіндегі табиғи ресурстарға (жер, оның ішінде топырақ, су, орман ресурстарына, жер қойнауы ресурстарына, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі ресурстарына), оның ішінде оларды заңсыз пайдалану, алып қою, бүлдіру немесе жою арқылы келтірілген және осы Кодекстің 144-146-баптарында көрсетілген белгілері жоқ залал, экологиялық залал ұғымына жатпайтын мүліктік залал болып табылады және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстардың тиісті түрлері туралы заңнамасына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес өтелуге тиіс.

143-бап. Адам өмірі мен денсаулығына экологиялық зиян

1. Жеке тұлғалардың өміріне және (немесе) денсаулығына теріс экологиялық зардаптардың әсері салдарынан келтірілген зиян адам өмірі мен денсаулығына экологиялық зиян деп танылады.

2. Адамның өмірі мен денсаулығына экологиялық зиян Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес өтелуге тиіс.

144-бап. Жануарлар мен өсімдіктер дүниесіне экологиялық залал

1. Жануарлар мен өсімдіктер дүниесіне келтірілген залал жануарлар мен өсімдіктер дүниесінің қорғалатын түрлерінің және табиғи аралдардың қолайлы жай-күйіне қол жеткізуге немесе сақтауға елеулі теріс әсер ететін табиғи ортаның құрамбөлігіне келтірілген кез-келген экологиялық залал деп танылады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген әсер етудің мәні базалық жай-күйі және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де өлшемдер ескеріле отырып бағаланады..

2. Жануарлар мен өсімдіктер дүниесіне келтірілген залал Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес уәкілетті мемлекеттік органдар тікелей рұқсат еткен шаруашылық қызметінің нәтижесінде туындаған бұрын анықталған теріс әсерді қамтымайды.

3. Жануарлар мен өсімдіктер дүниесінің қорғалатын түрлеріне Қазақстанның Қызыл кітабына, қорғауға жататын түрлердің өңірлік тізімдеріне, Өңірлік Қызыл кітаптарға енгізілген немесе жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану жөніндегі уәкілетті орган қабылдаған нормативтік құқықтық актілерде қорғалатын түрлер ретінде айқындалған жабайы жануарлар мен өсімдіктердің түрлері жатады.

4. Табиғи ареал деп жануарлар немесе өсімдіктер дүниесінің белгілі бір түрінің мекендеу (өсу) және даму аймағы түсініледі.

5. Табиғи ареалдардың жай-күйі деп табиғи таралу аймағы және әдетте онда мекендейтін жануарлар мен өсімдіктердің түрлері ұшырайтын және ұзақ мерзімді перспективада олардың табиғи таралуына, құрылымы мен функционалдығына, сондай-ақ жануарлар мен өсімдіктердің типтік түрлерінің Қазақстан Республикасының аумағында немесе олар мекендейтін табиғи шекараларда ұзақ мерзімді өмір сүруіне әсер ететін әсер етудің жиынтығы түсініледі.

Табиғи таралу аймағының жағдайы, егер:

1) оның табиғи шекаралары және осындай шекаралар шегінде қамтылатын аумақтары тұрақты болып келсе немесе кеңейтілсе;

2) табиғи ареалды ұзақ мерзімде сақтау үшін қажетті нақты құрылымы мен қызметтері қолданыста болса және болашақта сақталса;

3) әдеттегі жануарлар мен өсімдіктер түрлерінің ареал шегіндегі табиғи жай-күйі осы баптың 6-тармағында көрсетілген өлшемдерге сәйкес келсе қолайлы болып есептеледі.

6. Жануарлар мен өсімдіктер дүниесі түрінің жай-күйі деп тиісті түрге ұшырайтын және Қазақстан Республикасының аумағындағы немесе осы түрдің табиғи таралу

аймағы популяцияларының ұзақ мерзімді көбеюіне және санына әсер етуі мүмкін әсер етудің жиынтығы түсініледі.

Егер:

- 1) тиісті түр санының қарқыны осы түр өзінің ұзақ мерзімді мәртебесін табиғи ареалдың өміршең құрамбөлігі ретінде сақтайтынын көрсетсе;
- 2) түрлердің табиғи саны азаймаса және олардың азаюы жақын болашақта күтілмесе; және
- 3) ұзақ мерзімді перспективада популяцияны қолдау үшін жеткілікті үлкен ареал болса және сақталса, жануарлар мен өсімдіктер дүниесі түрінің жай-күйі қолайлы деп есептеледі.

145-бап. Суға келтірілетін экологиялық залал

Қазақстан Республикасының экологиялық және (немесе) су заңнамасында анықталған экологиялық, химиялық немесе сандық жағдайына теріс ықпал ететін немесе жерасты және (немесе) жерүсті суларының экологиялық әлеуеті экологиялық суға келтірілген экологиялық залал деп танылады.

146-бап. Жерге келтірілетін экологиялық залал

1. Халықтың денсаулығына зиян келтірудің елеулі тәуекелін туғызатын ластағыш заттардың, организмдердің немесе микроорганизмдердің жер бетіне немесе жердің құрамына немесе топыраққа тікелей немесе жанама түсуі нәтижесінде жердің ластануы жерге келтірілген экологиялық залал деп танылады.

2. Жерге келтірілген залал деп, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Жер заңнамасының ережелеріне сәйкес олардың жұтандауына немесе сарқылуына әкеп соқтыра отырып, топырақты жою немесе өзге де салдар түрінде келтірілген залал деп танылады.

147-бап. Экологиялық залал үшін жауапкершілік

1. "Ластағыш төлейді" қағидатына сәйкес әрекеті немесе қызметі экологиялық залал келтірген адам өз есебінен экологиялық залал келтірілген табиғи орта мен табиғи ресурстар құрамбөліктерін ремедиациялауды жүзеге асыруға міндетті.

Экологиялық залал келтірген адамды әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылыққа тарту адамды осы тармақтың бірінші бөлігінде белгіленген азаматтық-құқықтық жауаптылықтан босатпайды.

2. Осы Кодекстің 148-баптың 4-тармағына сәйкес қалпына келтіру немесе ремедиациялау жөніндегі шараларды іске асыруға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган атынан мемлекет шеккен шығындарды өтеуді қоспағанда, келтірілген экологиялық залал үшін ақшалай өтемақы талап етуге немесе алуға ешкімнің де құқығы жоқ.

3. Жеке немесе заңды тұлғаны осы баптың 1-тармағының бірінші бөлігінде белгіленген жауаптылыққа тарту үшін мынадай:

1) іс-әрекеттері немесе қызметі экологиялық зиян келтірген нақты тұлғаны немесе тұлғаларды белгілеу мүмкіндігінің;

2) экологиялық залал мен осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген адамдардың іс-әрекеттері немесе қызметі арасындағы себеп-салдарлық байланысты белгілеу мүмкіндігінің;

3) экологиялық залал нақты анықталған және өлшенетін болуы тиіс.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы бапқа сәйкес жауаптылыққа тартылуы мүмкін жеке және заңды тұлғаларға экологиялық залалды жою туралы талап-арыздармен сотқа жүгінеді.

5. Егер нәтижесінде экологиялық залал келтірілген қызметті жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған тұлға өмір сүруді тоқтатқан жағдайда, экологиялық залал келтіргені үшін жауапкершілік аталған тұлғаның құқықтық мирасқорына жүктеледі.

6. I немесе II санаттағы объектілерге жататын мүліктік кешендерді жекешелендіру кезінде жекешелендіруді жүзеге асыруға уәкілетті мемлекеттік орган экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді. I немесе II санаттағы объектілерге жататын мүліктік кешендерді жекешелендіру, осындай I немесе II санаттағы объектінің ықтимал әсер ету саласында орналасқан табиғи орта құрамбөліктерінің жай-күйін жекешелендіру жоспарында көзделуге және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қатысуымен мамандандырылған ұйымдарды (аккредиттелген зертханаларды) тарта отырып жүзеге асырылуға тиіс экологиялық залалдың болуы тұрғысынан міндетті тексеру нәтижелерін ескере отырып жүзеге асырылады.

Жекешелендіру алдындағы іс-әрекет немесе қызмет нәтижесінде келтірілген экологиялық жауаптылыққа жекешелендіру объектісінің бұрынғы меншік иесі – мемлекет көтереді. Мұндай экологиялық жағдайды жою жөніндегі міндеттерді жекешелендірілген мүліктің (объектінің) жаңа меншік иесіне бөлу немесе ауыстыру мұндай жағдайларда оның келісімімен ғана мүмкін болады.

7. Егер құқықтық мирасқор анықтау мүмкін болмаған немесе әрекет етуін тоқтатқан жағдайда, экологиялық залалды жою жөніндегі міндет экологиялық залал келтірілген кезде болған тұлғаға немесе, егер мұндай зиян келтіру экологиялық залал келтірген іс-әрекет немесе қызмет аяқталған кезде ұзақ сипатта болса, экологиялық залал келтірген тұлғаға тиісті әрекеттерді немесе қызметті жүзеге асырған жер учаскесінің меншік иесіне немесе жер пайдаланушыға жүктеледі.

8. Егер осы баптың 5 және 7-тармақтарында көрсетілген адамдар анықталмаған немесе әрекет етуін тоқтатқан жағдайда, экологиялық залалды жою жөніндегі міндетті залал келтірген тұлға өз қызметін жүзеге асырған жер учаскесінің тек қана меншік иесі немесе жер пайдаланушы, егер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мұндай меншік иесінің немесе жер пайдаланушының көрсетілген жер учаскесіне құқық алған кезде осы жер учаскесінде бұрын жасалған іс-әрекеттер немесе әрекеттер нәтижесінде қоршаған ортаға келтірілген залал туралы білетіндігін сотта дәлелдеді..

9. Осы баптың 5, 7 және 8-тармақтарында аталған адамдарды анықтау мүмкін болмаған немесе болмаған кезде, экологиялық залал келтіру фактісі анықталған кезден бастап үш жыл ішінде экологиялық залалды жою жөніндегі міндет мемлекетке жүктеледі. Экологиялық залалды жою жөніндегі қажетті іс-шараларды жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің (облыстың, астананың, республикалық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органы ұйымдастырады.

148-бап. Экологиялық залал фактісін және экологиялық залал келтірген адамды анықтау

1. Мұндай залал келтірген тұлға экологиялық залалды анықтаған жағдайда, мұндай тұлға міндетті:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға экологиялық залал келтірудің әлеуетті фактісі, оның сипаты мен ауқымын алдын ала бағалау туралы екі сағат ішінде хабарлауға;

2) экологиялық залал келтіру фактісі анықталғаннан кейін бір жұмыс күнінен кешіктірмей, халықтың денсаулығына және қоршаған ортаға үлкен экологиялық залалды немесе зиянды әсерді болдырмау мақсатында, оның туындатқан факторларды жоюға (жолын кесуге), сондай-ақ экологиялық залалды бақылауға, оқшаулауға және қысқартуға бағытталған барлық қажетті шараларды қабылдауға кірісу керек;

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның экологиялық залал келтірген факторларды жою (жолын кесу) жөніндегі талаптарын орындау.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган экологиялық залал фактісін анықтаған жағдайда қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) осы Кодекстің 147-бабының қағидалары бойынша экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелетін адамды анықтау үшін шаралар қабылдайды;

2) осы баптың 1) тармақшасында көрсетілген адам анықталғаннан кейін екі жұмыс күні ішінде оның атына осы Кодекстің 150-бабына сәйкес ремедиация бағдарламасын әзірлеу және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу қажеттігі туралы хабарлама жібереді.

3. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелетін адам осындай экологиялық залалды жоюдан жалтарған жағдайда, тиісті міндет қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның талап-арызы бойынша мұндай адамға сот тәртібімен жүктеледі.

4. Егер экологиялық залалды жою үшін жауапты тұлға сот шешімінде белгіленген мерзім ішінде ремедиация жөніндегі іс-шараларға қатысты күшіне енген сот шешімін орындамаса немесе егер мұндай тұлға салдарларды жою немесе ремедиация жөніндегі шараларды уақтылы қабылдамаса және мұндай кешіктіру одан әрі елеулі экологиялық залалға немесе халықтың денсаулығына елеулі зиян келтіруге әкеп соқтырады., қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган ремедиация

жөніндегі іс-шараларды дербес қабылдауға және кейіннен тиісті іс-шараларды жүзеге асыруға жұмсалған шығыстарды өтеуді талап етуге құқылы.

5. Экологиялық залалды жою туралы талап қою талаптарын айқындау мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган табиғи ресурстардың тиісті түрлерін пайдалану саласындағы реттеуді жүзеге асыратын басқа да мемлекеттік органдардың сарапшыларын, сондай-ақ келтірілген экологиялық залалды зерделеу, оның сипатын, ауқымын бағалау үшін аккредиттелген зертханаларды және сыртқы тәуелсіз сарапшыларды шарттық негізде тартуға құқылы. Сыртқы тәуелсіз сарапшыларды тарту ережесін, оның ішінде оларға қойылатын біліктілік өлшемшарттарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

149-бап. Ремедиация

1. Экологиялық залал келтірілген табиғи ортаның құрамбөлігін қалпына келтіру, қалпына келтіру арқылы немесе егер экологиялық залал толық немесе ішінара өтеле алмайтын болса, табиғи ортаның осындай құрамбөлігін алмастыру арқылы экологиялық залалды жою жөніндегі іс-шаралар кешені ремедиация деп танылады.

2. Табиғи ортаның бұзылған құрамбөлігінің базалық жай-күйіне қол жеткізу қоршаған орта құрамбөлігін қалпына келтіру деп танылады

3. Осы бапта табиғи орта құрамбөлігін алмастыру деп жануарлар дүниесінің қорғалатын түрлері мен олардың таралу аймақтары үшін жасалатын экологиялық залалға ұшыраған учаске шегінде немесе осы баптың 5 және 6-тармақтарына сәйкес балама аумақ шегінде ұқсас немесе ұқсас экожүйелік қызметтері бар табиғи ортаның өзге құрамбөлігі үшін мекендеген қосымша жақсартулар түсініледі.

4. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелген тұлға келтірілген экологиялық залалды тікелей ремедиациялауды жүзеге асырады, ол экологиялық залал келтірілген табиғи ортаның құрамбөліктерін қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар түсініледі не оларды базалық жағдайға дейін ақылға қонымды мерзімде табиғи қалпына келтіру үшін жағдай жасайды.

5. Тікелей ремедиация мақсаттарына толық қол жеткізу объективті мүмкін болмаған кезде, экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелген адам тікелей ремедиацияға қосымша балама ремедиацияны жүзеге асырады, ол экологиялық залал келтірілген табиғи ортаның құрамдас бөліктері орналасқан аумақта қоршаған ортаны қорғау және жақсарту жөніндегі іс-шаралар түсініледі немесе табиғи ортаның ұқсас құрамдас бөліктерін қалпына келтіру үшін жағдай жасайды немесе экологиялық залал келтірілген аумақта қоршаған ортаны қорғау жөніндегі өзге де іс-шараларды, экологиялық залал келтіру орнына қаншалықты жақын болатын аудандағы қоршаған ортаны қорғаудың өзге іс-шараларын орындайды.

6. Экологиялық залалды жою жөніндегі міндет жүктелген тұлға тікелей және балама ремедиация жөніндегі шаралардың қабылдануына қарамастан, экологиялық залал келтірілген табиғи ортаның құрамбөліктері орналасқан аумақты не осындай

аумаққа мүмкіндігінше жақын орналасқан аумақты табиғи ортаның бұзылған құрамбөліктерін толық қалпына келтіргенге дейінгі экологиялық залал келтірілген кезден бастап экологиялық зиян салдарынан уақытша қол жетпейтін экожүйелік қызметтерді алмастыру мақсатында жақсарту жөнінде қосымша іс-шаралар өткізеді (өтемдік ремедиация).

7. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 148-бабының 4-тармағына сәйкес экологиялық залалды ремедиациялау жөніндегі шараларды жүзеге асырған жағдайда, мұндай экологиялық залал келтірген тұлғадан қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ремедиациялау жөніндегі тиісті шараларға жұмсаған барлық шығыстарды өндіріп алуға құқылы.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген ремедиацияға арналған шығыстарға қосымша экологиялық залал келтірген тұлға мемлекетке экологиялық залалға байланысты туындайтын ақылға қонымды шығыстарды, оның ішінде экологиялық залалдың сипаты мен ауқымын зерделеуге және бағалауға, ремедиация жөніндегі қажетті шараларды айқындауға, осыған байланысты әкімшілік шығыстарды, заң көмегіне, атқарушылық іс жүргізуге, деректер жинауға, ремедиация жөніндегі шаралардың орындалуына мониторинг және бақылау жасауға жұмсалатын шығыстарды өтеуге тиіс.

150-бап. Ремедиация бағдарламасы

1. Ремедиация бағдарламасы келтірілген экологиялық залалды жою бойынша іс-шаралар тізбесінен тұрады. Экологиялық залалдың сипатына, сондай-ақ экологиялық залал келтірілген табиғи ортаның құрамбөлігіне байланысты ремедиациялық іс-шаралардың мазмұны, мерзімдері, сондай-ақ оларды айқындау тәртібі жөніндегі ұсынымдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нұсқаулық-әдістемелік құжаттарда келтіріледі.

2. Келтірілген экологиялық залалды жою міндеті жүктелген тұлға осы Кодекстің 148-бабы 2-тармағының 2) тармақшасында көрсетілген хабарламаны алған кезден бастап бір ай ішінде осындай залалды жою жөніндегі қажетті шараларды айқындайды және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға келісуге ремедиация бағдарламасын ұсынады. Келтірілген экологиялық залалдың сипаты мен ауқымын ескере отырып, ремедиация бағдарламасын әзірлеу үшін қажетті егжей-тегжейлі зерттеулер жүргізу үшін неғұрлым ұзақ мерзім қажет болған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша жоғарыда көрсетілген мерзім үш айға дейін ұзартылуы мүмкін.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұсынылған ремедиация бағдарламасын 10 жұмыс күні ішінде қарайды, оны келіседі немесе тиісті түзетулер енгізеді және келісілген ремедиация бағдарламасын экологиялық залалды жоюға жауапты адамға жібереді.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ремедиация бағдарламасын немесе келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаның келісімін қоршаған орта саласындағы уәкілетті органның түзетулерімен келіскен жағдайда, тараптар аталған ремедиация бағдарламасын бекітеді.

5. Келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлға қоршаған орта саласындағы уәкілетті органның түзетулерімен келіспеген немесе мұндай тұлға ремедиация бағдарламасын бекітуден бас тартқан жағдайда, ремедиация бағдарламасын бекіту жөніндегі тиісті міндеттеме келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты адамға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның талабы бойынша сот тәртібімен жүктелуі мүмкін.

151-бап. Ремедиация бағдарламасын іске асыру

1. Егер ремедиация бағдарламасын іске асыру мерзімі үш айдан асқан жағдайда, келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты адам қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға мәртебесін-бағдарламаны іске асыру басталған кезден бастап әрбір үшінші айдың соңында ремедиация бағдарламасын орындау есебін жібереді.

2. Ремедиация бағдарламасында көзделген іс-шараларды белгіленген мерзімде орындамау, сондай-ақ мәртебе-есепті уақтылы тапсырмау "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады.

3. Ремедиация бағдарламасын аяқтау нәтижелері бойынша зиянды жоюға жауапты адам және уәкілетті орган ремедиация бағдарламасын аяқтау актісіне қол қояды. Егер ремедиация бағдарламасында көзделген іс-шаралар толық көлемде орындалмаған жағдайда, уәкілетті орган ремедиация бағдарламасын аяқтау актісіне қол қоюдан бас тартады және ремедиация бағдарламасын аяқтау үшін қосымша мерзімдерді келіседі.

4. Егер ремедиация бағдарламасында көзделген іс-шараларды орындау келтірілген экологиялық залалды жою жөніндегі бағдарламада қойылған мақсаттарға қол жеткізуге әкеп соқпаған жағдайда, келтірілген залалды жоюға жауапты тұлға бір ай ішінде қосымша ремедиация бағдарламасын әзірлейді. Қосымша ремедиация бағдарламасын келісу және бекіту тәртібі ремедиация бағдарламасын келісу және бекіту тәртібіне сәйкес келеді.

5. Келтірілген экологиялық залалды жою жөніндегі ремедиация бағдарламасы қойылған мақсаттарға қол жеткізе отырып, ремедиация бағдарламасы аяқталғаннан кейін келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаға табиғи ортаның қалпына келтірілген құрамбөліктерінің жай-күйіне мерзімді мониторинг жүргізу жөніндегі жауапкершілік жүктеледі. Мұндай мониторингтің тәртібін, кезеңділігі мен ұзақтығын, сондай-ақ есептілік тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

6. Егер мониторинг нәтижелері бойынша іске асырылған ремедиация бағдарламасының немесе қосымша ремедиация бағдарламасының нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізбеу анықталған жағдайда, залалды жоюға жауапты адамға қосымша ремедиация бағдарламасын әзірлеу және іске асыру бойынша жауапкершілік жүктеледі.

7. Аяқталған ремедиация бағдарламасының нәтижелері, сондай-ақ мониторинг нәтижелері залалды жоюға жауапты адамның, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ресми сайтында міндетті түрде жариялануға жатады. Жарияланым келтірілген экологиялық залалды жоюға жауапты тұлғаның есебінен жүзеге асырылады.

152-бап. Экологиялық залал келтірумен байланысты талаптар бойынша талап қою мерзімі

1. Экологиялық залал келтірумен байланысты талаптар бойынша талап қою мерзімі осы Кодекстің 149-бабының 7-тармағында көрсетілген шығыстарды өтеу туралы талап қойылуы мүмкін уақыт кезеңі болып табылады.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген талаптар бойынша талап қою мерзімі 30 жылды құрайды және экологиялық залалға себеп болған оқиға, әрекет немесе әрекетсіздік кезінен бастап есептеледі. Егер экологиялық залал ұзақ сипатта болған жағдайда, талап қою мерзімі экологиялық залал келтіруге себеп болған оқиғаның, әрекеттің немесе әрекетсіздіктің іс-әрекеті аяқталған кезден басталады.

6-бөлім. Тарихи ластану объектілері

153-бап. Тарихи ластану

1. Өткен қызмет нәтижесінде, оның ішінде жою жөніндегі міндеттер орындалмаған не толық көлемде орындалмаған антропогендік қызметтің әртүрлі түрлерінің әсер етуінің жиынтығы нәтижесінде туындаған суларға және (немесе) жерлерге жинақталған экологиялық залал тарихи ластану деп танылады.

2. Тарихи ластану объектілері болып тарихи ластану анықталған аумақтар мен акваториялар немесе олардың жекелеген учаскелері, сондай-ақ тарихи ластану көзі болып табылатын иесіз күрделі құрылыс және қалдықтарды сақтау немесе көму объектілері танылады.

154-бап. Тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау және есепке алу

1. Тарихи ластану объектілерін анықтау бұрынғы антропогендік қызмет жүзеге асырылған және (немесе) иесіз күрделі құрылыс объектілері және (немесе) иесіз қалдықтарды сақтау немесе көму объектілері орналасқан аумақтар мен акваторияларды түгендеу және тексеру арқылы жүзеге асырылады.

2. Тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау және есепке алу, оның ішінде тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімін жүргізу қағидаларын қоршаған

ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің талаптарын ескере отырып бекітеді (бұдан әрі – тарихи ластану объектілерін анықтау, бағалау және есепке алу қағидалары).

3. Тарихи ластану объектілерін анықтау мен бағалауды ауданның, қаланың жергілікті атқарушы органдары ұйымдастырады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша тарихи ластанудың жекелеген объектілерін анықтау мен бағалауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады

Тарихи ластану объектілерін анықтау және бағалау жөніндегі жұмыстарды жүргізу үшін осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген органдар Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензиясы бар ұйымдарды тартады.

4. Тарихи ластану объектісін бағалау мынадайлерден тұрады.

1) ластағыш заттардың, қалдықтардың түрлері бойынша көлемі немесе массасы;

2) тарихи ластану объектісі орналасқан аумақтар мен акваториялар немесе олардың учаскелерінің алаңдары, жер мен суды жол берілетін пайдаланудың санаттары мен түрлері;

3) ластағыш заттардың табиғи ортаның өзге құрамбөліктеріне көші-қонға қабілеттілігін, су объектілерінің, оның ішінде ауызсумен және шаруашылық-тұрмыстық сумен жабдықтау көздері болып табылатын ластану мүмкіндігін, жаңа экологиялық залал мен халықтың өмірі мен денсаулығына зиян келтірудің туындау мүмкіндігін қоса алғанда, қоршаған ортаға теріс әсердің деңгейі мен көлемін айқындау, қоршаған ортаға келтірілген зиянды өтеу, қоршаған ортаға келтірілген зиянды өтеу, қоршаған ортаға келтірілген зиянды өтеу;

4) объектіде Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын халықаралық шарттарда көрсетілген қауіпті заттардың Тарихи ластануы болған;

5) қоршаған орта Тарихи ластану объектісінен теріс әсер ететін аумақта тұратын халықтың саны;

6) қоршаған орта қоршаған ортаға жинақталған зиян объектісінен теріс әсер ету қаупі бар аумақта тұратын халықтың саны;

5. Тарихи ластану объектілерін есепке алу оларды осы баптың 3-тармағында көрсетілген органдардың қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органы Тарихи ластану объектілерін анықтау және бағалау нәтижелерін алған күннен бастап отыз жұмыс күнінен аспайтын мерзімде тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізу арқылы жүзеге асырылады.

Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі осы баптың 4-тармағына сәйкес тарихи ластану объектілерін бағалау нәтижелері, олардың шығу тегі, тарихи ластану

объектілерінің мүліктік тиесілігі және тарихи ластануды жою жөніндегі қажетті жұмыстар жөніндегі ақпаратты қоса алғанда, анықталған тарихи ластану объектілері туралы мәліметтер жиналатын электрондық деректер банкі болып табылады.

Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі.

6. Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімін жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады және ол тарихи ластану объектілерін анықтау және бағалау материалдарын қарауды, Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізу немесе енгізуден бас тарту туралы шешім қабылдауды, тарихи ластану объектілерін санаттарға бөлуді, тарихи ластану объектісі туралы ақпаратты жаңартуды, тарихи ластану объектілерін мемлекеттік тізілімнен шығаруды қамтиды.

7. Тарихи ластану объектілерін санаттау тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілген объектовисторлық ластануға қатысты жүзеге асырылады.

Тарихи ластану объектілерін санаттарға бөлу тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды жүргізудің басымдығы мен кезектілігін негіздеу, сондай-ақ өзге де шұғыл шаралар қабылдау мақсатында олардың экологиялық қауіпсіздікке әсерін салыстыру арқылы жүргізіледі.

Тарихи ластану объектілерін санаттау нәтижелері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды жүргізу, сондай-ақ өзге де кезек күттірмейтін шараларды қабылдау бірінші кезекте жүзеге асырылуы және тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілген өзге де объектовисторлық ластануға қатысты жою жөніндегі жұмыстарды жүргізудің кезектілігі айқындалады.

8. Тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында ашық қолжетімді болады.

155-бап. Тарихи ластануларды жою

1. Тарихи ластануды жою онда айқындалған басымдықты және кезектілікті ескере отырып, тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілген тарихи ластану объектілеріне қатысты жүзеге асырылады.

2. Тарихи ластануды жою қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

3. Тарихи ластануды жоюды аудандық, қалалық жергілікті атқарушы органдар ұйымдастырады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша жекелеген объектілерге қатысты тарихи ластануды жоюды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

Тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарға қажетті зерттеулер, оның ішінде инженерлік іздестірулер жүргізу, Тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстардың жобасын әзірлеу, оны келісу және бекіту, Тарихи ластануды жою жөніндегі

жұмыстарды жүргізу, орындалған жұмыстарды бақылау және қабылдау және қоршаған ортаның жай-күйіне одан әрі мониторинг жүргізу кіреді.

Тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды жүргізу үшін осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген органдар Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес ұйымдарды тартады.

4. Тарихи ластануды жою жөніндегі жұмыстарды қаржыландыру бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

7-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілердегі қызмет салдарын жою
156-бап. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілердегі қызмет салдарын жою туралы жалпы ережелер

1. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді пайдалану тоқтатылғаннан кейін операторлар Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес осындай объектілерді пайдалану салдарын жоюды қамтамасыз етуге міндетті.

2. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою аясында жер учаскелерін халық өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін, қоршаған ортаның қорғалуын қамтамасыз ететін және Қазақстан Республикасының жер заңнамасында көзделген тәртіппен, сондай-ақ осы объектілердің сипатына қарай оны нысаналы мақсаты бойынша одан әрі пайдалану үшін жарамды жай-күйге келтіру, құрылыс объектілерін кейіннен кәдеге жарату, жер қойнауын пайдалану салдарын жою, гидрогеологиялық ұңғымаларды жою және консервациялау, полигондарды және қалдықтарды, оның ішінде радиоактивті қалдықтарды сақтаудың және жоюдың өзге де жерлерін жабу бойынша жұмыстар, атом энергиясын пайдалану объектілерін қолданысқа енгізу бойынша қызметті қауіпсіз тоқтату бойынша іс-шаралар және Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де жұмыстар жүргізілуі тиіс.

157-бап. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жоюды қаржыландыру

1. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою объектіні пайдалануды тоқтату сәтінде осындай объектінің операторы болып табылатын тұлғаның есебінен жүргізіледі.

2. Осы Кодексте көзделген жағдайларда оператор қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі өз міндеттемелерінің орындалуын қаржылық қамтамасыз етуді ұсынуға міндетті. Мұндай қамтамасыз етуді ұсыну операторды қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді орындаудан босатпайды.

158-бап. Қызметті жүзеге асыру салдарын жоюмен байланысты міндеттемелер жөніндегі талаптарды қаржылық қамтамасыз ету

1. I санаттағы объектілердің операторлары қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті органға осындай объектілерді пайдалану салдарын жою, оның ішінде

болашақта пайда болатын талаптарға қатысты өз міндеттемерін орындау үшін қаржылық қамтамасыз етуді (бұдан әрі – қаржылық қамтамасыз ету) ұсынуға тиіс.

2. Қаржылық қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының пайдасына жүзеге асырылады.

3. I санаттағы объекті операторы осындай объектіні пайдалану салдарларын жою бойынша өздерінің міндеттемелерін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті орган берілген қаржылық қамтамасыз ету сомасын Қазақстан Республикасының пайдасына өндіреді және мұндай жағдайда тиісті міндеттерді мемлекет өндіріліп алынған сома есебінен орындайды.

Егер I санаттағы объектіні пайдалану салдарларынан Қазақстан Республикасының пайдасына өндіріліп алынған қаржылық қамтамасыз ету сомасы таратудың және (немесе) ремедиацияның тиісті жобасы бойынша шығыстарды жабу үшін жеткіліксіз болса, мемлекет жетіспейтін соманы тиісті объект операторының мүлкінен алуға құқылы.

4. Қаржылық қамтамасыз ету:

- 1) кепілдіктер;
- 2) банктік салым кепілі;
- 3) мүлік кепілі;
- 4) сақтандыру түрінде ұсынылады.

5. Қаржылық қамтамасыз ету I санаттағы объекті пайдаланылуға енгізілгеннен кейін үш жылдан кейін ұсынылуы тиіс.

6. Қаржылық қамтамасыз ету осы баптың 4-тармағында көзделген қаржылық қамтамасыз етудің бірінде немесе бірнеше түрлерінің үйлесімінде, I санаттағы объект операторының таңдауы бойынша, банктік салым кепілі түрінде қаржылық қамтамасыз ету үлесі:

1) объектіні пайдалануға енгізген сәттен бастап он жыл өткен соң – қаржылық қамтамасыз етудің жалпы сомасынан елу пайыздан кем емес;

2) объектіні пайдалануға енгізген сәттен бастап жиырма жыл өткен соң – қаржылық қамтамасыз етудің жалпы сомасынан жүз пайыздан кем емес болған жағдайда ұсынылады;

7. Осы баптың 6-тармағының талаптары сақталған жағдайда, I санаттағы объекті операторы қаржылық қамтамасыз етудің бір түрін екінші түрге ауыстыруды жүзеге асыруға құқылы, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ауыстырылатын қаржылық қамтамасыз етуге Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өндіру қолданылған жағдайларды қоспағанда.

8. I санаттағы объект операторы осындай объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі барлық өздерінің міндеттемелерін толық өтегенге дейін үздіксіз қаржылық қамтамасыз етудің болуын қамтамасыз етуге міндетті.

9. Қаржылық қамтамасыз ету мөлшерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістемеге сәйкес I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі жұмыстардың есептік құнынан айқындалады және әр жеті жыл сайын қайта есептеуге жатады.

10. I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі жұмыстар құнына әкімшілік және басқару шығыстары, сондай-ақ:

- 1) күрделі құрылыстардың (ғимараттардың, құрылысжайлардың, кешендердің) демонтаждау және бұзуға;
- 2) технологиялық жабдықты демонтаждауға және жоюға;
- 3) қалдықтарды қалпына келтіруге, кәдеге жаратуға және (немесе) жоюға;
- 4) бүлінген жерлерді рекультивациялауға;
- 5) жерүсті және жерасты суларының, ауаның, топырақтың және өсімдіктің жай-күйі сапасының мониторингiне арналған шығыстар кіруі тиіс.

11. Кешенді экологиялық рұқсаттың көзделген шарттарында I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі өзге жұмыстарды орындау.

Осы бапқа сәйкес қаржылық қамтамасыз ету:

- 1) жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттеменің орындалуын қамтамасыз етуді ұсынған немесе Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес тарату қорын қалыптастырған I санаттағы объектілер;
- 2) осы Кодекстің 361-батының 16-тармағына сәйкес полигондарға олардың операторы тарату қорын құрған полигондар үшін талап етілмейді.

12. Осы Кодекске сәйкес берілетін қаржылық қамтамасыз етусіз I санаттағы объектілерді пайдалануға тыйым салынады.

I санаттағы объектіні қаржылық қамтамасыз етусіз пайдаланған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осындай объектіні тоқтата тұру немесе пайдаланылуына тыйым салу туралы талаппен сотқа жүгінеді.

13. Оператордың I санаттағы объектіні жаңа операторға меншікке немесе өзге де заңды пайдалануға беруі алдыңғы операторды объектіні пайдалану салдарын жою жөніндегі, осындай пайдалану процесінде келтірілген экологиялық залалды жою жөніндегі міндеттен және осы бапқа сәйкес осындай жаңа оператор қаржылық қамтамасыз етуді ұсынғанға дейін қаржылық қамтамасыз етудің болуы жөніндегі міндеттен босатпайды.

14. Егер I санаттағы объектінің операторына байланысты емес себептер бойынша оларға берілген қаржылық қамтамасыз ету осы Кодекстің талаптарына сәйкес келмесе немесе тоқтаса, мұндай оператор күнтізбелік алпыс күн ішінде осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін жаңа қаржылық қамтамасыз етуді ұсынуға міндетті. Егер көрсетілген мерзім ішінде мұндай ауыстыру жүргізілмесе, оператор I санаттағы тиісті объектіні пайдалануды дереу тоқтата тұруға міндетті. Мұндай I санаттағы объектіні

пайдалануды қайта бастауға осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін қаржылық қамтамасыз етуді ұсынғаннан кейін ғана жол беріледі.

15. Қабылданған қаржылық қамтамасыз етуді есепке алу тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

159-бап. Кепілдікті қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

1. Осы Кодекстің 158-бабының талаптарына сәйкес қаржылық қамтамасыз ету ретінде берілген кепілдікке орай, оператор осы Кодекстің 158-бабының 1-тармағында көрсетілген өз міндеттерін орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, кепілгер Қазақстан Республикасының алдында осы Кодекске сәйкес айқындалатын ақшалай сома шегінде Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде жауап беруге міндеттенеді.

2. Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банкі, шетелдік банк не акциялары бағалы қағаздардың ұйымдастырылған рыногында айналыста болатын ұйым кепілгер бола алады. Егер шетелдік банк немесе акциялары бағалы қағаздардың ұйымдастырылған рыногында айналыста болатын ұйым кепілгер болса, мұндай кепілгерлер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын шетел валютасындағы ең төменгі жеке кредиттік рейтинг бойынша шарттарға сәйкес келуге тиіс.

3. Банктің осы бапқа сәйкес берілген кепілдік жөніндегі міндеттемесі I санаттағы объектіні пайдалану салдарын жою аяқталғаннан кейін тоқтатылады.

4. Кепілдік қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін үлгілік нысанға сәйкес қазақ және орыс тілдерінде беріледі.

Шетелдік тұлға беретін кепілдік шет тілінде жасалуы мүмкін, бірақ қазақ және орыс тілдеріне міндетті түрде аударылуы, оның дұрыстығын нотариус куәландыруға тиіс.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қаржылық қамтамасыз ету ретінде Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жасалған кепілдік шартын қабылдайды.

Кепілдікті қабылдау үшін I санатты объекті операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға кепілдік шартын қоса беру арқылы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысанды өтініш ұсынады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген өтінішті тіркеген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей, кепілдікті қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдайды немесе сол мерзімде жазбаша немесе электрондық нысандағы хабарлама арқылы өтініш берушіге оны қабылдаудан бас тартады.

6. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті орган мына жағдайлардың бірінде қаржылық қамтамасыз ету ретінде кепілдікті қабылдаудан бас тартады:

1) ұсынылған кепілдік шарты Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмейді;

2) кепілгер осы баптың 2-тармағындағы талаптарға сәйкес келмейді;

3) кепілгер алдында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның тиесілі соманы төлеу туралы талабын орындамады, осындай талапты Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сот заңсыз деп таныған жағдайда қоспағанда.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті органның кепілдік бойынша тиесілі соманы төлеу талабын кепілгер осындай талапты алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде бұлжытпай және міндетті орындауға жатады.

160-бап. Банк салымы кепілін қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

1. Банк салымы кепіліне байланысты Қазақстан Республикасының (кепіл ұстаушының) I санаттағы объекті операторы (кепіл беруші) осы Кодекстің 158-бабының 1-тармағында көрсетілген өз міндеттерін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, оператордың басқа кредиторлары алдында басым түрде кепілге салынған банк салымы сомасынан қанағаттануды алуға құқығы бар.

2. Осы бапқа сәйкес Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банкінде орналастырылған банк салымы ғана кепіл нысанасы бола алады.

3. Салым теңгемен немесе шетел валютасымен енгізілуі мүмкін.

4. Қаржылық қамтамасыз ету болып табылатын банк салымын қайта кепілге салуға тыйым салынады.

5. Заңды тұлға болып табылатын I санаттағы объектінің операторы таратылған жағдайда, оның банкроттығын қоса алғанда, кепіл заты конкурстық массаға енгізілмейді.

6. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қаржылық қамтамасыз ету ретінде банк салымы кепілі шарты негізіндегі банк салымының кепілін қабылдайды.

Банк салымы кепілі шартын жасасу үшін I санаттағы объекті операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысандағы өтінішті, банк салымы шартының көшірмелерін және екінші деңгейлі банкте банк салымының бар екендігі туралы анықтаманы қоса беру арқылы ұсынады.

7. Банк салымы кепілінің шарты I санаттағы объекті операторы және (немесе) кепілгер ретіндегі үшінші тұлға, кепіл ұстаушы ретінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мен екінші деңгейлі банк арасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның бекітілген, I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелерді орындауды қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі банк салымы кепілінің үлгілік шартына сәйкес жасалады.

8. Банк салымының кепіл шарты I санаттағы объект операторынан банк салымының шартын жасасу туралы өтінішті алған күннен бастап он жұмыс күні ішінде жасалады.

9. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган банк салымы шартын жасасқан күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей, осындай қаржылық

қамтамасыз ету түріндегі шартты өтініш берушіні сол мерзімде жазбаша немесе электрондық нысанда хабарлау арқылы қабылдайды.

161-бап. Мүлік кепілін қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

1. Қазақстан Республикасының мүлік салымына байланысты (кепіл ұстаушы) I санатты объекті операторы (кепіл беруші) осы Кодекстің 158-бабының 1-тармағында көрсетілген өзінің міндеттемелерін орындамаған (тиісінше орындамаған) жағдайда, Қазақстан Республикасы заңдарында белгіленген мерзімде оператордың басқа кредиторлары алдында басымдық таныта отырып, кепілге алынған мүлікті өндіруге құқылы.

2. Заңды тұлға болып табылатын, I санаттағы объект операторы жойылған жағдайда, оның банкрот болуын қоса алғанда, кепіл нысаны конкурстық массаға қосылмайды.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қаржылық қамтамасыз ету ретінде Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жасалған мүлік кепілі шарты негізінде мүлік кепілін қабылдайды.

Мүлік кепілі шартын жасасу үшін I санаттағы объекті операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысандағы өтінішті, мүлік кепілінің нарықтық құнын бағалау туралы бағалау есебін қоса беру арқылы ұсынады.

4. Мүлік кепілі шарты I санаттағы объекті операторы және (немесе) кепілгер ретіндегі үшінші тұлға мен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен үлгілік нысан бойынша кепіл ұстаушы ретінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган арасында жасалады.

Мүлік кепіл шарты I санатты объект операторынан мүлік кепілі шартын жасасу туралы өтінішті алған күннен бастап он жұмыс күні ішінде жасалады. Қаржылық қамтамасыз ету ретінде мүлік нысанының нарықтық құны Қазақстан Республикасының бағалау қызметі туралы заңнамасына сәйкес бағалаушы мен төлеуші арасындағы шарт бойынша жүргізілген бағалау туралы есепте айқындалған құн болып табылады.

Бағалаушының кепіл мүлкінің нарықтық құнын бағалау туралы есебі I санаттағы объект операторының қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті органға мүлік кепілі шартын жасасу туралы жазбаша өтініш берген күнге дейін күнтізбелік он бес күннен ерте жасалмауға тиіс.

5. Мүлік кепілі шарты мүлік өтімді, жойылудан немесе бүлінуден сақтандырылған болған жағдайда жасалады.

6. Мыналарды:

- 1) тіршілікті қамтамасыз ету объектілерін;
- 2) тыйым салынған мүлікті;
- 3) мемлекеттік органдар шектеу салған мүлікті;
- 4) үшінші тұлғалардың құқықтарымен ауыртпалық салынған мүлікті;

5) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес азаматтық айналымнан алып қойылған мүлікті;

6) электр, жылу энергиясын және өзге де энергия түрлерін;

7) тез бүлінетін тауарларды;

8) мүліктік құқықтарды;

9) Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлердегі мүлікті қоспағанда, кез-келген мүлік кедендік баждарды, салықтарды төлеу жөніндегі міндеттің орындалуын қамтамасыз ету мақсатында кепіл нысанасы бола алады.

7. Осы баптың 5 және 6-тармақтарында белгіленген шарттар сақталмаған кезде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мүлік кепілі шартын жасасуға өтініш қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға берілген күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірмей мүлік кепілі шартын жасасудан бас тартады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган орган, осындай шешім қабылданған күннен бастап бір жұмыс күнінен кешіктірмей, I санаттағы объект операторын мүлік кепілі шартын жасасудан бас тарту туралы хабардар етеді.

8. Кепілге салу кезінде, егер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өзгеше шешім қабылдамаса, кепіл нысанасы кепіл берушіде қалады.

Кепіл беруші мүлік кепіл шарты қамтамасыз етілген I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелерін орындағанша, I санаттағы объект операторы кепіл нысанасына билік етуге құқылы емес.

9. Кепілді ресімдеу Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

162-бап. Сақтандыру шартын қаржылық қамтамасыз ету ретінде қолдану

1. I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі өздерінің міндеттемелерін қамтамасыз ету үшін оператор (пайда алушы) Қазақстан Республикасының пайдасына сақтандыру сомасын төлеуге алып келетін заңнамалық тәртіпте қарастырылған I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемені оператордың орындамағаны үшін сақтандыру ұйымымен сақтандыру шартын жасасуға құқылы.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган сақтандыру қызметін жүзеге асыру құқығына арналған лицензиясы бар, сақтандыру ұйымдарының тізіліміне енгізілген сақтандыру ұйымдары берген шарттарды қабылдайды.

Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген сақтандыру шарты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қаржы нарығы және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органымен келісуі бойынша бекітілген, I санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемелерді орындауды қаржылық қамтамасыз ету ретіндегі үлгілік сақтандыру шартына сәйкес жасалады.

Қаржылық қамтамасыз ету ретінде сақтандыру шартының объектілері болып І санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі оның міндеттемесімен байланысты І санаттағы объект операторының мүліктік мүддесі болып табылады.

Осы Кодексте көрсетілген І санаттағы объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемесінің мерзімін орындамау немесе тиісінше орындамау фактісі қаржылық қамтамасыз ету ретінде сақтандыру шарты бойынша сақтандыру жағдайы болып танылады.

Сақтандыру шартын қабылдау үшін І санаттағы объект операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға сақтандыру шартын қоса бере отырып, уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өтініш ұсынады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган көрсетілген өтініш тіркелген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей, осындай қамтамасыз етуді тіркеу арқылы қаржылық қамтамасыз ету ретінде сақтандыру шартын қабылдайды немесе сол мерзімде жазбаша немесе электрондық түрде өтініш берушіге хабарлау арқылы қабылдаудан бас тартады.

3. Кеден органы мынадай жағдайлардың бірінде:

1) сақтандыру шарты І санатты объектіні пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемені орындауды қамтамасыз ету ретінде үлгілік сақтандыру шартына сәйкес келмесе;

2) осындай талапты сот Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес заңсыз деп таныған жағдайларды қоспағанда, бұрын қаржылық қамтамасыз ету ретінде ұсынылған ұсынылған сақтандыру шартын жасасқан сақтандыру ұйымы сақтандыру шартын қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдау туралы өтінішті тіркеген сәттен күні сақтандыру төлемі туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның талабын алдында орындамаса, қаржылық қамтамасыз ету ретінде қабылдаудан бас тартады.

4. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі уәкілетті органның сақтандыру төлемі туралы талабы осындай талап алынған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде сақтандыру ұйымының бұлжытпай және міндетті орындауына жатады. Сақтандыру ұйымы көрсетілген талапты орындамаған немесе орындау мерзімдерін бұзған кезде, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауапкершілікке ие болады.

8-бөлім. Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың мемлекеттік мониторингі

163-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды қорғау, молықтыру және пайдалану, халық денсаулығына әсер ететін табиғи және антропогендік ортаның зиянды факторларынан қорғау, сондай-ақ климат өзгерістерінің әсер етуі мен климат өзгерістерінің болжамды әсер етуі мәселелерін тікелей немесе жанама түрде қамтитын

Қазақстан Республикасында қолданылатын барлық жүйелерді, кіші жүйелерді және мониторинг түрлерін біріктіретін, мемлекет қамтамасыз ететін көп мақсатты жүйені білдіреді.

2. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі мынадай:

1) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылардан;

2) осы Кодекске сәйкес Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторинг жүйелері, кіші жүйелері мен түрлерінен;

3) "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстарының жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесі элементтерінен тұрады.

3. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің міндеттері:

1) қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйін, оларда болып жатқан процестерді, құбылыстар мен өзгерістерді тұрақты бақылау, осындай өзгерістерді бағалау, болжау және бақылау;

2) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің деректерін жинау, жинақтау, сақтау, есепке алу, жүйелеу, жинақтау, өңдеу және талдау;

3) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасында басқарушылық және шаруашылық шешімдер қабылдау, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыреті шегінде функцияларды жүзеге асыру мақсатында өзара іс-қимылды, үйлестіруді және ақпараттық алмасуды қамтамасыз ету;

4) мемлекеттік органдарды, заңды және жеке тұлғаларды қоршаған ортаның, оның ішінде табиғи ортаның (оның құрамбөліктерінің, табиғи және табиғи-антропогендік объектілердің, табиғи кешендердің, биологиялық әртүрліліктің) және антропогендік ортаның жай-күйі туралы, сондай-ақ халықтың денсаулығына және тұтастай алғанда қоршаған ортаға әсер ететін табиғи және антропогендік ортаның зиянды факторлары туралы дәйекті және салыстырмалы ақпаратпен қамтамасыз ету болып табылады.

4. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің жұмыс істеуі деректердің салыстырмалылығын және ақпараттық ресурстардың үйлесімділігін қамтамасыз ететін бірыңғай ұйымдастырушылық, әдіснамалық, метрологиялық және ақпараттық тәсіл негізінде жүзеге асырылады.

5. Қазақстан Республикасының Үкіметі Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін ұйымдастыру және оның жұмыс істеу қағидаларын бекітеді, олар:

1) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің деректерін сақтауға, есепке алуға, жүйелеуге, жинақтауға және өңдеуге

қойылатын бірыңғай ұйымдастырушылық, әдіснамалық, метрологиялық және өзге де талаптардан;

1) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасындағы өзара іс-қимыл және жұмыс процестерін үйлестіру тәртібінен;

2) "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстарының жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесін қалыптастыру және оның жұмыс істеу тәртібі, оның құрылымы мен ақпарат көздері, сондай-ақ оған қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылардың және өзге де мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың қол жеткізу қағидалары, деңгейлері, тәртібі мен шарттарынан тұруы қажет.

6. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасындағы жұмыс процестерін үйлестіруді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

7. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасында, оның ішінде "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесі шеңберінде ақпарат алмасу өтеусіз негізде жүзеге асырылады.

8. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторинг жүйелері, кіші жүйелері мен түрлері шеңберінде қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйін бақылау оның ішінде ғарыштан Жерді қашықтықтан зондтау деректерін пайдалана отырып жүргізіледі.

164-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар

Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің қатысушылары:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган;

2) арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар;

3) қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторинг түрлерін жүзеге асыруға уәкілетті ұйымдар;

4) осы Кодекске сәйкес өндірістік экологиялық бақылауды жүзеге асыруға міндетті жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

165-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымы

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі мынадай:

1) экологиялық мониторинг;

- 2) табиғи ресурстар мониторингі;
- 3) арнайы мониторинг;
- 4) метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг;
- 5) қоршаған орта жай-күйінің мониторингі жүйелерін қамтиды.

2. Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін ұйымдастыру және оның жұмыс істеу қағидаларында қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына мониторингтің қосымша жүйелері, кіші жүйелері мен түрлері енгізілуі мүмкін.

166-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі

1. Деректерді жинақтау, сақтау, жүйелеу, ықпалдастыру және автоматтандырылған алмасуды қамтамасыз ету, қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар арасындағы жұмыс процестерінің өзара іс-қимылы мен үйлестірілуі, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалар үшін ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз етуді автоматтандыру "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта мен табиғи ресурстар жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесінің жұмыс істеуі арқылы жүзеге асырылады.

2. "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстар жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесін құруды, оның жұмыс істеуін, жүргізуді және пайдалануды ұйымдастыруды, сондай-ақ осыған байланысты барлық жұмыс процестерін үйлестіруді қамтамасыз етуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

3. "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстарының жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесі:

1) Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген жүйелердің, кіші жүйелердің және мониторинг түрлерінің деректер банктері;

- 2) табиғи ресурстардың мемлекеттік кадастрлары;
- 3) қалдықтардың мемлекеттік кадастры;
- 4) мемлекеттік климат кадастры;
- 5) мемлекеттік көміртек кадастры;
- 6) озонды бұзатын заттарды тұтынудың мемлекеттік кадастры;

7) Қазақстан Республикасының шығарындылар мен ластағыштарды тасымалдау тіркелімі;

8) экологиялық рұқсаттардың және қоршаған ортаға теріс әсер ету туралы декларациялар мемлекеттік тізілімі;

9) қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілердің тізілімі;

10) тарихи ластану объектілерінің мемлекеттік тізілімі арасында деректердің біріктірілуін және автоматтандырылған алмасуын қамтамасыз етуі тиіс.

4. "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстарының жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесі шеңберінде бағдарламалық құралдар жүйесі деректерді бірыңғай әдістемелік негізде жинақтауды, сақтауды және өндеуді жүзеге асыруға, оның әртүрлі деңгейлері, сондай-ақ қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мемлекеттік кадастрлар, тізілімдер, тіркелімдер, жүйелердің деректер банктері, кіші жүйелер мен мониторинг түрлері арасында деректерді автоматтандырылған және тиімді алмасуды қамтамасыз етуге мүмкіндік беруі тиіс.

5. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесіне қатысушылар "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесі шеңберінде олар ұсынатын деректердің дұрыстығы үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жауаптылықта болады.

167-бап. Қазақстан Республикасының Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың жай-күйі туралы ұлттық деректер банкіне қол жеткізу шарттары

1. "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта мен табиғи ресурстарының жай-күйі туралы Ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесіне қол жеткізу мынадай шарттар сақтала отырып, беріледі:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның, қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің құрылымына енгізілген мониторинг түрлерін жүзеге асыруға уәкілетті арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар мен ұйымдардың барлық ақпаратқа (бастапқы деректерге және ақпараттық өнімге) танысу, көшіру және молықтыру мүмкіндігімен шектелмеген қол жеткізуге құқығы бар;

2) жеке және заңды тұлғалардың мемлекеттік құпияларды, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын ақпаратты қоспағанда, танысу, көшіру және ұдайы өндіру мүмкіндігімен барлық ақпараттық өнімге шектеусіз қол жеткізуге құқығы бар.

2. Бастапқы деректер деп мониторинг түрлерінің нәтижелері бойынша алынған және қорытуға, өндеуге немесе талдауға ұшырамаған деректер түсіндіріледі. Өндірістік мониторингтің өңделмеген деректері, оның ішінде қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесінен алынған деректер бастапқы деректерге жатады.

3. Ақпараттық өнім деп бастапқы деректерді қорыту, өндеу және талдау нәтижесі болып табылатын ақпарат түсіндіріледі. Ақпараттық өнімге талдамалық есептер, анықтамалар, баяндамалар, мәтіндік мазмұндағы өзге де құжаттар, картографиялық ақпарат, статистикалық нысандар мен есептілік, өндірістік экологиялық бақылау

бойынша есептілік, сондай-ақ біріктірілген (статистикалық) сипаттағы өзге де ақпарат жатады.

4. "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстарының жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесіне қолжетімділік өтеусіз негізде беріледі.

168-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесінің деңгейлері

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін жүргізу үш деңгейде жүзеге асырылады:

1) жергілікті деңгейде жергілікті атқарушы органдар ұйымдастыратын өндірістік мониторинг, қоғамдық мониторинг және мониторинг түрлері, елді мекендердің нақты учаскелерінде, елді мекендерден тыс жерлерде, жерүсті және жерасты су объектілерінен тыс жерлерде, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жүргізіледі;

2) өңірлік деңгейде өңірлердің физикалық-географиялық және экономикалық ерекшеліктерін, экологиялық жүктелген аймақтар мен қоршаған ортаның жай-күйіне және табиғи ресурстарды пайдалануға әсер ететін табиғи және антропогендік факторлар кешенінің болуын ескере отырып, әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде мониторинг түрлері жүргізіледі;

3) республикалық деңгейде Қазақстан Республикасының бүкіл аумағын қамтитын, қажет болған жағдайда жалпы мемлекеттік маңызы бар ірі өңірлер мен жекелеген объектілерді бөле отырып, мониторинг жүргізіледі.

2. Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың барлық деңгейлердегі мониторингі жөніндегі қызмет Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы, өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы және сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасында белгіленген талаптарды сақтай отырып жүзеге асырылады.

169-бап. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін қаржыландыру

1. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі бюджет қаражаты және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де көздер есебінен қаржыландырылады.

2. Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін бюджет қаражаты есебінен қаржыландыру мынадай қызмет түрлерін:

1) республикалық мониторинг деңгейін құру және оның жұмыс істеуін қолдауды;

2) жүйелердің, кіші жүйелердің және мониторинг түрлерінің жұмыс істеуі мен дамуын, ғылыми-техникалық бағдарламаларды орындауды қамтамасыз ету үшін ғылыми-техникалық өнімдер құруды;

3) мониторингтің аумақтық деңгейін құру және оның жұмыс істеуін қолдау, оны дамыту мүддесінде ғылыми-техникалық өнім құруды;

4) "Қазақстан Республикасының Қоршаған орта және табиғи ресурстарының жай-күйі туралы ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесін құру және оның жұмыс істеуін қолдауды жүзеге асыру үшін көзделеді.

170-бап. Экологиялық мониторинг

1. Экологиялық мониторинг мемлекет қамтамасыз ететін бақылаудың, өлшеудің, жинаудың, жинақтаудың, сақтаудың, есепке алудың, жүйелеудің, жинақтаудың, қорытудың, өңдеудің және қоршаған ортаның сапасына қатысты алынған деректерді талдаудың, сондай-ақ олардың негізінде экологиялық ақпаратты өндірудің кешенді жүйесін білдіреді.

2. Экологиялық мониторинг жүйелі негізде мынадай:

1) қоршаған ортаның сапасын бағалау;

2) қоршаған ортаға әсер етудің антропогендік және табиғи факторларын анықтау және талдау;

3) антропогендік және табиғи факторлардың әсерінен қоршаған орта жай-күйінің өзгеруін болжау және бақылау;

4) қоршаған ортаны қорғауға, экологиялық қауіпсіздікті және орнықты дамудың экологиялық негіздерін қамтамасыз етуге бағытталған басқарушылық және шаруашылық шешімдерді қабылдау кезінде мемлекеттік органдарды, заңды және жеке тұлғаларды ақпараттық қамтамасыз ету;

5) барлық жеке және заңды тұлғалардың экологиялық ақпаратқа қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету мақсаттарында жүзеге асырылады.

3. Экологиялық мониторинг объектілері:

1) осы Кодекстің 175-бабының 3-тармағында көрсетілген объектілер;

2) жерасты суларының сапасы;

3) I және II санаттағы объектілердің қоршаған ортаға әсер етуі;

4) экологиялық жүйелердің және олар ұсынатын экожүйелік қызметтердің жай-күйі;

5) табиғи процестердің табиғи ағымын қоса алғанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар және қоршаған орта жай-күйінің ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға өзгерістерінің әсері;

6) климат өзгерісінің әсер етуі;

7) қалдықтар және оларды басқару болып табылады.

4. Экологиялық мониторинг мынадай деректерге:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган немесе осы Кодекске сәйкес арнайы уәкілеттік берілген ұйымдар жүзеге асыратын байқаулар мен өлшеулерге;

2) Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалған өз құзыреті шеңберінде арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар, өзге де мемлекеттік органдар және ұйымдар жүзеге асыратын байқаулар мен өлшеулерге;

3) Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика саласындағы заңнамасына сәйкес жүргізілетін ресми статистикалық ақпаратқа;

4) Қоршаған орта саласындағы уәкілетті органның сұрау салуы бойынша немесе Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесі шеңберінде мемлекеттік органдар беретін, сондай-ақ мемлекеттік органдар ашық түрде орналастыратын ақпаратқа;

5) міндетті өндірістік экологиялық бақылау шеңберінде жеке және заңды тұлғалар жүзеге асыратын байқаулар мен өлшеулерге;

6) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мемлекеттік және мемлекеттік емес заңды тұлғалардан алатын өзге де ақпаратқа негізделеді.

5. Осы Кодекске сәйкес өндірістік экологиялық бақылауды жүзеге асыруға міндетті тұлғалар экологиялық мониторинг мақсаттары үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға тиісті деректерді жинауды, жинақтауды, сақтауды, есепке алуды, өңдеуді және өтеусіз беруді қамтамасыз етеді.

6. Экологиялық мониторинг аясында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес экологиялық ақпаратты ұсыну жөніндегі Қазақстан Республикасының міндеттемелерін орындау мақсатында деректерді жинауды және дайындауды жүзеге асырады.

171-бап. Табиғи ресурстар мониторингі

1. Табиғи ресурстардың мониторингі Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар ұйымдастыратын табиғи ресурстар түрлері жай-күйі жүйелерінің, кіші жүйелерінің және түрлерінің мониторингінің жиынтығын білдіреді.

2. Табиғи ресурстар мониторингі мыналарды:

1) Қазақстан Республикасының жер заңнамасына сәйкес жүргізілетін жер мониторингін;

2) Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес жүргізілетін су объектілерінің мемлекеттік мониторингін;

3) Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүргізілетін жер қойнауының мемлекеттік мониторингін;

4) Қазақстан Республикасының орман заңнамасына сәйкес жүргізілетін ормандардың мемлекеттік мониторингінен;

5) Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес жүргізілетін жануарлар дүниесінің мониторингін;

б) өсімдіктер дүниесінің мониторингін қамтиды.

3. Табиғи ресурстар мониторингінің деректері Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тиісті мемлекеттік кадастрларда қорытылады.

172-бап. Арнайы мониторинг түрлері

1. Арнайы мониторинг мынадай:

1) әскери-сынақ полигондарының мониторингі – жабық және жұмыс істеп тұрған әскери-сынақ полигондарының аумағында әскери техниканы, оның ішінде зымырандық және қару-жарақты сынаумен байланысты қоршаған ортаның ластануын байқау жүйесі;

2) "Байқоңыр" зымыран-ғарыш кешенінің мониторингі – жұмыс істеуін ұйымдастыруды ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті орган жүзеге асыратын "Байқоңыр" кешенінің зымыран-ғарыш қызметінің ықпалына ұшыраған аумақтардағы қоршаған ортаның жай-күйін байқау жүйесі;

3) Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасына сәйкес жүргізілетін санитариялық-эпидемиологиялық мониторинг;

4) осы Кодекстің 419-бабына сәйкес жүргізілетін төтенше экологиялық жағдай аймақтарындағы және экологиялық зілзала аймақтарындағы экологиялық ахуал мониторингі;

5) ғарыш мониторингі – жұмыс істеуін ұйымдастыруды ғарыш саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының ғарыш қызметі саласындағы заңнамасына сәйкес жүзеге асыратын, Жерді ғарыштан қашықтықтан зондтау құралдарын пайдалана отырып, қоршаған ортаның жай-күйін байқау жүйесі түрлерін қамтиды.

2. Осы баптың 1-тармағының 1) және 4) тармақшаларында көрсетілген арнайы мониторинг түрлерін ұйымдастыруды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

9-бөлім. Метеорологиялық, гидрологиялық мониторингтер және қоршаған ортаның жай-күйінің мониторингі саласындағы қызмет

173-бап. Метеорологиялық мониторинг

1. Метеорологиялық мониторинг байқауларды, деректер жинауды, өңдеуді, талдауды, деректер сақтауды және метеорологиялық және агрометеорологиялық ақпаратты өндіруді, оның ішінде метеорологиялық және агрометеорологиялық болжамдарды дайындауды және көрсетілген ақпаратты мемлекеттік органдарға, жеке және заңды тұлғаларға ұсынуды қамтитын метеорология саласындағы қызметті білдіреді.

2. Метеорологиялық мониторинг нәтижелері бойынша алынған бастапқы метеорологиялық деректер, сондай-ақ бастапқы метеорологиялық деректерді өңдеу және талдау нәтижесі болып табылатын режимдік, жедел және болжамдық ақпарат метеорологиялық ақпарат болып табылады.

3. Метеорологиялық мониторинг жаратылыстың метеорологиялық өлшемдерінің жай-күйін және оны дамытуды, атмосферада табиғи ортаның басқа құрамбөліктерімен өзара іс-қимыл кезінде атмосфералық құбылыстар мен процестерді айқындау және мемлекеттік органдарды, жеке және заңды тұлғаларды ауа райы туралы ақпаратпен қамтамасыз ету, қысқа мерзімді, ұзақ мерзімді метеорологиялық, агрометеорологиялық болжамдар мен қауіпті және дүлей метеорологиялық құбылыстардың (оның ішінде қар

көшкіндері) туындау мүмкіндігі туралы дауылды ескертулерді жасау үшін климаттық сипаттамаларды айқындау мақсатында жүргізіледі.

4. Метеорологиялық мониторинг мыналарды:

1) жерге жақын метеорологиялық байқауларды – метеорологиялық элементтердің сандық мәндерін және атмосфераның жерге жақын қабатындағы олардың тербелістерін өлшеу, сондай-ақ атмосфералық құбылыстардың сапалық сипаттамаларын бағалауды;

2) актинометриялық байқауларды – тікелей, шашыраңқы және жиынтық күн радиациясының қарқындылығын, сондай-ақ тиімді сәулеленуді, радиациялық баланс пен төсеніш бетінің альбедосын байқауды;

3) агрометеорологиялық байқауды – метеорологиялық өлшемдерді, ауыл шаруашылығы және жайылымдық өсімдіктердің өсуі мен дамуын, топырақтың жай-күйін және жүргізілетін агротехникалық және зоометриялық іс-шараларды бір мезгілде байқауды;

4) аэрологиялық байқауларды – радиозондтардың көмегімен еркін атмосфераның физикалық сипаттамаларын барынша қол жеткізуге болатын биіктіктерге дейін өлшеуді;

5) радиолокациялық байқауларды – метеорологиялық радиолокаторды пайдалана отырып, радиотолқындардың жаңғырығын бағалауға негізделген ауа райының белгілі бір түрлерін көрсетуі мүмкін атмосфералық құбылыстардың бағдарлану, қамту, қарқындылық, қарқындылық беталыстары, биіктігі және қозғалысы көрсеткіштерін өлшеуді;

6) озонметриялық байқауды – спектрдің ультракүлгін аймағында күн сәулесін озонмен жұтуды өлшеу арқылы атмосферадағы озонның құрамын анықтауды;

7) байқаудың өзге де түрлерін қамтиды.

174-бап. Гидрологиялық мониторинг

1. Гидрологиялық мониторинг деп жерүсті су объектілерінің режимі мен жай-күйін бақылауды, деректер жинауды, өңдеуді, талдауды, деректерді сақтауды және гидрологиялық ақпарат даярлауды, оның ішінде гидрологиялық болжамдарды дайындауды және көрсетілген ақпаратты мемлекеттік органдарға, өзге де жеке және заңды тұлғаларға беруді қамтитын гидрология саласындағы қызмет түсініледі.

2. гидрологиялық мониторинг нәтижелері бойынша алынған бастапқы гидрологиялық деректер, сондай-ақ бастапқы гидрологиялық деректерді өңдеу және талдау нәтижесі болып табылатын режимдік, жедел және болжамдық ақпарат гидрологиялық ақпарат болып табылады.

3. Гидрологиялық мониторинг:

1) гидрологиялық ақпаратты тұтынушыларды жерүсті су объектілерінің гидрологиялық режимінің өзгерістері туралы мәліметтермен, сондай-ақ олардың жай-күйі туралы болжамды ақпаратпен қамтамасыз ету;

2) "Жерүсті сулары" бөлімі бойынша мемлекеттік су кадастрын жүргізу;

3) су ресурстарын есептеу және су шаруашылығы теңгерімдерін жасау;

4) жерүсті су объектілерінің гидрологиялық режимінің кеңістіктік-уақыттық заңдылықтарын зерделеу;

5) жерүсті су объектілері режиміне және су ресурстарына шаруашылық және өзге де қызметтің ықпалын бағалау;

6) көктемгі кезеңде әр 3 күн сайын нақтылап отыру мүмкіндігімен 5-7 күн бұрын қысқа мерзімді, ұзақ мерзімді гидрологиялық болжамдарды жасау және қауіпті және дүлей гидрологиялық құбылыстардың (су басулардың, жауыннан пайда болған тасқындардың) пайда болу ықтималдығы туралы дауылды ескертулерді беру үшін қажетті өзендердің, көлдердің, теңіздердің, су айдындарының, арналардың, өзге де жерүсті су объектілерінің жай-күйі мен режимі туралы деректерді жинау мақсатында тұрақты және (немесе) кезеңдік негізде жүргізіледі.

4. Гидрологиялық мониторинг өзіне, оның ішінде өзен бассейндерінің тау бөліктеріндегі қар қорларын айқындау үшін жүргізілетін таулардағы қар өлшегіш және жауын-шашын өлшегіш бағыттарда байқауларды қамтиды.

175-бап. Қоршаған ортаның жай-күйінің мониторингі

1. Қоршаған орта жай-күйінің мониторингі байқауды, деректер жинауды, өндеуді, талдауды, қоршаған ортаның жай-күйін бағалауды және қоршаған ортаның сапасы туралы ақпарат даярлауды, көрсетілген ақпаратты мемлекеттік органдарға, өзге де жеке және заңды тұлғаларға беруді қамтитын қоршаған орта жай-күйінің мониторингі саласындағы қызметті білдіреді.

2. Қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпарат – бұл қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг жүргізу нәтижесінде алынған қоршаған ортаның жай-күйі туралы бастапқы деректер, сондай-ақ бастапқы деректерді өндеу және талдау нәтижесі болып табылатын ақпарат.

3. Қоршаған орта жай-күйінің мониторингі мыналарды:

1) атмосфералық ауа жай-күйінің мониторингін – атмосфералық ауаның сапасын байқау жүйесін;

2) атмосфералық жауын-шашын жай-күйінің мониторингін – атмосфералық жауын-шашын мен қар жамылғысының химиялық құрамын байқау жүйесін;

3) жерүсті сулары сапасының мониторингін – жерүсті суларының сапасын байқау жүйесін;

4) топырақ жай-күйінің мониторингін – топырақтағы ластағыш заттардың шоғырлануын байқау жүйесін;

5) радиациялық мониторингті – техногендік және табиғи радиоактивті ластануды байқау жүйесін;

6) трансшекаралық ластану мониторингін – трансшекаралық жерүсті сулары мен топырақ сапасының жай-күйін байқау жүйесін;

7) фондық мониторингі – қоршаған ортаның кешенді фондық мониторингі станцияларының мамандандырылған желісінде атмосфераның және басқа да ортаның биосферамен өзара іс-қимылының жай-күйін байқау жүйесін қамтиды.

176-бап. Гидрометеорологиялық ақпаратты және қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты әзірлеушілер

1. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет, Қазақстан Республикасы Қарулы күштерінің ведомстволық гидрометеорологиялық қызметтері, заңды тұлғалар, сондай-ақ гидрометеорологиялық ақпаратты беруді жүзеге асыратын дара кәсіпкерлер гидрометеорологиялық ақпаратты берушілер болып табылады.

2. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет және өзге ұйымдар, сондай-ақ қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты жүзеге асыратын дара кәсіпкерлер қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты берушілер болып табылады.

3. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет – бұл Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорын ұйымдастырушылық-құқықтық нысанында құрылған және мемлекеттік байқау желісін пайдалана отырып, мемлекеттік монополияға жатқызылған қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

4. Мемлекеттік байқау желісі – бұл Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің шаруашылық жүргізуіндегі, қоршаған ортада болып жатқан физикалық және химиялық процестерді байқауға, оның метеорологиялық, гидрологиялық сипаттамаларын және қоршаған ортаның ластану жай-күйін айқындауға арналған өзара байланысты стационарлық және жылжымалы байқау пункттерінің жүйесі.

5. Жылжымалы байқау пункті – бұл аспаптары мен жабдықтары орнатылған, гидрологиялық, метеорологиялық бақылауларды жүргізуге және қоршаған ортаның жай-күйіне бақылауға арналған, көлік немесе өзге де қозғалыс құралы.

6. Гидрометеорологиялық ақпарат – бұл гидрологиялық, метеорологиялық мониторинг нәтижелері бойынша алынған бастапқы гидрологиялық, метеорологиялық деректер, сондай-ақ бастапқы деректерді өңдеу және талдау нәтижесі болып табылатын режимдік, жедел және болжамдық ақпарат.

7. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг, қоршаған орта жай-күйінің мониторингі саласында жалпымемлекеттік және халықаралық маңызы бар қызметтер көрсеткені үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен республикалық бюджет қаражаты есебінен ақы алуға құқылы.

8. Гидрометеорологиялық ақпарат пен қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпарат берушілердің:

1) осы Кодекске және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарына сәйкес ақпарат беруді жүзеге асыруға немесе мониторингтің осы түрлерін құрайтын жекелеген жұмыстар мен қызметтерді жүзеге асыруға;

2) осы Кодекске және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарына немесе қызметтер көрсетуге арналған шартқа сәйкес ақпарат бергені үшін ақы алуға;

3) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес метеорологиялық, гидрологиялық мониторинг, қоршаған орта жай-күйінің мониторингі саласында байқау мен өлшеуді жүзеге асыруға құқықтары бар.

9. Гидрометеорологиялық ақпаратты және қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты берушілер:

1) гидрометеорологиялық ақпаратты және қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты беру және(немесе) жекелеген жұмыстарды орындау және метеорологиялық, гидрологиялық мониторингтің, қоршаған орта жай-күйінің мониторингі осы түрін құрайтын қызметтерді көрсету кезінде осы Кодекстің талаптарын сақтауға;

2) Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасына, Қазақстан Республикасының өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы заңнамасына және Қазақстан Республикасының сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасына сәйкес қызметті жүзеге асыруға міндетті.

Гидрометеорологиялық ақпаратты және қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты берушілердің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге де құқықтары мен міндеттері болуы мүмкін.

10. Метеорологиялық ақпаратты берушілер өтеусіз негізде алынған метеорологиялық ақпаратты Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет бекіткен ақпаратты ұсыну жоспарларына сәйкес метеорологиялық ақпаратты берушінің келісуі бойынша Ұлттық гидрометеорологиялық қызметке ұсынуға міндетті, онда ұсынылатын метеорологиялық ақпараттың тізбесі, ұсыну мерзімдері, түрі мен тәсілдері айқындалады.

Ұлттық гидрометеорологиялық қызметке ақпарат беру қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

11. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін метеорологиялық, гидрологиялық мониторинг, қоршаған орта жай-күйінің мониторингін жүргізу үшін нұсқаулық-әдістемелік құжаттардың талаптарын сақтауға міндетті.

12. Метеорологиялық мониторинг саласындағы қызмет Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің қызметін, Мемлекеттік метеорологиялық ақпаратты берушілердің тізіліміне енгізуге жатпайтын Қазақстан Республикасы Қарулы Күштеріне аэронавигациялық қызмет көрсететін жеткізушілерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға хабарлама жіберілген жағдайда жүзеге асырылады.

13. Метеорологиялық ақпаратты берушілердің мемлекеттік тізілімін жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

14. Метеорологиялық ақпаратты берушілер мынадай:

1) заңды тұлға немесе дара кәсіпкер ретінде мемлекеттік тіркеу;

2) жоспарланатын қызметін жүзеге асыру үшін қажетті жабдық пен өлшем құралдарының меншік немесе иелену және пайдалану құқығында болуы;

3) білікті персоналдың болуы талаптарына сәйкес болуы тиіс.

15. Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің аэронавигациялық қызмет көрсететін жеткізушілер қызметін қоспағанда, метеорологиялық ақпаратты берушілердің метеорологиялық мониторингті ұйымдастыру және жүргізу тәртібінің сақталуын мемлекеттік бақылауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес тексеру және профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырады.

177-бап. Мемлекеттік монополияға жатқызған Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің жұмысы

1. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет жалпы мемлекеттік және халықаралық маңызы бар, арнайы мақсаттағы қызметтер көрсетуді және мамандандырылған ақпарат дайындауды қамтитын мемлекеттік бақылау желісін пайдалана отырып, қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг, метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг жүргізуді қамтамасыз етеді.

Метеорологиялық және гидрологиялық мониторингтерді және қоршаған орта жай-күйінің мониторингін жүргізу жөніндегі қызмет мемлекеттік монополияға жатады және оны Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша құрылған шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорын – Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет жүзеге асырады.

2. Жалпы халық пен мемлекеттің қауіпсіздігі, экономика мен әлеуметтік саланың тұрақты жұмыс істеуі үшін маңызды мәні бар мемлекеттік және халықаралық қызметтер жалпы мемлекеттік және халықаралық ауқымдағы маңызы бар қызметтер болып табылады.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мемлекеттік бақылау желісін пайдалана отырып, жалпы мемлекеттік ұлттық және халықаралық маңызы бар қызметтерді көрсетуге байланысты метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг, қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг жүргізу жөніндегі қызметті ұйымдастырады.

4. Арнайы мақсаттағы қызметтер – жалпы мемлекеттік және халықаралық маңызы бар қызметтерге жатпайтын және қызметтер көрсетуге арналған өтеулі шарттар негізінде орындалатын метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг, қоршаған орта жай-күйінің мониторингі саласындағы қызметтер.

5. Мамандандырылған ақпарат – мемлекеттік бақылау желісінде алынған деректерді пайдалана отырып, метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг, қоршаған орта

жай-күйінің мониторингі саласында арнайы мақсаттағы қызметтерді көрсету нәтижесінде алынатын нысаналы ақпарат.

6. Мемлекеттік монополия субъектісі өндіретін және (немесе) өткізетін тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) бағаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган монополияға қарсы органмен келісу бойынша белгілейді.

7. Егер Қазақстан Республикасының заңдарында өзгеше белгіленбесе, Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет халықаралық ұйымдармен, шетелдік тұлғалармен және басқа мемлекеттердің гидрометеорологиялық қызметтерімен өзара іс-қимыл жасау кезінде гидрометеорологиялық қызмет және қоршаған орта жай-күйінің мониторингі саласындағы қызмет мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының атынан өкілдік етеді.

8. Метеорологиялық және гидрологиялық мониторинг саласындағы жалпы мемлекеттік және халықаралық маңызы бар қызметтер:

1) алынған гидрометеорологиялық деректерді бақылау, жинау, өңдеу, талдау және дауылды гидрометеорологиялық ақпаратты, гидрометеорологиялық болжамдарды, анықтамалықтарды, бюллетеньдерді, анықтама-консультацияларды, режимдік ақпаратты және мемлекеттік бақылау желісінің деректері пайдаланыла отырып алынған басқа да гидрометеорологиялық ақпаратты қамтитын жалпы мақсаттағы гидрометеорологиялық ақпаратты дайындау, сондай-ақ белгіленген тәртіппен мемлекеттік органдарды, өзге де ұйымдар мен жеке тұлғаларды осы ақпаратпен қамтамасыз ету;

2) гидрологиялық бақылау нәтижелері негізінде жерүсті суларын бөлу бойынша мемлекеттік су кадастрын жүргізу үшін деректер дайындау;

3) қолайсыз табиғи құбылыс фактісін растайтын немесе растамайтын анықтамаларды дайындау және беру, оның ішінде болжаммен қолайсыз ауа райы құбылысына ұшырайтын жерге барып зерттеп-қарау;

4) Мемлекеттік климаттық кадастр және Мемлекеттік гидрометеорологиялық қорды жүргізу;

5) халықаралық алмасу үшін гидрометеорологиялық ақпарат беру;

6) климат өзгеруін қоса алғанда, оның мониторингі.

9. Мемлекеттік климаттық кадастр – ауа температурасын, бұлттылықты, атмосфералық құбылыстарды, желдің бағыты мен жылдамдығын, жауын-шашын мөлшері мен атмосфераның басқа да сипаттамаларын және белгілі бір аумаққа тән төселетін беткі бөлікті қамтитын және көп жылдық кезеңдегі гидрометеорологиялық деректердің климаттық базасы негізінде қалыптасқан атмосфералық жағдайлардың жиынтығы туралы гидрометеорологиялық ақпаратқа негізделген жүйеленген деректер жиынтығы.

10. Мемлекеттік климаттық кадастрды жүргізу қағидаларын, сондай-ақ мемлекеттік климаттық кадастр деректерінің құрамын және мемлекеттік органдарға, өзге де ұйымдар мен жеке тұлғаларға оның деректерін беру тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

11. Мемлекеттік гидрометеорологиялық қор – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес пайдалану мақсатында сақтауға жататын құжатталған гидрометеорологиялық ақпараттың жиынтығы.

Мемлекеттік гидрометеорологиялық қорды жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

12. Қоршаған орта жай-күйінің мониторингі саласындағы жалпы мемлекеттік және халықаралық маңызы бар қызметтер:

1) қоршаған орта объектілерінің ластану жай-күйін бақылауды, ол туралы деректерді жинау, өңдеу, талдау және бюллетеньдерді, анықтамаларды және басқа ақпаратты дайындауды қамтитын жалпы мақсаттағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпарат дайындау, сондай-ақ белгіленген тәртіппен мемлекеттік органдарды, өзге де ұйымдар мен жеке тұлғаларды осы ақпаратпен қамтамасыз ету;

2) атмосфералық ауа жай-күйінің мониторингі – қоныстану аймақтарындағы атмосфералық ауаның жай-күйін байқау жүйесі (атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау жүзеге асырылатын мемлекеттік байқау пункттерінің саны халықтың санына, жергілікті жер бедеріне, ластанудың нақты деңгейіне байланысты айқындалады);

3) атмосфералық жауын-шашын жай-күйінің мониторингі – қоныстану аймақтарындағы атмосфералық жауын-шашын мен қар жамылғысының химиялық құрамын бақылау жүйесі;

4) судың сапалық жай-күйінің мониторингі – жағалау маңындағы аймақтардағы жерүсті сулары сапасының жай-күйін байқау жүйесі;

5) топырақ жай-күйінің мониторингі – қоныстану аймақтарының топырақтарындағы ластағыш заттардың шоғырлануын байқау жүйесі;

6) радиациялық мониторинг - қоныстану аймақтарында техногендік және табиғи радиоактивті ластануды байқау жүйесі;

7) трансшекаралық ластану мониторингі - трансшекаралық жағалау маңындағы жерүсті сулары мен топырақ сапасының жай-күйін шекара маңындағы мемлекеттермен халықаралық ынтымақтастық шеңберінде жүзеге асырылатын байқау жүйесі;

8) фондық мониторинг - қоршаған ортаның кешенді фондық мониторингі станцияларының мамандандырылған желісінде атмосфераның және басқа да ортаның биосферамен өзара іс-қимылындағы жай-күйін байқау жүйесі;

9) халықаралық алмасу үшін қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпарат беру.

13. Қоныстану аймағы – тұрғын үй, қоғамдық (қоғамдық-іскерлік) және рекреациялық аймақтарды, сондай-ақ инженерлік және көлік инфрақұрылымдарының жекелеген бөліктерін, басқа да объектілерді орналастыруға арналған, орналасуы мен

қызметі арнайы санитариялық-қорғаныш аймақтарын талап ететін әсер етпейтін елді мекен аумағының бөлігі.

178-бап. Мемлекеттік байқау желісін ұйымдастыру және оның қызметі, мемлекеттік байқау желісін қорғау

1. Анық ақпарат алу мақсатында стационарлық байқау пункттерінің айналасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін Стационарлық байқау пункттері және атмосфераның ластану жай-күйін бақылау пункттері туралы ережеге сәйкес қорғау аймақтары құрылады.

Гидрологиялық, метеорологиялық байқау және қоршаған ортаның жай-күйіне байқау жүргізуге арналған стационарлық немесе жылжымалы пункт байқау пункті болып табылады.

Жер учаскесінде, су объектісінде, ғимаратта, құрылыс жайда орнатылған аспаптар мен жабдығы бар, гидрологиялық, метеорологиялық байқауларды жүргізуге арналған арнайы жабдықталған орын стационарлық байқау пункті болып табылады.

2. Стационарлық байқау пункттерінің күзет аймақтарының шекараларын айқындау және белгілеу тәртібі Стационарлық байқау пункттері және атмосфераның ластану жай-күйін байқау пункттері туралы ережеде айқындалады.

3. Стационарлық байқау пункттеріне өту немесе жол жүру жүзеге асырылатын жер учаскелеріне Қазақстан Республикасының жер заңнамасында айқындалған тәртіппен сервитуттар белгіленуі мүмкін.

4. Мемлекеттік байқау желісінің реперлік (тірек) стационарлық байқау пункттерінің жер учаскелері алып қоюға жатпайды. Стационарлық байқау пункттерінің жер учаскелері айрықша жағдайларда ғана мемлекет мұқтажы үшін алынуы мүмкін, бұл ретте ауыстыру қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және Ұлттық гидрометеорологиялық қызметпен келісу бойынша осындай көшіруге бастамашы болған адамдардың қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

5. Климаттың көп жылдық өзгеру үрдістерін, агрометеорологиялық сипаттамаларды, құрлықтың су объектілерінің гидрологиялық жай-күйін, климаттық жағдайлар мен шаруашылық қызметтің өзгеруі әсерінен болатын геофизикалық процестерді зерделеуді жүргізуге мүмкіндік беретін байқау пункті реперлік байқау пункті болып табылады.

6. Мемлекеттік байқау желісінің қызметін ұйымдастыруды Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет жүзеге асырады.

7. Жаңадан ашылатын немесе ауыстыруға жататын стационарлық байқау пункттерінің және мемлекеттік байқау желісі атмосферасының ластану жай-күйін байқау пункттерінің орналасқан жерін анықтау Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және жергілікті атқарушы органдармен келісу бойынша Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің шешімімен жүргізіледі.

8. Мемлекеттік байқау желісі атмосферасының ластану жай-күйін қадағалайтын стационарлық қадағалау пункттері мен байқау пункттерінің қызметін тоқтату қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің шешімімен жүргізіледі.

9. Мемлекеттік бақылау желісі, оның ішінде оған бөлінген жер учаскелері мен акваториялардың бір бөліктері, сондай-ақ мүлік тек қана мемлекеттік меншікке жатады және мемлекеттің қорғауында болады және жекешелендіруге жатпайды.

10. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің құрамына кіреді және төтенше жағдайлар туындаған кезде өз қызметін Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырады.

179-бап. Ұлттық гидрометеорологиялық қызметті қаржыландыру

Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің жұмысын қаржыландыру Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес бюджет қаражаты және өзге де көздер есебінен жүзеге асырылады.

180-бап. Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің ақпарат беру талаптары

1. Гидрометеорологиялық ақпаратты және қоршаған ортаның жай-күйі туралы ақпаратты ұсыну тәртібі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін Ұлттық гидрометеорологиялық қызметтің ақпарат беру қағидаларында айқындалады.

2. Қазақстан Республикасының Қарулы күштерін, азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесін басқару органдарын, агроөнеркәсіптік кешенді дамыту саласындағы уәкілетті органды гидрометеорологиялық ақпаратпен қамтамасыз етуді Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет пен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган арасында жыл сайын жасалатын шарт негізінде жалпы мемлекеттік және халықаралық маңызы бар қызметтер көрсету шеңберінде Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет жүзеге асырады.

3. Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік байқау желісінде байқау нәтижесінде алынған деректерді пайдалана отырып, мемлекеттік органдарға өзге де қызметтер көрсетуге құқылы.

10-бөлім. Қазақстан Республикасы табиғи ресурстарының мемлекеттік кадастрлары

181-бап. Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарының мемлекеттік кадастрларының бірыңғай жүйесі туралы жалпы ережелер

1. Қазақстан Республикасы табиғи ресурстарының мемлекеттік кадастрларының бірыңғай жүйесі (бұдан әрі – Кадастрлардың бірыңғай жүйесі) Қазақстан Республикасының табиғи және экономикалық әлеуетін бірыңғай жалпы мемлекеттік

кешенді есепке алуды және бағалауды қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасы табиғи ресурстарының мемлекеттік кадастрларының барлық түрлерін біріктіретін салааралық ақпараттық жүйе ретінде құрылады және жүргізіледі.

2. Табиғи ресурстардың мемлекеттік кадастрлары табиғи ресурстардың сандық және сапалық көрсеткіштері туралы ақпараттың жүйелендірілген жиынтығын білдіреді және осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында белгіленген тәртіппен функциялайды.

3. Қоршаған ортаның құрамбөліктері: жер, су, орман, топырақ, жер қойнауы, өзара байланысты болатын өсімдіктер мен жануарлар дүниесі кадастрлардың бірыңғай жүйесінің объектілері болып табылады.

4. Кадастрлардың бірыңғай жүйесін жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган табиғи ресурстардың жай-күйі мен пайдаланылуын есепке алу деректері негізінде табиғи ресурстардың тиісті түрлерінің мониторингін жүзеге асыратын арнайы уәкілетті мемлекеттік органдармен бірлесіп ұйымдастырады.

Кадастрлардың бірыңғай жүйесін жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

5. Табиғи ресурстардың мемлекеттік кадастрларының жүйелерінде географиялық байланысы мен ұйымдық-құқықтық нысаны көрсетіле отырып, әрбір есептік кадастрлық объектіге оның жай-күйі туралы құжаттық мәліметтер цифрлық түрде қамтылады.

6. Мыналар:

- 1) кадастрлық ақпаратты өңдеу және ұсыну технологиясының бірлігі;
- 2) автоматтандырылған ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану;
- 3) ақпаратты толықтыру мен жаңартудың объективтілігі;

4) мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге құпияны құрайтын ақпараттан басқа, Кадастрлардың бірыңғай жүйесіндегі ақпараттың жалпыға қолжетімділігі Кадастрлардың бірыңғай жүйесін жүргізудің негізгі қағидаттары болып табылады.

182-бап. Кадастрлардың бірыңғай жүйесінің құрылымы мен мазмұны

Кадастрлардың бірыңғай жүйесінің құрылымын мынадай есепке алу объектілері құрайды, олар бойынша мониторингті мынадай арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар мен ұйымдар:

1) мемлекеттік жер кадастры бойынша – жер ресурстарын басқару саласындағы орталық уәкілетті орган және "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы;

2) мемлекеттік су кадастры (жерүсті және жерасты су объектілері, су ресурстарын пайдалану) бойынша – қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану және қорғау

саласындағы, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органдар – жалпы республика бойынша, ал олардың аумақтық органдары – өзендер бассейндері мен әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде;

3) мемлекеттік орман кадастры бойынша – орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган – жалпы республика бойынша, ал оның аумақтық органдары – әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде;

4) жер қойнауының мемлекеттік қорының бірыңғай кадастры бойынша – жалпы республика бойынша жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган, ал оның аумақтық органдары-әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде;

5) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың мемлекеттік кадастры бойынша – ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган – жалпы республика бойынша, ал оның аумақтық органдары – әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде;

6) жануарлар дүниесінің мемлекеттік кадастры бойынша – жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган – жалпы республика бойынша, ал оның аумақтық органдары – әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде жүзеге асырады.

183-бап. Ақпаратты ұсыну

1. Табиғи ресурстар кадастрлары шеңберінде алынған объектілерді есепке алу мен тіркеу нәтижелерін арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ақпараттық жүйесіне Кадастрлардың бірыңғай жүйесін жүргізу қағидаларына сәйкес өтеусіз береді.

2. Кадастрлардың бірыңғай жүйесіне енгізілген объект туралы деректерді:

1) арнайы уәкілетті мемлекеттік органдар бекіткен есептік материалдарды, объекті паспортын және статистикалық ақпаратты;

2) объектілердің кеңістіктіктегі жағдайы туралы картографиялық материал және аумақтарды кешенді бағалау үшін қажетті басқа да деректерді қамтуы керек.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган кадастрларда қамтылатын ақпаратқа табиғи ресурстардың тиісті түрлерінің мониторингін жүзеге асыратын арнайы уәкілетті мемлекеттік органдардың қол жеткізуін қамтамасыз етуге міндетті.

11-бөлім. Экологиялық бақылау

10-тарау. Мемлекеттік экологиялық бақылау

184-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның тексерілетін субъектілер қызметінің Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігі тұрғысынан тексеру және байқау жөніндегі қызметі мемлекеттік экологиялық бақылау болып табылады.

2. Мемлекеттік экологиялық бақылау мынадай бағыттар:

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы осы Кодекстің ережелерін сақтау;

2) ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы экологиялық талаптарды сақтау;

3) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды консервациялау және оның салдарларын жою, бұзылған жерлерді қалпына келтіру кезінде экологиялық талаптарды сақтау;

4) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау;

5) оператордың өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін осы Кодексте айқындалған талаптарды орындауы;

6) қоршаған ортаны қорғау саласындағы лицензияланатын қызмет түрлерін, сондай-ақ оған қатысты хабарлама жасау тәртібі белгіленген қызметті жүзеге асырудың біліктілік талаптары мен қағидаларын сақтау;

7) жергілікті атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының қоршаған ортаны қорғау саласында мемлекеттік қызметтер көрсету жөніндегі талаптарын сақтауы бойынша жүзеге асырылады.

185-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау нысандары

1. Мемлекеттік экологиялық бақылау мынадай:

1) субъектіге бармай профилактикалық бақылау;

2) субъектіге бару арқылы профилактикалық бақылау;

3) тексеру нысандарда жүзеге асырылады.

2. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүргізу тәртібі осы Кодекстің және Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің нормаларында белгіленген.

186-бап. Бармай профилактикалық бақылау

1. Бақылау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бұқаралық ақпарат құралдарынан, қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесінен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынылған құжаттама мен есептіліктен алынған деректерді талдау арқылы жүргізеді.

Бұл ретте белгілі бір аумақтағы тұрғындардың, оның ішінде халық жаппай демалатын орындардағы тіршілік әрекетінің жағдайларына тікелей әсер ететін қоршаған ортаны қорғау саласындағы бұзушылықтар немесе бұзушылықтардың жасалу тәуекелі туралы бұқаралық ақпарат құралдарындағы жарияланымдарды талдау, сондай-ақ қоршаған ортадағы ластағыш заттар эмиссияларының нормативтерден елеулі артуы туралы қоршаған ортадағы эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесінен алынған деректер нәтижелері Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 146-бабы 3-тармағына сәйкес байқау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық байқау мен қадағалау немесе жоспардан тыс тексеру жүргізу үшін негіз болуы мүмкін.

2. Бұзушылықтардың уақтылы жолын кесу және оларға жол бермеу, бақылау субъектілеріне бақылау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган анықтаған бұзушылықтарды өз бетінше жою құқығын беру бақылау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау мақсаттары болып табылады.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдары бақылау субъектісіне бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша бұзушылық анықталған жағдайда, бақылау субъектісіне бұзушылық анықталған күннен бастап он жұмыс күні ішінде ақпараттық хат ресімделеді және жіберіледі.

4. Ақпараттық хат бақылау субъектісіне жіберу және алу фактілерін растайтын тәсілмен тапсырылуға тиіс.

5. Төменде санамаланған тәсілдердің бірімен жіберілген ақпараттық хат мынадай жағдайларда:

- 1) қолма-қол – алғаны туралы ақпараттық хатта белгі қойылған күннен бастап;
- 2) оператордың алғанын тіркеу туралы белгісі бар курьерлік не пошта қызметімен;
- 3) электрондық тәсілмен – қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның сұрау салуы кезінде хатта көрсетілген бақылау субъектісінің электрондық мекенжайына жіберілген күннен бастап табыс етілді деп есептеледі.

6. Бақылау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою туралы ақпараттық хат алған бақылау субъектісі ол табыс етілген күннен кейінгі күннен бастап он жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға анықталған бұзушылықтарды жоюдың нақты мерзімдерін көрсете отырып, оларды жою жөніндегі іс-шаралар жоспарын ұсынуға міндетті.

7. Ақпараттық хатта көрсетілген бұзушылықтармен келіспеген жағдайда, бақылау субъектісі ақпараттық хат табыс етілген күннен кейінгі күннен бастап он жұмыс күні ішінде ақпараттық хат жіберген қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қарсылық жіберуге құқылы.

8. Бақылау субъектісіне (объектісіне) бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды белгіленген мерзімде жоймау, сол сияқты бұзушылықтарды жою жөніндегі іс-шаралар жоспарын мерзімінде ұсынбау субъектіге (объектіге) бару арқылы профилактикалық бақылау тізіміне тиісті субъектіні (объектіні) енгізуге негіз болып табылады.

187-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылау жүргізу кезінде нұсқамалардың орындалуын қамтамасыз ету

1. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының бұзылуы анықталған кезде мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар жеке және заңды тұлғаларға мұндай бұзушылықты жою туралы нұсқама шығарады.

2. Нұсқаманы жасау тәртібі және оның мазмұны Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленеді.

3. Бақылау және қадағалау субъектісінің анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманы орындау жөніндегі міндеттемесі мемлекет кірісіне есептелетін өсімпұлдармен қамтамасыз етіледі.

Өсімпұл әрбір жұмыс күні үшін мынадай:

1) жеке тұлғалар үшін – үш айлық есептік көрсеткіш;

2) шағын кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғалар үшін – бес айлық есептік көрсеткіш;

3) орта кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғалар үшін – жеті айлық есептік көрсеткіш;

4) ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғалар үшін – он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде есептеледі.

Өсімпұл Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде көзделген анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманы орындаудың ең аз мерзімі өткен кезден бастап есептеледі.

4. Өсімпұлды төлеу туралы талапты мемлекеттік экологиялық бақылаудың лауазымды адамдары анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқаманы орындау мерзімі өткен жағдайда ғана жібереді. Бақылау және қадағалау субъектісі есепке жазылған өсімпұлды тиісті талап жіберілген күннен бастап он жұмыс күні ішінде ерікті түрде төлемеген жағдайда, мемлекеттік экологиялық бақылаудың лауазымды адамдары есепке жазылған өсімпұлды өндіріп алуы сот тәртібімен жүзеге асырылады.

188-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзудан болатын экономикалық пайданы анықтау

1. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының жекелеген бұзушылықтарының қайталануын алдын алу және болдырмау мақсатында мемлекеттік экологиялық бақылау жүргізу кезінде мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар бақылау және қадағалау субъектісінің осындай бұзушылықтардан алған экономикалық пайдасын айқындайды.

2. Бақылау және қадағалау субъектісінің Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын сақтамау, уақтылы сақтамау немесе сақтаудан жалтару нәтижесінде ақша қаражатын үнемдеу немесе кіріс (түсім) алу түріндегі артықшылық алуы Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзудан экономикалық пайда алу деп танылады.

3. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар бақылау және қадағалау субъектісінің алынған экономикалық пайда сомасынан процентпен көрсетілген айыппұл салуға әкеп соғатын Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзу фактісі анықталған күннен бастап бір ай мерзімде

материалдарды жинауды және талдауды жүргізеді, бақылау және қадағалау субъектілерінен бұл үшін қажетті ақпаратты талап етеді және экономикалық пайда сомасын айқындайды.

4. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзудан алынған экономикалық пайданы айқындау әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

189-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар

1. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

1) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік экологиялық инспекторы;

2) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік экологиялық инспекторының орынбасары;

3) Қазақстан Республикасының аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

4) Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

5) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

6) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

7) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік экологиялық инспекторлары жатады.

2. Осы баптың 1-тармағында аталған лауазымды адамдарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тағайындайды.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мемлекеттік экологиялық бақылау бөлімшелері мемлекеттік қызметшілерінің санаттарын осы баптың 1-тармағында көрсетілген лауазымды адамдарға жатқызу тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

3. Мемлекеттік экологиялық инспекторлар белгіленген тәртіппен нысанды киіммен (погонсыз), қызметтік куәліктермен және белгіленген үлгідегі мөрлермен қамтамасыз етіледі.

Нысанды киім (погонсыз) киіп жүруге құқығы бар лауазымды адамдар лауазымдарының тізбесін, нысанды киім (погонсыз) үлгілерін, киіп жүру тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

4. Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік экологиялық инспекторының, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік экологиялық инспекторларының Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы бейнеленген және өз атауы бар құжаттар бланкілері болады.

190-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құқықтары мен міндеттері

1. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар:

1) субъектіге (объектіге) барып профилактикалық бақылау жүргізу немесе тиісті негіз болған кезде тексеру үшін тексерілетін объектінің аумағына және үй-жайына сынамаларды іріктеу үшін өлшеу аспаптары мен жабдықтарымен кіруге және қажет болған кезде, мамандар мен жұртшылық өкілдерін тарта отырып, қажетті өлшеулер жасауға, сынамалар (оның ішінде тауарлар мен материалдардың үлгілерін) алуға және оларды талдауға;

2) тексерілетін субъектілерден (объектілерден) сынамаларды зертханалық зерттеу нәтижелерін және қоршаған ортаға антропогендік әсер ету көлемін анықтау үшін қажетті өзге материалдарды сұратуға және алуға;

3) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұза отырып жүзеге асырылатын қызметті шектеу, тоқтата тұру және оған тыйым салу туралы сотқа талап қоюға;

4) экологиялық залал келтіру фактілерін анықтауға және осы Кодекстің талаптарына сәйкес оны жою жөніндегі шараларды айқындауға қатысуға;

5) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзушылар әрекеттерінің алдын алу немесе жолын кесу үшін жәрдем көрсету үшін прокуратураға және құқық қорғау органдарына жүгінуге;

6) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзуға байланысты жеке және заңды тұлғалардың рұқсаттарын, қорытындыларын, лицензияларын және басқа да рұқсат беру құжаттарын кері қайтарып алу, олардан айыру және қолданылуын тоқтата тұру туралы сотқа талап қоюға құқылы.

2. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларда арнаулы құралдарды (мамандандырылған байланыс құралдарын, фото -, бейнеаппаратураларды, өлшеу құралдарын) сақтауға, алып жүруге және қолдануға құқығы бар.

3. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының сақталуын қамтамасыз ету мәселелері бойынша басқа мемлекеттік органдармен, сондай-ақ жеке және (немесе) заңды тұлғалармен өзара іс-қимыл жасауға міндетті.

191-бап. Апелляциялық комиссияның шағымды қарау тәртібі

1. Мемлекеттік экологиялық бақылау субъектісі сотқа жүгінгенге дейін апелляциялық комиссияға тексеру нәтижелері туралы актіге шағымды қарау туралы өтінішхатты мәлімдеуге құқылы.

2. Апелляциялық комиссияның құрамына қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасының өкілдері міндетті түрде кіреді.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның тексеру нәтижелері туралы актісіне шағымды апелляциялық комиссия шағым жасалған мәселелер шегінде қарайды.

4. Тексеру нәтижелері туралы актіге шағым Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен және мерзімде жазбаша нысанда беріледі.

5. Апелляциялық комиссияның шешімі ұсынымдық сипатта болады.

6. Апелляциялық комиссия жыл сайын тексеру нәтижелері туралы актілерге шағымдарды қарау нәтижелерін жинақтап қорытады және Қазақстан Республикасының заңнамасын жетілдіру жөнінде ұсынымдар әзірлейді.

7. Мемлекеттік экологиялық бақылау субъектісінің сотқа Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген тәртіппен жүгінуі апелляциялық комиссияның тексеру нәтижелері туралы актіге арналған шағымды қарауды тоқтатуына алып келеді.

Мемлекеттік экологиялық бақылау субъектісінің Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған тәртіпте сотқа жүгінгеннен кейін немесе сот шешімінің күшіне енгеннен кейін берілген тексеру нәтижелері туралы актіге шағым қараусыз қалдырылады.

192-бап. Апелляциялық комиссияның шағымды қарауы және мемлекеттік экологиялық бақылауды жүргізу кезінде ақпараттың құпиялылығын қамтамасыз ету

Мемлекеттік құпиялар, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге құпияны құрайтын мәліметтер апелляциялық комиссияның мүшелеріне қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүргізген тексеру нәтижелері туралы актілерге шағымды қарау кезінде шағым берген адамның жазбаша рұқсатын алмай, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындаған тәртіппен беріледі.

Жоғарыда көрсетілген мәліметтерді апелляциялық комиссия мүшелері жария етпеуге тиіс.

193-бап. Мемлекеттік экологиялық бақылаудың жариялылығы

1. Жеке және заңды тұлғалардың мемлекеттік экологиялық бақылау нәтижелері туралы ақпаратқа қол жеткізу құқығы бар.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ресми интернет-ресурста:

1) мемлекеттік экологиялық бақылау субъектілерінің экологиялық талаптарды сақтау деңгейі мен деңгейінің өзгеруі туралы талдамалық есептерді (табиғатты сақтауға сәйкестікті);

2) мемлекеттік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша жылдық есептілікті;

3) I және II санаттағы объектілерде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасындағы анықталған бұзушылықтар, мемлекеттік экологиялық бақылау субъектісін тиісті әкімшілік, қылмыстық және (немесе) азаматтық-құқықтық жауапкершілікке тарту, оның ішінде салынған жазалар туралы, сондай-ақ I және II санаттағы объектілерге қатысты ұйғарымдарды шығару мен орындау туралы ақпаратты ;

4) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын жүйелі түрде бұзатын кәсіпорындар тізбесін жариялауды қамтамасыз етеді.

Осы тармақтың 1) - 4) тармақшаларында көрсетілген ақпаратқа мемлекеттік экологиялық бақылау субъектілері туралы мәліметтерді және оларға қатысты соттың күшіне енген тиісті шешімі жоқ немесе мемлекеттік экологиялық бақылау субъектісінің мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамның тиісті актісіне (шешіміне) сотқа шағымдану мерзімі өтпеген Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзуға жол берген мәліметтерді енгізуге жол берілмейді.

3. I және II санаттағы объектілердің операторлары соттың тиісті шешімі негізінде өз есебінен бұқаралық ақпарат құралдарында және ресми Интернет-ресурстарында Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзу фактілері, оларға салынған жазалар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзушылықтарды жою жөнінде қабылданған және белгіленген шаралар туралы ақпаратты орналастыруға міндетті.

4. Осы баптың 2 және 3-тармақтарына сәйкес интернет-ресурстарда орналастырылатын тиісті ақпарат кемінде күнтізбелік 30 күн ашық қолжетімді болуға тиіс.

11-тарау. Өндірістік экологиялық бақылау

194-бап. Өндірістік экологиялық бақылаудың міндеті мен мақсаттары

1. I және II санаттағы объектілердің операторлары өндірістік экологиялық бақылауды жүзеге асыруға міндетті.

2. Мыналар:

1) объект операторының ішкі экологиялық саясатқа, қоршаған ортаға әлеуетті әсер ететін өндірістік процестерді бақылауға және реттеуге қатысты шешімдер қабылдауы үшін ақпарат алу;

2) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы талаптарының сақталуын қамтамасыз ету;

3) өндірістік процестердің қоршаған ортаға және адам денсаулығына теріс әсерін барынша азайту мәліметі;

4) табиғи және энергетикалық ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыру;

5) штаттан тыс жағдайларға жедел алдын ала ден қою;

6) объект операторының басшылары мен қызметкерлерінің экологиялық хабардарлығы мен жауапкершілігінің неғұрлым жоғары деңгейін қалыптастыру;

7) кәсіпорындардың экологиялық қызметі және халықтың денсаулығы мен қоршаған орта үшін тәуекелдер туралы жұртшылыққа ақпарат беру;

8) экологиялық менеджмент жүйесінің тиімділігін арттыру өндірістік экологиялық бақылау мақсаттары болып табылады.

195-бап. Өндірістік экологиялық бақылау жүргізу тәртібі

1. Өндірістік экологиялық бақылауды экологиялық рұқсаттың бөлігі болып табылатын өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының негізінде I және II санаттағы объектінің операторы жүргізеді.

2. Өндірістік экологиялық бақылау шеңберінде өндірістік процестің тиімділігін экологиялық бағалау қоршаған ортаға эмиссиялар, зиянды өндірістік факторлар деңгейін, сондай-ақ табиғи, энергетикалық және өзге де ресурстарды тұтынудың нақты көлемін өлшеу негізінде және (немесе) есептеу негізінде жүзеге асырылады.

196-бап. Объект операторының өндірістік экологиялық бақылау жүргізу кезіндегі құқықтары мен міндеттері

1. I және II санаттағы объекті операторының өндірістік экологиялық бақылау қызметінің ұйымдық құрылымын және оны жүргізу үшін персоналдың жауапкершілігін дербес айқындауға құқығы бар:

2. Өндірістік экологиялық бақылау жүргізу кезінде объектінің операторы:

1) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасын сақтауға;

2) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының шарттарын іске асыруға және нәтижелерді құжаттауға;

3) I санаттағы объектілерге қатысты – қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен өндірістік экологиялық бақылау жүргізу кезінде қоршаған ортаға эмиссиялардың автоматтандырылған мониторингін жүргізу тәртібіне және өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша есептілікке қойылатын талаптарға сәйкес эмиссиялардың елеулі көздеріндегі қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесін белгілеуге;

4) өндірістік экологиялық бақылау қызметін құруға не өндірістік экологиялық бақылауды ұйымдастыруға және жүргізуге және мемлекеттік экологиялық бақылау органдарымен өзара іс-қимыл жасауға жауапты қызметкерді тағайындауға;

5) рәсімдік талаптарды ұстануға және алынатын деректердің сапасын қамтамасыз етуге;

6) өндірістік экологиялық бақылау нәтижелерін жүйелі түрде бағалауға және Қазақстан Республикасы экологиялық заңнамасының талаптарына анықталған сәйкессіздіктерді жою жөнінде қажетті шаралар қабылдауға;

7) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері жөніндегі есептерді белгіленген тәртіппен беруге;

8) үш жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өндірістік экологиялық бақылау процесінде белгіленген Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзу фактілері туралы хабарлауға;

9) қауіпсіздік техникасын сақтауға;

10) жүзеге асырылатын өндірістік экологиялық бақылаудың сапасы мен объективтілігін растау үшін мемлекеттік экологиялық инспекторлардың бастапқы ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз етуге;

11) жұртшылықтың өндірістік экологиялық бақылау бағдарламаларына және өндірістік экологиялық бақылау жөніндегі есептік деректерге қол жеткізуін қамтамасыз етуге;

12) мемлекеттік экологиялық инспекторлардың талап етуі бойынша мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті өндірістік экологиялық бақылаудың құжаттамасын, талдау нәтижелерін және өзге де материалдарын ұсынуға міндетті.

197-бап. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасының мазмұнына қойылатын талаптар

1. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасында мынадай ақпарат:

1) ластағыш заттар эмиссияларының сандық және сапалық көрсеткіштерінің және өндірістік мониторинг процесінде қадағаланатын өзге де параметрлердің міндетті тізбесі;

2) өндірістік мониторингтің кезеңділігі мен ұзақтығы, өлшеуді жүзеге асыру жиілігі ;

3) өндірістік мониторинг жүргізудің пайдаланылатын аспаптық және есептік әдістері туралы мәліметтер;

4) өндірістік мониторинг процесінде қадағаланатын параметрлер үшін сынамаларды іріктеу нүктелерінің қажетті саны (құрамбөліктер бойынша: атмосфералық ауа, су, топырақ) және өлшеу жүргізу орны;

5) деректерді есепке алуды, талдауды және хабарлауды жүргізу әдістері мен жиілігі;

6) ішкі тексерулердің жоспар-графикі және олардың сақталмауына ден қоюдың ішкі құралдарын қоса алғанда, Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзушылықтарды жою рәсімі;

7) аспаптық өлшеу сапасын қамтамасыз ету тетіктері;

8) штаттан тыс жағдайлардағы әрекеттер хаттамасы;

9) өндірістік экологиялық бақылауды жүргізу үшін қызметкерлердің ішкі жауапкершілігінің ұйымдық және функционалдық құрылымы;

10) өндірістік экологиялық бақылауды ұйымдастыру және жүргізу мәселелерін көрсететін өзге де мәліметтер қамтылуға тиіс.

2. I және II санаттағы объектілерді өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы экологиялық рұқсатта қамтылған экологиялық шарттарға да сәйкес келуге тиіс.

3. I және II санаттағы объектілерді өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасын әзірлеу қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

198-бап. Өндірістік мониторингтің түрлері және оны жүргізуді ұйымдастыру

1. Өндірістік мониторинг өндірістік экологиялық бақылаудың элементі болып табылады.

2. Өндірістік мониторингті жүзеге асыру шеңберінде операциялық мониторинг, қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингі және ықпал ету мониторингі орындалады.

3. Операциялық мониторинг (өндірістік процестің мониторингі) объект қызметінің көрсеткіштері оны тиісінше жобалық пайдалану және осы өндірістің технологиялық регламентінің шарттарын сақтау үшін орынды деп есептелетін диапазонда екенін растау үшін технологиялық процестің параметрлерін бақылауды қамтиды. Операциялық мониторингтің мазмұнын объектінің операторы айқындайды.

4. Қоршаған ортаға эмиссиялардың мониторингі эмиссиялардың санын, сапасын және олардың өзгеруін қадағалау болып табылады.

I санаттағы объектілердегі қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингі қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесін пайдалануды қамтуға тиіс.

Қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесі – негізгі стационарлық эмиссиялар көздерінде қоршаған ортаға эмиссиялар көрсеткіштерін қадағалайтын және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес берілген режимде анық деректерді беру үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ақпараттық жүйесімен онлайн-байланысы бар өндірістік экологиялық мониторингтің автоматтандырылған жүйесі.

Шығарындыларды автоматты мониторингілеу жүйелері жүзеге асыратын өлшемдер техникалық реттеу және метрология саласындағы уәкілетті орган бекітетін автоматты өлшем құралдарының техникалық талаптарына, сондай-ақ берілетін ақпараттың құрамы, ақпаратты ұсыну нысанына, ақпаратты беру, өңдеу, сақтау, пайдалану тәртібі және қоршаған ортаны қорғау саласындағы орган бекіткен техникалық талаптарға жауап беруі тиіс.

5. Әсер ету мониторингін жүргізу Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының және қоршаған орта сапасы нормативтерінің сақталуын қадағалау үшін қажет болған не кешенді экологиялық рұқсатта айқындалған жағдайларда өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасына енгізіледі.

6. Әсер ету мониторингі:

1) қызмет сезімтал экожүйелерді және халық денсаулығының жай-күйін қозғайтын жағдайларда;

2) технологиялық объектілерді пайдалануға беру кезеңінде;

3) қоршаған ортаға авариялық эмиссиялардан кейін міндетті болып табылады.

7. Әсер ету мониторингін объектінің операторы жеке, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша басқа объектілердің операторларымен бірлесіп жүзеге асыруы мүмкін.

8. Қоршаған ортаға эмиссиялардың өндірістік мониторингін және әсер ету мониторингін Қазақстан Республикасының сәйкестікті бағалау саласындағы

аккредиттеу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелген зертханалар жүзеге асырады.

Өндірістік мониторингті жүзеге асыратын адам Қазақстан Республикасының " Өкімшілік құқық бұзушылық туралы" Кодексіне сәйкес өндірістік мониторинг нәтижелері бойынша анық емес ақпарат бергені үшін жауапты болады.

9. Өндірістік мониторинг деректері Қоршаған орта мен табиғи ресурстар мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін жүргізу шеңберінде қоршаған ортаның жай-күйін бағалау үшін пайдаланылады.

199-бап. Өндірістік экологиялық бақылау бойынша есеп және есептілік

1. Объектінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейтін қағидаларға сәйкес ішкі есеп жүргізеді, өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша мерзімді есептерді қалыптастырады және Қоршаған орта және табиғи ресурстар туралы ұлттық деректер банкіне электрондық нысанда ұсынады.

2. Өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша мерзімді есептер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның интернет-ресурсында жариялануға тиіс.

200-бап. Өндірістік экологиялық бақылау қызметі және өндірістік экологиялық бақылауға жауапты адамдар

1. Өндірістік экологиялық бақылауды жүргізуге жауапты адам объектіде немесе жекелеген жұмыс учаскелерінде қызметкерлер Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы талаптарының анықталған бұзушылықтарын, оларды жою мерзімдерін көрсете отырып жазатын өндірістік экологиялық бақылау журналдарын жүргізуді қамтамасыз етуге міндетті

2. Нәтижесінде адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп немесе экологиялық залал келтіру тәуекелі туындайтын экологиялық талаптардың бұзылу фактілерін анықтаған өндірістік экологиялық бақылауды жүргізуге жауапты адамдар туындаған жағдайды жою немесе оқшаулау жөнінде өздеріне байланысты барлық шараларды дереу қолдануға және бұл туралы объект операторының басшылығына хабарлауға міндетті.

201-бап. Ішкі тексерулерді ұйымдастыру

1. Объект операторы Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының сақталуын тұрақты ішкі тексеру және өндірістік экологиялық бақылау нәтижелерін экологиялық және өзге де рұқсаттар шарттарымен салыстыру жөнінде шаралар қолданады.

2. Ішкі тексерулерді объект операторы өндірістік экологиялық бақылауды ұйымдастыруға және жүргізуге жауаптылық жүктеген қызметкер (қызметкерлер) жүргізеді.

3. Ішкі тексерулер барысында:

1) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасында көзделген іс-шараларды орындау;

2) қоршаған ортаны қорғауға жататын өндірістік нұсқаулықтар мен қағидаларды сақтау;

3) экологиялық және өзге де рұқсаттардың шарттарын орындау;

4) өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша есепке алу мен есептілікті жүргізудің дұрыстығы;

5) өндірістік экологиялық бақылауды ұйымдастыру және жүргізу мәселелері көрсетілетін өзге де мәліметтер бақыланады.

4. Ішкі тексеруді жүзеге асыратын қызметкер (қызметкерлер):

1) алдыңғы ішкі тексеру туралы есепті қарауға;

2) қоршаған ортаға эмиссиялар жүзеге асырылатын әрбір объектіні зерттеп-қарауға;

3) басшыға, қажет болған кезде, тексеру барысында анықталған сәйкессіздіктерді түзету жөніндегі шараларды жүргізу туралы талаптарды, оларды жою мерзімдері мен тәртібін қамтитын жазбаша есеп жасауға міндетті.

12-тарау. Қоғамдық экологиялық бақылау

202-бап. Қоғамдық экологиялық бақылау

1. Қоғамдық экологиялық бақылау жұртшылықты мемлекеттің экологиялық проблемаларына тарту және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қызметіне жәрдемдесу мақсатында жүргізіледі.

2. Қоғамдық экологиялық бақылауды Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған, жарғысында қоғамдық экологиялық бақылауды жүргізу жөніндегі қызметті жүзеге асыру қарастырылған және арнайы қоғамдық экологиялық бақылауды жүзеге асыру мақсатында қоршаған орта саласындағы уәкілетті органда аккредиттелген қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдар жүзеге асыра алады.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы аккредиттелген орган ынтымақтастық пен өзара іс-қимылды жүзеге асыру үшін осы Кодекске сәйкес қоғамдық экологиялық бақылау жүргізуге уәкілетті қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдардың тізбесін жасайды және ресми интернет-ресурста жариялайды.

4. Осы баптың 3-тармағында көрсетілген тізбені қалыптастыру мақсатында осы баптың 2-тармағында көрсетілген талаптарға сәйкес келетін коммерциялық емес ұйымдар өзінің сәйкестігі және қоғамдық экологиялық бақылауды жүзеге асыру ниеті туралы өтінішті, жарғы көшірмесін қоса беру арқылы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жібереді.

Уәкілетті орган коммерциялық емес ұйым осы баптың 2-тармағында көрсетілген талаптарға сәйкес келген жағдайда 15 жұмыс күні ішінде осы коммерциялық емес ұйымды осы Кодекске сәйкес қоғамдық экологиялық бақылау жүргізуге аккредиттелген қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдардың тізбесіне енгізеді.

5. Қоғамдық экологиялық бақылауды жүргізу тәртібі осы Кодексте айқындалады, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы коммерциялық емес ұйымдар өздерінің жарғыларына сәйкес айқындайды.

6. Қоғамдық экологиялық бақылау:

1) қоғамдық экологиялық бақылауды жүзеге асыратын коммерциялық емес ұйымдардың қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзу фактілері немесе осындай бұзушылық тәуекелдері туралы хабар беруін;

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жанынан құрылатын қоғамдық кеңесте I санаттағы объектілердің операторлары болып табылатын бақылау және қадағалау субъектілерінің Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзуы, осы субъектілерге қатысты қолданылған шаралар және оларды орындау мәртебесі туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ақпаратын тыңдауды;

3) мемлекеттік экологиялық бақылау нәтижелерін қоғамдық талқылау барысында коммерциялық емес ұйымдар өкілдерінің қатысуын қамтиды.

7. Мемлекеттік органдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы қоғамдық ұйымдардың аккредиттелген өкілдерін Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзушылықтарды анықтау бойынша жұмысқа ерікті негізде тартуға құқылы.

12-бөлім. Экологиялық мәдениет, білім беру және ағарту

203-бап. Экологиялық мәдениет

1. Экологиялық мәдениет деп адам мен табиғат арасындағы қарым-қатынастардың сипатын, қоршаған табиғи ортаны сақтау және дамыту жөніндегі қызметке адамның қосылу шамасы мен тәсілін білдіретін және айқындайтын білім, білік және құндылықты бағдарлардың жүйесі түсіндіріледі.

2. Экологиялық мәдениет халықтың сана-сезімін дамытып қана қоймай, мемлекеттің әл-ауқатының өсуіне мүмкіндік беретін Қазақстан Республикасындағы негізгі жеке басы құндылықтарының бірі деп танылады.

3. Экологиялық мәдениет негіздерін дарыту білім беру ұйымдарында отбасылық тәрбиені, тәрбиені (ағартумен), корпоративтік мәдениетпен байланысты қоғамдық қатынастардың, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық жүйесі жағдайында қоғамдық қарым-қатынастардың негізін қалаушы міндеттерінің бірі болып табылады.

4. Экологиялық мәдениетті қалыптастыру мақсатында мемлекет халықтың адам мен табиғаттың байланысы туралы, адамның тіршілік әрекетінің қоршаған ортаға және табиғи құбылыстарға ықпалы туралы, климаттың жаһандық өзгеру қаупі және Қазақстан Республикасының тұрақты дамуының экологиялық негіздері туралы түсінігін қалыптастыратын ақпаратты таратуды қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолданады.

5. Әркім Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі белгілеген тәртіппен, сондай-ақ осы Кодексте белгіленген тәртіппен өтініштер енгізу арқылы экологиялық жағдаймен және мемлекеттің экологиялық саясатымен байланысты мәселелерге белсенді қатысуға құқылы.

204-бап. Экологиялық білім беру мақсаты, негізгі бағыттары, субъектілері мен объектілері

1. Экологиялық білім деп әрбір адамның белсенді өмірлік ұстанымын және тұрақты даму қағидаттарына негізделген қоғамдағы экологиялық мәдениетті қалыптастыруға бағытталған тұлғаны оқытудың, тәрбиелеудің және дамытудың үздіксіз интеграцияланған процесі түсіндіріледі.

2. Экологиялық білім беру нысаналы аудиторияға да, жалпы қоғамға да бағытталған іс-шаралар кешенін қамтиды.

3. Барлық деңгейдегі білім беру ұйымдары, тұрғынжай және басқа да жылжымайтын мүлік иелері, тауарларды өндірушілер, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді берушілер және оларды тұтынушылар экологиялық білім беру жүйесінің нысаналы аудиториясы бола алады.

4. Экологиялық ағарту – қоғамда экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыру мақсатында экологиялық білімді, қоршаған ортаның, табиғи ресурстардың, экологиялық қауіпсіздіктің және өзге экологиялық ақпараттың жай-күйі туралы ақпаратты тарату.

5. Мемлекет халыққа экологиялық мәселелер жөнінде ақпарат беруді және жұртшылықтың қоршаған ортаны қорғауға қатысты мәселелерге қатысуын қамтамасыз ететін мынадай шараларды қолданады:

1) ауаның жай-күйі, климаттың өзгеруі, су және жер ресурстарының жай-күйі, биологиялық әралуандылық, энергетикалық жағдай, қалдықтармен жұмыс жасау туралы ақпарат беру үшін Экологиялық ақпараттың бірыңғай дерекқорына жұртшылықтың қол жеткізуін қамтамасыз етеді;

2) тұрғын үй коммуналдық шаруашылығы жүйесі арқылы халыққа, оның ішінде тұрғын үй және басқа да жылжымайтын мүліктің меншік иелеріне қоршаған ортаның жай-күйіне су және энергетикалық ресурстарды тұтыну сапасының ықпалы туралы, қалдықтарды экологиялық тиімді басқару туралы ақпарат береді;

3) қайталама ресурстарды пайдалана отырып, ресурс үнемдейтін өндірісті, тауарлар өндіруді, жұмыстарды орындауды және қызметтер көрсетуді қолдау жөнінде мемлекет қабылдайтын шаралар туралы кәсіпкерлік субъектілеріне ақпарат береді;

4) тұтынушыларға тұтынылатын тауарларды өндірудің, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің экологиялылығы туралы және энергия тиімді өндіріс арқылы және қайталама ресурстарды пайдалана отырып алынатын тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуды ынталандыру жөніндегі шаралар туралы ақпарат береді;

5) осы Кодексте белгіленген жағдайларда экологиялық бақылауды жүзеге асыруға қатысуға рұқсат береді.

205-бап. Білім беру ұйымдарында экологиялық білім беру

1. Білім беру ұйымдарында экологиялық білім беру Тұрақты даму мақсаттарының призмасы арқылы қаралатын ландшафтық аймақтық басымдықтарды, климаттық өзгерістерді ескере отырып, экологиялық технологиялар тақырыптарын интеграциялауды іске асыру, сондай-ақ мамандандырған және пәнаралық білім беру бағдарламаларын ықтимал енгізу, сондай-ақ экологиялық аспектілерді қазіргі оқу пәндеріне интеграциялау арқылы жүзеге асырылады.

2. Білім беру бағдарламалары мен оқу пәндері тақырыптамаларды теориялық зерделеуге, сондай-ақ практикалық сабақтарға бағытталған практикаға бағдарланған тәсілді көздейді.

3. Қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы мамандықтар бойынша мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын және кәсіптік білім берудің үлгілік оқу бағдарламаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша білім беру саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

4. Қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы мамандықтар бойынша кәсіптік білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары қауіпті қалдықтармен жұмыс жасау құқығына міндетті кәсіптік даярлауды көздеуге, сондай-ақ дуальды білім беру жүйесін дамытуға бағытталуға тиіс.

206-бап. Экологиялық білім беру мен ағартуды мемлекеттік қолдау

1. Мемлекет мынадай басым бағыттар:

1) Қазақстан Республикасының орнықты дамуға көшуі үшін білім беру саласындағы ұзақ мерзімді іс-қимыл жоспарын айқындау;

2) экологиялық білім беру мен ағартудың оқу-әдістемелік және ғылыми-әдістемелік негіздерін жетілдіру;

3) қоршаған ортаны қорғау саласында білікті мамандар даярлау, жалпы экологиялық мәдениетті қалыптастыру саласында үздік отандық және шетелдік инновациялық педагогикалық әдістемелер мен тәсілдерді ілгерілету;

4) Қазақстан Республикасы халқының экологиялық білім беру мен ағартуға қол жеткізуін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін интеграцияланған шешімдерді, ойын материалдарын, иллюстрациялық материалдарды және материалдардың басқа да түрлерін қамтитын практикаға бағдарланған модульдерді жасау;

5) қоғам мен отбасында экологиялық ағарту жөніндегі бағдарламалар мен іс-шараларды жүзеге асыратын ұйымдардың дамуына жәрдемдесу;

б) климаттың өзгеруіне бейімделу саласында мамандар даярлау;

7) жұртшылықты климаттың өзгеруінің болжамды әсер етуі, осал тұстары және климаттың өзгеруіне бейімделу бойынша шаралар туралы хабардар ету бойынша экологиялық білім мен ағартуды қолдауды жүзеге асырады.

2. Мемлекеттік қолдау шаралары:

1) білім беру ұйымдарында экологиялық білім беруді (экологиялық білім беру мен ағарту, мамандардың біліктілігін арттыру жөніндегі оқу-әдістемелік жұмыстар мен іс-шаралар) қаржыландыруды;

2) мамандарды даярлауға мемлекеттік білім беру тапсырысын қалыптастыруға мемлекеттік органдардың белсенді қатысуын;

3) тұрақты даму үшін білім беру саласындағы инновациялық әдістемелік практикаларды, зерттеулерді қолдауға мемлекеттік тапсырыс беруді;

4) экологиялық білім беру мен ағарту саласындағы қызметті жүзеге асыратын коммерциялық емес ұйымдарға мемлекеттік әлеуметтік тапсырыс беруді;

5) экологиялық білім беру мен ағарту, кадрлардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау жөніндегі қажетті іс-шараларды қамтамасыз етуді қамтиды.

13-бөлім. Экологиялық ғылыми зерттеулер

207-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулердің мақсаттары мен міндеттері

1. Экологиялық ғылыми зерттеулер қоршаған ортаны қорғауды ғылыми қамтамасыз ету, табиғи экожүйелерді жақсарту, қалпына келтіру, тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету, биоәртүрлілікті сақтау және табиғи ресурстарды молайту жөніндегі ғылыми негізделген іс-шараларды әзірлеу, климаттың өзгеру әсерін зерделеу, климатқа әсер етуді жеңілдету және климаттың өзгеруіне бейімделу, халықтың денсаулығын жақсарту, Қазақстан Республикасының экологиялық қауіпсіздігі мен әлеуметтік, экономикалық және экологиялық теңгерімді дамуын қамтамасыз ету мақсатында жүргізіледі.

2. Мыналар:

1) қоршаған ортаның жай-күйін ғылыми бағалау және болжау;

2) ғылыми негізделген экологиялық нормативтерді, қоршаған ортаны қорғау саласындағы ұлттық стандарттарды әзірлеу;

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік реттеу мен басқаруды қамтамасыз ету үшін ғылыми ұсынымдар әзірлеу;

4) экологиялық тиімді ресурс үнемдейтін технологияларды ғылыми негіздеу, әзірлеу және енгізу;

5) климатқа әсерін жеңілдету және климаттың өзгеруіне бейімделу үшін ғылыми негізді қамтамасыз ету экологиялық ғылыми зерттеулердің міндеттері болып табылады.

208-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттары

1. Қоршаған ортаны қорғау саласында ғылыми қамтамасыз ету міндеттерін шешу үшін ғылыми зерттеулердің мынадай түрлері:

- 1) аумақтарды әлеуметтік-экономикалық орнықты дамытудың кешенді республикалық, өңірлік, жергілікті ғылыми негіздемелерін әзірлеу;
- 2) экожүйелердің антропогендік әсерге тұрақтылығын зерттеу және экологиялық тәуекелдерді анықтаудың ғылыми негіздерін әзірлеу;
- 3) қоршаған ортаға антропогендік жүктемелер деңгейін және экожүйелер мен ландшафттардың бұзылу дәрежесін бағалау;
- 4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы ғылыми негізделген нормативтік құжаттарды әзірлеу;
- 5) экожүйелер мен ландшафттарға антропогендік әсер ету шегінің аймақтық деңгейлерін айқындау;
- 6) қоршаған орта факторларының халық денсаулығына тигізетін әсерін анықтау;
- 7) экологиялық шиеленіс дәрежесі бойынша республика аумағын аудандастыру және саралау;
- 8) қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін әзірлеуге байланысты зерттеулер;
- 9) қоршаған ортаға эмиссияларды тазарту жөніндегі әдістер мен технологияларды әзірлеуге байланысты зерттеулер;
- 10) шикізатты кешенді пайдалану, қалдықтарды қайта өңдеу және кәдеге жарату жөніндегі зерттеулер;
- 11) экологиялық тиімді және ресурс үнемдейтін жаңа технологияларды іздеу, ғылыми-техникалық негіздеу және енгізу жөніндегі зерттеулер;
- 12) материалдарды әзірлеу, қоршаған ортаның жай-күйін бағалауды ғылыми сүйемелдеу және антропогендік және табиғи факторлардың әсерінен оның өзгерістерін болжамдау;
- 13) қоршаған ортаға антропогендік немесе табиғи факторлардың әсер етуінің теріс салдарларын болдырмау немесе азайту әдістерін ғылыми негіздеу;
- 14) көп жылдық байқау және жедел бақылау негізінде экожүйелер мен объектілер жай-күйінің сандық және сапалық көрсеткіштеріне экологиялық мониторинг нәтижелерін жүйелі зерделеу және жинақтап қорыту;
- 15) қоршаған орта жай-күйінің мониторингін ғылыми қамтамасыз ету;
- 16) қоршаған ортаға эмиссияларға, табиғи ресурстарды пайдалануға арналған лимиттерді (квоталарды) әзірлеу және ғылыми негіздеу;
- 17) климаттың өзгеруінің Қазақстан Республикасының экономикасы мен табиғи ресурстарына әсерін бағалауды, климаттың өзгеруінің климатқа әсерін жеңілдетуді және климаттың өзгеруіне бейімдеуді қоса алғанда, оны кешенді зерттеу;
- 18) озон қабатының жай-күйін, оның бұзылу және қалпына келтіру процестерін зерттеу, адам қызметінің озон қабатына ықпалын болдырмау жөніндегі шараларды әзірлеу;

19) қоршаған ортаға зиянды әсер ететін қызметті экономикалық реттеу тетіктерінің проблемаларын зерттеу, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларға арналған экономикалық тиімділік пен шығындарды бағалау әдістерін әзірлеу және осы іс-шараларды ғылыми сүйемелдеу;

20) Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуының экологиялық индикаторларын әзірлеуге және ғылыми негіздеуге қатысу;

21) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы халықаралық шарттар бойынша Қазақстан Республикасының міндеттемелерін орындауға байланысты ғылыми зерттеулер жүргізу;

22) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы халықаралық ғылыми ынтымақтастық жүзеге асырылуы мүмкін.

2. Иргелі және қолданбалы ғылыми экологиялық зерттеулерді қаржыландыру бюджет қаражаты және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тыйым салынбаған басқа да қаржыландыру көздері есебінен жүзеге асырылады.

209-бап. Экологиялық ғылыми зерттеулер жүргізуге қойылатын талаптар

1. Ғылыми экологиялық зерттеулерді осы Кодекске және Қазақстан Республикасының ғылым туралы заңнамасына сәйкес ғылыми ұйымдар жүргізеді.

2. Қазақстан Республикасының аумағында қоршаған ортаны қорғау саласындағы ғылыми зерттеулерді Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын міндетті түрде орындаған кезде қазақстандық жеке және заңды тұлғалар да, шетелдік жеке және заңды тұлғалар да, сондай-ақ халықаралық ұйымдар жүзеге асыра алады.

ЕРЕКШЕ БӨЛІК

14-бөлім. Атмосфералық ауаны қорғау

210-бап. Атмосфералық ауа және оны қорғау

1. Атмосфералық ауа – тұрғын, өндірістік және өзге де үй-жайлардың шегінен тыс орналасқан атмосфера газдарының қоспасы болып табылатын табиғаттың өмірлік маңызды құрамбөлігі.

2. Атмосфералық ауа Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес ластанудан қорғалуға тиіс.

3. Атмосфералық ауаның ластануы деп атмосфералық ауада ластағыш заттардың концентрацияларда немесе мемлекет белгілеген атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтерінен асатын деңгейлерде физикалық әсер етуі түсіндіріледі

Антропогендік және табиғи факторлар нәтижесінде ластағыш заттардың пайда болуы, атмосфералық ауаға физикалық әсер етуі, сондай-ақ атмосфералық ауада болатын химиялық, физикалық және биологиялық процестер нәтижесінде онда ластағыш заттардың түзілуі атмосфералық ауаны ластағыш көздері деп танылады.

211-бап. Атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындысы

1. Атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындысы (бұдан әрі – шығарынды) деп ластағыш заттардың атмосфералық ауаға шығарынды көздерінен босатылуы түсіндіріледі.

2. Пайдалану процесінде атмосфералық ауаға ластағыш заттарды босату жүргізілетін құрылысжай, техникалық құрылғы, жабдық, қондырғы, алаң, көлік немесе өзге де жылжымалы құрал шығарынды көзі болып табылады.

3. Шығарынды көздері стационарлық және жылжымалы көздер деп бөлінеді.

4. Стационарлық көз деп оны бөлшектелместен ауыстырылуы мүмкін емес және тұрақты орналасқан жері координаттардың бірыңғай мемлекеттік жүйесін қолдана отырып айқындалуы мүмкін немесе көлік немесе өзге жылжымалы құрал арқылы орны ауыстырылуы мүмкін, бірақ пайдаланылу процесінде жер бетіне қатысты жылжымайтын (стационарлық) орналасуды қажет ететін шығарынды көзі танылады.

Стационарлық көзден шығатын шығарынды, егер ол бөлінетін шаң және газ-ауа қоспалары ағынының бағыттын қамтамасыз ететін арнайы құрылысжай, жүйе немесе құрылғы (түтін және желдету құбырлары, газ өткізгіштер, ауа өткізгіштер, желдету шахталары, аэрациялық фонарьлар, дефлекторлар және өзге де) арқылы жүзеге асырылса, ұйымдастырылған болып саналады. Атмосфералық ауаға ластағыш заттарды босату бағытталмаған диффузиялық ағындар түрінде жүзеге асырылатын стационарлық көзден шығатын шығарындының өзге де түрлері ұйымдастырылмаған шығарындыға жатады.

5. Жылжымалы көз деп ішкі жану қозғалтқыштарымен жарақталған, отынның әртүрлі түрлерінде жұмыс істейтін және стационарлық жағдайда да, жылжыту процесінде де шығарындыны жүзеге асыруға қабілетті көлік құралы немесе өзге де жылжымалы құрал, техника немесе қондырғы танылады.

212-бап. Атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтері

1. Атмосфералық ауаның сапасының экологиялық нормативтері:

1) атмосфералық ауа жай-күйінің химиялық көрсеткіштері үшін атмосфералық ауадағы ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы түрінде;

2) атмосфералық ауа жай-күйінің физикалық көрсеткіштері үшін атмосфералық ауаға физикалық әсерлердің шекті жол берілетін деңгейлері түрінде белгіленеді.

2. Атмосфералық ауадағы ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы деп осы Кодекске сәйкес ластағыш деп танылған химиялық заттың ең көп мөлшері (массасы) түсіндіріледі, ол адамға тұрақты немесе уақытша әсер ету кезінде оның денсаулығына әсер етпейді және оның ұрпақтарында қолайсыз тұқым қуалаушылық өзгерістер туғызбайды, сондай-ақ табиғи орта объектілерінің тозуын тудырмайды, экологиялық жүйелердің тұрақтылығын бұзбайды және биоалуандылықтың қысқаруына алып келмейді.

3. Атмосфералық ауадағы ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы жекелеген ластағыш заттар үшін:

1) атмосфералық ауа көлемінің бірлігіндегі ластағыш заттың массасы түрінде белгіленеді және миллиграмның текше метрге арақатынасы ретінде көрсетіледі;

2) уақыт бірлігі үшін жер бетінің бірлігіне шөгетін ластағыш заттың массасы түрінде белгіленеді және күнтізбелік жыл үшін грамның бір шаршы метрге арақатынасы ретінде көрсетіледі.

4. Ластағыш заттар үшін атмосфералық ауа көлемінің бірлігіндегі жаппай шоғырлану стандартты жағдайлар үшін 293.15 К және 101.3 кПа деп айқындалады.

5. Ластағыш заттың түріне байланысты атмосфералық ауадағы ластағыш заттың шекті жол берілетін шоғырлануы көрсеткіштерді орташалаудың мынадай кезеңдері ескеріле отырып белгіленеді:

1) жылдық көрсеткіштер – күнтізбелік бір жыл ішінде атмосфералық ауа көлемінің бірлігіндегі немесе жер беті бірлігіндегі ластағыш зат шоғырлануының орташаландырылған көрсеткіштері;

2) тәуліктік көрсеткіштер – күнтізбелік бір тәулік шегінде жиырма төрт сағат ішінде атмосфералық ауа көлемінің бірлігіндегі ластағыш зат шоғырлануының орташаландырылған көрсеткіштері;

3) сағаттық көрсеткіштер – бір сағат ішінде атмосфералық ауа көлемінің бірліктегі ластағыш зат шоғырлануының орташаландырылған көрсеткіштері.

6. Көрсеткіштерді орташалау кезеңдерінен басқа, атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтерінде күнтізбелік бір жыл ішінде тәуліктік және сағаттық көрсеткіштердің асып кетуінің саны айқындалады.

7. Егер атмосфералық ауа сапасының белгіленген экологиялық нормативтерін сақтау кезінде жекелеген аумақтар шегінде кемінде бес жыл кезең ішінде ғылыми зерттеулермен расталған табиғи экологиялық жүйенің тірі элементтері (өсімдіктер, жануарлар және басқа да организмдер) жай-күйінің нашарлау белгілері анықталса, онда мұндай аумақтар үшін облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың тиісті жергілікті өкілді органы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша атмосфералық ауадағы ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы және (немесе) қоршаған орта сапасының индикаторлары ретінде пайдаланылатын биологиялық объектілердің неғұрлым осал тобы жай-күйі көрсеткіштерінің теріс ауытқуы байқалмайтын физикалық әсерлердің шекті жол берілетін деңгейлері түрінде атмосфералық ауа сапасының неғұрлым қатаң аумақтық экологиялық нормативтерін белгілеуге міндетті.

8. Тұрғын үй, өндірістік және өзге де үй-жайлардың ішіндегі ауа сапасының нормативтері, сондай-ақ өнеркәсіптік (өндірістік) аймақтар шегіндегі атмосфералық ауа сапасының нормативтері Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасына сәйкес гигиеналық нормативтермен белгіленеді. Көрсетілген нормативтер экологиялық нормативтерге жатады және Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында реттелмейді.

213-бап. Атмосфералық ауаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері

1. Атмосфералық ауаны қорғауды қамтамасыз ету мақсатында мемлекет атмосфералық ауаға жол берілетін антропогендік әсер етудің мынадай нормативтерін:

- 1) рұқсат етілген шығарындылар нормативтерін;
- 2) шығарындылардың технологиялық нормативтерін;
- 3) атмосфералық ауаға жол берілетін физикалық әсер етудің нормативтерін белгілейді.

2. Атмосфералық ауаға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтерін айқындау қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

214-бап. Жол берілетін шығарындылар нормативтері және шығарындылардың технологиялық нормативтері

1. Жол берілетін шығарынды нормативі – экологиялық рұқсатта белгіленетін және атмосфералық ауаға шығару үшін жол берілетін (рұқсат етілген) ластағыш заттың немесе ластағыш заттар қоспасының ең көп массасы ретінде айқындалатын экологиялық норматив.

2. Жол берілетін шығарындылар нормативтері жеке стационарлық көз және (немесе) I немесе II санаттағы объектінің құрамына кіретін стационарлық көздердің жиынтығы үшін, әсер ету саласы шегіндегі атмосфералық ауаға жалпы жүктеме қоршаған орта сапасының белгіленген экологиялық нормативтерінің немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерінің бұзылуына әкеп соқпайтындай етіп ластағыш заттардың жерге жақын концентрацияның таралуын модельдеу әдісі қолданыла отырып, есептеу арқылы айқындалады.

Ластағыш заттардың жерге жақын концентрациясының таралуын модельдеу арқылы айқындалған аумақ (акватория) әсер ету саласы деп есептеледі.

Стационарлық көздердің жиынтығы үшін әсер ету саласы шығарындылардың жекелеген стационарлық көздерінің әсер ету салаларының сомасы ретінде есептеледі.

3. Атмосфералық ауаға жалпы жүктеме деп:

1) қолданыстағы әсер ету деңгейлерін (қолданыстағы шығарынды көздері үшін) немесе негізделген болжамды әсер ету деңгейін (жаңа және реконструкцияланатын шығарынды көздері үшін) ескере отырып, жол берілетін шығарынды нормативтері әзірленетін I немесе II санаттағы объектінің шығарындылары;

2) атмосфералық ауаға шығарылуына немесе онда жаратылыстың табиғи процестері нәтижесінде ластағыш заттардың түзілуіне байланысты атмосфералық ауадағы ластағыш заттардың жаппай шоғырлануы деп түсінілетін атмосфералық ауаның табиғи фонының;

3) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген объектіге қатысты жол берілетін шығарынды нормативтерін айқындау кезінде жүзеге асырылатын басқа да

стационарлық және жылжымалы көздердің шығарындыларына байланысты атмосфералық ауадағы ластағыш заттардың жаппай шоғырлануы деп түсінілетін атмосфералық ауаның базалық антропогендік фонының жиынтық әсер ету түсініледі.

4. Атмосфералық ауаға жалпы жүктеме ол экологиялық нормалау жүзеге асырылатын аумақтар мен акваториялардың географиялық, климаттық және өзге де табиғи жағдайлары мен ерекшеліктері ескеріле отырып айқындалады. Атмосфералық ауаға жалпы жүктемені айқындау кезінде осы баптың 3-тармағында көрсетілген әсер етудің күнтізбелік жыл ішінде тұрақсыздығы (маусымдылығы) ескеріледі.

5. Жол берілетін шығарындылар нормативтері әрбір ластағыш зат үшін:

1) құрғақ қалдық газдар көлемінің бірлігіндегі ластағыш заттың массасы деп түсінілетін және текше метрге миллиграмның арақатынасы ретінде көрсетілетін ластағыш заттың массалық шоғырлануы;

2) уақыт бірлігіне шығарылатын және секундқа грамның арақатынасы ретінде көрсетілетін ластағыш заттың массасы деп түсінілетін ластағыш заттың жаппай ағынының жылдамдығы түрінде белгіленеді.

Бөлінетін газдардың жаппай ағынының көлемі мен жылдамдығына қатысты көрсеткіштер стандартты 293.15 К және 101.3 кПа жағдайларда және егер Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында өзгеше тікелей көзделмесе, су буының құрамы шегерілгеннен кейін айқындалады.

Ластағыш заттың массалық шоғырлану көрсеткіштері атмосфералық ауаны қорғау тұрғысынан неғұрлым қолайсыз жағдайларда оны пайдалану кезінде шығарындылардың стационарлық көзінің қалыпты (регламенттік) жұмысының күнтізбелік бір тәулік ішінде шығарындылардың тиісті көрсеткіштерін орташалау арқылы айқындалады.

Ластағыш заттардың жаппай ағыны жылдамдығының көрсеткіштері атмосфералық ауаны қорғау тұрғысынан неғұрлым қолайсыз жағдайда оны пайдалану кезінде шығарындылар көзінің қалыпты (регламенттік) жұмысының бір сағат ішіндегі шығарындының тиісті көрсеткіштерін орташалау арқылы айқындалады.

6. Шығарындылар, егер:

1) массалық шоғырланудың орташаландырылған көрсеткіштері күнтізбелік тәулікте массалық шоғырланудың белгіленген мәнінен асып түсетін болса;

2) массалық шоғырланудың орташаландырылған көрсеткіштері 30 минут ішінде массалық шоғырланудың белгіленген мәнінен екі есе және одан көп асып түсетін болса, нормативтен тыс болып есептеледі.

7. Атмосфералық ауаға жол берілетін жиынтық антропогендік жүктеменің белгіленген нормативтерінің сақталуын қамтамасыз ету мақсатында экологиялық рұқсатта жол берілетін шығарындылар нормативтерімен қатар әрбір стационарлық көз және жалпы I және II санаттағы объекті үшін жылына тоннамен көрсетілген шығарындыларға жылдық лимиттер белгіленеді.

8. Жол берілетін шығарындылар нормативтері I немесе II санаттағы объектінің құрамына кіретін стационарлық көздерді пайдаланудың штатты (регламенттік) жағдайлары үшін, олардың жобалау құжаттарында көзделген ең жоғары жүктемесі (қуаты) кезінде, оның ішінде барлық желдету жүйелері мен құрылғыларының және газды тазарту қондырғыларының қалыпты (регламенттік) жұмыс істеуі талабымен белгіленеді.

Іс жүзіндегі жүктемесі (қуаты) жобалық көрсеткіштерден төмен I немесе II санаттағы объектілердің құрамына кіретін жұмыс істеп тұрған стационарлық көздер үшін пайдаланудың өткен күнтізбелік үш жылындағы іс жүзіндегі ең жоғары жүктемесі (қуаты) ескеріледі.

9. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде шикі газды алау етіп жағу кезінде жол берілетін шығарындылардың нормативтері көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде шикі газды жағу нормативтері мен көлемдерін есептеу әдістемесіне сәйкес есептелген жағылатын шикі газ көлемінің негізінде белгіленеді.

Жол берілетін шығарындылар нормативтері жобаларында және жобалау құжаттамасында шығарындыларды есептеу үшін пайдаланылатын бастапқы деректерден ауытқыған кезде, жол берілетін шығарындылардың белгіленген нормативтері мен технологиялық нормативтер нормативтері сақталған жағдайда, шикі газды технологиялық тұрғыдан еріксіз жағудан болатын шығарындыға рұқсат етіледі.

Көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган технологиялық істен шығу, технологиялық жабдықтың жұмысында бас тарту немесе ауытқу кезінде технологиялық еріксіз жағу ретінде танылмаған шикі газды алау етіп жағу кезінде нормативтен тыс шығарындылар деп танылады.

10. Жол берілетін шығарындылар нормативтері авариялық шығарындылар үшін есептелмейді және белгіленбейді. Авариялық шығарынды деп I немесе II санаттағы объектіні пайдалану кезінде болған авариядан туындаған күтпеген, болжанбаған және әдейі жасалмаған шығарынды түсініледі.

Нақты авариялық шығарындыларды есепке алу қағидалары осы Кодексте айқындалады.

11. Егер стационарлық көз шығарындыларында экологиялық сапаның нормативтері белгіленбеген заттар болса, қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау жүргізу шеңберінде олардың қоршаған ортаға ықтимал зиянды әсеріне бағалау жүргізілуіне тиіс. Зерттелетін аумаққа жекелеген заттардың зиянды әсерінің түрі мен дәрежесін, сондай-ақ халық пен қоршаған орта үшін елеулі қауіпті теріс салдарды анықтау мұндай бағалауды жүргізу мақсаты болып табылады. Заттардың әсеріне бағалау жүргізу озық практикаларға және ғылыми жетістіктерге негізделуі керек.

Заттың қоршаған ортаға ықтимал зиянды әсеріне бағалау жүргізу процесінде халықтың денсаулығына зиян келтіру тәуекелі әрқашан елеулі фактор ретінде қарастырылады, ал табиғи құрамбөліктер үшін теріс салдар мынадай аспектілерді:

1) Қазақстан Республикасының жер заңнамасына сәйкес айқындалған жердің нысаналы мақсаты мен жер пайдалану шарттарын;

2) Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес айқындалған су объектілерінің нысаналы мақсаты мен су пайдалану шарттарын;

3) ұлттық және жергілікті деңгейлерде мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру шеңберінде белгіленген мақсаттарды, міндеттер мен іс-шараларды;

4) жер учаскелерінің меншік иелерінің, жер пайдаланушылардың және су пайдаланушылардың осындай зат шығарындыларының ықтимал зиянды әсерінен қозғалатын құқықтары мен заңды мүдделерін;

5) тиісті аумақта (акваторияда) қоршаған ортаны қорғау және оның сапасын жақсарту жөніндегі жоспарланатын немесе іске асырылатын шараларды қарау және талдау нәтижелері бойынша елеулі деп танылады.

12. Егер таралуды есептеу нәтижелері бойынша бағалаудың кез келген нүктесінде белгіленген экологиялық сапа нормативтерінен асып кетуі анықталса, экологиялық рұқсат мынадай шарттардың бірі орындалған кезде ғана:

1) жол берілетін шығарынды нормативтерін есептеу жүзеге асырылатын стационарлық көз немесе стационарлық көздер тобының салымы осы ластағыш зат үшін белгіленген экологиялық сапа нормативінің жылдық мәнінің үш процентінен аспаса және объекті операторы қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары немесе экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы шеңберінде ең үздік қолжетімді техникаларды енгізуге байланысты шығарындылардың технологиялық көрсеткіштерінің ең аз мәнінен асатын деңгейге дейін шығарындыларды қысқарту жөніндегі іс-шараларды орындау міндеттемесін өзіне алған жағдайда;

2) объекті операторы экологиялық рұқсат берілген күннен бастап күнтізбелік бір жылдан аспайтын мерзімге экологиялық рұқсат айқындалған атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтерін сақтауға кепілдік беретін атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі іс-шараларды жүргізу жөніндегі міндеттемені (оның ішінде, отынды немесе шикізатты неғұрлым экологиялық таза түрлеріне ауыстыру, өндіріс технологиясына өзгерістер енгізу, ластағыш заттардың таралу жағдайларын жақсарту үшін шығарындылардың өзге де параметрлерін өзгерту және өзге де осындай іс-шаралар арқылы) өзіне қабылдаса берілуі мүмкін.

13. I санаттағы объектілер үшін кешенді экологиялық рұқсатпен, жол берілетін шығарындылар нормативтерінен басқа, шығарындылардың технологиялық үлестік нормативтері белгіленеді.

14. I санаттағы жаңа және реконструкцияланатын объектілерге қатысты, егер ластағыш заттардың жерге жақын концентрациясының таралу есеп-қисаптарының

нәтижелері атмосфералық ауаға түсетін жалпы жүктеме қоршаған орта сапасының белгіленген экологиялық нормативтерінің немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін бұзылуына алып келетінін көрсетсе, онда кешенді экологиялық рұқсатта шығарындылардың технологиялық үлестік нормативтеріне сәйкес келетін шығарындылар нормативтеріне қарағанда, жол берілетін шығарындылардың неғұрлым қатаң нормативтері белгіленуге тиіс, осылайша, қоршаған орта сапасының экологиялық нормативтерін немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін сақтауды қамтамасыз ету үшін.

15. I санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілерге қатысты, егер ластағыш заттардың жерге жақын концентрациясының таралу есеп-қисаптарының нәтижелері қоршаған орта сапасының белгіленген экологиялық нормативтерінің немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерінің асып кетуін көрсетсе, онда кешенді экологиялық рұқсатта шығарындылардың технологиялық үлестік нормативтеріне сәйкес келетіндерге қарағанда жол берілетін шығарындылардың неғұрлым қатаң нормативтері белгіленуге тиіс., мұндай жол берілетін шығарындылардың неғұрлым қатаң нормативтеріне қол жеткізу объектінің операторы үшін қолайлы экономикалық шығындар кезінде техникалық мүмкін болып табылады.

16. Ластағыш заттың жерге жақын шоғырлануы деп жер бетінен екі метрлік қабаттағы атмосфералық ауа көлемі бірлігіндегі ластағыш заттың массасы танылады.

17. Жылжымалы көздер үшін жол берілетін шығарындылар нормативтері белгіленбейді.

215-бап. Жол берілетін шығарындылар нормативтерін сақтау мониторингі

1. Стационарлық көздердің және (немесе) стационарлық көздер жиынтығының жол берілетін шығарындылары нормативтерінің сақталу және олардың атмосфералық ауаның сапасына әсер ету мониторингі осы Кодекстің талаптарына және экологиялық рұқсатта белгіленген талаптарға сәйкес жүзеге асырылады.

2. Стационарлық көздер және (немесе) стационарлық көздер жиынтығының жол берілетін шығарындылары нормативтерін сақтау мониторингі аспаптық әдіспен жүзеге асырылады.

Осы Кодексте көзделген жағдайларда, I санаттағы объектілерде жол берілетін шығарындылар нормативтерін сақтау мониторингі қоршаған ортаға эмиссиялар мониторингінің автоматтандырылған жүйесін міндетті түрде пайдалану арқылы да қамтамасыз етіледі.

3. Атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтерін сақтау мониторингі экологиялық рұқсатта белгіленген бағалау нүктелерінде жүзеге асырылады.

4. Әсер ету саласы шегінде бағалау нүктелерінің орналасуы:

1) оларда ластағыш заттардың жерге жақын шоғырлануын модельдеу нәтижелері бойынша және әрбір ластағыш зат үшін тиісті орташалау кезеңі ескеріле отырып белгіленген шығарындылар әсерінің ең жоғары мәніне қолжеткізетіндей;

2) атмосфералық ауаның қолданыстағы табиғи және антропогендік фоны ескерілетіндей етіп айқындалады.

5. Бағалау нүктелерінің саны сол немесе өзге ластағыш зат үшін белгіленген орта кезеңіне байланысты болады және былайша айқындалады:

1) тәуліктік мәндер де (қысқа мерзімді ең жоғары әсер ету), жылдық мәндер де (ұзақ мерзімді әсер ету) айқындалған ластағыш заттар бойынша атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтерінің сақталу деңгейі екі тиісті нүктеде бағаланады ;

2) тек жылдық мәні бар ластағыш заттар бойынша атмосфералық ауаның экологиялық сапасы нормативтерін сақтау деңгейі бір бағалау нүктесі ретінде белгіленеді.

6. Қосымша бағалау нүктелері экожүйеге және өсімдіктерге әсер ету бөлігінде атмосфералық ауа сапасының экологиялық нормативтері белгіленген ластағыш заттар үшін айқындалады. Мұндай экологиялық нормативтердің сақталуын бағалау нүктелері агломерациялардан кемінде жиырма километр және басқа қалалық құрылысжайлар мен өнеркәсіп аймақтарынан кемінде бес километр кем емес қашықтықта орнатылуға тиіс.

7. Егер әсер ету саласы шегінде қоныстану аумақтары орналасқан болса, онда қосымша бағалау нүктелері белгіленуі керек.

8. Орналасқан жерін және бағалау нүктелерінің санын анықтау негіздемесі экологиялық рұқсатта көрсетілуге тиіс.

216-бап. Шығарындылардың стационарлық көздерін түгендеу

1. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары халқы он мың адамнан асатын елді мекендерде атмосфералық ауаға ластағыш заттар шығарындыларының стационарлық көздерін түгендеуді қамтамасыз етеді.

2. Шығарындылардың стационарлық көздерін түгендеу мынадай бастапқы деректер :

- 1) берілген кешенді экологиялық рұқсаттар;
- 2) әсер етуге берілген экологиялық рұқсаттар;
- 3) қоршаған ортаға әсер ету туралы ұсынылған декларациялар;
- 4) IV санаттағы объектілер бойынша статистикалық ақпарат;
- 5) мемлекеттік экологиялық мониторинг деректері;
- 6) мемлекеттік экологиялық бақылау нәтижелері негізінде жүзеге асырылады.

3. Шығарындылардың стационарлық көздерін түгендеуді жүзеге асыру, оның деректерін түзету, осындай түгендеу мен түзетуді жүргізу нәтижесінде алынған деректерді құжаттау және сақтау тәртібі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

217-бап. Атмосфералық ауа ластануының жиынтық есеп-қисаптары және елді мекендердің шекті жол берілетін шығарындыларының жиынтық томдары

1. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары халқы он мың адамнан асатын елді мекендерде атмосфералық ауа ластануының жиынтық есеп-қисаптарын жүргізуді және олардың негізінде елді мекеннің шекті жол берілетін шығарындыларының жиынтық томын жасауды қамтамасыз етеді.

2. Елді мекеннің атмосфералық ауасы ластануының жиынтық есеп-қисабы тиісті елді мекеннің аумағында орналасқан немесе пайдаланылатын барлық стационарлық және жылжымалы көздер шығарындыларының атмосфералық ауаға жиынтық әсерінің, сондай-ақ ластағыш заттардың жерге жақын нақты және болжамды концентрациясының есеп-қисабын білдіреді.

3. Атмосфералық ауа ластануының жиынтық есеп-қисаптарын дайындау тиісті елді мекеннің әуе бассейніне жиынтық антропогендік жүктемені бағалау, оның сапасының өзгеруін болжау және шығарындыларды реттеу және қысқарту жөніндегі шараларды әзірлеу мақсатында жүзеге асырылады.

4. Елді мекеннің атмосфералық ауасының ластануын есептеу үшін бастапқы деректер ретінде мынадай материалдар:

1) шығарындылардың стационарлық көздерін түгендеу нәтижелері;

2) құрылысы немесе реконструкциясы жобалау кезеңінде болатын жаңа стационарлық шығарындылар көздері туралы деректер, оның ішінде жол берілетін шығарындылар нормативтерінің жобалары, объектілерді салуға (реконструкциялауға) арналған жобалау құжаттамасы;

3) шығарындылардың жұмыс істеп тұрған және жобаланатын стационарлық көздері көрсетілген елді мекеннің ахуалдық жоспары;

4) жылжымалы көздер туралы, оның ішінде қозғалтқыш және пайдаланылатын отын немесе энергия көзі түрлері бойынша бөле отырып, елді мекенде пайдаланылатын автокөлік құралдары паркінің саны, құрамы және ұлғаю (қысқару) динамикасы туралы статистикалық және талдамалық ақпарат, елді мекендерде автокөлік ағындарын бөлудің карта-схемалары;

5) шығарындыларды азайтуға бағытталған іске асырылатын және жоспарланған іс-шаралар туралы ақпарат, оның ішінде қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың бекітілген жоспарлары, экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламалары;

6) елді мекендер шегінде шығарындыларды азайтуға бағытталған қоршаған ортаны қорғау бойынша іске асырылатын және жоспарланған шаралар туралы ақпарат;

7) өзге статистикалық және талдамалық ақпарат пайдаланылады.

5. Елді мекеннің атмосфералық ауасы ластануының жиынтық есеп-қисаптары бес жылда кемінде бір рет жүргізіледі және елді мекеннің шекті жол берілетін

шығарындыларының жиынтық томын әзірлеу, түзету және толықтыру үшін негіз ретінде пайдаланылады.

6. Елді мекеннің шекті жол берілетін шығарындыларының жиынтық томы қала құрылысы және құрылыс қызметін одан әрі негіздеу, көлік инфрақұрылымы объектілерін жоспарлау, көлік саласындағы мемлекеттік реттеу және басқару, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды жоспарлау мақсатында елді мекеннің әуе бассейнінің нақты және болжамды экологиялық сыйымдылығын айқындайтын тұрақты қолданыста болатын және қайта өңделетін құжат болып табылады.

7. Тиісті елді мекендердің әкімдіктері атмосфера ластануының жиынтық есеп-қисаптарын жүргізуге және шекті жол берілетін шығарындылардың жиынтық томын әзірлеуге тапсырыс берушілер болып табылады.

8. Атмосфера ластануының жиынтық есеп-қисаптарын жүргізуді және шекті жол берілетін шығарындылардың жиынтық томдарын әзірлеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтерді көрсетуге лицензиясы бар ұйымдар Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасына сәйкес тапсырыс берушімен жасалатын шарт негізінде "I санаттағы объектілер үшін табиғатты қорғауды жобалау, нормалау" кіші түрі бойынша жүзеге асыруға құқылы.

9. Елді мекеннің шекті жол берілетін шығарындыларының жиынтық томына жобаны әзірлеуші қол қояды, қоршаған ортаны қорғау және санитариялық-эпидемиологиялық қызмет саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерімен келісіледі және оны тапсырыс беруші бекітеді.

10. Елді мекеннің шекті жол берілетін шығарындыларының жиынтық томы:

- 1) экологиялық бағалау жүргізу кезінде;
- 2) қала құрылысы және құрылыс құжаттамасын әзірлеу кезінде;
- 3) объектілер мен кешендерді жою туралы шешімдер қабылдау кезінде;
- 4) қоғамдық көлікті, коммуналдық шаруашылықты дамыту жоспарларын, халықтың экологиялық жағынан неғұрлым қауіпсіз көлік түрлеріне көшуін ынталандыру жөніндегі шараларды әзірлеу, экологиялық жағынан тиімді қала құрылысы және құрылыс шешімдерін енгізу кезінде;
- 5) жол берілетін шығарындылар нормативтерін белгілеу кезінде;
- 6) жол берілетін шығарындылардың белгіленген нормативтерін сақтау бөлігінде мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру кезінде;
- 7) мемлекеттік органдардың қоршаған ортаны қорғау мәселелері жөніндегі есептілігін жасау кезінде;
- 8) атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі іс-шараларды жоспарлау және іске асыру кезінде пайдаланылады.

218-бап. Атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

1. Атмосфералық ауаға зиянды антропогендік әсер етудің алдын алу мақсатында Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында адамның қызметін жүзеге асыру кезінде сақтауы үшін міндетті атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар белгіленеді.

2. Адамның өмірі мен денсаулығы үшін және қоршаған орта үшін қауіптілік дәрежесі ғылыми белгіленбеген заттарды атмосфералық ауаға шығаруға тыйым салынады.

219-бап. Газды тазарту қондырғыларын пайдалану кезіндегі атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Газдарды тазарту қондырғыларының тиісті экологиялық рұқсаттарының талаптарында көзделмеген I және II санаттағы объектілерді және атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарылуын бақылау құралдарын орналастыруға, пайдалануға беруге және пайдалануға тыйым салынады.

2. Газды тазалау қондырғысы деп бөлінетін газдарды ластағыш заттардан тазарту және (немесе) оларды залалсыздандыру үшін пайдаланылатын құрылысжай, жабдық және аппаратура түсініледі.

3. Газды тазарту қондырғыларын пайдалану қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

4. Газды тазарту қондырғысы болмаған, ажыратылған немесе жобалық тазарту және (немесе) залалсыздандыру қамтамасыз етілмеген жағдайда, шығарындының тиісті көзін пайдалануға тыйым салынады.

220-бап. Көлік және өзге де жылжымалы құралдарды өндіру және пайдалану кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Қазақстан Республикасында шығарындыларында ластағыш заттардың болуы Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламентінің талаптарына сәйкес келмейтін көлік және өзге де жылжымалы құралдарды өндіруге және пайдалануға тыйым салынады.

2. Шығарындылары атмосфералық ауаға зиянды әсер ететін көлік және өзге де жылжымалы құралдар Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалған тәртіппен олардың Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламентінің талаптарына сәйкестігі тұрғысынан тұрақты тексеруге (техникалық қарап-тексеруге) жатады.

3. Қазақстан Республикасының Үкіметі, орталық атқарушы органдар және жергілікті атқарушы органдар әрқайсысы өз құзыреті шегінде атмосфералық ауаға көлік және өзге де жылжымалы құралдардан ластағыш заттардың шығарындыларын азайтуды ынталандыруға бағытталған шараларды жүзеге асыруға міндетті.

4. Мемлекеттік экологиялық мониторингі нәтижелері бойынша тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер аумағында атмосфералық ауа сапасы нормативтерінің үш соңғы жыл ішінде тұрақты артуын анықталған жағдайда, облыстардың, республикалық

маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті өкілдік органдар атмосфералық ауаның антропогендік жүктемесін азайту мақсатында өз құзыреті шегінде тиісті нормативтік құқықтық актілер қабылдау арқылы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша елді мекендер шегіндегі елді мекендерге немесе жекелеген аймақтарға, демалыс және туризм орындарына, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға көлік және өзге де жылжымалы құралдардың немесе олардың жекелеген түрлерінің кіруіне шектеу енгізуге, сондай-ақ олардың шегінде көлік және өзге де жылжымалы құралдардың жүруін реттеуге құқылы.

221-бап. Қалдықтарды сақтау, залалсыздандыру, көму және жағу кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Атмосфералық ауаны ластау көзі болуы мүмкін қалдықтарды арнайы жабдықталған жерлерден тыс және Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында көзделген талаптарға сәйкес келетін арнайы құрылысжайларды, қондырғылар мен жабдықтарды қолданбай сақтауға, залалсыздандыруға, көмуге және жағуға тыйым салынады.

2. Қалдықтары атмосфералық ауаны ластау көздері болып табылатын заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес мұндай қалдықтарды оларды сақтаудың, залалсыздандырудың, қайта өңдеудің, кәдеге жаратудың немесе жоюдың мамандандырылған орындарына уақтылы әкетілуін қамтамасыз етуге міндетті.

222-бап. Қолайсыз метеорологиялық жағдайлар туындаған кезде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Осы Кодекстің мақсаттары үшін қолайсыз метеорологиялық жағдайлар деп халықтың өмірі және (немесе) денсаулығы үшін қауіп төндіретін концентрацияларда атмосфералық ауаның жер бетіне жақын қабатына ластағыш заттардың жиналуына ықпал ететін метеорологиялық жағдайлар түсіндіріледі.

2. Қалалық және өзге де елді мекендерде қолайсыз метеорологиялық жағдайлар туындаған кезде осындай әкімшілік-аумақтық бірліктердің жергілікті атқарушы органдары халық арасында тиісті ақпаратты дереу таратуды қамтамасыз етеді, сондай-ақ осы Кодекске сәйкес қолайсыз метеорологиялық жағдайлардың әсер ету кезеңінде атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындыларын реттеу жөніндегі уақытша шараларды енгізеді.

3. Қалалық және өзге де елді мекендерде атмосфералық ауаның қолайсыз метеорологиялық жағдайлардан туындаған қысқа мерзімді ластануы кезеңінде тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктер шегінде шығарындылардың стационарлық көздері бар заңды тұлғалар, дара кәсіпкерлер тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы уақытша енгізген стационарлық көздердің шығарындыларын төмендету жөніндегі талаптарды, тіпті оларды пайдалануды ішінара немесе толық тоқтатуға дейін сақтауға міндетті.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің талабы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес пайдалануды ішінара немесе толық тоқтатуға жол берілмейтін стационарлық көздерге қолданылмайды.

4. Орын алған немесе болжамды қолайсыз метеорологиялық жағдайлар туралы ақпаратты Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет тиісті жергілікті атқарушы органға және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне ұсынады, олар заңды тұлғалардың, дара кәсіпкерлердің қолайсыз метеорологиялық жағдайлардың әсер ету кезеңіне атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындыларын азайту жөніндегі іс-шараларды жүргізуін бақылауды қамтамасыз етеді.

5. Қолайсыз метеорологиялық жағдайлар туралы ақпарат ұсынудың тәртібін, мұндай ақпараттың құрамы мен мазмұнына қойылатын талаптарды, оны жариялау және мүдделі тұлғаларға беру тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

223-бап. Авариялар кезінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Атмосфералық ауаға ластағыш заттардың авариялық шығарындыларынан туындаған және адамның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін атмосфералық ауаның сапасы нашарлаған кезде Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес халықты қорғау жөніндегі шұғыл шаралар қолданылады.

2. Нәтижесінде белгіленген экологиялық нормативтердің бұзылуы орын алатын немесе орын алуы мүмкін I және II санаттағы объектілерде авариялық жағдай туындаған кезде, объектінің операторы кідіріссіз, бірақ кез келген жағдайда авариялық жағдай анықталған сәттен бастап екі сағаттан аспайтын мерзімде бұл туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға хабарлауға және атмосфералық ауаның ластануын болдырмау жөніндегі, тіпті тиісті стационарлық көздерді немесе жалпы алғанда объектіні пайдалануды ішінара немесе толық тоқтату, сондай-ақ осындай авариялық жағдайдан туындаған қоршаған орта үшін теріс салдарды жою жөніндегі барлық қажетті шараларды қолдануға міндетті.

15-бөлім. Су объектілерін қорғау

224-бап. Су объектілері және оларды қорғау

1. Су объектілері Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес:

- 1) антропогендік ластанудан;
- 2) қоқыстанудан;
- 3) сарқылудан қорғалуға жатады.

2. Су объектілері Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес:

- 1) халықтың өмірі мен денсаулығына зиян келтіруді;
- 2) экологиялық жүйелердің жұмыс істеу орнықтылығының бұзылуын;

3) жердің, ормандардың және табиғи ортаның өзге де құрамбөліктерінің шөлейттенуін, тозуын;

4) биологиялық әртүрлілікті қысқартуды;

5) экологиялық залал келтіруді болдырмау мақсатында қорғалуға жатады.

3. Жер бетінің, жер қойнауының, жерүсті және жерасты суларының ластануын болдырмайтын, қалдықтарды орналастыру және сарқынды суларды ағызу үшін жабдықталған және оған арналған объектілерді қоспағанда, жерүсті немесе жерасты суларындағы концентрацияларда ластағыш заттардың немесе мемлекет белгілеген су сапасының экологиялық нормативтерінен асатын деңгейлерде физикалық әсер ету су объектілерінің ластануы болып танылады.

Антропогендік және табиғи факторлар нәтижесінде су объектілеріне ластағыш заттардың түсуі, физикалық әсер ету, сондай-ақ су объектілерінде болатын химиялық, физикалық және биологиялық процестер нәтижесінде оларды ластағыш заттардың түзілуі су объектілерінің ластану көздері болып танылады.

Су объектілерін қорғау диффузды ластануды (жер беті, топырақ, жер қойнауы немесе атмосфералық ауа арқылы ластану) қоса алғанда, ластанудың барлық түрлерінен жүзеге асырылады.

4. Су объектілеріне қатты және ерімейтін қалдықтардың түсуі су объектілерінің қоқыстануы болып танылады.

Су объектілерін қоқыстауға тыйым салынады.

Су объектілерін қоқыстанудан қорғау мақсатында су объектілерінің су жинау алаңдарының, су объектілерінің мұз және қар қабаттарының, мұздықтардың қоқыстануына жол берілмейді.

5. Жерүсті сулары ағынының, қорының азаюы немесе жерасты сулары қорының ең төменгі рұқсат етілген деңгейден төмен қысқаруы су объектілерінің сарқылуы болып танылады.

Су объектілерінің сарқылуын болдырмауға бағытталған талаптар Қазақстан Республикасының су заңнамасында және осы Кодексте белгіленеді.

225-бап. Ластағыш заттардың төгінділері

1. Ластағыш заттардың төгінділері (бұдан әрі – төгінді) деп сарқынды сулардағы ластағыш заттардың жерүсті және жерасты су объектілеріне, жер қойнауына немесе жер бетіне түсуі түсініледі.

2. Сарқынды сулар деп:

1) өндірістік немесе тұрмыстық мұқтаждықтарға пайдаланылған және бұл ретте ластағыш заттардың бастапқы құрамын немесе физикалық қасиеттерін өзгерткен олардың қосымша қоспалары алынған сулар;

2) елді мекендер мен өнеркәсіптік кәсіпорындардың аумағынан ағатын жаңбырлы, еріген, инфильтрациялық, суарып-жуу үшін пайдаланылатын, дренаждық сулар;

3) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде ілеспе алынған жерасты сулары (карьер, шахта, кеніш сулары, көмірсутектермен ілеспе алынған сулар) болып түсініледі.

3. Мыналар:

қабаттық қысымды ұстап тұру мақсатында көмірсутектермен бірге ілеспе алынған және технологиялық процесте пайдаланылмаған қабаттық суларды кері айдау;

Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген экологиялық рұқсат және сараптамалардың оң қорытындылары берілген жобалар мен технологиялық регламенттерде көзделген пайдалы қазбаларды өндіруге арналған технологиялық ерітінділерді жер қойнауына айдау;

сумен салқындату үшін пайдаланылатын суды сумен жабдықтаудың тұйықталған (айналмалы) жүйесінде орналасқан жинақтағыштарға бұру;

сарқынды суларды қалалық кәріз желілеріне бұрутөгінділерболып табылмайды.

Мұндай жағдайларда жол берілген төгінділердің нормативтері белгіленбейді.

4. Теңіз кемелерінен ластағыш заттарды ағызу Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын сақтай отырып жүзеге асырылады.

226-бап. Су сапасының экологиялық нормативтері

1. Су сапасының экологиялық нормативтері:

1) судағы ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы түріндегі химиялық көрсеткіштер үшін;

2) суға физикалық әсер ету (жылу, радиоактивті) шекті жол берілетін деңгейлері түріндегі физикалық көрсеткіштер үшін;

3) су сапасының индикаторлары ретінде пайдаланылатын биологиялық объектілердің неғұрлым осал тобы жай-күйінің көрсеткіштері түріндегі биологиялық көрсеткіштер үшін белгіленбейді.

2. Судағы ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы деп осы Кодекске сәйкес ластағыш деп танылған химиялық заттардың ең көп мөлшері (массасы) түсіндіріледі, ол асып кеткен кезде су пайдаланудың бір немесе бірнеше түрі үшін жарамсыз болады, табиғи орта объектілерінің тозуын тудырады немесе экологиялық жүйелердің тұрақтылығын және биоәртүрлілікті бұзады.

3. Жерүсті су объектілері су сапасының экологиялық нормативтері өзен бассейні немесе оның бөлігі, мемлекеттік су кадастрында ескерілген су объектісі немесе оның бөлігі үшін, ішкі теңіз сулары мен аумақтық теңіз учаскелерінің табиғи ерекшеліктерін ескере отырып, олар үшін, сондай-ақ су объектілерінің мақсатты пайдалану шарттарын ескере отырып белгіленеді.

4. Ауызсумен, шаруашылық-ауызсумен жабдықтау және (немесе) мәдени-тұрмыстық су пайдалану мақсаттары үшін пайдаланылатын жерүсті су объектілері немесе олардың бөліктері (су жинау орындары) су сапасының экологиялық нормативтері Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы

заңнамасында айқындалған тәртіппен бекітілетін гигиеналық нормативтер деңгейіндегі химиялық және биологиялық (микробиологиялық) көрсеткіштер бойынша белгіленеді (бұдан әрі – гигиеналық нормативтер).

5. Балық шаруашылығы маңызы бар жерүсті су объектілері немесе олардың бөліктері су сапасының экологиялық нормативтері (балық шаруашылығы нормативтері) Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес белгіленеді.

6. Ауызсумен, шаруашылық-ауызсумен жабдықтау және (немесе) мәдени-тұрмыстық су пайдалану мақсаттары үшін бір мезгілде пайдаланылатын балық шаруашылығы маңызы бар жерүсті су объектілері су сапасының экологиялық нормативтері гигиеналық немесе балық шаруашылығы нормативтерінен неғұрлым қатаң көрсеткіштер (ең аз шоғырлану) деңгейінде белгіленеді.

7. Егер табиғи факторлардың әсерінен қалыптасқан және нақты өзен бассейніне немесе оның бөлігіне, су объектісіне немесе оның бөлігіне тән жерүсті су объектілерінің суларындағы химиялық заттардың табиғи фондық шоғырлануы гигиеналық немесе балық шаруашылығы нормативтерінің мәндерінен асып кеткен жағдайларда, су сапасының экологиялық нормативтерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы өзен бассейніндегі немесе оның бөлігіндегі, су объектісіндегі немесе оның бөлігіндегі химиялық заттардың табиғи фондық шоғырлануы көрсеткіштерінің мәндері деңгейінде (мәндерден жол берілетін ауытқу интервалында) әзірлейді және бекітеді.

8. Ауызсумен және (немесе) шаруашылық-ауызсумен жабдықтау көздері ретінде пайдаланылатын немесе көрсетілген мақсаттар үшін жарамдылығы санитариялық-эпидемиологиялық қорытындылар негізінде айқындалған жерасты су объектілері, сондай-ақ Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес ауызсумен жабдықтаудың резервтік көздері ретінде айқындалған жерасты су объектілері су сапасының экологиялық нормативтері Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасында айқындалған тәртіппен әзірленетін және бекітілетін тиісті гигиеналық нормативтер деңгейінде белгіленеді.

9. Егер су сапасының белгіленген экологиялық нормативтері сақталған кезде кемінде бес жыл кезең ішінде ғылыми зерттеулермен расталған табиғи экологиялық жүйенің тірі элементтері (өсімдіктер, жануарлар және басқа да организмдер) жай-күйінің нашарлау белгілері анықталса, онда мұндай аумақтар үшін облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың тиісті жергілікті өкілді органы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша су сапасының индикаторлары ретінде пайдаланылатын биологиялық объектілердің неғұрлым осал тобының жай-күйі көрсеткіштерінің теріс ауытқуы байқалмайтын су сапасының неғұрлым қатаң аумақтық экологиялық нормативтерін белгілеуге міндетті.

10. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта трансшекаралық су айдындары мен су ағындарының су сапасының нормативтеріне қатысты өзге де талаптар белгіленсе, мұндай халықаралық шарттың талаптары қолданылуға жатады.

227-бап. Суға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтері

1. Су объектілерін қорғау мақсатында мемлекет суға жол берілетін антропогендік әсер етудің мынадай нормативтерін:

- 1) жол берілетін төгінділердің нормативтерін;
- 2) төгінділердің технологиялық нормативтерін;
- 3) жерүсті суларына жол берілетін физикалық әсер етудің нормативтерін;
- 4) су объектілеріне зияндыәсер етудіңшекті жол берілетін нормативтерін белгілейді.

2. Су объектілеріне зиянды әсер етудіңшекті жол берілетін нормативтері:

1) ұзақ әсер етуі су объектісінің экологиялық жүйесінің өзгеруіне әкеп соқпайтын антропогендік жүктеменің шекті жол берілетін шамасын;

2) су объектісіне және оның су жинау алаңына түсуі мүмкін зиянды заттардың шекті жол берілетін массасы мен шоғырлануын негізге ала отырып белгіленеді.

3. Суға жол берілетін антропогендік әсер ету нормативтерін айқындау қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

228-бап. Жол берілетін төгінділердің нормативтері

1. Жол берілетін төгіндінің нормативі – экологиялық рұқсатта белгіленетін және сарқынды сулардағы уақыт бірлігіндегі ең көп ағызуға жол берілетін (рұқсат етілетін) ластағыш заттың не ластағыш заттар қоспасының мөлшері (массасы) ретінде айқындалатын экологиялық норматив.

2. Жол берілетін төгінді нормативтерінің жобасын әзірлеу тазартылған сарқынды суларды су объектісіне немесе жергілікті жер бедеріне ағызуды жүзеге асыратын объектілер үшін міндетті болып табылады.

Су объектісіне немесе жергілікті жер бедеріне жол берілетін төгінді нормативтеріне дейін тазартылмаған сарқынды суларды ағызуда тыйым салынады.

3. Жол берілетін төгіндінің нормативі әрбір ластағыш зат үшін сарқынды сулар шығарылған сайын белгіленуі тиіс.

4. Жол берілетін төгінді нормативінің шамалары судағы ластағыш заттардың базалық антропогендік фондық шоғырлануын ескере отырып, бақылау тұстамасындағы су сапасының тиісті экологиялық нормативтерінің сақталуы қамтамасыз етілетін деңгейлерде айқындалады.

Судағы ластағыш заттардың базалық антропогендік фондық шоғырлануы деп жол берілетін төгіндінің нормативтерін айқындау сәтінде жүзеге асырылатын басқа көздердің төгінділеріне байланысты қолайсыз жағдайларда су объектісінің нақты бақылау тұстамасындағыластағыш заттың шоғырлануының мәні түсіндіріледі.

Жол берілетін төгіндінің нормативтерін белгілеу кезінде бақылау тұстамасы деп осы Кодекске сәйкес айқындалатын жерүсті су объектісінің су сапасының экологиялық нормативтерінің сақталуына мониторинг және бақылау жүзеге асырылатын учаскесін түсіну керек.

5. Тазартылған сарқынды суларды оқшауланған суландырылмаған жерасты қабаттарына және жерасты сулары ауызсу, бальнеологиялық, техникалық мұқтаждықтар, ирригация және мал шаруашылығының мұқтаждары үшін пайдаланылмайтын жерасты сутұтқыш қабаттарына айдау жағдайларын қоспағанда, жер қойнауына ағызуға тыйым салынады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген жағдайларда сарқынды суларды тазарту мұнай өнімдері, өлшенген заттар және күкіртті сутегі бойынша бекітілген жобалық шешімдерге сәйкес жүзеге асырылады.

Осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілмеген өзге де ластағыш заттарды ағызу сарқынды суларды жер қойнауына айдау кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістемеге сәйкес ластағыш заттар шоғырлануының ең жоғары көрсеткіштері бойынша нормаланады. Ластағыш заттар шоғырлануының ең жоғары көрсеткіштері қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу кезінде немесе ластағыш заттардың жол берілетін төгінділері нормативтерінің жобасында негізделеді. Ластағыш заттардың шоғырлануының ең жоғары көрсеткішінен асып кететін мұндай заттардың төгінділері нормативтен тыс эмиссия болып саналмайды.

Осы тармақтың екінші бөлігіне сәйкес мұнай өнімдері, өлшенген заттар мен күкіртті сутегі бойынша тазартылмаған сарқынды суларды жерасты қабаттарына айдауға тыйым салынады.

229-бап. Төгінділердің технологиялық нормативтері

1. I санаттағы объектілер үшін кешенді экологиялық рұқсатпен, жол берілетін төгінділердің нормативтерінен басқа, төгінділердің технологиялық нормативтері белгіленеді.

2. I санаттағы жаңа және реконструкцияланатын объектілерге қатысты, егер бақылау тұстамасындағы ластағыш заттардың шоғырлануын есептеу нәтижелері су ресурстарына түсетін жалпы жүктеме су сапасының белгіленген экологиялық нормативтерінің немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерінің бұзылуына әкеп соқтыратынын көрсетсе, онда кешенді экологиялық рұқсатта төгінділердің ең озық қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты технологиялық көрсеткіштерге сәйкес келетіндерге қарағанда, төгінділердің жол берілетін неғұрлым қатаң нормативтері су сапасының экологиялық нормативтерінің немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерінің сақталуы қамтамасыз етілетіндей етіп белгіленуге тиіс.

3. I санаттағы жұмыс істеп тұрған объектілерге қатысты, егер бақылау тұстамасындағы ластағыш заттардың шоғырлануын есептеу нәтижелері су сапасының

белгіленген экологиялық нормативтерінің немесе қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерінің асып кетуін көрсетсе, онда кешенді экологиялық рұқсатта төгінділердің ең озық қолжетімді техникаларды қолданумен байланысты технологиялық көрсеткіштерге сәйкес келетіндерге қарағанда, төгінділердің жол берілетін мұндай неғұрлым қатаң нормативтерге қол жеткізу объекті операторы үшін қолайлы экономикалық шығындар кезінде техникалық мүмкін болып табылатын шамада белгіленуге тиіс.

230-бап. Жол берілетін төгінділер нормативтерін сақтау мониторингі

1. Стационарлық көздердің жол берілетін төгінділері нормативтерінің сақталуын және (немесе) стационарлық көздердің жиынтығын және олардың су объектісі суларының сапасына әсерін мониторингілеу осы Кодекске сәйкес экологиялық рұқсатта белгіленген шарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

2. Стационарлық көздердің жол берілетін төгінділері нормативтерінің сақталуын және (немесе) стационарлық көздердің жиынтығын мониторингілеу аспаптық әдіспен жүзеге асырылады.

Осы Кодексте көзделген жағдайларда I санаттағы объектілерде жол берілетін шығарындылардың нормативтерінің сақтауын мониторингілеу қоршаған ортаға эмиссияларды мониторингілеудің автоматтандырылған жүйесін пайдалану жолымен де қамтамасыз етіледі.

3. Жерүсті су объектісі су сапасының экологиялық нормативтерінің сақталуын мониторингілеу бақылау тұстамасында жүзеге асырылады.

Ауызсумен, шаруашылық-тұрмыстық сумен жабдықтау және балық шаруашылығы маңызы бар мақсаттар үшін пайдаланылатын жерүсті су объектілеріне сарқынды суларды ағызу кезіндегі бақылау тұстамасы сарқынды суларды ағызу нүктесінен (сарқынды суларды шығару нүктесінен, пайдалы қазбаларды өндіру орнынан, су объектісінде жұмыс жүргізу) 500 метрден аспайтын қашықтықта белгіленеді.

4. Бақылау тұстамасы шегінде су сапасының экологиялық нормативтерінің сақталуын мониторингілеу жүзеге асырылатын нүктелердің орналасқан жерін және санын айқындау негіздемесі экологиялық рұқсатта ұсынылуы тиіс.

5. Бақыланатын қоспалардың фондық шоғырлануының кезеңдік (бір жолғы) өсуі жағдайында фонның осы өзгеруінен туындаған төгіндінің жол берілетін нормативінің артуы төгіндінің жол берілетін нормативтерінің бұзылуы болып табылмайды.

231-бап. Су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар туралы жалпы ережелер

1. Су объектілеріне зиянды антропогендік әсер етудің алдын алу мақсатында Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында қызметті жүзеге асыру кезінде жерүсті және жерасты суларын қорғау жөніндегі сақталуы міндетті экологиялық талаптар белгіленеді.

2. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті өкілді органдары өздерінің нормативтік құқықтық актілерімен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша жекелеген әкімшілік-аумақтық бірліктердің аумағында су объектілерін қорғау саласындағы қосымша экологиялық талаптарды енгізуді, мұндай аумақтық аумақтарда су сапасының белгіленген экологиялық нормативтері сақталмаған жағдайларда, көздеуге құқылы.

232-бап. Су пайдалануға қойылатын жалпы экологиялық талаптар

1. Су объектілерінде ортақ су пайдалану Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

2. Жеке және заңды тұлғалар ортақ су пайдалануды жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген экологиялық талаптарды, Қазақстан Республикасының су заңнамасының талаптарын, сондай-ақ облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті өкілді органдары белгілеген ортақ су пайдалану қағидаларын сақтауға міндетті.

3. Арнайы су пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының Су кодексіне сәйкес берілетін арнайы су пайдалануға арналған рұқсат негізінде беріледі.

4. I санаттағы объектіні пайдалануға технологиялық тікелей байланысты арнайы су пайдалану құқығы осы Кодекске сәйкес берілетін кешенді экологиялық рұқсат негізінде беріледі және арнайы су пайдалануға жекелеген рұқсат алу талап етілмейді.

5. Қызметі су объектілерінің ластануын, қоқыстануын және сарқылуын туындататын немесе туындатуы мүмкін жеке және заңды тұлғалар осындай салдарды болдырмау жөнінде шаралар қолдануға міндетті.

6. Су объектілерінің су қорғау аймақтары мен белдеулерін, суды санитариялық қорғау аймақтарын белгілеу жөніндегі талаптар Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленеді.

7. Су объектілерін ластанудан қорғау мақсатында:

1) су объектілерінің су жинау алаңында улы химикаттарды, тыңайтқыштарды қолдануға;

2) қалдықтарды су объектілеріне түсіруге және көмуге;

3) су объектілеріне төгінділердің жол берілетін ағызу нормативтерінде белгіленген көрсеткіштерге дейін тазартылмаған сарқынды суларды бұруға;

4) су объектілерінде радиоактивті және уытты заттар бөлінуі қоса жүретін технологиялардың ядролық және өзге де түрлері пайдаланылатын жарылыс жұмыстарын жүргізуге тыйым салынады.

233-бап. Суды алу және (немесе) пайдалану жөніндегі экологиялық талаптар

1. Арнайы су пайдалану тәртібімен жерүсті және жерасты суларын алу және (немесе) пайдалану арнайы су пайдалануға рұқсаттың немесе кешенді экологиялық рұқсаттың шарттарына сәйкес, сондай-ақ осы Кодексте көзделген экологиялық талаптар сақталған кезде жүзеге асырылуға тиіс.

2. Жерасты суларын арнайы су пайдалануға рұқсаттың немесе кешенді экологиялық рұқсаттың шарттарында көзделмеген мақсаттар үшін немесе осы шарттарды бұза отырып алуға және (немесе) пайдалануға тыйым салынады.

3. Жерасты суларын мемлекеттік есепке алуды, олардың пайдаланылуын және қоршаған ортаны қорғауды бақылауды қамтамасыз ету мақсаттарында арнайы су пайдалану тәртібімен жерасты суларын алу және (немесе) пайдалану жөніндегі қызметті жүзеге асыратын су пайдаланушылар Қазақстан Республикасының су заңнамасының талаптарына сәйкес:

1) жерасты су объектілерінен алынатын және оларға ағызылатын сулардың бастапқы есебін жүргізуге;

2) су жинау және су ағызу құрылыстарын су шығыстарын өлшеу құралдарымен жабдықтауға және өздігінен ағатын гидрогеологиялық ұңғымаларда реттеуші құрылғылар орнатуға;

3) бекітілген жобада (технологиялық схемада) көзделген кезеңділікке және өзге де талаптарға сәйкес жерасты суларын алуға бақылау, ұңғымалардың жұмысына жедел бақылау және технологиялық режимнің орындалуына бақылау жасауға;

4) мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган бекітетін статистикалық әдіснамаға сәйкес жерасты суларын пайдалану туралы бастапқы статистикалық деректерді беруге міндетті.

234-бап. Сарқынды суды ағызып жіберу кезіндегі экологиялық талаптар

1. Сарқынды суларды табиғи жерүсті және жерасты су объектілеріне ағызуға тиісті экологиялық рұқсат болған кезде ғана жол беріледі.

2. Сарқынды суларды жинақтағышты және (немесе) сарқынды суларды табиғи биологиялық тазартуға арналған жасанды су объектілерін пайдаланатын адамдар олардың қоршаған ортаға әсерін болғызбау жөнінде қажетті шаралар қолдануға, сондай-ақ оларды пайдалану тоқтатылғаннан кейін рекультивациялауды жүзеге асыруға міндетті.

3. Жаңа жинақтағыш-буландырғыштарды жасауға (қолданыстағыларын кеңейтуге) түзілетін сарқынды суларды кәдеге жаратудың басқа тәсілдері немесе технологиялық процесте сарқынды сулардың түзілуін болдырмау мүмкін болмаған кезде облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының рұқсаты бойынша жол беріледі, ол қоршаған ортаға әсерге етуге бағалау жүргізу кезінде негізделуге тиіс.

4. Жобаланатын (пайдалануға жаңадан берілетін) сарқынды суларды жинақтағыш-буландырғыштар ластағыш заттардың жерасты суларына енуін болдырмайтын сүзгілеуге қарсы экранмен жабдықталуы тиіс. Сарқынды суларды алдын ала тазарту жөніндегі технологиялық және техникалық шешімдерді айқындау және негіздеу оларды жинақтағыштарда орналастырғанға дейін қоршаған ортаға әсер етуге бағалау жүргізу кезінде жүзеге асырылады.

5. I және (немесе) II санаттағы объектінің операторы экологиялық рұқсатта белгіленген төгінділер үшін экологиялық нормативтердің сақталуын қамтамасыз етуге міндетті. Көрсетілген экологиялық нормативтер асып кеткен кезде сарқынды суларды ағызу дереу тоқтатылуы тиіс және белгіленген экологиялық нормативтердің сақталуы қамтамасыз етілгеннен кейін ғана қайта басталуы мүмкін.

6. Жерүсті су объектілеріне ағызылатын сарқынды сулардың температурасы Цельсий бойынша 30 градустан аспауы тиіс.

7. Ағызылатын сарқынды суларда бетон мен металға бүлдіріп бұза отырып әсер ететін заттар болмауға тиіс.

8. Сарқынды суларды тазарту дәрежесіне қарамастан, оларды орталықтандырылған ауызсумен жабдықтау көздерін санитариялық қорғау аймақтарында, курорттарда, шомылуға бөлінген орындарда жерүсті су объектілеріне ағызуға жол берілмейді.

9. Сарқынды суларды ағызуды жүзеге асыратын немесе су бұрудың тұйық циклі бар I және (немесе) II санаттағы объектінің операторлары су көлемін есепке алу аспаптарын пайдалануға және Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес су тұтыну мен су бұруды есепке алу журналдарын жүргізуге тиіс.

10. Тау-кен металлургия кәсіпорындарының шахта және карьер суларының жинақтағыш тоғандарға және (немесе) буландырғыш тоғандарға, сондай-ақ сумен салқындату үшін пайдаланылатын суларға, тұйық (айналмалы) сумен жабдықтау жүйесінде орналасқан жинақтағыштарға төгінділерін қоспағанда, сарқынды суларды алдын ала тазартусыз ағызуға тыйым салынады.

11. Сарқынды суларды ағызу кезінде су пайдаланушылар:

1) Қазақстан Республикасының сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелген меншікті немесе өзге де зертханаларда ағызылатын сулардың химиялық құрамын айқындауды қамтамасыз етуге;

2) қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарға және санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органдарына ластағыш заттардың авариялық төгінділері туралы, сондай-ақ жерүсті және жерасты суларын алудың белгіленген режимінің және сарқынды суларды ағызу (айдау) объектісінің бұзылуы туралы шұғыл ақпарат беруге міндетті.

12. Қалдықтарды жерүсті су объектілеріне тастауға тыйым салынады.

235-бап. Су қорғау аймақтарында қызметті жүзеге асыру жөніндегі экологиялық талаптар

1. Су қорғау аймағы шегінде:

1) су объектілерінің және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануы мен қоқыстануын болдырмайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз

етілмеген жаңа және реконструкцияланатын ғимараттарды, құрылысжайлар (селге қарсы, көшкінге қарсы және су тасқынына қарсы ғимараттар мен құрылысжайларды қоспағанда) мен олардың кешендерін жобалау, салу және пайдалануға беруге;

2) елді мекендерден тыс жерлерге мұнай өнімдерін сақтауға арналған қоймаларды, арнайы техникаға техникалық қызмет көрсету пункттерін, механикалық шеберханаларды, жуу орындарын, қалдықтарды орналастыру орындарын орналастыруға және салуға, сондай-ақ су сапасына зиянды әсер ететін басқа да объектілерді орналастыруға;

3) құрылыс, түбін тереңдету және жару жұмыстарын жүргізу, пайдалы қазбалар өндіру, кәбілдер, құбырлар және басқа да коммуникациялар тарту, бұрғылау, ауыл шаруашылығы және өзге де жұмыстар қоршаған ортаны қорғау және су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісілген жағдайларды қоспағанда, осы жұмыстарға тыйым салынады.

2. Елді мекендер шегінде су қорғау аймағының шекаралары су объектісінің қоқыстануы мен ластануын болдырмайтын жағалау аймағын (парапеттер, опырылу, орман-бұта белдеулері) міндетті инженерлік немесе орман-мелиорациялық жайластыру кезінде оларды жоспарлау мен салудың нақты жағдайларын негізге ала отырып белгіленеді.

236-бап. Жерасты суларын қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Тәулігіне екі мың текше метр көлемінде жерасты суларын алу және пайдалану жүзеге асырылатын жобаға (технологиялық схема) мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізілуге тиіс.

2. Жерасты суларының көздері мен учаскелерін іздеуді және бағалауды жүргізетін жер қойнауын пайдаланушылар, сондай-ақ жерасты суларын алуды және (немесе) пайдалануды жүзеге асыратын су пайдаланушылар:

1) жерасты су объектілерінің ластану ықтималдығын болдырмауды;

2) әртүрлі су тұтқыш жиектер суларының араласу және бір жиектен басқасына ағып кету ықтималдығын, егер бұл жобада (технологиялық схемада) көзделмесе, болдырмауды;

3) жерасты суларының бақылаусыз реттелмей шығарылуына жол бермеуді, ал авариялық жағдайларда су шығынын жою жөнінде шараларды шұғыл қабылдауды;

4) қызмет аяқталғаннан кейін жер қойнауын пайдалану, жерасты суларын алу және (немесе) пайдалану процесінде бұзылған жер учаскелерінде рекультивациялауды жүргізуді қамтамасыз етуге міндетті.

3. Көзделген қызметтің жерасты суларына әсер ету бөлігінде қоршаған ортаға әсер етуін бағалауды жүргізу кезінде, сондай-ақ осыған байланысты жерүсті су объектілеріне және табиғи ортаның өзге де құрамбөліктеріне жанама әсер ету тәуекелдері, оның ішінде су деңгейінің көтерілу, су басу, шөлейттену, жердің батпақтануы, көшкіндердің пайда болуы, топырақтың шөгуі және өзге де осыған ұқсас

салдарлар түрінде ескеріледі, сондай-ақ осындай жанама әсер етуді болдырмау жөніндегі қажетті шаралар айқындалады.

4. Жерасты суларын алуды және (немесе) пайдалануды жүзеге асыратын су пайдаланушылар судың қайтарымсыз шығынын және ұнғымаларды пайдаланудағы кемшіліктер себебінен оның сапалық қасиеттерінің нашарлауын болдырмауға міндетті.

5. Реттеуші құрылғылармен жабдықтау, гидрогеологиялық ұнғымаларды консервациялау және жою жөніндегі талаптар Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленеді.

6. Қазақстан Республикасының Су кодексінде және "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының кодексінде көзделген жағдайларды қоспағанда, ауызсумен және (немесе) шаруашылық-ауызсумен жабдықтауға байланысты емес мұқтаждар үшін ауызсу сапасындағы жерасты суларын пайдалануға жол берілмейді.

7. Ауызсумен және шаруашылық-ауызсумен жабдықтау үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін жерасты су объектілерінің су жинау алаңдарында қалдықтарды көмуге, зираттарды, мал қорымдарын (биотермиялық шұңқырларды) және жерасты суларының жай-күйіне зиянды әсер ететін басқа да объектілерді орналастыруға жол берілмейді.

8. Жерасты сулары үшін су жинау құрылыстарын оларды суды реттейтін құрылғыларымен, су өлшеу аспаптарымен жабдықтамай, сондай-ақ Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес санитариялық қорғау аймақтарын белгілемей және жерасты су объектілері жай-күйінің көрсеткіштерін бақылау пункттерін құрмай пайдалануға беруге тыйым салынады.

9. Жерді сарқынды сулармен суаруға, егер жерасты су объектілерінің жай-күйіне зиянды әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін болса, тыйым салынады.

10. Су пайдаланушылар тәулігіне екі мың текше метр көлемінде жерасты суларын алуды және (немесе) пайдалануды жүзеге асыру кезінде жерасты сулары көздерін пайдаланудың жаңа тәсілдері мен технологиялық схемаларын іздестіру және қолданыстағыларын жетілдіру жөніндегі ғылыми-зерттеу және жобалау-конструкторлық жұмыстарды өз есебінен жүргізуге, технологиялық жабдықтарды, үздіксіз және кезеңдік бақылау құралдарын жаңғыртуға, жерасты суларын ұтымды пайдалану мен сарқылудан және ластанудан қорғауды, жер қойнауы мен қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз етуге міндетті.

11. Шаруашылық-ауызсумен жабдықтау үшін пайдаланылатын, сондай-ақ ресурстары табиғи емдік қасиеттерге ие жерасты су объектілерін қорғау мақсатында Қазақстан Республикасының Су кодексіне сәйкес санитариялық қорғау аймақтары белгіленеді.

12. Сіңіргіш ұнғымаларға пайдаланылған суды айдау жүргізілетін ауданда су пайдаланушының күшімен өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасына сәйкес

жақын жердегі ұңғымаларда, бұлақтарда, құдықтарда судың сапасына жүйелі зертханалық бақылау ұйымдастырылуы тиіс.

237-бап. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жерасты су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу жөніндегі көзделген қызметтің қоршаған ортаға әсер ету бағалау жүргізу кезінде міндетті түрде жерасты су объектілеріне әсер етуге бағалау жүргізіледі және жерасты суларын қорғау жөніндегі қажетті шаралар айқындалады. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жерасты су объектілерін қорғау жөніндегі шаралар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу үшін тиісті жобалық құжаттың құрамында жобаланады.

2. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде ашылатын жерасты су объектілері олардың ластануын болдырмайтын сенімді оқшаулаумен қамтамасыз етілуі тиіс.

3. Егер жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде ауызсумен және (немесе) шаруашылық-ауызсумен жабдықтау көзі ретінде пайдаланылуы мүмкін жерасты су объектісін ашу болжанса, бұрғылау және цемент ерітінділерін дайындау (өңдеу) үшін қолданылатын химиялық реагенттердің токсикологиялық сипаттамалары экологиялық рұқсат беру кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісілуі тиіс.

4. Егер жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жерасты су объектісін жобаланбаған ашу жүргізілсе, жер қойнауын пайдаланушы Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген тәртіппен жерасты су объектілерін қорғау жөнінде дереу шаралар қолдануға және бұл туралы қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану және қорғау саласындағы, жер қойнауын зерттеу жөніндегі, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарға хабарлауға міндетті.

238-бап. Сақтық аймағында қызметті жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар

1. Сақтық аймағы – теңіздің жағалау сызығынан құрлыққа қарай бес километрге созылып жатқан, теңізге және ішкі су айдындарына мұнайдың төгілуі салдарынан ластануы немесе теңіздің ластану көзі болуы мүмкін құрлық аймағы.

2. Сақтық аймағының шегінде қалдықтарды көму бойынша полигондарды салуға тыйым салынады.

239-бап. Авариялар кезінде су объектілерін қорғау жөніндегі экологиялық талаптар

1. Адамның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін шаруашылық-ауызсумен жабдықтау немесе мәдени-тұрмыстық су пайдалану мақсаттары үшін пайдаланылатын су объектілерінің су сапасы ластағыш заттардың авариялық төгінділері кесірінен

нашарлаған кезде Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес халықты қорғау жөніндегі шұғыл шаралар қолданылады.

2. Нәтижесінде су сапасының белгіленген экологиялық нормативтерінің бұзылуы орын алатын немесе орын алуы мүмкін I және II санаттағы объектілерде авариялық жағдай кезде, объектінің операторы кідіріссіз, бірақ кез келген жағдайда авариялық жағдай анықталған сәттен бастап 2 сағаттан аспайтын мерзімде бұл туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға хабарлауға және судың ластануын болдырмау жөніндегі, тіпті тиісті көздерді немесе жалпы алғанда объектіні пайдалануды ішінара немесе толық тоқтату, сондай-ақ осындай авариялық жағдайдан туындаған қоршаған орта үшін теріс салдарды жою жөніндегі барлық қажетті шараларды қолдануға міндетті.

16-бөлім. Жерді қорғау

240-бап. Жерді қорғау туралы жалпы ережелер

1. Жер – қоғамның материалдық, мәдени және басқа да қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін шаруашылық және өзге де қызмет процесінде пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін топырақ қабатын қоса алғандағы жер беті (аумақтық кеңістік).

2. Топырақ қабаты (топырақ) – биотикалық, абиотикалық және антропогендік факторлардың ұзақ әсер етуі нәтижесінде жер бетінде пайда болған, қатты минералдық және органикалық бөлшектерден, су мен ауадан тұратын және өсімдіктердің өсуі мен дамуы үшін тиісті жағдайлар жасайтын ерекше генетикалық-морфологиялық белгілері, қасиеттері бар дербес табиғи-тарихи органоминералды табиғи дене.

3. Жер Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес:

- 1) жер беті мен топырақтың антропогендік ластануынан;
- 2) жер бетінің қоқыстануынан;
- 3) топырақтың тозуы мен сарқылуынан;

4) жердің өзге түрде бұзылуы мен нашарлауынан (су және жел эрозиясынан, шөлейттенуден, су деңгейінің көтерілуінен, су басудан, батпақтанудан, қайта тұзданудан, құрғап кетуден, тығыздалудан, табиғи ландшафтылардың техногендік өзгеруінен) қорғауға жатады.

4. Жер Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес:

- 1) халықтың өмірі мен денсаулығына зиян келтірудің;
- 2) экологиялық жүйелердің жұмыс істеу орнықтылығының бұзылуының;
- 3) ормандардың тоқырауы мен бүлінуінің;
- 4) биологиялық әртүрліліктің азаюының;
- 5) экологиялық залал келтірудің алдын алу мақсатында қорғауға жатады.

5. Топырақта мемлекет белгілеген топырақ сапасының экологиялық нормативтерінен асатын концентрацияларда ластағыш заттардың болуы топырақтың ластануы деп танылады.

Антропогендік және табиғи факторлар нәтижесінде топыраққа ластағыш заттардың түсуі, сондай-ақ топырақта болатын химиялық, физикалық және биологиялық процестер нәтижесінде оларда ластағыш заттардың түзілуі топырақтың ластану көздері деп танылады.

6. Нысаналы мақсатына сәйкес жер бетіне және топырақтың жоғарғы қабатына осы жерді пайдалануға кедергі келтіретін мөлшерде ластағыш заттардың түсуі жер бетінің ластануы деп танылады.

7. Жерді қорғау ластанудың барлық түрлерінен оның ішінде жер бетімен және топырақпен жанасатын физикалық ортадан (атмосфералық ауа мен су) ластағыш заттардың түсуі нәтижесінде жүзеге асырылады.

8. Жерді нысаналы мақсаты бойынша пайдалануға кедергі келтіретін немесе оның эстетикалық құндылығын нашарлататын қатты қалдықтарды жер бетіне ұйымдастырылмаған орналастыру жер бетінің қоқыстануы деп танылады.

9. Топырақтың тозуы деп топырақтың табиғи немесе антропогендік факторлардың әсер етуі нәтижесінде оның құнарлылығын (топырақ сапасын) айқындайтын қасиеттері мен құрамының нашарлауы түсініледі.

Топырақтың құнарлы қасиеттерінің толық жоғалуы топырақтың сарқылуы деп түсініледі.

241-бап. Топырақ сапасының экологиялық нормативтері

1. Топырақ сапасының экологиялық нормативтері химиялық көрсеткіштер үшін топырақта ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы түрінде белгіленеді.

2. Топырақтағы ластағыш заттардың шекті жол берілетін шоғырлануы деп осы Кодекске сәйкес ластағыш деп танылған химиялық заттың ең көп мөлшері (массасы) түсініледі, ол асып кеткен кезде жер пайдаланудың бір немесе бірнеше түрі үшін жарамсыз болады, табиғи орта объектілерінің тозуын тудырады немесе экологиялық жүйелердің тұрақтылығын және биоәртүрлілікті бұзады.

3. Топырақ сапасының нормативтері аумақтардың табиғи ерекшеліктері мен Қазақстан Республикасының жер заңнамасына сәйкес белгіленген жер санаттары ескеріле отырып әзірленеді және белгіленеді.

4. Топырақтағы заттың табиғи фондық құрамы – оның табиғи құрамына сәйкес келетін топырақтағы заттың құрамы.

5. Егер топырақ сапасының белгіленген экологиялық нормативтері сақталған кезде кемінде бес жыл кезең ішінде ғылыми зерттеулермен расталған табиғи экологиялық жүйенің тірі элементтері (өсімдіктер, жануарлар және басқа да организмдер) жай-күйінің нашарлауы белгілері анықталса, онда мұндай аумақтар үшін облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың тиісті жергілікті өкілді органы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша топырақ сапасының неғұрлым қатаң аумақтық экологиялық нормативтерін белгілеуге міндетті, бұл ретте топырақ сапасының индикаторлары ретінде пайдаланылатын биологиялық

объектілердің неғұрлым осал тобының жай-күйі көрсеткіштерінің теріс ауытқуы байқалмайды.

242-бап. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерді аймақтарға бөлу кезінде экологиялық қауіпсіздік және ауыл шаруашылығы алқаптарының сапалық жай-күйі қамтамасыз етілуі тиіс.

2. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді аймақтарға бөлу өлшемшарттары физикалық тозу және химиялық ластану болып табылатын экологиялық қолайсыздық дәрежесінің көрсеткіштеріне негізделеді.

3. Жердің химиялық ластану деңгейін айқындау қоршаған ортаны қорғау және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдар бекітетін топырақтағы химиялық заттардың шекті жол берілетін шоғырлануын пайдалана отырып жүзеге асырылады.

4. Жерді бағалаудың экологиялық өлшемшарттарын оларды неғұрлым құнды бағалыдан төмен бағалыға ауыстыру, консервациялау, сондай-ақ экологиялық апат немесе төтенше экологиялық жағдай аймағына жатқызу қажеттігін айқындау мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді (бұдан әрі – жерді бағалаудың экологиялық өлшемшарттары).

243-бап. Елді мекендердің жерін аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Елді мекендердің жерін аймақтарға бөлу жерді бағалаудың экологиялық өлшемшарттары негізінде жүзеге асырылады.

2. Елді мекендердің жерін басқа санаттағы жерге ауыстыру кезінде осындай жерден осы аумақтардың ауасына және суларына ластағыш заттардың түсу мүмкіндігі және олардың халықтың денсаулығына тікелей әсері ескеріледі.

3. Төтенше экологиялық жағдай аймағы үшін экологиялық ахуалдың одан әрі нашарлауына әкеп соқпайтын пайдаланудың ерекше режимі белгіленеді.

244-бап. Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатына арналмаған жерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатына арналмаған жерді аймақтарға бөлу кезінде экологиялық қауіпсіздік қамтамасыз етіледі.

2. Халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және өнеркәсіп, көлік және өзге де объектілерді пайдалану үшін қажетті жағдайлар жасау мақсаттарында қоршаған ортаның жай-күйін жақсартуға ықпал ететін көрсетілген жерді пайдаланудың ерекше жағдайлары ескеріле отырып, аймақтар белгіленеді.

3. Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатына арналмаған жерді басқа санаттағы жерге ауыстыру кезінде өз шегінде аймақтарды белгілеу мақсаттарына сай келмейтін қызмет түрлеріне шек қойылатын немесе тыйым салынатын аймақтар ескеріледі.

4. Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және өзге де ауыл шаруашылығы мақсатына арналмаған жерді басқа санаттағы жерге ауыстыру кезінде олардың жерді бағалаудың экологиялық өлшемшарттарында белгіленген деңгейден жоғары химиялық заттармен ластануы қосымша экологиялық өлшемшарт болып табылады. Ластанудың жоғары деңгейіне жатқызылған жер консервациялануға жатады және босалқы жер құрамына ауыстырылады.

245-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерін және сауықтыру мақсатындағы жерді пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерін пайдалану режимі Қазақстан Республикасының Жер кодексінде және "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында реттеледі.

2. Сауықтыру мақсатындағы жерде қолайлы экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық жағдайларды сақтау мақсатында оларды аймақтарға бөлу кезінде санитариялық қорғаныш аймақтары белгіленеді.

246-бап. Орман қорының жерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Орман қорының жерін пайдалану режимі Қазақстан Республикасының Жер және Орман кодекстерінде реттеледі.

2. Жерді орман қоры санатына жатқызу кезінде аумақтың экологиялық жай-күйінің индикаторы ретінде өсімдіктердің жай-күйін экологиялық өлшемшарт деп есептеу керек.

3. Орман шаруашылығының мұқтаждықтары үшін пайдаланылмайтын орман қоры жеріндегі ауыл шаруашылығы алқаптары Қазақстан Республикасының орман заңнамасына сәйкес ауыл шаруашылығы мақсатындағы жердің санатына ауыстырылуы мүмкін.

4. Орман қоры жерін басқа жер санатына ауыстыруға Қазақстан Республикасының орман заңнамасының талаптарына сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы болған кезде жол беріледі.

5. Орман қорының жерін басқа санаттарға ауыстыру кезінде жерді бағалаудың экологиялық өлшемшарттарына сәйкес жердің жай-күйінің шөпті және сүректі өсімдіктерге әсер етуін көрсететін экологиялық көрсеткіштер ескерілуі тиіс.

247-бап. Су қорының жерін аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Су қорының жерін аймақтарға бөлу кезінде су объектілерін қорғау қамтамасыз етіледі.

2. Су қоры жерінің құрамындағы жер учаскелерін жергілікті атқарушы органдар су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның келісімі бойынша жеке және заңды тұлғаларға ауыл шаруашылығының, орман, балық, аңшылық шаруашылығының мұқтаждықтары және жер учаскесінің негізгі нысаналы мақсатына қайшы келмейтін, жердің ластануы мен тозуына және тиісінше экологиялық ахуалдың нашарлауына әкеп соқтырмайтын басқа да мақсаттар үшін уақытша жер пайдалануға беруі мүмкін.

3. Су қорының жерін басқа жер санатына ауыстыруға, мемлекеттік экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық сараптамалардың оң қорытындылары Қазақстан Республикасының су заңнамасының талаптарына сәйкес болған кезде:

1) су объектісінің жұмыс істеуі тоқтатылған не оның экологиялық және гигиеналық көрсеткіштері едәуір өзгерген;

2) ерекше қорғалатын табиғи аумақтар жеріне жатқызылған;

3) елді мекендердің шекаралары (шектері) экологиялық ахуалдың өзгеруіне әкеп соқтыратындай өзгерген жағдайда жол беріледі.

4. Су қорғау белдеулеріне бөліп берілген жер елді мекендер мен өнеркәсіп жерінің санатына ауыстырылмайды, онда судың ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болғызбау үшін шаруашылық қызметтің арнайы режимі белгіленеді.

248-бап. Босалқы жерді аймақтарға бөлу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Босалқы жерді аймақтарға бөлу кезінде келеңсіз өзгерістер байқалған алаң және зерттелетін аумақтағы тозу дәрежесі әртүрлі учаскелерді бөлудің кеңістікті әркелкілігі ескеріледі.

2. Экожүйелердің тозу жылдамдығы бақылаудың елу жылдық қатары бойынша есептеледі. Экожүйенің тозу дәрежесін бағалау жерді бағалаудың экологиялық өлшемшарттарына сәйкес жүргізіледі.

3. Босалқы жерлер басқа жер санатына одан әрі пайдалану мақсаттарына байланысты олар ауыстырылатын санатқа жергілікті жердің шекаралары белгіленгеннен кейін ғана ауыстырылуы мүмкін. Босалқы жерді басқа жер санатына ауыстыру кезінде жер учаскесін осындай жер санатына қойылатын экологиялық талаптарға сәйкес таңдау алдын ала жүзеге асырылады.

4. Бұзылған жерді босалқы жер санатынан ауыстыру рекультивациялау және жердің сапасымен экологиялық жағдайды жақсарту жөніндегі іс-шаралар жүзеге асырылғаннан кейін мүмкін болады.

5. Ядролық қаруды сынау жүргізілген жер учаскелері босалқы жер құрамынан ядролық қаруды сынау зардаптарын жою және кешенді экологиялық тексеру жөніндегі барлық іс-шаралар аяқталғаннан кейін мемлекеттік экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық сараптамалардың оң қорытындысы болған кезде ғана меншікке немесе жер пайдалануға берілуі мүмкін.

249-бап. Оңтайлы жер пайдалану жөніндегі экологиялық талаптар

1. Оңтайлы жер пайдаланудың негізгі экологиялық талаптары:

- 1) ұсынылып отырған жердің қайта өзгертілуінің және жерді қайта бөлудің экологиялық салдарын ғылыми негіздеу және болжау;
- 2) барлық санаттағы жердің пайдаланылуы мен қорғалуын жоспарлау мен ұйымдастыруда бірыңғай мемлекеттік экологиялық саясатты негіздеу және іске асыру;
- 3) жердің мақсатты пайдаланылуын қамтамасыз ету;
- 4) экологиялық негізделген жинақы және алаңы жағынан оңтайлы жер учаскелерін қалыптастыру және орналастыру;
- 5) тұрақты ландшафтыларды күтіп-ұстау және жерді қорғау жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу;
- 6) жерді қорғау жөніндегі іс-шараларды әзірлеу;
- 7) адам денсаулығы және қоршаған ортаны сақтау мүддесіне орай ормандардың орта құрау, су қорғау, қорғау, санитариялық-эпидемиологиялық, сауықтыру және өзге де пайдалы табиғи қасиеттерін сақтау және күшейту;
- 9) биологиялық әртүрлілікті сақтау және экологиялық жүйелердің тұрақты қызмет көрсетуін қамтамасыз ету болып табылады.

2. Кәсіпорындарды, құрылысжайларды және өзге де объектілерді орналастыру және пайдалану үшін жер учаскелерін беру көрсетілген объектілер қызметінің экологиялық, санитариялық-эпидемиологиялық салдарын ескеріп, қоршаған ортаны қорғаудың, табиғи ресурстарды молайтудың және ұтымды пайдаланудың шарттары мен қағидалары сақтала отырып жүргізіледі.

3. Ауыл шаруашылығы өндірісімен байланысты емес объектілерді салу мен тұрғызу үшін ауыл шаруашылығы мақсаттары үшін жарамсыз, топырағының бонитет балы ең төмен жер бөлінуге тиіс.

250-бап. Жерді пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Жеке және заңды тұлғалар жерді пайдалану кезінде жердің ластануына, жер бетінің қоқыстануына, топырақтың тозуына және сарқылуына жол бермеуі, сондай-ақ топырақтың құнарлы қабатының біржола жоғалуын болдырмау үшін қажет болған жағдайда алуды және сақтауды қамтамасыз етуі тиіс.

2. Жер қойнауын пайдаланушылар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде, сондай-ақ өзге де адамдар жердің бұзылуымен байланысты құрылыс және басқа да жұмыстарды орындау кезінде:

- 1) иеленіп отырған жер учаскелерін оларды одан әрі мақсаты бойынша пайдалануға жарамды күйде ұстауға;
- 2) жердің бұзылуымен байланысты жұмыстар басталғанға дейін топырақтың құнарлы қабатын алу және оны сақтауды және одан әрі бұзылған жерді қалпына келтіру мақсатында пайдалануды қамтамасыз етуге;
- 3) бұзылған жерлерді рекультивациялауға міндетті.

3. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу, жердің бұзылуына байланысты құрылыс және басқа да жұмыстарды орындау кезінде:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізуге бөлінген жер учаскелерінен (жерінен) тыс жерде өсімдік қабатын және топырақ қабатын бұзуға, құрылыс және басқа да тиісті жұмыстарды орындауға;

2) басқа адамдарға сату және олардың меншігіне беру мақсатында топырақтың құнарлы қабатын алуға тыйым салынады.

4. Бұзылған жерді рекультивациялау бағытын таңдау кезінде:

1) жер бетінің бүліну сипаты;

2) объект орналасқан ауданның табиғи және физика-географиялық жағдайлары;

3) ауданның даму перспективалары және қоршаған ортаны қорғау талаптары ескеріле отырып, объектіні орналастырудың әлеуметтік-экономикалық ерекшеліктері;

4) қара топырақты жердің таралу және үдемелі ауыл шаруашылығы аймағында бүлінген жердің негізгі ауданынжыртылатын жер алқаптары етіп қалпына келтіру қажеттілігі;

5) кені алынған бос жер су айдындарын және аршылған жыныстар мен байыту қалдықтары үйінділерінде сәндік бақ-саябақ кешендері мен ландшафтыларды жасауды қоса алғанда, елді мекендерге тым жақын орналасқан бұзылған жерді бақтар, қосалқы шаруашылықтар және демалыс аймақтары етіп қалпына келтіру қажеттілігі;

6) өндірістік объектінің аумағында жоспарлау жұмыстарын орындау, қажетсіз шұңқырлар мен үйінділерді жою, құрылыс қоқыстарын жинау және жер учаскесін абаттандыру;

7) пайдаланылатын жер учаскесіндегі себілуі немесе жабылуы тиіс жыралар мен шұңқырлар;

8) аумақты көгалдандыруды міндетті түрде жүргізу ескерілуі тиіс.

5. Жер учаскелерін өнеркәсіптік қалдықтарды орналастыру, сақтау, көму үшін пайдаланылған жағдайда олар мынадай:

1) өнеркәсіптік қалдықтарды көму полигондарын жобалаудың, салудың және пайдаланудың санитариялық-эпидемиологиялық қағидалары мен нормаларына сәйкес болуы;

2) су айдыны, ауыл шаруашылығы алқаптары, ормандар, өнеркәсіптік кәсіпорындар жағына 1,5 пайыз еңісі бар жерде сыйымдылық түбінен екі метрден аспайтын жер бетіне жақын сулар тұрғанда әлсіз сүзгілейтін топырақтың болуы;

3) елді мекенге қатысты жел жағынан және жерасты сулары ағынының бағыты бойынша төмен орналастырылуы;

4) тасқынсу және нөсерсу басып қалмайтын жерлерде орналастырылуы;

5) инженерлік сүзілуге қарсы қорғанышы, периметрі бойынша қоршауы және көгалдандырылуы, қатты жабындысы бар кірме жолдарының болуы;

б) жер учаскесінен шығатын жерүсті және жерасты ағыны су объектілеріне қосылмауы тиіс талаптарына сәйкес келуге тиіс.

6. Жаңа технологияларды енгізуге, жерді мелиорациялау және топырақ құнарлылығын арттыру жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға олар Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген экологиялық талаптарға, санитариялық-эпидемиологиялық нормалар мен қағидаларға, өзге де талаптарға сәйкес келмеген жағдайда тыйым салынады.

7. Радиоактивті және (немесе) химиялық ластануға ұшыраған жерді пайдаланудың, қорғау аймақтарын белгілеудің, осы жерде тұрғын үйлерді, өндірістік, коммерциялық және әлеуметтік-мәдени мақсаттағы объектілерді сақтаудың, оларда мелиорациялық және техникалық жұмыстарды жүргізудің тәртібі радиациялық және химиялық әсер етудің шекті жол берілетін деңгейлері ескеріле отырып айқындалады.

8. Жерді қорғау мақсатында жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылар:

1) жерді су және жел эрозиясынан, селдерден, көшкіндерден, су деңгейінің көтерілуінен, су басудан, батпақтанудан, қайта тұзданудан, құрғап кетуден, тығыздалудан, радиоактивті және химиялық заттармен ластанудан, қоқыстанудан, биогенді ластанудан, сондай-ақ басқа да теріс әсерлерден қорғау;

2) жерді карантиндік объектілерді, бөтен текті түрлерді және аса қауіпті зиянды организмдерді жұқтырудан, олардың таралуынан, арамшөптердің, бұталардың және шіліктердің басып кетуінен, сондай-ақ жердің жай-күйі нашарлауының өзге де түрлерінен қорғау;

3) ластанудың, оның ішінде биогенді ластанудың және қоқыстанудың салдарын жою;

4) мелиорациялаудың қол жеткізілген деңгейін сақтау;

5) бұзылған жерлерді рекультивациялау, топырақтың құнарлылығын қалпына келтіру, жерді айналымға уақтылы енгізу жөніндегі іс-шараларды жүргізуге міндетті.

9. Елді мекендер жерінде көктайғақпен күресу үшін ас тұзын пайдалануға тыйым салынады.

17-бөлім. Табиғатты қорғау

13-тарау. Жалпы ережелер

251-бап. Жалпы ережелер

1. Биологиялық әртүрлілік (биоәртүрлілік) өзгелермен қатар, жерүсті, теңіз және өзге де су экожүйелері мен олардың бөлігі болып табылатын экологиялық кешендерді қоса алғанда, барлық көздерден тірі организмдердің вариабельділігін білдіреді және экожүйелер түрлері мен әр түрлер арасындағы түр шеңберінде әртүрлілікті қамтиды.

2. Экологиялық жүйе (экожүйе) деп табиғи ортаның объективті түрде бар бөлігі болып табылатын өсімдіктер, жануарлар және өзге де организмдер

қоғамдастықтарының, олардың мекендеу ортасының жансыз, біртұтас функционалдық тұтастық ретінде өзара әрекеттесетін және кеңістік-аумақтық шекаралары бар өзара заттар мен энергия алмасумен байланысты серпінді кешен түсініледі.

Мекендеу ортасы деп белгілі бір организмнің немесе популяцияның табиғи мекендейтін жерінің типі немесе орны түсініледі.

3. Табиғи ландшафт деп адам қызметінің нәтижесінде өзгеріске ұшырамаған және бірыңғай климаттық жағдайларда қалыптасқан жер бедерінің, топырақтың, өсімдіктердің белгілі бір типтерінің үйлесуімен сипатталатын аумақ түсініледі.

4. Биологиялық ресурстар деп генетикалық ресурстар, организмдер немесе олардың бөліктері, популяциялар немесе адамзат үшін нақты немесе әлеуетті пайдасы не құндылығы бар экологиялық жүйелердің кез келген басқа да биотикалық құрамбөліктері түсініледі.

5. Тірі организмдердің генетикалық қорын жоюға, биологиялық әртүрлілікті жоғалтуға және экологиялық жүйелердің тұрақты жұмыс істеуін бұзуға қауіп төндіретін шаруашылыққа және өзге де қызметке тыйым салынады.

14-тарау. Жануарлар дүниесін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

252-бап. Жануарлар дүниесін жалпы пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Жануарлар дүниесін жалпы пайдалану Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жануарлар дүниесі объектілерін мекендеу ортасынан алмай жүзеге асырылады.

2. Жануарлар дүниесін жалпы пайдалану тәртібінде жануарлардың тіршілігінің пайдалы қасиеттерін пайдалану, сондай-ақ жануарлар дүниесі объектілерін ғылыми, мәдени-ағартушылық, тәрбиелік, эстетикалық және Қазақстан Республикасында заңнамалық актілерінде тыйым салынбаған басқа мақсаттарда пайдалану жүзеге асырылады.

3. Жануарлар дүниесін жалпы пайдалануды жүзеге асыру кезінде жануарларды алуға, олардың паналау орындарын және басқа да құрылысжайларды қиратуға, жануарларды көбею кезеңінде мазалауға, жануарлардың мекендеу ортасын бұзуға және олардың көбею жағдайларын нашарлатуға тыйым салынады.

253-бап. Қала құрылысы және құрылыс қызметін жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар

1. Қоршаған ортаға әсер етуді міндетті бағалауды немесе стратегиялық экологиялық бағалауды жүргізу кезінде көзделген қызметтің немесе әзірленетін құжаттың жануарлар дүниесінің жай-күйіне, мекендеу ортасына, жануарлардың қоныс аудару жолдарына және көбею жағдайларына әсері ескерілуге және бағалануға тиіс, сондай-ақ жануарлар дүниесі объектілерінің мекендеу ортасын және көбею жағдайларын, жануарлардың қоныс аудару жолдары мен шоғырлану орындарын сақтау жөніндегі іс-шаралары айқындалады, сондай-ақ жабайы жануарлардың мекендеу ортасы ретінде айрықша құндылықты білдіретін учаскелерге қол сұғылмауы қамтамасыз етіледі.

2. Ғимараттарды, құрылысжайлар мен олардың кешендерін жануарларды және олардың мекендеу ортасын қорғаудың техникалық және инженерлік құралдарымен жабдықтамай пайдалануға беруге тыйым салынады.

3. Теміржолдарды, автомобиль жолдарын, магистральдық құбырларды, электр беру және байланыс желілерін, сондай-ақ арналарды, бөгеттерді және өзге де гидротехникалық құрылысжайларды орналастыру, жобалау және салу кезінде жануарлардың қоныс аудару жолдарын сақтауды қамтамасыз ету іс-шаралары әзірленуі және жүзеге асырылуы тиіс.

4. Жануарлардың көбею орындарында жоғары шу көзі болып табылатын жарылыс және басқа да жұмыстарды жүргізу Қазақстан Республикасының заңнамасымен шектеледі.

5. Су объектілерінде гидротехникалық және өзге де құрылысжайларды пайдалану, су объектілерінің гидрологиялық режимін және олардан су тұтыну режимін белгілеу, сондай-ақ жабайы жануарлардың мекендеу ортасының жай-күйіне әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін өзге де қызмет жануарлар дүниесін қорғау талаптары, балық және аңшылық шаруашылықтарының мүдделері ескеріле отырып жүзеге асырылуға тиіс.

254-бап. Қамыстарды шабу мен құрғақ өсімдіктерді өртеу кезіндегі экологиялық талаптар

Қамыстарды шабуға және құрғақ өсімдіктерді немесе оның қалдықтарын өртеуге тек шаруашылық қажеттілік болған жағдайда немесе жабайы фаунаның сақталуы жөніндегі іс-шараларды әзірлей отырып, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның тиісті рұқсаты бойынша авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізген кезде ғана жол беріледі.

255-бап. Өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштар мен қызметте пайдаланылатын басқа да препараттарды тасымалдау, сақтау мен қолдану, жаңа препараттар жасау кезіндегі экологиялық талаптар

1. Өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштарды және қызметте пайдаланылатын басқа да препараттарды тасымалдау, сақтау және қолдану, жаңа препараттар жасау кезінде жеке және заңды тұлғалар көрсетілген препараттарды тасымалдау, сақтау және қолдану қағидаларын сақтауға және жануарлардың ауруы мен қырылуының алдын алуды қамтамасыз ету жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыруға міндетті.

2. Жаңа препараттар жасаған кезде оларды қоршаған ортада қолданудың нормативтері әзірленуі тиіс.

3. Жануарлардың қырылуын және олардың мекендеу ортасының нашарлауын болдырмау мақсатында жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның ұсынысы бойынша қоршаған ортаны

қорғау саласындағы уәкілетті орган пестицидтерді, улы химикаттарды және басқа да химиялық препараттарды қолдану шектелетін немесе тыйым салынатын жекелеген аумақтарды айқындай алады.

4. Өсімдіктерді қорғау жөніндегі уәкілетті орган бекіткен пестицидтер тізіміне енгізілген пестицидтерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісім бойынша қолдануға рұқсат етіледі.

5. Осы баптың 4-тармағында көрсетілген пестицидтердің тізіміне енгізуге токсикологиялық зерттеулер жүргізілгеннен, олармен жұмыс істеудің гигиеналық регламенттелуінен, гигиеналық және экологиялық нормативтер белгіленгеннен және осы пестицидтерді мемлекеттік тіркеуді жүзеге асырғаннан кейін жол беріледі.

6. Пестицидтерді мемлекеттік тіркеу қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісім бойынша өсімдіктерді қорғау жөніндегі уәкілетті орган айқындаған тәртіппен жүргізіледі.

7. Минералдық тыңайтқыштарда және басқа да препараттарда ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттар болған кезде өсімдіктерді қорғау жөніндегі уәкілетті орган жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның немесе қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ұсынысы бойынша токсикологиялық зерттеулер жүргізеді, олардың негізінде осы минералдық тыңайтқыштар мен басқа да препараттар бойынша экологиялық нормативтер белгіленеді.

8. Мыналарға:

1) дала кеміргіштерін жою кезінде, сондай-ақ жануарлардың құтыруы мен басқа да ауруларының жаппай індеті жағдайларында жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісім бойынша улы химикаттар мен басқа да химиялық препараттарды қолдануды қоспағанда, жарылыс құрылғыларын, улы химикаттар мен басқа да химиялық препараттарды қолдана отырып, жануарлар дүниесі объектілерін аулауға;

2) пестицидтерді, улы химикаттарды, минералдық тыңайтқыштарды және басқа да препараттарды:

ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы қорық режимі аймақтарында;

өріс аудару және көбею кезеңінде жануарлар жаппай топтасатын жерлердегі белгі қойылған тыныштық аймақтарында, сондай-ақ жабайы жануарлардың тіршілік ету ортасы ретінде ерекше құнды болып табылатын учаскелерде;

жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің белгі қойылған мекендеу және қолдан өсіру орындарында қолдануға;

3) ауыл шаруашылығы және басқа да алқаптарда жер бетінде дәріленген, топыраққа өңделмеген және жабайы жануарлар жеуге болатын тұқымдарды қалдыруға тыйым салынады.

9. Балық және басқа да су жануарларын олардың мекендеу ортасын пестицидтермен, улы химикаттармен және басқа да химиялық препараттармен ластанудан қорғау мақсатында балық шаруашылығы су айдындарының және (немесе) учаскелерінің қолданыстағы жағалауларынан екі километр шегінде:

1) өсімдік зиянкестерімен, ауруларымен және арамшөптермен күресте авиация арқылы тозаңдату тәсілін қолдануға;

2) пестицидтер, улы химикаттар, минералдық тыңайтқыштар мен мұнай өнімдерін сақтауға арналған қоймаларды салуға, авиахимиялық жұмыстар жүргізу үшін ұшу-қону жолақтарын, сондай-ақ жер бетіндегі аппаратураларды пестицидтермен, улы химикаттармен толтыру алаңдарын және қой тоғытуға арналған әуіттер орнатуға тыйым салынады.

256-бап. Жануарлар түрлерін интродукциялау, реинтродукциялау және будандастыру кезіндегі экологиялық талаптар

1. Қазақстан Республикасының аумағында жануарлар түрлерін интродукциялауға, реинтродукциялауға және будандастыруға биологиялық негіздеме негізінде жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсаты бойынша ғылыми-зерттеу және шаруашылық мақсаттарда жол беріледі.

Интродукция деп өсімдіктер мен жануарлардың жаңа түрлерін олардың мекендеу ортасынан тыс жерге әдейі немесе кездейсоқ көшіру түсініледі.

2. Будандастырылған жануарларды үйреншікті ортаға интродукциялауға тыйым салынады.

3. Жеке және заңды тұлғаларға жануарлар түрлерін өз бетінше интродукциялауға, реинтродукциялауға және будандастыруға тыйым салынады.

4. Жабайы жануарларды, сондай-ақ жабайы жануарлармен шағылысуы немесе оларға зиян келтіруі мүмкін үй жануарларын еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстайтын немесе өсіретін жеке және заңды тұлғалар осы жануарлардың табиғи ортаға шығуын болдырмау жөнінде іс-шаралар жүргізуге міндетті.

257-бап. Жануарларды Қазақстан Республикасына әкелу және Қазақстан Республикасынан әкету кезіндегі экологиялық талаптар

Жойылып кету қаупі төнген жабайы фауна мен флора түрлерімен халықаралық сауда туралы конвенцияның күші қолданылатын жануарларды Қазақстан Республикасына әкелуге және Қазақстан Республикасынан әкетуге жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган айқындаған тәртіппен берілетін рұқсат бойынша жол беріледі.

Жануарларды Қазақстан Республикасынан әкету Қазақстан Республикасының заңнамасында және Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында айқындалған тәртіппен жүзеге асырылады.

258-бап. Балық аулау кезіндегі экологиялық талаптар

1. Балық аулау қағидалары, балық аулау объектілері, балық шаруашылығын жүргізу және балық аулау үшін балық шаруашылығы су айдындарын және (немесе) учаскелерін бекітіп беру, балық ресурстарын және басқа да су жануарларын беру тәртібі Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасында белгіленеді.

2. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларда жеке тұлғаларға жануарлар дүниесін жалпы пайдалану тәртібімен балық шаруашылығы су айдындарының және (немесе) учаскелерінің резервтік қорында бір рет балық аулауға шыққанда бес килограмға дейін тегін әуесқойлық (спорттық) балық аулауға рұқсат етіледі. Бұл ретте жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы белгіленген қағидалар, нормативтер, шектеулер мен тыйымдар сақталуға тиіс.

3. Сулы-батпақты алқаптарда және балық ресурстарының және басқа да су жануарларының мекендеу және таралу орындарында гидромелиорациялық жұмыстар мұндай қызметтің жобалары мемлекеттік экологиялық сараптамадан өткеннен кейін жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсаты бойынша жүзеге асырылады.

4. Балық аулау Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

259-бап. Жануарлар тіршілігінің пайдалы қасиеттері мен өнімдерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Жануарлар тіршілігінің пайдалы қасиеттері мен өнімдерін пайдалануға жануарларды алмай және жоймай, олардың мекендеу ортасын нашарлатпай және жануарларға зиян келтірмей, жол беріледі.

2. Жабайы жануарларды олардың тіршілігінің өнімдерін алу мақсатында пайдалануға жануарларды алмай және жоймай және олардың мекендеу ортасын нашарлатпай жол беріледі.

3. Жабайы жануарларды олардың тіршілігінің өнімдерін алу мақсатында пайдалану жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген қағидалар бойынша жүзеге асырылады.

260-бап. Зоологиялық коллекцияларға қойылатын экологиялық талаптар

1. Жеке және заңды тұлғалар жануарларды табиғи ортадан алу жолымен зоологиялық коллекцияларды (жануарлар дүниесі объектілерінің тұлыптарын, жұмыртқаларын, препараттары мен бөліктерін, жануарлар дүниесі объектілерін, оның

ішінде жабайы жануарлар зоопарктерін, зообақтарын, цирктерді, зоологиялық питомниктерді, аквариумдерді, океанариумдарды) жасауды және толтыруды жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган беретін рұқсаттар негізінде жүзеге асырады.

2. Ғылыми, мәдени-ағартушылық, оқу-тәрбиелік немесе эстетикалық құндылық болып табылатын және жалпы мемлекеттік маңызы бар зоологиялық коллекциялар мемлекеттің есебіне алынуға жатады.

3. Зоологиялық коллекцияларды жасау, толтыру, сақтау, пайдалану, иеліктен шығару және мемлекеттік есепке алу, оларды сату, сондай-ақ Қазақстан Республикасына әкелу, оларды тысқары жерлерге жіберу және әкету жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілейтін қағидалар бойынша жүзеге асырылады.

261-бап. Жануарлардың санын реттеу кезіндегі экологиялық талаптар

1. Халықтың денсаулығы мен қауіпсіздігі, ауыл шаруашылығы және басқа үй жануарлары ауруларын болдырмау, қоршаған ортаға, шаруашылық және басқа қызметке зиян келтіруді болдырмау мүддесінде жабайы жануарлардың жекелеген түрлерінің санын реттеуге бағытталған іс-шаралар жүзеге асырылады. Бұл шаралар жабайы жануарлардың мекендеу ортасын, биологиялық әртүрлілікті сақтауды қамтамасыз ететін және қорғалатын түрлер мен олардың мекендеу ареалдарына экологиялық залал келтіруге жол бермейтін тәсілдермен жүзеге асырылуы тиіс.

2. Жануарлар санын реттеу қағидаларын жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган бекітеді.

262-бап. Аңшылық және балық шаруашылығын жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар

Аңшылық және балық шаруашылығын жүргізу кезінде мынадай:

1) өз қызметінің нәтижесінде жануарлардың мекендеу ортасының экологиялық жай-күйінің нашарлауына жол бермеу, өндірістік процестерді жүзеге асырған уақытта табиғат қорғау технологияларын қолдану;

2) жабайы жануарлардың саны мен пайдаланылуының бастапқы есебін жүргізу, олардың жай-күйін және аңшылық алқаптарының сипатын зерделеу, осы ақпаратты жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға беру;

3) жануарларды аулаудың белгіленген қағидаларын, нормаларын, нормативтерін, лимиттері мен мерзімдерін сақтау;

4) бекітіп берілген аумақтағы жануарлар дүниесінің объектілерін, оның ішінде сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген жануарлар түрлерін қорғауды жүзеге асыру;

5) жабайы жануарларды өсіруге, оның ішінде қолдан өсіруге, олардың мекендеу ортасын сақтауға және жақсартуға бағытталған кешенді іс-шараларды жүргізу;

6) жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану мәселелері бойынша іс-шараларды жүзеге асыру;

7) аурулардың алдын алу мен оларға қарсы күрестің кешенді іс-шараларын жүзеге асыру, жануарлар ауруларының анықталуы туралы, олардың мекендеу ортасы жай-күйінің нашарлауы, жануарлардың жойылып кету қаупінің туындауы және қырылу жағдайлары туралы жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану, ветеринария саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарға және санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органдарына дереу хабарлау;

8) жануарлар дүниесі объектілерінің жай-күйі мен олардың мекендеу жағдайлары нашарлаған, жануарлардың көбею қабілеті төмендеген және олардың жойылып кету қаупі туған жағдайларда оларды пайдалануды өз бетімен тоқтату, жануарларға және олардың мекендеу ортасына теріс әсер етуді жоюға арналған шараларды шұғыл қолдану экологиялық талаптары қойылады.

263-бап. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің тізбесі

1. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді және Қазақстан Республикасының аумағында, оның ішінде Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында және айрықша экономикалық аймағында табиғи еркіндік жағдайында тұрақты немесе уақытша құрлықта, суда, атмосферада және топырақта мекендейтін жануарлардың (омыртқалы және омыртқасыздардың) сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін (кіші түрлерін, популяциясын) қамтиды.

2. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлеріне жатқызылған жануарлар мемлекеттік меншік болып табылады, ал еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда өсірілетін және ұсталатын жануарлар мемлекеттік меншікте де, жеке меншікте де болуы мүмкін.

3. Жеке және заңды тұлғалар сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерге жатқызылған жануарларды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген шекте және тәртіппен пайдалануға құқылы.

264-бап. Табиғи еркін жағдайда тіршілік ететін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін қорғау және өсімін молайту

1. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің қырылуына, санының азаюына немесе мекендеу ортасының бұзылуына әкеп соқтыруы мүмкін әрекеттерге жол берілмейді.

2. Жеке және заңды тұлғалар бекітіп берілген аумақтар шегінде жануарларды қорғауды қамтамасыз етуге, сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерге жатқызылған жануарлардың қырылуының өздеріне белгілі болған немесе анықталған жағдайлары туралы жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға хабарлауға міндетті. Мұндай

жағдайларды тергеп-тексеру тәртібін жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган айқындайды.

3. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлеріне Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес олардың жаппай аурулары, дүлей зілзалалар кезінде және басқа да себептер салдарынан қырылу қаупі төнген жағдайларда көмек көрсетіледі.

4. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлеріне жатқызылған жануарлардың қырылуын болдырмау мақсатында Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша ерекше жағдайларды қоспағанда, оларды алуға тыйым салынады.

5. Табиғи еркін жағдайда мекендейтін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің өсімін молайту мақсатында:

- 1) табиғи өсімін молайту жағдайларын жақсарту;
- 2) қоныс аударту;
- 3) қолдан өсірілген жануарларды мекендеу ортасына жіберу жүргізілуі мүмкін.

6. Осы баптың 5-тармағында көрсетілген іс-шаралар биологиялық негіздеме негізінде жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсаты бойынша жүзеге асырылады.

7. Табиғи еркін жағдайда мекендейтін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін қорғау және өсімін молайту үшін ерекше қорғалатын табиғи аумақтар құрылады, сондай-ақ олардың айналасында осы аймақтардың шегінде жануарлар дүниесінің жағдайына теріс әсер ететін кез келген қызметке тыйым сала отырып, күзет аймақтары белгіленуі мүмкін.

8. Қызметті жоспарлау мен жүзеге асыру кезінде жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің мекендеу ортасы мен көбею жағдайларын, өріс аудару жолдары мен шоғырлану орындарын сақтау жөніндегі іс-шаралар әзірленуі тиіс, сондай-ақ осы жануарлардың мекендеу ортасы ретінде ерекше құнды болып табылатын, бөлініп берілетін учаскелерге қол сұғылмауы қамтамасыз етілуге тиіс.

265-бап. Табиғи еркін жағдайда мекендейтін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін пайдалану

1. Егер табиғи еркін жағдайда мекендейтін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін ғылыми, мәдени-ағартушылық, тәрбиелік және эстетикалық мақсаттарда пайдалану жануарларды мекендеу ортасынан алмай жүзеге асырылса, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілі бір орынға баруға және белгілі бір мерзімге шектеу енгізуге құқылы. Көрсетілген шектеулер туралы мәліметтер аудандық және облыстық бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады, ал тиісті жерде ескерту қалқалары қойылады.

2. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстауға және өсіруге мүдделі жеке және заңды тұлғалар мекендеу ортасынан алынған, жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлері дара нұсқаларының санына сәйкес келетін, қолдан өсіру жолымен алынған жануарларды белгіленген мерзімдерде мекендеу ортасына жіберуге міндетті. Жануарларды жіберу жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамдарының қатысуымен акт бойынша жүзеге асырылады.

266-бап. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру

1. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлері еріксіз (шағын торларда және вольерлерде ұстау) және жартылай ерікті (табиғи мекендеу ортасына жақын жағдайлары бар саябақтарда және басқа учаскелерде ұстау) жағдайларда қолдан өсірілуі мүмкін.

2. Жеке және заңды тұлғаларға, олар мынадай:

1) жануарларды ұстау үшін жағдайлардың, оған қоса белгіленген тәртіппен бөлінген вольерлермен, шағын торлармен және басқа да құрылысжайлармен жабдықталған учаскелері мен үй-жайлары болуы;

2) зоотехникалық, ветеринариялық және санитариялық-эпидемиологиялық іс-шаралардың қажетті көлемде орындалуы;

3) зоологиялық, зоотехникалық, ветеринарлық бейіндегі мамандар, ал өзге тұлғаларда жануарларды еріксіз және жартылай ерікті жағдайларда ұстау дағдысы болуы;

4) жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатының болуы талаптарын сақтаған кезде жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстауға және өсіруге рұқсат етіледі.

3. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстауға және өсіруге берілген рұқсатта орындалуы міндетті талаптар, сондай-ақ жануарлар түрлері бойынша жеке-дараларының барынша көп саны көрсетіледі. Егер жеке және заңды тұлғалар рұқсат талаптарын орындамаса, алты ай ішінде үш ескертуден кейін рұқсат кері қайтарылып алынуы немесе оның күші жойылуы мүмкін.

4. Жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерін мамандандырылған зоологиялық питомниктерде еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстау және өсіру осы питомниктер туралы ережелерге сәйкес жүзеге асырылады.

5. Сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерге жатқызылған және еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұсталатын жануарлардың иелері

осы жануарларды алынбайтын сақиналау немесе таңбалауды жүргізуге және оларға паспорттары болуға міндетті.

6. Сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген жануарларға жатқызылған жануарларды еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұстайтын жеке және заңды тұлғалардың жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсаты бойынша ғана Қазақстан Республикасының шегінде осы жануарларды сатып алуға, өткізуге және айырбастауға құқығы бар.

7. Меншігінде сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген жануарларға жатқызылған, еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда ұсталатын жануарлары бар жеке және заңды тұлғалар оларды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен халықаралық сауда мақсаттары үшін пайдалануы мүмкін.

8. Егер еріксіз және (немесе) жартылай ерікті жағдайларда өсірілетін жануарлардың сирек кездесетін және жойылып кету қаупі төнген түрлерінің халықаралық саудасы мемлекетке экологиялық және (немесе) экономикалық залал келтіретіндей болса, Қазақстан Республикасының Үкіметі осы саудаға шектеулер енгізуге құқылы.

15-тарау. Ормандарды қорғау

267-бап. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ормандарды молықтырған және орман өсірген кезде мемлекеттік орман қорының учаскелерін пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ормандарды молықтырған және орман өсірген кезде мемлекеттік орман қоры учаскелерін пайдалану Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

268-бап. Қалалық ормандар мен орман парктерінде орман пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

Қалалардың шекарасы шегінде орналасқан ормандар (қалалық ормандар мен орман парктері) халықтың демалуына, мәдени-сауықтыру және спорттық іс-шараларды өткізуге, сондай-ақ қолайлы қоршаған ортаны сақтауға арналған. Қалалық ормандар мен орман парктерінде басты мақсатта пайдалану үшін ағаш кесу және осы ормандардың мақсатымен сай келмейтін орман пайдаланудың өзге де түрлерін жүзеге асыруға тыйым салынады.

269-бап. Жер учаскелерінің меншік иелеріне немесе жер пайдаланушыларға пайдалануға берілген мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш және бұта өсімдіктерін күзету, қорғау, молықтыру және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жер учаскелерінің меншік иелеріне немесе жер пайдаланушыларға ауыл және орман

шаруашылығын кешенді жүргізу үшін пайдалануға берілген мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш және бұта өсімдіктерін күзету, қорғау, молықтыру және пайдалану Қазақстан Республикасы Орман кодексінің талаптарына сәйкес жүргізіледі.

2. Мемлекеттік орман қоры учаскелері пайдалануға берілген жер учаскелерінің меншік иелері немесе жер пайдаланушылар оларда орман орналастыруды жүргізуге және Қазақстан Республикасының Орман кодексінде белгіленген тәртіппен орман қорының мемлекеттік есебін жүргізуге қатысуға міндетті.

3. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген ағаш және бұта өсімдіктерінің жай-күйін, күзетілуін, қорғалуын, пайдаланылуын және молықтырылуын бақылауды орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган жүзеге асырады.

270-бап. Басқа меншік иелерінің немесе жер пайдаланушылардың жер учаскелері арасында орналасқан мемлекеттік орман қоры учаскелерін күзету, қорғау, пайдалану, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру кезіндегі экологиялық талаптар

1. Басқа меншік иелерінің немесе жер пайдаланушылардың жер учаскелері арасында орналасқан мемлекеттік орман қоры учаскелерін күзетуді, қорғауды, пайдалануды, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыруды жүзеге асыру үшін мемлекеттік орман иеленушілердің Қазақстан Республикасының Жер кодексінде белгіленген тәртіппен бөтен жер учаскесін шектеулі мақсатты пайдалануға (сервитут) құқығы бар.

2. Табиғи өсіп шығатын ормандарды сыртқы қолайсыз әсерлерден қорғау үшін басқа меншік иелерінің немесе жер пайдаланушылардың жер учаскелері арасында орналасқан мемлекеттік орман қоры учаскелерінің шекарасын бойлай ені жиырма метр болатын күзет аймақтары белгіленеді.

3. Күзет аймағы шегінде мемлекеттік орман қоры учаскесінің жай-күйіне кері әсер ететін кез келген қызметке тыйым салынады.

271-бап. Темір жолдарға, автомобиль жолдарына, каналдарға, магистральдық құбырларға және басқа да желілік құрылыстарға бөліп берілген белдеулердегі қорғаныштық екпелерді күзету, қорғау және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Темір жолдарға, автомобиль жолдарына, каналдарға, магистральдық құбырларға және басқа да желілік құрылыстарға бөліп берілген белдеулерде орналасқан қорғаныштық екпелер осы объектілерді қолайсыз табиғи құбылыстардан қорғауға, қоршаған ортаның ластануын болдырмауға, шудың әсерін азайтуға арналған.

2. Темір жолдарға, автомобиль жолдарына, каналдарға, магистральдық құбырларға және басқа да желілік құрылыстарға бөліп берілген белдеулердегі қорғаныштық екпелерде, қорғаныштық екпелер жасау жобаларына сәйкес орманды күтіп-баптау үшін кесуге, санитариялық кесуге, бағалылығы төмен екпелерді, сондай-ақ қорғаныштық, су сақтау және басқа да функцияларын жоғалта бастаған екпелерді реконструкциялауға байланысты кесуге және өзге де мақсаттарда кесуге жол беріледі.

3. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген қорғаныштық екпелерді күзетуді, қорғауды және пайдалануды, Қазақстан Республикасының Орман Кодексіне сәйкес жер пайдаланушылар өздері орналасқан жерде жүзеге асырады.

272-бап. Қалалық және ауылдық қоныстардың жасыл қорын қорғау

1. Қалалық қоныстардың, ауылдық қоныстардың жасыл қоры орман және өзге де екпелер орналасқан аумақтардың жиынтығы болып табылады.

2. Қалалық және ауылдық қоныстардың жасыл қорын қорғау жасыл қорды сақтау мен дамытуды қамтамасыз ететін және экологиялық ахуалды қалыпқа келтіру мен қолайлы қоршаған ортаны құру үшін қажетті іс-шаралар жүйесін көздейді.

3. Жасыл қордың құрамындағы аумақтарда көрсетілген аумақтарға теріс әсер ететін және олардың экологиялық, санитариялық-гигиеналық және рекреациялық мақсаттағы функцияларды жүзеге асыруына кедергі келтіретін шаруашылық және өзге де қызметке тыйым салынады.

4. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген аумақтарда ормандарды күзету, қорғау және молықтыру, орман өсіру Қазақстан Республикасының орман заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

273-бап. Жасыл белдеулерде орналасқан табиғи объектілерді ерекше қорғау режимі

1. Жасыл белдеулерде орналасқан табиғи объектілерді ерекше қорғау мақсатында шектеулі қызмет режимі белгіленеді.

2. Жасыл белдеулердегі шектеулі қызмет режимі:

1) жасыл белдеулерде орналасқан табиғи объектілердің жай-күйінің қолайсыз өзгеруіне әкеп соқпайтын қызмет түрлерін жүзеге асырудың және технологияларды қолданудың басымдығы;

2) жасыл белдеулерде орналасқан табиғи объектілерді ерекше қорғаудың әлеуметтік-экономикалық міндеттері мен міндеттерін шешудің теңгерімділігі қағидаттарына сәйкес жүзеге асырылады.

3. Жасыл белдеулердің құрамына кіретін аумақтарда:

1) уытты химиялық препараттарды, оның ішінде ормандарды, пестицидтерді, агрохимикаттарды күзету және қорғау мақсатында пайдалануға;

2) қауіпті қалдықтарды орналастыруға;

3) Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес қауіпті өндірістік объектілерге жатқызылған қоршаған ортаға теріс әсер ететін объектілерді орналастыруға;

4) минералдық сулар мен емдік балшықтар кен орындарын игеруді, басқа да табиғи емдік ресурстарды пайдалануды қоспағанда, пайдалы қазбалардың кен орындарын әзірлеуге;

5) күрделі құрылыс объектілерін құруға (гидротехникалық құрылысжайларды, байланыс желілерін, электр беру желілерін, құбыржолдарды, автомобиль жолдарын,

теміржол желілерін, басқа желілік объектілерді және көрсетілген объектілердің ажырамас технологиялық бөлігі болып табылатын ғимараттарды, құрылыстарды, құрылысжайларды қоспағанда, сондай-ақ денсаулық сақтау, білім беру объектілерін, рекреациялық қызметті, туризмді жүзеге асыруға арналған объектілерді қоспағанда);

6) мал шаруашылығы және құс шаруашылығы кешендері мен фермаларын, көң сақтау орындарын салуға;

7) мал көмінділерін орналастыруға;

8) улы химикаттар мен минералдық тыңайтқыштар қоймаларын орналастыруға тыйым салынады.

4. Бұзылған жерді қалпына келтіру, жерді эрозиядан, су деңгейінің көтерілуінен су басудан, батпақтанудан, қайта тұзданудан, құрғаудан, қалдықтармен, химиялық заттармен ластанудан, зақымданудан және басқа да жасыл белдеулердегі теріс әсер етуден қорғау басым тәртіппен жүзеге асырылады.

5. Жасыл аймақтарды қайта құнарландыру жөніндегі іс-шаралар ормандарда санитариялық қауіпсіздік шараларын орындауды және зиянды организмдердің ошақтарын жоюды, оның ішінде табиғи экологиялық жүйелердің тозуына, табиғи ресурстардың сарқылуына және қоршаған орта жай-күйінің өзге де теріс өзгерістеріне әкеп соқпайтын химиялық препараттарды қолданумен қамтиды.

6. Жасыл белдеулерде Қазақстан Республикасының Орман заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, орман және өзге де екпелерді жаппай кесуге тыйым салынады.

7. Орманды қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар жасыл белдеулердің аумақтарында басым тәртіппен, бірақ тиісті орман және басқа да екпелерге ағаш кесу жүргізілген сәттен бастап бір жылдан кешіктірілмей жүзеге асырылады.

8. Жасыл белдеулерде орналасқан ормандарды пайдалану, күзету, қорғау, молықтыру ерекшеліктерін Қазақстан Республикасының орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органы белгілейді.

16-тарау. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағы

274-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағының шекаралары

Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағының шекарасын Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

275-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыру режимін шектеу

1. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағы шегінде функционалдық аймақтарға бөлу негізінде "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қызметке толық тыйым салынған қорық учаскелері және жекелеген жұмыс түрлерін жүргізуге қосымша уақытша шектеулер бөлінеді.

2. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі қорық аймағында келесі пайдалану режимі белгіленеді:

1) теңізде балықтардың қалыпты уылдырық шашуын және олардың жас өркендерінің ширауын қамтамасыз ету үшін 1 сәуірден 15 шілдеге дейінгі кезеңде Жайық пен Еділ өзендері сағасындағы аудандарда Еділ өзенінің жер беті атырауы қазақстандық бөлігінің теңізге қарай сұғына енген нүктесінен және Жайық өзенінің жер беті атырауы қазақстандық бөлігінің теңізге қарай сұғына енген нүктесінен 50 километр шеңберде, сондай-ақ 1994 жылы 1 қаңтардағы жағалау сызығынан ені 15 километр белдеуде жоғарыда аталған атыраулар бойындағы кеңістікте және одан әрі шығысқа қарай Жем өзеніне дейін құрылыс және геофизикалық жұмыстар жүргізуге, ұнғымаларды сынауға және кемеңнің жүзуіне тыйым салынады. Бұл ретте жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісу бойынша балық аулауды және оны тасымалдауды, навигациялық жағдайды бақылау құралдарын қоюды, ауыстыруды, алуды және тексеруді жүзеге асыратын кемелердің жүзуіне, ғылыми-зерттеу жұмыстарына жол беріледі;

2) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген кезеңде мұнай өндіру процесі жабдықтармен, химиялық реагенттермен, жанар-жағар және басқа материалдармен, азық-түлікпен дербес қамтамасыз етуге көшірілуге тиіс. Мұнай өндіру процесіндегі қалдықтарды кейіннен тыйым салу кезеңі аяқталғаннан кейін шығарып тастау үшін оларды жинақтау мен сақтауды қамтамасыз ететін барлық шаралар қабылдануға тиіс;

3) құстарды ұя салатын жерлерінде (қамыс нуларында, құмдауытты жағалау қойнаулары мен аралдарда) сақтау мақсатында осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген кезеңде құрылыс жұмыстарын жүргізуге, сондай-ақ ұнғымаларды сынауға тыйым салынады;

4) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілгеннен басқа мерзімдерде құрлық – теңіз шекарасындағы қамысты нулардың (табиғи биологиялық сүзгілердің) шегінде жұмыстар жүргізу жыл маусымы ескеріле отырып, қоршаған ортаны қорғау және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың шешімдерімен реттеледі;

5) Каспий итбалығының популяциясын сақтау үшін қазан айынан мамыр айына дейін көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу олар шоғырланған жерден 1852 метр (1 Теңіз милі) қашықтықта жүзеге асырылуы тиіс. Жатақтардың ауысуын ескере отырып, итбалықтардың шоғырлану орындарын анықтау үшін барлық мүмкін болатын шаралар қабылдануы тиіс;

6) құстар мен каспий итбалығына теріс әсер етуді болдырмау үшін, қоршаған ортаны қорғау және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарды алдын ала хабардар ету арқылы ғылыми-зерттеу және

авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу жағдайларды қоспағанда, олардың анықталған мекендеу және көбею орындарынан 1 километрден төмен биіктікте әуе көлігінің ұшуына тыйым салынады.

3. Мемлекеттік экожүйенің тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін теңізде барлау мен өндіруді жобалау кезінде Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі қорық аймағында бұрғылау негіздерін салу, ұңғымаларды сынау және кеме қатынасы барынша шектеледі.

276-бап. Каспий теңізінің су қорғау аймағы

Каспий теңізінің жағалауы бойынша су қорғау аймағының ені теңіздің соңғы он жыл ішіндегі орташа-көпжылдық деңгейі белгісінен 2000 метрге тең, минус 27,0 метрге тең қашықтықта қабылданады.

277-бап. Халықтың су пайдалану орындарындағы Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі жағалау бойы суларын қорғау аудандары

1. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі халықтың су пайдаланатын жерлерінде жағалау бойы суларын қорғау аудандарын, нақты және перспективалық су пайдалануды ескере отырып, өз құзыреті шегінде жергілікті атқарушы органдар белгілейді. Осы ауданның теңізге қарайғы ені теңіздің соңғы он жылдағы орташа көпжылдық деңгейінен 3,9 километрден (2 мильден) кем болмауға тиіс.

2. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі халықтың су пайдаланатын жерлерінде жағалау бойы суларын қорғау аудандарының құрамында бөлінетін жағалау бойындағы құрлық белдеуі шекараны айқындау бөлігінде де, қорғау режимі бөлігінде де Каспий теңізінің су қорғау аймағына сәйкес келеді.

278-бап. Каспий теңізі деңгейінің көтеріліп-қайтып ауытқуының әсер ету аймағы шегінде қызметті жүзеге асыру кезіндегі экологиялық талаптар

1. Теңіз деңгейінің көтеріліп-қайтып ауытқуының әсер ету аймағының нақты тіркелген шекарасы болмайды және ол шамамен акваторий шегінде минус 29 метр абсолютті белгіден құрылықтағы минус 26 метрге дейін жетеді.

2. Теңіз деңгейінің көтеріліп-қайтып ауытқуының әсер ету аймағы шегінде:

су объектілерінің және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануы мен қоқыстануын болдырмайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген жаңа және реконструкцияланатын объектілерді жобалауға, салуға және пайдалануға беруге;

мұнай өнімдерін сақтауға арналған қоймаларды, техникаларға техникалық қызмет көрсету пункттерін, механикалық шеберханаларды, жуу орындарын елді мекендер шегінен тысқары жерде орналастыруға және салуға, қалдықтарды орналастыру орындарын ұйымдастыру мен жайластыруға, сондай-ақ судың сапасына теріс әсер ететін басқа да объектілерді орналастыруға;

құрылыс, түбін тереңдету және жару жұмыстарын жүргізу, пайдалы қазбалар өндіру, кәбілдер, құбырлар және басқа да коммуникациялар салу бұрғылау, ауыл шаруашылығы және өзге де жұмыстарды экологиялық рұқсатсыз орындау.

279-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында шаруашылық және өзге де қызметті жүзеге асыру кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыру кезінде мынадай экологиялық талаптар сақталуы тиіс:

авариялық-құтқару жұмыстарын қоспағанда, топырақты қазып алумен және басқа жерге апарумен байланысты жұмыстарға жер қойнауын зерттеу және пайдалану жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган беретін арнаулы рұқсат болған кезде жол беріледі;

құрылысжайларды салу, монтаждау және оларды қайта бөлшектеу ластағыш заттардың барлық түрлерін жинауды қамтамасыз ететін технологиялар пайдаланылған кезде ғана жүзеге асырылуы мүмкін;

құрылыс және өзге де жұмыстардың кез келген түрлерін жүргізу кезінде су қалыңдығы мен теңіз түбінде жарылыс жұмыстарын пайдалануға тыйым салынады;

теңіз түбіндегі жарылыс жұмыстары қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану мен қорғау және жер қойнауын зерттеу саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың рұқсаттары бойынша жүзеге асырылуы мүмкін;

суда жүзетін және су маңдарындағы құстардың ұя салатын орындарын бұзуға, сондай-ақ бекіре балықтарының уылдырық шашу орындарына баруына кедергі орнатуға тыйым салынады;

су тарту құрылыстары балық қорғау құрылғыларымен жарақтандырылған жағдайда ғана теңізден су тартуға жол беріледі;

су тарту құрылыстарында балық қорғау құрылғылары жұмысының тиімділігін үздіксіз бақылауға арналған техникалық құрылғылар орнатылуға тиіс;

қалдықтарды теңізге тастауға тыйым салынады;

қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың, сондай-ақ халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның рұқсаты бойынша ағызылатын шектеулі сарқынды сулардың тізбесін, оның ішінде суыту және өрт сөндіру жүйелерінің және мұнайдан тазартылған теңіз суларының, балласттық сулардың тізбесін қоспағанда, теңізге сарқынды суларды ағызуға тыйым салынады;

судың бақылау жақтауы шегінен тыс төгілуі нәтижесіндегі температурасы соңғы үш жыл ішіндегі төгу кезеңіндегі орташа айлық су температурасымен салыстырғанда бес градустан жоғары көтерілмеуге тиіс;

көліктің бағыттары олардың теңіз сүт қоректілеріне, балықтар мен құстарға әсерін болдырмайтындай немесе оны азайтатындай етіп таңдалуы тиіс;

арнаулы талаптар қолданылатын аймақта жобада көзделмеген темір жолдарды, автомобиль жолдарын төсеуге және магистральдық құбырларды тартуға тыйым салынады.

су қорғау аймағында және теңіздің жағалау бойындағы тереңдігі 10 метрден аспайтын таяз сулы учаскелерінде жұмыс жүргізу үшін жоғары өнімді түптік топтасу мен уылдырық шашудың сақталуын қамтамасыз ететін көлік құралдары пайдаланылуға тиіс. Қажет болған жағдайда, қоршаған ортаның жай-күйіне мониторинг жүргізу кезінде топырақ-өсімдік жамылғысының тұтастығын және сол жердегі биоценоздарды барынша аз бұзатын жалпақ шынжыртабанды, қысымы төмен шиналармен, ауа жастықшаларымен жүретін арнаулы көлік құралдарын пайдалануға жол беріледі.

280-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы теңізде көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүзеге асыру барысындағы экологиялық талаптар

1. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы теңізде көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы осы Кодексте қарастырылған өзге де экологиялық талаптарға қосымша ретінде осы бапта белгіленген экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

2. Келісімшарттық аумақ шегінде бұрын бұрғыланғандар табылған жағдайда, жер қойнауын пайдаланушы оларды балансқа қабылдауға және олар бойынша мониторинг жүргізуге міндетті.

3. Ұңғымаларды пайдалану кезінде, авариялық ахуалдың қауіп төндіру жағдайларын қоспағанда, сұйық көмірсутегін алау етіп жағуға тыйым салынады.

4. Ұңғымаларды сынау кезінде алауда көмірсутектерді жағу қоршаған орта үшін неғұрлым қауіпсіз болып табылатын ең жақсы қолжетімді техниканы қолдана отырып, ең аз мөлшерге дейін жеткізілуі тиіс. Тиісті техниканы қолдану негіздемесі қоршаған ортаға әсерді бағалауды жүргізу кезінде жүзеге асырылады.

Жер қойнауын пайдаланушы осы тармақта көрсетілген ең жақсы қолжетімді техниканы қолдана отырып, ұңғымаларды сынау кезінде алауда көмірсутектерді жағуды түтін шлейфінің шашырауына ықпал ететін қолайлы ауа райы жағдайында ғана жүзеге асыруға міндетті, бұл ретте алау қондырғыларының конструкциясы көмірсутектердің толық жануын қамтамасыз етуі тиіс.

5. Ұңғымалар құстардың қоныс аудару жолдарында орналасқан жағдайда орнитофаунаға залал келтіруді болдырмау үшін ұйымдастыру-техникалық шараларды қабылдау жүзеге асырылады.

6. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында теңізде көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу кезінде атмосфераға шығарындылар Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, операцияларды

жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық практикада қабылданған байқаудан өткізілген қағидаттар мен әдістерге сәйкес көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру жөніндегі мониторингке және бақылауға жатады.

7. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізуге арналған бекітілген жобалық құжаттарда айқындалатын бұрғылау қалдықтарын оларды залалсыздандыру бойынша алдын ала операцияларсыз жер қойнауындағы айдауға тыйым салынады.

8. Бекітілген жобалық құжаттарда көзделген, қыртыс қысымын сақтау арқылы беруді ұлғайтуды қамтамасыз ететін Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі ілеспе мұнай газын нормадан тыс жер қойнауына айдауға, сондай-ақ ілеспе газды жобалық көрсеткіштен артық айдауға тыйым салынады.

9. Қайталап пайдалануға тартылмайтын және жер қойнауына айдалмайтын бұрғылау қалдықтарын (шламдар мен қоспаларды) залалсыздандыру мен сақтау жөніндегі барлық операциялар Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағынан тысқары жерде орналасқан, арнайы полигонда жүзеге асырылуға тиіс. Мұндай арнайы полигон бұрғылау жұмыстары басталған күннен кешіктірілмей пайдалануға берілуге тиіс.

10. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес осындай ретінде танылатын теңіз объектілері және оларға қызмет көрсететін кемелер сарқынды суларды тазалауға және зарарсыздандыруға немесе сарқынды суларды жинауға, сақтауға және кейіннен мамандандырылған кемелерге немесе жағалаудағы қабылдау құрылғыларына беруге арналған қондырғылармен жабдықталуы тиіс. Қоқысты жинау немесе өңдеу (ұнтақтау немесе сығымдау) үшін тиісті құрылғылар көзделуге тиіс. Бекітілген жобалық құжатқа сәйкес, ең жақсы қолжетімді технологияларды қолдану арқылы, медициналық және тамақ қалдықтарын жағуға жол беріледі.

11. Мұнай өндіру жөніндегі жұмыстарды бастар алдында жер қойнауын пайдаланушының қаржылай қаражаты есебінен Каспий теңізі солтүстік бөлігінің мемлекеттік қорық аймағында уылдырық шашылуын қорғау және бағалы кәсіпшілік балықтарын молайту жөніндегі іс-шараларды қоса алғанда, қоршаған ортаны, сондай-ақ итбалықтардың тіршілік ету ортасын қорғау жөнінде кешенді бағдарламалар көзделуге тиіс.

12. Бұрғылық және тампонаждық сұйықтар құрамында техникалық жобада келісілмеген заттар қолданылмауға тиіс.

13. Бұрғылау қондырғылары Халықаралық теңіз ұйымының тұншықтыратын газ шығарындыларының шекті мәндері жөніндегі талаптарына сай келетін іштен жану двигателдерімен жарақтандырылуы қажет.

14. Энергия қондырғылары іштен жану двигателдерімен немесе қосарлы отын (дизельді отын - газ) турбиналарымен жарақтандырылуға тиіс.

15. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру жөніндегі көзделген қызметтің қоршаған ортаға әсеріне бағалауды жүзеге асыру барысында, көзделген қызметтің бұрын зерттелген ауданының қазіргі жай-күйін талдау қоршаған ортаға әсерді бағалау туралы есепті ұсынғанға дейін кемінде төрт жыл бұрын жүргізілген далалық зерттеулердің нәтижелеріне негізделуге тиіс.

16. Қоршаған ортаға әсерді бағалау кезінде, теңіз акваторий мен жағалау аймақтарының айрықша осал учаскелерінде барлау жүргізуден бас тартуды қоса алғанда, балама нұсқаларды талдау міндетті элемент болып табылады.

17. Су қорғау аймағында және теңіздің жағалау бойындағы тереңдігі 5-10 метрге дейінгі таяз сулы учаскелерінде ұңғымаларды бұрғылау сыртқы желілерден электр жетекті бұрғылау қондырғыларының көмегімен жүзеге асырылады. Егер бұрғылау дизельді отыны және дизельді жетегі бар генератордан бұрғылау қондырғысымен жүргізілсе, онда мұндай қондырғылардан тазартылмаған шығарынды газдардың атмосфераға шығуы барынша төмендетілуге тиіс.

18. Теңізде, әрбір теңіз объектісінде және мұнай мен құрамында мұнайы бар жүктерді тасымалдау жүзеге асырылатын әрбір кемеді көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес айқындалатын теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жою үшін ресурстар орналастырылуға тиіс.

281-бап. Геофизикалық жұмыстар жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар

1. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында геофизикалық жұмыстарды жүргізу кезінде

1) сейсмикалық толқындардың жару көздерін және ихтиофауна мен олардың тіршілік ету ортасына зиянды әсер ететін параметрлері бар пневматикалық көздерді пайдалануға;

2) қауіпсіздігі құжаттармен немесе тәжірибелік геофизикалық жұмыстар негізінде расталмаған аппаратуралар мен әдістерді қолдануға;

3) теңізде сейсмикалық шығанақтардың бөлініп қалуы мен су ағызып кетуін болдырмау үшін оларды бақылаусыз қалдыруға, сондай-ақ оларды су түбімен сүйретуге тыйым салынады.

2. Каспий итбалығының популяциясын сақтау мақсатында қазан айынан мамыр айына дейінгі кезеңде сейсмикалық жұмыстар мен өзге де шаруашылық қызметті жүргізу аралдағы және мұздақтардағы жатақтарда итбалықтардың шоғырланған жерінен бір теңіз мильден кем емес қашықтықта сейсмикалық бөліктер бөліп беру арқылы үйлестіріледі. Итбалықтардың көп шоғырланған жерлерін анықтау үшін, жатақтардың жиі орын ауыстырылатыны ескеріле отырып, алдын ала авиациямен шолып ұшу көзделуге тиіс.

3. Сейсмикалық барлау процесінде балықтарды жұмыс аймақтарынан үркітіп кетіру құралдарын пайдалану көзделуі мүмкін.

282-бап. Мұнай-газ құбырларын жобалау мен салу кезіндегі экологиялық талаптар

1. Мұнай-газ құбырларын және оларды сүйемелдеу объектілерін теңіз деңгейінің көтеріліп-қайтып ауытқуының әсер ету аймағында жобалау мен салу олардың ең жоғары ауытқу шегі ескеріле отырып жүргізілуге тиіс.

2. Мұнай-газ құбырларындағы автоматты бекіту ысырмаларын жобалау мұнай-газ құбыры тұтастығының бұзылу ықтималдығына байланысты тәуекелдердің бағалануы ескеріле отырып жүргізілуі қажет.

3. Мұнай-газ құбырларын салу кезінде теңіз түбі бұзылу көлемінің барынша аз болуын қамтамасыз ететін техникалық құралдар мен жабдықтар қолданылуға және қалқыма заттардың су қабатында таралуын түмшалайтын технологиялар мен әдістер пайдаланылуға тиіс.

4. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында мұнай-газ құбырларын жылжымалы мұздардан, кемелер зәкірінен және техногендік сипаттағы басқа да сыртқы әсерден зақымданудан қорғауды қамтамасыз ететін тереңдікте тарту міндетті болып табылады.

5. Мұнай-газ құбырларының бойымен құбырдың шеткі сызықтарының осінен әрбір жағынан бес жүз метр қашықтықтағы, параллель жазықтықтар арасында орналасқан, су үстінен түбіне дейінгі су кеңістігінің учаскесі түрінде күзет аймағы белгіленуге тиіс.

6. Мұнай-газ құбырларын гидрологиялық сынау кезінде суды ағызу Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағы шекарасынан тысқары жерде жүргізілуге тиіс.

283-бап. Жағалаудағы жарақтандыру базалары мен жағалау инфрақұрылымы объектілеріне арналған экологиялық талаптар

1. Порттар мен айлақтарды қоспағанда, жағалаудағы базаларды, оның ішінде жанар-жағар май материалдары қоймаларын, көлік құралдарына техникалық қызмет көрсету станцияларын салу, қолда бар инфрақұрылымдар пайдаланыла отырып, Каспий теңізі жағалауының су қорғау аймағынан тысқары жүзеге асырылуға тиіс. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген су қорғау аймағында объектілер салуға және жұмыстар орындауға жол беріледі.

2. Жарақтандыру айлақтары мен базаларының аудандары, жарақтандыру, техникалық қызмет ету мен май құю жөніндегі операциялар қоршаған ортаның қауіпсіздігі мен халық денсаулығын қамтамасыз ететін барлық талаптар сақтала отырып жүзеге асырылатындай етіп жоспарлануға тиіс.

3. Жағалау инфрақұрылымы объектілері жұмыс істеуін аяқтап, олар қайта бөлшектелгеннен кейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілген жобалау құжаттамасына сәйкес жерді рекультивациялау жүргізілуге тиіс.

284-бап. Кеме жүзуіне қойылатын экологиялық талаптар

1. Каспий теңізіне өсімдіктер мен жануарлар дүниесі объектілерінің кездейсоқ кіруін болғызбау үшін бұрын өзге су бассейндерінде жұмыс істеген жабдық пен аппаратураны, сондай-ақ кемелерді экологиялық тексеруден өткізбей пайдалануға тыйым салынады.

2. Су көлігімен орын ауыстырудың барлық түрлері жобалау алдындағы және жобалау құжаттамасы құрамында табыс етілуге тиіс. Егжей-тегжейлі жобалау сатысында және жұмысты ұйымдастыру кезінде кемелердің жүзу бағыттарының маусымдар бойынша кестесі белгіленуге және ол картографиялық материалдарда көрсетілуге тиіс. Орын ауыстыру бағыттары таңдалған кезде, мұз қату жағдайларын қоса алғанда, гидрометеорологиялық жағдайлар, сондай-ақ балықтардың бағалы түрлерінің уылдырық шашу және өріс аудару кезеңдері мен орындары, итбалықтардың жатақтары, құстардың ұя салуы ескерілуге тиіс.

3. Барлық кемелер отынды жабық алып жүру жүйелерімен, ластанған сулар мен тұрмыстық қоқыстарды жинайтын ыдыстармен жабдықталған, ашық су айдынына төгінділер мен шығарындыларға мүмкіндік бермейтін құрылғыларда жарақталған болуға тиіс.

4. Қазақстан Республикасының Сауда мақсатында теңізде жүзу заңнамасының талаптарына сәйкес сусымалы материалдарды, химиялық реагенттер мен қауіпті жүктерді тасымалдау олардың қоршаған ортаға жайылуын болдырмайтын жабық контейнерлерде және арнаулы ыдыстарда жүзеге асырылуға тиіс.

5. Кемелердің, басқа да жүзуші құралдардың, теңіз бұрғылау қондырғылары мен платформаларының корпустары заманауи сертификатталған коррозияға қарсы материалдармен жабылуға тиіс.

6. Теңізде кемелерге май құю отынның және жанар-жағар май материалдарының төгілуі мен ағып кетуін болдырмайтын жүйелердің көмегімен жүргізілуге тиіс.

7. Кемелерден шығатын шу мен діріл санитариялық-эпидемиологиялық ережелер мен нормаларда, гигиеналық нормативтерде белгіленген шудың жол берілетін шекті деңгейінен аспауға тиіс.

8. Арнайы мақсаттағы кемелердің құрылыс жабдықтары шу мен діріл деңгейін азайтуға арналған құралдармен жабдықталуға тиіс.

9. Көмірсутектерді және өзге де қауіпті заттарды Каспий теңізі акваториясында танкермен тасымалдау үшін қосарлы корпусты танкерлер пайдаланылады.

10. Кемелер кеме палубасының мұнай өнімдерімен ластануына, су айдындарына ластанған Ағынды суларды ағызуға жол бермейтін жабдықпен жабдықталуы тиіс. Кемелерден мұнайды, ластағыш заттарды және олардың сарқынды суларын, тазартылмаған балластты суларды, тамақ қалдықтарын, тұрмыстық қоқыстарды және пластмассалардың барлық түрлерін су объектілеріне тастауға тыйым салынады.

Кемелерде ластануды болдырмау жөніндегі шаралар Қазақстан Республикасының Сауда мақсатында теңізде жүзу туралы заңнамасының талаптарына сәйкес қабылданады.

11. Кеме қатынасы режимі жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы және су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың келісуі бойынша белгіленеді.

285-бап. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операциялар объектілерін консервациялауға және жоюға қойылатын экологиялық талаптар

1. Теңізде көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру, барлау, оның ішінде пайдалы қатты қазбаларды, минералдық және (немесе) ауыз суды барлау жөніндегі операциялар объектілерін консервациялау немесе жою Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Сынау аяқталғаннан кейін ұңғымалар консервацияланатын жағдайда жер қойнауын пайдаланушы оны консервациялау жөніндегі жұмысты жүргізуге, жұмыс қайта басталатын кезге дейін бұрғылау негіздерінің сақталуын және ұңғымалардың берік бітелуін қамтамасыз етуге міндетті.

3. Үйінді негізден (су асты бермадан немесе аралдан) бұрғыланған ұңғымаларды жою кезінде жер қойнауын пайдаланушы олардың берік бекітілуін және көмірсутегілермен және өзге де химиялық заттармен ықтимал ластанудан тазартуды алдын ала жүргізе отырып, жасанды негіздің жай-күйін бақылауды қамтамасыз етуге міндетті. Аралды (берманы) су шайып кеткен жағдайда жер қойнауын пайдаланушы негізді түбегейлі тегістегенге дейін оны қадамен немесе қалқымамен белгілеуге және кеме қатынасының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында теңіз карталарына түсіру үшін оның координаттарын жер қойнауын зерттеу жөніндегі жөніндегі, ішкі су көлігі саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарға беруге міндетті.

4. Кез келген үлгідегі платформадан бұрғыланған ұңғымаларды жою кезінде олардың конструкциялары толық қайта бөлшектенуге және жойылуға, ал берік бекітілген ұңғымалардың шығып тұрған шеттері балық аулауға және кемеде жүзуге кедергі келтірмеуі үшін түбінен кесіп тасталуға тиіс.

5. Пайдаланудан шығарылған қазба үйінділері аралдарын жою туралы шешім, жою жөніндегі жұмыстардың қоршаған ортаға әсеріне жүргізілген бағалаудың негізінде қабылдануға тиіс.

6. Су басып қалған және суға батып кеткен ескі ұңғымаларды консервациялау және жою Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптамадан және Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүргізілетін сараптамадан өткен жобалар бойынша орындалуға тиіс. Бұл ретте міндетті түрде теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жою жөніндегі дайындық пен іс-қимылды

қамтамасыз ету жөніндегі жоспар әзірленуі және бекітілуі және консервацияланған және жойылған ұңғымалардың мониторингі қамтамасыз етілуі тиіс. Теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жою жөніндегі дайындық пен іс-қимылды қамтамасыз ету жөніндегі жоспарға сәйкес теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында оларды қажетті ресурстармен қамтамасыз етпей, жұмыстарды жүргізуге жол берілмейді.

286-бап. Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы қоршаған ортаның мониторингі

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағында міндетті түрде мемлекеттік экологиялық мониторингті жүзеге асырады.

2. Каспий теңізінің солтүстік бөлігінде мемлекеттік қорық аймағында жерді пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізетін жер қойнауын пайдаланушы теңіз ортасына келеңсіз әсерді болдырмау мақсатында, мұзбен жабылған теңіз акваториясында қысқы кезеңдегі мониторингті қоспағанда, барлық келісімшарт аумағы бойынша қоршаған ортаның жыл сайынғы өндірістік мониторингін (климаттық маусымдар бойынша) жүргізуге міндетті.

3. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операциялардың (геофизикалық зерттеулер, Инженерлік-геологиялық іздестірулер, бұрғылау, салу, жайластыру, пайдалану, жою және өзге де) әрбір кезеңінің қоршаған ортаға әсерін бағалау материалдарымен өндірістік мониторинг жүргізу көзделуге тиіс, онда:

1) көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операциялардың әрбір кезеңдерінің өндірістік объектілеріндегі қоршаған ортаның жай-күйін заттай зерттеу;

2) ластану көздерінің мониторингі;

3) қоршаған орта жай-күйінің мониторингі;

4) қоршаған ортаны авариялық ластану салдарының мониторингі қамтылады.

4. Қоршаған ортаның мемлекеттік экологиялық және өндірістік мониторингі мына параметрлерді:

1) Каспий теңізінің мәртебесі (режимі) бойынша әртүрлі учаскелерінде судың, сондай-ақ су түбіндегі шөгінділердің физикалық, химиялық және гидробиологиялық көрсеткіштер бойынша ластану деңгейін;

2) Каспий теңізінің белгілі бір учаскелерінде (сынама іріктемелерінің бақылау нүктелері ашық теңізде, бұғаздарда, сағалар учаскелерінде, теңізге құятын өзендерде, көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру операцияларын жүргізетін аудандарда) атмосфера - су және олардың су түбі шөгінділерінде (тұнбаларда) бөліну шекарасында ластағыш заттардың теңгерімі мен түрленуін;

3) табиғи циркуляциялық процестерді, гидрометеорологиялық көрсеткіштерді (судың температурасын, ағысын, желдің жылдамдығы мен бағытын, атмосфералық

жауын-шашынды, атмосфералық қысымды, ауаның ылғалдығын) байқауды қамтуға тиіс.

5. Жер қойнауын пайдаланушы қажет болған жағдайда және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның талап етуімен қоршаған ортаның жай-күйіне қосымша зерттеулер жүргізуге тиіс.

6. Жер қойнауын пайдаланушы қоршаған ортаның жай-күйін қадағалаудың түрлері мен әдістерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген тәртіппен айқындайды.

7. Өндірістік мониторинг өткізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы өткен жылдардағы қадағалаулардың нәтижелерін ескеруі және қадағалауды ұзақ мерзім қатарынан жалғастыру мақсатында жұмыс алаңында (келісімшарттық аумақ шегінде және оның айналасында) орналасқан, жұмыс істеп тұрған станциялардың көрсеткіштерін пайдалануға тиіс.

8. Авариялық жағдайлар туындаған жағдайда қоршаған ортаның авариялық ластану салдарының мониторингі кідіріссіз ұйымдастырылуға тиіс.

9. Жер қойнауын пайдаланушы өндірістік мониторинг нәтижелерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға беруге міндетті.

17-тарау. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағы

287-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының шекаралары

1. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының шекарасын Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының құрамына "Арал маңындағы экологиялық қасірет салдарынан зардап шеккен азаматтарды әлеуметтік қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес айқындалған экологиялық апат аймағының аумағы кіреді.

2. Арал теңізінің құрғаған бөлігі, Кіші Арал теңізінің акваториясы және Сырдария өзенінің қазіргі сағасы экологиялық қолайсыз аудандарда тұратын халықтың өмірі мен денсаулығын қорғау жүйесін қалыптастыруға, тұрақты өмір сүру жағдайларын қамтамасыз етуге, халықты экологиялық таза азық-түлікпен, ауызсумен басым қамтамасыз етуге, санитариялық-эпидемиологиялық ахуалды жақсартуға арналған аймаққа кіреді.

288-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағында пайдалану режимін шектеу

1. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағы шегінде функционалдық аймақтарға бөлу негізінде "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының заңына сәйкес қызметке толық тыйым салынған қорық учаскесі және жекелеген жұмыс түрлерін жүзеге асыруға қосымша уақытша шектеулер бөлінеді.

2. Қорық аймағында мынадай пайдалану режимі белгіленеді:

1) теңізде балықтардың қалыпты уылдырық шашуын және олардың жас өркендерінің ширауын қамтамасыз ету үшін 1 сәуірден 15 шілдеге дейінгі кезеңде құрылыс және геофизикалық жұмыстар жүргізуге тыйым салынады. Бұл ретте жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісім бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарына жол беріледі

2) құстардың ұя салатын жерлерінде (қамыс нуларын, құмдауытты жағалау қойнаулары мен аралдарды) сақтау мақсатында осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілген кезеңде құрылыс жұмыстарын жүргізуге, сондай-ақ ұнғымаларды сынауға тыйым салынады;

3) осы тармақтың 1) тармақшасында көрсетілгеннен басқа мерзімдерде қамысты нулардың (табиғи биологиялық сүзгілердің) шегінде жұмыстар жүргізу жыл маусымы ескеріле отырып, қоршаған ортаны қорғау және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың шешімдерімен реттеледі;

4) қорық аймағының аумағында ерекше қорғалатын табиғи аумақтар түріне және күзеттің белгіленген құқықтық режиміне байланысты:

жалпыға ортақ пайдаланылатын жолдардан немесе арнайы экскурсиялық соқпақтар мен туристік маршруттардан, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы топырақты орман және дала жолдарынан тыс жерлерге шығу және өтуге;

тұрақтарды орнату, осы мақсаттар үшін белгіленген орындардан тыс шатырларды орнатуға;

торлармен және басқа да тыйым салынған қарулармен және құралдармен балық аулауға;

жабайы жануарларды тиісті рұқсатсыз алып қоюға;

жабайы жануарларды үркіту және тамақтандыруға;

ұяларды, індерді, апандар мен құмырсқалардың илеуін бұзуға;

ағаштар мен бұталарды кесу, сындыру және зақымдау, тұрмыстық қажеттіліктер үшін сыпырғыштар мен сыпыртқыштарға шыбықтар дайындауға;

табиғат ескерткіштерін, тарихи-мәдени мұра объектілерін бұзу және бүлдіруге;

көрнекі үгіт құралдарын (стендтер, панно, аншлагтар және басқалар), орманға орналастыру, орман шаруашылығы және жерге орналастыру белгілерін сындыру және бүлдіруге;

өз бетінше мал бағу, шөп шабу, сүрек дайындау және өзге де орманды заңсыз пайдалануға;

тұрмыстық қоқыспен және топырақ жамылғысы қалдықтарымен бітеуге;

қоршаған ортаға шу және өзге де акустикалық әсерлерді ауыл шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган бекіткен шу және өзге де жасанды акустикалық әсерлердің нормаларына сәйкес қолдануға;

қоршаған ортаны қорғау және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарды алдын ала хабардар ете отырып, ғылыми-зерттеу

және авариялық-құтқару жұмыстарын жүргізу жағдайларын қоспағанда, мемлекеттік табиғи-қорық қоры мен табиғи кешендер объектілерінің табиғи дамуы мен сақталуын бұзатын өзге де қызмет түріне жол берілмейді.

289-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының су қорғау аймағындағы шаруашылық және өзге де қызмет түрі

1. Су объектілері бойынша су кемерінің белгісінен су қорғау аймағының ені 500 метрге, су қорғау белдеуі 35 метрге тең болып қабылданады.

Елді мекендер шегінде су қорғау аймағының шекаралары су объектісінің қоқыстануы мен ластануын болдырмайтын жағалау аймағын міндетті инженерлік немесе орман мелиоративтік жайластыру (опырылу, орман бұталы белдеулері) кезінде оларды жоспарлау мен салудың нақты жағдайларына сүйене отырып белгіленеді.

2. Су қорғау аймағы шегінде:

1) су объектілерінің және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануы мен қоқыстануын болдырмайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген жаңа және реконструкцияланатын объектілерді жобалауға, салуға және пайдалануға беруге;

2) елді мекендерден тыс жерлерде мұнай өнімдерін сақтауға қоймаларды орналастыру және салу, арнайы техникалық қызмет көрсету пункттерін, механикалық шеберханаларды, жуу орындарын, қалдықтарды орналастыру орындарын орналастыру, сондай-ақ судың сапасына теріс әсер ететін басқа да объектілерді орналастыруға;

3) бұл жұмыстар қоршаған ортаны қорғау және су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісілген жағдайларды қоспағанда, құрылыс, түбін тереңдету және жару жұмыстарын жүргізу, пайдалы қазбаларды өндіруге, кәбілдер, құбырлар және басқа да коммуникациялар жүргізуге, бұрғылау, ауыл шаруашылығы және өзге де жұмыстарға тыйым салынады.

290-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының сақтық аймағындағы шаруашылық және өзге де қызмет

1. Сақтық аймағында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес жүзеге асырылады.

2. Сақтық аймағының шегінде қалдықтарды көмуге полигондар салуға тыйым салынады.

291-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыру кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

1. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағында, егер ол қорғалатын ландшафттардың табиғи келбетінің өзгеруіне немесе экологиялық жүйелердің орнықтылығының бұзылуына әкеп соғуы мүмкін не ерекше бағалы табиғи ресурстарды

сақтауға және молықтыруға қатер төндіретін жағдайда адамдар, өсімдіктер, жануарлар дүниесі және басқа да табиғи объектілер үшін жоғары экологиялық қауіп төндіретін шаруашылық және өзге де қызметке тыйым салынады.

2. Мемлекеттік қорық аймағында Барсакелмес мемлекеттік табиғи қорық түрі режиміндегі учаскесі бөлінеді.

3. Мемлекеттік қорық аймақтары оларды қорғау режимі түрлерінің ерекшеліктерін ескере отырып, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар үшін көзделген барлық мақсаттарда пайдаланылуы мүмкін.

4. Мемлекеттік қорық аймақтарында жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың шаруашылық қызметіне шектеулер Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленеді.

292-бап. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағының қоршаған ортасы мониторингі

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағын міндетті түрде мемлекеттік экологиялық мониторингті жүзеге асырады.

2. Солтүстік Арал маңындағы мемлекеттік қорық аймағында қызметті жүзеге асыратын операторлар бүкіл аумақ бойынша қоршаған ортаның жыл сайынғы өндірістік мониторингін жүргізеді.

3. Операторлар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіпте қоршаған ортаның жай-күйін бақылаудың түрлері мен әдістерін айқындайды.

18-бөлім. Климат және атмосфераның озон қабаты

18-тарау. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу

293-бап. Парниктік газдар

1. Парниктік газдар деп, инфрақызыл сәулеленуді жұтуға немесе шағылыстыруға қабілетті, жердің атмосферасын құрайтын табиғи және антропогендік текті газ тәрізді заттар (химиялық қосылыстар) түсініледі.

2. Осы Кодекстің қолданысы парниктік газдардың мынадай түрлеріне:

1) көміртегі диоксиді (CO₂);

2) метан (CH₄);

3) азот тотығы (N₂O);

4) гидрофторкөміртегі (ГФК);

5) перфторкөміртегі (ПФК);

6) күкірт гексафториді (SF₆);

7) осы баптың 3-тармағына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындаған өзге де заттарға қолданылады.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның жекелеген заттарды парниктік газдар ретінде айқындауы осындай заттарға қатысты парниктік газдар

шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу жөніндегі шараларды қабылдауды талап ететін Қазақстан Республикасының халықаралық міндеттемелері күшіне енген жағдайда жүзеге асырылады.

294-бап. Шығарындылар мен парниктік газдарды сіңіру

1. Парниктік газдар шығарындылары деп антропогендік процестер нәтижесінде парниктік газдарды атмосфераға босатылу түсініледі.

2. Парниктік газдарды сіңіру деп кез келген табиғи процесті немесе қызмет түрін жүзеге асыру нәтижесінде болатын атмосферадан парниктік газды абсорбциялау (жою) түсініледі.

3. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерінің көлемі көміртегі диоксиді баламасының тоннасымен өлшенеді және есептеледі.

"Көміртегі диоксидінің тонналық баламасы" деп көміртегі диоксидінің бір метрикалық тонна немесе көміртегі диоксидінің бір метрикалық тоннасының жаһандық жылыну әлеуеті бойынша баламалы өзге де парник газының массасы түсініледі.

Жаһандық жылындың әлеуетін Қазақстан Республикасы климатының өзгеруі саласындағы халықаралық шарттардың ережелеріне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

295-бап. Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруіне жаһандық ден қоюға ұлттық салымдары

1. Қазақстан Республикасы 2030 жылғы 31 желтоқсанға қарай Қазақстан Республикасының көміртегі балансын 1990 жылғы көміртегі балансы деңгейінен кемінде 15 пайызға төмендетуді қамтамасыз етуді мақсат етіп қояды

Қазақстан Республикасының көміртегі балансы белгіленген кезеңдегі парниктік газдардың нақты сіңірулерінің көлемін алып тастағандағы парниктік газдардың нақты шығарындыларының көлемі ретінде айқындалады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген мақсат Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруіне жаһандық ден қоюға ұлттық деңгейде айқындалатын салымы (бұдан әрі – ұлттық салымы) болып табылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау салымы саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес Қазақстан Республикасының келесі ұлттық салымдарын әзірлейді. Қазақстан Республикасының келесі Ұлттық салымдарын Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруі саласындағы халықаралық шарттарын іске асыру жөніндегі жұмыс органы болып табылады және осы Кодекске сәйкес айқындалған Қазақстан Республикасының ұлттық салымдарына қол жеткізуді қамтамасыз ету мақсатында, осы Кодекске сәйкес парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асырады.

4. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары мен лауазымды адамдары өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының ұлттық салымдарының орындалуын қамтамасыз етуге бағытталған іс-әрекеттер жасауға міндетті.

296-бап. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу

1. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу деп Қазақстан Республикасының орнықты дамуын қамтамасыз ету және оның халықаралық міндеттемелерді орындау қажеттігін ескере отырып, парниктік газдар шығарындыларын азайту және сіңірулерін ұлғайту үшін жағдай жасауға бағытталған мемлекеттің қызметі түсініледі.

2. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу:

1) осы Кодекске сәйкес парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу құралдарын қолдану;

2) көміртегі бірліктерімен сауда жасаудың нарықтық тетігін белгілеу.

3. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларда (бұдан әрі – парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидалары) белгіленген тәртіппен осы Кодекске сәйкес жүзеге асырылады.

297-бап. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары

Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу мынадай құралдарды пайдалана отырып:

1) көміртек бюджетін орнатуды;

2) көміртекті квоталауды;

3) қондырғы операторларын әкімшілендіруді жүзеге асырады.

298-бап. Көміртекті бюджет

1. Көміртекті бюджет деп осы Кодексте көзделген тәртіппен белгіленген көміртекті бюджеттеу кезеңіне Қазақстан Республикасының көміртек теңгерімі үшін жол берілетін шекті көлем түсініледі.

2. Көміртек бюджеттеу кезеңіндегі Қазақстан Республикасының көміртегі балансы осындай кезеңге қатысты белгіленген көміртек бюджетінен аспауы тиіс.

3. Көміртекті бюджеттеу кезеңі жүйелі бес күнтізбелік жылды құрайды.

4. Көміртек бюджетімен парниктік газдардың квоталанатын және квоталанбайтын шығарындыларының көлемі анықталады.

5. Көміртек бюджетін көміртекті бюджеттеудің әрбір жүйелі кезеңі үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган көміртекті бюджеттеудің тиісті кезеңі басталғанға дейін 6 айдан кешіктірмей әзірлейді және бекітеді.

6. Көміртек бюджеті Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес Ұлттық салымдарды сақтау қажеттілігі ескеріле отырып:

1) 2021 жылдан 2025 жылға дейінгі көміртек бюджеттеу кезеңі үшін 2021 жылға арналған көміртек бюджет 1990 жылғы көміртекті теңгерім деңгейінен 1,5%-дан кем емес, келесі жылдар үшін – өткен жылғы көміртекті бюджет деңгейінен кемінде 1,5%-дан кем емес қысқарған;

2) 2026 жылдан 2030 жылға дейін көміртекті бюджеттеу кезеңі үшін көміртекті бюджет әрбір күнтізбелік жыл үшін өткен жылғы көміртекті бюджет деңгейінен кемінде 1,5%-дан кем емес қысқарған;

3) көміртекті бюджеттеудің ары қарайғы кезеңдері үшін әр күнтізбелік жылға арналған көміртек бюджеті 1990 жылғы көміртекті теңгерім деңгейінен кем дегенде 15% төмен болды.

299-бап. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу объектілері

1. Осы Кодексте көзделген парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу құралдары парниктік газдар шығарындылары осы Бөлімде белгіленген тиісті шекті мәндерден асатын қондырғыларға қолданылады.

2. Қондырғы деп өзара бірыңғай технологиялық процеспен байланысты және бір өнеркәсіптік алаңда орналастырылған парниктік газдар шығарындыларының стационарлық көзі немесе парниктік газдар шығарындыларының бірнеше тұрақты көздері түсініледі.

Стационарлық деп қондырғыны бөлшектемей және тұрақты орналасқан жері бірыңғай мемлекеттік координаттар жүйесін қолдана отырып айқындалуы мүмкін немесе көлік немесе өзге де жылжымалы құрал арқылы ауыстырылуы мүмкін, бірақ оны пайдалану процесінде жер бетіне қатысты қозғалмайтын (стационарлық) жағдайды талап ететін, парниктік газдар шығарындыларының көзі танылады.

3. Осы Кодексте қондырғы операторы деп меншігінде немесе өзге де заңды пайдалануында қондырғы орналасқан жеке немесе заңды тұлғаны білдіреді.

300-бап. Көміртек бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы

1. Көміртек бірліктерінің сауда жасау жүйесінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның парниктік газдар шығарындыларын реттеу жөніндегі ведомстволық бағынысты ұйымы болып табылады, ол парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеуді және халықаралық ынтымақтастықты техникалық және сараптамалық сүйемелдеуді қамтамасыз етеді.

2. Көміртек бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы:

1) мемлекеттік көміртегі кадастрын қалыптастыру және жүргізу;

2) парниктік газдар шығарындыларын және сіңірулерді мемлекеттік түгендеуді жүзеге асыру;

3) көміртек бірліктерінің мемлекеттік тізілімін қалыптастыру және жүргізу;

4) Қазақстан Республикасында көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесін іске асыруды сүйемелдеу;

5) көміртегі бірліктерін сату және сатып алу

301-бап. Көміртекті квоталау

1. Көміртекті квоталау деп мемлекеттің көміртекті бюджеттеу кезеңінде, осы баптың 2-тармағында көрсетілген экономика секторларындағы квоталанатын қондырғылармен жүзеге асырылатын, парниктік газдар шығарындыларының квоталау көлемінің жиынтығын сандық шектеуді және осы Кодекске сәйкес көміртекті квоталарды квоталау субъектілеріне үлестіру түсініледі.

Парниктік газдардың квоталанатын шығарындылары деп көміртегі диоксидінің және метанның шығарындылары түсініледі.

2. Көміртекті квоталауға электр энергетикасы, мұнай-газ, тау-кен өндіру, металлургия және химия өнеркәсібі, сондай-ақ цемент, әк, гипс және кірпіш өндіру бөлігінде өңдеу өнеркәсібі (бұдан әрі – экономиканың реттелетін секторлары) жатады.

3. Квоталанатын қондырғы деп экономиканың реттелетін секторларында жылына көміртек диоксидінен парниктік газдар квоталанатын шығарындыларының көлемі жиырма мың тоннадан асатын қондырғы танылады.

Квоталау субъектісі деп квоталанатын қондырғы операторы танылады.

4. Көміртек квотасы деп осы Кодекстің 313-бабының 4-тармағына сәйкес көміртегі квоталарының Ұлттық жоспарының қолданылу кезеңіне квоталанатын қондырғы үшін белгіленген және көміртек бірліктерінің мемлекеттік тізілімінде квоталанатын қондырғылар операторының тиісті шотына есептелген парниктік газдар квоталанатын шығарындыларының сандық көлемі түсініледі.

Көміртегі квотасы көміртегі квоталарының бірліктерін бөлу арқылы, сондай-ақ көміртегі нарығында квоталау субъектісінің көміртегі бірліктерін сатып алуы есебінен қалыптастырылады.

5. Көміртегі квотасының бірлігі деп көміртек квотасының көлемін есептеу үшін қолданылатын көміртегі бірлігі танылады.

6. Парниктік газдардың квоталанатын шығарындыларын квоталау субъектісінде бар көміртегі квотасынан асатын көлемде квоталанатын қондырғымен жүзеге асыруға тыйым салынады.

7. Квоталау субъектісі өзіндегі көміртегі квотасының бірліктерін квоталау кезеңі шегінде өз қондырғылары арасында дербес бөлуге құқылы.

8. Квоталау субъектісі көміртегі квоталарының Ұлттық жоспарының қолданылу кезеңі шегінде есепті кезеңдер арасында көміртегі квотасының өтелмеген бірліктерін көшіруді жүзеге асыруға құқылы.

9. Осы Кодекстің 318-бабының 8-тармағына сәйкес алынған бірліктерді қоспағанда, квоталау субъектісі көміртегі квотасының бірліктерін сатуға немесе сатып алуға құқылы.

10. Көміртекті квоталау осы Кодекске сәйкес және парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

11. Белгіленген көміртегі квотасынан асқан жағдайда, квоталау субъектісі сатып алынған көміртегі бірліктерімен, қосымша көміртегі квотасымен және (немесе) офсеттік бірліктермен көміртегі квотасындағы жетіспеушіліктерді өтеуге құқылы.

302-бап. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары

1. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары экономиканың реттелетін секторлары бойынша квоталау субъектілерінің арасында бөлуге жататын көміртегі квотасы бірліктерінің жалпы санын, сондай-ақ көміртегі квотасы бірліктерінің резерві көлемін белгілейтін құжат болып табылады.

2. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

3. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының қолданылу кезеңі көміртегі бюджеттеу кезеңіне сәйкес келуі тиіс.

Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының есептік кезеңі күнтізбелік бір жыл болып табылады.

4. Экономиканың реттелетін секторлары бойынша квоталау субъектілері арасында тегін бөлуге жататын көміртегі квотасы бірліктерінің жалпы саны Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларында белгіленген тәртіппен есептеледі.

5. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары резервінің санатына көміртегі бірліктері мынадай мақсатта енгізіледі:

1) Көміртегі квоталары ұлттық жоспарының тиісті қолданылу кезеңінде пайдалануға берілетін жаңа квоталанатын қондырғылар үшін көміртегі квотасы бірліктерін тегін бөлу;

2) Көміртегі квоталары ұлттық жоспарының тиісті қолданылу кезеңінде анықталған , бұрын ескерілмеген квоталанатын қондырғылар үшін көміртегі квотасы бірліктерін тегін бөлу;

3) Көміртегі квоталары ұлттық жоспарының тиісті қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғылардың қуаты ұлғайған жағдайда көміртегі квотасының қосымша бірліктерін тегін бөлу;

4) Көміртегі квоталары ұлттық жоспарының тиісті қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғылар санатына ауысатын әкімшілендіру субъектілерінің қондырғылары үшін көміртегі квотасы бірліктерін тегін бөлу;

5) аукцион шартымен көміртегі квотасы бірліктерін сату.

6. Көміртегі квотасы бірліктерінің резерві көлемі мемлекеттік жоспарлау саласындағы уәкілетті органның ақпаратына сәйкес тиісті кезеңге арналған жалпы ішкі

ұлттық өнімнің болжамды жыл сайынғы өсу қарқынының орташа көрсеткіші негізінде есептеледі.

7. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының резервін басқаруды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

8. Қондырғының шығарындылары жылына көміртегі диоксидінің жиырма мың тоннадан асатынын растайтын, әкімшілендіру субъектілерін орнату парниктік газдарды түгендеу туралы верификацияланған есеп негізінде квоталанатын қондырғылар санатына енгізіледі.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген қондырғы парниктік газдарды түгендеу туралы тиісті верификацияланған есеп берілген жылдан кейінгі жылдың 1 қаңтарынан бастап көміртектік квоталауға жатады.

9. Пайдалануға берілетін жаңа квоталанатын қондырғы пайдалануға берілген жылдан кейінгі жылдың 1 қаңтарынан бастап көміртектік квоталауға жатады.

10. Осы баптың 5-тармағының 5) тармақшасында көрсетілген резерв санатына енгізілген көміртегі бірліктері оларды аукцион шарттарында сатуды ұйымдастыру үшін көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторына беріледі.

11. Резервтен көміртегі бірліктерін сатудан түскен қаражат парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін реттеу жөніндегі іс-шараларды, бағдарламалар мен жобаларды қаржыландыру үшін көміртегі бірліктерін сату жүйесі операторының шотына түседі.

303-бап. Көміртегі квотасы бірліктерін бөлу

1. Квоталау субъектілері арасында көміртегі квотасы бірліктерін бөлу оларды Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарында айқындалған көлем шегінде аукцион арқылы тегін бөлу және сату арқылы жүзеге асырылады.

2. Квоталанатын қондырғылар үшін тегін бөлуге жататын көміртегі квотасы бірліктерінің саны Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларына сәйкес бенчмарктерді қолдану арқылы есептеледі.

Бенчмарк ұғымы деп өнімнің бірлігіне квоталанатын парниктік газдар шығарындыларының үлес көлемі түсініледі.

Экономиканың реттелетін секторларындағы бенчмарктердің тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

3. Көміртегі квотасы бірліктерін аукцион арқылы сату арқылы бөлу осы Кодекстің 311-бабына сәйкес жүзеге асырылады.

4. Көміртегі квотасы бірліктерін есепке алу үшін квоталау субъектісі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімін жүргізу қағидаларына сәйкес көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінде шот ашады.

5. Көміртегі квотасы Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары бекітілген күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінде квоталанатын қондырғы операторының тиісті шотына есептеледі.

6. Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының қолданылуы шегінде көміртегі квотасының бірліктері бір есептік кезеңнен екіншісіне ауыстырылуы мүмкін.

7. Көміртегі квотасының пайдаланылмаған (өтелмеген) бірліктері келесі Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарына ауыстырылмайды.

8. Көміртегі квотасы бірліктерінің қолданылу мерзімі оларға сәйкес бөлінген Көміртегі квоталарының тиісті ұлттық жоспарының соңғы есепті жылы бойынша есептілікті ұсыну аяқталған күннен кейінгі тоқсан жұмыс күнімен шектеледі.

304-бап. Көміртегі бірліктерін өтеу

1. Көміртегі бірліктерін өтеу деп көміртегі бірліктерін квоталау субъектісінің тиісті шотынан есептен шығару және көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміндегі квоталарды өтеу есебінен есепке алу арқылы айналымнан алу түсініледі.

2. Көміртегі бірліктерін өтеу жыл сайын есептік жылдағы парниктік газдарды түгендеу туралы тіркелген верификацияланған есепке сәйкес айқындалатын парниктік газдардың нақты квоталанатын шығарындыларына квоталанатын қондырғымен өндірілген тең мөлшерде жүзеге асырылады.

3. Көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы парниктік газдарды түгендеу туралы верификацияланған есепті тіркегеннен кейін бес жұмыс күні ішінде квоталау субъектісінің шотынан көміртегі квотасының өтелген бірліктерін квоталарды өтеу есебіне аударады.

305-бап. Квоталанатын қондырғылардың парниктік газдар шығарындылары мониторингі

1. Квоталау субъектісі Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының қолданылу кезеңіне орындауға міндетті квоталанатын қондырғының парниктік газдар шығарындылары мониторингінің жоспарын (бұдан әрі – мониторинг жоспары) әзірлейді.

2. Квоталау субъектісі Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының қолданылатын бірінші жылының бірінші сәуіріне дейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға мониторингтің валидацияланған жоспарын ұсынады.

Мониторинг жоспары осы тармақтың бірінші бөлігінде белгіленген мерзімде ұсынылмаған жағдайда, көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміндегі квоталау субъектісінің шоты бес жұмыс күні ішінде талап етілетін құжаттар ұсынылғанға дейін оқшаулауға жатады.

3. Квоталанатын қондырғының парниктік газдар шығарындыларының мониторингі Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

4. Мониторинг жоспарының нысаны Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін мемлекеттік реттеу қағидаларында белгіленеді.

306-бап. Квоталанатын қондырғылардың парниктік газдар шығарындыларын түгендеу

1. Парниктік газдарды түгендеу деп есепті кезеңде парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерінің нақты көлемдерін айқындау түсініледі.

2. Квоталау субъектісі ағымдағы жылдың бірінші сәуіріне дейін мемлекеттік көміртегі кадастрында өткен жылғы парниктік газдарды түгендеу туралы есептің электрондық нысанын толтыруға міндетті.

Парниктік газдарды түгендеу туралы есептің нысаны Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін мемлекеттік реттеу қағидаларында белгіленеді.

3. Экономиканың реттелетін секторларындағы парниктік газдарды есептеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

4. Квоталау субъектісі валидация және верификация жөніндегі аккредиттелген органға верификациялау үшін мемлекеттік көміртегі кадастры арқылы парниктік газдарды түгендеу туралы есептің толтырылған электрондық нысанын жібереді.

5. Валидация және верификация жөніндегі аккредиттелген орган мемлекеттік көміртегі кадастрында есепті жылдағы парниктік газдарды түгендеу туралы есептің верификациясын жүргізеді. Парниктік газдарды түгендеу туралы есепке түзетулер енгізу қажет болған жағдайда, валидация және верификация жөніндегі аккредиттелген орган оны квоталау субъектісіне пысықтауға жібереді.

6. Көміртегі бірліктерінің сауда жасау жүйесінің операторы оған парниктік газдарды түгендеу туралы верификацияланған есепті жіберген күннен бастап 20 жұмыс күні ішінде оны бекітілген нысанға сәйкестігі, верификацияның болуы, парниктік газдар шығарындыларын есептеудің дұрыстығы және парниктік газдар шығарындыларын есептеу үшін пайдаланылған коэффициенттерді қолдану тұрғысынан және қарау нәтижелері бойынша қарайды:

парниктік газдарды түгендеу туралы есепті осы тармақтың бірінші абзацының талаптарына сәйкес келген жағдайда тіркейді;

парниктік газдарды түгендеу туралы есеп осы тармақтың бірінші абзацының талаптарына сәйкес келмеген жағдайда оны квоталау субъектісіне пысықтауға жібереді, сондай-ақ валидация және верификация бойынша аккредиттелген органдарға қатысты шаралар қабылдау үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды хабардар етеді.

7. Парниктік газдарды түгендеу туралы тіркелген есептер негізінде көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін талдауды және болжауды жүзеге асырады және қажеттілігі жағдайында, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға парниктік газдар

шығарындыларын реттеу саласындағы заңнаманы жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізеді.

8. Парниктік газдарды түгендеуді бақылау парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

307-бап. Көміртегі квотасының өзгеруі

1. Квоталау субъектісі Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғының қуаты ұлғайған жағдайда, негізгі квота болмаған немесе жеткіліксіз болған кезде қосымша көміртегі квотасын алу үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жүгінеді.

Қуатты арттыру деп өнімді өндірудің, өндірудің, қайта өңдеудің және (немесе) тасымалдаудың жылдық көлемін ұлғайтуды білдіреді.

2. Қосымша квота алу мақсатында квоталау субъектісі 1 сәуірден ерте емес, бірақ есепті жылдан кейінгі жылдың 1 қазанынан кешіктірмей, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға көміртегі квотасын өзгертуге өтініш және көміртегі квотасының өзгеруін негіздейтін есептерді береді.

Көміртегі квоталарының Ұлттық жоспарының соңғы қолданылу жылы бойынша қосымша көміртегі квотасына жүгінген жағдайда, квоталау субъектісі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген құжаттарды 1 сәуірден ерте емес, бірақ есепті жылдан кейінгі жылдың 1 маусымынан кешіктірмей береді.

3. Қосымша көміртегі квотасы мына формула бойынша есептеледі: $M = (X - Y) \times Z$, мұнда:

M – сұралатын қосымша көміртегі квотасы;

X – өткен есепті жылдағы парниктік газдарды түгендеу туралы верификацияланған есепте көрсетілген өнімнің расталған көлемі;

Y – қолданыстағы ұлттық көміртегі квоталарының жоспарында бір жылға орнату үшін көміртегі квотасын есептеу үшін пайдаланылған өнім көлемінің мәні;

Z – бенчмарк.

4. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қосымша көміртегі квотасын алу үшін квоталау субъектісі ұсынған құжаттарды оларды алған сәттен бастап он бес жұмыс күні ішінде қарайды.

5. Қосымша көміртегі квотасын беру туралы оң шешім қабылданған жағдайда, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган үш жұмыс күні ішінде квоталау субъектісіне және көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі операторына квоталау субъектісін, квоталанатын қондырғыны және қосымша көміртегі квотасының көлемін көрсете отырып, тиісті хабарлама жібереді.

6. Ұсынылған құжаттар толық болмаған және (немесе) олар осы баптың 1-3-тармақтарының талаптарына сәйкес келмеген жағдайларда қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оларды пысықтауға жібереді.

Субъекттің пысықталған құжаттарын квоталауға ұсынғаннан кейін, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оларды осы баптың 4-тармағында көрсетілген мерзімде қарайды.

7. Берілген қосымша көміртегі квотасы туралы ақпарат көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі операторының ресми интернет-ресурсында жарияланады.

8. Квоталанатын қондырғының қуатын төмендету есебінен құрылған көміртегі квотасының бірліктерін сатуға болмайды және Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларында белгіленген тәртіппен Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары резервіне қайтарылуы тиіс.

Қуаттың төмендеуі деп өнімді өндірудің, өндірудің, қайта өңдеудің және (немесе) тасымалдаудың жылдық көлемінің төмендеуі түсініледі.

9. Квоталанатын қондырғы жойылған (пайдаланудан шығарылған) жағдайда квоталау субъектісі бұл туралы тиісті қондырғыны пайдалану жүзеге асырылған соңғы есепті кезең үшін парниктік газдарды түгендеу туралы есепті қоса бере отырып, жою туралы шешім қабылданған күннен бастап 10 жұмыс күні ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды хабардар етуге міндетті.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган квоталау субъектісінен хабарлама алғаннан кейін үш жұмыс күні ішінде көміртегі бірліктерінің сауда жасау жүйесінің операторына пайдаланудан шығарылған қондырғының шотынан көміртегі квоталарының Ұлттық жоспары резервінің есебіне көміртегі квотасының пайдаланылмаған бірліктерін ауыстыру туралы хабарлайды.

10. Қосымша көміртегі квотасын беруге арналған резервтің бөлінбеген көміртегі бірліктері Көміртегі квоталарының тиісті ұлттық жоспарының соңғы есепті жылы бойынша есептілікті ұсыну аяқталған күннен кейін, тоқсан жұмыс күні өткен соң өтеледі.

308-бап. Квоталанатын қондырғы операторын ауыстыру

1. Квоталанатын қондырғының операторы ауысқан жағдайда, осы бөлімде көзделген барлық алдыңғы оператордың құқықтары мен міндеттері квоталанатын қондырғының жаңа операторына ауысады.

2. Квоталанатын қондырғының жаңа операторы 10 жұмыс күні ішінде Көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторына көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміне тиісті өзгерістер енгізу туралы өтініш беруге, оған квоталанатын қондырғыға қатысты тиісті құқық белгілейтін құжаттың (сатып алу-сату шартының, қондырғыны қабылдау-беру актісінің немесе квоталанатын қондырғыға қатысты жаңа оператордың меншік немесе өзге де заңды пайдалану құқығын растайтын өзге де құжаттың) нотариалды куәландырылған көшірмесі қоса берілуге тиіс.

3. Көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі операторы осы баптың 2-тармағында көзделген өтініш пен құжаттарды алғаннан кейін бес жұмыс күні ішінде көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміне тиісті өзгерістер енгізеді.

309-бап. Квоталанатын қондырғы операторының атауын және (немесе) ұйымдық-құқықтық нысанын өзгерту

1. Квоталанатын қондырғы операторы өзінің атауы және (немесе) ұйымдық-құқықтық нысаны өзгерген жағдайда, көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторына 10 жұмыс күнде ішінде көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміне сәйкес өзгерістерді енгізу туралы өтініш беруге міндетті.

2. Көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі операторы осы баптың 1-тармағында көзделген өтінішті алғаннан кейін бес күн ішінде тиісті өзгерістер енгізеді.

310-бап. Көміртегі офсеті

1. Көміртегі офсеті деп Қазақстан Республикасындағы экономикасының кез келген секторларында парниктік газдар шығарындыларын азайтуға және (немесе) парниктік газдар сіңірулерін ұлғайтуға бағытталған қызметті немесе қызмет түрлерін жүзеге асыру нәтижесінде қол жеткізілген парниктік газдар шығарындыларын азайту және (немесе) парниктік газдар сіңірулерін ұлғайту түсініледі.

Көміртегі офсеті квоталанатын қондырғының парниктік газдар шығарындыларын азайтуы болып танылмайды.

2. Осы баптың 1-тармағының бірінші бөлігінде көрсетілген қызметті немесе қызмет түрлерін жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлға (бұдан әрі - жобаға өтініш беруші) өз жобасын көміртегі офсетінің мақұлдауын алу және офсеттік бірліктерді алу мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қарауына ұсынуға құқылы.

3. Офсеттік бірлік деп көміртегі офсетін есептеу мақсатында қолданылатын көміртегі бірлігі түсініледі.

4. Көміртегі офсетін мақұлдау және офсеттік бірліктерді ұсыну қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлеген және бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

5. Офсеттік бірліктерді айналымға енгізуді көміртегі бірліктерінің сату жүйесінің операторы оларды көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінде жобаның өтініш берушісінің шотына беру арқылы жүзеге асырады.

6. Офсеттік бірліктер айналымға енгізу сәтінде олардың қолданылу мерзімін шектеу жағдайларын қоспағанда, қолданылу мерзімі бойынша мерзімсіз болып табылады.

7. Жобаға өтініш беруші қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен офсеттік бірліктерді сатуға құқылы.

8. Квоталау субъектісі алынған (сатып алынған) офсеттік бірліктер көлеміне көміртегі квотасы бірліктерінің өтеу көлемін азайтуға құқылы.

311-бап. Көміртегі бірліктері және көміртегі нарығы

1. Көміртегі бірлігі көміртегі квотасының немесе көміртегі офсетінің есептік бірлігі болып табылады және көміртегі диоксидінің бір тоннасына тең.
2. Көміртегі бірлігі (көміртегі квотасының бірлігі, офсеттік бірлік) осы Кодекске сәйкес Қазақстан Республикасындағы көміртегі нарығының субъектілері арасындағы айналым үшін рұқсат етілген тауар болып табылады.
3. Көміртегі нарығының субъектілері:
 - 1) квоталау субъектілері;
 - 2) көміртегі офсеттерін реализациялауға қатысатын, жеке және заңды тұлғалар;
 - 3) көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы.
4. Қазақстан Республикасындағы көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі бастапқы және қайталама көміртегі нарықтарынан тұрады.

Бастапқы көміртегі нарығында көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы Ұлттық көміртегі квоталары жоспары резервінің тиісті санатынан көміртегі нарығы субъектілеріне аукцион шартымен көміртегі квотасы бірліктерін сатуды жүзеге асырады.

Қайталама көміртегі нарығында көміртегі нарығының субъектілері өзара тікелей мәміле арқылы немесе тауар биржасы арқылы көміртегі бірліктерін сатып алу-сатуды жүзеге асырады.
5. Көміртегі бірліктерін сату қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.
6. Тауар биржасында көміртегі бірліктерін сату тауар биржалары туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ұйымдастырылады.
7. Көміртегі бірліктерінің саудасы жүзеге асырылатын тауар биржасын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Көміртегі бірліктерімен сауда жасау қағидаларына сәйкес айқындайды.
8. Көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі операторының көміртегі бірліктерін сату және сатып алуы тауар биржасы арқылы жүзеге асырылады.
9. Квоталау субъектісі, жобаға өтініш беруші көміртегі квотасы бірліктерін және офсеттік бірліктерді сатып алу-сату шарты бойынша мәміле жасалған күнгі, көміртегі квотасы бірлігінің биржалық баға белгіленімі деңгейінен төмен емес баға бойынша тікелей сату арқылы сатуға құқылы.

Мәміле жасалған күні тауар биржасында көміртегі квотасы бірлігіне немесе офсеттік бірлікке биржалық баға белгіленімі болмаған кезде, баға көміртегі квотасы бірліктеріне немесе офсеттік бірлікке бағалардың соңғы қолжетімді баға белгіленімі бойынша айқындалады.
10. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша күші жойылған, өтелген, айналымнан алынған немесе айналымнан шығарылған көміртегі бірліктері сауда объектісі бола алмайды.

11. Қазақстан Республикасында айналымға шығарылған көміртегі бірліктерін шет мемлекеттің көміртегі нарығында сату, сондай-ақ шет мемлекетте айналымға шығарылған көміртегі бірліктерін Қазақстан Республикасының көміртегі нарығында сату қағидалары Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында айқындалады.

312-бап. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімі

1. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімі – көміртегі бірліктерін айналымға енгізуге, сақтауға, беруге, сатып алуға, резервтеуге, оқшаулауға, өтеуге, жоюға, айналымнан алуға байланысты операцияларды есепке алудың электрондық жүйесі.

2. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінде әрбір квоталанатын қондырғыға қатысты жеке шот ашылады.

3. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімін әзірлеуді және жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

4. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы қалыптастырады және жүргізеді.

5. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінің негізгі функциялары айналымға енгізілген, сақтауда тұрған, берілген, сатып алынған, резервтелген, оқшауландырылған, жойылған, өтелген, айналымнан алынған көміртегі бірліктерінің нақты есебін қамтамасыз ету, сондай-ақ басқа да ұлттық тізілімдермен деректер арқылы алмасу болып табылады.

313-бап. Қондырғыларды әкімшілеу

1. Басқарылатын қондырғы деп парниктік газдардың квоталанатын шығарындыларының көлемі экономиканың реттелетін секторларында жылына көміртегі диоксидінің он мыңнан жиырма мың тоннаға дейін құрайтын қондырғыны білдіреді.

Басқару субъектісі басқарылатын қондырғы операторы болып табылады.

2. Басқарылу субъектісі ағымдағы жылдың бірінші сәуіріне дейінгі мерзімде мемлекеттік көміртегі кадастрында өткен жылғы басқарылатын қондырғының парниктік газдарын түгендеу туралы есептің электрондық нысанын толтыруға міндетті.

3. Басқарылатын қондырғының парниктік газдарын түгендеу туралы есеп верификаттауға жатпайды.

4. Басқару субъектілері көміртегі офсетін алу мақсатында парниктік газдар шығарындыларын азайтуға немесе сіңірілуін ұлғайтуға бағытталған жобаның өтініш берушісі ретінде қатысуға құқылы.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган басқарылатын қондырғылардың парниктік газдар шығарындыларының квоталанатын көлемін бақылауды жүзеге асырады.

314-бап. Парниктік газдар шығарындыларын және сіңірулерді мемлекеттік түгендеу жүйесі

1. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін мемлекеттік түгендеу жүйесі Қазақстан Республикасында тиісті кезеңдегі парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерінің нақты көлемдерін айқындау үшін қажетті деректерді жинау, өңдеу, сақтау және талдау жөніндегі ұйымдастыру іс-шараларының жиынтығын білдіреді.

2. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін мемлекеттік түгендеу үшін ақпарат жинау Қазақстан Республикасының отын-энергетикалық теңгерімінің, статистикалық есептіліктің деректеріне, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес парниктік газдарды түгендеу туралы есептерде ұсынылған мәліметтерге негізделеді.

3. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін түгендеудің мемлекеттік жүйесінің жұмыс істеуін ұйымдастыруды және үйлестіруді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

4. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін мемлекеттік түгендеуді дайындауды көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы жүзеге асырады.

5. Парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерін мемлекеттік түгендеудің толықтығын, ашықтығын және дұрыстығын бақылау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жыл сайын жүргізіледі.

315-бап. Мемлекеттік көміртегі кадастры

1. Мемлекеттік көміртегі кадастры парниктік газдар шығарындылары көздерін, олар шығарған шығарындылар мөлшерін, сондай-ақ қондырғы операторы үшін белгіленген шекаралар шегінде парниктік газдар шығарындыларын азайту немесе сіңірулерін ұлғайту мөлшерін есепке алу жүйесін білдіреді.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мемлекеттік көміртегі кадастрын әзірлеуді және жүргізуді ұйымдастырады.

3. Мемлекеттік көміртегі кадастрын жүргізуді көміртегі бірліктерімен сауда жасау жүйесінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырады.

4. Мемлекеттік көміртегі кадастры парниктік газдар шығарындыларының көздері, қондырғы операторлары туралы, парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулерінің мөлшері туралы мәліметтерді қамтиды.

5. Мемлекеттік көміртегі кадастрының деректері негізінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулеріне мемлекеттік бақылау жүйесін ұйымдастыруды, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес Қазақстан Республикасының жыл сайынғы есептілік жөніндегі міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз етеді.

316-бап. Валидация және верификаттау

1. Валидация – мониторинг жоспарының сәйкестігін бағалау мен растаудың, сондай-ақ парниктік газдар шығарындыларын азайту немесе сіңірілуін ұлғайту

жөніндегі жобаларды әзірлеу шеңберіндегі құжаттаманың халықаралық стандарттар мен Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігін бағалаудың және растаудың жүйелі, тәуелсіз және құжатпен рәсімделген процесі.

2. Верификаттау – парниктік газдарды түгендеу туралы есепте және парниктік газдар шығарындыларын азайту немесе сіңірілуін ұлғайту жөніндегі жобаларды іске асыру туралы есепте көрсетілген мәліметтердің сәйкестігін бағалау және дұрыстығын растаудың жүйелі, тәуелсіз және құжатпен рәсімделген процесі.

3. Валидация және верификаттау жөніндегі органдарды аккредиттеу Қазақстан Республикасының сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

4. Валидация және верификаттау жөніндегі орган валидацияның және верификаттаудың дұрыстығы үшін жауаптылықта болады.

5. Валидация және верификаттау қондырғы операторының қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

6. Валидация және верификаттау жөніндегі Орган оның қатысуымен әзірленген парниктік газдарды түгендеу туралы есепті немесе мониторинг жоспарын верификаттау немесе валидациялай алмайды.

7. Парниктік газдар шығарындыларын азайтудың және сіңірудің сол бір жобасының валидациясын және верификаттауды валидация және верификаттау жөніндегі сол бір орган жүргізе алмайды.

8. Валидация және верификаттау, егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен валидация және верификаттау жүргізу қағидаларына және стандарттау саласындағы уәкілетті орган бекіткен ұлттық стандарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

19-тарау. Атмосфераның озон қабатын қорғау

317-бап. Озон қабаты және оны қорғау

1. Озон қабаты Жер планетасының шекаралық қабатының үстіндегі атмосфералық озон қабатын білдіреді.

2. Озон қабатын қорғау деп озон қабатын бұзудан туындаған қолайсыз салдардан адам өмірі мен денсаулығын және қоршаған ортаны қорғау мақсатында озон қабатын бұзуды болдырмау және оны қалпына келтіру жөніндегі мемлекеттік органдар, заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер жүзеге асыратын шаралар жүйесі түсініледі.

318-бап. Озонды бұзатын заттар және олармен жұмыс істеу

Озон қабатын бұзатын заттар (бұдан әрі – озон қабатын бұзатын заттар) деп өз бетінше немесе қоспада болатын, қызметте пайдаланылатын не қызметтің өнімі болып табылатын және Жердің озон қабатына зиянды әсер етуі мүмкін химиялық заттар түсініледі.

Осы Кодекске сәйкес озонды бұзатын химиялық заттар озонқауіпсіз заттар деп танылады.

319-бап. Озон қабатын қорғау саласындағы қызметті мемлекеттік реттеу

Озон қабатын қорғау саласындағы мемлекеттік реттеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады және оған:

- 1) озонды бұзатын заттарды тұтынуды реттеу;
- 2) озонды бұзатын заттармен жұмыс істеуді реттеу жатады.

320-бап. Озонды бұзатын заттарды тұтынуды реттеу

1. Озонды бұзатын заттарды тұтыну деп белгілі бір кезеңде Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде тұрақты орналастыру үшін әкетілген озонды бұзатын заттарды шегере отырып, оның аумағында тұрақты орналастыру үшін Қазақстан Республикасына әкелінген озонды бұзатын заттардың жалпы саны түсініледі.

2. Озонды бұзатын заттарды тұтынуды реттеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) Қазақстан Республикасының Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі халықаралық шарттарына сәйкес озон қабатын бұзатын заттарды тұтыну лимиттерін (квоталарын) белгілеу;

2) озонды бұзатын заттарды және құрамында олардың өнімдері бар өнімдерді Еуразиялық экономикалық одаққа мүше болып табылмайтын мемлекеттерден Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді және Қазақстан Республикасының аумағынан осы мемлекеттерге әкетуді лицензиялауды жүзеге асыру;

3) озонды бұзатын заттарды және құрамында олардың өнімдері бар өнімдерді Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерден Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан осы мемлекеттерге әкетуге рұқсаттар беру арқылы жүзеге асырады.

Озонды бұзатын және құрамында солардың өнімдері бар заттарды Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерден Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан осы мемлекеттерге әкетуге рұқсаттар беру қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

332-бап. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеуді реттеу

1. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу мынадай операцияларды:

1) өнімдер мен жабдықтарды қосымша құю операцияларын қоса алғанда, өндірісте, техникалық қызмет көрсету немесе жөндеу кезінде не өзге де технологиялық процестерде озонды бұзатын заттарды пайдалану (бұдан әрі – озонды бұзатын заттарды пайдалану);

2) озонды бұзатын заттарды тасымалдау;

3) озонды бұзатын заттарды сақтау;

4) машиналар мен жабдықтардағы, олардың құрамбөліктеріндегі, контейнерлеріндегі, оларға техникалық қызмет көрсету барысында немесе оларды пайдаланудан шығару алдында озонды бұзатын заттарды алу, жинау және сақтау түсінілетін озонды бұзатын заттарды рекуперациялау;

5) озонды бұзатын заттардың тұтынушылық қасиеттерін қалпына келтіру мақсатында рекуперацияланған озонды бұзатын заттарды өңдеу түсінілетін озонды бұзатын заттарды қалпына келтіру;

б) қалпына келтіруге жатпайтын, озонды бұзатын заттарды рециркуляциялау немесе залалсыздандыру мақсатында оларға техникалық қызмет көрсету барысында немесе есептен шығару алдында тетіктерден, жабдықтардан, контейнерлерден және басқа да құрылғылардан алынатын озонды бұзатын заттарды жинауға және сақтауға бағытталған іс-шаралар кешені түсінілетін озонды бұзатын заттарды кәдеге жаратуды қамтиды.

2. Озонды бұзатын заттарды рециркуляциялау (рециркуляция) – қалпына келтірілгеннен кейін рекупериленген озонды бұзатын заттарды қайта пайдалану.

3. Озонды бұзатын заттарды залалсыздандыру – озонды қабатты қоса алғанда, қоршаған ортаға зиянды әсер етпейтін компоненттерге тұрақты трансформацияға немесе ыдырауға әкелетін бұзу арқылы озонды бұзатын заттардың қауіпті қасиеттерін жою.

4. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеуді реттеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган озонды бұзатын заттарды пайдалана отырып, жұмыстар жүргізуге, құрамында озонды бұзатын заттар бар жабдықтарды жөндеуге, монтаждауға, оларға қызмет көрсетуге, озонды бұзатын заттарды тасымалдауға, сақтауға, рекуперациялауға, қалпына келтіруге, кәдеге жаратуға рұқсат беру арқылы жүзеге асырады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген қызметті жүзеге асыруға рұқсаттар беру қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

322-бап. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастры және оны түгендеу

1. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастры олардың орналасқан жері, құрамбөлік құрамы, сандық және сапалық сипаттамалары, пайдалану шарттары туралы деректерді қамтитын озонды бұзатын заттарды тұтыну мен айналымын есепке алудың мерзімді толықтырылатын және нақтыланатын жүйесін білдіреді.

2. Озонды бұзатын заттардың барлық түрлері Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрында есепке алынуға жатады.

3. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрын әзірлеу мен жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

4. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрын жүргізу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

5. Озонды бұзатын заттарды мемлекеттік кадастры қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз етуге қатысты технологиялық, экономикалық, құқықтық және басқа да шешімдерді бағалау, болжау, әзірлеу үшін мемлекеттік органдарды, мүдделі жеке және заңды тұлғаларды ақпаратпен қамтамасыз ету, сондай-ақ Қазақстан Республикасының халықаралық міндеттемелерін орындау мақсатында озонды бұзатын заттардың жалпы мемлекеттік кешенді есебін жүргізу мақсатында жүргізіледі.

6. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрының деректері негізінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган озонды бұзатын заттарды тұтынуды талдауды және болжауды жүзеге асырады, Қазақстан Республикасы ратификациялаған озон қабатын қорғау жөніндегі халықаралық шарттарға сәйкес Қазақстан Республикасының жыл сайынғы есептілік жөніндегі міндеттемелерін орындау үшін озонды бұзатын заттардың мемлекеттік бақылау жүйесін ұйымдастыруды қамтамасыз етеді.

7. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрын жүргізу үшін озонды бұзатын заттармен жұмыс істеуді жүзеге асыратын және (немесе) құрамында озонды бұзатын заттары бар теңгерімінде жабдығы бар заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу жөніндегі есепті және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысандар бойынша озонды бұзатын заттарды түгендеу жөніндегі есепті ұсынады.

8. Озонды бұзатын заттарды түгендеу деп жабдықтардағы және техникалық құрылғылардағы озонды бұзатын заттардың көлемін анықтау түсініледі.

Озонды бұзатын заттарды түгендеу қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

9. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу жөніндегі есеп жыл сайын 1 қаңтардағы жағдай бойынша есепті жылдан кейінгі жылдың бірінші тоқсанынан кешіктірмей, қағаз және (немесе) электрондық тасығыштарда Мемлекеттік кадастр жүйесінде озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрын жүргізу және ақпаратты ұсынуға жауапты лауазымды адамның электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қою қағидасына сәйкес озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастры жүйесінде электрондық нысанды толтыру арқылы ұсынылады.

Озонды бұзатын заттарды түгендеу бойынша есеп есепті жылдан кейінгі жылдың бірінші тоқсанынан кешіктірмей, бастапқы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қағаз және (немесе) электрондық тасығыштарда Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрын жүргізу қағидасына сәйкес Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастр жүйесінде ақпараттық нысанды толтыру және ақпаратты ұсынуға жауапты лауазымды тұлғаның электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қою арқылы ұсынылады және өзгерістер енгізілген жағдайда – қайта ұсынылады.

10. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастрының жиынтық деректері ашық және қолжетімді болып табылады.

11. Озонды бұзатын заттардың мемлекеттік кадастры қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ақпараттық жүйесінде, интернет-ресурсында орналастырылады және өзектендіріледі.

323-бап. Озонды бұзатын заттардың айналымы мен тұтынуы бойынша қызметке қойылатын жалпы талаптар

1. Заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу барысында:

1) озон қабатын қорғау туралы Қазақстан Республикасының халықаралық міндеттемелеріне сәйкес озон қабатын бұзатын заттарды тұтынуды қысқартуға және оларды тұтынуды толық тоқтатуға қажетті шаралар қабылдауға;

2) осы Кодекстің және Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу жөніндегі қағидалардың талаптарын сақтауға;

3) мемлекеттік экологиялық бақылау жүргізу кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның талап етуі бойынша бақылауды жүзеге асыру үшін қолда бар озонды бұзатын заттар мен құрамында озонды бұзатын заттары бар өнімді, сондай-ақ озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу жөніндегі құжаттаманы ұсынуға;

4) озонды бұзатын заттарды тұтынудың белгіленген лимиттерінен аспауға;

5) озонды бұзатын заттарды түгендеу қағидаларына және озонды бұзатын заттарды тұтынуды және олардың айналымын есепке алу қағидаларына сәйкес озонды бұзатын заттарды тұтынуды және олардың айналымын түгендеуді және есепке алуды жүргізуге;

6) оларды қауіпсіз пайдалануға, сақтауға, тасымалдауға, рекуперациялауға, қалпына келтіруге, кәдеге жаратуға;

7) озонды бұзатын заттарды жинау және оларды кәдеге жарату, қалпына келтіру, рекуперациялау және (немесе) залалсыздандыру мақсатында герметикалық ыдыста сақтау жөніндегі іс-шараларды әзірлеу және орындауға міндетті.

2. Мынадай:

1) жеке тұлғалардың озонды бұзатын заттарды жеке пайдалану үшін өткізуге (коммерциялық емес мақсаттарда);

2) "Тарифтік емес реттеу шаралары туралы" Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2015 жылғы 21 сәуірдегі № 30 шешіміне сәйкес оларға қатысты Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелуге және (немесе) Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан әкетуге тыйым салу белгіленген, озонды бұзатын заттармен және құрамында озонды бұзатын заттары бар өніммен, оларды кәдеге жаратуды, рециркуляциялауды және қалпына келтіруді (немесе) залалсыздандыруды қоспағанда, жұмыс істеуге;

3) жобалау, конструкторлық және өзге де техникалық құжаттамада белгіленген көлемдердегі осындай заттардың технологиялық шығындарын қоспағанда, озонды бұзатын заттарды атмосфералық ауаға шығаруға;

4) "Тарифтік емес реттеу шаралары туралы" Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2015 жылғы 21 сәуірдегі № 30 шешіміне сәйкес оларды кәдеге жаратуды, рециркуляциялауды және қалпына келтіруді қоспағанда, оларға қатысты Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелуге және (немесе) Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан әкетуге тыйым салу белгіленген озонды бұзатын заттармен жұмыс істеуді көздейтін технологияларды, жабдықтарды, заттар мен материалдарды пайдалана отырып, объектілерді жобалау, реконструкциялау, техникалық қайта жарақтандыру, кеңейту, жаңа салу, қайта циркуляциялау және қалпына келтіруге (немесе) тыйым салынады.

Осы тармақ озонды бұзатын заттарды Қазақстан Республикасына әкелуге және Қазақстан Республикасынан әкетуге тыйым салуды енгізген жағдайда күшіне енеді.

3. Озонды бұзатын заттармен жұмыс істеу жөніндегі қағидаларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

20-тарау. Климаттың өзгеруіне бейімделу саласындағы мемлекеттік басқару
324-бап. Климаттың өзгеруі және оған бейімделу

1. Климаттың өзгеруі деп климат жай-күйінің орташа көрсеткіштерінің статистикалық елеулі ауытқуы не оның онжылдық немесе одан да ұзақ кезеңіндегі өзгермелілігі түсініледі, ол жаһандық атмосфера құрамындағы өзгерістерді тудыратын адамның қызметімен тікелей немесе жанама негізделетін және уақыттың салыстырмалы кезеңдері бойы байқалатын климаттың табиғи ауытқуларына салынады.

2. Климаттың өзгеруіне бейімделу осы Кодекске және Қазақстан Республикасының климаттың өзгеру саласындағы халықаралық шарттарына сәйкес жүзеге асырылады және климаттың өзгеруі байқалатын және болжанатын әсер етулермен байланысты ысырабын болғызбау және азайту және пайданы пайдалану процесін білдіреді.

Климат өзгеруінің әсер етулері деп климаттың өзгеруімен және оған байланысты төтенше метеорологиялық және өзге табиғи құбылыстарынан туындаған экологиялық жүйедегі, қоғамдағы және экономикадағы байқалатын және болжанатын оң және теріс әсер етулері түсініледі.

Климат өзгеруінің осалдығы деп экологиялық жүйелердің, қоғамның және экономиканың климат өзгерісінің қолайсыз әсер етулеріне ұшырауы түсініледі.

325-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделудің мақсаттары, мемлекеттік басқарудың басым салалары және негізгі қағидаттары

1. Климаттың өзгеруіне бейімделу адам денсаулығы, экологиялық жүйелер, қоғам және экономика үшін климаттың өзгеруі салдарынан қолайсыз салдарлар мен залалды болдырмау және азайту, климаттың өзгеруіне осалдықты төмендету, сондай-ақ климаттың өзгеруіне байланысты қолайлы мүмкіндіктерді пайдалану мақсатында жүзеге асырылады.

2. Климаттың өзгеруіне бейімделу үшін мемлекеттік басқарудың мынадай салалары басым болып табылады: ауыл шаруашылығы, су шаруашылығы, орман шаруашылығы, азаматтық қорғау.

3. Климаттың өзгеруіне бейімделу процесі мынадай қағидаттарға:

1) әлеуметтік-экономикалық дамудың орта мерзімді және ұзақ мерзімді жоспарларындағы климаттың өзгеруіне әсер етулерін есепке алудың міндеттілігіне;

2) басым салалардан бастап климаттың өзгеруіне бейімделу процесін іске асырудың кезең-кезеңіне;

3) осы баптың 2-тармағында көрсетілген барлық басым салаларды қамтитын жергілікті атқарушы органдардың климаттың өзгеруіне бейімделуге салааралық көзқарасына;

4) климаттың өзгеруіне бейімделу және климаттың өзгеруінің қолайсыз әсер етулерінің төмендеуі бойынша жүзеге асырылатын шаралар арасындағы байланыстың болуына негізделеді..

326-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделу процесі бойынша жалпы талаптар

1. Климаттың өзгеруіне бейімделу процесі:

1) ақпаратты жинау және климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау;

2) климатың өзгеруіне бейімделуді жоспарлау;

3) климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларды әзірлеу;

4) климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларды жүзеге асыру;

5) климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шаралардың тиімділігін мониторингтеу және бағалау;

6) климаттың өзгеруінің әсер етулері және климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шаралардың тиімділігі туралы есептілік;

7) мониторинг және бағалау нәтижелері негізінде климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларды түзету кезеңдерін қамтиды.

2. Климаттың өзгеруіне бейімделу процесін климаттың өзгеруіне бейімделу үшін басым ретінде айқындалған мемлекеттік басқару салалары бойынша уәкілетті орталық атқарушы органдары және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары жүзеге асырады.

3. Осы Кодекстің 325-баптың 2-тармағында көрсетілген мемлекеттік басқару салаларына климаттың өзгеруіне бейімделу үшін басым бағыттар бойынша тиісті мемлекеттік бағдарламаларды әзірлеу және іске асыру шеңберінде уәкілетті орталық атқарушы органдар және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары осы баптың 1-тармағында көрсетілген климаттың өзгеруіне бейімделу процесінің сатыларын жүзеге асырады.

4. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген сатыларды жүзеге асыру жөніндегі талаптар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен Климаттың

өзгеруіне бейімделу процесін ұйымдастыру және іске асыру қағидаларына сәйкес іске асырылады.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган климаттың өзгеруі мәселелері жөніндегі халықаралық шарттарға сәйкес климаттың өзгеруіне бейімделу нәтижелері бойынша есептілікті жүзеге асырады.

327-бап. Ақпарат жинау және климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау бойынша талаптар

1. Мемлекеттік басқару салаларына бейімделу үшін басым бағыттар бойынша уәкілетті орталық атқарушы органдар және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларды жоспарлау, әзірлеу және жүзеге асыру үшін климаттың өзгеруіне осалдықты бағалауды ұйымдастырады.

2. Климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау:

1) ағымдағы және өткен климаттық үрдістері мен оқиғалары;

2) климаттың болашақ өзгерістерінің болжамы;

3) климаттың ағымдағы және өткен әсерлері;

4) климаттың өзгеруінің болжанатын әсер етулері туралы ақпарат пен деректерді жинау негізінде жүзеге асырылады.

3. Ұлттық деңгейде басым салалар бойынша климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау ауыл шаруашылығы, су шаруашылығы, орман шаруашылығы және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органдар өз құзыретіне сәйкес ұйымдастырады.

4. Жергілікті деңгейде климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың жергілікті атқарушы органдары климаттың өзгеруіне бейімделу үшін басым мемлекеттік басқару салалары бойынша ұйымдастырады.

5. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау бойынша климаттың өзгеруіне бейімделу процесін ұйымдастыру және іске асыру қағидаларына сәйкес ақпараттық және әдістемелік көмек көрсетеді.

328-бап. Климаттың өзгеруіне бейімделуді жоспарлау

1. Климаттың өзгеруіне бейімделуді жоспарлау климаттың өзгеруіне бейімделу саласындағы Қазақстан Республикасының мемлекеттік саясатының негізгі бағыттары бойынша жүзеге асырылады және климаттың өзгеруіне осалдықты бағалау нәтижелеріне негізделеді.

2. Ұлттық деңгейде климаттың өзгеруіне бейімделуді жоспарлау осы Кодекстің 326-бабының 2-тармағында көрсетілген мемлекеттік басқару салаларына климаттың өзгеруіне бейімделу үшін басым бағыттар бойынша тиісті мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес климаттың өзгеруіне әсер етуін есепке алу және климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларды қарау арқылы жүзеге асырылады.

3. Жергілікті деңгейде климаттың өзгеруіне бейімделуді жоспарлау жергілікті деңгейде мемлекеттік экологиялық саясатты іске асыру шеңберінде климаттың өзгеруіне әсер етуін есепке алу және климаттың өзгеруіне бейімделу жөніндегі шараларды қарау арқылы облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары жүзеге асырады.

19-бөлім. Қалдықтар

21-тарау. Қалдықтар туралы жалпы ережелер

329-бап. Қалдықтар ұғымы

1. Қалдықтар деп өндіріс, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету немесе тұтыну процесінде пайда болған кез келген заттар, материалдар немесе құралдар (оның ішінде өздерінің тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан тауарлар) түсініледі, олардың иесі:

- 1) қалдықтар екенін тікелей мойындайды;
- 2) жою немесе қалпына келтіру жөніндегі операцияларға ұшыратады;
- 3) жоюға немесе қалпына келтіруге жіберуге ниеттенеді; немесе
- 4) заң талаптарының күшіне орай жоюға немесе қалпына келтіруге жіберуге тиіс.

2. Қалдықтарға:

1) атмосфераға шығатын газдардың құрамында шығарылатын заттар

(шаң-газ-ауа қоспасы);

2) сарқынды сулар;

3) алынбаған ластанған топырақ қабатын қоса алғанда, олардың табиғи жатысындағы ластанған жерлер;

4) жермен тығыз байланысты жылжымайтын мүлік объектілері;

5) алынған ластанбаған топырақтар;

6) кең таралған пайдалы қатты қазбалар құрылыс қызметі процесінде жер жұмыстарын жүргізу кезінде олардың табиғи жатысындағы жерлерінен бөлініп алынған және жобалау құжатына сәйкес олар бөлініп алынған сол құрылыс алаңының аумағында құрылыс мақсаттары үшін пайдаланып жатыр немесе өзінің табиғи жағдайында пайдаланылатын болады;

7) Қазақстан Республикасының жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау саласындағы заңнамасына сәйкес кәдеге жаратуға жататын атыс қаруы, оқ-дәрілер және жарылғыш заттар жатпайды;

330-бап. Қалдықтардың иелері

1. Қалдықтардың иесі деп қалдықтарды түзуші немесе заңды иелігінде қалдықтар бар кез келген тұлға түсініледі.

2. Қалдықтарды түзуші деп қызметті жүзеге асыру процесінде қалдықтар (қалдықтарды бастапқы түзуші) түзілген кез келген тұлға немесе осындай

қалдықтардың сипатын немесе құрамын өзгертуге әкелетін өңдеуді, араластыруды немесе өзге де операцияларды жүзеге асыратын кез келген тұлға (қалдықтарды қайталама түзуші) танылады.

331-бап. Қалдықтарды басқару

1. Қалдықтарды басқару деп қалдықтарға қатысты олар түзілген сәттен бастап түпкілікті жойылғанға дейін жүзеге асырылатын операциялар түсініледі.

2. Қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларға:

1) түзілген жерінде қалдықтардың жиналуы,;

2) қалдықтарды жинау;

3) қалдықтарды тасымалдау;

4) қалдықтарды қалпына келтіру;

5) қалдықтарды жою;

6) осы тармақтың 1), 2) және 4) тармақшаларында көзделген операцияларды жүзеге асыру процесінде жүзеге асырылатын қосалқы операциялар;

7) қалдықтарды жинау, тасымалдау, қалпына келтіру және (немесе) жою жөніндегі операцияларды байқау жөніндегі қызмет,

8) жойылған (жабық, пайдаланудан шығарылған) қалдықтарды жою объектілеріне қызмет көрсету жөніндегі қызмет жатады.

3. Қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері тиісті қызметті жүзеге асыру кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге енгізілген қалдықтарды басқару саласындағы ұлттық стандарттарды сақтауға міндетті. Мұндай ұлттық стандарттарда көзделген талаптарды бұзу Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады.

332-бап. Қалдықтарды жинақтау

1. Қалдықтарды жинақтау деп қалдықтардың түзілген немесе оларды одан әрі басқару процесінде түпкілікті қалпына келтіру немесе жою сәтіне дейін жүзеге асырылатын, осы баптың 2-тармағында көрсетілген мерзімдер ішінде арнайы белгіленген орындарда қалдықтарды уақытша жинап қою түсініледі.

2. Қалдықтарды жинақтау орындары:

1) қалдықтарды жинау (мамандандырылған ұйымдарға беру) немесе осы қалдықтар қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларға ұшырайтын объектіге дербес шығару күніне дейін алты айдан аспайтын мерзімге пайда болған жерінде уақытша жинап қою;

2) осы қалдықтар қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларға ұшырайтын объектіге шығару күніне дейін үш айдан аспайтын мерзімге жинау процесінде қауіпті емес қалдықтарды (контейнерлерде, қайта тиеу және сұрыптау стансаларында) оларды уақытша жинап қою; және

3) қалдықтарды қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларға ұшырайтын объектіде осы қалдықтар қалпына келтіру немесе жоюға жібергенге дейін алты айдан аспайтын мерзімге уақытша жинап қою үшін арналады.

3. Қалдықтарды жинақтауға Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес арнайы орнатылған және жабдықталған орындарда (аландарда, көмбелерде, қоймаларда, контейнерлерде және өзге де сақтау объектілерінде) ғана рұқсат етіледі.

4. Осы баптың 2-тармағында көрсетілген мерзімдердің асуымен отырып және (немесе) қалдықтарды жинақтаудың белгіленген лимиттерінің (I және II санаттағы объектілер үшін) немесе қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияда (III санаттағы объектілер үшін) көрсетілген қалдықтардың жинақталу көлемдерінің асуымен, қалдықтарды жинақтауға тыйым салынады.

333-бап. Қалдықтарды жинау

1. Қалдықтарды жинау деп мұндай қалдықтарды одан әрі қалпына келтіруге немесе жоюға жіберу мақсатында мамандандырылған ұйымдардың жеке және заңды тұлғалардан қалдықтарды ұйымдасқан түрде қабылдау жөніндегі қызметі түсініледі.

Қалдықтарды жинау жөніндегі операциялар қалдықтарды жинау процесінде оларды сұрыптау және жинақтау жөніндегі қосалқы операцияларды қамтуы мүмкін.

Жинау процесінде қалдықтардың жинақталуы деп Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес арнайы жабдықталған орындарда қалдықтарды сақтау түсініледі, олар түзілген жерден шығарылған қалдықтар, одан әрі қалдықтарды қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларға ұшырайтын объектіге тасымалдауға дайындау мақсатында түсіріледі.

2. Қалдықтарды жинау жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғалар осы Кодекстің талаптарына сәйкес қалдықтарды бөлек жинауды қамтамасыз етуге міндетті.

Қалдықтарды бөлек жинау деп одан әрі мамандандырылған басқаруды оңайлату мақсатында қалдықтарды түрлері немесе топтары бойынша бөлек жинау түсініледі.

3. Қалдықтарды бөлек жинауға, оның ішінде міндетті бөлек жинауға жататын қалдықтардың түрлеріне немесе топтарына (түрлерінің жиынтығына) қойылатын талаптарды қоршаған орта саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің талаптарына сәйкес және техникалық, экономикалық және экологиялық орындылығын ескере отырып айқындайды.

4. Бөлек жинау мынадай фракциялар үшін міндетті:

1) "күрғақ" (қағаз, картон, металл, пластик және шыны);

2) "Дымқыл" (тамақ қалдықтары, органика және басқалары).

5. Қалдықтарды басқарудың одан әрі барлық кезеңдерінде бөлек жинауға ұшыраған қалдықтарды араластыруға тыйым салынады.

334-бап. Қалдықтарды тасымалдау

1. Қалдықтарды тасымалдау деп қалдықтарды жинау, сұрыптау, өңдеу, қалпына келтіру және (немесе) жою процесінде түзілген, жинақталатын орындар арасында

мамандандырылған көлік құралдарының көмегімен қалдықтардың орнын ауыстыруға байланысты қызмет түсініледі.

2. Қалдықтарды тасымалдау осы Кодекстің талаптарын сақтай отырып жүзеге асырылады.

335-бап. Қалдықтарды қалпына келтіру

1. Қалдықтарды қалпына келтіру қалдықтардың көлемін қысқартуға бағытталған кез келген операция танылады, оның басты мақсаты қандай да бір нақты өндірістік объектіде немесе экономика секторында жүзеге асырылатын осындай функцияларды орындау үшін қалдықтарды дайындау жөніндегі қосалқы операцияларды қоса алғанда, басқа материалдарды алмастыру мақсатында қандай да бір пайдалы функцияларды орындау үшін қалдықтарды пайдалану болып табылады.

Қалдықтарды қалпына келтіру жөніндегі операцияларға:

- 1) қалдықтарды қайта пайдалануға дайындау;
- 2) қалдықтарды қайта өңдеу;
- 3) қалдықтарды кәдеге жарату жатады.

2. Қалдықтарды қайта пайдалануға дайындау қалдықтар болған өнім немесе оның құрамбөліктері қандай да бір өзге өңдеуді жүргізбей қайта пайдалану үшін дайындалатын жай-күйін тексеруді, тазартуды және (немесе) жөндеуді қамтиды.

3. Қалдықтарды қайта өңдеу деп осы баптың 4-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, одан әрі өнімді, материалдарды немесе заттарды, олардың мақсатына қарамастан, одан әрі өндіруде (дайындауда) пайдалану үшін жарамды пайдалы компоненттерді, шикізатты және (немесе) өзге де материалдарды қалдықтардан бөліп алуға бағытталған механикалық, физикалық, химиялық және (немесе) биологиялық процестер түсініледі. Қайта өңдеу өзіне, өзгеден бөлек органикалық материалдарды қайта өңдеуді қамтиды.

4. Қалдықтарды кәдеге жарату деп қалдықтарды қайта өңдеуден басқа, өзге де мақсаттарда, оның ішінде жылу немесе электр энергиясын алу үшін, отынның әртүрлі түрлерін өндіру үшін қайталама энергетикалық ресурс ретінде, сондай-ақ құрылыс немесе ландшафттарды жасау немесе өзгерту кезінде жердегі немесе жер қойнауында немесе инженерлік мақсаттарда өңделген кеңістіктерді (бос жерлерді) толтыру (салу, көму) мақсаттары үшін қайталама материалдық ресурс ретінде пайдалану процесі түсініледі.

336-бап. Қалдықтарды жою

1. Қалдықтарды жою деп қалдықтарды көмуге немесе жоюға (оның ішінде оларды сұрыптау, өңдеу, залалсыздандыру бойынша) дайындау жөніндегі қосалқы операцияларды қоса алғанда, қалдықтарды көму немесе жою бойынша қалпына келтіруге болмайтын кез келген операция танылады.

2. Қалдықтарды көму - қалдықтарды алып қою ниетінсіз шектеусіз мерзім ішінде оларды қауіпсіз сақтау үшін арнайы белгіленген орындарда жинап қою.

3. Қалдықтарды жою - қалдықтарды термиялық, химиялық немесе биологиялық процестер жолымен жою тәсілі, соның нәтижесінде қалдықтардың көлемі және (немесе) салмағы айтарлықтай төмендейді және физикалық жай-күйі мен химиялық құрамы өзгереді, бірақ өнім өндірісі немесе энергия алу өзінің басты мақсаты ретінде алынбайды.

4. Қалдықтарды қалпына келтіру және жою жөніндегі операциялардың тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекске сәйкес әзірлейді және бекітеді.

337-бап. Қалдықтарды басқару кезіндегі қосалқы операциялар

1. Қосалқы операцияларға қалдықтарды сұрыптау және өңдеу жатады.

2. Қалдықтарды сұрыптау деп қалдықтарды олардың түрлері және (немесе) фракциялары бойынша бөлу не жеке немесе қалдықтарды жинағанға дейін жинақтау кезінде, жинау процесінде және (немесе) қалдықтарды қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларға ұшырайтын объектілерде жүзеге асырылатын, олардың құрамбөліктері бойынша бөлшектеу жөніндегі операциялар түсініледі.

3. Қалдықтарды өңдеу деп қалдықтарды одан әрі басқаруды оңайлату мақсатында қалдықтардың сипаттамасын өзгертетін физикалық, термиялық, химиялық немесе биологиялық әсерлерге ұшырайтын және қалдықтарды жинау процесінде және (немесе) қалдықтар қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларға ұшыраған объектілерде жеке немесе қалдықтарды жинауға дейін жинақтау кезінде жүзеге асырылатын операциялар түсініледі.

Қалдықтарды залалсыздандыру деп олардың қауіпті қасиеттерін азайту немесе жою үшін қалдықтарды механикалық, физикалық-химиялық немесе биологиялық өңдеу түсініледі.

338-бап. Қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларға қойылатын негізгі экологиялық талаптар

Қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғалар тиісті операцияларды халықтың денсаулығына зиян келтіру, экологиялық залал келтіру қаупін туғызбайтындай және атап айтқанда:

1) суларға, соның ішінде жерасты, атмосфералық ауа, топырақ, жануарлар және өсімдіктер дүниесі үшін қауіп төндірмей;

2) халыққа шу мен иіс түрінде қолайсыздықтар келтірмей; және

3) ландшафттар мен ерекше қорғалатын табиғат аймақтарға теріс әсер етпей жүзеге асыруға міндетті.

339-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік экологиялық саясат қағидаттары

Осы Кодекстің 5-бабында жазылған жалпы қағидаттарға қосымша қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік экологиялық саясат мынадай арнайы қағидаттарға:

1) иерархия ұстанымына;

- 2) дереккөзге жақындық ұстанымына;
- 3) қалдықтарды түзушінің жауапкершілік қағидатына;
- 4) өндірушілер мен импортерлердің кең ауқымды жауапкершілік ұстанымына негізделеді.

340-бап. Иерархия қағидаты

1. Қалдықтардың түзушілері мен иелері қалдықтардың түзілуін болдырмау және түзілген қалдықтарды басқару жөніндегі шаралардың мынадай иерархиясын қоршаған ортаны қорғау және Қазақстан Республикасының орнықты дамуын қамтамасыз ету мүддесінде олардың артықшылық кему тәртібімен:

- 1) қалдықтардың жиналуын болдырмауға;
- 2) қалдықтарды қайта пайдалануға дайындауға;
- 3) қалдықтарды қайта өңдеуге;
- 4) қалдықтарды кәдеге жаратуға;
- 5) қалдықтарды жоюға қолдануға тиіс.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің 2) және 5) тармақшаларында көзделген операцияларды жүзеге асыру кезінде қалдықтар иелері қажет болған жағдайда сұрыптау, өңдеу және жинақтау жөніндегі қосалқы операцияларды жүзеге асыруға құқылы.

2. Қалдықтардың түзілуін болдырмау деп зат, материал немесе өнім қалдық болғанға дейін қолданылатын және мыналарға:

1) түзілетін қалдықтардың көлемін қысқартуға (оның ішінде өнімді қайта пайдалану немесе оның қызмет ету мерзімін ұлғайту жолымен);

2) түзілетін қалдықтардың қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына зиянды әсер ету деңгейін төмендетуге; немесе

3) материалдардағы немесе өнімдегі зиянды заттардың құрамын азайтуға бағытталатын шаралар түсініледі.

Осы тармақтың бірінші бөлігінің 1) тармақшасында қайта пайдалану деп әлі қалдық болмаған өнім немесе оның құрамбөліктері осындай өнім немесе құрамбөліктер жасалған нақ сол мақсат бойынша қайта пайдаланылатын кез келген операция түсініледі.

3. Осы баптың 2-тармағында көзделген шараларды жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайда қалдықтар қалпына келтіруге жатады.

4. Қалпына келтірілуі мүмкін емес қалдықтар осы Кодекстің 338-бабының талаптарына сәйкес келуге тиіс қауіпті емес әдістермен алып тастауға жатады.

5. Иерархия қағидатын қолдану кезінде сақтану қағидаты мен орнықты даму қағидаты, техникалық мүмкіндіктер мен экономикалық орындылығы, сондай-ақ қоршаған ортаға, халықтың денсаулығына және әлеуметтік-экономикалық дамуға әсер етудің жалпы деңгейі назарға алынуы тиіс.

341-бап. Дереккөзге жақындық қағидаты

Қалдықтардың түзілуі, егер бұл техникалық, экономикалық және экологиялық тұрғыдан негізделген болса, олардың пайда болу көзіне мүмкіндігінше жақын қалпына келтірілуге немесе жойылуға тиіс.

342-бап. Қалдықтарды түзушінің жауапкершілік қағидаты

Өнім өндірушілер болып табылатын кәсіпкерлік субъектілері осы Кодексте белгіленген тәртіппен және шарттарда пайда болған кезден бастап қалпына келтірілгенге және (немесе) жойылғанға дейін олардың өмірлік циклі бойы осындай өнімді өндіру кезінде түзілген қалдықтарды тиісінше басқаруды қамтамасыз ету үшін жауапты болады.

343-бап. Өндірушілер мен импорттаушылардың кеңейтілген міндеттемелерінің қағидаты

Қазақстан Республикасының аумағында осы Кодекстің 396-бабына сәйкес бекітілетін тізбе бойынша тауарлардың жекелеген түрлерін өндіруді немесе осындай тауарларды Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар осы Кодекске сәйкес, оның ішінде осындай тауарлардың қоршаған ортаға теріс әсер етуін төмендету мақсатында кеңейтілген міндеттемелері үшін жауапты болады.

344-бап. Қалдықтар мәртебесінің тоқтатылуы

1. Қалдықтардың жекелеген түрлері қалдықтардың мәртебесін жоғалтады және оларға қатысты қалпына келтіру жөніндегі операциялар жүргізілгеннен кейін және осындай операциялардың нәтижесінде пайда болған заттар немесе материалдар осы Кодекске сәйкес белгіленген өлшемдерге жауап бергеннен кейін дайын өнім немесе қайталама ресурс (материалдық немесе энергетикалық) санатына ауысады.

2. Осы баптың 1-тармағына сәйкес қалдықтар мәртебесін жоғалтуы мүмкін қалдықтардың түрлері пластмассаның, пластиктің, полиэтиленнің, полиэтилентерефталатты ораманың қалдықтарын, макулатураны (қағаз бен картон қалдықтарын), пайдаланылған шыны ыдыс пен шыны сынықтарын, түсті және қара металл сынықтарын, пайдаланылған шиналар мен тоқыма өнімін, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбе бойынша қалдықтардың өзге де түрлерін қамтиды.

3. Осы баптың 1-тармағында аталған өлшемшарттарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мынадай:

1) зат немесе материалдар өндірісте белгілі бір мақсаттар үшін пайдаланылуы мүмкін;

2) Қазақстан Республикасында немесе одан тысқары жерлерде заттар мен материалдарды іске асыру үшін нарығы немесе сұранысы бар;

3) зат немесе материал тиісті өнімге немесе оны белгілі бір мақсаттарда пайдалануға қойылатын экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес келген;

4) затты немесе материалды пайдалану қоршаған ортаға немесе халықтың денсаулығына зиянды әсер етуге әкеп соқпайтын шарттарға сәйкес әзірлейді және бекітеді.

Қалдықтардың мәртебесін тоқтату өлшемшарты ретінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен қалдықтарды қалпына келтіру нәтижесінде түзілген заттардағы немесе материалдардағы ластағыш заттардың шекті шоғырлануы айқындалуы мүмкін.

345-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы нормалау

1. Қалдықтардың жинақталу лимиттері мен оларды көмуге арналған лимиттер I және II санаттағы объектілер үшін тиісті экологиялық рұқсат негізінде белгіленеді.

2. III және IV санаттағы объектілерде қалдықтарды жинау және (немесе) көму экологиялық нормалауға жатпайды.

III санаттағы объектілерде шаруашылық және (немесе) өзге де қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер жинақталатын және қалдықтарды қалпына келтіруге және (немесе) жоюға бағытталған қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияға қалдықтардың көлемі немесе массасы туралы ақпаратты қамтиды.

3. Қалдықтарды жинақтау лимиттерін және қалдықтарды көму лимиттерін әзірлеу және бекіту, қалдықтарды басқару туралы есептілікті ұсыну және бақылау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес жүзеге асырылады.

346-бап. Қалдықтарды басқару бағдарламасы

1. I және (немесе) II санаттағы объектілердің операторлары, сондай-ақ сұрыптау, өңдеу, оның ішінде қалдықтарды залалсыздандыру, қалпына келтіру және (немесе) жою жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғалар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларға сәйкес қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеуге міндетті.

2. Қалдықтарды басқару бағдарламасы экологиялық рұқсаттың ажырамас бөлігі болып табылады.

3. Қалдықтарды басқару бағдарламасы иерархия қағидатына сәйкес әзірленеді және онда пайда болатын және (немесе) үшінші тұлғалардан алынатын қалдықтардың көлемі мен құрамы, оларды жинақтау, жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, қалпына келтіру және жою тәсілдері туралы мәліметтері, сондай-ақ қалдықтардың түзілуін қысқарту, оларды пайдалану мен кәдеге жарату үлесін ұлғайту жөніндегі ұсынылатын шаралардың сипаттамасы болуға тиіс.

4. I санаттағы объектілер үшін қалдықтарды басқару бағдарламасы осы Кодекске сәйкес әзірленетін және бекітілетін ең үздік қолжетімді техниктер бойынша ақпараттық-техникалық анықтамаларға сәйкес ең үздік қолжетімді техникаларды пайдалану қажеттілігі ескеріле отырып әзірленеді.

347-бап. Қауіпті қалдықтарды қалпына келтіру және жою саласындағы қызметті лицензиялау

1. Кәсіпкерлік субъектілері қауіпті қалдықтарды қайта өңдеу, залалсыздандыру, кәдеге жарату және (немесе) жою жөніндегі жұмыстарды орындау (қызметтер көрсету) үшін "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қызметтің тиісті кіші түрі бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензия алуға міндетті.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген қызмет түрлерін жүзеге асыру мақсаттары үшін лицензияда:

1) тұлға тиісті операцияларды жүзеге асыра алатын қауіпті қалдықтардың түрі мен саны;

2) қауіпті қалдықтармен жасалатын операциялардың түрлері;

3) операциялардың әрбір түріне арналған алаңға қойылатын техникалық және өзге де талаптары;

4) операциялардың әрбір түрі үшін қолдануға жататын әдісі көрсетіледі.

3. Қалдықтарды жинау жөніндегі операцияларды жүзеге асыру үшін лицензия талап етілмейді.

4. Осы баптың 1-тармағының талаптары меншікті қауіпті қалдықтарды қалпына келтіру, залалсыздандыру және жою бөлігінде қауіпті қалдықтардың түзушілері болып табылатын кәсіпкерлік субъектілеріне қолданылмайды.

5. Осы баптың талаптары Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес лицензиялауға жататын радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу жөніндегі қызметке қолданылмайды.

348-бап. Қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің хабарлама режимі

1. Қалдықтарды жинау, сұрыптау және (немесе) тасымалдау, қауіп емес қалдықтарды қалпына келтіру және (немесе) жою жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жоспарлайтын немесе жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қызметтің басталғаны немесе тоқтатылғаны туралы хабарлама беруге міндетті.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы баптың 1-тармағында көрсетілген субъектілерден хабарламалар қабылдауды жүзеге асырады, "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін (бұдан әрі – Қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің тізілімі) қалыптастырады және жүргізеді.

Қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің тізілімін жүргізу тәртібі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидалармен белгіленеді.

3. Қалдықтарды жинау, сұрыптау және (немесе) тасымалдау, қауіпті емес қалдықтарды қалпына келтіру және (немесе) жою жөніндегі кәсіпкерлік қызметті осы баптың 1-тармағына сәйкес хабарламай жүзеге асыруға тыйым салынады.

4. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген қалдықтарды басқару саласындағы субъектілер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның шешімі негізінде :

- 1) субъектінің жойылған;
- 2) сот шешімі заңды күшіне енген;
- 3) кәсіпкерлік субъектісінің өз қызметін ерікті түрде тоқтату туралы өтінішін берген жағдайларда қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің тізілімінен шығарылады.

Бұл ретте кәсіпкерлік субъектісі өтініш бергенге дейін өзінің барлық міндеттемелерін орындауға тиіс.

5. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген қалдықтарды басқару саласындағы субъектілер:

1) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын жүйелі түрде (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде үш реттен артық) бұза отырып қызметті жүзеге асырған;

2) Қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің тізіліміне енгізілген күннен бастап қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде қызметті жүзеге асырмаған жағдайларда, сот шешімінің негізінде қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің тізілімінен шығарылады.

6. Осы баптың 1-тармағының талаптары қалдықтарды түзушілері болып табылатын кәсіпкерлік субъектілеріне меншікті қалдықтарын жинағанға дейін олар пайда болған жерде жинау және сұрыптау бөлігінде қолданылмайды.

349-бап. Қалдықтардың түрлері және олардың сыныпталуы

1. Қалдықтардың түрі деп шығарылған жеріне, қасиеттеріне және оларды басқару технологиясына сәйкес жалпы белгілері бар қалдықтардың жиынтығы түсініледі.

Қалдықтардың түрлері қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен (бұдан әрі – Қалдықтар сыныптауышы) бекітілген қалдықтар сыныптауышы негізінде анықталады.

2. Қалдықтар сыныптауышы қалдықтардың әрбір түрінің шығарылған жері мен құрамын ескере отырып әзірленеді және қажет болған жағдайларда қауіпті заттарды қауіпті немесе қауіпті емес заттарға жатқызу мақсатында шоғырланудың лимиттеуші көрсеткіштерін айқындайды.

3. Қалдықтар сыныптауышындағы қалдықтардың әрбір түрі алты таңбалы код беру жолымен идентификацияланады.

4. Қалдықтардың түрлері осы Кодекстің талаптарын ескере отырып, Қалдықтар сыныптауышына сәйкес қауіпті немесе қауіпті емес болып табылады.

Қалдықтар сыныптауышындағы қалдықтардың жекелеген түрлері оларда бар қауіпті заттардың шоғырлану деңгейіне немесе қалдықтар түрлерінің қауіпті сипаттамаларының халық денсаулығы мен қоршаған ортаға әсер ету дәрежесіне байланысты әртүрлі кодтар бере отырып ("айналы" қалдықтар түрлері) қауіпті және қауіпті емес деп бір мезгілде айқындалуы мүмкін.

5. Осы бапқа сәйкес қалдықтарды қауіпті немесе қауіпсіз және Қалдықтар сыныптауышының белгілі бір кодына жатқызуды қалдықтардың иегері дербес жүргізеді.

6. Заттарды немесе материалды Қалдықтар сыныптауышына қосу мұндай заттарды немесе материалды қалдықтар санатына жатқызу кезінде анықтаушы фактор болып табылмайды. Қалдықтар сыныптауышына қосылған зат немесе материал, егер олар осы Кодекстің 329-бабына сәйкес қалдықтар анықтамасына сәйкес келсе, қалдықтар деп танылады.

350-бап. Қалдықтарға арналған меншік құқығы және оларды басқару үшін жауапкершілік

1. Қалдықтар заттық құқықтардың объектісі болып табылады. Қалдықтарға заттық құқықтардың туындауына, өзгеруіне және тоқтатылуына байланысты қоғамдық қатынастар осы Кодексте көзделген ерекшеліктерді ескере отырып, Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасымен реттеледі.

2. Қалдықтарды түзушілер өздері шығарған қалдықтардың меншік иелері болып табылады.

3. "Ластауыш төлейді" қағидатына сәйкес қалдықтарды түзуші, қалдықтардың ағымдағы және бұрынғы меншік иелері осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекстің 347-бабына сәйкес лицензия негізінде қалдықтарды қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғаның иелігіне осындай қалдықтарды қалпына келтіру сәтіне дейін қалдықтарды басқару жөніндегі экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз ету үшін жауапты болады.

Коммуналдық қалдықтарды түзушілер қалдықтарды басқару жөніндегі экологиялық талаптардың сақталуы үшін қалдықтарды олар пайда болған сәттен бастап жинау, қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғаларға беру сәтке дейін жауапты болады.

Қалдықтарды жинау жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғалар осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекстің 347-бабына сәйкес лицензия негізінде қалдықтарды қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғаның иелігіне осындай қалдықтар түскен кезге

дейін қалдықтарды басқару жөніндегі экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз ету үшін жауапты болады.

4. Қалдықтардың иелері қалдықтарды қауіпсіз басқаруды дербес жүзеге асыруға немесе қалдықтарды басқару жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілеріне беру арқылы оларды қауіпсіз басқаруды иерархия қағидаты мен осы Кодекстің 338-бабының талаптарына сәйкес қамтамасыз етуге міндетті.

5. Мемлекет мемлекеттік меншік объектілерінде немесе сот шешімі бойынша мемлекеттік меншікке түскен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген басқа да жағдайларда танылған қалдықтардың меншік иесі болып табылады.

6. Егер қалдықтарды олардың меншік иесі басқа тұлғаның меншігіндегі немесе жер пайдалануындағы жер учаскесінде қалдырса, оларға меншік құқығынан бас тарту мақсатында, меншігінде немесе жер пайдалануында осындай жер учаскесі бар тұлға оларды пайдалануға кірісіп немесе оларды меншікке алғаны туралы куәландыратын өзге де іс-әрекеттер жасай отырып, сондай-ақ қалдықтарды одан әрі пайдалануға қарамастан, оның жер учаскесінде қалдырылуына байланысты келтірілген залалдарын сот тәртібімен өтеуді өз меншігіне айналдыруға құқылы.

7. Қалдықтарды жинау, қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларды орындайтын субъектілерге қалдықтарды беру, егер тараптар өзге жағдайларда келісім жасамаса, қалдықтарға меншік құқығының осындай субъектілерге бір мезгілде өтуін білдіреді.

8. Қалдықтар орналасқан жер учаскелерінде жер учаскесінің меншік иесі немесе жер пайдаланушы өзгерген жағдайда, қалдықтарға меншік құқығы туралы мәселе Қазақстан Республикасының заңнамасымен сәйкес шешіледі.

9. Мемлекеттік меншік объектілерін жекешелендіру кезінде қалдықтарға меншік құқығы, сондай-ақ оларды қауіпсіз басқару, жерді рекультивациялау және қалпына келтіру жөніндегі міндет, егер Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік мүлік туралы" заңына сәйкес осы кәсіпорындарды жекешелендіру шарттарында өзгеше көзделмесе, жаңа меншік иесіне ауысады.

351-бап. Иесіз қалдықтарды басқару

1. Меншік иесі жоқ немесе меншік иесі анықталмайтын қалдықтар сот шешімімен иесіз деп танылады және осы тұлғаның өтініші бойынша тұлғаның меншігіне түседі.

2. Жер учаскелерінің меншік иелері немесе жер пайдаланушылар өз жер учаскелерінде иесіз қалдықтарды анықтаған кезде осы қалдықтарды пайдалануға кірісіп не қалдықтарды меншікке айналдыру туралы куәландыратын өзге де іс-әрекеттер жасай отырып, өз меншігіне айналдыруға құқылы.

3. Облыстың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы органы оның аумағында иесіз қалдықтардың анықталуы үшін жауапты болады және олардың бар-жоғы туралы хабарлама алған кезден бастап алты ай ішінде

қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды хабардар етуге және осы қалдықтарды республикалық немесе коммуналдық меншікке түсті деп тану туралы талаппен сотқа жүгінуге міндетті.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган иесіз қалдықтар табылған жағдайда да осы қалдықтарды республикалық немесе коммуналдық меншікке түсті деп тану туралы талаппен сотқа жүгінуге міндетті.

4. Иесіз қауіпті қалдықтар сот шешімі бойынша республикалық немесе коммуналдық меншікке түседі.

5. Иесіз қауіпті қалдықтарды басқару тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді. Мұндай қалдықтарды басқаруды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағынысты ұйымы жүзеге асырады.

6. Жергілікті атқарушы орган сот шешімімен мемлекеттік меншікке түскен болып танылған иесіз қалдықтарды басқаруды, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен иесіз қалдықтарды басқару қағидаларына сәйкес жүзеге асырады.

352-бап. Қалдықтардың түзілу көлемін азайтуды және түзілетін қалдықтарды қалпына келтіру үлесін ұлғайтуды ынталандыру

Жергілікті атқарушы органдар қалдықтардың түзілу көлемін азайтуды және түзілетін қалдықтарды қалпына келтіру үлесін ұлғайтуды ынталандыру, қалдықтардың түзілу көлемін азайтуға бағытталған технологияларды енгізетін шаруашылық қызмет субъектілерінің қауіптілік деңгейін төмендету жөніндегі іс-шараларды айқындайды және жүзеге асырады, өнім өндіру (жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету) процесінде қалдықтарды қалпына келтіретін болады, оларды жинау мен дайындауды, кәсіпорындар мен цехтар салуды жүзеге асырады, сондай-ақ жабдықтар өндіруді ұйымдастырады, қалдықтарды қалпына келтіру үшін қалдықтардың түзілу көлемін азайтуға, түзілетін қалдықтарды қалпына келтіру бойынша іс-шараларын пайлық қаржыландыруға қатысады.

22-тарау. Қауіпті қалдықтар

353-бап. Қауіпті қалдықтар туралы жалпы ережелер

1. Мынадай қасиеттердің бірінде немесе бірнешеуінде:

HP1 жарылыс қаупі

HP2 тотығу қасиеттері

HP3 өрт қауіпсіздігі

HP4 тітіркендіргіш әсері

HP5 арнайы жүйелі уыттылығы/нысана-органға аспирациялық уыттылығы

HP6 жіті уыттылығы

HP7 канцерогендігі

HP8 жегілеуші әрекеті

HP9 инфекциялық қасиеттері

HP10 бала туу үшін уыттылығы

HP11 мутагендігі

HP12 сумен, ауамен немесе қышқылмен жанасу кезінде улы газдардың пайда болуы

HP13 сенсбилизация

HP14 экоуыттылығы

HP15 бастапқы қалдықтардан жанама түрде бөлінетін жоғарыда аталған қауіпті қасиеттерді көрсету қабілеті

C16: тұрақты органикалық лақтағыштары (CO3) бар қалдықтар қауіпті деп танылады.

Қауіпті емес қалдықтар деп осы баптың 1-тармағында тізбеленген қасиеттерінің бірі жоқ және қоршаған орта, адамның өмірі мен денсаулығы үшін дербес немесе басқа заттармен байланысқа түскен кезде тікелей немесе ықтимал қауіп төндірмейтін қалдықтар танылады.

2. Қалдықты қауіпті санатқа жатқызу мақсаты үшін қауіпті заттардың бастапқы шоғырлау деңгейін белгіленген шекті мәннен төмен деңгейге дейін азайту мақсатында қалдықтарды араластыруға немесе сұйылтуға жол берілмейді.

3. Қауіпті қалдықтардың түзілуі мен жинақталуы барынша азайтылуы тиіс.

354-бап. Қауіпті қалдықтардың паспорты

1. Қауіпті қалдықтардың паспортын қызмет процесінде қауіпті қалдықтар түзілетін жеке және заңды тұлғалар жасайды және бекітеді.

2. Қауіпті қалдықтардың паспорты мынадай міндетті бөлімдерді қамтуы тиіс:

1) қауіпті қалдықтардың атауы және Қалдықтар сыныптауышына сәйкес олардың коды;

2) қалдық түзушінің деректемелері: жеке немесе заңды тұлғаның ЖСН/БСН, орналасқан жері;

3) қауіпті қалдықтар пайда болатын объектінің орналасқан жері;

4) қалдықтардың шығарылған жері: нәтижесінде қалдық түзілген технологиялық процестің немесе нәтижесінде тауар (өнім) бастапқы тауардың (өнімнің) атауы мен өзінің тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан процестің атауы;

5) қалдықтардың қауіпті қасиеттерінің тізбесі;

6) қалдықтардың химиялық құрамы және олардың құрамбөліктерінің қауіпті қасиеттерінің сипаттамасы;

7) қалдықтарды басқарудың ұсынылатын тәсілдері;

8) қалдықтарды басқару кезінде қажетті сақтық шаралары;

9) қалдықтарды тасымалдауға және тиеу-түсіру жұмыстарын жүргізуге қойылатын талаптар;

10) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың және қауіпті қалдықтарға байланысты олардың салдарларының, оның ішінде тасымалдау және

тиееу-түсіру жұмыстарын жүргізу кезіндегі алдын алу және оларды жою жөніндегі шаралар;

11) қосымша ақпарат (қалдықтарды түзуші хабарлағысы келетін өзге ақпарат).

3. Қауіпті қалдықтар паспортының нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді және қауіпті қалдықтардың әрбір түріне жеке толтырылады. Қауіпті қалдықтардың паспорты қалдықтар түзілген сәттен бастап үш ай ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жіберіледі.

4. Қауіпті қалдықтардың паспорты мерзімсіз құжат болып табылады.

5. Осы қалдықтар пайда болған процестің технологиялық регламентінің өзгеруіне байланысты қалдықтардың қауіпті қасиеттері өзгерген немесе деректердің толықтығы мен дұрыстығын арттыратын қосымша ақпарат түскен жағдайда қауіпті қалдықтардың паспорты қайта қарауға жатады.

6. Қауіпті қалдықтардың жаңартылған паспорты үш ай ішінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жіберіледі.

7. Қалдықтарды түзуші қауіпті қалдықтар паспорттарының көшірмелерін осындай қалдықтардың партиясын немесе оның бір бөлігін тасымалдайтын жеке немесе заңды тұлғаға, сондай-ақ осы қалдықтар партиясының (партияның бір бөлігінің) әрбір жүк алушыға беруге міндетті.

8. Қауіпті қалдықтардың алынған партиясын басқа материалдармен араластыруды қоса алғанда, қайта өңдеу кезінде мұндай қалдықтарды түзуші қауіпті қалдықтардың жаңа паспортын ресімдеуге және оны қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жіберуге міндетті.

9. Қауіпті қалдықтың химиялық және құрауыштық құрамы аккредиттелген зертхана орындаған осы қалдық үлгілерін сынау хаттамаларымен расталады. Өзінің тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан тауарлар (өнімдер) ұсынған қауіпті қалдықтар үшін техникалық шарттарға сәйкес бастапқы тауардың (өнімнің) құрамбөлік құрамы туралы мәліметтер көрсетіледі.

355-бап. Қауіпті қалдықтарды басқару кезіндегі экологиялық талаптар

1. Қауіпті қалдықтарды араластыру осы Кодекстің 338-бабының талаптары сақталған кезде тиісті экологиялық рұқсаты бар кәсіпкерлік субъектілері ғана жүзеге асыра алады.

Араластыру технологиялық регламентке және (немесе) ең жақсы қолжетімді техникаларға сәйкес қалпына келтіру немесе жою кезінде халықтың денсаулығы мен қоршаған ортаға теріс әсер етуін азайту мақсатында жүзеге асырылады;

2. Қауіпті қалдықтарды көмуге экологиялық рұқсат болған жағдайда арнайы жабдықталған орындарда, ал қауіпті қалдықтарды жер қойнауында көмген жағдайда, оның ішінде шахталардың, кеніштердің және көлік еністерінің суландырылмаған жерасты тау-кен қазбаларында көмуге, сондай-ақ жер қойнауын пайдалану саласындағы уәкілетті органмен келісу кезінде рұқсат етіледі.

Қауіпті қалдықтарды жинауға немесе көмуге бөлінген аумақта оларды басқаруға байланысты емес басқа да қызмет түрлерін жүзеге асыруға тыйым салынады.

3. Қауіпті қалдықтарды көму орны жергілікті жерде қалдық түрін, оның қауіптілік дәрежесін және көму күнін көрсете отырып, жақсы көрінетін тану белгілерімен белгіленуі тиіс.

4. Қауіпті қалдықтарды жинау, тасымалдау, қалпына келтіру және (немесе) жою жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектісі қауіпті қалдықтарды басқару кезінде төтенше және авариялық жағдайлар кезіндегі іс-қимыл жоспарын әзірлеуге міндетті.

356-бап. Қауіпті қалдықтарды тасымалдау кезіндегі экологиялық талаптар

1. Қауіпті қалдықтарды тасымалдау барынша азайтылуға тиіс.

2. Қауіпті қалдықтарды мынадай жағдайларда:

қауіпті қалдықтарды тасымалдау мақсаттарында тиісті орап-буылуы және таңбаланған болса;

арнайы жабдықталған және арнайы белгілермен жарактандырылған көлік құралдары бар болса;

қауіпті қалдықтар паспортының және тасымалданатын қауіпті қалдықтардың саны, оларды тасымалдаудың мақсаты мен тағайындалған орны көрсетілген, қауіпті қалдықтарды тасымалдауға және берілуге құжаттамасы бар болса;

қауіпті қалдықтарды тасымалдау кезінде, сондай-ақ тиеу-түсіру жұмыстарына қойылатын қауіпсіздік талаптары сақталса тасымалдауға жол беріледі.

3. Қауіпті қалдықтарды тасымалдау мақсатында орап-буу және таңбалау тәртібі Қазақстан Республикасының көлік туралы заңнамасында белгіленеді.

4. Қауіпті қалдықтарды көлік құралдарымен тасымалдау тәртібі, тиеу-түсіру жұмыстарын орындауға қойылатын талаптар және экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі басқа да талаптар көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган бекітетін және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық қызметі саласындағы мемлекеттік органмен келісілген нормалар мен ережелерде айқындалады.

5. Автокөлікке қауіпті қалдықтарды тиелген сәттен бастап және қауіпті қалдықтарды тасымалдайтын жеке немесе заңды тұлға қабылдағаннан бастап және оны белгіленген жерден көлік құралынан түсіргенге дейін, көлік ұйымы немесе көлік құралын иеленетін адам олармен қауіпсіз жұмыс істеу үшін жауапты болады.

357-бап. Қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдау

1. Осы баптың мақсаттары үшін қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдауды және оларды аулаққа шығаруды бақылау туралы Базель конвенциясына (бұдан әрі – Базель конвенциясы) сәйкес қауіпті деп танылатын қалдықтар топтары қауіпті қалдықтар болып есептеледі.

2. Қазақстан Республикасының аумағы бойынша қауіпті қалдықтардың транзиті Базель конвенциясының талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

3. Қазақстан Республикасының аумағы бойынша қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қорытындысы негізінде жүзеге асырылады. Қорытынды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тәртіппен және нысан бойынша шығарылады.

4. Қауіпті қалдықтарды Қазақстан Республикасының аумағынан Базель конвенциясы тарабы мемлекеттеріне және өз заңнамасы шеңберінде қауіпті қалдықтарды импорттауға тыйым салған дамушы елдерге не егер осы қалдықтарды пайдалану экологиялық негізделген түрде жүзеге асырылмайды деп пайымдауға негіз болса, сондай – ақ оңтүстік ендіктің 60 градустан оңтүстікке қарай аудандарға экспорттауға тыйым салынады.

5. Қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдау кезінде қауіпті қалдықтардың иелері мүдделі мемлекеттерге ұсынылатын қауіпті қалдықтарды трансшекаралық тасымалдауға қатысты ұсынылатын тасымалдаудың адам денсаулығы мен қоршаған орта үшін салдарын көрсететін ақпаратты беруге міндетті.

6. Қауіпті қалдықтардың трансшекаралық қозғалысы кезінде олар орап-буу, таңбалау және тасымалдау саласындағы жалпы қабылданған халықаралық ережелер мен нормаларға сәйкес оралып-буылуыға, таңбалануға және тасымалдануға тиіс.

7. Қауіпті қалдықтарды Еуразиялық экономикалық одаққа мүше болып табылмайтын мемлекеттерден Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан осы мемлекеттерге оларды қалпына келтіру мақсатында әкету Қазақстан Республикасының Үкіметі уәкілеттік берген орган беретін лицензия негізінде жүзеге асырылады.

8. Қауіпті қалдықтарды жеке тұлғалардың жеке пайдалануы үшін (коммерциялық емес мақсаттарда) Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан әкетуге тыйым салынады.

9. Қауіпті қалдықтарды көму және залалсыздандыру мақсатында Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге тыйым салынады.

10. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша Қазақстан Республикасына бір реттік өнімді әкелуге, басқаруы жоғары экологиялық қауіптілігімен байланысты қалдықтардың пайда болуына әкеп соғатын болса немесе экономикалық тұрғыдан тиімсіз болса, тыйым салынуы немесе толықтай тыйым салынуы мүмкін.

11. Пайдалану нәтижесінде Қазақстан Республикасында қажетті қуатты залалсыздандыру және қалпына келтіру жөніндегі жұмыс істеп тұрған объектілері жоқ қауіпті қалдықтар түзілетін өнімді Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге тыйым салынады.

12. Қазақстан Республикасының тұрақты органикалық ластағыш заттар туралы халықаралық шарттарында көзделген, пайдалану нәтижесінде құрамында тұрақты органикалық ластағыш заттары бар қалдықтар түзілетін өнімді өндіруге және Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге тыйым салынады.

358-бап. Қауіпті қалдықтарды есепке алу

1. Қауіпті қалдықтарды қалпына келтіру немесе жою жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын тұлғалар, қауіпті қалдықтарды түзушілер, қауіпті қалдықтарды жинау, тасымалдау және (немесе) залалсыздандыру бойынша кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері қауіпті қалдықтарға қатысты көзделген қалдықтардың санын, түрін, шыққан жерін, межелі пункттерін, жинау жиілігін, тасымалдау әдісін және жұмыс істеу әдісін хронологиялық есепке алуды жүзеге асыруға және бұл ақпаратты сұратуы бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға беруге міндетті.

2. Есептік жазбаларды кемінде 12 ай сақтауға тиіс қауіпті қалдықтарды тасымалдау жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъекті қоспағанда, қауіпті қалдықтар бойынша есептік жазбалар кемінде 5 жыл сақталуы тиіс.

3. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген тұлғалар, қауіпті қалдықтарды түгендеу туралы есепті, жыл сайынғы есепті кезеңнен кейінгі 1 қаңтардан бастап 1 наурыз аралығындағы жағдайы бойынша электронды түрде ұсынуға міндетті.

4. Қауіпті қалдықтарды түгендеу жөніндегі есептердің деректері қалдықтардың Мемлекеттік кадастрына енгізіледі.

5. Қауіпті қалдықтардың есебін жүргізу қағидаларын, оның ішінде қалдықтарды түгендеу жөніндегі есептің нысанын және оны толтыру жөніндегі нұсқаулықты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

6. Қауіпті қалдықтарды басқару жөніндегі операцияның аяқталғанын құжаттамалық растау, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның немесе қалдықтардың алдыңғы иесінің сұратуы бойынша берілуі тиіс.

7. Қалдықтар саласындағы бастапқы статистикалық деректер Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика саласындағы заңнамасына сәйкес ұсынылады.

23-тарау. Қалдықтарды көму полигондары

359-бап. Қалдықтарды көму полигондары туралы жалпы ережелер

Қалдықтарды көму полигоны деп (бұдан әрі – полигон) экологиялық, құрылыс және санитариялық-эпидемиялық талаптарға сәйкес алу ниетінсіз қалдықтарды тұрақты орналастырудың арнайы жабдықталған орны түсініледі.

360-бап. Полигондар кластары

1. Әрбір полигон мынадай сыныптардың біріне жатқызылуы тиіс:

1-сынып – қауіпті қалдықтар полигоны;

2-сынып – қауіпті емес қалдықтар полигоны;

3-сынып – тұрмыстық қатты қалдықтар полигоны.

2) Әртүрлі сыныптағы полигондарда көмуге арналған қалдықтар түрлерінің тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

3) Қауіпті қалдықтарды қауіпті емес қалдықтар полигондарында көмуге тыйым салынады.

361-бап. Полигондарға қойылатын экологиялық талаптар

1. Қоныстану аумағы шегінде, орман-саябақ, курорттық, емдеу-сауықтыру, рекреациялық және су қорғау аймақтарының аумақтарында, ауыз сумен және шаруашылық-ауыз сумен жабдықтау мақсатында пайдаланылатын жерасты су объектілерінің су жинау алаңдарында, сондай-ақ тарихи-мәдени мұра объектілеріне жатқызылған аумақтарда қалдықтарды көмуге тыйым салынады.

2. Егер пайдалы қазбалар жатқан жерлердің ластануына және тау-кен жұмыстарын жүргізу қауіпсіздігіне қатер төнген жағдайларда, пайдалы қазбалар жатқан жерлерде қалдықтарды көмуге және тау-кен жұмыстарын жүргізуге тыйым салынады.

3. Алдын ала өңдеусіз көмуге қауіпті емес қалдықтар ғана ұшырауы мүмкін.

4. Қауіпті қалдықтарды көмгенге дейін залалсыздандыруға, тұрақтандыруға және қалдықтардың қауіпті қасиеттерін төмендететін немесе болдырмайтын басқа да әсер ету тәсілдеріне ұшырауға тиіс.

5. Тұрмыстық қатты қалдықтарды алдын ала өңдеусіз көмуге тыйым салынады.

6. Полигонда қалдықтарды қабылдау үшін белгілі бір класстағы өлшемшарттары: қоршаған ортаны (әсіресе жерасты және жерүсті суларын) және халықтың денсаулығын қорғаумен;
полигон шегінде қалдықтарды тұрақтандыру процестерін қамтамасыз етумен;
қабылданатын қалдықтардың сапалық құрамымен;
қабылданатын қалдықтардың саны және олардың органикалық құрамбөліктерінің биожұтаңдануға қабілеттілігі бойынша талаптармен немесе шектеулермен;
қорғау өлшемшарттарына сәйкес ықтимал қауіпті құрамбөліктердің санына шектеулермен;
қалдықтар мен түзілетін сүзгінің экоуытты қасиеттерімен айқындалады.

7. Қалдықтарды жинауға немесе көмуге арналған арнайы белгіленген орындардан тыс жинап қоюға тыйым салынады.

8. Әрбір полигон атмосфералық шығарындылардың (қоқыс газы), сүзгілердің және депонирленген қалдықтарда пайда болатын сарқынды сулардың қоршаған ортаға теріс әсерінің алдын алу үшін мониторинг жүйесімен жабдықталуы тиіс.

9. Тұрмыстық қатты қалдықтардың полигондары сүзінді суды және қоқыс газын жинауға және алшақтатуға арналған жүйелермен жабдықталуы тиіс. Сүзінді суды және қоқыс газын жинау және алшақтату үшін жүйелерді жобалауға, құрылысқа және

пайдалануға қойылатын талаптар сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттармен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізімге енгізілген ұлттық стандарттармен белгіленеді.

10. Жаңадан салынып жатқан тұрмыстық қатты қалдықтар полигондары сүзуге қарсы экранмен жабдықталуы тиіс. Сүзуге қарсы экрандарды жобалауға және салуға қойылатын талаптар сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік нормативтермен белгіленеді және ұйымдық-құқықтық нысанына қарамастан дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті.

11. Полигонда көмуге арналған қалдықтардың саны мен қауіпті қасиеттері азайтылуға тиіс.

12. Полигонның операторы биологиялық ыдырайтын қалдықтарды көму көлемін қысқарту және қоқыс газын жинау және кәдеге жарату жүйесін орнату жолымен полигонда метан шығарындыларын азайту бойынша шаралар қолдануы тиіс.

Биологиялық ыдырайтын қалдықтар деп анаэробты немесе аэробты ыдыратуға қабілетті қалдықтар, оның ішінде бақтардың, парктердің, тамақ өнімдерінің, тамақ өнеркәсібінің қалдықтарымен салыстырылатын тамақты дайындаудан кейінгі қалдықтары макулатура түсініледі.

13. Полигон операторы қалдықтарды сыныптау негізінде қабылдаудың бірыңғайланған рәсімін әзірлеуге тиіс.

14. Полигонда жұмыстарды ұйымдастыру полигон құрылысының жобасы құрамында әзірленетін полигонды пайдаланудың технологиялық схемасымен анықталады және қоршаған ортаны қорғауды, механикаландыру құралдарының және қауіпсіздік техникасының барынша өнімділігін қамтамасыз етуге тиіс.

15. Жұмыстарды жоспарлаудың негізгі құжаты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілген полигонды пайдалану кестесі болып табылады.

16. Полигонның жобасында жерді жабу, рекультивациялау және қоршаған ортаға әсер ету мониторингін жүргізу және ол жабылғаннан кейін ластануды бақылау үшін тарату қорын құру көзделуге тиіс.

Тарату қоры полигон операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен ережелерде белгіленген тәртіппен құрады.

Тарату қоры жоқ полигонды пайдалануға тыйым салынады.

17. Осы баптың 16-тармағының ережелері жер қойнауын пайдалану салдарларын жою жөніндегі міндеттемені орындауды қамтамасыз етуді ұсынған немесе Қазақстан Республикасының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексіне сәйкес тарату қорын құрған жер қойнауын пайдаланушыларға қолданылмайды.

18. Полигондарда қалдықтарды орналастыруға және полигондарды ұстауға қойылатын талаптардың сақталуын бақылауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

362-бап. Полигондар үшін қолайлы емес қалдықтар

1. Полигондарда көму үшін мынадай қалдықтарды:

1) сұйық түрдегі кез келген қалдықтарды (сұйық қалдықтарды);

2) полигон жағдайында жарылғыш, коррозиялық, тотықтандырғыш, жоғары қауіпті немесе өртке қауіпті болып табылатын қауіпті қалдықтарды;

3) сумен реакцияға түсетін қалдықтарды;

4) медициналық қалдықтарды;

5) Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасына сәйкес айқындалған биологиялық қалдықтарды;

6) оларды рекультиваттау кезінде тұрақтандырушы материал ретінде қолдануды қоспағанда, тұтас пайдаланылған шиналар мен олардың фрагменттерін;

7) құрамында тұрақты органикалық ластағыштар бар қалдықтарды;

8) пестицидтерді;

9) қабылдау өлшемшарттарын қанағаттандырмайтын қалдықтарды;

10) пластмасса, пластика, полиэтилен және полиэтилен қалдықтары мен полиэтилентерефталат орамасын;

11) макулатура, картон және қағаз қалдықтарын;

12) құрамында сынап бар шамдар мен аспаптарды;

13) шыны ыдысты;

14) шыны сынықтарын;

15) түсті және қара металдардың сынықтарын,

16) қорғасын-қышқылды, литий батареяларын;

17) электрондық және электр жабдықтарын;

18) пайдаланудан шыққан көлік құралдарын;

19) құрылыс қалдықтарын;

20) тамақ қалдықтарын қабылдауға тыйым салынады.

2. Қабылдау өлшемшарттарын орындау мақсатында қалдықтарды араластыруға тыйым салынады.

3. Қатты тұрмыстық қалдықтар полигондарында осы баптың 1-тармағының 6), 10), 11), 12), 13), 14), 15), 16), 17) тармақшаларында көрсетілген түрлер бойынша қалдықтарды міндетті түрде сұрыптау қарастырылуға тиіс. Қатты тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге енгізілген ұлттық стандарттарды сақтай отырып жүзеге асырылады.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде қарастырылған талаптарды орындау қамтамасыз етілмейтін қатты тұрмыстық қалдықтар полигонын пайдалануға тыйым салынады.

4. Жергілікті атқарушы органдар биогаз және (немесе) энергия өндіру мақсатында оларды қайта өңдеу жөніндегі шараларды қоса алғанда биоыдырамалы қалдықтарды көмуді қысқарту, оның ішінде қордаландыру және кәдеге жарату бойынша шараларды ұйымдастырады.

Биоыдырамалы қалдықтарды қордаландыру экологиялық және санитариялық-гигиеналық талаптарды сақтай отырып жүзеге асырылады.

363-бап. Қатты тұрмыстық қалдықтарды орналастыруға арналған полигондарда орналастыруға тыйым салынатын қатты және шлам тектес өнеркәсіптік қалдықтар

Қатты тұрмыстық қалдықтарды орналастыруға арналған полигондарда мынадай қатты және шлам тектес өнеркәсіптік қалдықтарды орналастыруға:

1) хлор өндірісі бойынша химия өнеркәсібінің қалдықтарын:

құрамында сынап және оның қосылыстары бар, синтетикалық каучук, хлор, каустик өндірісінің графит шламы;

метанол, құрамында метанол бар, органикалық шыны өндірісінің қалдықтары;

құрамында гексахлоран, метанол, трихлорбензол бар монохлорсірке қышқылының тұздарын өндіру шламдары;

ДДТ, уротропин, цинеб, мыс трихлорфеноляты, тиурам-Д тасымалдау үшін пайдаланылатын қағаз қаптар;

құрамында трихлорфенол бар, мыстың трихлорфенолятты өндіру шламдары;

құрамында бензол және дихлорэтан бар пластополимерлер өндірісінің пайдаланылған катализаторлары;

құрамында хлоропрен бар коагулюм және омега полимерлері;

трихлорбензолдың, құрамында гексахлоран, трихлорбензол бар тыңайтқыштар өндірісінің қалдықтары;

2) хром қосылыстарын өндіру жөніндегі химия өнеркәсібінің қалдықтарын:

натрий монохроматы және хлорлы натрий өндірісінің шламы, құрамында алты валентті хром бар калий бихроматы өндірісінің қалдықтары;

3) құрамында мырыш бар, сода өндіру жөніндегі өнеркәсіптің мырыш күйік қалдықтарын;

4) жасанды талшық өндірісінің қалдықтарын:

құрамында диметилтерефталат, терефтал қышқылы, мырыш, мыс бар шламдар;

капролактамалары бар, капролактамды сүзуден қалған қалдықтар;

құрамында метанол бар, метанолиз қондырғысының қалдықтары;

5) лак-бояу өнеркәсібінің қалдықтарын:

лактар мен эмальдердің пленкалары, құрамында мырыш, хром, еріткіштер, тотықтырғыш майлар бар жабдықты тазалау кезіндегі қалдықтар;

құрамында мырыш және магний бар шламдар;

6) химия-фотография өнеркәсібінің қалдықтарын:

құрамында фенол бар, гипосульфит және сусыз сульфит өндірісінің қалдықтары;

магнитті лактың, коллодияның, құрамында бутилацетат, толуол, дихлорэтан, метанол бар бояулардың қалдықтары;

7) құрамында фенол бар пластмасса өндірісінің қалдықтарын;

8) азот өнеркәсібінің қалдықтарын:

кокс газын тазалау қондырғысынан алынатын шлам (шайырлар) және құрамында канцерогенді заттар бар синтез және компрессия цехының өңделген майлары;

құрамында моноэтаноламин бар, моноэтаноламин айдайтын кубалық қалдық;

9) мұнай өңдеу және мұнай-химия өнеркәсібінің қалдықтарын:

құрамында хром және кобальт бар майларды, парафинді тазартудан алюмосиликатты адсорбент;

құрамында отыз пайыздан астам күкірт қышқылы бар қышқыл гудрондар;

құрамында фенол бар кокс алудың және жартылай коксты газдандырудың фустары мен фусосмоль қалдықтары;

құрамында хром бар өңделген катализаторлар;

құрамында май бар пайдаланылған саз;

құрамында мырыш бар алкилфенольді қоспалар қондырғыларынан сүзу процесінің қалдықтары;

10) машина жасау қалдықтарын:

құрамында хром бар сарқынды сулардың тұнбасы;

құрамында циан бар цианды ағындардың шөгуі;

құрамында хром бар органикалық байланыстырушы өзекті қоспалар;

құрамында мырыш, хром, никель, кадмий, қорғасын, мыс, хлорофос, тиокол бар гальваникалық цехтарды бейтараптандыру станцияларының вакуум-сүзгілерінен қалған шөгінділер;

11) фармацевтика өнеркәсібінің қалдықтарын:

құрамында бром, дихлорэтан, метанол бар синтомицин өндірісінің қалдықтары;

12) ауыр металдардың тұздары бар байыту қалдықтары мен шламдарын орналастыруға тыйым салынады.

364-бап. Қауіпті қалдықтар полигондарына арналған жалпы талаптар

1. Қауіпті қалдықтарды орналастыру полигонының орналасқан жері:

1) полигон шекарасынан тұрғын үй-жай және рекреациялық аймақтарға, су объектілеріне, ауыл шаруашылық мақсатындағы жерлерге және елді мекендерге дейінгі қашықтыққа;

2) жерасты, жерүсті суларының және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің немесе ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың болуына;

3) геологиялық және гидрогеологиялық жағдайларға;

4) учаскедегі су басу, ойысу, лай көшкіні немесе қар көшкіні қатеріне;

5) мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін қорғауға қатысты талаптарды ескеруге тиіс.

2. Полигонның сипаттамаларына және метеорологиялық жағдайларына байланысты

:

1) полигон бойына судың кенеттен келуін бақылау;

2) қалдықтарды көму орнына жерүсті және (немесе) жерасты суларының келуін болдырмау;

3) ластанған суды және сүзінді суды сарқынды сулар үшін белгіленген нормативтерге дейін жинау және өңдеу көзделуге тиіс.

3. Қоқыс газын жинау, тазалау және пайдалану қоршаған ортаның зиянын немесе нашарлауын және халықтың денсаулығы үшін қауіп-қатерді азайтатын тәсілмен жүргізілуге тиіс.

4. Қалдықтарды көму полигонының жұмыс істеу салдарын барынша:

иістер мен шаңның эмиссиясын;

желмен таралатын материалдарды, қосылыстар мен аэрозольдерді;

шу мен қозғалысты;

кұстарды, паразиттерді және жәндіктерді;

өрттерді азайту үшін шаралар қабылдануға тиіс.

5. Қалдықтарды орналастыру полигоны учаскеден ластанудың қоғамдық жолдар мен жақын маңдағы аумаққа шығарылмайтындай етіп жабдықталуға тиіс.

6. Полигон бөгде адамдардың учаскеге еркін кіруінен қорғалуға тиіс. Әр техникалық құралды бақылау және қол жеткізу жүйесінде қаражатты заңсыз пайдалануға және кедергі жасау мен анықтау шаралар бағдарламасы болуы тиіс.

7. Қалдықтарды орналастыру полигонын басқаруды полигонды пайдалану үшін техникалық құралдары бар және полигон қызметкерлерінің кәсіби техникалық даярлығы мен біліктілігін арттыруды қамтамасыз ететін жеке немесе заңды тұлғалар жүзеге асырады.

8. Рұқсат етілген әсер ету деңгейі қалдықтарды көму полигоны жобасының негізінде полигон орналасқан жердегі ерекше гидрогеологиялық жағдайларды назарға ала отырып, экологиялық рұқсатта айқындалуға тиіс.

9. Полигонға Қазақстан Республикасы қалдықтарының мемлекеттік кадастрына енгізілген жеке тіркеу нөмірі беріледі. Полигон операторы полигонға қабылданатын қалдықтардың есебін жүргізуге арналған құжат айналымы жүйесін әзірлеуге тиіс.

10. Полигон операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға көмілген қалдықтардың түрлері мен саны туралы және жоспарлы бақылау нәтижелері туралы тоқсан сайын хабарлауға міндетті.

365-бап. Қалдықтарды қабылдау рәсімдері

1. Қалдықтарды полигонға тапсыратын қалдықтардың меншік иелері полигон операторына қалдықтарды белгілі бір түрге жатқызуды растайтын және қауіпті қалдықтар үшін қауіпті қалдықтар төлқұжатының көшірмесімен сүйемелденетін сапалық және сандық сипаттамалары туралы дұрыс шынайы ақпаратты беруге міндетті.

2. Полигон операторлары қалдықтардың осы полигонға орналастыруға рұқсат етілген және оларды орналастыру құқығы экологиялық рұқсатпен расталатын қалдықтардың түрлерін ғана қабылдауға құқылы.

3. Полигон операторы қалдықтарды қабылдау кезінде:

1) қауіпті қалдықтардың паспортын қоса алғанда, қалдықтарға арналған құжаттаманы тексеруді;

2) қалдықтарды кіреберісте және орналастырылатын жерде көзбен шолып қарап тексеруді;

3) қалдықтардың меншік иесі ұсынған құжаттамадағы сипаттаманы мазмұнымен салыстыруды;

4) шығарылған жерін, жеткізу күнін, құрастырушы сәйкестігін немесе қатты тұрмыстық қалдықтар жағдайында, қалдықтарды жинауды жүзеге асыратын тұлғаны, қауіпті қалдықтар бар болса, олардың полигонда нақты орналасқан орнын көрсету арқылы орналастырылған қалдықтардың көлемі мен сипаттамаларын есепке алуды жүргізуді;

5) полигонға радиоактивті заттардың түсуін болдырмау үшін - полигонға қабылданатын қалдықтардың әрбір партиясын дозиметрлік бақылауды жүзеге асыруға міндетті.

4. Полигон операторы учаскеде қабылданған қалдықтардың әрбір партиясын алғанын жазбаша растауды тұрақты қамтамасыз етуге және полигонға қалдықтарды қабылдаған күннен бастап бес жыл бойы осы құжаттаманың сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

5. Келіп түсетін қалдықтардың салмағын анықтау үшін қабылдау пункттерінде өлшеу аспаптары орнатылуы тиіс.

366-бап. Полигонды пайдалану сатысындағы бақылау және мониторинг

1. Полигон операторы жыл сайын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қоршаған ортаға әсер ету мониторингін жүргізу туралы есеп береді.

2. Полигон операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды бақылау мен мониторинг нәтижесінде анықталған қоршаған ортаға қолайсыз әсер туралы хабардар етуге, сондай-ақ қабылданатын түзету шараларының сипаты мен мерзімдерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісуге тиіс.

3. Бақылауды, мониторингті және (немесе) талдауды аккредиттелген зертханалар орындауға тиіс.

4. Сүзінді су мен жерүсті суларының сынамасы репрезентативті пункттерде іріктелуі тиіс. Сүзінді суды алуды және көлемі мен құрамын өлшеуді жүзеге асыру сүзінді су түзілетін учаскенің әрбір пунктінде жеке орындалуы тиіс.

5. Газ мониторингі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістемеге сәйкес тұрмыстық қатты қалдықтар полигонының әрбір секциясы үшін жүргізіледі.

6. Іріктеу мен талдауды жүзеге асыру жиілігі әсер етуге экологиялық рұқсатқа қоса берілетін мониторинг бағдарламасында негізделеді.

7. Өлшенетін параметрлер және талданатын заттар орналастырылатын қалдықтардың құрамына байланысты түзетіледі.

8. Жерасты суларынан алынған сынамаларда талданатын параметрлер жердегі сүзінді судың күтілетін құрамына және жерасты суларының сапасына негізделуге тиіс. Аналитикалық есепке алу үшін параметрлерді таңдау процесінде жерасты сулары ағынының жылдамдығы мен бағыты анықталуы тиіс. Параметрлер су сапасындағы өзгерістерді алдын ала анықтауы үшін индикативтік көрсеткіштерді қамтуы мүмкін.

367-бап. Полигонды (полигонның бөлігін) жабу, рекультивациялау және мониторинг рәсімдері

1. Қалдықтарды көму жөніндегі полигонды (полигонның бөлігін) жабуға экологиялық рұқсат алғаннан кейін ғана жол беріледі.

2. Қалдықтарды көму жөніндегі полигон (полигонның бөлігі) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның және санитариялық-эпидемиологиялық қызмет саласындағы мемлекеттік органның лауазымды адамдары жергілікті жерде қорытынды қарап тексеруді жүргізілгеннен, полигон операторы ұсынған барлық ақпаратты бағалап және оны полигон (полигон бөлігінің) жабылуының мақұлданғаны туралы хабардар еткеннен кейін ғана жабық деп қарастырылуы мүмкін. Бұл ретте полигон операторы экологиялық рұқсат шарттарын орындаудан босатылмайды.

3. Полигон (полигонның бөлігі) жабылғаннан кейін полигон операторы аумақты рекультивациялауды жүзеге асырады және 1-сыныпты полигондар үшін отыз жыл, 2-сыныпты полигондар үшін жиырма жыл, 3-сыныпты полигондар үшін бес жыл бойы қоқыс газы мен сүзгіштердің шығарындыларына мониторинг жүргізеді. Бұзылған жерлерді рекультивациялау және кейіннен мониторинг жүргізуге арналған қаражат полигонның жою қорынан түседі.

4. Полигондарды рекультивациялау полигон денесіндегі қалдықтарды тұрақтандыру, полигон орналасқан аймақтың табиғи-климаттық жағдайларын ескере отырып, полигон баурайларын эрозияға қарсы қорғау және көгалдандыру бойынша іс-шараларды қамтиды. Полигондарды рекультивациялауға қойылатын талаптары сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік нормативтермен белгіленеді.

5. Полигон операторы жобаның шарттарына сәйкес полигонды (полигонның бөлігін) рекультивациялауды орындағаннан кейін және орындалған жұмыстар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қатысуымен қабылдау комиссиясының актісімен қабылданғаннан кейін, полигон операторы қоршаған ортаға мониторинг жүргізуді тоқтатады.

24-тарау. Тау-кен өндіру өнеркәсібі қалдықтарын басқару ерекшеліктері

368-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтары ұғымы

1. Осы Кодексте тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтары деп пайдалы қатты казбаларды барлау, өндіру, өңдеу және сақтау процесінде пайда болатын, оның ішінде

аршылған, жанасқан тау жынысы, шаң, кедей (кондицияланбаған) кен, карьерлік және шахта суларын механикалық тазалау шөгіндісі, байыту қалдықтары мен шламдары түсініледі.

Осы Кодекстің мақсаттары үшін пайдалы қатты қазбаларды өңдеу өзіне қатысты олардан пайдалы құрамбөліктерді алу мақсатында, оның ішінде көлемін өзгерту (ұсақтау, ұнтақтау), жіктеу (сұрыптау), сепарациялау және сілтісіздендіру, байыту, сондай-ақ бұрын орналастырылған тау-кен өндірісі өнеркәсібінің қалдықтарын қайта өңдеу жолымен қолданылатын механикалық, физикалық, биологиялық, термиялық немесе химиялық процестерін немесе олардың үйлесімін қамтиды, бірақ балқыту, термиялық өңдеу процестерін (эктасты күйдіруден басқа) және металлургиялық процестерін қамтымайды.

2. Энергетикалық өндірістердің қалдықтары (күлдер мен күл шлактары) осы Кодекстің мақсаттары үшін тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтары болып танылмайды.

3. Тау-кен өндіру өнеркәсібі қалдықтарын басқару жөніндегі қатынастарға осы Кодекстің 21 және 22-тарауларының талаптары осы Тараудың ережелеріне қайшы келмейтін бөлігінде қолданылады. Осы Кодекстің 23-тарауының талаптары тау-кен өндіру өнеркәсібі қалдықтарын ұзақ мерзімді немесе тұрақты сақтау объектілеріне қолданылмайды.

4. Осы Тараудың талаптары пайдалы қатты қазбаларды барлауды, өндіруді, өңдеуді және сақтауды жүргізу кезінде түзілетін, бірақ осындай операциялардың тікелей нәтижесі болып табылмайтын қалдықтарға, сондай-ақ сарқынды суларды айдауға және ілеспе өндірілген жерасты суларын жер қойнауына кері айдауға қолданылмайды.

369-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару

1. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару осы Кодекстің 340-бабында белгіленген иерархия қағидатына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын жинап қою "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес әзірленген және экологиялық рұқсаттың талаптарына сәйкес келетін жобалау құжатымен айқындалған арнайы белгіленген орындарда жүзеге асырылуы тиіс.

3. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын арнайы белгіленген орындардан тыс жинап қоюға тыйым салынады.

4. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтары болып табылмайтын өзге қалдық түрлерімен араластыруға немесе бірге жинап қоюға, сондай-ақ, егер бұл экологиялық рұқсат шарттарында тікелей көзделмесе, тау-кен өндіру өнеркәсібінің әр түрлі қалдықтарының түрлерін араластыруға немесе бірлесіп жинап қоюға тыйым салынады.

5. Тау-кен өндірісі өнеркәсібінің бұрын жинап қойған қалдықтарын қайта өңдеу нәтижесінде пайда болған тау-кен өндіру өнеркәсібі қалдықтарының қауіптілік деңгейі бастапқы қалдықтардың қауіптілік деңгейінен жоғары болмауы тиіс.

6. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын көму бекітілген жобалау құжаттамасына сәйкес осы Кодекстің ережелерін, өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын және санитариялық-эпидемиологиялық нормаларын есепке ала отырып жүзеге асырылады.

370-бап. Қалдықтарды жинап қою объектілерін жобалауға, салуға және пайдалануға қойылатын талаптар

1. Қалдықтарды жинап қою объектісі деп тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын қатты немесе сұйық нысанда не ерітінді немесе суспензия түрінде жинақтауға немесе орналастыруға арналған арнайы белгіленген орын түсініледі.

2. Қалдықтарды жинап қою объектісін жобалау, салу (реконструкциялау), пайдалану және басқару кезінде мынадай талаптар қамтамасыз етілуге тиіс:

1) қалдықтарды жинап қою объектісінің орналасқан жерін таңдау кезінде осы Кодекстің талаптары, сондай-ақ геологиялық, гидрологиялық, гидрогеологиялық, сейсмикалық және геотехникалық факторлар ескерілуге тиіс;

2) объект қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді перспективада топырақтың, ауаның, жер бетіне жақын немесе жерүсті суларының ластануын болғызбауға, сондай-ақ экологиялық рұқсат талаптарына сәйкес ластанған су мен сүзгіні тиімді жинауды және сумен немесе желден туындаған эрозияны азайтуды қамтамасыз ететіндей жобалануға тиіс.;

3) қалдықтарды жинап қою объектісінің физикалық тұрақтылығы қамтамасыз етілуге, сондай-ақ ландшафтқа залал барынша азайтылуға тиіс;

4) білікті персонал қалдықтарды жинап қою объектісін үнемі мониторингтеу және тексеру үшін, сондай-ақ қалдықтарды жинап қою объектісінің тұрақсыздығы немесе судың немесе топырақтың ластануы анықталған жағдайда шаралар қолдану үшін жоспарлар мен механизмдер әзірленге тиіс;

5) қалдықтарды жинап қою объектісін жабу (жою) және топырақ қабатын рекультивациялау үшін шаралар көзделуге тиіс;

6) қалдықтарды жинап қою объектісі жабылғаннан кейін қоршаған орта мониторингі кезеңінде іс-шаралар көзделуге тиіс.

Осы баптың 6) тармақшасында көрсетілген мониторингке қатысты мәліметтер мен құжаттар ақпаратты тиісінше беруді және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның танысуын қамтамасыз ету үшін рұқсат беру құжаттамасымен бірге сақталуға тиіс.

3. Қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы қоршаған ортаға әсер ету мониторингі туралы жыл сайынғы есепті қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсынады.

4. Қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы 48 сағат ішінде қалдықтарды жинап қою объектісінің физикалық немесе химиялық тұрақтылығына әсер етуі мүмкін кез келген жағдайлар мен мониторинг процесінде анықталған қоршаған орта үшін кез келген елеулі теріс салдар туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды хабардар етуге, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша тиісті түзету шараларын қабылдауға міндетті.

Осы тармақта көзделген міндеттемелер қалдықтарды жинап қою объектісі жабылғаннан кейін мониторинг кезеңіне қолданылады.

5. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын салу, қалдықтарды жинап қою объектісін жабу және бұзылған жерлерді қалпына келтіру мақсатында ашық немесе жерасты тау-кен қазбаларына салу:

- 1) қалдықтарды жинап қою объектісінің физикалық тұрақтылығын қамтамасыз ету;
- 2) осы Кодекстің талаптарына сәйкес топырақтың, жерүсті және жерасты суларының ластануын болдырмау;
- 3) осы тараудың талаптарына сәйкес мониторинг жүргізу талаптары ескеріле отырып жүзеге асырылады.

371-бап. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасы

1. Қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы қалдықтардың түзілуін, қалпына келтірілуін және жойылуын азайту үшін тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасын әзірлеуге міндетті.

2. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасы осы Кодекске сәйкес әзірленетін және бекітілетін ең озық қолжетімді техникалар бойынша ақпараттық-техникалық анықтамалықтарға сәйкес ең озық қолжетімді техникаларды пайдалану қажеттілігі ескеріле отырып әзірленеді.

3. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасының мақсаттары :

- 1) қалдықтардың түзілуін және олардың қауіптілігін болдырмау немесе азайту;
- 2) тау-кен өнеркәсібі қалдықтарын қалпына келтіруді экологиялық талаптарға сәйкес келген жағдайларда, қайта өңдеу, қайта пайдалану жолымен ынталандыру;
- 3) қалдықтарды қысқа және ұзақ мерзімді перспективада қауіпсіз жоюды, атап айтқанда, жобалаудың тиісті нұсқасын таңдау жолымен:

қалдықтарды жинап қоюдың жабық объектісін мониторингтеу, бақылау және басқару қажеттілігінің ең аз деңгейін немесе болмауын болжайды;

қалдықтарды көмудің ұзақ мерзімді теріс салдарын болдырмауға немесе азайтуға бағытталған;

бөгеттер мен жер бетінен шығып тұратын үйінділердің ұзақ мерзімді геотехникалық тұрақтылығын қамтамасыз ету болып табылады.

4. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісіледі және олар бекіткен тәртіппен әзірленеді.

5. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасы экологиялық рұқсаттың ажырамас бөлігі болып табылады және қалдықтарды жинақтау объектісін пайдалану жағдайларында және (немесе) жинақталатын қалдықтардың түрінде, сипатында елеулі өзгерістер болған жағдайда әрбір 5 жыл сайын қайта қарауға жатады. Өзгерістер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның бекітуіне жатады.

6. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын басқару бағдарламасы иерархия қағидатына сәйкес әзірленеді және онда түзілетін және (немесе) үшінші тұлғалардан алынатын қалдықтардың көлемі мен құрамы, оларды жинақтау, жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, қалпына келтіру және жою тәсілдері туралы мәліметтер, сондай-ақ қалдықтардың түзілуін қысқарту, оларды пайдалану мен кәдеге жарату үлесін ұлғайту жөніндегі ұсынылатын шаралардың сипаттамасы болуы тиіс.

372-бап. Су жағдайының нашарлауын, ауа мен топырақтың ластануын болдырмау

1. Тау-кен өндіру өнеркәсібі қалдықтарымен жұмыс істеу кезінде осы Кодексте белгіленген экологиялық нормалардың сақталуы міндетті, атап айтқанда, судың ағымдағы жай-күйінің нашарлауын болдырмау үшін:

1) пайдалану кезеңінде және қалдықтарды жинап қою объектісін жапқаннан кейін жинақталатын қалдықтарды, сүзгілердегі ластағыш заттарды қоса алғанда, сүзгілердің пайда болу әлеуетін бағалау, қалдықтарды жинап қою объектісінің су балансын айқындау;

2) жерүсті суларының немесе жерасты суларының және топырақтың сүзілуі мен ластануын болдырмау немесе азайту;

3) ластанған су мен сүзгішті оларды ағызуға қажетті деңгейге дейін жинап қою және тазалау.

2. Қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы шаң мен газдың шығарылуын болдырмау немесе азайту үшін шаралар қолдануға міндетті.

3. Тау-кен өндіру өнеркәсібінің қалдықтарын су басуға жататын жерүсті немесе жерасты өндіру жолымен болсын, ашық немесе жерасты тау-кен қазбаларына қайта орналастырған кезде, қалдықтарды жинау объектісінің операторы су мен топырақ жай-күйінің нашарлауын болдырмау немесе азайту жөнінде қажетті шаралар қабылдауға тиіс.

4. Егер жинаушы тоғанда цианид болса, оператор қышқылда әлсіз еритін цианидтің концентрациясы қолжетімді ең озық техникаларды пайдалана отырып, ең төменгі ықтимал деңгейге дейін түсірілуін қамтамасыз етуге тиіс.

373-бап. Ірі экологиялық оқиғаларды болдырмау

1. Тау-кен өнеркәсібі қалдықтарын жинақтау бойынша қызметтің бастамасы алдында қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы тау-кен өнеркәсібі қалдықтарын басқару кезінде ірі экологиялық оқиғаларды болдырмау саясатын, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органмен бірлесіп бекіткен қағидаларға сәйкес осындай оқиғаларға ішкі жоспарын әзірлеуге міндетті.

2. Қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы саясатты енгізу және іске асыруды бақылау мақсатында жауапты қызметкерді тағайындайды.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган оқиғалар туындаған жерден тыс қолданылатын іс-шараларды көздейтін ірі экологиялық оқиғаларға ден қоюдың сыртқы жоспарын әзірлейді. Қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ірі экологиялық оқиғаларға ден қоюдың сыртқы жоспарын әзірлеу үшін қажетті ақпаратты ұсынуға міндетті.

4. Ірі экологиялық оқиға болған кезде қалдықтарды жинап қою объектісінің операторы, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды дереу хабардар етуге және адамның денсаулығы мен өмірі үшін зардаптарын барынша азайту үшін, сондай-ақ экологиялық нақты немесе ықтимал залал дәрежесін бағалау үшін барлық қажетті ақпарат пен жәрдем беруге міндетті.

374-бап. Қалдықтарды жинап қою объектісін жабу және жабылғаннан кейінгі кезеңдегі мониторинг

1. Қалдықтарды жинап қою объектісін жабуға және жабылғаннан кейінгі кезеңдегі мониторинг жүргізуге қатысты осы Кодекстің 367-бабының ережелері қолданылады, ол жабылғаннан кейінгі кезеңде мониторинг жүргізу жөніндегі міндеттемелер 367-баптың 3-тармағында көзделген мерзіммен шектелмейді.

2. Қалдықтарды жинап қою объектісін жабу жөніндегі іс-шараларды қаржыландыру , бұзылған жерлерді рекультивациялау және кейіннен мониторинг жүргізу "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

375-бап. Қалдықтарды қоймалаудың объектілерін түгендеу

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қысқа мерзімді немесе орта мерзімді перспективада қоршаған орта үшін елеулі теріс салдарларды тудыратын немесе халықтың өмірі мен денсаулығына және (немесе) қоршаған ортаға қатер төндіруге қабілетті қалдықтарды қоймалаудың жабық (пайдаланудан шығарылған, жойылған) және қараусыз қалған (иесіз) объектілерінің тізілімін жүргізуді ұйымдастырады.

2. Тізілім осы кодекстің 351-бабына сәйкес жергілікті атқарушы органдар беретін деректер негізінде, бірақ жылына кемінде бір рет мерзімді жаңартуға жатады.

3. Тізілімнен алынған ақпарат көпшілікке қолжетімді.

25-тарау. Коммуналдық қалдықтарды басқару ерекшеліктері

376-бап. Коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

1. Коммуналдық қалдықтар деп мынадай:

1) үй шаруашылықтарының аралас қалдықтары мен бөлек жиналған қалдықтары, басқалармен қоса, қағаз бен картон, шыны, металл, пластмасса, органикалық қалдықтар, ағаш, тоқыма, ораманы, пайдаланылған электр және электрондық жабдықтарды, пайдаланылған батареялар мен аккумуляторларды қоса алғанда;

2) егер мұндай қалдықтар өзінің сипаты мен құрамы бойынша үй шаруашылықтарының қалдықтарына ұқсас болса, аралас қалдықтар және басқа көздерден бөлек жиналған қалдықтар тұтыну қалдықтары деп түсініледі;

Коммуналдық қалдықтарға өндіріс, ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы, балық аулау, септиктер мен кәріз желілері, сондай-ақ пайдаланудан шыққан көлік құралдары немесе құрылыс қалдықтары, сарқынды сулардың шөгуін қоса алғанда, тазартудан түсетін қалдықтар кірмейді.

Тұтыну қалдықтарына адамның тіршілік әрекеті нәтижесінде пайда болған, өзінің тұтыну қасиеттерін толық немесе ішінара жоғалтқан өнімдер және (немесе) бұйымдар, олардың орамы және өзге де заттар немесе олардың қалдықтары, агрегаттық жай-күйіне қарамастан, жарамдылық не пайдалану мерзімі таусылған, сондай-ақ меншік иесі өз бетімен табиғи түрде құтылған не тұтыну қалдықтарының қатарына құжатпен аударған қалдықтар жатады.

2. Ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті өкілді органдары коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік саясатты:

1) өз құзыреті шегінде коммуналдық қалдықтарды басқару бойынша бағдарламаны бекіту;

2) коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын бекіту;

3) тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, әкету, кәдеге жарату, қайта өңдеу және көму тарифтерін бекіту арқылы іске асырады.

3. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік саясатты:

1) коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі бағдарламаларды әзірлеуді ұйымдастыру және олардың орындалуын қамтамасыз ету;

2) коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын әзірлеу және жергілікті өкілді органдарға бекітуге ұсыну;

3) коммуналдық қалдықтарды басқару жөніндегі объектілерді салуға жер учаскелерін бөлу;

4) коммуналдық қалдықтарды жою және көму объектілерін салуды қамтамасыз ету;

5) коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемдерін бақылауды жүзеге асыру және коммуналдық қалдықтардың түзілу көлемін азайтуға, олардың қайта пайдалануға,

қайта өңдеуге, кәдеге жаратуға дайындық деңгейін арттыруға және көмуге жататын коммуналдық қалдықтардың көлемін қысқартуға бағытталған іс-шаралар мен экономикалық ынталандыруларды әзірлеу;

6) коммуналдық қалдықтардың түзілу және жинақталу нормаларын есептеу қағидаларын бекіту;

7) әзірлеу және аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті өкілді органдарына қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейтін және бекітетін әдістемеге сәйкес есептелген тұрмыстық қатты қалдықтарды жинауға, шығаруға, кәдеге жаратуға, қайта өңдеуге және көмуге арналған тарифтерді бекіту үшін ұсыну;

8) тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, шығару, кәдеге жарату, қайта өңдеу және көму жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын субъектілер арасында өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін бөлу мөлшері мен тәртібін айқындау;

9) коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды, оның ішінде қалпына келтіргенге немесе жойғанға дейін тасымалдау мен жинақтауды көздейтін жинаудың ұтымды және экологиялық қауіпсіз жүйесін ұйымдастыру;

10) коммуналдық қалдықтарды жинау, тасымалдау, сұрыптау, қалпына келтіру, оның ішінде қайта өңдеу және жою жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері үшін қажетті инфрақұрылымды құруды және олардың жұмыс істеуін қамтамасыз ету;

11) коммуналдық қалдықтарды басқару кезінде қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштеріне қол жеткізуді қамтамасыз ету;

12) органикалық коммуналдық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды қалпына келтіруді ынталандыру, оның ішінде компостерлеу жолымен іске асырады;

4. Қалалардың, ауылдардың, кенттердің, ауылдық округтердің жергілікті атқарушы органдары коммуналдық қалдықтарды басқару саласындағы мемлекеттік саясатты:

1) органикалық қалдықтарды бөлек жинауды және оларды қалпына келтіруді ынталандыру, оның ішінде компостерлеу жолымен;

2) коммуналдық қалдықтарды тұрақты шығаруды ұйымдастыру;

3) коммуналдық қалдықтарды басқару кезінде экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз ету;

4) коммуналдық қалдықтарды санкциясыз жағуды болғызбау және олардың жолын кесу арқылы іске асырады.

5. Коммуналдық қалдықтардың қауіпті құрамдастары: электрондық және электр жабдығы, құрамында сынап бар қалдықтар, батареялар, аккумуляторлар және басқа да қауіпті құрамбөліктер бөлек жиналуға және мамандандырылған кәсіпорындарға қалпына келтіруге берілуге тиіс.

377-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесі

1. Тұрмыстық қатты қалдықтар деп қатты нысандағы коммуналдық қалдықтар түсініледі.

Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесі (бұдан әрі – орталықтандырылған жүйе) – меншік нысанына және қызмет түріне қарамастан, тұрғын үйлерде не жеке тұрған ғимараттарда (құрылысжайларда) тұратын (тұрған) және (немесе) өз қызметін жүзеге асыратын және меншік құқығында контейнерлік алаңдар мен контейнерлер жоқ, сондай-ақ, тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, шығару, тасымалдау бойынша қызметтер көрсететін, жалпы пайдаланылатын жерлерде орналасқан меншік құқығында контейнерлік алаңдар мен контейнерлер, жеке және заңды тұлғаларды қамтамасыз ету шеңберінде жергілікті атқарушы органдар ұйымдастыратын жүйе.

2. Контейнерлік алаңдар – тұрмыстық қатты қалдықтарды шығаруды, тасымалдауды жүзеге асыратын, арнайы көлікке арналған кірме жолдары бар, тұрмыстық қатты қалдықтарды жинауға арналған контейнерлер орналастырылатын арнайы алаңдар.

3. Тұрғын үйлерде тұратын жеке тұлғалар жария шарттар негізінде тұрмыстық қатты қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін пайдалануға және жергілікті өкілді орган бекіткен тарифтерге сәйкес қалдықтарды шығарғаны үшін көрсетілетін қызметтерге ақы төлеуге міндетті.

Қызметін тұрғын үйлерде немесе жеке тұрған ғимараттарда (құрылысжайларда) жүзеге асыратын заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер орталықтандырылған жинау жүйесін пайдалану кезінде осы Кодекске сәйкес жергілікті атқарушы органдар айқындаған тұрмыстық қатты қалдықтарды жинауды және тасымалдауды жүзеге асыратын қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілер мен тұрмыстық қатты қалдықтарды әкетуге шарт жасасуға міндетті.

Қызметін жеке тұрған ғимараттарда (құрылысжайларда) жүзеге асыратын заңды тұлғалар мен дара кәсіпкерлер қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерінің орталықтандырылған жинау жүйесіне жатпайтын көрсетілетін қызметтерін пайдалану кезінде "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес рұқсаттар және хабарламалар тізіліміне енгізілген қалдықтарды басқару саласындағы кәсіпкерлік субъектілерімен тұрмыстық қатты қалдықтарды шығаруға шарт жасасуға міндетті.

4. Қалдықтарды жинаудың орталықтандырылған жүйесін жергілікті атқарушы орган осы Кодекске және тұрмыстық қатты қалдықтармен жұмыс істеу қағидаларына сәйкес тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау, шығару және тасымалдауды жүзеге асыратын тұрмыстық қатты қалдықтар нарығына қатысушыларды айқындау жөніндегі конкурс (тендер) өткізу арқылы ұйымдастырады.

5. Қалдықтарды жинау, шығару, тасымалдау, қалпына келтіру және жою жөніндегі операцияларды орындайтын субъектілер осы Кодексте және қоршаған ортаны қорғау

саласындағы уәкілетті орган белгілеген талаптарға сәйкес келуге тиіс және қалдықтарды меншік иесі берген кезден бастап олармен қауіпсіз жұмыс істеу үшін жауапты болады.

6. Тұрмыстық қатты қалдықтарды өз бетінше шығару кезінде кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар осы Кодекстің талаптарын сақтауға, сондай-ақ тұрмыстық қатты қалдықтарды қайта өңдеуді және (немесе) көмуді жүзеге асыратын тұрмыстық қатты қалдықтар нарығына қатысушылармен шарттар жасасуға міндетті.

7. Тұрмыстық қатты қалдықтарды жинауды, шығаруды және тасымалдауды жүзеге асыратын тұрмыстық қатты қалдықтар нарығына қатысушылар немесе тұрмыстық қатты қалдықтарды дербес шығаруды жүзеге асыратын қалдықтардың меншік иесі тұрмыстық қатты қалдықтарды қалпына келтіруді жүзеге асыратын тұрмыстық қатты қалдықтар нарығына қатысушыларға қалдықтарды жеткізуді жүзеге асырады.

8. Тұрмыстық қатты қалдықтарды көму полигонына тікелей қалдықтарды шығару тұрмыстық қатты қалдықтарды қайта өңдеуді жүзеге асыратын тұрмыстық қатты қалдықтар нарығына қатысушылар болмаған немесе осы Кодекстің 362-бабында көрсетілген қалдықтарды қоспағанда, осы елді мекенде тұрмыстық қатты қалдықтар нарығына осы қатысушылардың жеткілікті қуаты болмаған жағдайда жүзеге асырылады.

378-бап. Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдауға қойылатын талаптар

1. Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдау (оның ішінде шығару) осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін көлік құралдарымен жүзеге асырылуға тиіс.

2. Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдау жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері көліктің қозғалысы туралы толық навигациялық ақпаратты "Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстарының жай-күйі туралы Ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесіне беруге міндетті.

3. Спутниктік навигациялық жүйелердің деректері бойынша тұрмыстық қатты қалдықтарды шығаруды жүзеге асыратын көлік құралдарының қозғалысын қадағалау үшін "Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстарының жай-күйі туралы Ұлттық деректер банкі" ақпараттық жүйесінің тиісті кіші бөлімін әзірлеуді және жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ұйымдастырады.

4. Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдау жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілері тиісті қызметтер көрсету кезінде мынадай талаптарды сақтауға:

1) тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдауға арналған арнайы жабдықталған көлік құралдарын пайдалануға;

2) Осы баптың 1) тармақшасында көрсетілген көлік құралдарын "Қазақстан Республикасының қоршаған орта мен табиғи ресурстарының жай-күйі туралы Ұлттық

деректер банкі" ақпараттық жүйесіне қосылған спутниктік навигациялық жүйелермен жабдықтауға және бұл жүйелерді тұрақты жұмыс жағдайында ұстауға;

3) тұрмыстық қатты қалдықтармен жұмыс істеу қағидаларында белгіленген үлгілік нысан бойынша тұрмыстық қатты қалдықтардың меншік иелерімен шарт жасасуға;

4) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарын сақтауға тиіс.

5) Тұрмыстық қатты қалдықтарды тасымалдауға, көлік құралдарының боялуына, арнайы айырым белгілерімен жабдықталуына және жабдыққа, сондай-ақ тиеу-түсіру жұмыстарына қойылатын талаптар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге енгізілген Қазақстан Республикасының ұлттық стандарттарында белгіленеді.

26-тарау. Радиоактивті қалдықтарды басқару ерекшеліктері

379-бап. Радиоактивті қалдықтар және оларды сыныптау

1. Радиоактивті қалдықтарға одан әрі пайдалануға жатпайтын кез келген агрегаттық жай-күйдегі мынадай заттар:

1) құрамындағы радионуклид Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген деңгейден асып кеткен материалдар, бұйымдар, жабдық, биологиялық туынды объектілер;

2) пайдаланылған, қайта өңдеуге жатпайтын ядролық отын;

3) өз ресурсын тауысқан немесе зақымданған радионуклидті көздер;

4) құрамындағы радионуклид Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген деңгейден асып кеткен, жер қойнауынан алынған және үйінділерге және жер қыртысына қоймаланған тау жыныстары, кендер және кендерді байыту мен сілтісіздендірудің қалдықтары жатады.

2. Радиоактивті қалдықтардың, агрегаттық жай-күйі, шығарылған жері, радиоактивтілік деңгейі, радионуклидтің жартылай ыдырау кезеңі оларды сыныптаудың негізі болып табылады.

3. Радиоактивті қалдықтар агрегаттық жай-күйі бойынша сұйық және қатты болып бөлінеді.

Сұйық радиоактивті қалдықтарға бейорганикалық заттардың ерітінділері, сүзгі материалдарының пульпалары, органикалық сұйықтықтар жатады.

Қатты қалдықтарға бұйымдар, машиналардың және тетіктердің бөлшектері, материалдар, биологиялық объектілер, радиоактивті сәулелердің таусылған көздері жатады.

4. Егер қалдықтар құрамындағы радионуклидтердің үлестік активтілігі бақылауға жататын радиоактивті материалдарға арналған радиациялық қауіпсіздік нормаларымен регламенттелген мәндерден артық болса, ал белгісіз радионуклидті құрамдағы үлестік активтілігі:

бета - сәулелену радионуклидтері үшін – килограмына жүз киLOBеккерелден;

альфа - сәулелену радионуклидтері (трансурандыларды қоспағанда) үшін – килограммына он килобеккерелден;

трансуранды радионуклидтер үшін – килограммына біркилобеккерелден артық болған кезде қалдықтар радиоактивтіге жатады.

5. Радиоактивті қалдықтар түзілу көздері бойынша былайша сыныпталады:

тау-кен өнеркәсібінің қалдықтары;

зерттеу және энергетикалық ядролық қондырғылардың қалдықтары;

ядролық жарылыстардың қалдықтары;

пайдаланылмайтын радиоактивті сәулелену көздері және қызмет мерзімі аяқталған көздер.

6. Қатты радиоактивті қалдықтар радиоактивтілік деңгейі бойынша былайша сыныпталады:

активтілігі төмен қалдықтар – өзіндегі активтілік үлестік белсенділігі (килограммына килобеккерелден): бета-сәулелену радионуклидтері үшін – мыңнан кем; альфа-сәулелену радионуклидтері (трансурандыларды қоспағанда) үшін – жүзден кем; трансурандық радионуклидтер үшін – оннан кем қалдықтар;

активтілігі орташа қалдықтар – өзіндегі активтілік үлестік белсенділігі (килограммына килобеккерелден): бета-сәулелену радионуклидтері үшін – мыңнан он миллионға дейінгі; альфа-сәулелену радионуклидтері үшін – жүзден бір миллионға дейінгі (трансурандыларды қоспағанда); трансурандық радионуклидтер үшін – оннан жүз мыңға дейінгі қалдықтар;

активтілігі жоғары қалдықтар – өзіндегі үлестік активтілік (килограммына килобеккерелден): бета-сәулелену радионуклидтері үшін – он миллионнан астам; альфа-сәулелену радионуклидтері (трансурандыларды қоспағанда) үшін – бір миллионнан астам; трансурандық радионуклидтер үшін – жүз мыңнан астам қалдықтар

7. Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы, оның ішінде радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеуге байланысты қызметті мемлекеттік бақылауды және қадағалауды атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

380-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттерін сыныптау

1. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму үшін пайдаланылатын табиғи (табиғаттық) немесе жасанды алаңдар, сыйымдылықтар немесе үй-жайлар радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттеріне жатады.

2. Қалдықтар кейіннен алып кету ниетінсіз орналастырылатын пункттер радиоактивті қалдықтарды көму пункттеріне жатады.

3. Радиоактивті қалдықтарды сақтау пункттері:

табиғи радионуклидтері басым геологиялық барлау, тау-кен өндіру және тау-кен өңдеу қызметтерінен;

жасанды радионуклидтері бар ядролық энергетикадан, ядролық жарылыстар мен радиоизотопты өнімдерден радиоактивті қалдықтарды қабылдауы бойынша бөлінеді.

4. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттері радиоактивті қалдықтарды жинау алаңының ауқымы бойынша жергілікті және өңірлік болып бөлінеді. Жергілікті пункттерге бір объектінің немесе бір ауданның, ал өңірлік – екі және одан да көп объектілердің және (немесе) аудандардың қалдықтарын орналастыруға арналған пункттер жатады.

381-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және көму кезіндегі экологиялық талаптар

1. Қазақстан Республикасының аумағында түзілетін радиоактивті қалдықтар олардың ықтимал қауіптілігі болуы мүмкін уақыт кезеңі ішінде халық пен қоршаған ортаның радиациядан қорғалуын қамтамасыз ететіндей түрде көмілуге тиіс.

2. Радиоактивті қалдықтарды сақтау мен көму атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган беретін лицензиялар негізінде жүзеге асырылады және экологиялық нормалау және экологиялық рұқсаттар объектісі болып табылмайды. Радиоактивті қалдықтарға арналған нормативтерді атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

3. Радиоактивті қалдықтарды орналастыру радиоактивті қалдықтардың түзілуіне алып келетін қызметтің кез келген түрінің міндетті кезеңі ретінде жобалау және техникалық құжаттамада көзделуге тиіс. Радиоактивті қалдықтарды басқару осы Кодексте көзделген экологиялық талаптар ескеріле отырып, Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

4. Радиоактивті қалдықтарды сақтау мен көму кезінде операторлар:

өздігінен жүретін тізбекті ядролық реакцияларды болғызбауды және жылудың көп бөлінуінен қорғауды;

радиациялық қауіпсіздік қағидалары мен нормаларына сәйкес тиісті қорғау әдістерін қолдану арқылы халықтың және қоршаған ортаның тиімді қорғалуын;

радиоактивті қалдықтарды сақтауға байланысты болуы мүмкін биологиялық, химиялық және басқа да тәуекелдерді есепке алу;

көму объектісінің орналасқан жеріне, конструкциясы мен мазмұнына қатысты есепке алу құжаттарын сақтау;

радиоактивті материалдарға санкциясыз қол жеткізуді бақылау мен шектеу, сондай-ақ радиоактивті заттардың қоршаған ортаға жоспарланбаған шығарылуын болдырмауды қамтамасыз етуге тиіс.

382-бап. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттеріне қойылатын экологиялық талаптар

1. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттерінің барлық жобалары Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүргізілетін санитариялық-эпидемиологиялық сараптамаға және сараптамаға жатады. Жобалау Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бекітілген құрылыс нормалары мен қағидаларына сәйкес жүзеге асырылуы тиіс.

2. Жобада:

радиоактивті қалдықтардың түзілу көздері, радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттерінің болжамдалатын әрекеті ету радиусындағы қоршаған ортаға радиоактивті әсер етудің басқа да көздері, олардың сандық және сапалық сипаттамалары;

өндірістік радиациялық бақылау жүргізудің ұйымдық құрылымы, көлемі мен тәртібі ;

халыққа дозалық жүктемелердің есептері, радиоактивті қалдықтардың болжамдалатын әрекеті радиусындағы барлық радиация көздерінің қоршаған ортаға әсерінің жол берілетін және бақыланатын деңгейлері және бағалауы көрсетілуге тиіс.

3. Жобада сақтау және (немесе) көму пункті салынатын орынды халықтың тәуекел тобына дозалық жүктеме бағалауы қамтылатын, қоршаған ортаға әсер ескеріле отырып, арнайы іздестірулер мен экономикалық бағалаулар негізінде баламалық нұсқалар қатарынан таңдау негізделуге тиіс.

4. Геодезиялық, геологиялық, гидрогеологиялық және гидрометеорологиялық іздестірулерді қоса алғанда, инженерлік іздестірулер:

пункт құрылысы орналасатын орынды таңдау және оны табиғи және техногендік факторлардың қолайсыз әсерінен инженерлік қорғау;

қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар негіздемелерін қамтамасыз етуге тиіс

5. Радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттерінің жобаларында дезактивациялаудан немесе басқа да қызметтен кейін бүлінген жерлерді рекультивациялау көзделуі қажет.

6. Радиоактивті қалдықтарды көму пункттерінің айналасында шекаралары Қазақстан Республикасының халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы туралы заңнамасына сәйкес белгіленетін санитариялық-қорғаныш аймағы белгіленеді.

7. Радиоактивті қалдықтарды көму пункттерін:

тұрғын үй құрылысы аумақтарында;

жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органның келісімінсіз пайдалы қазбалар жатқан алаңдарда;

активті карст аймақтарында;

шөгулер, сел тасқындары, қар көшкіндері және басқа да қауіпті геологиялық процестер аймақтарында;

батпақты жерлерде;
ауыз судың жерасты көздерінен су алынатын аймақтарда;
курорттардың санитариялық күзет аймақтарында;
қалалардың жасыл аймақ аумақтарында;
ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда;

шаруашылық-ауыз сумен жабдықтаудың жерасты және жерүсті көздері санитариялық күзет аймақтарының I, II, III белдеулері, су құбырларын тазарту құрылысжайларының, магистральдық суағарлар аумағында;

су бөлу аумағында;

ормандар, орман саябақтары және басқа да жасыл екпелер өсірілген немесе өсіруге арналған, қорғаныш және санитариялық-гигиеналық функцияларды орындайтын және халықтың демалу орындары болып табылатын жерлерде орналастыруға жол берілмейді

8. Құрылысқа жер учаскесін таңдау кезінде мынадай шарттарды сақтау қажет:

минералдануы бойынша ауыз сумен және техникалық сумен жабдықтауға жарамсыз жер бетіне жақын сулардың болуы;

жанасқан жыныстардың жоғары сорбциялық-сыйымдылық қасиеттері;

жерасты суларының айтарлықтай тереңдікте жатуы (алпыс және одан да көп метр);

жер бетіне жақын сулардың радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттері түбінен төрт метр алыс деңгейі;

сулы горизонттар болып табылмайтын және төмен жатқан сулы горизонттармен гидравликалық байланысы жоқ геологиялық қабаттардың болуы;

опырымалы тектониканың және қарқынды жарықшақтықтың болмауы, сейсмикалық қауіпті опырылуға дейінгі арақашықтықтың қырық километрден астам болуы;

төгінділер құрауға, шөгуге, құлауға өте төмен сезімталдықтың болуы;

эрозияның болмауы;

геоморфологиялық тұрақтылық;

іргетастың қатты және өте тығыз топырақты және тау жынысты болуы;

іргетастың мықтылығы он метрден асатын, су өтпейтін тау жынысты болуы;

жергілікті жердің бес пайыздан аспайтын еңісті шағын қыратты болуы;

жақын жердегі жерасты және жер бетіне жақын сулардың су жинау тоғанына дейінгі немесе жерүстіндегі су көздерінен арақашықтықтың төрт километрден алыс болуы;

жерді іс жүзінде пайдаланудың айтарлықтай экономикалық тиімділік бермеуі, жерді әлеуетті пайдаланудың да танылған бағасының жоқтығы;

төрт километр арақашықтықта мәдени және ұлттық маңызы бар құндылықтардың жоқтығы;

бұл жердің туристік құндылығының жоқтығы және оған жақын маңдағы елді мекендер тұрғындарының сирек келуі.

6. Осы баптың 8-тармағында көрсетілген шарттардың бірі сақталмаған кезде:

суды аз өткізетін және сорбциялық-сыйымдылық материалдарынан (полиэтиленнен, бетоннан керамикадан, саздан, цеолиттен) жасалған инженерлік кедергілер жасау;

жерүсті суларының, жер бетіне жақын және жерасты суларының пункттерді айналып өтуін қамтамасыз ететін сорғының жүйелерін жасау жолымен қоршаған ортаны радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пунктінің зиянды әсерінен қорғау жөнінде немесе оны табиғи және техногендік факторлардан қорғау жөніндегі іс-шаралар әзірленуі тиіс.

10. Уранды және уранды емес тау-кен өндіру және қайта өңдеу кәсіпорындарының активтілігі төмен қалдықтары үшін радиоактивті қалдықтарды аэрация аймағынан төмен және сорбциялық-сыйымдылық қасиеттері неғұрлым жоғары (радионуклидтердің пункттен тыс таралу мүмкіндігін болдырмайтын) басқа тау жыныстарының арасында орналастыра отырып, бұрын қазып өтілген тау-кен қазбалары пайдаланылуы мүмкін.

11. Уранды және уранды емес тау-кен өндіру және қайта өңдеу кәсіпорындарының активтілігі орташа қалдықтары үшін де саздан, цеолиттен және радионуклидтері сорбциялаушы басқа материалдардан жасалған техникалық кедергілерді қосымша құрылғыларымен орната отырып, бұрын қазып өтілген тау-кен қазбалары пайдаланылуы мүмкін.

12. Су өткізбейтін жыныстардан немесе басқа материалдан жасалған табиғи немесе жасанды төсеніш болған кезде рельефтегі табиғи ойпауыттар активтілігі төмен қатты және сұйық радиоактивті қалдықтарды ұзақ мерзімге орналастыру үшін пайдаланылуы мүмкін.

13. Сұйық радиоактивті қалдықтарды көмуге тыйым салынады. Сұйық радиоактивті қалдықтар қоршаған ортадағы болбыр тау жыныстардың ылғалдылығына дейін құрғатылуға немесе қатайтылуға тиіс.

14. Активтілігі орташа радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттері үшін міндетті түрде күзету іс-шаралары мен сигнал беру, активтілігі төмен радиоактивті қалдықтарды сақтау және (немесе) көму пункттері үшін сигнал беру құралынсыз күзету іс-шаралары көзделеді.

15. Дозалық жүктеменің есебі және халықтың радиациялық қорғалуы жөніндегі тиімді шараларды әзірлеу халықтың тәуекелді топтары бойынша дозаның есебі негізінде жүзеге асырылады. Халықтың тәуекелді тобы халықтың осы тобына радиоактивті заттар жететін тәуекелді жолды талдау және анықтау негізінде айқындалады.

16. Жерүсті суларының, жер бетіне жақын және жерасты суларының радиоактивті ластануының таралу есебі ерітінділер мен ластанудың сүзілу жылдамдығын, олардың

таралу қабілеттерін және су сіңіргіш жыныстардың сорбциялық мүмкіндіктерін айқындау үшін орындалатын арнайы гидрологиялық және гидрогеологиялық зерттеулер жүргізу негізінде орындалады.

17. Қоршаған ортаға авариялық радиоактивті ластану әсерінен келтірілген залал рекультивациялық жұмыстарды жүргізу жөніндегі қорғау шараларын орындауға арналған іс-шаралардың құны бойынша бағаланады.

383-бап. Радиоактивті қалдықтарды трансшекаралық ауыстыру

1. Қайта өңдеу үшін басқа мемлекеттерге әкетілген Қазақстан Республикасының өз радиоактивті қалдықтарын қоспағанда, басқа мемлекеттерден радиоактивті қалдықтарды сақтау немесе көму мақсатында Қазақстан Республикасына әкелуге тыйым салынады. Радиоактивті заттардың қоршаған ортаға таралуының алдын алу іс-шараларын жүргізбей радиоактивті қалдықтарды жер бетіне және жер қойнауына көмуге (орналастыруға) тыйым салынады.

2. Қазақстан Республикасына радиоактивті қалдықтарды, радиациялық қауіпсіздік нормаларында белгіленген, құрамында алып қою деңгейінен жоғары радиоактивті заттар бар жартылай фабрикаттарды, шикізатты, жинақтаушы бұйымдарды әкелу Қазақстан Республикасының экспорттық бақылау саласындағы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады және Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес ядролық материалдар мен иондаушы сәулелену көздері мемлекеттік есепке алуға жатады.

3. Радиоактивті қалдықтарды трансшекаралық ауыстыру кезінде оператор халықаралық құқық нормаларын сақтай отырып, ауыстыруды қамтамасыз ету үшін шаралар қабылдауға міндетті. Бұл ретте:

оператор межелі мемлекеттің рұқсаты және алдын ала хабардар етілуі, сондай-ақ келісімі бойынша орын ауыстыруды қамтамасыз ету үшін шаралар қабылдауға міндетті ;

транзит мемлекеттері арқылы трансшекаралық ауыстыру нақты пайдаланылатын көлік түрлеріне сәйкес келетін халықаралық міндеттемелерді орындау шартымен жүзеге асырылуға тиіс;

пайдаланылған отынды немесе радиоактивті қалдықтарды сақтау немесе көму үшін оңтүстік ендіктен оңтүстікке қарай 60 градус межелі орынға жөнелтуге тыйым салынады.

384-бап. Радиоактивті қалдықтарды тасымалдау кезіндегі экологиялық талаптар

1. Радиоактивті қалдықтарды тасымалдау Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген қағидаларға және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

2. Радиоактивті қалдықтарды тасымалдау қағидасы жүк жөнелтушінің, тасымалдаушының және жүк алушының құқықтарын, міндеттері мен жауапкершілігін, қауіпсіздік, физикалық қорғау шараларын, оқиғалар мен аварияларға жол бермеу

жөніндегі келісілген шаралар жүйесін, буып-түюге, маркалауға және көлік құралдарына қойылатын талаптарды, ықтимал авариялардың салдарын оқшаулау жөніндегі іс-шараларды көздеуге тиіс.

27-тарау. Қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару ерекшеліктері

385-бап. Құрылыс қалдықтарын басқару саласындағы экологиялық талаптар

1. Құрылыс қалдықтары деп ғимараттарды, құрылысжайларды, өнеркәсіптік объектілерді, жолдарды, инженерлік және басқа да коммуникацияларды бұзу, бөлшектеу, қайта жаңарту, жөндеу (оның ішінде күрделі) немесе салу процесінде түзілген қалдықтар түсініледі.

2. Құрылыс қалдықтарын қалдықтардың басқа түрлерінен тікелей құрылыс алаңында немесе арнайы орында міндетті түрде бөлуге жатады.

3. Құрылыс қалдықтарын, бекітілген жобалық шешімдерге сәйкес құрылыс қалдықтарын қалпына келтіру жағдайларынан басқа, қалдықтардың басқа түрлерімен араластыруға тыйым салынады.

4. Құрылыс қалдықтарын арнайы белгіленген орындардан тыс жинауға тыйым салынады.

386-бап. Медициналық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

1. Медициналық қалдықтар – медициналық қызметтер көрсету және медициналық манипуляциялар жүргізу процесінде пайда болатын қалдықтар.

2. Медициналық қалдықтармен жұмыс істеу тәртібін денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

3. Термиялық және (немесе) химиялық процестерді қолдана отырып, медициналық қалдықтарды өңдеу және жою осы Кодекстің талаптары сақтала отырып жүзеге асырылуға тиіс.

387-бап. Биологиялық қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

1. Биологиялық қалдықтар Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасына сәйкес айқындалады.

2. Биологиялық қалдықтармен жұмыс істеу тәртібін ветеринария саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

3. Термиялық және (немесе) химиялық процестерді қолдана отырып, биологиялық қалдықтарды өңдеу және жою осы Кодекстің талаптары сақтала отырып жүзеге асырылуға тиіс.

388-бап. Жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

1. Жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар қалдықтарды сақтау пункттері жойылуы қиын органикалық ластағыштардың қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына әсерін болғызбауды қамтамасыз ететін қорғау құралдарымен жабдықталуға тиіс.

2. Жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар қалдықтарды есепке алу қатаң есептілік журналдарында жүргізілуге тиіс.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды хабардар етпей, жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар қалдықтардың меншік иесі мен иесін ауыстыруға тыйым салынады.

4. Жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар қалдықтардың кадастры Қалдықтардың мемлекеттік кадастры шеңберінде жеке бөлім болып жүргізіледі.

5. Қазақстан Республикасының жойылуы қиын органикалық ластағыштар туралы халықаралық шарттарында көзделген жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар қалдықтарды көмуге тыйым салынады. Жойылуы қиын органикалық ластағыштары бар осындай қалдықтардың экспорты мен импортына оларды жою мақсатында ғана рұқсат етіледі.

389-бап. Радиоактивті қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

1. Радиоактивті қалдықтар – Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану саласындағы заңнамасында белгіленген радиоактивті заттар үшін регламенттелген мәндерден асатын мөлшерде және концентрацияда радиоактивті заттар бар қалдықтар.

2. Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы, оның ішінде радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу кезіндегі қызметті мемлекеттік бақылауды және қадағалауды атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

3. Жеке және заңды тұлғалар атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган белгілеген радиоактивті материалдарды өндіру, сақтау, тасымалдау, пайдалану, кәдеге жарату және жою қағидаларын сақтауға, радиациялық әсер етудің шекті жол берілетін деңгейі нормативтерінің бұзылуына жол бермеуге, қоршаған ортаның радиациялық ластануының алдын алу және жою жөнінде шаралар қабылдауға міндетті.

4. Қазақстан Республикасының аумағында түзілетін радиоактивті қалдықтар олардың ықтимал қауіптілігі болуы мүмкін уақыт кезеңі ішінде халық пен қоршаған ортаның радиациядан қорғалуын қамтамасыз ететіндей түрде көмілуге тиіс.

Радиоактивті қалдықтарды жинау, сақтау, тасымалдау және көму жөніндегі қызмет Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

5. Қайта өңдеу үшін басқа мемлекеттерге әкетілген Қазақстан Республикасының меншікті радиоактивті қалдықтарын қоспағанда, басқа мемлекеттерден радиоактивті қалдықтарды сақтау немесе көму мақсатында Қазақстан Республикасына әкелуге тыйым салынады.

6. Радиоактивті қалдықтар мен материалдарды жер бетінде және жер қойнауында радиоактивті заттардың қоршаған ортаға түсуінің алдын алу іс-шараларын өткізбей көмуге (орналастыруға) тыйым салынады.

7. Радиоактивті материалдарды тасымалдау кезінде төтенше жағдайлар туындаған кезде Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану саласындағы заңнамасының талаптары азаматтардың денсаулығын, олардың мүлкін және қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету мақсатында халықтың радиациялық қауіпсіздігі мен техникалық регламенттер сақталуға тиіс.

390-бап. Қалдықтардың жекелеген түрлерімен және олардың тіршілік циклінің процестерін басқару саласындағы экологиялық талаптар

1. Қалдықтардың жекелеген түрлерімен жұмыс істеу кезінде қалдықтардың иелері экологиялық, санитариялық-эпидемиологиялық талаптардың, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге енгізілген қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару саласындағы ұлттық стандарттардың сақталуын қамтамасыз етуге тиіс.

2. Қалдықтар санатына өткен мынадай материалдар мен өнімдерді басқару жөніндегі арнайы экологиялық талаптар: шиналар, электрондық және электр жабдығы, буып-түю, қағаз, пайдаланылған майлар, токтың химиялық көздері, құрамында сынап бар қалдықтар, сондай-ақ басқа да қауіпті қалдықтар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге енгізілген қалдықтардың жекелеген түрлерін басқару саласындағы ұлттық стандарттарда белгіленеді.

391-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды, құрылысжайлар және өзге де объектілерді жобалау кезінде қалдықтарды басқару саласындағы экологиялық талаптар

Шегінде қалдықтардың түзілуі болжанатын, ғимараттарды, құрылысжайларды, құрылысжайларды және өзге де объектілерді жобалау кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган белгілейтін қалдықтарды басқару саласындағы қағидаларға, нормативтер мен талаптарға сәйкес осындай қалдықтарды жинауға арналған орындар (алаңдар) көзделуі қажет.

28-тарау. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры

392-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры

1. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры – қалдықтарды орналастырудың әрбір объектісі (олардың кеңістіктегі орналасуын көрсете отырып) бойынша геоақпараттық жүйелер, сондай-ақ қалдықтардың түрлері, олардың шығу көздері мен физикалық-химиялық қасиеттері (халыққа және қоршаған ортаға қауіптілігі ескеріле отырып), компоненттік құрамы, сандық және сапалық көрсеткіштері, оларды сақтаудың, көму мен тастаудың техникалық, гидрогеологиялық және экологиялық шарттары, оларды пайдалану мен залалсыздандыру технологиялары негізінде жүйелендірілген, кезеңділікпен толықтырылатын және нақтыланатын бірегей мәліметтер жиынтығы болып табылады.

2. Барлық қалдық түрлері және қалдықтарды орналастыру объектілері Қалдықтардың мемлекеттік кадастрында есепке алынуға жатады.

Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізуді ұйымдастыруды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағынысты ұйымы жүзеге асырады.

393-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының мақсаттары мен міндеттері

1. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры мемлекеттік органдарды, мүдделі жеке және заңды тұлғаларды қоршаған ортаны қорғауға қатысты технологиялық, экономикалық, құқықтық және басқа да шешімдерді бағалау, болжау, әзірлеу үшін ақпаратпен қамтамасыз ету, сондай-ақ қалдықтардың жалпы мемлекеттік кешенді есебін жүргізу мақсатында жүргізіледі.

2. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізудің негізгі міндеті жалпы мемлекеттік, өңірлік және салалық ақпараттық-сараптамалық жүйелерді және деректер банкін қалдықтар, оларды өңдеудің қасиеттері мен технологиялары бойынша ақпаратпен қамтамасыз ету болып табылады.

394. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу

1. Объектілердің операторлары қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға мынадай құжаттаманы:

- 1) қауіпті қалдықтардың паспортын;
- 2) қалдықтарды түгендеу жөніндегі есепті;
- 3) мыналарды:

облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органының қалдықтарды жинақтауға және жоюға арналған жер учаскесін бөлу туралы шешімін;

жер учаскесінің орналасқан жері бойынша өз құзыреті шегінде облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың), аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдары, аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері куәландырған жер учаскесінің шекараларын белгілеу және жер учаскесіне құқық белгілейтін құжатты беру туралы анықтаманы;

қалдықтарды орналастыру объектілерін құрудың техникалық-экономикалық негіздемесін;

қалдықтарды орналастыру объектілерін құруға санитариялық-эпидемиологиялық сараптаманың оң қорытындысын қамтитын қалдықтарды орналастыру объектісі бойынша кадастрлық ісін ұсынады.

2. Осы баптың 1-тармағының 1), 2) және 3) тармақшаларында көрсетілген құжаттарды толтыру нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

3. Осы баптың 1-тармағының 2) тармақшасында көрсетілген құжаттама есепті жылдан кейінгі жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша 1 наурызына дейін қағаз және (немесе) электрондық жеткізгіштерде Қалдықтардың мемлекеттік кадастрының ақпараттық жүйесіндегі нысанды толтыру және ақпаратты беруге жауапты объект операторының лауазымды адамының электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қою арқылы жыл сайын ұсынылады.

4. Осы баптың 1-тармағының 1) және 3) тармақшаларында көрсетілген құжаттама өзгерген жағдайда, қағаз және (немесе) электрондық жеткізгіштерде қалдықтардың мемлекеттік кадастрының ақпараттық жүйесінде нысанды толтыру және ақпаратты ұсынуға жауапты объект операторының лауазымды адамының электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қою арқылы қайта ұсынылады.

395-бап. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу нәтижелері туралы ақпарат

1. Қалдықтардың мемлекеттік кадастрын жүргізу нәтижелері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жыл сайынғы ақпараттық шолу жасайды.

2. Қалдықтардың мемлекеттік кадастры қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ақпараттық жүйесінде, интернет-ресурсында орналастырылады және жаңартылып отырады.

29-тарау. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері

396-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындауға қойылатын талаптар

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбе бойынша өнімнің (тауарлардың) жекелеген түрлерін Қазақстан Республикасының аумағында өндіруді және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар мұндай өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болатын қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға, қайта өңдеуге, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жаратуды (бұдан әрі – өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері) қамтамасыз етуге міндетті.

2. Осы баптың 1-тармағында көрсетілген өндірушілер мен импорттаушылар өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін мынадай тәсілдердің бірімен орындайды:

1) қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта пайдалануға дайындау, қайта өңдеу, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жаратудың меншікті жүйесін қолдануды;

2) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторымен қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру туралы шарт жасасуды, Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін іске асыру қағидаларына сәйкес өтінім беруді және өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері

операторының банктік шотына қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру үшін төлемді есептеу әдістемесіне сәйкес жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дейін қайта өңдеу және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру үшін төлем түрінде ақша салуды орындайды.

3. Осы баптың 2-тармағының 1) тармақшасында көзделген тәсіл автомобиль көлік құралдарын, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын, кәбілді-өткізгіш өнімді өндірушілер мен импорттаушыларға қолданылмайды.

4. Өндіруші немесе импорттаушы қолданатын қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта пайдалануға дайындау, қайта өңдеу, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жаратудың меншікті жүйесіне қолданатын талаптарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

5. Осы баптың 2-тармағының 2) тармақшасында көзделген тәсілді пайдаланған жағдайда өндіруші немесе импорттаушы Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін іске асыру қағидаларына сәйкес өтінім береді және қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру үшін өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының банк шотына төлемақы енгізеді. Көрсетілген төлемақыны есептеу әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

6. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері:

1) өндірілген майлар, полимер, шыны, қағаз және (немесе) картон орамалар, аккумулятор батареялары бөлігінде, оларды өндіру үшін сәйкесінше Қазақстан Республикасының аумағында қайта өңделген және кәдеге жаратылған пайдаланылған майлар, пластмасса, шыны, қағаз және картон қалдықтарының, пайдаланылған аккумулятор батареяларының кемінде отыз пайызы пайдаланылған жағдайда;

2) өндірушілерге және импорттаушыларға, Қазақстан Республикасының аумағында өндірілген (өндірілген) және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелінген (әкелінген), одан тыс жерлерде өткізілген өнім (тауарлар) бөлігінде;

3) өндірушілерге және импорттаушыларға, Қазақстан Республикасының аумағында өндірілген және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелінген полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл орамалары, орауға арналған және (немесе) оның шегінен тыс жерлерде өткізілген (өткізілген) өнім (тауарлар) оралған (оралған), аралас материалдардан жасалған орама бөлігінде;

4) автомобиль көлігі құралдарын, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын импорттаушыларды қоспағанда, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімді (тауарларды) Қазақстан

Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын жеке тұлғаларға, тауарларды жеке пайдалану үшін бажсыз әкелуге арналған квота шегінде өнімді (тауарларды) импорттаған кезде;

5) импорттаушыларға, тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлары оралған полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл орама, аралас материалдардан жасалған орама бөлігінде;

6) өндірушілерге, қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақы енгізілген, преформалардан жасалған полимер орамалар бөлігінде;

7) импорттаушыларға, өнім өндіру, жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету кезінде өз қызметінде негізгі құралдар, материалдар, шикізат, қосалқы бөлшектер (құрауыштар) ретінде жалпы шаруашылық мұқтаждықтары үшін пайдаланылатын (пайдаланылатын) және өткізуге арналмаған (арналған), әкелінген (әкелінген) өнім (тауарлар) оралған, әкелінген полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл орамалар, аралас материалдардан жасалған орамалар бөлігінде;

8) импорттаушыларға, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шетелдік өтеусіз көмек ретінде әкелінген тауарлар оралған, әкелінген полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл орамалар бөлігінде қолданылмайды.

7. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін іске асыру қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

397-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының құқықтық жағдайы

1. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қағидатын іске асыру мақсаттары үшін Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен айқындалған заңды тұлға болып табылады.

2. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуге, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақы жинауға қатысты айрықша құқыққа ие және аталған төлемдерге осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде көзделген тәртіппен билік етуге және оларды басқаруға тиіс.

3. Қазақстан Республикасының Үкіметі өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторын акционер (қатысушы, құрылтайшы) ретінде құруға қатысуға және (немесе) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының акцияларын (жарғылық капиталға қатысу үлестерін) сатып алуға құқылы.

398-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы қызметінің бағыттары

1. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы осы Кодекстің талаптарына сәйкес өндірушілерден және импорттаушылардан өзінің банктік шотына кәдеге жарату төлемі түрінде келіп түскен ақшаны кәдеге жаратуға:

1) жеке және заңды тұлғаларға өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды (өндіріс қалдықтарынан алынған және (немесе) осы қалдықтар өндірістік қызмет нәтижесінде пайда болған заңды тұлғалардан немесе дара кәсіпкерлерден заңды тұлғаларға немесе дара кәсіпкерлерге берілген өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды қоспағанда), аталған қалдықтарды Қазақстан Республикасының аумағында залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жарату үшін берген жағдайларда, бөлек жинау және қайта өңдеу бойынша шығыстарды өтеуге;

2) әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларын өндірушілерге әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларын орау үшін қолданылатын полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл орамаларды, аралас материалдардан жасалған орамаларды өндірушілердің (импорттаушылардың) қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуге, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақы енгізуіне байланысты шығыстарды өтеуге;

3) Қазақстан Республикасында экологиялық таза автомобиль көлік құралдарының (Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламентінде белгіленген экологиялық сыныпқа сәйкес келетін; электр қозғалтқыштары бар) және олардың компоненттерінің, сондай-ақ техникалық регламенттерде айқындалған экологиялық талаптарға сәйкес келетін өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасының өндірісін ынталандыруға:

мынадай бағыттар бойынша оларды өндірушілерді қаржыландыруға: жұмыс орындарын ұстауға; энергия ресурстарын пайдаланғау; ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық әзірлемелерді жүзеге асыруға; өнімді шығаруға байланысты сынақтар жүргізуге; кепілдік міндеттемелерді қолдауға;

Қазақстан Республикасында өндірілген Қазақстан Республикасының аумағында көлік құралын және (немесе) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын сатып алған кезде өндірушінің жеке және заңды тұлғаларға берген жеңілдікті қаржыландыруға;

4) экологиялық қауіпсіз (жанбайтын және (немесе) өрт қауіптілігі төмен және түтін және газ бөлетін); қалдықтары Қазақстан Республикасының аумағында қайта өңделетін болып табылатын Қазақстан Республикасында кабель-өткізгіш өнімдерін өндіруге; оларды өндірушілерді мынадай бағыттар бойынша қаржыландыру жолымен: жұмыс орындарын күтіп - ұстау; энергия ресурстарын пайдалануға; экологиялық қауіпсіз және

(немесе) қайта өңделетін өнім өндірісі үшін шикізат сатып алу; ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық әзірлемелерді жүзеге асыруға.; өнімді шығаруға байланысты сынақтар жүргізуге; өнімді сертификаттауға бағыттайды.

5) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болатын жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, сұрыптауды, өңдеуді, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыруға;

6) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болатын қалдықтарды және Қазақстан Республикасының аумағында залалсыздандыру, қайта өңдеу және (немесе) кәдеге жарату жөніндегі объектілер жоқ Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуге, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жарату үшін беруді ұйымдастыруға;

7) қалдықтарды мен қайталама ресурстарды жинау, тасымалдау, қайта пайдалануға дайындау, қайта өңдеу, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жарату жүйесін ұйымдастыру-техникалық және ақпараттық қамтамасыз етуге, жарнама қызметін, қалдықтармен және қайталама ресурстармен жұмыс істеу саласындағы білім беру, маркетингтік іс-шараларды қаржыландыруға;

8) тұрмыстық қатты қалдықтарды шығаруды жүзеге асыратын көлік құралдарының қозғалысын спутниктік навигациялық жүйе деректері бойынша қадағалаудың ақпараттық жүйені ұйымдастыруға және жүргізуге;

9) қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта пайдалануға дайындау, қайта өңдеу, залалсыздандыру және (немесе) кәдеге жарату саласындағы эксперименттік, тәжірибелік, жобалық, ғылыми-зерттеу жұмыстарын қаржыландыруға;

10) Қазақстан Республикасында қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта пайдалануға дайындау, өңдеу, қайта өңдеу және (немесе) кәдеге жарату технологияларын ендіруге, қалдықтарды қайта пайдалануға дайындауды, өңдеуге, қайта өңдеуге, сұрыптауға және (немесе) кәдеге жарату бойынша зауыттар (өндірістер) салуға, қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, өңдеуді, қайта өңдеуді және (немесе) кәдеге жаратуды жүзеге асыратын ұйымдардың материалдық-техникалық базасын жетілдіруге, қалдықтарды термиялық кәдеге жаратуды ұйымдастыруға;

11) электрлік қуаттау станцияларының желісін құруға және дамытуға, оның ішінде электрлік қуаттау станцияларының қызметін сатып алу, орналастыру және ұйымдастыру арқылы;

12) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының өз функцияларын жүзеге асыруына байланысты қызметті қаржыландыруға арналған төлемақы түрінде жібереді.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган индустриялық-инновациялық қызметті мемлекеттік қолдау саласындағы уәкілетті органмен бірлесіп, Қазақстан Республикасында экологиялық таза автомобиль көлік құралдарының (Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламентінде белгіленген экологиялық сыныпқа сәйкес келетін электрлі қозғалтқыштары бар) және олардың құрамдастарының, сондай-ақ техникалық регламенттерде айқындалған экологиялық талаптарға сәйкес келетін өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасының өндірісін ынталандыру қағидаларын:

1) қаржыландыру мерзімдері мен көлемдерін көрсете отырып, экологиялық таза автомобиль көлігі құралдарын шығарушылар мен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы арасындағы үлгілік шартының нысанын;

2) қаржыландыру мерзімдері мен көлемдерін көрсете отырып, техникалық регламенттерде айқындалған экологиялық талаптарға сәйкес келетін өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын шығарушылар мен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы арасындағы үлгілік шартының нысанын;

3) экологиялық таза автомобиль көлігі құралдарының өндірісі туралы есептілік нысаны және оларды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін операторға беру мерзімдері);

4) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасының өндірісі туралы есептіліктің нысаны және оларды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторына ұсыну мерзімдерін;

5) экологиялық таза автомобиль көлігі құралдарын шығарушыларға қойылатын талаптарды;

6) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын шығарушыларға қойылатын талаптарды;

7) пайдаланудан шығып қалған көлік құралының және (немесе) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасының кәдеге жаратуға тапсырылғанын растайтын, Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан Республикасында шығарылған көлік құралын және (немесе) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын сатып алуға жеңілдік алу құқығын көздейтін құжат ұсынылған кезде Қазақстан Республикасында шығарылған көлік құралын және (немесе) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын өткізу кезінде жеке және заңды тұлғаларға шығарушы ұсынған жеңілдіктің шарттары, оның ішінде мөлшерін айқындау тәртібін және оны қаржыландыру тәртібін бекітеді және белгілейді;

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган индустриялық-инновациялық қызметті мемлекеттік қолдау саласындағы уәкілетті органмен бірлесіп, Қазақстан Республикасында экологиялық қауіпсіз (жанбайтын және (немесе) өрт қауіптілігі төмен және түтін мен газды аз бөлетін); қалдықтары Қазақстан Республикасының аумағында қайта өңделетін болып табылатын кәбілді-өткізгіш өнімнің өндірісін ынталандыру қағидаларын Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) қаржыландыру мерзімдері мен көлемдері көрсетіле отырып, кәбілді-өткізгіш өнім шығарушылар мен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы арасындағы үлгілік шарттың нысанын;

2) кәбілді-өткізгіш өнім өндірісі туралы есептіліктің нысандары және оларды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторына ұсыну мерзімдерін;

3) кәбілді-өткізгіш өнім өндірушілерге қойылатын талаптарды және олардың сақталуын растау тәртібін;

4) өнімге және технологиялық процестерге қойылатын талаптарды және олардың сақталуын растау тәртібін;

5) қаржыландыру шарттары мен тәртібін белгілейді.

Кабельдік-өткізгіш өнімнің (жанбайтын және (немесе) өрт қауіптілігі төмен және түтін мен газды аз бөлетін) экологиялық қауіпсіздігі жөніндегі талаптар техникалық регламенттерге сәйкес айқындалады.

399-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының өкілеттіктері

1. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының өкілеттіктеріне:

1) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру туралы үлгілік шарт негізінде өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру туралы өндірушілермен (импорттаушылармен) шарт жасасуы;

2) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру туралы шарт негізінде өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген

міндеттемелері операторының банктік шотына өндірушілер (импорттаушылар) қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін аударатын төлемақыны жинау;

3) қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін өндірушілердің (импорттаушылардың) төлемақыны дұрыс есептеуіне, толық және уақтылы аударуына бақылауды жүзеге асыру;

4) артық төленген сомалар кәдеге жарату төлемі енгізілген есепті кезең үшін Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген корпоративтік табыс салығы бойынша декларацияны өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының ұсыну мерзіміне дейін күнтізбелік 30 күннен кешіктірмей расталған жағдайда, өндірушілермен (импорттаушылармен) – өтініштері негізінде өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы белгілеген тәртіппен жүргізілетін артық төленген сомаларды қайтару және (немесе) алдағы төлемдердің есебіне есепке жатқызу;

5) өндірушілердің (импорттаушылардың) әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларын орау үшін қолданылатын полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл орамаларды, аралас материалдардан жасалған орамаларды қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақы енгізуіне байланысты шығыстардың бір бөлігіне өтемақы алуға әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларын өндірушілердің құжаттарды дұрыс ұсынуына бақылауды жүзеге асыру;

6) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің іске асырылу барысы туралы есепті ұсыну;

7) автомобиль көлігі құралдарын, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын өндірушілерді және импорттаушыларды қоспағанда, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімді (тауарларды) Қазақстан Республикасының аумағында өндіруді және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын өндірушілердің (импорттаушылардың) тізілімін қалыптастыру, бекіту, жүргізу;

8) автомобиль көлік құралдарын, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын өндірушілерді және импорттаушыларды қоспағанда, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімді (тауарларды) Қазақстан Республикасының аумағында өндіруді және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын өндірушілердің (импорттаушылардың) тізілімін тіркеу және жүргізу қағидаларын әзірлеу және бекіту;

9) мемлекеттік органдармен, оның ішінде Қазақстан Республикасының кеден және салық заңнамалары саласында өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне қатысты мәселелер бойынша өзара іс-қимыл жасау;

10) қалдықтарды қайталама шикізат ретінде пайдаланудың жаңа технологияларын енгізу, қалдықтарды және қайталама ресурстарды сұрыптау, қайта өңдеу және (немесе) кәдеге жарату жөніндегі зауыттарды (өндірістерді) салу;

11) Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес олар бойынша іс жүргізу қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыретіне жатқызылған, әкімшілік құқық бұзушылық белгілері бар әрекеттер анықталған кезде, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы мұндай құқық бұзушылықтар бойынша бар материалдарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға беруге міндетті;

12) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің қағидатын іске асыру мақсатында қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын жеке және заңды тұлғалардың қызметі туралы ақпараттан кәдеге жарату төлемін есептеу үшін деректер алуға құқылы;

13) пайдаланудан шығып қалған көлік құралын және (немесе) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын кәдеге жаратуға тапсырғанын растайтын, оның ішінде Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан Республикасында шығарылған көлік құралын сатып алуға жеңілдіктер алу құқығын көздейтін құжаттарды беру;

14) пайдаланудан шығып қалған құралын және (немесе) өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын кәдеге жаратуға тапсырғанын растайтын, оның ішінде Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан Республикасында шығарылған көлік құралын сатып алуға жеңілдіктер алу құқығын көздейтін құжаттарды беру қағидалары мен шарттарын әзірлеу және бекіту;

15) осы Кодекстің 398-бабында көзделген бағыттарға сәйкес қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, сұрыптауды, өңдеуді, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақы түрінде өзінің банктік шотына түскен ақшаны жіберу;

16) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын өзге де өкілеттіктер жатады.

2. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімді (тауарларды) өндірушілердің (импорттаушылардың) төлемақысын осы Кодекстің 398-бабына сәйкес, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілген, елді мекендердегі тұрмыстық қатты қалдықтарды жинау тарифтері бойынша жеке және заңды тұлғалар төлейтін қаражат есебінен өзін-өзі

ақтамайтын мақсаттарға жұмсалатын өндірушілердің (импорттаушылардың) төлемақы қаражатын пайдалану басымдығын қамтитын қызметін дамыту стратегиясына сәйкес жұмсауды жүргізеді.

400-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне қатысушылардың жауапкершілігі

1. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторымен Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін іске асыру қағидаларына сәйкес өтінім бермеген, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болатын қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру туралы шарт жасамаған өндірушілер (импорттаушылар), сондай-ақ өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының банктік шотына қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақы түрінде ақша енгізбеген немесе уақтылы енгізбеген өндірушілер (импорттаушылар) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.

2. Осы баптың 1-тармағының қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, өңдеуді, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақыны есептеу бөлігіндегі талаптар қалдықтарды жинаудың, қайта өңдеудің және кәдеге жаратудың меншікті жүйесі бар өндірушілерге (импорттаушыларға) қолданылмайды.

Қалдықтарды жинаудың, тасымалдаудың, қайта пайдалануға дайындаудың, қайта өңдеудің, залалсыздандырудың және (немесе) кәдеге жаратудың меншікті жүйесі бар өндірушілер (импорттаушылар) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды қамтамасыз ету бойынша талаптарды орындамағаны және (немесе) тиісінше орындамағаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.

3. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы өндірушілердің (импорттаушылардың) төлемақысын мақсатсыз пайдаланғаны, өзіне жүктелген міндеттер мен функцияларды орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады.

401-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы қызметінің айқындылығын қамтамасыз ету

1. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы

1) өз қызметінің даму стратегиясын және инвестициялық саясатты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келіседі;

2) қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастырғаны үшін төлемақыдан түсетін ақшаны шоғырландыру үшін өлшемшарттар мен екінші деңгейдегі банктерге қойылатын талаптарды мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органмен келіседі.

3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау барысы туралы жыл сайынғы есеп жібереді.

402-бап. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау

1. Осы Кодекске сәйкес өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау өндірушілер (импорттаушылар) мен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторы арасында өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жойылғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды ұйымдастыру туралы шарт жасасу арқылы жүзеге асырылады.

Шарт өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы өзінің ресми интернет-ресурсында өндірушімен (импорттаушымен) орналастыру арқылы қол қойған жағдайда, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімді (тауарларды) әкелген немесе өндірген кезден бастап жасалған болып есептеледі.

2. Қалдықтарды жинаудың, тасымалдаудың, қайта пайдалануға дайындаудың, қайта өңдеудің, залалсыздандырудың және (немесе) кәдеге жаратудың меншікті өз жүйесі бар өндірушілер (импорттаушылар) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындаған тәртіпке сәйкес өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері жөніндегі міндеттемелерді орындалғанын растау ретінде өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторына өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта пайдалануға дайындауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды және (немесе) кәдеге жаратуды растайтын құжаттарды ұсынады.

20-тарау. Жекелеген қызмет түрлері бойынша ерекше экологиялық талаптар

403-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін жобалау кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

1. Осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалау жүргізілетін қызмет түрлерін жүзеге асыруға арналған ғимараттар, құрылысжайлар мен олардың кешендерін салу жобалары қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелері бойынша тиісті қорытындыда көзделген талаптар мен шаралардың орындалуын қамтамасыз ететін шешімдерді қамтуға тиіс.

2. I және II санаттағы объектілерге жататын ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін салу жобалары оларды пайдаланудан қауіпсіз шығаруды, кейіннен кәдеге жаратуды, жерді рекультивациялауды қамтамасыз ететін шешімдерді және көрсетілген операциялар нәтижесінде пайда болатын қалдықтарды қайта өңдеу, кәдеге жарату немесе жою жөніндегі шараларды қамтуға тиіс.

404-бап. Ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін пайдалануға беру мен пайдалану кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

1. Ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін пайдалануға беру Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

2. Егер пайдалануға беру кезінде олардың экологиялық рұқсатта белгіленген қоршаған ортаға рұқсат етілген антропогендік әсер етудің тиісті нормативтерін сақтауы қамтамасыз етілмесе, I және II санаттағы объектілерге жататын ғимараттарды, құрылысжайлар мен олардың кешендерін пайдалануға беруге жол берілмейді.

3. I немесе II санаттағы объектінің құрамына кіретін ғимараттарды, құрылысжайларды және олардың кешендерін құрылыс жобасында көзделмеген, шығарындылар мен төгінділерді тазалауға және (немесе) залалсыздандыруға, сондай-ақ қалдықтарды басқаруға арналған құрылысжайларды, қондырғылар мен жабдықтарды пайдалануға беруге және пайдалануға тыйым салынады.

405-бап. Авариялар кезіндегі жалпы экологиялық талаптар

1. Авариялық шығарындылардан немесе төгінділерден қоршаған ортаның сапасы нашарлаған кезде және адамның өмірі мен денсаулығына қауіп төнсе, Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғау туралы заңнамасына сәйкес халықты қорғау жөніндегі шұғыл шаралар қабылданады.

2. Нәтижесінде белгіленген экологиялық нормативтердің бұзылуы орын алатын немесе орын алуы мүмкін I және II санаттағы объектілерде авариялық жағдай туындаған кезде, объектінің операторы дереу, бірақ кез келген жағдайда авариялық жағдай анықталған сәттен бастап 2 сағаттан аспайтын мерзімде бұл туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға хабарлауға және қоршаған ортаның ластануын болдырмау жөніндегі, тіпті тиісті стационарлық көздерді немесе жалпы алғанда объектіні пайдалануды ішінара немесе толық, сондай-ақ осындай авариялық жағдайдан туындаған қоршаған орта үшін теріс салдарларды жою жөніндегі барлық қажетті іс-шараларды қабылдауға міндетті.

406-бап. Әскери және қорғаныс объектілеріне, әскери қызметке қойылатын экологиялық талаптар

Осы Кодексте белгіленген экологиялық талаптар Қазақстан Республикасының заңнамаларында көзделген ерекше жағдайларды қоспағанда, әскери және қорғаныс объектілері мен әскери қызметке қолданылады.

407-бап. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар

1. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізуге арналған жобалау құжаттары қоршаған ортаны қорғауға бағытталған мынадай шараларды:

1) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу үшін жобалық құжатта негізделуге тиіс техникалық, технологиялық, экологиялық және экономикалық тұрғыдан орынды шамада бұзылған және иеліктен шығарылатын жер алаңының (оның ішінде жер қойнауын пайдалану операцияларын жүргізу басталғанға дейін ұтымды схема бойынша кірме автомобиль жолдарын салу, ұңғымаларды салудың топтық тәсілін қолдану, ішкі үйінді құрумен технологияларды қолдану, өндіріс қалдықтарын қайталама ресурстар ретінде пайдалану, оларды қайта өңдеу және кәдеге жарату, жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың салдарын прогрессивті жою және басқа да әдістер) барынша ықтимал қысқаруын қамтамасыз ететін жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу әдістерін, технологияларын және тәсілдерін қолдануды;

2) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу нәтижесінде жердің техногендік шөлейттенуін болдырмау жөніндегі шараларды;

3) жер қойнауының ластануын болдырмау жөніндегі, оның ішінде жер қойнауы кеңістігін пайдалану кезіндегі шараларды;

4) "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген жағдайларда жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды тоқтату, тоқтатып қою, кен орынын игеру объектілерін консервациялау және жою кезіндегі қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шараларды;

5) топырақтың жел эрозиясына ұшырауын, аршылған және жанасқан жыныстардың үйінділерін, өндіріс қалдықтарын, олардың тотығуы мен өздігінен жануын болдырмау жөніндегі шараларды;

6) сіңіргіш және тұщы су қабаттарын олардың ластануын болдырмау үшін оқшаулау жөніндегі шараларды;

7) жерасты суларының сарқылуы мен ластануын болдырмау жөніндегі шараларды, оның ішінде жуу сұйықтықтарын дайындау кезінде улы емес реагенттерді қолдануды;

8) бұрғылау ерітінділерін тазалауды және қайта пайдалануды;

9) бұрғылау және жанар-жағармай материалдарының қалдықтарын экологиялық қауіпсіз тәсілмен жоюды;

10) көмірсутегі кен орындарының қойнауішілік қысымын қолдау жүйесінде мұнай кәсіпшілігі ағындарын тазартуды және қайта пайдалануды көздеуге тиіс.

2. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушылар жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу үшін жобалау құжаттарында көзделген шешімдердің, сондай-ақ мынадай талаптардың сақталуын қамтамасыз етуге міндетті:

1) ұңғымалар мен тау-кен қазбаларының конструкциялары жер қойнауын және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі талаптардың орындалуын қамтамасыз етуге тиіс;

2) дизель-генераторлық және дизель жетегі бар қондырғыларды қолдана отырып, жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу шеңберінде бұрғылау және өзге де жұмыстарды орындау кезінде мұндай қондырғылардан тазартылмаған пайдаланылған газдардың атмосфералық ауаға шығарылуы олардың техникалық сипаттамаларына және экологиялық талаптарына сәйкес келуге тиіс;

3) құнарлы жерде және ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерде жер қойнауын пайдалану жөніндегі құрылысжайларды салу кезінде жабдықтарды монтаждауға дайындық жұмыстарын жүргізу процесінде аумақты ары қарай рекультивациялау үшін құнарлы қабат алынады және жеке сақталады;

4) ластағыш заттардың суға және топыраққа жылжуын (жылыстауын) болғызбау үшін аландарды гидро оқшаулаумен өндіріс қалдықтарын ұйымдасқан түрде жинау мен сақтаудың инженерлік жүйесі көзделуге тиіс;

5) ұңғымалар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда салынған жағдайларда, тек қана қоймасыз технология қолданылуы қажет;

6) көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде күкіртті ашық түрде күкірт карталарында орналастыру көлемін азайту және оның қоршаған ортаға зиянды әсерін төмендету жөніндегі шаралар көзделуге тиіс;

7) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар кезінде шламдарды кәдеге жарату және бұрғылау процесінде қайтадан пайдалану, қоршаған ортаға қайтару үшін пайдаланылған бұрғылау ерітінділерін, бұрғылаудан, кеніштерден және шахтадан шыққан сарқынды суды бейтараптандыру жөніндегі жұмыстар белгіленген талаптарға сәйкес жүргізілуге тиіс;

8) бұрғылау ерітінділерін көмірсутек (эктас-битум, инверт-эмульсия және басқалары) негізінде қолданған кезде ауаның газдануының алдын алу жөніндегі шаралар қабылдануы тиіс;

9) жану немесе адамдардың улану мүмкіндігін болдырмау мақсатында пирофорлық шөгінділер, шлам мен кернді көму жоба бойынша және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның, санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органы мен жергілікті атқарушы органдардың келісімі бойынша жүргізіледі;

10) жер қойнауын пайдалану жөніндегі құрылысжайларды пайдалануға беру жобада көзделген барлық экологиялық талаптар толық көлемде орындалған жағдайда жүргізіледі;

11) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар мен жабдықтарды бөлшектеу аяқталғаннан кейін жою жоспарында (жобасында) көзделген жобалық шешімдер сәйкес жерді қалпына келтіру (рекультивациялау) жөніндегі жұмыстар жүргізіледі;

12) жер қойнауын пайдаланушы бұрғылайтын, оның ішінде өздігінен ағып шығатын ұңғымаларды, сондай-ақ пайдалануға жарамсыз немесе пайдаланылуы тоқтатылған ұңғымаларды реттегіш құрылғылармен жабдықтауға, консервациялауға немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жоюға жатады;

13) сіңірме ұңғымаларды бұрғылауға қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану және қорғау саласындағы, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органдардың, санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органның осы ұңғымалар бұрғыланатын ауданда арнайы тексерулер жүргізілгеннен кейін беретін оң қорытындылары болған кезде жол беріледі;

14) ұңғымаларды тоқтатып қою және жою келісімшарттық аумақтар шегінде Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады;

3. Мыналарға:

1) шаруашылық-ауыз суларын қамтитын қабаттарға бұрғылау ерітінділері мен материалдарды жіберуге;

2) өнеркәсіптік, емдік минералдық және жылу-энергетикалық сарқынды суларды ағызуға арналған сіңірме ұңғымалар шаруашылық ауыз суымен жабдықтау немесе емдік мақсаттарға жарамды немесе сол үшін пайдаланылатын су тұтқыш жиектерді ластайтын көздер болуы мүмкін жағдайларда оларды бұрғылауға;

3) сумен жабдықтау көздерін санитариялық қорғау аймақтарында сіңірме ұңғымалар мен құдықтар орнатуға;

4) құрамында радиоактивті заттары бар, пайдаланудан шығарылған суды сіңірме ұңғымалар мен құдықтарға ағызуға тыйым салынады.

408-бап. Теңізде барлау мен өндіру кезіндегі экологиялық талаптар

1. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізген кезде ұңғымаларды бұрғылау қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық практикада қабылданған, сынақтан өткізілген озық принциптер мен әдістер негізінде жүзеге асырылуға тиіс.

2. Келісімшарттық аумақ шегінде теңіз бұрғылау платформаларын орналастыруға арналған орындар балық аулау кәсіпшілігі, балықтардың бағалы түрлерін және су кәсіпшілігінің басқа да объектілерін сақтау және өсімін молайту үшін перспективалық маңызы бар теңіз аудандарын барынша сақтау мүмкіндігі ескеріле отырып таңдалуға тиіс.

3. Кеме қатынауға болатын акваторийде мұз қабаты болған кезде бұрғылау баржасынан немесе платформасынан бұрғылау жұмыстарын жүргізу, көмірсутегін ықтимал төгілуін оқшаулау үшін қажетті жабдықтары бар мұзжарғыш түріндегі кемеңің ұдайы бірге болуымен жүзеге асырылуға тиіс. Осы тармақта көрсетілген талап жасанды аралдарда жүргізіліп жатқан бұрғылау жұмысына қолданылмайды.

4. Теңізде мұз қатқан қиын жағдайларда болжанған төтенше қысыммен және күкіртсутегінің өте жоғары мөлшерімен қалың тұз астындағы өнім беретін қабатты ашуға және ұңғымаларды сынауға тыйым салынады.

5. Теңізде көмірсутектерді өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындаған тәртіппен ұңғымалар сағаларында байқау және өлшеу арқылы өндірістік процеске мониторинг жүргізуге міндетті.

6. Теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы авариялық төгілулердің алдын алу, оқшаулау және жою жөніндегі іс-шараларды қамтамасыз етуге тиіс.

7. Теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың авариялық төгілуі туындаған кезде жиынтық экологиялық пайданы талдау негізінде оларды жоюдың оңтайлы әдістері қолданылуы тиіс.

Жиынтық экологиялық пайданы талдау (ЖЭПТ) адамдардың денсаулығын барынша сақтауға және қоршаған ортаны қорғауға бағытталған, мұнайдың төгілуін жоюдың оңтайлы әдістерін іріктеу тәсілін білдіреді.

Мұнайдың төгілуін жоюдың оңтайлы әдістерін іріктеу адамдардың денсаулығын барынша сақтау және қоршаған ортаны қорғау үшін ЖЭПТ негізінде жүргізіледі.

Қоршаған ортаны қорғау, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану, су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органдармен ЖЭПТ әдісін мұнайдың төгілуін жоюдың оңтайлы әдістерін келісу тек қана:

1) елді мекеннен қашықтығы 5 километрден кем болған кезде мұнай дақтарын жағу үшін;

2) өртеуге жататын мұнай дақтарын оқшаулау мақсатында хердерлерді қолдану үшін;

3) су тереңдігі 10 метрден кем және жағалаудан 1 километрден кем қашықтықта диспергенттерді қолдану үшін талап етіледі.

Өзге жағдайларда ЖЭПТ тек қана қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісіледі.

Диспергенттерді, хердерлерді кез келген қолдану немесе мұнай дақтарын жағу туралы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органды хабардар ету қажет.

Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында жиынтық экологиялық пайданы талдау негізінде мұнайдың авариялық төгілуін жоюдың оңтайлы әдістерін айқындау, келісу және таңдау туралы шешім қабылдау қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) жиынтық экологиялық пайданы алдын ала және жедел талдау негізінде мұнайдың төгілуін жоюдың оңтайлы әдістерін келіседі;

2) Жиынтық экологиялық пайдаға талдау жүргізу әдістемесін әзірлейді және бекітеді;

3) ЖЭПТ мәселелері және мұнайдың төгілуін жою әдістері бойынша ұсынылатын ең үздік халықаралық практика тізбесін бекітеді.

9. Жануарлар дүниесін молайту және пайдалану, су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органдар Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында жиынтық экологиялық пайданы талдау негізінде мұнайдың авариялық төгілуін жоюдың оңтайлы әдістерін айқындау, келісу және таңдау туралы шешім қабылдау қағидаларында белгіленген жағдайларда мұнайдың төгілуін жоюдың оңтайлы әдістерін келіседі.

10. Теңізде және ішкі су айдындарында мұнайдың авариялық төгілуін жою кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітетін тізбеге енгізілген диспергенттер мен хердерлер қолданылады.

Қазақстан Республикасының теңізге, ішкі су айдындарына және сақтандырғыш аймағына мұнайдың авариялық төгілуін жоюға арналған диспергенттер мен хердерлер тізімін, диспергенттер мен хердерлерді Қазақстан Республикасының теңізге, ішкі су айдындарына және сақтандырғыш аймағына мұнайдың авариялық төгілуін жоюға арналған диспергенттер мен хердерлер тізіміне қосу тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Диспергенттер – табиғи процестердің әсерінен бұзылуға дейін судың қабатында қала отырып, онымен барынша тиімді араласа алатын, мұнай дағының ұсақ тамшыларға бөлінуіне мүмкіндік беретін беткі активті заттар мен еріткіштердің қоспасы;

Диспергенттерді айқындау жөніндегі әдістемені Қазақстан Республикасының теңізде және ішкі су айдындарында мұнайдың авариялық төгілуін жою үшін диспергенттер тізбесіне қосу үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Хердерлерді айқындау әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жою үшін диспергенттер мен херлер тізбесіне енгізу үшін бекітеді.

11. Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жою үшін экологиялық сезімталдық карталарын (бұдан әрі – экологиялық сезімталдық карталары) әзірлеуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қамтамасыз етеді және жинау, сақтау, өңдеу (есепке алу және жүйелеу), талдау жөніндегі іс-шараларды қамтиды.

Экологиялық сезімталдық картасы жоғары экологиялық құндылығы бар әлеуметтік-экономикалық объектілердің, қоршаған орта объектілерінің орналасуын және мұнайдың төгілуін жою кезінде қорғау мен тазартудың басымдылығын айқындау үшін маусымдылықты ескере отырып, олардың сезімталдық индексін айқындайды.

Экологиялық сезімталдық картасы бағдарламалық қамтамасыз етіле отырып, жылына кемінде бір рет мезгіл-мезгіл толықтырылады және жаңартылады.

12. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

1) экологиялық сезімталдық картасын әзірлеу және Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жою үшін сезімталдық индексін анықтау жөніндегі шешімдерді қабылдау қағидаларын;

2) жануарлар дүниесін молайту және пайдалану, су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы құзыретті уәкілетті органдармен келісуі бойынша Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жоюға арналған сезімталдық индекстері бар экологиялық сезімталдық картасын;

3) Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтық аймағында мұнайдың төгілуін жоюға арналған экологиялық сезімталдық картасын әзірлеу әдістемесін бекітеді.

409-бап. Сақтық аймағы шегінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі экологиялық талаптар

1. Сақтық аймағы шегінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы оларды су деңгейі көтерілген жағдайда теңіздің ластануын болғызбайтындай немесе барынша азайтатындай түрде жүргізуге міндетті.

2. Сақтық аймағы шегінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушыға өзінің келісімшарт аумағында теңіз ластанған жағдайда, жер қойнауын пайдаланушының кінәсінің болу-болмауына қарамастан қоршаған ортаға, жеке немесе заңды тұлғаларға келтірілген залал мен шығындар үшін жауапты болады.

410-бап. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде пайда болатын күкіртті қолданудағы экологиялық талаптар

1. Көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде пайда болатын техникалық газдағы күкіртті ашық түрде орналастыруға және

сақтауға экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық талаптарға, сондай-ақ өрт және өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына сәйкес жабдықталған арнайы алаңдарда рұқсат етіледі.

2. Техникалық газ күкіртті қолдану кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қағидаларда көзделген экологиялық талаптардың сақталуы қамтамасыз етілуге тиіс.

411-бап. Су асты құбырлар мен кабельдерді жобалау, төсеу және пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар

1. Әрбір нақты объектіні салу мен пайдалануға арналған трассалар, конструкциялар, жабдықтар, технологиялар мен техникалық құралдар орналастырылатын жерлерді таңдау қоршаған ортаға тигізетін теріс әсерді азайту мақсатында баламалы негізде жүргізілуге тиіс.

2. Құбырдың трассасына немесе су асты кабельдеріне бес жүз метрден кем арақашықтықта бұрғылау-жару жұмыстарына және пневматикалық және басқа да қуатты толқындар (сейсмикалық сигналдар) тудыру көздерімен сейсмикалық барлауға тыйым салынады.

3. Су асты құбырлар мен кабельдерінің трассаларын кесіп өтетін жолмен қиылысында сейсмикалық косты сүйреуге және балық аулау кемелеріне тралдауға тыйым салынады.

4. Салынуға тиіс құбырлар мен соған ілесіп инженерлік құрылысжайларды жобалау :

1) олардың беріктігінің, қауіпсіздігінің, олардың техникалық жай-күйін қорғау мен бақылаудың жоғары деңгейі;

2) күтпеген ахуалдарға жедел ден қою;

3) жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарының жеделдігі мен сапасы;

4) қоршаған ортаға теріс әсер етудің неғұрлым барынша аз болуы қамтамасыз етілуге тиіс.

5. Жобада міндетті түрде құрылыс, санитариялық-эпидемиологиялық нормалар мен қағидалардың талаптарына, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның нұсқамалық құжаттарына сәйкес келетін дербес "Қоршаған ортаны қорғау" бөлімі болуға тиіс.

6. Жобалау-сметалық құжаттамалардың толықтығы мен дұрыстығына тапсырыс беруші мен жобаны әзірлеуші жауап береді.

7. Құбыр төсеу жобаларында құрылысжайларды салған және кейіннен пайдаланған кезде оларды қорғау жөніндегі шаралар көзделуі қажет. Құрылыстың әрбір кезеңінде сатысында және көмірсутегі шикізаты мен оның қайта өңделген өнімдері тасымалданатын құбырларды пайдаланған кезде қоршаған ортаны, сондай-ақ тәуекелі жоғары объектілерге жататын құбырларды қорғау жөнінде шаралар қабылдануға тиіс.

8. Құбырлардың кеме жүзетін өзендермен және каналдармен қиысу орындары жағалауларда навигациялық белгілермен белгіленуге тиіс. Навигациялық белгілер магистральдық құбыр салынған кезде Қазақстан Республикасының ішкі су көлігі саласындағы заңнамасына сәйкес орнатылады.

9. Құбырлардың зақымдану ықтималдығын болғызбау үшін оларды төсеудің кез келген түрінде күзет аймағы:

1) су асты өтпе жолдарының бойымен – өтпе жолдардың шеткі сызықтарының осінен әрбір жағынан жүз метр қашықтықтағы, параллель жазықтар арасында орналасқан, су үстінен түбіне дейінгі су кеңістігінің учаскесі түрінде;

2) өнімді тасымалдауға дайындаудың технологиялық қондырғыларының, басты және аралық, қайта айдайтын және құятын насос станцияларының, резервуарлық парктердің, компрессорлық және газ бөлетін станциялардың, өнім өлшейтін тораптардың құятын және ағызатын эстакадалардың, мұнай мен мұнай өнімдерін қыздыратын пункттердің айналасында – аталған объектілер аумағы шекараларының жан-жағынан жүз метр қашықтықта орналасқан тұйық сызықпен шектелген жер учаскесі түрінде белгіленеді.

10. Қорғау аймақтарын, оның құрамына кіретін коммуникациялар мен объектілерді байланыстыра отырып, құбырлардың нақты жағдайының материалдары, координаттары оларды мемлекеттік жер кадастрына енгізу үшін тиісті жергілікті атқарушы органдарға және "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясына берілуге тиіс.

11. Құбырлардың күзетілетін аймақтарында олардың қалыпты пайдаланылуының бұзылуына не бүлінуіне әкеп соғуы мүмкін әрекеттер жасауға:

1) навигациялық танымдық белгілердің, бақылау-өлшеу пункттерінің орнын ауыстыруға, оларды көмуге және сындыруға;

2) кәбіл байланысының қызмет көрсетілмейтін пункттерінің люктерін, қақпалары мен есіктерін, тораптық арматуралар тораптарының қоршауларын, катодтық және дренаждық қорғаныс қондырғыларын, желілік және қарап көруге арналған құдықтар мен басқа да желілік қондырғыларды ашуға, крандар мен жылжытқыштарды ашып, жабуға, байланыс, энергиямен жабдықтау және құбырлар телемеханикасы құралдарын қосуға немесе ажыратуға;

3) қоқыс үйінділеріне айналдыруға, қышқылдар, тұздар мен сілтілер ерітінділерін тастауға;

4) жағалауларды бекітетін құрылысжайларды, су өткізетін қондырғыларды, құбырларды бұзылудан, ал іргелес аумақтар мен қоршаған айналаны тасымал өнімдердің авариялық жайылып, төгілуінен сақтайтын топырақтан жасалған немесе өзге құрылысжайларды (қондырғыларды) бұзуға;

5) зәкір тастауға, түсірілген зәкірлермен, шынжырлармен, лоттармен, ысырғыштармен және тралдармен өтуге, түбін тереңдететін және топырағын аршитын жұмыстар жүргізуге;

б) от жағуға және ашық немесе жабық от тұтату көздерін орналастыруға тыйым салынады.

12. Құбырларды күзету аймақтарында магистральдық құбырдың меншік иесінің жазбаша рұқсатынсыз кез келген жұмыстарды, оның ішінде геологиялық-түсіру, геологиялық барлау, іздеу, геодезиялық және басқа да ұңғымаларды, шурфтарды орнатумен және топырақ сынамасын алумен байланысты іздеу жұмыстарын, сондай-ақ жарылыс жұмыстарын жүргізуге тыйым салынады. Құбырларды күзету аймақтарында жарылыс жұмыстарын жүргізуге жазбаша рұқсат осы жұмыстарды жүргізетін ұйымның Қауіпті өндірістік объектілер үшін өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету қағидаларында көзделген тиісті материалдарды ұсынғаннан кейін ғана беріледі.

13. Күкіртті сутектен тұратын мұнай мен судың авариялық төгілуі кезінде оларды тиісті жұмыстарды жүзеге асыратын персонал үшін қауіпсіз күкіртті сутек құрамының деңгейіне жеткеннен кейін тез арада жинаған және сол жерде бейтараптандыру немесе көму үшін тиіп алып кеткен жөн.

14. Теміржол және су жолдарының, автомобиль жолдарының, жыралардың және басқа да табиғи кедергілердің газ, мұнай, конденсат құбырларымен қиылысатын орындарында, бұрылыс бұрыштарында, адамдардың жиналуы мүмкін орындарда, газ, мұнай, конденсат құбырларының технологиялық тораптарында тиісті қауіпсіздік белгілері мен жазбалар қойылады. Жобада санамаланған орындар үшін шығарындылардың қауіптілігін болғызбайтын немесе азайтатын қосымша іс-шаралар қарастырылуға тиіс.

412-бап. Орнықты органикалық ластағыштарды және құрамында хлор бар қалдықтарды өндіру, әкелу, әкету, пайдалану және жою жөніндегі қызметке қойылатын экологиялық талаптар

1. Тұрақты органикалық ластағыштар – Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда көзделген, ыдырауға төзімді, биоаккумуляциямен сипатталатын және ауа, су арқылы трансшекаралық тасымалдау объектісі және жылжымалы түрлер болып табылатын, сондай-ақ құрлық экожүйелерінде және су экожүйелерінде жинақтала отырып, олардың шығарылу көзінен алыс қашықтықта шөгетін, иммундық, эндокриндік жүйелердің бұзылуын және онкологиялық ауруларды қоса алғанда, әртүрлі аурулар тудыратын аса қауіпті органикалық қосылыстар.

2. Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты органикалық ластағыштары бар немесе оны пайдалану нәтижесінде орнықты органикалық ластағыштар пайда болатын өнімді өндіруге және Қазақстан Республикасына әкелуге тыйым салынады.

3. Тұрақты органикалық ластағыштар экологиялық қауіпсіз тәсілмен жойылуға жатады.

4. Тұрақты органикалық ластағыштарды және құрамында хлор бар қалдықтарды қалдық газдарды кешенді тазартпай жою технологиясын пайдалануға тыйым салынады. Қалдық газдарды кешенді тазарту тазартылған қалдық газдарда диоксиндер мен фурандардың құрамында бір текше метрде 0,1 нанограммнан артпайтын концентрацияда болуын қамтамасыз етуге тиіс.

5. Азық-түлік немесе жем өндіретін және қайта өңдейтін орындарда орнықты органикалық ластағыштарды пайдалануға тыйым салынады.

6. Құрамында Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген тұрақты органикалық ластағыштары бар пестицидтерді өндіруге және пайдалануға тыйым салынады. Аталған заттарды экспорттауға және импорттауға оларды жою мақсаттарында ғана рұқсат етіледі.

7. Орнықты органикалық ластағыштармен жұмыс істеу қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен Тұрақты органикалық ластағыштармен және олардың құрамында бар қалдықтармен жұмыс істеу қағидаларында реттеледі.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының орнықты органикалық ластағыштар туралы халықаралық шарттарын іске асыруды қамтамасыз етеді.

413-бап. Гендік-инженерлік қызметті жүзеге асыруға, заманауи биотехнология өнімдерін өндіруге, қолдануға және таратуға қойылатын экологиялық талаптар

1. Генетикалық түрлендірілген ағза деп заманауи биотехнологияны пайдалану барысында алынған генетикалық материалдың жаңа комбинациясына ие, адам организмiнен басқа кез келген организм (оның ішінде микроорганизм) түсiнiледi.

2. Заманауи биотехнология деп:

1) рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылын (ДНК) және нуклеин қышқылдарын жасушаларға немесе органеллаларға тікелей инъекциялауды қоса алғанда, нуклеин қышқылдарын пайдалана отырып *in vitro* әдістерін; немесе

2) табиғи физиологиялық репродуктивтік немесе рекомбинациялық кедергілерді еңсеруге мүмкіндік беретін және шығару мен селекция үшін дәстүрлі емес әдістер болып табылмайтын әртүрлі таксономиялық мәртебесі бар организмдер жасушаларының бірігуіне негізделген әдістерді қолдану түсiнiледi.

3. Микроорганизмдер деп вирустарды, вириондарды, жануарлар мен өсімдік жасушаларын қоса алғанда, генетикалық материалдың репликациясына немесе берілуіне қабілетті жасушалық немесе жасушасыз кез келген микробиологиялық білім түсiнiледi.

4. Генетикалық түрлендірілген организмдерді қоршаған ортаға әдейі босату деп генетикалық түрлендірілген организмдермен жанасуды шектеу және тұтастай алғанда халықтың және қоршаған ортаның жоғары қауіпсіздік деңгейін қамтамасыз ету үшін оқшаулаудың (тежеудің) қандай да бір арнайы шаралары пайдаланылмайтын генетикалық түрлендірілген организмдерді немесе генетикалық түрлендірілген

организмдердің комбинациясын қоршаған ортаға кез келген әдейі интродукциялау (шығару) түсініледі.

Генетикалық түрлендірілген организмдерді қоршаған ортаға әдейі босату кезінде мынадай талаптар сақталуға тиіс:

1) кез келген жаңа орында генетикалық түрлендірілген организмдерді қоршаған ортаға әдейі босату мемлекеттік экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық сараптамалардың оң қорытындылары болған кезде және генетикалық түрлендірілген организмдерді генетикалық түрлендірілген организмдер мен өнімдер тізілімге/тізбеге енгізілгеннен кейін ғана жүзеге асырылады;

2) қоршаған ортаға генетикалық түрлендірілген организмдерді әдейі босатуға қатысты шешімдер қабылдау процесінде қандай жағдайда болсын мынадай ақпарат: генетикалық түрлендірілген организмнің жалпы сипаттамасы; қоршаған ортаға генетикалық түрлендірілген организмдерді әдейі босатуды жүзеге асыруды жоспарлайтын субъектінің атауы мен мекенжайы; қоршаған ортаға генетикалық түрлендірілген организмдерді әдейі босатуды жүзеге асыру жоспарланып отырған учаскенің орналасқан жері; қоршаған ортаға генетикалық түрлендірілген организмдерді әдейі босатуды жүзеге асыру жоспарланып отырған учаскенің; генетикалық түрлендірілген организмдерін пайдаланудың болжамды түрлері; қоршаған ортаға әсерді бағалау құжаттамасы; мемлекеттік экологиялық және санитариялық-эпидемиологиялық сараптамалардың қорытындылары; жұртшылықтың қатысу нәтижелері; қоршаған ортаға генетикалық түрлендірілген организмдердің әдейі босатылуын санкциялайтын шешімнің мазмұны және оның негіздемесі құпия болып саналмайды;

3) генетикалық түрлендірілген организмдердің бақылаусыз таралуына жол бермеу жөніндегі шаралар қамтамасыз етілуге тиіс.

5. Генетикалық түрлендірілген организмдерді нарықта өткізу (орналастыру) деп генетикалық түрлендірілген организмдерді үшінші тараптарға ақылы немесе тегін беру түсініледі.

Генетикалық түрлендірілген организмдерді нарықта бастапқы өткізу (орналастыру) кезінде мынадай талаптар сақталуға тиіс:

1) генетикалық түрлендірілген организмдерді нарықта бастапқы өткізу (орналастыру) экологиялық қатерлер мен халықтың денсаулығы үшін қатерлерге бағалау жүргізілгеннен және генетикалық түрлендірілген организмдерді генетикалық түрлендірілген организмдер мен өнімдердің тізіліміне/тізбесіне енгізгеннен кейін ғана жүзеге асырылады;

2) генетикалық түрлендірілген организмдерді нарықта бастапқы өткізуге (орналастыруға) қатысты шешімдер қабылдау процесінде қандай жағдайда болсын мынадай ақпарат: генетикалық түрлендірілген организмнің жалпы сипаттамасы; генетикалық түрлендірілген организмдерді нарықта бастапқы өткізуді (орналастыруды)

жүзеге асыруды жоспарлайтын субъектінің атауы мен мекенжайы; генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдаланудың болжамды түрлері; экологиялық қатерлер мен халықтың денсаулығы үшін қатерлерді бағалау құжаттамасы; генетикалық түрлендірілген организмдердің жалпы сипаттамасы; экологиялық мониторинг жөніндегі ұсыныстарды қоса алғанда, қоршаған ортаға және/немесе халықтың денсаулығына әсерін болғызбау, азайту үшін көзделген шаралардың сипаттамасы; жұртшылықтың қатысу нәтижелері; генетикалық түрлендірілген организмдерді нарықта бастапқы өткізуді (орналастыруды) санкциялайтын шешімнің мазмұны және оның негіздемесі құпия болып саналмайды;

3) генетикалық түрлендірілген организмдердің бақылаусыз таралуына жол бермеу жөніндегі шаралар қамтамасыз етілуге тиіс.

6. Тұйық жүйелерде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалану деп қандай да бір кәсіпорынның, қондырғының немесе өзге де физикалық объектінің шегінде жүзеге асырылатын, оларға қатысты оқшаулаудың (тежеудің) арнайы шаралары пайдаланылатын, олардың сыртқы ортамен байланысын және оған әсерін тиімді шектейтін генетикалық түрлендірілген организмдерге байланысты кез келген қызмет түсініледі.

Тұйық жүйелерде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалану кезінде мынадай талаптар сақталуға тиіс:

1) микроорганизмдердің жаңа штаммдарын жасау және генетикалық түрлендірілген организмдерді шығару, микроорганизмдердің, оның ішінде генетикалық түрлендірілген микроорганизмдердің жасалған жаңа штаммдарының қауіпсіздігі (патогендігі, вируленттілігінің, уыттылығының және аллергендігінің болмауы) К е д е н о д а ғ ы
К о м и с с и я с ы н ы ң 2 0 1 0 ж ы л ғ ы
28 мамырдағы №299 шешімімен бекітілген "Санитариялық-эпидемиологиялық қадағалауға (бақылауға) жататын тауарларға қойылатын бірыңғай санитариялық-эпидемиологиялық және гигиеналық талаптарға" сәйкес берілген санитариялық-эпидемиологиялық сараптаманың оң қорытындысы болған кезде жүзеге асырылады.

2) тұйық жүйелерде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалануға қатысты шешімдер қабылдау процесінде қандай жағдайларда да мынадай ақпарат: генетикалық түрлендірілген организмнің жалпы сипаттамасы; тұйық жүйелерде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалануды жүзеге асыруды жоспарлайтын субъектінің атауы мен мекенжайы; тұйық жүйелерде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалануды жүзеге асыру жоспарланып отырған кәсіпорынның, қондырғының немесе өзге де физикалық объектінің орналасқан жері; қоршаған ортаға әсерді бағалау құжаттамасы; санитариялық-эпидемиологиялық сараптаманың қорытындысы; оқшаулаудың (тежеудің) арнайы шараларының сипаттамасы; генетикалық түрлендірілген организмдердің қоршаған ортаға абайсызда

босатылуына және қоршаған ортаға және (немесе) адам денсаулығына зиян келтіру қаупінің туындауына байланысты күтпеген/төтенше жағдайлар жағдайына арналған іс-шаралар жоспарының мазмұны; жұртшылықтың қатысу нәтижелері; тұйық жүйелерде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалануды санкциялайтын шешімнің мазмұны және оның негіздемесі құпия болып саналмайды;

3) генетикалық түрлендірілген организмдердің қоршаған ортаға абайсызда босатылуына жол бермеу жөніндегі шаралар қамтамасыз етілуге тиіс;

4) генетикалық түрлендірілген организмдердің қоршаған ортаға абайсызда босатылуына және қоршаған ортаға және (немесе) адам денсаулығына зиян келтіру қаупінің туындауына байланысты күтпеген/төтенше жағдайлар жағдайына арналған іс-шаралар жоспарлары әзірленуге тиіс.

7. Генетикалық түрлендірілген организмдерге байланысты қызмет қоршаған ортаға және (немесе) халықтың денсаулығына сөзсіз қатер төндірген жағдайда, мемлекеттік органдар қысқа мерзімде қауіп төнуі мүмкін жұртшылыққа мұндай қауіп-қатерден болатын шараларды қабылдау немесе залалды жеңілдету мүмкіндігін қамтамасыз етуі мүмкін қажетті ақпаратты таратады.

8. Генетикалық түрлендірілген өнімдер деп өндіру технологиясы кез келген кезеңде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалануды көздейтін өнімдер, оның ішінде ауыл шаруашылығы өнімдері, Тамақ өнімдері мен жем-шөп түсініледі.

Қазақстан Республикасында генетикалық түрлендірілген өнімдерді пайдалануға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мен халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік орган пайдалануға рұқсат етілген тізбесі аясында ғана жол беріледі.

9. Генетикалық түрлендірілген өнімдер генетикалық түрлендірілген организмдер мен өнімдердің тізіліміне (тізбесіне) енгізіледі.

10. Техникалық регламенттерге сәйкес таңбалауға генетикалық түрлендірілген организмдерден құралған немесе солардан тұратын немесе алынған барлық тамақ өнімдері, жемшөп пен жемшөп қоспалары жатады.

Таңбалаудың мақсаты тұтынушыларды өнімнің, жемшөптің және жем-шөп қоспаларының нақты қасиеттері туралы хабардар ету болып табылады.

Егер техникалық регламенттерге сәйкес таңбалау мүмкін болмаса немесе талап етілмесе, онда генетикалық түрлендірілген өнімнің нақты қасиеттері туралы ақпарат ілеспе құжаттарда көрсетіледі.

11. Ауыл шаруашылығы өнімін өндірушілер таңбалау арқылы олардың өнімін сатып алушының генетикалық түрлендірілген өнімді сатып алатыны туралы осы сатып алушыны хабардар етуге және олар өз өнімін жеткізетін сатып алушылардың тізілімін жүргізуге тиіс.

12. Мемлекеттік органдар генетикалық түрлендірілген тамақ өнімдерін, жемшөп пен жемшөп қоспаларын таңбалауға қойылатын қазіргі талаптар туралы ақпаратты таратуды қамтамасыз етеді.

Генетикалық түрлендірілген өнімдерді таңбалау жүйесі генетикалық түрлендірілген дезоксирибонуклеидтерді немесе белоктарды дайын тамақ өнімдерінде табу мүмкіндігіне негізделген.

13. Генетикалық түрлендірілген өнімдер мен организмдерді өндіру және пайдалану жөніндегі қызметті жүзеге асыратын тұлғаға:

1) генетикалық түрлендірілген өнімдердің қайдан және қайда түсетінін анықтау жүйесі мен рәсімдері болуына;

2) қоршаған ортаға әдейі шығаруға арналған генетикалық түрлендірілген организмдер үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органына олардың ерекшеліктері туралы толық ақпарат беруге;

3) тамаққа, азыққа немесе қайта өңдеуге арналған генетикалық түрлендірілген организмдер үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өнімнің құрамында болуы мүмкін генетикалық түрлендірілген организмдердің ерекшеліктерін сипаттай отырып, тек қана тамақ, азық ретінде немесе қайта өңдеу үшін пайдаланылуы ықтимал екендігі туралы декларацияны беруге;

4) генетикалық түрлендірілген организмдерден алынатын тамақ өнімдері мен жем-шөпке қатысты сатып алушыларды осы өнімнің генетикалық түрлендірілген организмдерден алынғаны туралы таңбалау арқылы хабардар етуге;

5) генетикалық түрлендірілген өнімдер мен организмдерді өндіру және пайдалану туралы ақпаратты бес жыл бойы сақтауға және оны қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органға олардың талаптары бойынша ұсынуға міндетті.

21-бөлім. Төтенше экологиялық жағдай аймақтары және экологиялық апат аймақтары

414-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала

1. Төтенше экологиялық жағдай – антропогендік қызмет немесе жаратылыстың табиғи процестері нәтижесінде халықтың денсаулығына және (немесе) табиғи экологиялық жүйелердің, өсімдіктер мен жануарлардың генетикалық қорларының жай-күйіне қауіп төндіретін қоршаған ортада тұрақты теріс өзгерістер болатын аумақ учаскесінде немесе акваторияда туындаған экологиялық ахуал болып табылады.

Осы тармақтың мақсаттары үшін халықтың денсаулығына қатер деп қоршаған ортаның ластануына байланысты денсаулықтың кері бұзылу жиілігінің ұлғаюы түсініледі.

2. Экологиялық зілзала – антропогендік қызмет немесе жаратылыстың табиғи процестері нәтижесінде халық денсаулығының елеулі нашарлауына, табиғи экологиялық жүйелердің бұзылуына және (немесе) өсімдіктер мен жануарлар дүниесі жай-күйінің нашарлауына әкеп соққан қоршаған ортаның терең орны толмас өзгерістері орын алған аумақ учаскесінде туындаған экологиялық ахуал.

Осы тармақтың мақсаттары үшін халық денсаулығының едәуір нашарлауы деп денсаулықтың өмірімен сыйыспайтын орны толмас бұзылу санының артуы, өлім себептері құрылымының өзгеруі және қоршаған ортаның ластануынан туындаған ерекше аурулардың пайда болуы, сондай-ақ қоршаған ортаның ластануына байланысты денсаулықтың қайталама бұзылу жиілігінің айтарлықтай артуы түсініледі.

3. Аумақты (акваторияны) төтенше экологиялық жағдай аймағына немесе экологиялық зілзала аймағына жатқызу қалыптасқан экологиялық ахуалдың себептерін айқындау және экологиялық қолайсыздық дәрежесін тұрақтандыру мен төмендету, антропогендік қызметтің қоршаған ортаға әсер ету деңгейін төмендету, қоршаған ортаны қалпына келтіру және халық денсаулығының жай-күйіне салдарды мейлінше азайту жөніндегі жедел шараларды жүргізу бойынша негізделген шұғыл шараларды әзірлеу мақсатында жүзеге асырылады.

415-бап. Жекелеген аумақтарды (акваторияларды) төтенше экологиялық жағдай аймағы немесе экологиялық зілзала аймағы деп жариялау тәртібі

1. Төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала болжанатын аумақты (акваторияны) зерделеу мақсатында комиссия құрылады.

2. Жергілікті атқарушы органдар мен өзге мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде:

1) болжанып отырған қолайсыз экологиялық ахуал аумағында тұратын тұрғындардың;

2) Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттары мен жергілікті өкілді органдардың;

3) коммерциялық емес ұйымдардың өтініштері негізінде комиссия құруға бастамашылық жасауға құқылы.

3. Комиссияның құрамына жергілікті өкілді органдардың депутаттары, қоршаған ортаны қорғау, білім беру, ғылым және ғылыми-техникалық қызмет, денсаулық сақтау, индустрия және сауда, энергетика және минералдық ресурстар, ауыл шаруашылығы, еңбек және халықты әлеуметтік қорғау саласындағы, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органдардың, тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органдарының өкілдері және басқа да мүдделі жеке және заңды тұлғалар кіреді.

4. Комиссия:

1) аумақтың экологиялық жай-күйін;

2) қолайсыз экологиялық ахуалдың туындау себептерін;

3) жұтаңданудың белгілі бір дәрежесіне ұшыраған аумақтың шекарасын;

- 4) залалды, болжанатын қолайсыз экологиялық ахуалдың нашарлау мүмкіндігін;
- 5) болжанатын қолайсыз экологиялық ахуалды жою жөніндегі қажетті шараларды;
- 6) болжанатын қолайсыз экологиялық ахуалдың туындауына себепші болған факторларды жою мақсатында оны жоюға қажетті құралдарды;
- 7) болжанатын қолайсыз экологиялық ахуалдың туындауына себепші болған антропогендік қызмет түрлерін айқындау мақсатында материалдарды жинауды және талдауды жүзеге асырады.

5. Қолда бар материалдар жеткіліксіз болған жағдайда комиссия тиісті мемлекеттік органға қосымша зерттеулер жүргізу қажеттігі туралы ұсыныс енгізеді.

6. Аумақты зерттеп-тексеру материалдары денсаулық сақтау, ғылым және ғылыми-техникалық қызмет және білім беру саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың қорытындысымен бірге мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға беріледі.

7. Мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысында аумақты төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала аймағы деп тану немесе танымау туралы қорытынды болуға тиіс.

8. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мемлекеттік экологиялық сараптамасының оң қорытындылары, сондай-ақ денсаулық сақтау, ғылым мен ғылыми-техникалық қызмет және білім беру салаларындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың қорытындылары негізінде аумақ:

1) төтенше экологиялық жағдай аймағы – Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен;

2) экологиялық зілзала аймағы Қазақстан Республикасының заңымен жарияланады.

9. Осы баптың 8-тармағында тізбеленген нормативтік құқықтық актілерде:

1) төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала аймақтарының шекаралары;

2) төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала аймағын жариялау мерзімдері;

3) төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала аймағының құқықтық режимі;

4) тиісті аумақтағы қолайсыз экологиялық ахуалды тұрақтандыру және оның дәрежесін төмендету жөніндегі шаралар не оларды әзірлеу қажеттілігіне сілтеме;

5) азаматтарды төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала салдарынан зардап шеккендер санатына жатқызу тәртібі және оларды әлеуметтік қорғау шаралары көрсетіледі.

10. Табиғи ресурстарды қалпына келтіру (молықтыру), қоршаған ортаның сапасын жақсарту, халыққа медициналық көмек көрсету жөніндегі іс-шаралар сараланған түрде әзірленеді және жүзеге асырылады.

416-бап. Аумақтардың экологиялық ахуалын бағалау

1. Аумақтардың экологиялық ахуалын бағалау өлшемшарттардың қосымша немесе қосалқы түрлерін пайдалана отырып, өлшемшарттардың негізгі түрлеріне сәйкес жүргізіледі.

2. Аумақтардың экологиялық ахуалын бағалау өлшемшарттары –халық денсаулығының және қоршаған орта жай-күйінің нашарлауын сипаттайтын көрсеткіштердің жиынтығы.

3. Төтенше экологиялық жағдай аймағын немесе экологиялық зілзала аймағын айқындау қолайсыз экологиялық ахуалдың неғұрлым жоғары дәрежесін көрсететін бір немесе бірнеше негізгі және қосымша көрсеткіштер бойынша жүзеге асырылады.

4. Аумақтардың экологиялық ахуалын бағалау өлшемшарттарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

417-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарындағы құқықтық режим

1. Белгілі бір аумақта төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзаланың құқықтық режимі белгіленген жағдайда мынадай шаралар:

1) қолайсыз экологиялық ахуалдың туындауына себепші болған объектілердің қызметін тоқтату не шектеу;

2) қоршаған орта компоненттерін қалпына келтіру (молайту), қоршаған ортаның сапасын жақсарту жөніндегі жедел шаралар;

3) халықты тұрақты немесе уақытша тұру үшін міндетті түрде үй-жайлар беріле отырып, олардың тұруы үшін қауіпті жерлерден көшіру;

4) карантинді белгілеу және басқа да міндетті санитариялық-эпидемияға қарсы іс-шараларды жүзеге асыру;

5) жануарлар ауырған, олардың қырылу қаупі төнген жағдайда оларға көмек көрсету жөніндегі қажетті жұмыстарды жүргізу;

6) көлік құралдарының келуінің және кетуінің ерекше режимін белгілеу, қозғалысын шектеу;

7) қызметі төтенше экологиялық жағдайды жоюға немесе халықтың тыныс-тіршілігін қамтамасыз етуге байланысты емес жаңа кәсіпорындар мен басқа да объектілерді салуға және жұмыс істеп тұрғандарын кеңейтуге уақытша тыйым салуды белгілеу;

8) қолайсыз экологиялық ахуал салдарынан зардап шеккен адамдар үшін тамақ өнімдерін бөлудің ерекше тәртібін енгізу;

9) экологиялық қауіптілігі жоғары деп танылған объектілерді салуға және олардың жұмыс істеуіне тыйым салу;

10) жиынтық қасиеттері және (немесе) жай-күйінің ерекшеліктері осы аймақтағы экологиялық жағдайды ушықтыруы мүмкін аса қауіпті (химиялық, радиоактивті, уытты, жарылғыш, жанғыш, биологиялық) заттарды, өсімдіктерді қорғау құралдарын қызметінде қолдануға уақытша тыйым салуды белгілеу;

11) сауықтыру, курорттық мақсаттағы объектілердің жұмыс істеуіне тыйым салу;

12) адамдар, өсімдіктер, жануарлар дүниесі және басқа да табиғи объектілерге жоғары экологиялық қауіп бар кез келген басқа қызметті жүзеге асыруға тыйым салу немесе шектеуенгізілуі мүмкін.

2. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары өз құзыреті шеңберінде төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарындағы құқықтық режимді және аумағы (акваториясы) төтенше экологиялық жағдай аймағы немесе экологиялық зілзала аймағы деп жарияланған және мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары қабылданған тиісті нормативтік құқықтық актіде көзделген іс-шаралардың орындалуын қамтамасыз етеді.

418-бап. Төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала салдарынан зардап шеккен адамдарға келтірілген зиянды өтеу

Төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала салдарынан зардап шеккен адамдардың өздеріне келтірілген зиянды өтеттіруге, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес әлеуметтік қорғалуға құқығы бар.

419-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарындағы экологиялық ахуалды мониторингілеу

1. Төтенше экологиялық жағдай аймақтарында және экологиялық зілзала аймақтарында, сондай-ақ оларға іргелес аумақтарда Қазақстан Республикасы мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттары негізінде қоршаған ортаның жай-күйін және халықтың денсаулығын арнайы қадағалауды және тиісті зерттеулерді қамтитын экологиялық ахуалға мониторинг жүргізіледі.

2. Төтенше экологиялық жағдай аймақтарындағы және экологиялық зілзала аймақтарындағы экологиялық ахуал мониторингінің объектілері:

1) төтенше экологиялық жағдайдың немесе экологиялық зілзаланың туындауына әкеп соққан факторлар;

2) төтенше экологиялық жағдай немесе экологиялық зілзала аймақтарының аумағындағы, сондай-ақ атмосфералық ауа, жерүсті және жерасты сулары, топырақ қабаты сапасының, радиологиялық көрсеткіштердің, сондай-ақ биологиялық әртүрліліктің мониторингін қоса алғанда, оларға іргелес жатқан аумақтардағы қоршаған орта жай-күйінің және халық денсаулығының теріс өзгерістері болып табылады.

420-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтары құқықтық режимінің қолданысын тоқтату

Мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы және экологиялық жағдайдың қалыпқа түсуі туралы куәландыратын зерттеп-тексеру материалдарының негізінде төтенше экологиялық жағдай аймағында құқықтық режимнің қолданысы – Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен, ал экологиялық зілзала аймағында құқықтық режимнің қолданысы Қазақстан Республикасы заңымен тоқтатылуы мүмкін.

421-бап. Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарында құқықтық режимді бұзғаны үшін жауапкершілік

Төтенше экологиялық жағдай және экологиялық зілзала аймақтарында құқықтық режимнің бұзылуына кінәлі жеке және заңды тұлғалар, мемлекеттік органдар және лауазымды адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапкершілікте болады.

АРНАЙЫ БӨЛІК

22-бөлім. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығы

422-бап. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығының мақсаттары

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың мақсаттары деп Қазақстан Республикасы мен өзге де мемлекеттердің, халықаралық ұйымдардың қоршаған ортаны қорғау мәселелері жөніндегі өзара көмек және бірлескен іс-қимылдарды үйлестіру, оның ішінде ақпарат алмасу танылады.

423-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың басымдықтары мен деңгейлері

1. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы халықаралық ынтымақтастыққа қатысуы мынадай:

1) әркімнің өз өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы қоршаған ортаға құқығын қамтамасыз ету;

2) Қазақстан Республикасының тұрақты дамуына қол жеткізу;

3) Қазақстан Республикасының ұлттық мүдделерін қорғау;

4) трансшекаралық ластануды болдырмау, төмендету және бақылау;

5) қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз ететін экологиялық талаптарды енгізу және қолдану негізінде еркін халықаралық сауда мен инвестицияларды дамыту және қолдау;

6) төтенше экологиялық жағдайлар кезінде халықаралық көмек көрсету;

7) трансшекаралық және өңірлік экологиялық проблемаларды шешу үшін халықаралық құқықтың нормалары мен қағидаттарын қолдану;

8) қоршаған ортаны қорғау және тұрақты даму саласындағы халықаралық бастамаларға қатысу;

9) қоршаған ортаны қорғау саласындағы ғылыми-техникалық ынтымақтастықты, бірлескен әзірлемелерді және нормативтерді, халықаралық және мемлекетаралық стандарттарды, жобалар мен мониторингті өзара тиімді негізде жүзеге асыру;

10) халықаралық жауапкершілік және трансшекаралық әсер етуден туындаған залалды жою басымдықтарына негізделеді.

2. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығының басымдықтары жаһандық, өңірлік, трансшекаралық және екіжақты деңгейлерде қамтамасыз етіледі.

424-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастық қағидаттары

1. Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау пайдалану саласындағы халықаралық ынтымақтастығы халықаралық құқық нормаларына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес мынадай:

- 1) халықаралық міндеттемелерді адал орындау;
- 2) мемлекеттердің өз табиғи ресурстарын игеруге егеменді құқығын құрметтеу;
- 3) халықаралық су құқығының жалпыға танылған қағидаттары мен нормалары ескеріле отырып, трансшекаралық су ағынының барлық елдерінің су ресурстарын әділ, орынды және өзара тиімді пайдалануға құқығын қамтамасыз ету;
- 4) тұрақты дамуға қол жеткізу үшін қоршаған ортаны қорғауды және әлеуметтік-экономикалық дамуды интеграциялау;
- 5) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын халықаралық экологиялық құқықтың қағидаттарын және нормаларын үндестіру;
- 6) Қазақстан Республикасының юрисдикциясынан тыс орналасқан басқа мемлекеттердің немесе аудандардың қоршаған ортасына залалды болдырмау жөніндегі шараларды қамтамасыз ету үшін мемлекеттің жауапкершілігі;
- 7) сақтық және превентивті алдын алу шараларын қабылдау;
- 8) халықаралық дауларды бейбіт жолмен шешу;
- 9) алдын ала хабардар ету және қоршаған ортаға ықтимал елеулі трансшекаралық әсер ете отырып, қызмет бойынша өзара консультациялар;
- 10) жаһандық, өңірлік, трансшекаралық, ұлттық және жергілікті деңгейлерде салынатын күш-жігердің өзара толықтырылуы;
- 11) қоршаған ортаның ластануына байланысты шығасылар үшін ластаушының жауапкершілігі қағидаттары негізінде жүзеге асырылады.

2. Қазақстан Республикасы инвестициялық жобаларды іске асыру, оның ішінде бірлесіп жүзеге асыру және қоршаған ортаны қорғау пайдалану саласындағы қызметті ұйымдастыруға нарықтық тәсілдерді енгізу арқылы заманауи технологияларды қолдану үшін инвестициялар тартуға қолайлы жағдай жасау бойынша күш-жігер жұмсайды.

425-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық шарттар

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың құқықтық нысаны халықаралық шарттар болып табылады.

2. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық шарттарды жасасу, орындау, өзгерту және тоқтату тәртібі Қазақстан Республикасының халықаралық шарттар туралы заңнамасында реттеледі.

3. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық шарттарды іске асыру:

1) олардың орындалуын қамтамасыз ету жөніндегі қажетті іс-қимылдар жоспарын әзірлеуді және бекітуді;

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық шарттың орындалуын қамтамасыз етуге жауапты мемлекеттік органды айқындауды;

3) Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық шарттарға қатысу тиімділігіне тұрақты талдау жүргізуді;

4) трансшекаралық рәсімдерді жүзеге асыруды қамтуы мүмкін.

426-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың экономикалық негізі

Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық ынтымақтастығының экономикалық негізін:

1) халықаралық ұйымдарға міндетті және ерікті жарналар;

2) халықаралық бағдарламаларды, форумдарды және өзге де халықаралық іс-шараларды қаржыландыруға қатысу;

3) трансшекаралық әсер ету нәтижесінде келтірілген залал үшін кінәлі тараптың мүліктік жауапкершілігі құрайды.

427-бап. Экологиялық құқық бұзушылықтар үшін халықаралық жауапкершілік

Экологиялық құқық бұзушылықтар, шектес мемлекеттердің қоршаған ортаға келтірілген залал, халықаралық шарттар бойынша міндеттемелердің сақталмағаны үшін халықаралық жауапкершілік шаралары – Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарының ережелеріне сәйкес, ал халықаралық шарттарда көрсетілген шаралар, сондай-ақ оларды қабылдау тәртібі көзделмеген жағдайда әдеттегі халықаралық құқықтың қолданылатын нормаларына сәйкес қолданылады.

428-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастықтың халықаралық және трансшекаралық рәсімдері

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастық тетігі Қазақстан Республикасының халықаралық шарттар бойынша міндеттемелерге сәйкес мынадай:

1) экологиялық ақпарат алмасу;

2) халықаралық және мемлекетаралық стандарттардың келісілген талаптары негізінде қоршаған ортаға бірлескен мониторинг жүргізу;

3) халықаралық маңызы бар биологиялық түрлер мен табиғи объектілерді айқындау және сақтау;

4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық реттеудің нысанасы болып табылатын белгілі бір қызмет түрлерін жүзеге асыруға алдын ала негізделген келісім алу;

5) қоршаған орта мен адам денсаулығына ықтимал қауіп төндіретін белгілі бір қызмет түрлеріне қатысты арнайы рұқсаттар беру;

6) қоршаған ортаға әсер етуді бірлесіп нормалау және оларды қолдану тиімділігін бағалау;

7) қоршаған ортаға трансшекаралық әсер етуді бағалау;

8) трансшекаралық әсердің ықтимал қаупі болған кезде төтенше жағдайлар туралы хабарлау;

9) тиісті бірлескен ден қою жоспарларын әзірлеуді қоса алғанда, трансшекаралық әсер ету қаупі бар төтенше жағдайлар кезінде басқа мемлекеттердің сұрау салуы бойынша көмек көрсету;

10) халықаралық міндеттемелердің орындалуы туралы ұлттық баяндамаларды дайындау және ұсыну;

11) арнайы уәкілетті халықаралық органдар жүргізетін халықаралық шарттар бойынша міндеттемелердің сақталуын бағалау;

12) Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі басқа мемлекеттердің немесе аудандардың қоршаған ортасына зиян келтіргені үшін жауапкершілік шараларын қолдану халықаралық және трансшекаралық рәсімдеріне қатысуын көздейді.

2. Халықаралық шарттарда белгіленген жағдайларда Қазақстан Республикасы осы баптың 1-тармағында көрсетілген қажетті рәсімдерді екіжақты және көпжақты ынтымақтастық негізінде әзірлейді.

3. Халықаралық ынтымақтастық тетігінің тиімді жұмысын қамтамасыз ету және осы баптың 1-тармағында көрсетілген рәсімдерді орындау мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі мен мемлекеттік органдар өздерінің құзыретіне сәйкес мемлекетаралық органдар құруға бастамашылық жасауға құқылы.

23-бөлім. Экологиялық құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілік және экологиялық дауларды шешу

429-бап. Экологиялық құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілік

1. Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын бұзу Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауапкершілікке әкеп соғады.

2. Әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тарту кінәлі адамдарды жол берілген бұзушылықтарды жою міндетінен босатпайды.

430-бап. Экологиялық дауларды шешу

1. Экологиялық даулар деп Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының бұзылуына немесе бұзылу қаупіне байланысты туындайтын даулар түсініледі.

2. Экологиялық даулар Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен реттелуге тиіс.

24-бөлім. Қорытынды және өтпелі ережелер

431-бап. Осы Кодексті қолданысқа енгізу тәртібі

1. Осы Кодекстің 433-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекс 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі.

2.Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы Экологиялық кодексінің (Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы, 2007 ж., № 1, 1-құжат; № 20, 152-құжат; 2008 ж., № 21, 97-құжат; № 23, 114-құжат; 2009 ж., № 11-12, 55-құжат; № 18, 84-құжат; № 23, 100-құжат; 2010 ж., № 1-2, 5-құжат; № 5, 23-құжат; № 24, 146-құжат; 2011 ж., № 1, 2, 3, 7-құжаттар; № 5, 43-құжат; № 11, 102-құжат; № 12, 111-құжат; № 16, 129-құжат; № 21, 161-құжат; 2012 ж., № 3, 27-құжат; № 8, 64-құжат; № 14, 92, 95-құжаттар; № 15, 97-құжат; № 21-22, 124-құжат; 2013 ж., № 9, 51-құжат; № 12, 57-құжат; № 14, 72, 75-құжаттар; 2014 ж., № 1, 4-құжат; № 2, 10-құжат; № 7, 37-құжат; № 10, 52-құжат; № 12, 82-құжат; № 14, 84-құжат; № 19-I, 19-II, 96-құжат; № 21, 122-құжат; № 23, 43-құжат; № 24, 145-құжат; 2015 ж., № 8, 42-құжат; № 11, 57-құжат; № 20-IV, 113-құжат; № 20-VII, 115-құжат; № 22-I, 141-құжат; № 22-II, 144-құжат; № 22-V, 156-құжат; 2016 ж., № 1, 2-құжат; № 6, 45-құжат; № 7-II, 56, 57-құжаттар; № 8-II, 71, 72-құжат; № 24, 124-құжат; 2017 ж., № 4, 7-құжат; № 7, 14-құжат; № 9, 17-құжат; № 12, 34-құжат; № 23-III, 111-құжат; № 23-V, 113-құжат; 2018 ж., № 10, 32-құжат; № 19, 62-құжат; № 24, 93-құжат[...]) күші жойылды деп танылсын.

432-бап. Осы Кодексті қолдану тәртібі

2-бап. Осы Кодекс қолданысқа енгізілгеннен кейін туындаған құқықтық қатынастарға қолданылады.

3-бап. Осы Кодекс қолданысқа енгізілгенге дейін қабылданған қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды молайту және пайдалану саласындағы қатынастарды реттейтін нормативтік құқықтық актілер осы Кодекске ол қолданысқа енгізілген күні сәйкес келтірілуге тиіс және сол кезге дейін осы Кодекске қайшы келмейтін бөлігінде қолданылады.

433-бап. Өтпелі ережелер

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган 2024 жылғы 1 қаңтардан кешіктірмей экологиялық сапа нормативтерін әзірлеуді және бекітуді қамтамасыз етеді.

Экологиялық сапа нормативтері бекітілгенге дейін тиісті қатынастарды реттеу кезінде экологиялық сапа нормативтерінің орнына Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасына сәйкес халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік орган бекіткен гигиеналық нормативтер, сондай-ақ табиғи ресурстардың тиісті түрі (Қазақстан Республикасының су, орман, жер заңнамасы, Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы заңнамасына сәйкес) бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес белгіленген болса, табиғи ресурстар жай-күйінің нормативтері қолданылады.

2. 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін берілген мемлекеттік экологиялық сараптаманың немесе ведомстводан тыс кешенді сараптаманың оң қорытындылары олардың қолданылу мерзімі ішінде өз күшін сақтайды. 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін берілген мемлекеттік экологиялық сараптаманың немесе ведомстводан тыс кешенді

сараптаманың қолданыстағы оң қорытындылары бар межеленіп отырған қызмет жобаларына қатысты қоршаған ортаға әсер етуді бағалау немесе осы Кодекстің ережелеріне сәйкес межеленіп отырған қызметке әсер етудің скринингін жүргізу талап етілмейді.

3. 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін пайдалануға берілген объектілердің немесе 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін пайдалануға берілмеген объектілерге қатысты мемлекеттік экологиялық сараптаманың немесе ведомстводан тыс кешенді сараптаманың оң қорытындылары берілген объектілердің Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы Экологиялық кодексіне сәйкес арнайы табиғат пайдалану субъектілері болып танылған операторлары 2021 жылғы 1 ақпаннан кешіктірмей қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға тиісті объектілерді осы Кодекстің ережелеріне сәйкес I, II, III және IV санаттарға жатқызу мақсатында өтініш беруге міндетті.

Осы Кодекстің талаптарына сәйкес өтініштің нысанын, оны қарау және объектінің санатын айқындау тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

4. Осы Кодекстің кешенді экологиялық рұқсаттың міндетті болуы туралы талаптары 2025 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі және 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін пайдалануға берілген I санаттағы объектілерге және осы тармақтың үшінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, жобалары бойынша 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін мемлекеттік экологиялық сараптаманың немесе ведомстводан тыс кешенді сараптаманың оң қорытындысы берілген пайдалануға берілмеген I санаттағы объектілерге қолданылмайды.

Осы Кодекске сәйкес кешенді экологиялық рұқсатты ерікті түрде алу жағдайларын, сондай-ақ осы тармақтың үшінші бөлігінде, осы баптың 5, 8-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген I санаттағы объектілерге қатысты әсер етуге экологиялық рұқсаттың болуы міндетті болып табылады. I санаттағы осындай объектілер үшін әсер етуге экологиялық рұқсаттар беруді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Кешенді экологиялық рұқсат алу жобалары 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін берілген мемлекеттік экологиялық сараптаманың немесе ведомстводан тыс кешенді сараптаманың қолданыстағы оң қорытындысы жоқосы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген объектілерді реконструкциялау межеленіп отырған жағдайда міндетті болып табылады. I санаттағы объектіні реконструкциялау деп объектіні кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, жаңғырту, қайта жоспарлау, қайта жабдықтау, қайта бейіндеу арқылы оның пайдаланылу мақсатын, техникалық және технологиялық сипаттамаларын немесе шарттарын елеулі өзгерту түсініледі.

5. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы Экологиялық кодексіне сәйкес 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін берілген кешенді экологиялық рұқсаттар, оның

ішінде онда көрсетілген технологиялық үлес нормативтері 2025 жылғы 1 қаңтарға дейін өз күшін сақтайды.

6. Ең озық қолжетімді техникалар бойынша бюро функцияларын жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған ұйым 2023 жылғы 1 шілдеге дейін ең озық қолжетімді техникаларды қолданудың барлық салалары бойынша ең озық қолжетімді техникалар бойынша анықтамалықтарды әзірлеуді қамтамасыз етеді.

7. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган 2023 жылғы 31 желтоқсаннан кешіктірмей ең озық қолжетімді техникаларды қолданудың барлық салалары бойынша Ең озық қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларды бекітуді қамтамасыз етеді.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Ең озық қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларды бекіткенге дейін объектілер операторлары кешенді экологиялық рұқсат алған және технологиялық нормативтерді негіздеген кезде Қоршаған ортаның ластануын кешенді бақылау және болдырмау жөніндегі Еуропа бюросы шеңберінде әзірленген, ең озық қолжетімді техникаларды қолданудың тиісті салалары бойынша ең озық қолжетімді техникалар жөніндегі анықтамалықтарға, сондай-ақ ең озық қолжетімді техникаларды қолданудың тиісті салалары бойынша ең озық қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындылар белгілеу туралы Еуропа комиссиясының шешімдеріне сілтеме жасауға құқылы.

Осы тармақтың екінші бөлігіне сәйкес берілген кешенді экологиялық рұқсаттарда белгіленген технологиялық нормативтер қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен, ең озық қолжетімді техникаларды қолданудың тиісті салалары бойынша Ең озық қолжетімді техникалар жөніндегі қорытындыларда белгіленген ең озық қолжетімді техникаларды қолдануға байланысты технологиялық көрсеткіштерге сәйкес келген жағдайда жарамды және олардың қолданысы мерзімі ішінде өз күшін сақтайды.

8. Осы Кодекс қолданысқа енгізілген күннен бастап I немесе II санаттағы объектілерге жатқызылған объектілерде қызметін жүзеге асыратын операторлар 2021 жылғы 1 қаңтарға дейін алған қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттар, эмиссиялар нормативтері (бұдан әрі – рұқсаттар мен құжаттар) осындай рұқсаттар мен құжаттардың қолданылу мерзімі өткенге дейін не осы Кодекске сәйкес экологиялық рұқсат алған күнге дейін қолданылады.

9. 2021 жылғы 1 қаңтардан кейін пайдалануға берілетін, мемлекеттік экологиялық сараптаманың немесе ведомстводан тыс кешенді сараптаманың оң қорытындысын не Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы Экологиялық кодексіне сәйкес қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат алған I немесе II санаттағы объектілердің операторлары осы Кодекске сәйкес 2021 жылғы 31 желтоқсаннан кешіктірмей экологиялық рұқсат алуға міндетті.

10. Осы Кодекс қолданысқа енгізілген күнге дейін пайдалануға берілген және осы баптың 3-тармағына сәйкес осы Кодекс қолданысқа енгізілген күннен бастап III санаттағы объектілерге жатқызылған объектілердің операторлары 2021 жылғы 31 желтоқсаннан кешіктірмей осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға теріс әсер ету туралы декларацияны беруге міндетті.

11. Осы баптың 3-тармағына сәйкес III және IV санаттағы объектілерге жатқызылған объектілердің операторлары алған қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттардың, эмиссиялар нормативтерінің қолданысы:

1) III санаттағы объектілерге осы Кодекске сәйкес қоршаған ортаға теріс әсер ету туралы декларация берілген күні тоқтатылады;

2) IV санаттағы объектілерге 2021 жылғы 1 қаңтардан бастап тоқтатылады.

12. Қолданыстағы стационарлық көз және (немесе) I санаттағы объектіде орналасқан қолданыстағы стационарлық көздер жиынтығы осы Кодекске сәйкес кешенді экологиялық рұқсатта белгіленген эмиссиялар нормативтерін және (немесе) технологиялық нормативтерді сақтауы мүмкін болмаған кезде кешенді экологиялық рұқсатқа қосымша ретінде 10 жылдан аспайтын мерзімге экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы келісіледі және мұндай I санаттағы объектіге қатысты экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын орындау кезеңінде осындай объектіге қатысты 2021 жылғы 1 қаңтарда қолданылатын қоршаған ортаға эмиссияларға арналған рұқсатқа сәйкес эмиссиялар нормативтері қолданылады.

Қолданыстағы стационарлық көз және (немесе) II санаттағы объектіде орналасқан қолданыстағы стационарлық көздердің жиынтығы, осы Кодекске сәйкес әсер етуге экологиялық рұқсатта белгіленген эмиссиялар нормативтерін сақтауы мүмкін болмаған кезде экологиялық рұқсатқа қосымша ретінде қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары келісіледі және осы Кодекске сәйкес бекітілген қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын орындау кезеңінде мұндай II санаттағы объектіге қатысты 2021 жылғы 1 қаңтарда қолданылатын осындай объектіге қатысты қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсатқа сәйкес эмиссиялар нормативтері қолданылады.

Қолданыстағы объектілер деп 2021 жылдың 1 қаңтарына дейін пайдалануға берілген объектілер түсініледі.

2021 жылғы 1 қаңтарда қолданылатын қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсатқа сәйкес эмиссиялар нормативтері экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасында немесе қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарында бекітілген, объект операторының белгіленген эмиссиялар нормативтеріне және (немесе) технологиялық нормативтерге кезең-кезеңімен қол жеткізу мақсатында эмиссиялар көрсеткіштерін төмендету жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру жөніндегі міндеттемелері ескеріле отырып қолданылады.

Экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасы (I санаттағы объектілер үшін) және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары (II санаттағы объектілер үшін)

осы Кодекске сәйкес белгіленген эмиссиялар нормативтері мен технологиялық нормативтерге қол жеткізу кестесін қамтуға тиіс.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарының қолданысы кезеңінде объектінің операторы қол жеткізуге тиіс қоршаған ортаға теріс әсеретуді төмендету көрсеткіштерін және осындай көрсеткіштерге кезең-кезеңімен қол жеткізу кестесін қамтуы тиіс.

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асыру мерзімі жеті жылдан аспауға тиіс және ұзартылмайды.

Эмиссияларды төмендету жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру кезеңінде эмиссиялар нормативтері қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарында немесе экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасында көзделген қоршаған ортаға эмиссиялардың көлемін немесе массасын азайтудың жоспарланатын көрсеткіштеріне сәйкес кезең-кезеңімен түзетіледі.

Осы Кодекске сәйкес экологиялық рұқсатта белгіленген эмиссиялар нормативтерін және (немесе) технологиялық нормативтерді сақтау оператор үшін осы Кодекске сәйкес бекітілген экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламасын (I санаттағы объектілер үшін) немесе қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын (II санаттағы объектілер үшін) іске асыру мерзімі аяқталған күннен кейінгі күннен бастап міндетті болады.

13. Тиісті экологиялық рұқсатқа қосымша болып табылатын бекітілген графикке сәйкес осы Кодекс қолданысқа енгізілген күннен бастап I санаттағы объектілер үшін – он жыл немесе II санаттағы объектілер үшін үш жыл ішінде пайдаланудан түпкілікті шығарылуға жататын I немесе II санаттағы объектілерге қатысты 2021 жылғы 1 қаңтарда қолданылатын қоршаған ортаға эмиссияға рұқсатқа сәйкес эмиссиялар нормативтері қолданылады.

Осы тармақтың бірінші бөлігіне сәйкес I немесе II санаттағы объектілерді пайдаланудан шығару жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру кезеңінде қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарларына эмиссиялар нормативтеріне қол жеткізу жөніндегі іс-шараларды енгізу және экологиялық тиімділікті арттыру бағдарламаларын әзірлеу талап етілмейді.

14. Осы Кодекстің 32-бабының 4-тармағы 3) тармақшасының мақсаттары үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекс қолданысқа енгізілген күннен бастап үш жылдан кешіктірілмейтін мерзімде тиісті нұсқаулық-әдістемелік құжаттарды, оның ішінде ауыр металдар мен орнықты органикалық лаптағыштардың эмиссияларын есептеу әдістемесін бекітеді.

15. Осы Кодекстің міндетті стратегиялық экологиялық бағалауды жүргізуге қатысты ережелері 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі.

16. I санаттағы қолданыстағы объектілерге қатысты осы Кодекстің 158-бабының 5 және 6-тармақтарында белгіленген мерзімдер 2021 жылдың 1 қаңтарынан басталады.

25-бөлім. Қосымшалар

№ 1 қосымша

1-бөлім. Қоршаған ортаға әсер етуін бағалау жүргізу міндетті болып табылатын қызмет түрлерінің тізбесі

1. Энергетика:

1.1. мұнай өңдеу зауыттары (шикі мұнайдан жасалған жанар-жағармай материалдарын ғана өндіру жөніндегі кәсіпорындарды қоспағанда);

1.2. газ өңдеу зауыттары;

1.3. тәулігіне өнімділігі 500 және одан астам тонна көмірді және битуминозды тақтатастарды газдандыру және сұйылтуға арналған қондырғылар;

1.4. көмірді немесе электрографитті күйдіру немесе графиттеу жолымен жоғары температурада карбонизациялау (құрғақ айдау) жолымен көміртегін өндіруді қоса алғанда, тас көмірді немесе битуминозды тақтатастарды термиялық немесе химиялық өңдеу бойынша қондырғылар;

1.5. жылу қуаты 300 мегаватт (МВт) немесе одан жоғары жылу электр станциялары және отынды жағуға арналған басқа да қондырғылар;

1.6. атом электр станциялары және басқа да атом реакторлары, осындай электр станцияларын немесе реакторларды бөлшектеуді немесе пайдаланудан шығаруды қоса алғанда (ең жоғары қуаты 1 киловаттан (кВт) тұрақты жылу жүктемесінен аспайтын, бөлінетін және жаңғыртатын материалдарды өндіруге және конверсиялауға арналған зерттеу қондырғыларын қоспағанда);

1.7. сәулеленген ядролық отынды өңдеуге арналған қондырғылар;

1.8. мыналарға:

1.8.1. ядролық отын өндіру немесе байыту үшін;

1.8.2. сәулеленген ядролық отынды немесе жоғары радиоактивті қалдықтарды өңдеу үшін;

1.8.3. сәулеленген ядролық отынды түпкілікті жою үшін;

1.8.4. тек қана радиоактивті қалдықтарды түпкілікті жою үшін;

1.8.5. сәулеленген ядролық отынды немесе радиоактивті қалдықтарды өндірістік объект аумағынан тыс басқа жерлерде ұзақ мерзімді (10 жылдан астам кезеңге жоспарланған) сақтауға арналған қондырғылар.

2. Жер қойнауын пайдалану:

2.1. газ жағдайында тәулігіне 500000 текше метр және мұнай жағдайында тәулігіне 500 тоннадан асатын шығарылған мөлшері мұнай және табиғи газды коммерциялық жағдайда өндіру, барлау бойынша;

2.2. 150 гектардан асатын участок бетінде шымтезекті алу немесе 25 гектардан асатын аумақта пайдалы қатты қазбаларды өндіру және карьерлер өндіру;

2.3. жер қойнауынан алынған пайдалы қатты қазбаларды бастапқы өңдеу (байыту) ;

2.4. асбест өндіру объектілері;

3. Металдарды өндіру және өңдеу:

3.1. металл кендерін күйдіруге немесе агломерациялауға арналған қондырғылар (сульфидті кенді қоса алғанда);

3.2. шойын мен болатты бастапқы балқытатын біріктірілген кәсіпорындар (комбинаттар);

3.3. кеннен қышқылдандырылмаған түсті металдарды, металлургиялық, химиялық немесе электролиттік процестер арқылы концентраттарды немесе қайталама шикізат материалдарын өндіруге арналған қондырғылар;

4. Кенсіз минералды заттарды қайта өңдеу:

4.1. асбест пен құрамында асбест бар бұйымдарды өңдеуге және өзгертуге арналған объектілер:

4.1.1. асбест цемент бұйымдары үшін – бір жылдағы өндірісі 20 мың тоннадан астам дайын өнім өндірісі;

4.1.2. фрикциялық материалдар үшін – бір жылдағы өндірісі 50 тоннадан астам дайын өнім өндірісі;

4.1.3. асбесті өзгедей пайдалану үшін – жылына 200 тоннадан астам тұтыну.

5. Химия өнеркәсібі:

5.1. интеграцияланған химиялық кәсіпорындар (зауыттар) – бірнеше технологиялық кезендер қосылған және химиялық өзгерту процестерін қолдана отырып, өнеркәсіптік масштабтарда мынадай заттарды өндіру үшін бір-бірімен функционалды байланысқан технологиялық қондырғылардың жиынтығы:

5.1.1. Мынадай:

қарапайым көмірсутектер (линиялық немесе циклдік, қаныққан немесе қанықпаған, алифаттық немесе хош иісті);

құрамында оттегі бар көмірсутектері (спирттер, альдегидтер, кетондар, карбонды қышқылдар, күрделі эфирлер, ацетаттар, қарапайым эфирлер, тотықтар, эпоксидті смолалар);

күкіртті көмірсутектер;

азотты көмірсутектер (аминдер, амидтер, азоттың қосылысы, нитро қосылыстар, нитрилдер, цианаттар, изоцианаттар);

құрамында фосфор бар көмірсутектер;

галогенделген көмірсутектер;

органометалдық қосылыстар;

негізгі пластикалық материалдар (полимерлер, синтетикалық талшықтар және целлюлоза базасындағы талшықтар);

синтетикалық каучук;

бояулар мен пигменттер;

беткі - белсенді заттар сияқты негізгі органикалық химиялық заттарды өндіру;

5.1.2. Мынадай:

аммиак, хлор немесе хлорлы сутек, фтор немесе фторлы сутек, көміртек оксидтері, күкірт қосылыстары, азот оксидтері, сутек, күкірт диоксиді, көміртек хлор қышқылы сияқты газдар;

хромды қышқыл, фторлы сутек қышқылы, азот қышқылы, хлорлы-сутекті қышқыл, күкірт қышқылы, олеум, күкірт қышқылы сияқты қышқылдар;

аммоний гидроқышқылы, калий гидроқышқылы, натрий гидроқышқылы сияқты сілтілер;

хлорлы аммоний, хлорлықышқыл калий, көмірқышқылды калий, көмірқышқылды натрий, перборат, азотқышқылды күміс сияқты тұздар;

металл еместер, металл қышқылдары немесе басқа органикалық емес қосылыстар, кальций карбиді, кремний карбиді сияқты негізгі органикалық емес заттар өндірісі;

5.1.3. фосфор, азот немесе калий минералды тыңайтқыштар (қарапайым немесе күрделі тыңайтқыштар);

5.1.4. пестицидтер мен биоцидтер;

5.1.5. биологиялық немесе химиялық процестер қолданылатын негізгі фармацевтикалық өнімдер;

5.1.6. жарылғыш заттар;

6. Қалдықтарды басқару:

6.1. қауіпті қалдықтарды жағу (инсинерациялау), химиялық өңдеу немесе полигонда көму жолымен жою бойынша объектілер;

6.2. тәулігіне 100 тоннадан асатын қауіпсіз қалдықтарды жоюды өртеу (инсинерациялау) немесе химиялық өңдеу арқылы жойылатын объектілер;

7. Целлюлоза-қағаз өндірісі:

7.1. Мыналарға:

7.1.1. ағаштан немесе соған ұқсас талшықты материалдардан целлюлоза өндіруге;

7.1.2. тәулігіне 200 тоннадан асатын өндірістік қуаты бар қағаз және картон өндіруге арналған өнеркәсіптік қондырғылар;

8. Автомобиль, теміржол және әуе көлігі:

8.1. алыс қатынастағы теміржол желілерін салу;

8.2. негізгі ұшу - қону алаңының ұзындығы 2100 метр немесе одан да асатын әуежайлар құрылысы;

8.3. үздіксіз ұзындығы 10 км немесе одан асатын I техникалық санаттағы жалпы пайдаланымдағы жаңа автомобиль жолдарын және (немесе) қолданыстағыларын реконструкциялау;

9. Су көлігі:

9.1. су сыйымдылығы 1350 тоннадан асатын кемелердің өтуіне рұқсат беретін ішкі су жолдары және ішкі кеме қатынасына арналған порттар;

9.2. су сыйымдылығы 1350 тоннадан асатын кемелерді қабылдай алатын жағалау және шығару порттарымен (паром өткелдерінің айлақтарын қоспағанда) байланысты сауда порттары, тиеуге және түсіруге арналған айлақтар.

10. Су ресурстарын басқару:

10.1. өзен бассейндері арасындағы су ресурстарын бұру жөніндегі жұмыстар, бұл ретте мұндай бұру су жетімсіздігін болдырмауға бағытталған және орны ауыстырылатын су көлемі жылына 100 млн. текше метрден (су құбыры ауызсуын ағызуды қоспағанда);

10.2. өзен бассейндері арасындағы су ресурстарын бұру су құбыры ауызсу жүргізетін ауыстырудан басқа барлық жағдайларда бассейннен көп жылғы орта ағынмен суды жинау жылына 2000 млн. текше метрден асатын ауыстырылатын су мөлшері 5%-нан асады;

11. Ұсталған немесе сақталатын судың жаңа немесе қосымша мөлшері 10 млн. м³ астам суды ұстауға немесе тұрақты сақтауға арналған бөгеттер мен басқа да объектілер.

12. Жыл сайынғы көлемі 10 млн. м³-ге тең немесе одан астам алынатын немесе толықтырылатын суы бар жерасты суларын жинау немесе жерасты суларының жасанды жүйелері.

13. 100 мың адам көлеміндегі халық санының баламасынан артатын мөлшердегі елді мекендердің сарқынды суларын тазалауға арналған қондырғылар.

14. Диаметрі 800 мм-ден асатын және ұзындығы 40 км-ден асатын газды, мұнайды немесе химиялық заттарды тасымалдауға арналған құбыр жолдар.

15. Мыналарға:

15.1. құстар үшін 100000 орынан астам;

15.2. бордақылайтын шошқаларға 3000 орын (30 кг салмақтан артық); немесе

15.3. аналық шошқалар үшін 900 орынға есептелген құс немесе шошқаларды қарқынды өсіретін объектілер.

16. Кернеуі 220 киловатт немесе одан жоғары және ұзақтығы 15 километрден асатын әуедегі электр берілісінің желілерін салу

17. Сыйымдылығы 200 000 тонна немесе одан асатын мұнай, мұнай-химия немесе химиялық өнімдерді сақтауға арналған қондырғылар, сондай-ақ белсенді сақтау көлемі 150 000 000 м³-ден астам табиғи газды жерасты сақтауға арналған қондырғылар

18. Өзге қызмет түрлері:

18.1. өңдеу көлемі күніне 12 тоннадан асатын былғары мен терілерді илеуге арналған қондырғылар;

18.2. тамақ өнімдерін өндіру мақсатында өңдеу және қайта өңдеу:

18.2.1. күніне 75 тоннадан асатын дайын өнім бойынша қуаты бар мал шикізаты (сүттен басқа) ;

18.2.2. сүтті өңдеу және қайта өңдеу кезінде алынатын сүттің мөлшері тәулігіне 200 тоннадан астам (орташа көрсеткіш жыл сайынғы негізде);

18.3. жануарлардың өлекселерін немесе мал шаруашылығы қалдықтарын жоюға және (немесе) кәдеге жаратуға арналған қайта өңдеу қуаты күніне 10 тоннадан асатын қондырғылар;

18.4. сағатына 150 килограммнан астам немесе жылына 200 тоннадан астам өндірістік қуаты бар, органикалық еріткіштерді пайдалана отырып заттарды, бұйымдарды немесе өнімдерді беткі өңдеу, атап айтқанда әрлеуге, басуға, жабуға, майсыздандыруға, гидрооқшаулауға, калибровкауға, бояуға, тазалауға немесе дымқылдауға арналған қондырғылар.

Ескертпе: Осы Кодекстің қоршаған ортаға әсерді міндетті бағалауды жүргізу жөніндегі талаптары, егер олардың қоршаған ортаға немесе денсаулыққа елеулі зиянды әсер ету ықтималдығы анықталмаса, екі жылдан кем уақыт ішінде тек айрықша және негізгі жаңа әдістер немесе өнімдерді зерттеу, әзірлеу және тексеру мақсаттарында жүзеге асырылатын жоғарыда аталған қызмет түрлерінің бір де біреуіне қолданылмайды.

2-бөлім. Скрининг рәсімін жүргізу міндетті болып табылатын көзделген қызмет түрлерінің тізбесі (осы Қосымшаның 1-тарауына енгізілген қызмет түрлерін қоспағанда)

1. Энергетика:

1.1. өнімділігі тәулігіне 50 тонна және одан астам көмірді, битуминозды тақтатастарды, отынның өзге де түрлерін газдандыруға және сұйылтуға арналған қондырғылар;

1.2. өнімділігі жылына 1 миллион тонна және одан астам көмірді (тас және қоңыр) қайта өңдеу қондырғылары;

1.3. жүргізілетін жылу қуаты 50 мегаватт (МВт) немесе одан жоғары жылу электр станциялары және отынды жағуға арналған басқа да қондырғылар

1.4. қуаты 50 МВт және одан жоғары электр энергиясын, бу мен ыстық суды өндіруге арналған өнеркәсіптік қондырғылар;

1.5. жалпы белгіленген қуаты 50 және одан астам мегаватты (МВт) немесе жеке энергетикалық қондырғының белгіленген қуаты 10 және одан астам мегаватты (МВт) құрайтын су электр станциялары;

1.6. биіктігі 50 метрден астам дінгекті электр энергиясын өндіруге арналған жел энергиясын пайдалануға арналған құрылысжайлар (жел диірмендері);

1.7. таскөмірді және қоңыр көмірді өнеркәсіптік брикеттеу;

1.8. радиоактивті қалдықтарды өңдеуге және сақтауға арналған құрылысжайлар;

2. Жер қойнауын пайдалану:

2.1. көмірсутекті барлау және өндіру;

2.2. карьерлер және пайдалы қатты қазбаларды ашық өндіру; жылына 100 000 тоннадан астам көмірді ашық өндіру, жылына 200 000 тоннадан астам лигнит өндіру;

2.3. барлау учаскесінде бір мың текше метрден астам көлемдегі тау-кен массасын алу және топырақ орнын ауыстыру арқылы пайдалы қатты қазбаларды барлау;

2.4. механикаландыру құралдарын қолдану арқылы, өзен арналарында немесе су қоры жерлерінде жүргізілетін алтын кен іздеушілік бойынша кез келген жұмыстар;

2.5. жылына 10 000 тоннадан астам кең таралған пайдалы қазбаларды өндіру және өңдеу;

2.6. жерасты өндіру;

2.7. топырақты қазу арқылы пайдалы қазбаларды теңіз немесе өзен арқылы өндіру;

2.8. тас көмірді, мұнайды, табиғи газ бен кенді, сондай-ақ жанғыш тақтатастарды өндіруге арналған жерүсті өнеркәсіптік құрылысжайлары;

2.9. терең бұрғылау (топырақтың тұрақтылығын зерттеуге арналған бұрғылауды қоспағанда), атап айтқанда:

2.9.1. тереңдігі 200 метр және одан астам геотермалды ұңғымаларды бұрғылау;

2.9.2. ядролық қалдықтарды сақтау үшін бұрғылау;

2.9.3. сумен жабдықтау үшін 200 метр және одан астам тереңдікте бұрғылау.

3. Металдарды өндіру және өңдеу:

3.1. өнімділігі сағатына 2,5 тонна үздіксіз құюды қоса алғанда, қайта құйылған шойын немесе болатты (бастапқы немесе қайталама балқыту) ыстықтай илемдейтін қондырғылар;

3.2. қара металдарды өңдеуге арналған қондырғылар:

3.2.1. қуаты сағатына 20 тонна шикі болатты ыстықтай илемдейтін орнақтар;

3.2.2. бір балға энергиясы 50 килоджоульден (кДж) астам, ал тұтынылатын жылу қуаты 20 мегаваттан (МВт) астам ұста балғалары;

3.2.3. сағатына 2 тоннадан астам шикі болатты бере отырып қорғаныш тозаңдатылған металл жабындарды жағу;

3.2.4. өндірістік қуаты тәулігіне 20 тоннадан асатын қара металдарды құю;

3.3. Мыналар:

3.3.1. балқытуға арналған, оның ішінде легирлеуді, түсті металдарды (бағалы металдарды қоспағанда), оның ішінде балқыту қуаты төмендегілерден тұратын рекуперациялық өнімдерді (рафинирлеу, құю өндірісі және т. б.) қоса алғанда:

тәулігіне 4 тонна – қорғасын және кадмий үшін; немесе

тәулігіне 20 тонна – барлық басқа түсті металдар үшін қондырғылар;

3.3.2. өңдеу үшін пайдаланылатын күбілердің көлемі 30 м³-ден астам электролиттік немесе химиялық процестерді пайдалана отырып, металдар мен пластикалық материалдар бетін өңдеу;

3.4. автомобильдер өндіру және өнеркәсіптік құрастыратын кәсіпорындар;

3.5. автомобиль қозғалтқыштарын өндіретін кәсіпорындар;

- 3.6. верфтер (кеме жасау және кеме жөндеу өндірістері);
- 3.7. ұшақтарды, тікұшақтарды өндіру және жөндейтін кәсіпорындар;
- 3.8. теміржол көлік құралдарын, цистерналарды жасайтын кәсіпорындар;
- 3.9. теміржол жабдықтары өндірісі;

3.10. өндірістік ауданы 100 м²-ден астам жарылыспен қалыптау қолданылатын цехтар;

4. Кенсіз минералдық заттарды өңдеу:

- 4.1. өндірістік қуаты жылына 15 мың тонна және одан астам цемент зауыттары;
- 4.2. өндірістік қуаты тәулігіне 500 тоннадан астам айналмалы күйдіру пештерінде немесе өндірістік қуаты тәулігіне 50 тоннадан астам айналмалы күйдіру пештерінде немесе өндірістік қуаты тәулігіне 50 тоннадан астам басқа да пештерде цемент клинкерін өндіруге арналған қондырғылар;
- 4.3. асбест өндіретін және асбест бұйымдарын дайындайтын кәсіпорындар
- 4.4. балқыту қуаты тәулігіне 20 тонна және одан астам шыны және шыны талшығын өндіруге арналған қондырғылар;
- 4.5. тәулігіне 20 тонна және одан астам балқыту қуаты бар минералдық талшықтар өндірісін қоса алғанда, минералдық заттарды балқыту жөніндегі қондырғылар;
- 4.6. күйдіру жолымен қыш өнімдерін өндіруге арналған қондырғылар, атап айтқанда, өндірістік қуаты тәулігіне 75 тоннадан астам және (немесе) күйдіру пештерінің қуаты 4 м³-ден астам және күйдіру пешіне отырғызудың тығыздығы 300 кг/м³-ден астам шатырлы жабынқыш, кірпіш, отқа төзімді кірпіш, керамикалық плитка, тас керамика немесе фарфор бұйымдары;

5. Химия өнеркәсібі:

- 5.1. Химиялық жартылай фабрикаттарды қайта өңдеу, өндірістік қуаты жылына 200 және одан астам тонна болатын химиялық өнімдер (химикаттар), пестицидтер, фармацевтикалық өнімдер, бояулар, лактар, эластомерлер мен пероксидтер өндіру;
- 5.2. химиялық процестерді қолдана отырып, жарылғыш заттарды, оқ-дәрілерді, қару мен пиротехникалық бұйымдарды жоюға арналған қондырғылар;
- 5.3. химиялық немесе биологиялық процестер ақуызды азықтық қоспаларды, ферменттерді және басқа ақуыз заттарды өндіру үшін пайдаланылатын химиялық қондырғылар;

6. Қалдықтарды басқару:

- 6.1. өнімділігі жылына 250 тонна және одан астам қауіпті қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру операциялары жүзеге асырылатын объектілер;
- 6.2. өнімділігі сағатына 3 тоннадан астам коммуналдық қалдықтарды жағуға арналған қондырғылар;
- 6.3. тәулігіне 10 тоннадан астам қауіпсіз қалдықтар түсетін немесе инертті қалдықтар полигондарын қоспағанда, жалпы сыйымдылығы 25 000 тоннадан астам полигондар;

6.4. өнімділігі тәулігіне 50 тоннадан астам қауіпсіз қалдықтарды жою жөніндегі операциялар жүзеге асырылатын объектілер;

6.5. өнімділігі жылына 2500 тоннадан астам қауіпсіз қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру жөніндегі операциялар жүзеге асырылатын объектілер;

6.6. қалдық қоймасы;

6.7. жылу электр орталығының қалдықтарынан құрылыс материалдарын өндіру;

6.8. 1000 м² –дан астам аумақта немесе 1 мың тоннадан астам көлемде темір сынықтарын және (немесе) кәдеге жаратуға жататын көлік құралдарын сақтау алаңдары;

6.9. өндірістік қуаты жылына 10 000 тоннадан астам қоқыс сұрыптау кәсіпорындары;

6.10. құрамында тұрақты органикалық ластағыштар, қатты әсер ететін улы заттар бар, қоймаларының ауданы 100 м² –ден астам ашық және жабық қауіпті қалдық қоймалары;

7. Көлік:

7.1. әуежайлар мен аэродромдар салу;

7.2. ұзындығы 1 км және одан астам және (немесе) өткізу қабілеті сағатына 1000 км және одан астам автомобиль жолдарын салу;

7.3. тек қана немесе негізінен жолаушыларды тасымалдау үшін пайдаланылатын трамвай және жерүсті желілері, метрополитендер, аспалы желілер немесе басқа да осыған ұқсас желілер;

7.4. ішкі су жолдарының құрылысы, арналарды салу және су басуды болдырмау жөніндегі жұмыстар;

7.5. балық аулау айлақтарын қоса алғанда, су порттары мен порт құрылысжайларын салу;

8. Су ресурстарын басқару өзен бассейндері арасындағы су ресурстарын бұру жөніндегі жұмыстар, бұл ретте мұндай бұру судың ықтимал жетіспеуін болдырмауға бағытталған және орны ауыстырылатын су көлемі жылына 5 млн.м³ астам (су құбыры ауыз суын ағызуды қоспағанда) су ресурстарын бұру жөніндегі жұмыстар.

9. Ұсталған немесе жиналған судың жаңа немесе қосымша көлемі 100 000 текше метрден астам суды ұстауға немесе тұрақты сақтауға арналған бөгеттер мен басқа да құрылысжайлар.

10. Жерүсті және жерасты суларын алу, жыл сайынғы алынатын немесе толықтырылатын су көлемі 250 мың м³ тең немесе одан артық жерасты суларын жасанды толықтыру схемалары.

11. Жағалаудағы эрозиямен күрес және осындай құрылысжайларға қызмет көрсету мен қайта конструкциялауды қоспағанда жұмысы және бөгеттерді, молдарды, айлақтарды және басқа да теңіз күзет құрылысжайларын салу жолымен жағалауды өзгертуге қабілетті теңіз жұмыстары;

12. Су тазарту құрылысжайлары:

12.1. халық саны 10 мың адамнан астам өнімділігі бар елді мекендердің сарқынды суларын тазалауға арналған қондырғылар;

12.2. тәуліктік қуаты 5 мың текше метрден астам сарқынды суларды механикалық және биологиялық тазартуға арналған құрылысжайлар;

13. Тоқыма, былғары, ағаш өңдеу және қағаз өнеркәсібі:

13.1. тәуліктегі өнімділігі 20 және одан да көп тонна қағаз және картон өндіретін өнеркәсіп кәсіпорындары;

13.2. ағаш сыртының түктерінен бұйымдар өндіру: тәуліктік өнімділігі 200 м³ байланыстырушы материалдар ретінде синтетикалық шайырларды пайдалана отырып ағаш-жоңқалы плиталар, ағаш талшықты плиталар;

14. Ұзындығы 5 км-ден астам және диаметрі 300-ден 800 мм-ге дейінгі газды, бу мен ыстық суды тасымалдауға арналған құбыржолдар мен өнеркәсіптік құрылысжайлар;

15. 110 киловаттан (кВт) бастап әуе желілерімен электр энергиясын беру);

16. 10 000 тоннадан жоғары органикалық отындарды беткі сақтау қоймалары;

17. 10 000 м³ жоғары табиғи газдың үстіңгі қоймалары;

18. 10 000 м³ жоғары табиғи газдың жерасты қоймалары.

19. Өзге қызмет түрлері:

19.1. 40 000 орындағы құс өсіруге арналған объектілер;

19.2. өнімділігі 50 шартты бірліктегі мал басы (1 шартты бірлік 500 кг тірі салмаққа тең) бар мал шаруашылығы және аң шаруашылығы);

19.3. 1 тоннадан астам тірі массадағы балығы бар жасанды құрылысжайларда аквамәдениетті өсіру және қарқынды өсіру;

19.4. өңделетін материалдардың көлемі тәулігіне 10 тоннадан астам талшықты немесе тоқыманы алдын ала өңдеуге (жуу, ағарту, мерсерлеу сияқты операциялар) немесе бояуға арналған қондырғылар;

19.5. тәулігіне 12 тоннадан астам былғары мен тері илейтін кәсіпорындар;

19.6. қуаттылығы тәулігіне 10 тоннадан бастап тұтас етті қайта өңдейтін қасапхана;

19.7. мал шикізатының үш тәулікке дейінгі қорының шегінде малды сойғанға дейін ұстауға арналған базаны қоса алғанда, өнімділігі жылына 5000 тоннадан астам өнімді құрайтын ет өңдеу кәсіпорны (ет комбинаттары);

19.8. өнімділігі жылына 100 мың тоннадан астам жануарлар мен өсімдік өнімдерін буып-түю және консервілеу;

19.9. балық ұнын және балық майын өндіретін кәсіпорындар жылына 5000 тоннадан астам өнім;

19.10. жылына 20 мың тоннадан өсімдік және мал майы мен тоң май өндіру;

19.11. тәулігіне 1500 л астам сыра қайнату және салу;

19.12. тәулігіне 5000 л астам тағамдық спирт өндірісі;

19.13. тәулігіне 50 мың тоннадан астам өнім өндіретін крахмал өндірісі кәсіпорындары;

19.14. жылдық өнімділігі 150 000 тоннадан астам қант зауыттары;

19.15. жылдық өнімділігі 10 000 тоннадан астам кондитерлік өнімдер мен шәрбаттар өндіру;

19.16. тәулігіне 1000 л жоғары сүт өнімдерін өндіру;

19.17. жануарлардың өлекселерін жоюға арналған қондырғылар; шұңқырға көметін мал қорымдары;

19.18. тері қалдықтарынан, дала және қоқыс сүйектерінен және жануарлардың басқа да қалдықтары мен қоқтықтарынан желім даярлайтын желім қайнату өндірістері;

19.19. сүйектен, тері шелісінен, тері қалдықтарынан және қоймада сақтай отырып жануарлардың басқа да қалдықтары мен қоқтықтарынан жасалатын техникалық желатин өндірісі;

19.20. өлген жануарларды, балықты, оның бөліктерін және жануарлардың басқа да қалдықтары мен қоқтықтарын (майға айналдыру, жануарларға арналған жемдіктер, тыңайтқыштар) өңдейтін кәдеге жарату зауыттары;

19.21. сүйекті өртейтін және сүйекті ұсақтайтын зауыттар;

19.22. бастапқы орман екпелері және жерді пайдаланудың басқа түрі үшін қайта құру мақсатында орманды теңестіру;

19.23. тәулігіне 1 тоннадан астам көң пен саңғыры сақтайтын сақтау орындары;

19.24. фенолформальдегидті пресс материалдарын, фенолформальдегид шайырлары негізінде қағаздан, маталардан престелген және орау бұйымдарын өндіру.

19.25. өнімділігі жылына 1000 тоннадан астам полимерлер, эластомерлер, синтетикалық каучуктар, эластомерлер негізіндегі бұйымдар өндіру немесе өңдеу;

19.26. жүк айналымы жылына 150000 тоннадан астам апатит концентратын, фосфорит ұнын, цементті және басқа шаңданатын жүктерді түсіретін орындар;

19.27. сұйық химиялық жүктер мен сұйытылған газдарды (метан, пропан, аммиак және басқалары), галогендер, күкірт, азот, көмірсутектерінің (метанол, бензол, толуол және басқалары), спирттер, альдегидтердің өндірістік қосындыларын және басқа қосындыларды қайта тиеу және сақтау орындары;

19.28. тазартатын және жуатын - булайтын станциялар, дезинфекциялау - қайта жуу объектілері, кемелерді, цистерналарды тазартатын пункттер, балласты және арнайы қалқымалы жинағыштардан құрамында мұнай бар шайынды суларды қабылдауға арналған қабылдау - тазарту құрылыстары;

20. Туризм және демалыс:

20.1. 1 тоннадан астам су ығыстырғышы бар 25 және одан астам кемелерге есептелген қайық станциялары;

20.2. 100 және одан астам төсек-орынға есептелген қонақ үй кешендері және туристерді қала шегінен тыс жерлерге орналастырудың өзге де орындары (және олармен байланысты құрылысжайлар);

20.3. 100 және одан астам тұрақ орындарына есептелген тұрақты кемпингтер және үй-фургондарының тұрақ орындары;

20.4. 2 га астам алаңдағы тақырыптық саябақтар;

20.5. 1 гектардан астам алаңдағы тау шаңғысы курорттары, рекреациялық кешендер, мейманхана кешендері (және олармен байланысты объектілер).

21. кез келген жаңа орында генетикалық түрлендірілген организмдерді қоршаған ортаға қасақана босату, тұйық жүйелерде генетикалық түрлендірілген организмдерді пайдалану.

22. Осы Қосымшаның 1-бөлімінде көрсетілген, тек қана немесе негізінен жаңа әдістерді немесе бұйымдарды дамыту және сынау үшін пайдаланылатын белгіленіп отырған қызмет түрлері.

№ 2 қосымша

Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді I, II, немесе III санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

1-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді I санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

1. Энергетика:

1.1. Жалпы номиналды жылу қуаты 50 мегаватт немесе одан жоғары қондырғыларда отынды жағу:

1.2. Көмірсутектерді барлау және өндіру, көмірсутектерді өңдеу;

1.3. Кокс өндіру;

1.4. Газдандыру немесе сұйылту:

1) көмір;

2) жалпы номиналды жылу қуаты 20 мегаватт немесе одан да көп қондырғылардағы отынның басқа түрлері;

2. Металдарды өндіру және өңдеу:

2.1. Металл кенін (сульфидті кенді қоса алғанда) күйдіру немесе пісіріп жабыстыру;

2.2. Өнімділігі сағатына 2,5 тоннадан астам шойын немесе болат өндіру (бастапқы немесе қайталама балқыту), үздіксіз құюмен қоса алғанда;

2.3. Қара металдарды өңдеу:

1) өнімділігі сағатына 20 тоннадан астам ыстық илемдеу орнақтарын пайдалану;

2) 20 мегаваттан астам жылу қуатын пайдаланатын, 50 килоджоулдан астам энергиясы бар ұста балғаларын пайдалану;

3) сағатына 2 тоннадан астам шикі болат беретін қорғаныс бүріккіш металл жабындарды жағу;

2.4. Өндірістік қуаты тәулігіне 20 тоннадан асатын қара металдарды құю.

2.5. Түрлі түсті металдарды өндіру және қайта өңдеу:

1) металлургиялық, химиялық немесе электролиттік процестер арқылы кеннен, концентраттардан немесе қайталама шикізаттан алынатын қышқылсызданбаған түсті металдарды өндіру;

2) түсті металдарды, оның ішінде рекуперацияланған өнімдерді қоспалауды қоса алғанда, балқыту және балқыту қуаты мыналардан:

тәулігіне 4 тоннадан астам қорғасын және кадмий үшін немесе

тәулігіне 20 тоннадан астам барлық өзге түрлі-түсті металдар үшін түсті металдардың құю кәсіпорындарын пайдалану;

2.6. Өңдеу үшін пайдаланылатын күбілердің көлемі 30 м³ астам электролиттік немесе химиялық процестерді пайдалану арқылы металдар мен пластикалық материалдар бетін өңдеу;

3. Минералды өнеркәсіп

3.1. Цемент, әктас және магний оксидін өндіру:

1) өндірістік қуаты тәулігіне 500 тоннадан астам айналмалы пештерде немесе өнімділігі тәулігіне 50 тоннадан астам басқа пештерде цемент клинкерін өндіру;

2) өндірістік қуаты тәулігіне 50 тоннадан астам пештерде әктас өндіру;

3) өндірістік қуаты күніне 50 тоннадан астам пештерде магний оксидін өндіру;

3.2. Асбест өндірісі немесе асбест негізіндегі өнімдерді өндіру;

3.3. Шыны талшығын қоса алғанда, балқыту қуаты тәулігіне 20 тонна шыны өндіру;

3.4. Балқыту қуаты тәулігіне 20 тоннадан астам минералдық талшықтарды өндіруді қоса алғанда, минералдық заттарды балқыту;

3.5. Тәулігіне 75 тоннадан астам және (немесе) күйдіру пештерінің қуаты 4 м³ астам және күйдіру пешіне отырғызудың тығыздығы 300 кг/м³ астам керамика бұйымдарын, атап айтқанда, жабындық жабынқышты, кірпішті, отқа төзімді кірпішті, керамикалық плитканы, тас керамиканы немесе фарфорды күйдіру жолымен өндіру;

4. Химия өнеркәсібі:

4.1. Мынадай:

қарапайым көмірсутектер (сызықтық немесе циклдік, қаныққан немесе қанықпаған, алифаттық немесе хош иісті);

спирттер, альдегидтер, кетондар, карбон қышқылдары, күрделі эфирлер, ацетаттар, қарапайым эфирлер, пероксидтер, эпоксидті шайырлар сияқты оттекті көмірсутектер;

күкіртті көмірсутектер;

аминдер, амидтер, азот қосындылары, нитратты қосылыстар, нитрилдер, цианаттар, изоцианаттар сияқты азот көмірсутектері;

фосфорлы көмірсутектер;

галогенделген көмірсутектер;

органометалды қосылыстар;

негізгі пластикалық материалдар (полимерлер, синтетикалық талшықтар мен целлюлоза негізіндегі талшықтар);

синтетикалық каучук;

бояулар мен пигменттер;

үстінгі-белсенді заттар сияқты органикалық химиялық заттардың өнеркәсіптік өндірісі;

4.2. Мынадай:

аммиак, хлор немесе хлорлы сутек, фтор немесе фторлы сутек, көміртегі оксидтері, күкірт қосындылары, азот оксидтері, сутек, күкірт диоксиді, көміртектің хлорлы тотығы сияқты газдар;

хром қышқылы, фторсутекті қышқыл, фосфор қышқылы, азот қышқылы, хлорсутекті қышқыл, күкірт қышқылы, олеум, күкірт қышқылы сияқты қышқылдар;

аммоний гидроксиді, калий гидроксиді, натрий гидроксиді сияқты сілтілер;

хлорлы аммоний, хлорлы қышқылды калий, көмірқышқылды калий, көмірқышқылды натрий, перборат, азот қышқылды күміс сияқты тұздар;

бейметалдар, металл оксидтері немесе кальций карбиді, кремний, кремний карбиді сияқты басқа бейорганикалық қосылыстар сияқты бейорганикалық заттардың өнеркәсіптік өндірісі;

4.3. Фосфорлы, азот немесе калий минералды тыңайтқыштарды (қарапайым немесе күрделі тыңайтқыштарды) өнеркәсіптік өндіру;

4.4. Пестицидтер мен биоцидтерді өнеркәсіптік өндіру;

4.5. Фармацевтикалық өнімдерді өнеркәсіптік өндіру;

4.6. Жарылғыш заттарды өнеркәсіптік өндіру;

5. Қалдықтарды басқару:

5.1. Өнімділігі тәулігіне 10 тоннадан астам, мына операциялардың бірін немесе бірнешеуін қамтитын қауіпті қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру:

1) қалдықтарды биологиялық өңдеу;

2) қалдықтарды физикалық-химиялық өңдеу;

3) қалдықтарды 5.1 және 5.2 тармақтарда аталған кез келген басқа қызметке бергенге дейін араластыру;

4) 5.1 және 5.2 тармақтарда көрсетілген кез келген басқа қызметке жіберу алдында қайта орау;

5) еріткіштерді регенерациялау;

6) металдардан немесе олардың қосылыстарынан басқа, бейорганикалық материалдарды рециркуляция/регенерациялау;

7) қышқылдарды немесе негіздерді регенерациялау;

8) ластанумен күрес үшін пайдаланылатын құрамбөліктерді қалпына келтіру;

- 9) катализаторлардан құрамбөліктерді алу;
- 10) майларды қайта өңдеу немесе майларды қайта пайдаланудың басқа да түрлері;
- 11) жерүсті тоғандарға орналастыру;

5.2. Қоқыс жағу зауыттарында немесе қалдықтарды бірлесіп жағу қондырғыларында:

- 1) өнімділігі сағатына 3 тоннадан артатын қауіпсіз қалдықтар үшін;
- 2) өнімділігі тәулігіне 10 тоннадан артатын қауіпті қалдықтар үшін қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру.

5.3. Мына операциялардың бірін немесе бірнешеуін қамтитын, өнімділігі тәулігіне 50 тоннадан астам қауіпсіз қалдықтарды жою:

- 1) қалдықтарды биологиялық өңдеу;
- 2) қалдықтарды физикалық-химиялық өңдеу;
- 3) кейіннен жағу үшін қалдықтарды алдын ала өңдеу;
- 4) қождар мен күлді өңдеу;
- 5) металл қалдықтарын, оның ішінде электр және электрондық жабдықтардағы қалдықтарды, сондай-ақ пайдалану мерзімі өткен көлік құралдарын және олардың құрамбөліктерін ұсақтағыштарда өңдеу.

5.4. Мынадай операциялар түрлерінің бірін немесе бірнешеуін қамтитын, өнімділігі тәулігіне 75 тоннадан астам қауіпсіз қалдықтарды қалпына келтіру және (немесе) жою:

- 1) қалдықтарды биологиялық өңдеу;
- 2) кейіннен жағу үшін қалдықтарды алдын ала өңдеу;
- 3) қождар мен күлді өңдеу;
- 4) металл қалдықтарын, оның ішінде электр және электрондық жабдықтардың қалдықтарын, сондай-ақ пайдалану мерзімі өткен көлік құралдарын және олардың құрамбөліктерін ұсақтағыштарда өңдеу.

Егер 5.3 және 5.4-тармақтарда қалдықтарды өңдеу жөніндегі жалғыз жүзеге асырылатын қызмет анаэробты ыдырау болса, онда осы қызмет үшін төменгі шекті мән бір күнге 100 тоннаны құрайды.

5.5. Күніне 10 тонна қалдық немесе жалпы қуаты 25 000 тоннадан астам полигондар, инертті қалдықтар полигондарын қоспағанда.

5.6. 5.1, 5.2, 5.5 және 5.7-тармақтарда санамаланған қандай да бір қызметті күтетін қалдықтар жиналатын алаңдағы күтілетін жинақталуды қоспағанда 5.5-тармақта қамтылмаған, жалпы сыйымдылығы 50 тоннадан астам қауіпті қалдықтарды жинау.

5.7. Жалпы сыйымдылығы 50 тоннадан астам қауіпті қалдықтарды жер астында сақтау.

6.1. Өнеркәсіптік қондырғыларда:

- 1) ағаштан немесе басқа да талшықты материалдардан жасалған целлюлоза;
- 2) өнімділігі тәулігіне 20 тоннадан астам қағаз немесе картон;

3) ағаш плиталарының мынадай түрлерінің бірін немесе бірнешеуін: өндірістік қуаты тәулігіне 600 м³-ден астам бағдарланған жаңқа тақтасы, АЖП немесе АТП.

6.2. Қуаты тәулігіне 10 тоннадан асатын тоқыма талшықтарын немесе тоқыманы алдын ала өңдеу (жуу, ағарту, мерсерлеу сияқты операциялар) немесе бояу.

6.3. Өңдеу қуаты тәулігіне 12 тонна дайын өнімнен асатын тері мен былғары илеу.

6.4. Тамақ өнеркәсібі:

6.4.1. Өнімділігі тәулігіне 50 тоннадан астам мал сою қасапшыларын пайдалану;

6.4.2. Мыналардан азық-түлік немесе жем өнімдерін өндіруге арналған, алдында өңделген немесе өңделмеген, келесі шикізат түрін өңдеу және қайта өңдеу, қаттаудан басқа:

1) өндірістік қуаты тәулігіне 75 тоннадан асатын тек мал шикізатынан (сүттен басқа);

2) қондырғы кез келген жылы қатарынан 90 күннен аспайтын уақытта жұмыс істегенде, өндірістік қуаты тәулігіне 300 тоннадан асатын немесе тәулігіне 600 тоннадан асатын өсімдік шикізатынан;

3) құрама, сондай-ақ бөлек өнімдер түріндегі мал және өсімдік текті шикізатынан, дайын өнім өндіру қуаты күніне, тоннамен:

- 75, егер А 10-ға тең болса немесе одан көп болса; немесе,

- $[300 - (22,5 \times A)]$ кез келген басқа жағдайда,

мұнда "А" дайын өнімнің өндірістік қуатындағымал материалының үлесі (салмақ пайызбен).

Қаптама өнімнің соңғы салмағына қосылмауы тиіс.

Егер шикізат ретінде тек сүт пайдаланылса, бұл кіші тарау қолданылмайды.

6.4.3. Алынатын сүттің саны тәулігіне 200 тоннадан асқан кезде сүтті өңдеу және қайта өңдеу ғана (бір жылдағы орта мән).

6.5. Өңдеу қуаты тәулігіне 10 тоннадан астам мал тұшасын етін немесе мал шаруашылығы қалдықтарын жою немесе қайта өңдеу;

6.6. Құстарды немесе шошқаларды қарқынды өсіру:

1) үй құсы үшін 40 000-нан астам орын;

2) шошқа өндіруге арналған 2000-нан астам орындардан (30 кг-нан астам), немесе

3) мегежіндер үшін 750-ден астам орын.

6.7. Заттарды, нысандарды немесе органикалық еріткіштерді пайдалана отырып, атап айтқанда өңдеу, басып шығару, жабынды жағу, майсыздандыру, гидроокшаулау, желімдеу, бояу, тазалау немесе сіңдіру үшін, органикалық еріткіштердің сағатына 150 кг астам немесе жылына 200 тоннадан астам шығынымен беттік өңдеу өнімдерін.

6.8. Жағу немесе графиттеу жолымен көміртекті немесе электрографитті өндіру.

6.9. Жер қойнауында геологиялық сақтау мақсаттары үшін I санаттағы объектілерден көміртегі диоксидінің шығарындыларын ұстап қалу.

6.10. Тек қана ағаш ніліне қарсы өңдеуді қоспағанда, күніне 75 м3 астам өнімділігі бар химиялық заттармен сүректі және ағаштан жасалған бұйымдарды консервілеу.

6.11. Коммуналдық ағындарды тазартудан басқа, I санаттағы объектілер төгетін сарқынды суларды тазарту құрылысжайлары кешендері.

2-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді II санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

Шаруашылық және (немесе) өзге де қызметті жүзеге асыру:

а) жабдықты пайдалана отырып (белгіленген электр қуаты 50 МВт-тан кем электр энергиясымен, газбен және бумен қамтамасыз ету бойынша);

б) бағалы металдар кендері мен құмдарын, қалайы кендерін, титан кендерін, сусымалы кен орындарында хром кендерін өндіру және дайындау бойынша;

в) жабдықты пайдалана отырып, металлургиялық өндіріс бойынша:

үздіксіз құю қондырғысын қоса алғанда, шойын немесе болат (бастапқы немесе қайталама балқыту) өндіру үшін (өнімділігі сағатына 2,5 тоннадан кем);

ыстық прокаттау орнақтарын пайдалана отырып қара металдарды өңдеу үшін (жобалық өнімділігі сағатына 20 тоннадан кем тазартылмаған болаттан);

қорғағыш тозаңдатылған металл жабындарды жағу үшін (сағатына 2 тоннадан кем тазартылмаған болатты берумен);

қара металдарды құю өндірісі үшін (жобалық өнімділігі тәулігіне 20 тоннадан кем);

түсті металдарды қоспалауды, тазартуды және құюды қоса алғанда, балқыту үшін (қорғасын мен кадмий үшін жобалық өнімділігі тәулігіне 4 тоннадан кем немесе басқа металдар үшін тәулігіне 20 тоннадан кем);

г) мынадай металл емес минералдық өнім өндіру бойынша:

шыны және шыны талшығын қоса алғанда, шыныдан жасалған бұйымдар (жобалық өнімділігі тәулігіне 20 тоннадан кем);

отқа төзімді керамикалық бұйымдар және құрылыс керамикалық материалдары (жылына жобалық қуаты 1 млн. данадан кем);

отқа төзімді керамикалық бұйымдар мен құрылыс керамикалық материалдарынан басқа, керамикалық немесе фарфор бұйымдары (жобалық қуаты тәулігіне 75 тоннадан кем және (немесе) 1 текше метрге 300 кг аспайтын бір пешке отырғызу тығыздығы бар күйдіру пештерін пайдалана отырып);

айналмалы пештердегі немесе басқа пештердегі цемент клинкер (жобалық қуаты тәулігіне 500 тоннадан кем);

эк (сөндірілмеген, сөндірілген) пеш болған кезде (жобалық қуаты тәулігіне 50 тоннадан кем););

д) магний оксидін өндіру бойынша (жобалық өнімділігі тәулігіне 50 тоннадан кем);

е) орталықтандырылған су бұру (кәріз) жүйелерінің сарқынды суларын тазартуға қатысты бөлігінде сарқынды суларды жинау және өңдеу бойынша (тәулігіне бөлінген сарқынды сулардың көлемі 20 мың текше метрден кем);

ж) қағаз және картон өндіру бойынша (жобалық өнімділігі тәулігіне 20 тоннадан кем және одан астам);

з) тоқыма талшықтарын жууға, ағартуға, мерсерлеуге, бояуға және (немесе) ағартуға, тоқыма өнімдерін бояуға арналған жабдықтарды пайдалана отырып тоқыма бұйымдарын өндіру бойынша (жобалық өнімділігі тәулігіне 10 тонна өңделген шикізаттан кем);

и) тері мен былғарыны илеуге, бояуға, өңдеуге арналған жабдықтарды пайдалана отырып тері мен былғарыдан жасалған бұйымдарды өндіру жөніндегі (жобалық қуаты тәулігіне 12 тоннадан кем дайын өнім);

к) мынадай тамақ өнімдерін өндіру бойынша:

ет және ет өнімдері (жобалық өнімділігі тәулігіне 50 тоннадан кем дайын өнім);

өсімдік және жануарлар майлары мен тоң майлар (жобалық өнімділігі тәулігіне 75 тоннадан кем дайын өнім);

картоптан, жемістерден және көкөністерден жасалған өнімдер (жобалық өнімділігі тәулігіне 300 тоннадан кем дайын өнім (орташа тоқсандық көрсеткіш);

сүт өнімдері (жобалық қуаты тәулігіне 200 тонна өңделетін сүттен кем (орташа жылдық көрсеткіш);

л) ауыл шаруашылығы құстарын өсіру бойынша (жобалық қуаты 40 мың құс орны бар);

шошқа өсіру және өсіру бойынша (жобалық қуаты 2000 орыннан кем), шошқалар (жобалық қуаты 750 орыннан кем);

н) жұмыстар орындалатын өңдеу өндірісімен байланысты:

металдар мен пластикалық материалдарды беттік өңдеу бойынша (жиынтық көлемі 30 текше метрден кем технологиялық ванналардағы электролиттік немесе химиялық процестерді пайдалана отырып);

заттардың немесе өнімдердің беттерін өңдеу бойынша (жобалық тұтынуы жылына 200 тоннадан кем органикалық еріткіштерді пайдалана отырып);

о) ядролық қондырғыларды, оның ішінде атом станцияларын (нөлдік қуатты зерттеу ядролық қондырғыларын қоспағанда) пайдалану жөніндегі;

п) уран және торий кендерін өндіру, уран және торий кендерін байыту, ядролық отын өндіру жөніндегі;

р) пайдалану бойынша:

объектіде радиоактивті заттардың қоршаған ортаға шығарындылары мен төгінділері көздерінің болуы шартымен радиациялық көздердің (құрамында тек радиациялық қауіптіліктің төртінші және бесінші санатының радионуклидтік көздері бар радиациялық көздерді қоспағанда) болуы шартымен радиациялық көздердің (өз құрамында тек радиациялық қауіптіліктің төртінші және бесінші санатының радионуклидтік көздері бар радиациялық көздерді қоспағанда);

ядролық материалдар мен радиоактивті заттарды сақтау пункттерінің, радиоактивті қалдықтарды сақтау пункттерінің, радиоактивті қалдықтарды көму пункттері;

с) газ құбыржолдары өткізгіштері, газды өңдеу өнімдері және мұнай өнімдері бойынша магистралды құбыржолдарды пайдаланып тасымалдау;

т) жасанды графит өндірісі бойынша;

у) газдандыру және (немесе) сұйылту жолымен газ өндіру бойынша: антрацитті, тас көмірді, қоңыр көмірді қоса алғанда көмір (лигнит); басқа да қатты отындар (номиналды жобалық қуаты 20 МВт және одан көп қондырғыларда);

ф) жанғыш (битуминозды) сланецтер мен құмнан шикі мұнай өндіру бойынша;

х) өңделген асбест талшықтарын, асбест негізіндегі қоспаларды және олардан жасалған бұйымдарды, асбестцемент пен талшықты цементтен жасалған бұйымдарды өндіру бойынша;

ц) жинап қою және сақтау бойынша: (жерүсті немесе жерасты): мұнай және оның тазартылған өнімдері (жобалық қуаты 200 мың тонна немесе одан көп); пестицидтер мен агрохимикаттар (жобалық қуаты 50 тонна және одан көп);

ч) қалдықтарды басқару: қауіпті қалдықтарды көму объектілері өнімділігі жылына 250 және одан астам тонна қауіпті қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру жөніндегі операциялар жүзеге асырылатын объектілер; өнімділігі сағатына 3 тоннадан астам коммуналдық қалдықтарды жағуға арналған қондырғылар; өнімділігі тәулігіне 50 тоннадан астам қауіпсіз қалдықтарды жою жөніндегі операциялар жүзеге асырылатын объектілер; өнімділігі жылына 2500 тоннадан астам қауіпсіз қалдықтарды жою немесе қалпына келтіру жөніндегі операциялар жүзеге асырылатын объектілер; қауіпті қалдықтарды залалсыздандыру жөніндегі операциялар жүзеге асырылатын объектілер; биологиялық және медициналық қалдықтарды залалсыздандыру, залалсыздандыру және (немесе) жою жөніндегі операциялар жүзеге асырылатын объектілер пайдалы қатты қазбаларды (кең таралған пайдалы қазбалардан басқа немесе шымтезек өндіру кезінде, құмартқышта өндіру кезінде пайда болатын қалдықтарға арналған үйінділер); жылу электр орталығының қалдықтарынан құрылыс материалдарын өндіру; 1000 м² астам аумақта немесе 1 мың тоннадан астам мөлшерде темір сынықтарын және (немесе) кәдеге жаратуға жататын көлік құралдарын сақтау алаңдары; өндірістік қуаты жылына 10 000 тоннадан астам қоқыс сұрыптау кәсіпорындары;

құрамында тұрақты органикалық ластағыштар, қатты әсер ететін улы заттар бар, қойма ауданы 100 м² астам қауіпті қалдықтардың ашық және жабық қоймалары;

жиналуды күтудегі жинақтауды қоспағанда, қалдықтар пайда болатын алаңда жалпы сыйымдылығы 5 тоннадан астам қауіпті қалдықтардың жиналуы.

ш) автоклавтарды пайдалана отырып (жылына жобалық қуаты 1 млн. дана және одан астам) силикат кірпіш өндіруді қоса алғанда, құрылыста пайдалану үшін бетоннан жасалған бұйымдар өндіру бойынша);

щ) ірі қара мал өсіру бойынша (жобалық қуаты 400 орын және одан астам);

ы) минералдық талшықтар өндірісін қоса алғанда, минералдық заттарды балқытуға арналған жабдықты пайдалана отырып, металл емес минералдық өнім өндіру жөніндегі (жобалық балқыту көлемі тәулігіне 20 тонна және одан астам);

3. Объектілер:

а) Ресей Федерациясының ішкі су жолдарында орналасқан порт (1350 тонна және одан астам су ығыстырғыштығы бар кемелердің өтуіне жол беретін);

б) теңіз порты;

в) әуе кемелерін қабылдауға, жөнелтуге және әуе тасымалдарына қызмет көрсетуге арналған объект (ұзындығы 2100 метр және одан астам ұшу-қону жолағы болған жағдайда);

г) теміржол көлігі инфрақұрылымының объектісі болып табылады.

құрылыс, түбін тереңдету және жару жұмыстарын жүргізу, пайдалы қазбаларды өндіру, кәбілдер, құбыржолдар және басқа да коммуникацияларды төсеу, Каспий теңізі деңгейінің көтеріліп-қайтып ауытқуларының ықпал ету аймағы шегінде бұрғылау, ауыл шаруашылығы және өзге де жұмыстарды орындау.

3-бөлім. Қоршаған ортаға зиянды әсер ететін объектілерді III санаттағы объектілерге жатқызуды жүзеге асыруға негіз болатын қызмет түрлері және өзге де өлшемшарттар

тыңайтқыш қоспаларының өндірісі;

фторопластарды қайта өңдеу өндірісі;

дайын целлюлоза мен шүберектен жасалатын қағаз өндірісі;

глицерин өндірісі;

галалит және басқа ақуызды пластиктерді (аминопластар және басқаларды) өндірісі;

конденсаттық шайырларда эмальдар өндірісі;

сабын өндірісі;

тұздалған және тұз ұнтақтайтын өндірістер;

фармацевтикалық калий тұздарын (хлорлы, күкірт қышқылды, сақар) өндіру;

минералды табиғи бояулар (бор, охра және басқалар) өндірісі;

илеу сығындысын өндіру;

полиграфиялық бояулар өндірісі;

фотохимиялық (фотоқағаздар, фотосурет тақталары, фото және кинотаспалар) өндірісі;

дайын бастапқы өнімдерден тұрмыстық химия тауарларын өндіру және оларды сақтау қоймалары;

кендір май өндірісі;

медициналық шыны өндірісі (сынапты қолданбай);

пластмассаларды қайта өңдеу өндірісі (күю, сығып шығару, престоу, вакуум қалыптау);

полиуретандар өндірісі;

дайын дәрілік нысандар өндірісі (құрауыштарды дайындаусыз);

макулатурадан қағаз шығару;

қуаттылығы тәулігіне 160 кг жоғары киімді химиялық тазалау фабрикалары;

пластмассадан және синтетикалық шайырлардан бұйымдар өндіру (механикалық өңдеу);

көмір қышқылын және "құрғақ мұз" өндірісі;

жасанды інжу өндірісі;

сіріңкелер өндірісі;

қорғасындалған немесе резеңке оқшаулағышы бар кәбіл өндірісі;

жол машиналарын, автокөліктерді, шанақтарды, теміржол көлігі мен метрополитеннің жылжымалы құрамын жөндеу цехтары;

металдық электродтар өндірісі;

қаріптес өндірісі (қорғасын шығарындыларынсыз);

полиграфиялық өндірістер;

офсеттік баспа фабрикалары;

қорғасын қолданылатын баспахана;

локомотивтер мен электровоздарды құрастыру өндірісі

балшық бұйымдарын өндіру;

шыны үрлеу, айна өндірісі, әйнектерді тегістеу және өңдеу;

мәрмәрді механикалық өңдеу;

бетон және бетон бұйымдарын өндіру.

дайын тойтармадан бондарлық бұйымдар өндірісі;

мүйіз-тоқу өндірісі;

сүректі тұзды және су ерітінділерімен (күшәла тұздарынсыз), супержакпамен консервілеу өндірісі;

ағаш кемелерді (катерлерді, қайықтарды) дайындауға арналған кеме жасау верфтері ;

ағаш ұстасы, жиһаз паркеті, жәшігі бар объектілер;

котониндік өндірістер;

кокон пісіру және жібек орау өндірісі;

меланж өндірісі;
кендір-жүнді ширату, арқан, шпагат, жіп және ұштарын өңдеу өндірісі;
жасанды қаракөл өндірісі;
аяқ киім өндірісі;
бояу және ағарту цехтары болмаған кезде мақтадан, зығырдан, жүннен иірімжіп пен мата өндіру;
трикотаж және шілтерлі өндірістері;
кілем өндірісі;
еріткіштерді қолданбай былғары және былғары-целлюлоза талшықтарында аяқ киім картондарын өндіру;
шпульді-катушкалық өндіріс;
тұсқағаздар өндірісі.
бөлінген былғарыдан жасалған бұйымдар өндірісі;
кыл мен түктен жасалған щетка өндірісі;
киіз басу өндірістері;
өнімділігі тәулігіне 3,0 тоннадан астам кондитерлік өндірістері;
шақпақ қант өндірістері;
өнімділігі тәулігіне 1,0 тоннадан астам макарон өнімдерін өндіру;
өнімділігі тәулігіне 3,0 тоннадан астам нан зауыттары мен нан пісіру өндірістері;
сыйымдылығы 600 тоннадан астам тоназытқыштар;
жүзім шырыны зауыттары;
жеміс және көкөніс шырындары мен алкогольсіз сусындар зауыттары;
өнімділігі 0,5-тен 2 т/сағ дейінгі диірмендер.
қуаттылығы аз объектілер (шағын өндіріс): етті, сүтті өңдеу бойынша-тәулігіне 3,0 т - ға дейін, балықты өңдеу бойынша-тәулігіне 3,0 т-ға дейін;
сыйымдылығы 600 т-ға дейінгі тамақ өнімдерін төмен температурада сақтауға арналған өнеркәсіптік қондырғылар;
мал шаруашылығы ағындарын пайдаланатын мелиоративтік объектілер;
100 бастан кем мал шаруашылығы (шошқа қоралары, сиыр қоралары, құс қоралары, ат қоралар, аң фермалары).
автомобильдерге қызмет көрсету объектілері (азаматтарға тиесілі автомобильдерден басқа, жеңіл автомобильдер, қалалық көліктің автобустарынан басқа автобустар);
троллейбус және трамвай парктері;
толық салмағы 3,5 тоннадан аспайтын автокөлік құралдарына май құю станциялары
;
қарбалас уақытта қуаты сағатына 80 май құюдан астам, газ-қайтарғыш жүйемен жарақталған блокты-контейнерлік үлгідегі автожанармай құю станциялары;

жануарларды ұстайтын ветеринариялық емдеу орындары, виварийлер, питомниктер , кинологиялық орталықтар, жануарларды ұстау пункттері;

көлік құралдарына сұйық және газды мотор отынымен құюға арналған автожанармай құю станциялары;

ағынды суларды сүзу алаңдарына, жергілікті жер бедеріне, жерасты қабаттарына ағызылатын су көлемі тәулігіне 5 мың текше метрден кем сарқынды суларды бұру объектілері;

нөсер қабылдағыш.

қоймалар және астық түсіретін ашық орындар;

ас тұзын түсіретін қоймалар мен ашық орындар;

шанды сыртқы ортаға шығаруды болдырмайтын қойма элеваторлары мен пневмокөлік немесе басқа да қондырғылар мен қоймаларды қолдана отырып, үйіп тасымалданатын фосфорит ұнының апатит концентратын, цементті және басқа шанданатын жүктерді тиеу және сақтаудың көліктік-техникалық схемалары;

ашық қоймалар және ылғалданған минералдық - құрылыс материалдарын қайта тиеу (кұм, қиыршық тас, қиыршық тас, қиыршық тас, тастар және басқалар);

престелген күнжараны, шөпті, сабанды, темекі-махорка бұйымдарын және басқаларын сақтау және қайта тиеу учаскелері.

Өзге өлшемшарттар

Мынадай өлшемшарттардың біріне немесе бірнешеуіне сәйкес келетін қызметтің кез келген түрін жүзеге асыру:

объектіде атмосфералық ауаға шығарылатын ластағыш заттардың салмағы жылына 10 және одан көп тоннаны құрайтын эмиссиялардың стационарлық көздерінің болуы;

қоршаған ортаға ластағыш заттардың төгінділерінің болуы;

объектіде жобалық жылу қуаты 2 Гкал/сағ және одан астам жабдықты пайдалана отырып, электр энергиясымен, газбен және бумен қамтамасыз ету жөніндегі қондырғыларды пайдалану;

объектіде__ және одан көп тонна қауіпсіз қалдықтардың және (немесе) _____ тонна қауіпті қалдықтардың жиналуы

Ескертпе: Осы Бөлімде өндіріс деп тауарларды, жұмыстарды және (немесе) қызметтерді сериялық өндіру жөніндегі кәсіпкерлік қызмет түсініледі. Осы Бөлімнің ережелері жеке тұлғалардың жеке тұрмыстық мақсаттар үшін тауарларды, жұмыстарды және (немесе) көрсетілетін қызметтерді өндіруіне және шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, оның ішінде қол еңбегінің басым үлесі бар жеке тапсырыстар бойынша тауарларды, жұмыстарды және (немесе) көрсетілетін қызметтерді жеке немесе шағын көлемде өндіруді жүзеге асыратын шағын кәсіпкерлік субъектілеріне қолданылмайды.

3-қосымша

Ең жақсы қолжетімді техникаларды қолдану салаларының тізбесі

1. Қызмет түрлері:

- 1) темір кендерін өндіру және байыту, шойын, болат және ферроқорытпа өндірісі, кара металдарды одан әрі қайта бөлу бұйымдарын өндіру;
- 2) түсті металдар кендерін өндіру және байыту, түсті металдар өндіру;
- 3) мұнай және табиғи газ өндіру;
- 4) кокс және мұнай өнімдерін өндіру, табиғи газды қайта өңдеу;
- 5) көмір мен антрацитті өндіру және байыту;
- 6) отынды жағу арқылы электр және жылу энергиясын өндіру;
- 7) қалдықтарды залалсыздандыру, оның ішінде термиялық тәсілдермен залалсыздандыру;
- 8) қалдықтарды көму;
- 9) целлюлоза, ағаш массасы, қағаз, картон өндіру;
- 10) негізгі органикалық химиялық заттарды өндіру;
- 11) жұқа органикалық синтез өнімдерін өндіру;
- 12) полимерлерді өндіру;
- 13) негізгі бейорганикалық химиялық заттарды – аммиакты өндіру;
- 14) органикалық емес қышқылдарды, минералдық тыңайтқыштарды өндіру;
- 15) қатты және басқа да бейорганикалық химиялық заттарды – оксидтер, гидрооксидтер, тұздарды өндіру;
- 16) арнайы бейорганикалық химикаттарды өндіру;
- 17) өзге де негізгі бейорганикалық химиялық заттарды өндіру;
- 18) органикалық еріткіштерді пайдалана отырып беттерді, заттарды немесе өнімдерді өңдеу;
- 19) электролиттік немесе химиялық процестерді пайдалана отырып металдар мен пластмассаларға жабын салу;
- 20) шыны, қыш бұйымдарды өндіру;
- 21) цемент, әк, магний оксидін өндіру;
- 22) тоқыма бұйымдарын өндіру (жуу, ағарту, мерсерлеу));
- 23) тоқыма талшықтарын бояу, тоқыма өнімдерін ағарту, бояу;
- 24) былғарылар мен терілерді илеу, бояу, өңдеу;
- 25) шошқаларды, ауыл шаруашылығы құстарын қарқынды өсіру;
- 26) ет комбинаттарында, ет-сүт қоймаларында жануарларды сою;
- 27) тамақ өнімдерін, сусындарды, сүт және сүт өнімдерін өндіру;
- 28) елді мекендердің орталықтандырылған су бұру жүйелерін пайдалана отырып сарқынды суларды тазарту.

2. Түрлі қызмет түрлерін жүзеге асыру кезінде қолданылатын технологиялық процестер, жабдықтар, техникалық тәсілдер мен әдістер:

- 1) тауарларды (жүктерді) сақтау және жинау кезінде ластағыш заттардың шығарындыларын, ластағыш заттардың төгінділерін азайту;

- 2) химия өнеркәсібіндегі сарқынды сулармен және қалдық газдармен өңдеу (айналым) жүйелері;
- 3) өнеркәсіптік салқындату жүйелері;
- 4) аршылған және сиятын тау жыныстарымен жұмыс істеу;
- 5) өнім (тауарларды) өндіру, кәсіпорындарда жұмыстар жүргізу және қызметтер көрсету кезінде сарқынды суларды және ластағыш заттардың шығарындыларын тазарту.

№ 4 қосымша

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың үлгілік тізбесі

1. Атмосфералық ауаны қорғау:

- 1) технологиялық жабдықтар мен аспирациялық жүйелерден шығатын зиянды заттарды тұтуға, залалсыздандыруға (кәдеге жаратуға) арналған шаң-газ тазартқыш қондырғыларды пайдалануға беру, жөндеу және қайта жаңарту;
- 2) жылу жүйелерін ұтымды етуге, оның ішінде жылу энергиясын рекуперациялауға, жанарғыға тастай отырып түтін газдарын рециркуляциялауға, пайдалы әсер коэффициенті жоғары энергетикалық жабдықтың отандық өндірісіне және баламалы, экологиялық таза энергия көздерін пайдалануға байланысты монтаждау жұмыстары;
- 3) стационарлық және жылжымалы көздерден ластағыш заттардың шығарындыларын болдырмау және азайту жөніндегі іс-шараларды орындау;
- 4) коммуналдық жылу электр станциялары мен жылу электр орталықтарында ең үздік қолжетімді техникаларды енгізу;
- 5) ілеспе газдарды кәдеге жарату, пайдаланылған газдарды бейтараптандыру, ластағыш заттардың шығарындыларын және олардың қосылыстарын тұрақты және жылжымалы ластану көздерінен атмосфераға шығару және залалсыздандыру жөніндегі жабдықтарды, қондырғылар мен құрылғыларды енгізу;
- 6) отын ретінде пайдаланылған газдардың уыттылығы мен түтіндеуін төмендететін отынға арналған қоспаларды енгізумен этилдендірілмеген бензинді пайдаланатын автокөліктерде пайдаланылған газдарды тазарту үшін катализаторлық конверторларды орнату, дизель отында жұмыс істейтін көлік құралдарын, пайдаланылған газдарды бейтараптандырғыштармен жабдықтау, автокөлікті ауыстыру, электр тартымын пайдалануды кеңейту;
- 7) өсімдіктерді қорғаудың химиялық құралдарын, минералдық тыңайтқыштарды және басқа да препараттарды тасымалдау, сақтау және пайдалану кезінде қоршаған ортаның ластануын болдырмауға бағытталған шараларды қабылдау;
- 8) пайдалы қазбаларды өндіру, жарылыс жұмыстарын жүргізу, террикондарды, үйінділер мен қоқыстарды орналастыру және пайдалану кезінде ластағыш заттардың шығарындыларын азайтуды қамтамасыз ететін технологиялық процесті оңтайландыру;

9) тау-кен және жылу энергетикалық кәсіпорындарда, жер қойнауын пайдалану және құрылыс алаңдары объектілерінде, оның ішінде қалдық қоймаларда, шлам жинағыштарда, карьерлер мен ішкі кәсіпшілік жолдарында шаң басу жөніндегі жұмыстарды жүргізу;

10) қоршаған ортаға теріс әсерді төмендетуге мүмкіндік беретін техникалық және технологиялық шешімдерді (отынның, шикізаттың, материалдардың басқа (балама) түрлеріне көшуді қоса алғанда) енгізу және жетілдіру;

11) қазіргі заманғы жабдықтарды сатып алу, шығарындылардың көздерінен шығатын газдардағы ластағыш заттарды тиімді тазартуды, кәдеге жаратуды, бейтараптандыруды, басуды және залалсыздандыруды қамтамасыз ететін негізгі жабдықтарды ауыстыру және қайта жаңарту, түтін газдарындағы зиянды заттардың жоғары концентрациясы бар ескірген қазандықтарды бөлшектеу;

12) атмосфераға ластағыш заттардың шығарындыларын, оның ішінде жылжымалы көздер үшін отынның жану режимдерін оңтайландыруды (пайдаланылатын отын сапасының, отын балансының құрылымының өзгеруі), уытты заттарды (оның ішінде қорғасынның қосындыларын, азот тотықтарын) азайтуды қамтамасыз ететін технологиялық шешімдерді енгізу;

13) парниктік газдар шығарындыларының көлемін қысқартуға және (немесе) парниктік газдар сіңірілуін арттырылуға бағытталған іс-шараларды енгізу;

14) озон қауіпсіз заттарды пайдалану жолымен, озон қабатын бұзатын заттарды пайдалануды төмендету;

15) көздердегі ластағыш заттар шығарындыларына және тұрғын санитариялық-қорғаныш аймағы шекарасындағы атмосфералық ауа сапасына автоматты мониторинг жүйесін енгізу;

16) қолданыстағы шаң-газ орнататын қондырғылар жұмысының тиімділігін арттыру (оларды жаңғыртуды, қайта жаңартуды қоса алғанда) және оларды автоматты басқару жүйесін енгізе отырып, бақылау-өлшеу құралдарымен жабдықтандыру;

17) қазіргі заманғы жабдықтарды сатып алу есебінен бақыланатын құрамдарының спектрін кеңейте отырып және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және оның аумақтық бөлімшелеріне ақпарат берудің жергілікті желісін енгізе отырып, атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау посттарын салу, жаңғырту.

2. Су объектілерін қорғау:

1) бөлінген сулардың сапалық құрамын жақсартуды қамтамасыз ететін тазарту құрылғыларының іс-шараларын ұйымдастыру және құрылысы, жергілікті тазарту құрылыстарының құрамындағы шағын резервтік сыйымдылықтардың (шоғырландыратын сыйымдылықтар, тұндырғыштар, суды аэрациялауға арналған құрылыстар мен құрылғылар, пестицидтерді ұстауға арналған экрандар) жұмыс тиімділігін арттыру жөніндегі бағдарламаларды іске асыру);

2) коммуналдық тазарту құрылыстарында ең жақсы қолжетімді техникаларды енгізу

;

3) шағын өзендердің ағынын реттеу, олардың арналарын немесе су қоймасының қалағын тазалау, шағын өзендер мен көлдердің бассейндерінде экожүйелердің оңтайлы тіршілік етуін қамтамасыз ету үшін тұрақты су жіберуді жүзеге асыру, сондай-ақ кіші өзендер мен көлдердің тұздануын болдырмау, оңтайлы гидрологиялық режимді және санитариялық жай-күйін ұстау жөніндегі өзге де іс-шаралар;

4) ластанудың және зиянды әсер етудің алдын алуға бағытталған табиғи су объектілеріне сарқынды суларды тастау көлемін азайту мақсатында өндірістік процестерді жетілдіру;

5) су ресурстарының қоқыстануын, ластануын және сарқылуын болғызбауға бағытталған технологиялық, гидротехникалық, санитариялық және өзге де іс-шаралар кешенін жүзеге асыру;

б) құрылыс, реконструкциялау, жаңарту:

сарқынды суларды тазалау және толық тазалау, сұйық қалдықтар мен текше қалдықтарды қайта өңдеу жөніндегі қондырғылар;

су қоймаларының су жинау алаңында, сондай-ақ ұлттық парктер, курорттар мәртебесі бар аумақтарда орналасқан кәсіпорындар үшін тазарту қондырғылары мен кәріз жүйелері;

су алу және шламдарды су алу жүйелерін, өндірістік мақсаттағы айналым жүйелерін және суды қайта пайдалануды қоса алғанда, оның ішінде басқа кәсіпорындардан түсетін сумен жабдықтау жүйелерін;

гидротехникалық және өзге де өндірістік мақсаттарға арналған су қоймаларын қоспағанда, арнайы реттеуші су қоймаларын;

техногендік ластануға ұшыраған жер бетіне жақын және жерасты суларын тазарту жөніндегі қондырғылар;

жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар үшін белгіленген нормативтерге дейін тасымалдау және тазарту жүйесі бар шаруашылық-тұрмыстық және өнеркәсіптік сарқынды суларды тазарту жөніндегі қондырғыларды;

тазартудың механикалық, биологиялық және физикалық-химиялық әдістерін, сарқынды суларды толық тазарту құрылыстарын, сарқынды суларды қабылдағыштар мен шығаруды пайдалануға негізделген тазарту құрылыстарын;

кәріздік, шахталық және нөсерлік суларды, шаруашылық-тұрмыстық, өндірістік және ауылшаруашылық сарқынды суларды және гидрошлам қалдықтарын, флотация қалдықтарын (шлам жинағыштар, тұндырғыштар, күл үйінділері, буландырғыш тоғандар);

7) қараусыз қалған және жұмыс істемей қалған ұңғымаларды жою, тампонаж немесе өздігінен төгілетін артезиан ұңғымаларының крандық реттелетін режиміне ауыстыру;

8) авариялық су шаруашылығы құрылыстары мен гидромелиорациялық жүйелерді қалпына келтіру және қайта жаңарту, сумен жабдықтаудың айналым жүйелерін және жергілікті тазарту құрылыстарын салу жолымен дренаждық және нөсер суларын, шаруашылық-тұрмыстық және өндірістік сарқынды суларды нормативтік сапаға дейін тазарту және технологиялық мақсаттар үшін қайта пайдалану, техникалық қажеттіліктерге ауызсу мақсатындағы суларды пайдалануды қысқарту жөніндегі іс-шараларды енгізу;

9) сарқынды су жинақтауыштарын, жерасты суларының ластану ошақтарын, тарихи ластануларды және су ресурстарына теріс әсер ету көздерін жою, олардың су объектілеріне теріс әсер ету салдарын төмендету үшін ластану облысын демеркуризациялау;

10) трансшекаралық өзендер бассейндерінде сандық-сапалық сипаттамаларға мониторинг желісін кеңейту;

11) тұтынылатын және ағызылатын су сапасының автоматты мониторингі жүйесін енгізу;

12) қалдық қоймаларынан, шахталар мен штольналардан жерүсті және жерасты суларының ластануын болдырмау жөніндегі іс-шараларды орындау;

13) қазіргі заманғы жабдықтарды сатып алу және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және оның аумақтық бөлімшелеріне ақпарат берудің жергілікті желісін енгізу есебінен бақыланатын ингредиенттердің спектрін кеңейте отырып, жерүсті суларының жай-күйін бақылау бекеттерін салу, жаңғырту.

Ұңғыманы игеру және ары қарай пайдалану, сондай-ақ өндіріс қалдықтарын және сарқынды суларды жою кезінде мұнай, су және газдың қабатаралық ауысымдарының салдарынан жерасты суларының ластануын болдырмауға бағытталған іс-шараларды жүргізу;

3. Жағалау және су экожүйелеріне әсер етуден қорғау:

1) теңіздер деңгейінің ауытқуымен негізделген табиғи сипаттағы салдардан немесе антропогендік қызмет нәтижесінде туындайтын авариялардан су ортасын қорғау жөніндегі іс-шараларды енгізу, Каспий теңізінің жағалау аймағындағы су басқан ұңғымаларды консервациялау жөніндегі қорғау іс-шараларын орындау.

2) қондырғылар мен жабдықтарды салу, реконструкциялау, жаңғырту:

су айдындарынан, порттардан мұнай, мазут, қоқыс және басқа да сұйық және қатты қалдықтарды жинау жөніндегі жұмыстарды орындау;

кемелерден шаруашылық-тұрмыстық және басқа да сарқынды суларды, сондай-ақ қалдықтарды кәдеге жарату, жинау және тазалау үшін қабылдауға арналған жағалау құрылыстарын салу;

3) су объектілеріне теріс әсер етуді жалғастыратын құрлықтағы ластану көздерін консервациялау немесе толық жою;

4) өзендер мен су қоймаларының жағалауын бекіту жұмыстарын жүргізу жөніндегі іс-шараларды орындау.

2. Жерді қорғау:

1) қоршаған ортаны ластайтын иесіз өндірістік объектілерді түгендеу және жою;

2) жер ресурстарын ұтымды пайдалану, жерді аймақтарға бөлу жөніндегі іс-шаралар, сондай-ақ олардың жай-күйін бағалау жөніндегі жұмыстарды жүргізу;

3) тозған аумақтарды, бүлінген және ластанған жерлерді антропогендік қызметтен қалпына келтіру – топырақтың құнарлылығын және жердің басқа да пайдалы қасиеттерін қалпына келтіру, молықтыру және арттыру, оны шаруашылық айналымға уақтылы тарту, жердің бұзылуына байланысты жұмыстар жүргізу кезінде топырақтың құнарлы қабатын алу, сақтау және пайдалану;

4) Жерді сарқылудан, тозудан және шөлейттенуден, су және жел эрозиясының, селдердің теріс әсерінен, көшкіндерден, су деңгейінің көтерілуі, су басудан, батпақтанудан, қайталама тұзданудан, құрғаудан және тығыздалудан, қалдықтармен, химиялық, биологиялық, радиоактивті және басқа да зиянды заттармен ластанудан қорғау;

5) эрозияға қарсы гидротехникалық құрылыстарды салу, қайта жаңарту, жаңғырту, қорғаныштық орман жолақтарын құру, жыраларды бекіту, тік беткейлерді террасалау;

6) тарихи ластануларды жою, жер ресурстарын ластау көздерін оқшаулау және демеркуризациялау;

7) табиғи құнарлылықты қалпына келтіруге немесе топырақтың гумусын арттыруға бағытталған іс-шараларды орындау.

5. Жер қойнауын қорғау:

1) жер қойнауын пайдалану, мұнайды, газды жерастында сақтау, зиянды заттар мен өндіріс қалдықтарын көму, сарқынды суларды жер қойнауына ағызу жөніндегі жұмыстарды жүргізу кезінде жер қойнауының ластануын болғызбау жөніндегі іс-шараларды енгізу;

2) жер қойнауына теріс әсер ету көздерін түгендеу, консервациялау және жою.

6. Жануарлар және өсімдіктер дүниесін қорғау:

1) орман экожүйелерін қорғау, орманшылықты ұлғайту жөнінде іс-шаралар жүргізу, орман-аңшылық орналастыру, орман және жануарлар дүниесі өнімділігін есепке алу және биологиялық негіздеу, орман экожүйелерінің оңтайлы биологиялық әртүрлілігін қолдау;

2) ұлттық және халықаралық маңызы бар қорғаудағы аумақтарда (ландшафтық саябақтар, саябақ және сарай-саябақ кешендері) биологиялық және ландшафтық әртүрлілікті сақтау және қолдау;

3) табиғи ландшафттардың және табиғи мекендеу ортасының жұмыс істеуінің табиғи жағдайларын сақтау жөніндегі іс-шараларды жүргізу, құрып кету қаупі төнген

немесе жойылып кету шектерінде өсімдіктер мен жануарлар түрлерінің (кіші түрлерінің, таралымдарының) қырылуын болғызбау бойынша шаралар қабылдау;

4) антропогендік қызмет нәтижесінде олардың жұмыс істеу жағдайларына теріс салдарға жол бермей, өсімдіктер мен жануарлардың Генетикалық ресурстарының ұлттық қоймасын салу, биологиялық әртүрлілікті, микроорганизмдердің, өсімдіктер мен жануарлар дүниесінің, сондай-ақ табиғи экожүйелердің барлық алуан түрлілігін сақтау;

5) жабайы жануарларды ұдайы өсіру (биотехникалық іс-шаралар, оның ішінде жабайы аңдар мен құстарды қоныстандыру, жабайы жануарлар мен құстарды өсіру жөніндегі питомниктер мен фермалар құру, сондай-ақ олардың тіршілік әрекеті үшін азық дайындау);

6) әкімшілік-аумақтық бірліктердің аумақтарын көгалдандыру, кәсіпорындар аумағында, ауруханалардың, мектептердің, балалар мекемелерінің айналасында және босатылатын аумақтарда, шөлейттенуге және басқа да қолайсыз экологиялық факторларға ұшыраған жерлерде жасыл желектердің, көшеттердің алаңдарын ұлғайту;

7) қорғалатын табиғи аумақтарда курорттық демалыс аймақтары мен туристік орталықтарды дамыту кезінде экологиялық теңгерімді сақтау (рекреациялық аумақтар алаңдарын дамыту жоспарларын әзірлеу, қазіргі заманғы полигондар, кәріз коллекторлары мен тазарту құрылыстарын салу, қазандықтарды отынның экологиялық таза балама түрлеріне ауыстыру);

8) орман қорын күзету және молықтыру жөніндегі жұмыстарды жүргізу. Орман өрттерінен кейін аумақтарды оңалту және орманды қалпына келтіру;

9) биологиялық ресурстарды қорғау, сақтау және қалпына келтіру.

7. Қалдықтармен жұмыс істеу:

1) байыту қалдықтарын, аршылған және сиятын жыныстарды қайта өңдеу, пайдаланылған бұзылған және ластанған жерлерді қайта құнарландырудың техникалық кезеңін жүргізу, карьерлердің ішкі үйінділеріне және карьер жолдарын, қорғаныс бөгеттері мен құрылыстарын себу үшін шахталардың пайдаланылған қуыстарына карьерлерді салу мақсатында оларды пайдалану;

2) қалдықтардың, оның ішінде иесіз қалдықтардың кез келген түрлерін жинау, тасымалдау, залалсыздандыру, пайдалану және қайта өңдеу жөніндегі технологияларды енгізу;

3) зауыттарды, цехтар мен өндірістерді салу, реконструкциялау, қондырғыларды сатып алу және пайдалану:

қалдықтардың кез келген түрлерін жинауға арналған полигондар;

өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинау, тасымалдау, қайта өңдеу, сұрыптау, кәдеге жарату және көму бойынша;

қосалқы материалдық ресурстарды жинау және қайта өңдеу бойынша;

су айдындарын немесе жерасты суларын ластайтын сұйық өндірістік қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта өңдеу және жою бойынша;

өндіріс және тұтыну қалдықтарынан пайдалы компоненттерді алуға (байыту қалдықтарын, аршу және сиятын жыныстарды, күл шлактарды, металлургиялық шлактарды, техногендік минералдық түзілімдерді қайта өңдеуге байланысты шикізатты немесе дайын өнімді алу бойынша);

4) тыйым салынған және жарамсыз болған пестицидтер мен олардың ыдыстарын бейтараптандыру және жою;

5) өндіріс және тұтыну қалдықтарының түзілу және орналастыру көлемдерін азайтуға бағытталған жабдықтар мен технологиялық процестерді қайта жаңарту, жаңғырту;

6) иесіз қалдықтарды және тарихи ластануды жою, олардың одан әрі пайда болуына жол бермеу, өндірістік, қатты тұрмыстық және басқа да қалдықтармен ластану нәтижесінде бүлінген жерлерді қалпына келтіруді уақтылы жүргізу жөніндегі іс-шараларды жүргізу;

7) жарамсыз болған пестицидтерді тұрақты органикалық ластағыштар мен олардың ыдыстарын көму жөніндегі іс-шараларды орындау.

8. Радиациялық, биологиялық және химиялық қауіпсіздік:

1) иондаушы сәулеленудің ампулды көздерін көму, қайта жерлеу, банкрот кәсіпорындардың, бұрынғы әскери объектілердің, мемлекеттік кәсіпорындардың, коммуналдық меншіктегі кәсіпорындардың радиоактивті қалдықтарын түпкілікті көму;

2) қоршаған орта объектілерінің радиоактивті ластануын анықтау мақсатында облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумағында радиоэкологиялық зерттеулер жүргізу;

3) радиоактивті ластану ошақтарын (топырақ грунт, тау-кен үйінділерін, металл сынықтарын) дезактивациялау, иондаушы сәулелену көздерін және радиоактивті қалдықтарды көму;

4) радиоактивті қалдықтарды уақытша сақтау пункттерін және радиоактивті қалдықтарды көму пункттерін салу;

5) атом энергиясы көздерін пайдалана отырып және иондаушы сәулелену көздерімен қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі талаптарды орындау;

6) радиоактивті, уытты өнеркәсіптік қалдықтарды көму аумақтарын оңалту, тұрақты органикалық ластағыштарды пайдаланудан шығару, табиғи ортаның биологиялық ластануын болғызбау;

7) күкірттің жинақталған көлемін жою және қайта өңдеу;

8) радиациялық шиеленісті төмендету мақсатында тарихи ластанудың қалдықтарын қоса алғанда, есепке алынған және есепке алынбаған радиация көздерін жою.

9. Басқару жүйелерін және ең жақсы қауіпсіз технологияларды енгізу:

1) табиғи ресурстарды пайдалану кезінде экологиялық таза су үнемдеу, топырақ қорғау технологиялары мен мелиоративтік іс-шараларды енгізу, қалдығы аз технологияларды қолдану, қоршаған ортаға ластағыш заттардың эмиссияларын төмендетуді қамтамасыз ететін озық техникалық және технологиялық шешімдерді жетілдіру;

2) минералдық шикізатты байытудың, сақтаудың және тасымалдаудың, өндіріс қалдықтарын тазартудың және жоюдың экологиялық таза ресурс үнемдейтін технологияларын енгізу;

3) ғылыми зерттеулердің нәтижелеріне негізделген прогрессивті, серпінді және тиімді технологиялық шешімдерді енгізу, өндірістік процестерде қазіргі заманғы жабдықтар мен технологияларды пайдалану (жаңартылатын және ресурс үнемдейтін технологияларға, жылу энергиясы ресурстары шикізатының көздері мен түрлерінің өзгеруіне негізделген кәсіпорындарды қоса алғанда), экологиялық таза (биоэтанол және басқа) ретінде сипатталатын энергиямен жабдықтаудың баламалы көздеріне көшу;

4) жерде және ғарышта негізделетін жаңа бақылау жүйелерін дамыту, спутниктік бақылау жүйелерінің деректерімен алмасу;

5) өнімнің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін өнімді, сапа мен өндіріс жүйелерін, жұмыстар мен қызмет көрсетулерді неғұрлым тиімді басқару, сертификаттау есебінен табиғат қорғау талаптарын орындау саласында белгілер мен сертификаттауды енгізу, экологиялық менеджмент жүйелері жөніндегі қолданыстағы ұлттық стандарттарға сәйкес қоршаған ортаны қорғауды басқару жүйесін енгізу.

10. Ғылыми-зерттеу, іздестіру және басқа да әзірлемелер:

1) Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік бағдарламаларды әзірлеу;

2) Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін әзірлеу және осы мақсаттар үшін зерттеулер жүргізу;

3) қоршаған ортаның фондық жай-күйін анықтау үшін экологиялық зерттеулер жүргізу, экожүйеге өнеркәсіптік қызметтің ықтимал теріс әсерін анықтау және қоршаған ортаның ластануын азайту жөніндегі бағдарламалар мен іс-шаралар жоспарларын әзірлеу;

4) табиғат қорғау жабдығын, қондырғыларды, құрылыстарды, кәсіпорындар мен объектілерді, прогрессивті және серпінді табиғат қорғау технологияларын (ноу-хау), табиғи объектілерді шаруашылық қызметке негізделген теріс әсерден қорғаудың әдістері мен құралдарын құру жөніндегі іздестіру және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар;

5) тектік қорды және биоәртүрлілікті сақтау бойынша ғылыми, іздестіру жұмыстарын жүргізу;

6) табиғи суларды, топырақты және ландшафтты қорғауды қамтамасыз ететін табиғат қорғау іс-шараларының құрамын негіздеу бойынша іздестіру жұмыстарын жүргізу;

7) ядролық сынақтардың әсеріне ұшыраған аумақтарда және әскери бөлімдер орналасқан аумақтарда радиоэкологиялық жағдайды зерделеу және мониторингілеу, әскери-сынақ полигондарының аумақтарына кешенді гидрогеологиялық және геоэкологиялық зерттеулер жүргізу;

8) ауадағы, судағы және топырақтағы зиянды қоспаларды анықтаудың экспресс-әдістерін әзірлеу;

9) өндірістік кәсіпорындардың қалдық газдары мен сарқынды суларын тазарту, өндіріс және тұтыну қалдықтарын кәдеге жарату үшін дәстүрлі емес әдістер мен тиімділігі жоғары жүйелер мен қондырғыларды әзірлеу;

10) түзілетін қалдықтарды кәдеге жарата отырып, шикізатты терең өңдеуді қамтамасыз ететін технологиялық процестерді, жабдықтарды, аспаптар мен реагенттерді әзірлеу;

11) табиғи ортаға ауыр металдар мен ксенобиотиктер - организмдер үшін бөтен қосылыстардың (өнеркәсіптік ластану, пестицидтер, тұрмыстық химия препараттары, дәрілік заттар) түсуін болдырмау мақсатында қатты тұрмыстық және өнеркәсіптік қалдықтарды залалсыздандыру әдістерін жетілдіру);

12) су ресурстарын қорғау саласындағы шаруашылық-өндірістік қызметке тартылған теңіз кемелерінде кеме қатынасының схемаларын, су шаруашылығы теңгерімдерін, режимдерін және нормативтерді әзірлеу;

13) экологиялық ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі сапалық және сандық көрсеткіштерді (экологиялық нормативтер мен талаптарды), нормативтік-әдістемелік құжаттарды әзірлеу;

14) уран өндіруші кәсіпорындарды радиоэкологиялық бағалау жөніндегі ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізу;

15) атом электр станцияларының қоршаған табиғи ортаға әсерін бағалау бойынша кешенді зерттеулер жүргізу;

16) трансшекаралық су объектілерін басқару үлгісін әзірлеу;

17) су объектілерін тазартудың ғылыми кешенді негізделген гидротехникалық, химиялық, биологиялық және ихтиологиялық әдістерін әзірлеу.